

Slovenski Trgovski Vestnik

Glasilo Slovenskega trgovskega društva „Merkur“,
„Slov. trgovskega društva v Celju“ in „Slov.
trgovskega in obrtnega društva v Mariboru“.

IX. leto.

V Ljubljani 1912.

Izdalo in založilo Slovensko trgovsko društvo „Merkur“.

Tisk „Narodne tiskarne“ v Ljubljani“.

II.
1883.

300018190 , 1

KAZALO.

I. Članki.

	Stran
Avstrijska industrija leta 1911. <i>Josip Skalar</i> . . .	1
Temelji železniške tarife. <i>J. Kitek</i> 3, 16, 40, 54, 75, 88	
Praktiška geologija. <i>Dr. K. Hinterlechner</i> :	
<i>B. Grafit</i>	5, 14, 28, 38, 51
<i>C. Kameno olje in sorodne tvarine</i>	62, 75, 88
Delniške družbe. <i>Valentin Žun</i> 7, 19, 32, 42, 56, 65	
Navod v carinstvo. <i>Just Piščanec</i> 8, 17, 30, 44, 67, 78, 91, 102, 114, 125, 138	
Obrestovanje denarja na Angleškem, Francoskem, Nemškem in Avstrijskem. <i>Dr. M. Brezigar</i> 13, 26	
Statistični pregled kranjskega vinstva od l. 1870. dalje. <i>Fr. Štupar</i>	26
Narodno-gospodarski pomen hladilne industrije. <i>Josip Skalar</i>	37
Za trgovstvo važne razsodbe. <i>Josip Skalar</i> . . .	41
Pregled razsodb upravnega sodišča o pokojninsko-zavarovalni dolžnosti.	49
Službeno izpričevalo za trgovske nastavljenice. <i>Dr. R. Marn</i>	61
Petindvajset let esperanto. <i>Fr. Štupar</i>	64
Kulturna zemljišča na Kranjskem. <i>Fr. Štupar</i> . . .	73
Jogúrt. <i>Fr. Štupar</i>	79
Prihranki naših „Amerikancev“. <i>Val. Žun</i> . . . 85, 98	
Kulturna zemljišča v totranski državni polovici. <i>Fr. Štupar</i>	89
Naš kovinasti in papirnati denar. <i>Val. Žun</i> . . .	97
Poljski pridelki na Kranjskem. <i>Fr. Štupar</i> . . .	100
Naši trgovinski odnošaji z balkanskimi državami. <i>Val. Žun</i>	109
Poljski pridelki v Avstriji. <i>Fr. Štupar</i>	110
Trgovski koledar	113
Plačevanje in vračevanje premij pokojninskega zavarovanja. <i>Dr. Rud. Marn</i>	113
Vojna in trgovina. <i>Dr. R. Marn</i>	121
Povišanje menične obrestne mere. <i>Val. Žun</i> . .	122
Iz trgovskih pisem. <i>Fr. Zelenik</i>	123

	Stran
Novela k meničnemu redu. <i>Dr. R. Marn</i>	133
Varnost v hranilnicah naloženega denarja. <i>V. Žun</i>	134
Inventura. <i>Fr. Zelenik</i>	135
Dejansko obžalovanje v davčnokazenskem postopanju. <i>J. Š.</i>	136

II. Iz trgovske prakse.

1. Boj se sladkih odjemalcev	57
2. Neugajajoče blago	57
3. Kolkovina trgovskih računov	69
4. Nereelno kupčijsko posredovanje	69
5. Nerekomandirana obvestila v trgovskem poslovanju	93
6. Popust v ceni po potniku	105
7. Kdaj je zastopnik primoran prevzeti delkredere	106
8. Ne govori slabo o konkurenci	106
9. Kako se varčuje pri poštnini	106
10. Kako se izterjajo dvomljive terjatve	106
11. Neopravičena zavrnitev pošiljatve	117
12. Naročilo brez določitve cene	117
13. Ako ne dobim cenejše pri konkurenci, velja naročilo	117
14. 40% rabata	117
15. Iz malega zraste veliko	117
16. Za plačilo v 30 dneh, 2% škonta	117
17. Sklepi ne spadajo v inventuro in knjigovodstvo	129
18. Franko Trst	129
19. Razdelitev izgube in dobička	130
20. Dota hčere	130
21. Stari rožiči	130
22. Pogodbeno določeno darilo	130
23. Neakceptirana trata	130
24. Začetna inventura	130
25. Voznina	130
26. Račun dnine in provizije	131
27. Prodajalec ne pošlje pravočasno blaga . . .	141
28. Kraj izpolnitve	141

	Stran
29. Kvalitetna teža	141
30. Času primerna suha koruza	141
31. Trgovčeva žena kot naročnica	141
32. Kateri trgovec mora voditi knjige	141
33. Tucat in gros	141
34. Brez stroškov	142
35. Havarija	142

III. Penzijsko zavarovanje.

Vračilo že plačanih premij za privatno pokojninsko zavarovanje	70
Splošni pokojninski zavod za uslužbence	81
Kako se računa zavarovalni prispevek pri začasnem službovanju?	82
Rubežen zavarovalnega zavoda	93
Interesanten slučaj iz prakse	93
Čudna vprašanja penzijskega zavoda na trgovce	93
Pisanje faktur je kontorsko opravilo	105
Zavarovalna dolžnost stenotipistinj	105
Clanki:	
Pregled razsodb upravnega sodišča	49
Plačevanje in vračevanje premij	113

IV. Slovensko trgovsko društvo v Celju.

Čeki	20, 58
6. seja 2. marca 1912	33
VI. redni občni zbor Slovenskega trgovskega društva v Celju	58

V. Slovensko trgovsko in obrtno društvo v Mariboru.

Trgovski venček	9
Plesni venček	20
IV. občni zbor dne 10. marca 1912	33
Spodnještajerska obrtna razstava v Mariboru izključno nemška prireditel	58
Veselica	94
Seja	120
Elitni ples	132, 143
Ustanova	132
„Klub obrtnih pomočnikov“	132
Prostori za trgovino	132, 142
Trgovski lokal	142

VI. Gremij trgovcev v Ljubljani.

Seja dne 7. marca 1912	47
Redni občni zbor dne 31. marca 1912	47
Stenotipisti	48
Reklamni koledarji	144

VII. Društvo slovenskih trgovskih potnikov.

III. redni občni zbor	11
Vabilo na IV. redni občni zbor	144

VIII. Trgovsko bolniško in podporno društvo v Ljubljani.

Poročila sej 12, 24, 48, 60, 72, 84, 108, 120, 132, 144

IX. Raznoterosti.

Naši trgovski interesi v Perziji	9
Industrijske akcije pri nas in v Nemčiji	10
Črtanje v borznem listu	10
Revizija carinske tarife in predpriprave za trgovinske pogodbe	10
Dobiček države pri avstro-ogrski banki	10
Pomnožitev voznega materiala pri c. kr. državnih železnicah	10
Mirovna pogajanja med Turčijo in Italijo	10
Bančni krah l. 1873. in sedanje razmere	10
Poštno-izkazilne karte	11
Nakazilni promet c. kr. poštne hranilnice z Nizozemsko	11
Vpogled v trgovske knjige in amnestija	11
Nova statistična poročila	11
Veljavni in neveljavni karteli v Avstriji	11
Ljubljanska kreditna banka	11, 21
Naša trgovska politika	11
Razširjanje menične sposobnosti v Bosni	20
Naročilni listi trgovskih potnikov niso podvrženi pristojbinam	20
Odbitki pri fakturah za podporni zaklad uslužbencev	20
Pogajanja zaradi trgovske pogodbe z Japonsko	21
Lastnik trgovine je dolžan, povedati svojemu trg. zastopniku od tega sklenjene kupčije	21
Strah pred trgovsko bilanco	21
Kako Ogrska pospešuje svojo industrijo	34
Panamski prekop in njegov pomen	35
Vpogled v knjige in trgovstvo	35
Predpriprave za bodoče trgovske pogodbe in poljedelstvo	35
Borza l. 1911.	46
Spodnještajerski slovenski obrtni shod	47
Žveplane rozine	47
Razprodaje v l. 1910.	59
Monopol vžigalic	59
Trgovina Evrope	59
Društvo slug zasebnih zavodov	60
Shod v prilog starostnemu zavarovanju privatnih nameščencev	70
Zasebno zavarovanje v Avstriji	71
Razsodba najvišjega sodišča zoper karteke	71

	Stran
Konkurenčna proga Severonemškega Lloyda proti Lloydu v Egipt	71
Ugodno stanje žetve v Evropi	71
Uvedba konkurenčne klavzule za trgovske pomočnike v Nemčiji	71
Zgradba dalmatinskih železnic	71
Konec „Made in Germany“	72
Svetovni poštni kongres v Madridu l. 1913.	72
Absolventke trgovskih tečajev v Ljubljani	82
Kaj nam obeta sadno drevje in vinska trta	82
Kako kažejo polja, travniki in pašniki	82
Pravni nasledki predčasne odslovitve od strani delodajalca	83
Izvršitev avstrijskih razsodb v Bosni in Hercegovini	83
Rok za mesečno odpoved	83
Odtisne knjige za fakture in njihovo kolekovanje	83
Začetek davčne obveznosti	83
Zasebna raba ključev za kupej — prepovedana	84
Osební davek od popotnih dijet trgovskega uslužbenca	84
Odškodnina za dopust	84
Obrtno-pravni značaj nižjih trgovskih uslužbencev	84
Duplikati delavskih knjižic so koleka prosti	84
Naša carinska in trgovsko-nagodbena politika	94
Demokratiziranje avstrijskih državnih rent	94
Bosanski rudokopi in železarski kartel	94
Socialno zavarovanje na Angleškem	95
Izvoz mesa iz Srbije	95
Avstro-Ogrska trgovinska bilanca	95
Jesenski promet na železnicah	95
Kaj nam obeta sadno drevje in vinska trta	95
Kako kažejo polja in travniki	95
Čebelarsko društvo za Spodnje Štajersko	95
Hudo ogroženje avstrijske industrije na Ogrskem	95
Koliko se v Avstriji piva vari	96
Sprememba na japonskem prestolu in gospodarsko stanje na Japonskem	96
Dogovor glede kontigenta avstro-ogrskih producentov bombaža	96
Nazadovanje avstrijskega ribarstva	96
Organizacija avstrijske in ogrske vžigalične industrije	96
Proti kazni za poštino	106
Vojna in trgovstvo	107
Piva se je zvarilo na Avstro-Ogrskem l. 1911	107
Kaj nam obeta sadno drevje in vinska trta	107
Kako kažejo polja in travniki	107
Obisk trgovsko-nadaljevalnih šol	107
Komerzielno informacijsko mesto za Bosno in Hercegovino	107
„Österr. Kursbuch“	107
Trgovski tečaji in učne knjige	117

	Stran
Moratorij na Balkanu	118
Vojna na Balkanu in trgovstvo	118
Trgovski promet s Srbijo v vojnem času	118
Zastopniki našega trgovskega ministrstva v bojnem ozemlju	118
Vojna in žitni trgi	118
Nove trgovinske pogodbe	118
Pravice izvirnosti pri cenikih	118
Dividende sladkornih tovarn	119
Najdaljša železnica na svetu	119
Izvežbanje konzularnih trgovsko-strok. uradnikov	119
Igralne karte	119
Mednarodna trgovina Italije	119
Žalostna trgovinska bilanca v Italiji	119
Avstrijske državne železnice	119
Goljufive uteži v obrtu	119
Resna beseda bralcem Trgovskega vestnika	130
V Tripolititaniji in Cyrenaiki veljajoče carine	130
Skoplje in Solun	130
Vojna in turške srečke	131
Razredna loterija	131
Trgovina s starimi časopisi na Kitajskem	131
Pritožbe na upravno sodišče v penzijskozavarovalnih zadevah so koleka proste	131
Važna razsodba za trgovstvo	131
Trgovci-potniki za mir	142
Naročitev blaga po pogojih, ki se razlikujejo od predloženega prospekta	142
Oddelek za molčeče	142
Ljubavne ponudbe šefa	142
Nesimpatična prodajalka	142
Izvoz žab na Ruskem	143
Nov načrt krošnjarskega zakona	143

X. Statistika.

Računski zaključek avstro-ogrske banke za l. 1911	21
Izvozna trgovina Italije l. 1911	22
Nove ustanovitve v Avstriji l. 1911	35
Velik napredek Nemčije	36
Statistika železnic na zemlji	143
Statistika šampanjca	143
Statistika telefona	143

XI. Društvene vesti.

Nov neprijeten predpis na železnicah	12
XI. redni občni zbor	12
Plesni venček	12, 24
Koledar	12, 24
Čeki	12, 24, 36, 48, 60, 84, 96, 108, 120, 132
XI. redni občni zbor	22
Konstituiranje odbora	24
Ugodna prilika	24, 60, 72, 108, 132

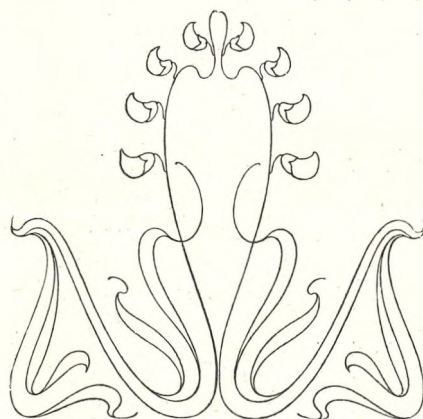
	Stran		Stran
Uradne ure	36	Gledališče	120
Članarina in naročnina	36, 108	Sestanek	120
Priporočilo	36	Plesni zabavni večeri	120
Darilo	36	Trgovsko računstvo.	120
Prispevek	48, 60	Pouk v laščini	132
Podpora	48, 144	Pouk v strojepisju	132
Prememba posesti	48	Predavanje	144
Prokura	48		
Aprobirana knjiga	60		
Izlet v Tržič	60, 72		
Podružnica v Kranju	72		
† Fran Čuden	84		
Himen	84, 108, 120, 144		
Trgovski koledar za l. 1913	96, 108, 120, 132		
Trgovsko računstvo II. del	108		
Trgovina Lud. Ditrich v Postojni	108		
† Štefan Hitzl	120		

XII. Književnost.

<i>Albert Sič</i> : Trgovstvo računstvo	72
Pridelovanje in razpečavanje namiznega grozdja ter vzgoja trt na špalirju	108
<i>F. S. Finžgar</i> : Pod svobodnim solncem	132

XIII. Izkazi društvene posredovalnice.

V vsaki številki.

1883

Slovenski Trgovski Vestnik.

Glasilo slov. trgovskega društva „Merkur“, „Slov. trgovskega društva v Celju“ in „Slov. trgovskega in obrtnega društva v Mariboru“.

Vsebina:

- 1.) *Jos. Skalar*: Avstrijska industrija leta 1911.
- 2.) *J. Kitek*: Temelji železniške tarife.
- 3.) *Dr. K. Hinterlechner*: Praktiška geologija.
- 4.) *Val. Žun*: Delniške družbe.
- 5.) *Just Piščanec*: Uvod v carinstvo.
- 6.) Slovensko trgovsko in obrtno društvo v Mariboru.
- 7.) Raznoterosti:

Naši trgovski interesi v Perziji. — Industrijske akcije pri nas in v Nemčiji. — Crtanje v borznem listu. — Revizija carinske tarife in predpriprave za trgovinske pogodbe. — Dobiček države pri avstro-ogrski banki.

Pomnožitev voznega materiala pri c. kr. državnih železnicah. — Mirovna pogajanja med Turčijo in Italijo. — Bančni krah l. 1873. in sedanje razmere. — Poštno-izkazilne karte. — Nakazilni promet c. kr. poštne-hranilnice z Nizozemsko. — Vpogled v trgovske knjige in amnestija. — Nova statistična poročila. — Veljavni in neveljavni karteli v Avstriji. — Ljubljanska kreditna banka. — Naša trgovska politika.

- 8.) Društvo slovenskih trgovskih potnikov.
- 9.) Društvene vesti.
- 10.) Trgovsko bolniško in podporno društvo v Ljubljani.

Izhaja petnajstega dne vsakega meseca.

Cena za celo leto pet kron. Posamezna številka 50 vinarjev.

Člani slovenskega trgovskega društva „Merkur“ in slovenskih trgovskih društev v Celju in Mariboru dobivajo list brezplačno.

Cena oglasom: Petiti vrsta enega razpredelka stane pri enkratni objavi 25 h, pri dvakratni objavi 20 h, pri trikratni objavi 15 h, pri šestkratni objavi 12 h in za celoletno objavo 10 h. Za oba razpredelka velja dvojna cena.

Uredništvo in **upravištvo**: Ljubljana, „Narodni dom“.

Izdaja in zalaga slovensko trgovsko društvo „Merkur“.

Odgovorni urednik: Ivan Volk.

Tisk „Narodne tiskarne“ v Ljubljani.

Razpošiljanje
blaga na vse
kraje sveta!
Najcenejša, naj-
večja eksport.
tvrdba!

Prosim, zahte-
vajte veliki
cenik, ki se
pošlje zastoj
in poštne
prosto!

Najboljše ure sedanjosti so z znamko
„IKO“.

— Dobi se samo pri tvrdki —

H. Suttner

Mestni trg (nasproti rotovža) Sv. Petra cesta 8.

**Velika izbira zlatnine,
srebrnine, kinasrebra**

— po najnižjih cenah. —

Cenik zastoj in poštne prosto.

Lasna tovarna ur v Švici.

Tovarniška znamka „IKO“.

Avgust Agnola

v Ljubljani, na Dunajski cesti šte. 13

priporoča svojo izborno zalogo

steklenega blaga za namizje gostiln, kavarn,
zasebnikov itd., kakor tudi porcelan, svetilke,
okvire, ogledala in vse v to stroko spadajoče predmete.

Izdelovatelj cerkvenih oken po nizkih cenah.

3 zlati nauki!

I.

Kdor s „FLORJAN-om“ se krepča.

Zmeraj dober tek ima!

II.

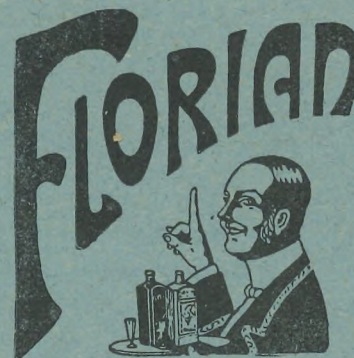
Če želodec godrnja,

Pij „FLORIAN-a“, pa nehaj!

III.

Ni otožen, ni bolan.

Ta, ki živa

Postavno varovano.

Slovenci! zahtevajte povsod vžigalice

družbe

sv. Cirila in Metoda.

Zaloga pri tvrdki

Ivan Perdan
v Ljubljani.

Riunione Adriatica di Sicurta.

Zastopstvo za Kranjsko:

tvrdba

Ivan Perdan
v Ljubljani.

SLOVENSKI TRGOVSKI VESTNIK.

Glasilo slov. trgovskega društva „Merkur“, „Slov. trgovskega društva v Celju“ in „Slov. trgovskega in obrtnega društva v Mariboru“.

Letnik IX.

V Ljubljani, dne 15. januarja 1912.

Štev. 1.

Avstrijska industrija leta 1911.

Priredil Jos. Skalar.

Preteklo leto je bilo glede svetovne trgovine v zna-
meju močne gospodarske konjunktore in tudi pri nas v
Avstriji moremo zaznamovati napredek, ki pa je z ozi-
rom na ostale industrijske države znatno zaostal. Na-
predek naše industrije vidimo že v večji produkciji p r e -
m o g a, ki je znašala v prvih 10. mesecih pretečenega
leta $6\frac{1}{2}\%$ več kot prejšnje leto. Po štirih letih stagna-
cije, zopet enkrat zvišanje produkcije! Vendar to zviša-
nje ne kaže docela izboljšanja domače industrije, saj je
znano, da se uvaža velik del premoga iz inozemstva.
Tedaj ne moremo zgolj iz te produkcije dobiti jasne slike!
Napredek naše industrije se pa tudi zrcali v večji porabi
ž e l e z j a in tudi tukaj vidimo razveseljivo dejstvo, da
se ga je porabilo raznoterih vrst za 5—23% več kot lan-
sko leto. Seveda je tukaj mnogo vzrok investicijsko
delovanje industrije in tudi s t a v b n a podjetnost parti-
cipira pri omenjenem zvišanju v izdatni meri.

Za vso avstrijsko industrijo so prišli l. 1911 nasled-
nji momenti v pošteveh: Izredna s u š a, ki je zmanjšala pri-
delek poljskih živil in je tudi znižala stanje naših voda.
Trpela so pod tem ona podjetja, ki so navezana na vodno
silo in pa promet na našem vodovju. Dalje splošna d r a -
g i n j a, ki je zmanjšala kupovalno možnost občinstva in
je imela za posledico v e d n o večje in burnejše zahteve
za zvišanje mezd, in končno vojna med Italijo in
Turčijo.

Na to dejstvo in pa na vedno večji pasivum naše
trgovske bilance, ki je znašal koncem novembra p. l. že
700 milijonov kron, smo v »Trg. Vestniku« že opetovano
opozarjali.

Važen pripomoček, kako konstatirati ugoden ali ne-
ugoden razvoj naše industrije, nam daje tudi naša d e -
l o v n a statistika, ki nam kaže pregledno tudi raz-
merje med prosilci za službe in ponudniki služb na
delovnem trgu. Ta statistika izračunava vsak mesec,
koliko prostih služb odpade na sto prošenj za podelitev
služb. Čim večje je to relativno število, tem bolje zna-

menje za industrijo. Ako primerjamo prvih deset mesecev
l. 1910. z onimi l. 1911., in ako zaznamujemo prirastek z
(+) in zmanjšanje z (—), dobimo sledeča razmerna šte-
vila: + 10·7, + 17, + 11·8, + 19·2, + 16·9, + 14·8,
+ 10·7, + 9·7, — 3 — 4. Tedaj spočetka napredovanje,
potem pa stalno nazadovanje! Seveda ne smemo danes
sklepati iz tega, bogve kako neugodno znamenje je to,
vendar pa zasluži omenjeno dejstvo vsekakor, da se
ne pozabi!

Glede stanja raznoterih panog naše industrije naj
služi naslednji pregled, ki se pa seveda ne more smatrati
kot popoln, ker nam niso na razpolago vsi tozadevni
podatki.

M l i n s k a i n d u s t r i j a zaznamuje l. 1911. prav
veliko nazadovanje konsuma finih pšeničnih vrst, čeprav
cene teh vrst nikakor niso pretirano visoke. Sredi de-
cembra 1911. l. je notirala borza za poljske pridelke pše-
nično moko št. 0 s povprečno ceno K 35·80 za 100 kg, do-
čim je bila nje cena l. 1910 K 37·20. In tudi cena pšenice
je bila glasom uradnega notiranja sredi decembra 1910. l.
za K 1·80 pri 100 kg nižja kot sredi decembra l. 1911. Ako
preračunamo to razliko na moko z K 3·25 per 100 kg, vi-
dimo, da je bila pšenična moka št. 0 za K 3·65 pri 100 kg
cenejša kot bi morala biti z ozirom na ceno pšenice.

Tudi rž je imela težavno stanje. Takozvana »črna
rž« se sploh ni mogla prodajati v prvem polletju; v dru-
gem polletju pa so šle cene ržene moke tako zelo kviško,
da je znašala razlika med pšenično in rženo moko le še
K 3— pri 100 kg. Razume se, da to na konsum ni bilo
brez vpliva. Mezde so se zvišale v mnogoterih obratih,
to pa le v Avstriji, dočim so na Ogrskem ostale prejšnje.

S l a d k o r n a i n d u s t r i j a. Spočetka so bile
cene sladkorja vsled izvrstne kampanje 1910/11 nizke;
ko pa je bila spomladi velika suša, zvišale so se cene,
spočetka malo, pozneje skokoma. V septembru je sicer
deževalo in je bilo upanje na večjo rast pesnih korenin
večje. Ker pa je dež prekmalo ponehal, je izginilo tudi
to upanje in tovarnarji so imeli še eno izgubo v tem, ker
je pesa vsebovala za $2\frac{1}{2}\%$ manj sladkorja kot l. 1910.
K vsemu temu je prišlo še pomanjkanje vode. Vsled slabe

letine v kvalitativnem in kvantitativnem oziru se mora smatrati vso produkcijo za 50% slabejšo kot v prejšnjem letu. Cene pese so bile v primeri z l. 1910. itak višje (2 kroni), razentega so dovolili tovarnarji bonifikacije do 20 vinarjev pri 100 m³. Pa tudi ostale surovine, n. pr. olje, so bile leta 1911. dražje. Vsled tega je nastalo zgoraj omenjeno zvišanje sladkornih cen, kakor tudi odpadkov. Pripomniti je, da so ostale mezde iste.

Pivovarne, ki računajo svojo kampanjo od septembra do avgusta, tako da moramo v l. 1911. prištevati prvih osem mesecev še k prejšnji kampanji, so imele spočetka za 6% večjo produkcijo, ki je imela svoj vzrok v veliki vročini. Pozneje, ko so se cene pivu zvišale, pa je nastalo znano bojkotno gibanje, ki je imelo za posledico, da se je konsum izdatno znižal. Seveda je na konsum vplivala tudi občna draginja. Ustanovila se ni nobena nova pivovarna, pač pa so se nekatere obstoječih povečale.

Cene pivu so bile do konca kampanje 1910/11 t. j. do 31. avgusta 1911 iste kot prejšnja leta. Šele v sredo oktobra pade znano zvišanje za 2 K pri hektolitru. (Plzensko pivo in druga češka piva celo 3 K.) Vzrok tega zvišanja leži v podraženju vseh surovin in obratnih stroškov, tako da nimajo pivovarne od tega nobenega dobička.

V bližnji bodočnosti ni upati v tej industriji ugodnih razmer. Nameravano zvišanje davka za 80 h pri hektolitergradu ekstrakta bo imela za posledico spočetka za 30%, potem do 15% manjši konsum, kar bo znašalo v celem deset milijonov hektolitrov. Pa tudi dolgovi odjemalcev bodo pri tem narasli in izguba na obrestih bo večja.

V špiritni industriji je zaznamovati v pretečenem letu dejstvo, da se je dosegel sporazum med kmetскими in industrijskimi žgalnicami. Vendar je produkcija najvažnejše surovine, krompirja, bila tako slaba, da se je že jeseni računalo z le polovično produkcijo špirta. Vsled tega se niso izvršila naročila iz inozemstva. Iz Galicije in Bukovine so prihajala sicer poročila, da se bo pridelalo veliko krompirja, vendar je slana v oktobru uničila mnogo tega pridelka in izginil je še ta poslednji up. Samo v Galiciji cenijo škodo vsled te elementarne nezgode na 100 do 150 milijonov kron. Samoposebi je umevno, da je vse to vplivalo jako neugodno na cene špirta. Medtem ko je znašala prvotna cena za sod špirta loco Praga K 158.25, zvišala se je ta cena počasi na K 173.25. Ni pa misliti, da je to zgolj v Avstriji! Ne, tudi na borzi v Parizu je notiral n. pr. špirit 3. decembra 1910 frankov 44.75, leto pozneje pa že fr. 71.25, tedaj za fr. 25.50 več.

Tuzemstvo zahteva vedno veliko špiritno produkcijo. V kampanji 1910/11 se je porabilo v Avstriji 1.234.317 hl špirta za žgane pijače, 204.599 hl za izvoz in 393.483 hl za davkaprosto oddajo (v kampanji 1909/10

1.018.681, oziroma 65.529 in 326.687 hl). Čeprav se je konsum že preskrbel pravočasno s špiritom in čeprav je prišlo v Avstriji do špiritnega kartela, so zahteve konsuma vedno večje. Glasom tozadevnih statističnih poročil se je v mesecih september, oktober in november z ozirom na manjši izvoz porabilo le za 27.000 hl manj kot v isti dobi lanskega leta. V skladiščih pa je bilo koncem novembra 1911. l. 150.000 hl, tedaj tako malo, da se ta številka pač ne more in ne sme več znižati.

Pri petrolejski industriji se je dosegel kartel in s tem konec periode izgub. Seveda so pri tem cene petroleja od 24 K (začetkom leta 1911) poskočile na 35 K, vendar se je tudi cena surovega olja zvišala od 3 K na 4 K 10 h. Kakor omenjeno, so imele v prejšnjih letih raznotere petrolejske družbe zaznamovati v bilancah izdatne izgube, tako v kampanji 1910/11, ki se je končala 30. aprila 1911, galicijsko-karpatska družba 1.12 milijonov kron, delniška družba za industrijo rudninskega olja, prej David Fanto & Co. 1.19 milijonov kron, rafinerija »Apollo« 122.000 K itd. V kurzem listu dunajske borze notirajo štiri petrolejske delnice in le one »Galicije« so nesle obresti. Maja meseca leta 1911 pa se pričinja ugodnejši čas, čeprav se združitev v kartelu začenja faktično šele jeseni. Cene petroleja in postranskih produktov se zvišajo, stanje rafinerij se izboljša. — Glede izvoza bi bilo omeniti, da se je zvišal osobito oni v Nemčijo, tako, da je krila Nemčija skoro 15% petroleja pri avstrijskih podjetjih.

Tekstilna industrija je imela spočetka jako neugodno leto, povzročeno vsled splošnih razmer; koncem leta se je sicer obrnilo na boljše, vendar so bile cene še vedno jako nizke, tako da bo jako mnogo obratov izkazalo za leto 1911 podbilanco. Predilnice so zmanjšale občutno svoj obrat (od 8 do 30%), saj je bilo prvo polletje 1911 ravnotako izgubepolno kot leta 1910. Boljše se je godilo tkalcem, ki so imeli koncem leta precej naročil. Volnata industrija je trpela vsled vojne med Italijo in Turčijo in je mnogo naročil iz Levante bilo odpovedanih. Vendar se je povečalo mnogo tovarnen za izdelovanje sukna. Vzrok: Obsežna naročila vojaške uprave! Glede konfekcijske industrije bi bilo omeniti, da preteklo leto ni bilo ravno preveč ugodno. Vsled prejšnjih sklepov se cene niso mogle zvišati, dasi je delavstvo zahtevalo in dobilo višje mezde in so tudi cene surovin poskočile. Osobito velja to pri uniformski industriji, medtem ko je imela konfekcija za gospode in dečke dokaj ugodnejše stališče.

Tako smo v predstojećem podali sliko industrije leta 1911., ki je pri nas razun mlinske še nerazvita. Preteklo leto sicer ni bilo ugodno, vendar je staro pravilo, da pridejo na slabše čase dobri. Že lansko leto smo opozarjali v posebnem članku na važnost industrije pri nas Slovencih, ki imamo vendar tako ugodno geografično lego in tudi med »Raznoterostmi« smo podali dovolj

podatkov, ki se nanašajo na splošno avstrijsko industrijo in pa specialno na naše razmere. Upamo, da bo prišlo tudi v nas spoznanje, kaj nam je še vsega treba, da postanemo neodvisni od tujca in da korakamo lahko vstric z drugimi narodi!

Temelji železniške tarife.

Spisal J. Kitek.

I.

V narodno-gospodarskem oziru je najvažnejša naloga železnic, dvigniti promet, to je ugoditi vsem upravičenim zahtevam kupčije, obrta in industrije. Pospešujejo pa železnice na svoj način tudi znanost in umetnost, kar priznava tudi Macaulay, ki trdi, da so poleg alfabeta in knjigotiskarstva pospeševale prosveto človeštva najbolj one iznajdbe, ki okrajšujejo razdaljo.

Železnice so oživetvorile nebroj novih proizvajalšč, gospodarsko delovanje narodov docela predručile, vzbudile so nove, prej speče moči, ter ustvarile nove vrednosti. Nikakor torej ne kaže zanikati gospodarski, pa tudi ne kulturni pomen železnic.

Očita se jim sicer lahko sokrivda pri vedno naraščajočem pretiranem oboroževanju narodov kulturosocev, sokrivda pri ginevanju male kmetije in obrta, vendar mreža železnih cest narašča in postaja gostejša od dne do dne. Poslednje dejstvo pa samo na sebi dokazuje, da morajo in morejo železnice človeštvu več koristiti kakor škodovati.

Ogromno delo, ki ga opravlja železnica, se javlja v gospodarstvu že v tem, da prevaževalne cene nagibljejo čim dalje bolj k padanju, dasi cena človeškega dela, ki je za železnice toli važno, vedno bolj rase. Vrednost dela so v zadnjih 50. letih osobito pomagale železnice dvigniti gotovo za 200%. Če je od teh povzročenih 50% po padanju denarne vrednosti, je ostalih 150% plodonosno naloženih v socialnih reformah.

Povprečni dohodki železnic so v zadnjih 50. letih za enoto (tono) okroglo 25% nižji, in če k temu prištejemo okolnost, da je denarna vrednost v ravno istem času za samo 25% padla, tedaj znaša relativno znižanje železniških prevaževalnih cen okroglo 50%, kar pomeni za Avstrijo letno vsaj eno četrtno milijarde kron.

Zavisi pa korist železnic zgolj od postavke prevaževalne cene, ki jo železnice zahtevajo v kompenzacijo lastnih stroškov.

Železnica z nerazmerno visoko prevaževalno ceno bi ne koristila dosti svojemu okolišu, ker bi je ta ne uporabljal, svoji dobičkaželjnosti bi pa tudi ne ustregla, ker bi nje obiskovanost ali frekvenca bila neznatna. Železnica z izredno nizko prevaževalno ceno bi sicer pomnožila obiskovanost, vendar bi za zmagovanje obilo nji nujenega posla morala doplačevati, pri čemer bi se kmalu izčrpala. Od višine prevaževalne cene torej zavisi ob-

stanek železnic, zavisi pa tudi njih blagodejnost za pokrajino, kateri koristi so namenjene. Za kmetijstvo, obrt, industrijo in kupčijo je prevaževalna cena naravnost življenjsko vprašanje, ker znaša osobito pri manj vrednem množinskem blagu dober del proizvodnih stroškov in zavoljo tega dober del cene blaga. V tem je razlaga, zakaj nastanejo često zaradi prevaževalnih cen med transportnimi interesi in železniškimi upravami prepiri.

Prvi kaj radi več zahtevajo nego jim morejo železnice dovoliti v skrbi za lasten obstanek; železnice pa stremijo za čim večjim dobičkom. Država, ki si je prizadevala med obema strankama posredovati, ni dosegla zaželenega uspeha. Dobičkaželjnost železnic je sicer zajezila takoimenovano maksimalno prevoznino, ki je pa skoraj brez pomena, ker njene postavke zavoljo konkurence in pa vsled dejstva, da pri železnicah ni cena regulativ prometa, ne pridejo v poštev. Transportantom je sicer osigurala enakopravnost, to se pravi, z vsemi prizadetimi je pri enakih pogojih postopati enako, vendar tudi v tem pogledu nastanejo, kakor bomo pozneje videli, komplikacije, ki ne dopuščajo prizadetim ustreči vsestransko.

Vse železniške uprave, bodisi zasebne ali državne, morajo objaviti prevaževalne cene za osebe, stvari in živali, kajti vsakomur mora biti dana prilika, da se že vnaprej zagotovi o višini prevoznine in to o vsakem predmetu, ki se da ali sme prevažati. Navadno so še s tem cenikom združeni tudi pogoji, ki so merodajni za sprejemanje in prevažanje oseb, stvari in živali. Poslednje imenujemo reglementaričen, prvo pa tarifaričen del cenika. Oba dela skupno šele tvorita takozvano tarifo.

Železniške uprave, ki nimajo za vse svoje proge enotne tarife, poskrbeti morajo za izdajo tarife za vsako progo posebej.

Kot privesek tarifi smatrati je še predpis o instradaciji ali upotitvi, označbi poti, ki je potrebna osobito tedaj, kadar pošiljatve prehajajo na železnice drugih, tretjih i. t. d. uprav, predno dospejo v določen jim kraj. Po norveško-adrijski tarifi n. pr. smejo pošiljatve samo na dveh mestih prehajati iz Avstrije v inozemstvo. Kdor bi zahteval drugo pot, zanj bi zavoljo te zahteve postala omenjena tarifa brez pomena. Sicer je pa določitev poti interna stvar železniških uprav, oziroma poslujočih uradnikov, vsled česar so pošiljalci oproščeni te skrbi. Večje važnosti za transportante so prevaževalne cene, zatoorej se bomo v nastopnem pečali z njih postankom in odnošaji, v katerih temelji njih višina. Vedo, ki se peča s temi nauki, imenujemo tarifoslovje. Če s pričujočim napotim spretnejšo roko do poglobljenja v to med Slovenci popolnoma neobdelano stvarino, tedaj dosežem svoj namen.

II.

Beseda tarifa je arabskega izvira. Kar je prvotno označila, označuje še dandanes, namreč zaznam trgovin-

skih predmetov in njih ceno, ali že vnaprej določeno, v denarni vrednosti izraženo pristojbino za katerokoli storitev. Pri železnicah posebič pomeni beseda tarifa objavljeni cenik za prevažanje blaga, združen s pogoji, ki so merodajni za sprejemanje blaga v to svrhu. Ker se pa splošno smatrajo pogoji za sprejemanje blaga vobče znani in manj pomembni, se skratka misli pri besedi tarifa zgolj na prevoznino. Ta pomen bo tudi za nas vodilen.

Ker so tarife velike narodnogospodarske važnosti, je za občinstvo princip javnosti, kar se tiče tarife, kaj umesten ter vreden, da se izvede na celi črti brezpogojno. Dajati komurkoli pri tarifah prednosti je škodljivo; ker prevoznina vpliva mogočno na ceno blaga in bi gotovo prednost enega bila v škodo drugim. Kdor bi si izposloval najnižjo prevoznino, mogel bi tudi svojemu blagu določiti najnižjo ceno, kar bi gotovo slabo učinkovalo na druge prodajalce iste robe. Razlika cen bi bila tem občutnejša, čim večja bi bila razdalja med odjemališčem in proizvajališčem. S tem torej, da so železnice kot javne naprave primorane objavljati svojo tarifo, zajamčena je transportantom že tudi enakopravnost.

Železniška tarifa se razdeli na več razredov ali cenovnih oddelkov, katerih vsaki ima posebno enotno postavko za gotovo prevozno dolžino ali daljavo, kakor tudi za določeno prevaževalno množino. Načela, po katerih se ti razredi prevoznine tvorijo in pogoji za njih uporabo, imenujemo tarifni sistem. Celotno zunanjo uredbo z omenjeno razdelitvijo vred, pa imenujemo tarifni shema.

V tem pogledu so se izcimile v praksi marsikateri zahteve. V prvi vrsti želi prizadeto občinstvo, naj bode tarifni sistem enostaven in pregleden, tarifna postavka pa čim najbolj nizka. Vsakomur je na tem, najti prevoznino hitro in zanesljivo, kar je le mogoče, če je tarifni shema pregleden. Ako je trgovec, obrtnik ali kmetovalec glede prevoznine na jasnem, bo zasnoval svojo kupčijo dosti sigurneje kakor v nasprotnem slučaju. Pa tudi železnici sami prihaja preglednost tarife v prid, ker z uporabo komplicirane tarife potratijo mnogo časa, pomnoži možnost zmote pri kalkuliranju in vsled tega povzroči sama sebi obilne reklamacije, katerih razrešnje zahteva mnogo truda.

Zahteva po nizkih tarifnih postavkah je splošno znana ter se tudi vobče železnicam ne morejo očitati previsoke postavke. Najsebičnejša uprava si bo prizadevala z nizkimi postavkami pomnožiti svoj promet ter tako omogočiti popolno izkoriščanje svojih obrtnih sredstev. Pod dopustno mejo pa postavk ne sme znižati, ker bi storila to v lastno škodo. Poslednje bi bilo možno samo v konkurenčnem boju, ali v svrhu odprave za promet neugodnih konjunktur. Vendar je treba pri takih operacijah pozornost podvojiti; prvič se to itak ne more trajno

vršiti, drugič se pa lahko domači produkciji škoduje. Še celo v slučaju, da sta oba, transportant in železnica z najnižjimi tarifi zadovoljna, in splošna korist nižjih tarif zagotovljena, kajti le prevečkrat bogatita pri njih proizvajalec in prekupčevalec, v tem ko se za konsumenta ni cena blaga znižala prav nič. Zahtevo po nizkih tarifah je torej s krajevnimi dejanskimi razmerami spraviti v primeren sklad.

Poleg preglednosti tarifne sheme in nizkih tarifnih postavk je upravičena tudi zahteva po stalnih tarifah. Tarifa, ki bi se često spreminjala, bi tvorila slabo podlago terminski kupčiji, trgovske operacije bi bile na daljši vidik nemogoče. Posebno bi nestalna tarifa slabo vplivala na manjvredno blago in surovine, ki so šele po železnicah dobile prevaževalno vrednost. Industrija, obrt, kupčija in kmetijstvo bi bilo po nestalnih tarifah mnogokrat vznemirjeno.

Ves narodno-gospodarski razvoj je tem povoljnejši, čim manj zavisijo razne spekulacije samo od slučajja in čim manjše so izgube, ki se navadno pojavljajo ob nastopu krize. Gotovo je, da stalne tarife krize omejijo ali vsaj ublažijo. Prepričati seve jih ne morejo, ker tičijo vzroki kriz vendar v popolnoma drugih odnosaiah. Vsekakor je pa priznana stvar, da hipno znižana tarifa lahko dvigne industrijo kakega kraja, hkratu pa občutno škoduje drugemu kraju. Sicer pa že itak razni konkurenčni ukrepi tujih železnic, obratne pogodbe domačih železnic, vedno se spreminjajoči gospodarski odnosi, zgradbe novih železnic i. t. d. omejujejo stalnost tarife, kaj šele če bi sleherna železnica smela prilagoditi svojo tarifo vsakteri momentano sebi ugodni konjunkturi. Popolnoma pravilno trdi Bondy, da so boljše dejanskim potrebam prikladne stalne tarife vseh železnic, kakor pa posamezne spremembe tarife posameznih železnic. Tej zahtevi se bo lahko zadostilo, kadar bodo uprave vseh železnic v eni roki. Dotlej pa si je država pomagala z določbo, da mora vsaka na novo razglašena tarifa veljati vsaj tri mesece.

Kajpada ne sme zahteva po stalnih tarifah prekorati določenih mej. V trenutku, ko postane stalnost tarife princip, ne bi je bilo več mogoče zvišati, pa tudi ne znižati. Dopustljivost obojega je namreč semtertja potrebna. Kakor je potrebno v prilog kake gospodarske panoge znižati tarifo, prav tako se morajo zvišati v prilog železnic, kadar bi material, železo, les ali delavske moči postale dražje. Sploh pa ne velja, pravi Bertholt, katerikoli sistem tarife ali tarifni postavek smatrati dovršenim, marveč kot napredujočo stvar, ki se od nje pričakuje čim dalje večje pospešenje prometa.

(Dalje prih.)

Praktiška geologija.

Spisal *dr. K. Hinterlechner.*

(Dalje.)

B. Grafit.

Grafit*) (der Graphit) se nahaja v naravi kristalovan in v nepravilni, gručavi obliki. Kristalovani grafit tvori tanke, ne posebno velike ploščice, ki se svetijo kovinsko. Gručavo oblikovani grafit, ki ga je dobiti navadno, je jedrnatega, plenastega ali luskastega zloga, ker sestoji iz komaj vidnih ali pa za prosto oko tudi sploh nepoznatih kristalčkov, rekše takih luskic. Barve je temnosive ali pa večalimanj črne. Čisti grafit je tako mehak, da ga z nohtom igraje obrazimo (ritzen), toda ne vedno; krajevno se nahaja namreč tako trd grafit kot antracit. Med prsti se čuti opolzel. Trdi grafit se da lahko streti, prav težko pa stareš mehki grafit, ker se uda še tako rahlemu tlaku. Tudi najtanjša grafitova luska je še neprozorna v navadni svetlobi, nasprotno propušča kakor demant vrlo lahko takozvane X-žarke.

Kemično presojan je grafit ista snov kot mnogo trši in dragocenejši demant, in ista, kakor navadno (drveno) oglje. Kemično čisti grafit sestoji samo iz ene snovi, ki jo imenujemo ogljik (Kohlenstoff), ker je iz njega, kakor rečeno, tudi oglje.

Najvažnejša grafitova lastnost je, da se prav nič ne izpremeni v navadnem in da zgori le v posebno hudem ognju. Kadar zgori, se spoji s kisikom v ogljikov dvokis (Kohlensäure), ki ga izdihava (zlasti tudi) vse živalstvo. V kislinah ostane grafit neizpremenjen.

Vsa grafiška nahajališča, ki imajo kaj pomena za prakso, delimo v dve skupini. a) V enem slučaju je nadrobjen v drugem kamenju; v takozvanem gnajsu in v temu sorodnih hribinah. Koliko ga je kje v tej obliki, je različno. Mestoma se ovajajo le sledovi, a krajevno je iz njega do 60% vse ondotne hribine. Tedaj je vsa snov nekako prstena ali pa skrilava (schiefrig), rekše dá se klati v razno debele skrli. Oblika takih grafiških nahajališč je nekako podobna ogromnim lečam. — b) Zlasti jedrnati grafit tvori večje in manjše sklade med drugimi hribinami, med katere je podobno razvrščen kakor kak poseben list v knjigi med drugimi njenimi listi.

Najstarejši in svojčas edini rudnik, v katerem so dobivali grafit, se je nahajal na Angleškem (Borrowdale v grofiji Cumberland). Ondotno snov so našli približno leta 1550. Ta angleški grafit je bil tako čist in uporaben, da so ga samo razrezali in vdělali v les, pa so bili »svinčniki« — pravilno torej grafitniki — gotovi. Ker se je tedanja angleška vlada važnosti navedenega rudnika popolnoma zavedala, in ker je bil ta tedaj edino znano grafiško nahajališče, je odredila dvoje. 1. Se ni smelo grafitu vsako leto dalje kopati

nego šest tednov, in 2. ni dovolila izvažati grafit razen v obliki svinčnikov. — Značilno je, da so nakopali vsako leto, vkljub omejitvi dobivanja na šest tednov, povprečno za en milijon frankov (1 frank = 95 h dandanes, ali približno 1 K). — Naravna snov je prišla na londonski trg, kjer so jo potem vsak prvi ponedeljek v mesecu dražbenim potom razprodajali. Izbrani grafit je tedaj stal do 400 frankov pro 1 kg. (Sedanje grafitove cene hočemo navesti pozneje.)

Slučaj je nanesel, da je našel skoro ob istem času, ko je bilo angleško grafiško nahajališče domalega izčrpano, neki J. P. Alibert, po poklicu trgovec, slučajno v vzhodni Sibiriji, blizu kineške meje, znamenite grafiške sklade, ki jih je pričel nekako leta 1850. izkoriščati. — Leta 1856. je sklenil potem z nemško tvrdko A. W. Faber (Nürnberg, Bavarsko) pogodbo, glasom katere se je zavezal ves grafit iz svojega rudnika vedno le tej tovarni za grafitnike (svinčnike) odajati.

Glavna ondotna grafitova žila meri približno dva metra v debelost ter leži strmo (baje) med granitom in sienitom, ki je granitu podobna hribina. V globočini je kakovost še boljša in množina grafitova še večja nego na površini. Razen glavne žile so našli pozneje še več tanjših; nekatere leže v apnencih.

Množino grafitu glavne žile cenijo na več 100.000 pudov (à 16-34 kg). Težave so le pri transportu v Evropo; ta se vrši namreč le pozimi, ko pomrznejo velika močvirja v rudnikovi okolici.

Tvrdka A. W. Faber plačuje za 50 kg grafitu najboljše kakovosti 1700 mark (1 marka = K 1.17), torej kron 1989 ali pro kg približno K 40. — 1 kg grafitu niti docela tako velik, kot štirioglata posoda, ki drži pol litra vode.

Razen na doslej navedenih mestih so izsledili grafit tudi sicer še na več krajih (po vsem svetu). Zlasti naj omenim le 1. takozvano »Eureka Black Lead Mine« — pri mestu Sonora v Kaliforniji (Amerika). Tu je grafitova žila 7 do 10 m debela. Leta 1868. so nalomili mesečno 20.000 stotov; pri tem pa obrat še ni bil (kar sploh mogoče) največji. — 2. Posebno znamenita grafiška nahajališča so dognali tudi na otoku Ceylon. Od ondot izvažajo na leto nekako 50.000 kg te snovi in sicer zlasti na londonski trg.

V Evropi dobivajo dandanes največ grafitu v našem cesarstvu. Avstrijski grafit tvori dve vrsti nahajališč. En tip bi nazval češka, drugega pa štajerska grafišča (= Graphitlagerstätten). Med češka nahajališča uvrščam tudi vsa moravska, nižje in zgornje avstrijska. Poglavitne lastnosti teh grafišč so namreč vsem skupne.

Grafišča češkega tipa ali značaja se nahajajo brezizjemno v ozemlju takozvanih kristalastih

*) grapho (grško) = pišem.

hribin,*) kakor so: razni gnajsi, sljudovec, kvarcit ter poleg teh neke vrste apnenci i. t. d. Zlasti z apnenci, ki leže v gnajsih, se vrlo radi družijo. Nasprotno leže štajerska grafitišča v karbonskih skladih, ter so torej v vsakem slučaju še mnogo mlajše starosti nego grafiti češkega tipa. V štajerskih zadevnih tvorbah so doznali okamenele rastlinske ostanke. Vsled tega je tudi tu, in če mogoče, le še mnogo jasneje dokazano, da je nastal grafit iz organske snovi, to se pravi: iz snovi, ki se nahaja (in se je nahajala) v naravi — v živih bitjih**) (rastlinstvo, živalstvo).

Kakor sem že omenil, sestoji kemično-čisti grafit iz samega ogljika; toda le v teoriji. Ker je to vprašanje za prakso velike važnosti, naj podam to-zadevno še par spoznanj navidezno (!) strogo znanstvenega značaja. Pri tem se hočem ozirati posebno na avstrijske grafitne.

Naravni kakor tudi umetno narejeni grafit — o poslednjem sledi več pozneje — nista prav nikoli absolutno čisti ogljik. Če se jih sežge, ostane vselej še nekaj pepela, to se pravi: nezgorne snovi, ki torej ni ogljik. Tudi najčistejši grafit ima primešanega vsaj nekaj vodika (Wasserstoff) in dušika (Stickstoff); včasih je v njem tudi nekaj antracita ali pa (morda) premoško-ognjene snovi sploh. V pepelu samem so pa doznali: kremikovo

*) Kristalaste hribine imenujemo one (hribine), ki sestojijo iz ene, a navadno iz več rudnin (ali mineralov); poslednje imajo obliko pravih kristalov ali nepravilnih zrn. Ker se dadó gnajsi, sljudovec in sorodne snovi dosti lahko klati v skrole, zato imenujemo take tvorbe tudi kristalaste skrilavce (kristaline Schiefergesteine). Prej so splošno smatrali kristalaste skrilavce do zadnjega časa kot pragorje (Urgebirge), to se pravi, smatralo se jih je kot prvotno skorjo zemlje, ki je bila še pred tem nekako ognjeno žareča krogla. Novejša izpoznanja pa govore kar povrsti proti tem (zastarelim) nazorom. — Na tem mestu se ne kaže v teorijo podrobneje spuščati. Kogar stvar zanima, in ki razpolaga s primernim, teoretskim znanjem, dotičnika opozarjam na neki svoj spis, ki je izšel pred kratkim še v letniku 1911 v „Verhandlungen der k. k. geologischen Reichsanstalt“ (na Dunaju). Tam zastopam na podlagi strokovnih, več kot 12letnih lastnih preiskovanj v okrožju grafitišč češkega tipa v znanstveni obliki trditev, da niso ne ondotni grafiti, ne kristalasti skrilavci v njih obližju take visoke starosti kakor se splošno domneva, marveč, da so prvi kakor drugi mnogo mlajši, in da je grafit organskega izvora.

**) Tekom časa so se geologi trudili dokazati, da je nastal grafit tudi iz neorganske snovi in to vulkanskim potom. Mestoma je to skoro nad vsak dvom izvišeno; ravno za ona grafitiska nahajališča, ki naj bi bila v prvi vrsti neorganskega izvora (češki tip) pa to prav gotovo splošno ne velja. Splošno namreč oporekajo temu kemiki; za pretežno večino grafitišč češkega tipa je pa podal tudi pisatelj teh vrstic na zgoraj omenjenem mestu protidokaz razgeološko stališče.

Kogar zanimajo zadevna in druga grafitna se tičoč vprašanja, opozarjam na sledeče spise: A. Haenig: „Der Graphit“ Dunaj. Založil F. Deuticke 1904 (znansstvenejše pa še dosti razumljivo tudi za lajika) in O. Stutzer „Die wichtigsten Lagerstätten der „Nicht-Erze“ I. del. Berlin, Bornträger 1911 (strogo znanstveno in za ne-strokovnjaka nerabno). — Iz teh knjig sem posnel tudi največ števil, ki jih navajam v sledečem.

kislino (Kieselsäure), glinico (Tonerde), apno, železo, titan, krom in (redkeje) bakrene, niklove in manganove spojine. Kako so sestavljeni pepeli približno, se razvidi iz naslednjih števil:

	V 100 delih pepela se nahaja (povprečno) odstotkov:	
	a) v štajerskih grafitih	b) v češko-moravskih gr.
kremikove kisline	59.44	45.07
glinice	32.07	13.33
železovega oksida	4.58	33.58
apna	0.57	4.34
magnezije	1.21	0.65
kalija	1.56	?
natrona	0.41	?
žvepla	sledovi	3.03
fosforjeve kisline	0.19	?

Mimogrede naj omenim, da se približuje narava štajerskih grafitov čisto jasno naravi pepela premoga, kar je bil ta grafit nekaj. Za prakso je zelo važno, kakor bodem navedel pozneje, da nima skoro nič žvepla v sebi. Nasprotno ovajajo grafiti češkega tipa prav radi nekaj žvepla in železa, kar povzroča za prakso precej dela in stroškov. Žveplo in železo se nahajata v teh grafitih kot železni kršec ali pirit (der Eisenkies ali Schwefelkies).

Razen narave grafitnega pepela in razmerja posameznih njegovih snovi je treba poznati v praksi za vsako nahajališče zlasti tudi 1. množino grafitnega samega in 2. množino pepela sploh. Zakaj, to hočemo pojasniti pozneje; v nastopnem naslednje številke:

	100 delov sirovega grafitnega ovaja (izračunano iz večih analiz) povprečno na			
	Češkem	Moravskem	Bavarskem pri (Pasavi)	Štajerskem
Ogljika (kemično-čisti grafit)	43.90%	53.0%	42.67%	73.30%
Nestalnih (flüchtige) snovi	2.60%	3.0%	3.49%	1.63%
Pepela (splošno)	53.50%	44.0%	53.98%	25.07%

Kako silno se pa te številke pogojno izpreminjajo, sledi iz tega-le: Grafiti češkega tipa imajo krajevno 80 do 85% ogljika, torej čistega grafitnega, v sebi. V takih slučajih je pogojno že surovi grafit kot tak za grafitnike in za topilnike uporaben. Pri Črnem Potoku (Schwarzbach na Češkem) so znani grafiti, ki so celo iz 90 do 95% ogljika. Nekaj znanih štajerskih grafitov je pa tako sestavljenih, da imajo v sto delih:

- a) pepela 26.5% 27.4% 86.0% in
b) ogljika 73.5% 72.6% 14.0%.

Zadevno zgornještajerskih grafitov naj navedem deloma tudi zaradi nekega, za tehniko zelo važnega vzroka posebej sledeče številke. V 100 delih grafitnega je bilo v teh-le 6 slučajih (I do VI):

	I.	II.	III.
ogljika	85.00%	87.16%	82.21%
pepela	14.89%	12.66%	17.92%.

Vse 3 grafitne (I.—III.) je smatrati kot sirovo, torej kot neotrebjeno (=nečiščeno) snov; isto velja za IV. grafit. Pod V. in VI. navedene številke se pa nanašajo na očiščeno (V. v laboratoriju, in VI. pri rudniku iz neke slabše materije dobljeno snov.)

	IV.	V.	VI.
	sirovi grafit	otrebljena grafiška snov	
ogljika	82.40%	11.61%	21.0%
kremikove kisline	12.38%	11.61%	21.0%
glinice	3.9	5.6	14.56
železovega oksida	0.53	2.0	4.84
manganovega oksiduloksida	0.02	2.0	4.84
apna	0.01	—	—
alkalnih snovi	sledovi	sledovi	0.62
žvepla	—	—	0.3
izgube pri žarenju	—	—	2.43

Kako si moramo tolmačiti rezultate kemičnih analiz, torej njih pomen za tehniko in tudi za vsako rudniško podjetje, ki se naj peča z grafitom, dalje razna vprašanja grafiške industrije i. t. d. hočemo pojasniti prihodnjič.

(Dalje prih.)

Delniške družbe.

Spisal Val. Žun.

I.

Po trgovinskem zakoniku se imenuje trgovinska družba, pri kateri jamčijo vsi družabniki omejeno in ne osebno in pri kateri je vsa glavnica razdeljena na deleže, delniška ali akcijska družba.

Glavni razloček med pridobitnimi in gospodarskimi zadrugami, ki smo jih obširno opisali v lanskem letniku, in med delniškimi družbami, je torej jamstvo. Pri prvih jamčijo zadružniki osebno z vsem svojim premoženjem ali pa glede gotovega zneska, ki je mnogokratnik zadružnega deleža, oni jamčijo tudi solidarno za zadružne dolgove, dočim so družabniki delniških družb (delničarji) odgovorni za vse družbene obveznosti le posredno in omejeno, to se pravi, da se njih samih ne morejo polotiti družbeni upniki radi družbenih obveznosti, temveč le družba sama in sicer samo za vloge, za katere so se zavezali nasproti družbi, to je za delnice.

Vsa osnovna družbena glavnica se namreč praviloma določi z gotovo okroglo vsoto, ki se razdeli v več manjših, na okroglo vsote se glasečih, enakih delov. Ti posamezni deli družbene glavnice se zovejo delnice ali akcije.

Po trgovinskem zakonu se morejo delnice še nadalje razdeliti v delniške deleže, po delniškem

pravilniku pa je to dovoljeno le izjemoma iz posebnih razlogov ter morajo družbena pravila izrecno obsegati določbe glede takih delniških deležev.

Glede delniških družb so namreč merodajna določila »splošnega trgovinskega zakonika«, ki je bil v Avstrijo uveden z uvodnim zakonom z dne 13. decembra 1862, št. 1 drž. zak. iz 1863 in ki se nanaša le na take delniške družbe, ki obrtoma opravljajo trgovinske posle, t. j. na trgovinske delniške družbe. Poleg tega veljajo za vse delniške družbe tudi predpisi društvenega zakona z dne 26. novembra 1852, št. 253 drž. zak. izvemši §§ 9 in 12, ki so bili s § 32. zgoraj omenjenega uvodnega zakona razveljavljeni. Kot izvršitveni predpis k društvenemu zakonu je izdalo ministrstvo notranjih zadev skupno s finančnim, trgovskim, pravosodnim in poljedelskim ministrstvom odredbo z dne 20. septembra 1899, št. 175 drž. zak., ki se peča z ustanovljanjem in preosnovo delniških družb in se zato imenuje akcijski regulativ ali delniški pravilnik.

Delnice se glase ali na ime ali na imetnika. Glede imenskih delnic mora družba voditi posebno delniško knjigo, v katero se mora vpisati ime, stanovanjše in stan vsakokratnega posestnika delnice. Imenske delnice se morejo prenesti secijskim putem in tudi z indosamentom, t. j. s kratko izjavo na drugi strani delnice s podpisom izročitelja vred ali tudi samo z njegovim podpisom. (Primer: Za me na (ukaz) Ivana Magdiča v Ljubljani. Fran Kotnik.) Če se imenska delnica prenese na kako drugo osebo, je treba prenos, pokazavši delnico in dokazilo o prenosu naznaniti družbi, da jo vpiše v delniško knjigo. Nasproti družbi velja za lastnika delnice le tisti, ki je vpisan v delniško knjigo; družba more zahtevati, da se imenik delnice legitimira, primorana pa v to ni.

Pri delnicah, glasečih se na imetnika, se vrši prenos z izročitvijo delnice. Če se taka delnica proda ali preda, dobi poštene pridobitelj lastnino delnice tudi, če izročitelj ni bil lastnik in je bila delnica ukradena ali izgubljena.

Delnice razlikujemo nadalje v osnovne in vrednostne delnice. V trgovinskem zakonu nimamo sicer o teh dveh razločkih nobenih določb, po akcijskem regulativu se pa prednostne (prioritetne) delnice razločujejo od drugih delnic po tem, da jim pristoji neka prednost pri razdelitvi dobička. Po akcijskem regulativu ne smejo prednostne delnice znašati več nego dve tretjini vse delniške glavnice, one ne smejo donášati višjih prednostnih dividend nego 5 odstotkov svojega imenskega zneska in v prejšnjih letih izostale prednostne dividende se smejo dodatno izplačati samo za zadnjih pet poslovnih let.

Glede višine delniškega zneska nima trgovinski zakon nobenih posebnih določb, akcijski regulativ pa določa, da se mora vsaka delnica glasiti vsaj na 200 K;

izjeme so dovoljene le pri imenskih delnicah delniških družb, katere imajo samo krajevni pomen.

Ker veljajo za vse delniške družbe tudi predpisi društvenega zakona, ima kakor nad ostalimi društvi država posebno nadzorovalno oblast tudi nad delniškimi družbami. Ta državna nadzorovalna oblast se kaže v tem, da dovoljujejo le upravne oblasti ustanavljanje delniških družb kakor tudi izpremembe družbenih pravil (koncesioniranje), da imajo upravne oblasti pravico nadzorovati delovanje delniških družb in smejo tudi upravnim potom razpustiti delniško družbo.

Prošnjo za ustanovitev delniške družbe je vložiti pri tistem deželnem političnem oblastvu (cesarskem namestništvu ali deželni vladi), v čigar upravnem okolišu bo imela nameravana delniška družba svoj sedež. V prošnji je določno označiti osebo ali osebe, ki se potegujejo za dovolitev in morajo prošnjo podpisati vsi, ki prosijo za dovolitev. Ako jo podpišejo pooblašenci, je treba prošnji priložiti pooblastila v izvirniku ali v poverjenem prepisu.

Kadar se nameravajo izdati javni pozivi in razglasi, da se dobe podpisi za delnice, ali kadar je potreba pri ustanovitvi delniške družbe priprav, ki se dotikajo pravic tretjih oseb ali če je za take priprave treba dovoljenja, posredovanja ali pomoči javnih oblastev, ali kadar prosilci sami ne nameravajo, da bi delniška družba takoj dobila pravno veljavo, se mora najpoprej prositi za začasno dovolilo (predkoncesijo). V taki vlogi je natančno označiti razloge, iz katerih se prosi za to dovolilo in je treba razložiti načrt podjetja v njegovih osnovnih potezah; hkratu je prinesiti načrt družbene pogodbe (družbenega statuta ali ustava) vsaj v najbistvenejših določilih v petih izvodih.

Ta načrt naj zlasti obsega:

1 ime in eventualno firmo prosilcev za dopustilo in oseb, ki naj sicer zastopajo kake koristi delniške družbe do njene stalne ustanovitve;

2. firmo in sedež družbe;

3. določilo o predmetu podjetja;

4. višino osnovne glavnice in posameznih delnic ter delniških deležev;

5. določila o kakovosti delnic, ali se glase na imetnike ali na imena, in pa morda pripuščeno izpremembo iz ene v drugo vrsto;

6. določila o načinu vplačila delnic (ali se vplačajo delnice cele ali deloma);

7. določila, kako se postavi in sestavi načelstvo;

8. določila o načinu sklica, o sklepčnosti in sklepanju ustanovnega občnega zbora in predmete, o katerih sklepati je poklican ta občni zbor;

9. ako se izdado delnice različnih vrst, skupni znesek delnic vsake vrste z naznanilom, ali imajo posamezne vrste kake posebne pravice;

10. ako se nameravajo apportirati ali ustanovilne pridobitve, posebne določbe, (o katerih bomo govorili pozneje);

11. ako se nameravajo v prid posameznih delničarjev ali drugih oseb posebne koristi, vrsto in izmero teh koristi;

12. še posebna določila, ako naj delničarji poleg glavnih vlog, določenih z družbeno pogodbo, prevzamejo obveznosti za ponavljajoče se, ne v denarju obstoječe terjatve.

(Dalje prih.)

Uvod v carinstvo.

Priredil *Just Piščanec*.

Ni naš namen, podati v tem spisu celoten pouk o zakonodaji, ki ureja avstrijsko-orgsko carinstvo, kajti ta bi zahteval debelo knjigo, ker je nauk o carinstvu danes postala obsežna in mnogostroka državna veda. V teh sestavkih hočemo podati le kratek in kolikor mogoče jasen vpogled v zakone in predpise, ki urejajo carinstvo v naših deželah, črpajoč iz tozadevnih obsežnih zakonov in predpisov.

Ker so ti sestavki, rekel bi, skoro prvi poskus v tej stroki v slovenskem jeziku, naj se blagohotno smatrajo kot poskus. Z njimi želimo podeliti osobito našim trgovcem najvažnejša navodila, ki naj jih vodijo, kadar imajo opravka s carinskimi uradi o priliki naročanja blaga iz inozemstva.

I. Carina vobče.

1. Kaj je carina?

Carina je nekaka potrošnina, t. j. davek na človeške potrebščine, ki se pobira pri prehodu teh čez carinsko mejo. V ožjem, državnem zmislu, je pa carina oni znesek, ki se zračuna množivši količino vpeljanega blaga z enoto, zaznamovano pri dotični postavki carinske tarife.

2. Pojem carine.

Pod besedo carina se pa po nadaljnih zakonitih določbah ne razume samo pristojbina, ki jo označuje carinska tarifa, temveč pojem carinske pristojbine obsega tudi vse doklade in pribitke na carino, ki se pobirajo bodisi pri uvozu ali izvozu raznega blaga; dalje vse pripadle pristojbine, ki se odmerjajo o priliki carinskega postopanja pri uvažanju blaga iz inozemstva. Carinske pristojbine so navedene v carinski tarifi; doklade deloma v carinski tarifi, deloma v posebnih zakonskih in naredbenih odlokih; pripadle pristojbine in carinski pribitki pa v carinskem zakonu in v izvršenem predpisu k njemu.

Na podlagi rečenega delimo torej carinsko pristojbino v širšem pomenu besede v več kategorij in sicer v:

I. Carino v ožjem zmislu besede, t. j.:

- a) splošno carino;
- b) pogodbeno ali dogovorno carino;
- c) pogodbeno carino v obmejnem okrožju (mejnem okraju);
- č) ugodnostno carino na blago ob uvozu po morju vobče;
- d) ugodnostno carino na blago ob uvozu po morju preko Trsta in Reke;
- e) ugodnostno carino na dovolilnice in
- f) retorzijsko carino na blago, ki prihaja iz držav, ki ravnaajo z avstrijskimi in ogrskimi ladjami ali z blagom avstrijskega in ogrskega izvira kakorkoli neugodnejše, nego z ladjami ali blagom drugih držav.

II. Specialno carino:

- a) na trstni in pesni sladkor iz držav, ki dovoljujejo izvozne premije na tega in
- b) na sladkor vobče, ako prihaja iz inozemstva brez spričeval o njega izviru.

III. Druge davščine, oziroma pristojbine:

- a) carinske priklade na blago, ki vsebuje pridelek sladkorja ali alkohola, oziroma pri čigar izdelovanju se je uporabljal sladkor ali alkohol;
- b) potrošnina na sladkor, uvažan preko carinske meje;
- c) užitnina na uvoženo pivo;
- č) davščina na žgane opojne tekočine;
- d) potrošnina na rudninsko olje;
- e) užitnina na užitnini podvržene predmete, namenjene v zaprta mesta in kraje (dazio consumo);
- f) dopustnina (licenca) za tobak, druge tobačne izdelke in surovine;
- g) potrošni kolek na igralne karte;
- h) pripadle pristojbine, t. j. tehtalnina in skladarina (ležnina).

IV. Obresti od kreditiranih carinskih pristojbin (sedaj 2% na leto) in sicer:

- a) odpadajoče obresti za uporabljen carinski kredit;
- b) obresti od zneskov za blago, odpravljeno v carinskem zabeležnem ravnanju, ako se blago ni izvozilo v dobi, zaznamovani v tozadevni zabeležnici, za katero blago se svoječaso carinske pristojbine niso popolnoma plačale ter so še neporavnane;
- c) 5% zamudne obresti:
 - aa) ako se kreditirana pristojbina ne vplača plačilnega dne, počenši od dne, ki sledi zapadlemu dnevu;
 - bb) v primeru odprave s spremnico brez dostavne dolžnosti; če se pristojbina ne vplača v plačilnem roku, izraženem v

spremnici, počenši od dneva, ki sledi preteku tega roka;

- cc) ako se v zabeležnem ravnanju odpravljeno blago ne izvaža v ustanovljenem roku, počenši od dneva, ki sledi preteku tega roka.

V. Koncem prihajajo pri uvozu inozemskega blaga še vpoštev ter se odmerjajo o priliki zacarinjevanja:

- a) občinske doklade na užitnino;
- b) deželne in občinske doklade na »dazio consumo«;
- c) deželne priklade na pivo;
- č) občinske davščine na žgane opojne tekočine;
- d) težarina ali fakinaža, t. j. pristojbina za hlapčevska dela o priliki zacarinjevanja.

V naslednjem pojasnimo nekoliko navedene pojme.
(Dalje prih.)

Slovensko trgovsko in obrtno društvo v Mariboru.

Trgovski venček. Društvo priredi dne 1. svečana t. l. „Trgovski venček“ v veliki dvorani „Narodnega doma“ v Mariboru. Ker je to v letošnjem predpustu edini večji slovenski ples v Mariboru, se nadejamo dobre udeležbe zlasti s strani trgovstva. Vabila se pričnejo razpošiljati že tekoči teden in prosimo, ako kdo pomotoma vabila ne dobi, da nam blagovoli oprostiti in se plesa vseen udeležiti.

Raznoterosti.

Naši trgovski interesi v Perziji. Dogodki zadnjih tednov in ves položaj v Perziji vplivajo tudi na perzijski uvoz, pri katerem je tudi Avstrija v precejšnji meri udeležena. V severni Perziji dominira Rusija tudi v trgovskem oziru in to največ vsled tega, ker je prepovedala prevoz tujega blaga čez rusko mejo in je na ta način preprečila vsakršno konkurenco. Na jugu pa ima skoro vso trgovino v rokah Anglija — tako da sta si obe državi delili tudi v trgovskem oziru interesni sferi. V zadnjem času je tudi Nemčija začela kupčevati s Perzijo in sicer v prvi vrsti čez Bagdad. Naš eksport v Perzijo se mora posluževati deloma indirektna poti čez London ali Hamburg, največ pa gre našega blaga čez Carigrad oziroma Trapecunt, odkjer se po karavanah uvaža v Tebris. V Carigradu je prav posebna panoga trgovine t. zv. „Perzijska trgovina“. In na tej je v prav izdatni meri udeležena naša monarhija. Leta 1909/10 je znašala naša tranzitna trgovina čez Trapecunt v Perzijo čez 1 milijon frankov (vsega skupaj 3-5 mil. frankov) in blago, s katerim smo zalagali pred vsem severozahodno Perzijo, je bilo: papir in sicer predvsem cigaretni papir, v manjši množini pisalni papir, volneno blago in debelo sukno, vžigalice, železnina, steklo, svila in v manjših množinah ostalo blago. Perzijska trgovina je bila vsled večnih političnih prevratov že skoro docela uničena. Lansko leto se je obrnilo malo na bolje, a to le za toliko časa, da so se Perzijci preskrbeli zopet z najpotrebnejšim. Potem je zopet začelo nazadovanje, četudi je izdajala perzijska vlada primerne ukaze. Meščanska vojna je pa na trgovce tako vplivala, da so pustili svoje blago rajše v Trapecuntu, kakor pa da bi ga prevažali v negotovo notranjost Perzije. Blago leži tedaj v prav veliki množini v Trapecuntu, istotako v perzijskih trgovskih središčih Teheran, Tebris in Ispahan, ker se blago ne pošilja v

provinco. Zimsko blago, ki bi že zdavno moralo biti na namenilnem kraju, leži v imenovanih mestih in četudi je ponehal uvoz iz inozemstva, padajo cene blaga, ker so prl morani perzijski trgovci oddati blago, ki ga ne morejo pošiljati v provinco, za vsako ceno. Kako se bo razvila trgovina v Perziji v bližnji bodočnosti, danes še ne moremo reči. Ako bo ostala delitev države definitivna, bo uvoz v ruski del iz zgoraj navedenega vzroka skoro izključen; pač pa bo južni del se moral odpreti svetovnemu trgovskemu prometu, saj ima bagdadska železnica v programu tudi progo na perzijsko ozemlje. Bodočnost naše perzijske trgovine je tedaj ozko zvezana z definitivno mejo med Rusijo in Anglijo.

*

Industrijske akcije pri nas in v Nemčiji. Avstrija je dežela, v kateri je jako malo industrijskih papirjev, ker se obresti iz fundiranih dolgov strogo obdačujejo, ko se obrestim iz t. zv. „višjih“ dolgov priznava davčna prostost. Tozadevno davčno postavbo nameravajo sicer spremeniti, vendar ta sprememba ne odgovarja željam interesentov in motive tozadevne vladne predloge kaj uspešno pobija prof. dr. Landesberger, ki navaja tudi med drugim, da so na dunajski borzi kotirane zadolžnice le od 11 industrijskih družb, medtem ko obsega berlinski borzni list 237 takih postavk. Skupna prioritetna glavica avstrijskih industrijskih akcijskih družb znaša nekaj manj kot 20 milijonov kron, h katerim lahko še prištejemo 30 milijonov kron na hipotekah. Kako malenkostna je ta vsota, vidimo, ako pogledamo razmere v Nemčiji! Na podlagi uradne statistike je dognano, da je krožilo koncem l. 1910. zadolžnic industrijskih družb za 4 milijarde mark. Od tega zneska je bilo le 2049.7 milijonov mark = 51.7% vknjiženih na posestvih, dočim je za ostanek bilo merodajno le zaupanje v sigurnost delničarjev. Nemška statistika nam ne pove, koliko lastne glavice stoji emisiji zadolžnic nasproti. Približno pa lahko računamo, da pride od okroglo 4500 industrijskih delniških družb z 10 milijardami delniške glavice ena tretjina kot izdatelji zadolžnic v pošteve, tako da promet akcijski še vedno daleč presega onega zadolžnic. Ta veliki promet industrijskih zadolžnic v Nemčiji pri skozinsko zdravi kreditni podlagi nemške industrije pa gotovo ne bo imel za posledico nezdravo naraščanje obligacijskih emisij v primeri z lastno glavico; razvoj nemške industrije nam namreč kaže, da je treba stremenje za dolgotrajni kredit le pospeševati, ne pa delati proti temu. V Nemčiji pa bogati obligacijski material tudi ne vpliva neugodno na rentne papirje, česar se pri nas merodajni faktorji najbolj boje, čeprav nudijo te obligacije jako ugodno obrestovanje in sicer približno 1500 milijonov mark obligacij 4%, 62 milijonov mark 4½%, 1800 milijonov mark 4½% in čez 400 milijonov mark celo 5%. Vzrok, da ti papirji ne morejo državnim rentam tako uspešno konkurirati, leži pač v tem, da so industrijske zadolžnice s 6‰ talonskega davka in 5‰ talonskega davka že predobdavnene. In to bi se končno tudi pri nas lahko vpeljalo!

*

Črtanje v borznem listu. Ker so se 2. t. m. izžrebali zadnji kosi Krakovskih srečk, 5‰ zadolžnic mesta Dunaj iz l. 1867. in 5‰ zadolžnice bukovinskega propinacijskega posojila, se od tega dne tudi več ne nahajajo v borznem listu.

*

Revizija carinske tarife in predpriprave za trgovinske pogodbe. Pred kratkim so zborovali na Dunaju zastopniki avstrijskih poljedelskih korporacij in poljedelskega ministrstva, da se zedinijo zaradi trgovsko političnih priprav. Sklenilo se je, dobiti potom imenovanih korporacij ozir. posebnih odsekov točne podatke o razmerah naših poljedelskih in gozdarskih pridobitvenih panog in sicer s pomočjo metode, ki združuje rentabiliteto s produktivnimi stroški. Kakor čujemo, se bo s temi deli v kratkem pričelo, tako da bo skoro zbrana tvarina za revizijo carinske tarife

in pa za predpriprave trgovinskih pogodb. Važno delo bo pri tem odpadlo knjigovodski centrali, ki bo na trgovski način preiskovala podatke poljedelcev in ki bo delala na to, da se bo tudi v tej panogi narodnega gospodarstva vpeljalo moderno knjigovodstvo. Poljedelsko ministrstvo je obljubilo izdatno moralno in gmotno podporo.

*

Dobiček države pri avstro-ogrski banki. Letos je izplačala avstro-ogrška banka dividendo 104 K, ki je bila le enkrat, t. j. l. 1907 višja (107 K 40 v), sicer pa ni nikdar prišla nad 100 kron. Nova določila v bančnem statutu imajo pa tudi za posledico, da je dobiček države zdaj dokaj višji. V pretečenem letu dobi država, ako prišejemo zraven denarni davek ter ostale pristojbine in davke, več nego delničarji. Na dobičku in davkih odpade na državo l. 1911. 13.6 milijonov kron proti 8.86 milijonov kron l. 1910. Po sedanjih določilih odpade namreč od dobička naprej 4% na delniško glavico, od ostalega dobička 10% rezervnemu zakladu in 2% penzijskemu zakladu. Od tega ostanka, odpade, tako dolgo da skupna dividenda ne prekorači 6%, polovica delničarjem, druga pa obema državnima polovicama. Od novega ostanka pripada zopet, dokler skupna dividenda ne presega 7%, ena tretjina delničarjem, dve tretjini pa državnim upravam. Dobiček državnih polovic se razdeljuje po razmerju bančnega davka v dotični polovici. — Ker odgovarja dividenda per 104 K 7.43% obrestovanju, je jasno, da bosta državni upravi dobili več nego delničarji. Na Avstrijo bo najbrž odpadlo 5.4 milijone kron dobička, tedaj za tri milijone več kot proračunjeno.

*

Pomnožitev voznega materiala pri c. kr. državnih železnicah. Po dovoljenju proračunskega provizorija, v katerem se je določilo razen postavke za navadno razširjenje voznega parka leta 1912. še posebej 20 milijonov kron, so se tozadevna dela že oddala tvornicam. Prvotno se je nameravalo nabaviti nanovo 1500 vagonov, kar se je tudi že predčasno naznanilo tvornicam. Razume se, da bo omenjena nova postavka razveselila tvorničarje in le obžalovati moramo, da nimamo pri nas Slovincih take industrije, ki bi od države imela tudi delo in dobiček, ne pa samo davke...

*

Mirovna pogajanja med Turčijo in Italijo? V zadnjih dneh se zopet mnogo piše o tem, da bo vojne kmalu konec. Tudi v interesu Avstrije bi bilo le želeto, da se ta domnevanja kmalu uresničijo, saj smo v našem listu že imeli priliko pojasniti, v koliko smo mi udeleženi pri vojni med tema državama. Omenili smo, da naše trgovske zveze s Tripolitanijsko niso tako, da bi se samo zaradi teh morali i mi ogrevati za mir, ali vsled vojne trpi naša trgovina z evropsko in azijsko Turčijo, s Solunom, Smirno, Beyrutom in Carigradom. Razentega ima mnogo Avstrijcev turške papirje, ki so vsled vojne občutno padli. In še nekaj je, zakaj nas Avstrijce zanima skorajšnji mir. Italija je obljubila za saniranje južne železnice gotov prispevek in čim prej bo mir, tem prej se bo lahko rešilo to pereče vprašanje, saj je celo v našem parlamentu izjavila vlada, da so se tozadevna pogajanja z Italijo zaradi vojne prekinila. In vendar bi se morala ta asanacija že pričeti s l. t. m.! Tako se bo izgubilo eno leto za prvotni načrt saniranja in povsem novi računi se bodo morali napraviti vsled izpadka omenjenega prispevka.

*

Bančni krah l. 1873. in sedanje razmere. Dober poznavalec razmer l. 1873. in današnjih opominja, da so si te razmere kaj podobne. Vedno večji luksuz, izredno draga stanovanja, draginja živil, zmisel za uživanje in nezmisel za to, kaj nam lahko prinese prihodnji dan — vse to so karakteristična letu 1873. podobna znamenja. In tudi igra na borzi se odigrava skoro enako oni pred 40. leti. Razložek je le ta, da se sedaj tira v višino dobro fundirane papirje, medtem ko so l. 1873. bili predmet živahne borzne

kupčije ničvredni papirji. Treba je tedaj mirne krvi in treznega preudarka, da se ne pripeti enaka katastrofa kot omenjenega leta.

*

Poštno-izkazilne karte. Od 1. prosinca t. l. so vse od ogrskih poštних uradov izdane izkaznice (Livrets d' indentité z ogrskim in francoskim besedilom) veljavne tudi pri avstrijskih poštних uradih. Nasprotno veljajo tudi od istega dne od avstrijskih poštних uradov izdane izkaznice na Ogrskem.

*

Nakazilni promet c. kr. poštne hranilnice z Nizozemsko.

Poštna hranilnica je stopila pred kratkim tudi v zvezo z ugledno nizozemsko „Amsterdamsko banko“ v Amsterdamu, da od pomore na ta način živi potrebi svojih klientov, ki imajo zvezo z Nizozemsko. Ta zveza sedaj omogočuje, izvrševati tudi na Nizozemskem vplačila in izplačila na račun računometnikov avstrijske poštne hranilnice. Nova naredba je stopila v veljavo 1. t. m. in se bo promet vršil ravnotako kot doslej v nakazilnem prometu poštne hranilnice z Nemčijo, Italijo, Švico, Angleško, Francijo in Belgijo. Vplačila na Nizozemskem so brezplačna, na izplačila se bo računalo do preklica razen ostalih tozadevnih pristojbin v tuzemskem prometu. Še $\frac{1}{4}\%$ provizije od zneskov do 2000 K, in $\frac{1}{8}\%$ provizije od zneskov čez 2000 K.

*

Vpogled v trgovske knjige in amnestija. Kakor znano, so v nameravani novi osebnodohodninski postavi tudi posebna določila glede vpogleda v trgovske knjige in amnestije. Razume se, da te določbe iz raznoterih vzrokov niso po godu mnogoternikov in mnogo korporacij je že označilo svoje stališče napram omenjeni predlogi. Tudi dunajsko društvo trgovskih potnikov je imelo pred kratkim zborovanje, na katerem se je govorilo obširno o omenjenih določilih. Konstatiralo se je, da ima nameravana postava mnogo jako trdih določil in da je povsem neumestno, če mnogotere korporacije ne protestirajo proti temu iz enostavnega vzroka, ker se boje odjaja, da propagirajo napačno fatiranje dohodkov. Vendar je, po izvajanjih referenta ces. svetnika Lembergerja, potrebno, proti nameravanemu vpogledu v trgovske knjige odločno protestirati. Ta vpogled se lahko smatra kot policijsko sredstvo davčne oblasti in se lahko primerja röntgeniziranjem od strani te oblasti. Društvo z novo postavo tedaj nikakor ni zadovoljno in bo dalo duška svoji nezadovoljnosti s tem, da bo pri prihodnjih volitvah v davčno komisijo poseglo z vso močjo.

*

Nova statistična poročila. Trgovinsko in poljedelsko ministrstvo hoče izdajati s pomočjo statistične centralne komisije od 10. t. m. dalje posebna poročila o cenah živil. V teh poročilih so navedene na eni strani cene raznovrstnih surovin v veletrgovini na najvažnejših uzemskih in inozemskih trgovskih središčih, kakor tudi cene živil v najvažnejših avstrijskih centrih. Ta nova poročila, ki pomenjajo važen korak glede reforme statistike o ceni živil, bodo izhajala vsak teden kot priloga tedniku „Das Handelsmuseum.“

*

Veljavni in neveljavni karteli v Avstriji. Zdaj, ko se toliko govori, predava in piše o kartelih, bo marsikoga zanimala razsodba v procesu, ki ga je imel član kartela za strešni lep proti temu kartelu. Razsodišče nižjeavstrijske trgovske zbornice je dalo prav kartelu, trgovsko sodišče na Dunaju je z ozirom na pritožbo omenjenega člana potrdilo stališče razsodišča s sledečimi izvajanjmi: „V Avstriji ni prepovedanih kartelov, ampak so le taki, s pravnim vplivom in taki, katerih postava ne prepoveduje, pač pa jim odreka pravni vpliv. Po § 4 koalicijske postave imamo celo pravnoveljavne kartele in tudi po § 5 omenjene postave prizadeti karteli, ki fiksirajo gotove cene, ne nasprotujejo v zmislu te postave proti dobrim šegam, ker bi se morali v tem slučaju naravnost prepovedati. V tem oziru so tudi razsodbe najvišjega sodišča v zadnjem

času smatrale dogovore za pravnoveljavne, če niso določali zgolj cen, (četudi v škodo konsumenta), ampak tudi izboljšanje produktivskih razmer. Trgovsko sodišče je v predstojem slučaju imelo naziranje, da se omenjeni kartel navzlic zvišanem cenam ni pregrešil zoper koalicijsko postavbo, ker zvišanje cen v tozadevnem trgovskem položaju utemeljeno in ker ne zadene zvišanje tako občinstva, kakor posredovalno trgovino. Važen razlog za razsodbo je bilo tudi dejstvo, da ima omenjeni kartel glavni namen v tem, da uravnava produkcijo, ne da bi pri tem moralo plačevati občinstvo neupravičene cene; dalje, ker je zvišanje cen odgovarjalo splošnim razmeram, posebno pa podraženim surovinam. Zvišanje cen, ki se dajo z narodno-gospodarskega stališča opravičiti, pa ne more biti prepovedano in da hoče vlada tudi nameravane postavbe o kartelih vpeljati le proti nezdravim razmeram pri teh združitvah

*

Ljubljanska kreditna banka je ustanovila novo podružnico v Celju, ki je začela poslovati s 15. decembrom 1911. Zopet dokaz podjetnosti te banke in razvoja našega narodnega gospodarstva.

*

Naša trgovska politika. V društvu avstrijskih ekonomov je imel sekcijski svetnik v trgovinskem ministrstvu dr. Rikard Schüller zanimivo predavanje o zgornjem predmetu. Njegovim izvajanjem posnamemo sledeče: „Pod varstvom našega novega carinskega tarifa so narasle raznotere produktivske panoge v industriji, obrtu in kmetijstvu. Tudi se je nam v novih trgovinskih pogodbah omogočilo, izvažati raznotero blago, kar prej zaradi inozemske carinske politike mnogokrat ni bilo mogoče. Poleg teh ugodnih vplivov pa vendar opažamo v nekaterih točkah v gospodarskem smislu jako neugodne pojave. Vsled zvišanja cen na svetovnem trgu nastala draginja se je zaradi večjega carinskega varstva še poostрила. Uvoz se je znižal in naše razmerje z interesiranimi državami je seveda trpelo pod tem. Tudi se mnogokrat ne moremo posluževati vseh dobrot, ki so nam jih tuje države pri sklepanju trgovinskih pogodb dovolile n. pr. pri konvenciji glede živinskih bolezni. Vse to je dovedlo do tega, da se je zmanjšala za našo industrijo možnost konkurirati inozemstvu. Izvoz monarhije v popolnih fabrikatih je bil l. 1900. za 350 milijonov, l. 1910. 320 milijonov večji kot uvoz. V zadnjih letih se tedaj tuzemska produkcija ni povečala. Pri naši živinozeji smo šteli l. 1910. manj govede in ovac, pač pa več prašičev kot l. 1900. Nikakor se ne more trditi, da bi bilo to le slučajno, zakaj primerjajoč l. 1880. z l. 1919. vidimo, da se je tekom 30 let zmanjšalo število ovac za 37%, ono govede za 6½%, število prašičev pa se je zvišalo za 140%. Mnogotere carinske postavke na fabrikate tudi niso bile povečanju naše industrije v prid. Iz povečanja carine, ki nima za namen razširjenja industrije, nastanejo samo razlike v plačevalnem razmerju. Naloga carinskega varstva pa ni prenos dohodkov od enega dela prebivalstva na drugi del, ampak podpiranje domače produkcije, ker le po tej poti se zamorejo zvišati skupni dohodki prebivalstva. Iz tega stališča se mora presojati vsaka carinska postavka ne glede na to, ali se gre za kmetijsko ali industrijsko panogo produkcije.“

Društvo slov. trgovskih potnikov.

III. redni občni zbor se je vršil dne 31. decembra 1911 v hotelu „Ilirija“. Predsednik g. Fr. Schifferer je po pozdravu navzočih izrekel v imenu odbora najsrčnejšo zahvalo novim ustanovnikom in podpornim članom. Imenoma zahvali ustanovne člane, ki so: „Kolinska tovarna“, Kreditna banka“, gg. trgovci Kavčič, Krisper in Samec ter „Delniška pivovarna Laški trg“; nadalje se zahvali podpornim članom gostilničarjem, hotelirjem in trgovcem ter jih priporoča članom v uvaževanje pri potovanjih. Ker so bili ti podporni člani že objavljeni v „Vestniku“ lanskega leta, opozarjamo na dotično številko. Nadalje omenja predsednik, da bo

moralo društvo poskusiti tudi izposlovati znižane vožnje na železnicah na ta način, da bi potniki plačali celotne listke za III. razred, vozili pa bi se v II. razredu. — Blagajnik Armič želi, da bi izhajali članki v časopisih le z vednostjo odbora. — Nato poroča tajnik Sevar. Društvo je imelo 15 rednih sej, ena se je preložila, tri so bile nesklepčne. Razsodišče ni imelo posla. Končno pripomni, da je nujno potrebno, da dobi tajnik kako pisarniško pomoč tem bolj, ker je to neizogibno, če hoče društvo vzdrževati tudi svojo posredovalnico. — Blagajnik Armič poroča o denarnem stanju društva do 24. decembra t. l., ki izkazuje po odšteti vrednosti inventarja v znesku 150 K društvenega premoženja v gotovini 1591 K 57 v. Promet je znašal l. 1911 K 4661 in 90 v. Prejemkov je bilo 2280 K in 95 v, izdatkov pa 689 K 38 v. Proračun za leto 1912 izkazuje 40 podpornih in 25 rednih članov v znesku 1130 K, izdatkov pa 370 K, ostane tedaj prebitek 760 K. Računi in proračun, ki so jih pregledali pregledovalci, se odobre na predlog g. Sirca in se da odboru absolutorij. Slede nato volitve ter so bili izvoljeni: za predsednika g. Fran Schiffner, za odbornike pa gg. Makso Armič, Lavoslav Borštnik, Vekoslav Dolničar, Miro Domicelj, Josip Murnik, Alojzij Pirnat, Žarko Sevar, Dragotin Sirec, Josip Šelovin, Emerik Teršan, Drago Seljak, Vinko Pastovrh in Ludvik Remic. Pri sledeči odbo rovi seji so bili izvoljeni gg. Dolničar za I., Pirnat za II. podpredsednika, Armič za blagajnika, Sirec za njegovega namestnika, Sevar za tajnika in Borštnik za njegovega namestnika. Računska pregledovalca sta Vladimir Franke in Fran Remic. — Letni prispevek ostane isti kakor l. l. — Za predsednika razsodišča se izvoli dr. Švigelj v kuratorij podpornega zaklada pa iz odbora gg. Pirnat in Murnik, izven odbora pa gg. Josip Sevar in Drago Gaspari. — Nato prečita predsednik pismo trgovca Samca. Pojasni se nato zadeva člana Sommerja ter se naroči tajniku, da zadevo pisмено uredi. Daljša debata se razvije zaradi podpornega zaklada v katero poseže tudi g. dr. Švigelj, ki daje pojasnila in obljubi svojo pomoč pri preciziranju pravil. Skliče naj se potem poseben sestanek, ki naj razpravlja o podpornem zakladu. Nato se določi, da ima odbor pravico dati tajniku pisarniško pomoč, ki naj se porabi, kadar je to potrebno. — Blagajnik Armič se bavi nato z raznimi potniškimi vprašanji, tako s vprašanji voznikov, z uradnimi urami, z odločitvijo dela, ki ga imajo potniki opravljati, kadar se vrnejo s potovanj, z „Zzezo trgovskih društev“ in z eminentno potniškim vprašanjem zakonitega varstva potnikov ter z določitvijo, da bodijo potniki le izučeni trgovci. Odboru se naroči, da prouči ta vprašanja in potem poroča na izrednem občnem zboru, ki se bo v ta namen sklical.

Društvene vesti.

Nov neprijeten predpis na železnicah. Z dnem 1. januarja 1912 je stopil nov predpis vseh avstrijskih, ogrskih in bosensko-hercegovskih železnic v veljavo, glasom katerega mora odpošiljatelj vsak posamezen komad za transport po železnici namenjenega blaga zaznamovati z imenom namembne postaje, sicer priskrbi to zaznamo železnica sama ter si za to zaračuna po 10 v pristojbine od vsakega posameznega komada blaga. — Ta najnovejši predpis, ki pomeni ne malo nadlogo posebno za trgovski promet, našel je v vseh slojih mnogo odpora ter se je od merodajne strani že počela protiakcija, ki naj bi preprečila izvršitev tega novega predpisa. Vložila se je pri c. kr. železniškem ministertvu prošnja, da se ta novi predpis zabrani. — Tudi odbor našega društva je v zadnji seji sklenil, da se obrne s tako prošnjo na trgovsko in obrtniško zbornico kranjsko ter na kranjske člane železniškega sveta, da posredujejo v tej zadevi. Ker so se sploh vse trgovske in industrijske korporacije uprle temu predpisu, je pričakovati, da se odpravi.

Priloga. Današnji številki je priložena priloga trdke Gričar & Mejač in A. Šarabon v Ljubljani na kar interesente opozarjamo.

*

XI. redni občni zbor našega društva bo v nedelo, dne 28. januarja t. l. ob 10. donoldne v društvenih prostorih. — Na dnevnem redu so sledeče točke: Pozdrav predsedstva, poročilo tajnika, poročilo blagajnika, poročilo preglednikov računov, volitev odbora in slučajnosti. Gospode člane vabimo k prav obilni udeležbi.

*

Plesni venček. Kakor smo že v zadnji številki omenili, priredi plosni odsek našega društva 1. februarja t. l. v veliki dvorani „Narodnega doma“ plesni venček. Začetek ob 9. uri. Sodeluje slavna „slovenska filharmonija“. Vstopnina 2 K za osebo. Plesni odbor se za to prireditve pridno pripravlja, ter bode, kakor kaže splošno zanimanje tudi ta prireditve tako lepo uspela, kakor vse dosedanje, ki jih je „Merkur“ priredil. Kakor vsako leto, tako je tudi letos odbor preskrbel krasna damska darila in vstopnice. Vabila se bodo v kratkem razposlala. Če bi kdo morda po pomoči ne dobil vabila, prosimo, da nam oprostite, ker je po sebi umevno mogoče, da se pri največji paznosti lahko kako osebo prezre. — Vstopnice se bodo dobivale v sledečih ljubljanskih trgovinah: Gričar & Mejač, Ivan Kostevc, I. Samec V. Petričiča nasl. in na večer prireditve pri blagajni. Čisti dobiček je namenjen dobrotelnim napravam društva. Gg. člane in prijatelje društva vabimo, da se te prireditve udeležijo z rodbinami vred v obilnem številu.

*

Koledar. Tudi VI. letnik našega koledarja, ki nudi res mnogo praktične in poučne vsebine, smo že mnogo razpečali. Koledarjev imamo še nekaj v zalogi, ter opozarjamo tem potom vse interesente, ki ga še nimajo, da si ga pravočasno nabavijo.

*

Čeke so poslali. Anton Cvenkel, Št. Peter; Hermann Franciška, Gradec; Peter Majdič, Kranj; Rihard Michelčič, Zagorje; Potrošno obrtno in gospodarsko društvo, Buzet; Premrl & Jančar, Ljubljana; Franc Repič, Ajdovščina; Josip Tušak, Sv. Anton v Slov. Goricah. Hvala!

*

Izkaz društvene posredovalnice. Sprejme se: 1 korespondent, 1 kontorist, 1 poslovodja, 3 potniki, 1 skladiščnik, 6 pomočnikov mešane stroke, 3 pomočniki železniške stroke, 1 pomočnik manufakturne stroke, 2 pomočnika špecerijske stroke, 1 kontoristinja, 3 blagajničarki, 3 prodajalke, 6 učencev in 1 učenka. — Službe išče: 3 knjigovodje, 3 korespondenti, 4 kontoristi, 5 poslovodij, 4 potniki, 7 skladiščnikov, 25 pomočnikov mešane stroke, 8 pomočnikov železniške stroke, 10 pomočnikov manufakturne stroke, 12 pomočnikov špecerijske stroke, 3 pomočniki modne in galanterijske stroke, 17 kontoristinj, 21 blagajničark, 14 prodajalk, 6 učencev, 3 učenke. Posredovalnica posluje za delodajalce in člane društva brezplačno, za druge pa proti mali odškodnini.

Trgovsko bolniško in podporno društvo v Ljubljani.

Seja dne 29. decembra 1911:

- I. Obolenje je prijavilo 29 članov, med temi je bil sprejet Ivan Šeleker, trgovec v Šmartnem v deželno bolnico in je tam 19. decembra 1911. umrl.
 - II. Bolniški stroški so se dovolili 18 članom v znesku K 1671-75. Fakultativna podpora se je dovolila 3 članom v skupnem znesku K 200.
- Dopisov se je rešilo 49.

Zaloga sukna, platna, :: modnega in :: manufakturnega blaga.	Franc Souvan sin, Ljubljana Mestni trg št. 22 in 23. Manufakturna veletrgovina.	Največja zaloga :: preprog. :: Popolne opreme :: za neveste. ::
---	--	--

Slovenski trgovci!
Prispevajte za
Trgovski dom!

Jernej Bahovec
Ljubljana

Sv. Petra cesta št. 2. ✱ Filijalka: Resljeva cesta št. 7.
Trgovina papirja, papirnatih vreč, pisalnega in
risalnega orodja, šolskih knjig in zvezkov, kipov
slovenskih pisateljev itd. itd.

Jvrđka združenih čevljarjev v Ljubljani

Wolfova ulica šte. 14

priporoča slav. občinstvu svojo veliko zalogo vseh vrst

obuval

kakor tudi v to stroko spadajočih potrebščin.

Sprejemajo se naročila po meri in se izvršujejo točno, so-
lidno in okusno v najkrajšem času v lastni delavnici.

Za gg. trgovce, ki kupujejo v množini za prekupovanje,
veljajo posebne cene in pogoji.

Zahtevajte cenike!

Zahtevajte cenike!

Trgovina
s špecerijskim blagom.

Točna in solidna postrežba!

Trgovina z moko in
deželnimi pridelki.

Ljubljana

A. ŠARABON

Ljubljana

priporoča svojo novourejeno glavno

zalogo rudninske vode.

Velika pražarna za kavo
in mlin za dišave
z električnim obratom.

Na drobno in na debelo!

Zaloga brinja in sliv
za žganjekuho.

 Največja zaloga železnine v Ljubljani

je pri

Franc Stupica

na Marije Terezije cesti

zraven Figabirta.

Tu se dobe vedno najnovejše slamo-
reznice, mlatilnice, gepelni, čistilnice
in vsi drugi poljedelski stroji, traverze,
železniške šine, najboljši cement,
lepenka in pločevina za strehe,
štorja za strop, okovi za okna in
vrata, štedilniki, peči, nagrobni
križi, pumpe za vodo, vino in gnoj-
nico, najlepša kuhinjska oprava,
razni plugi, železne brane, vsako-
vrstno orodje za kovače, ključavni-
čarje, kleparje, mizarje, zidarje in
tesarje, sploh vse v železninsko trgo-
vino spadajoče.

Postrežba točna in poštena. Cene zmerne.

Ustanovljena 1882. Pošt. hraniln. rač. št. 828.406. Telefon št. 185.

Kmetska posojilnica - ljubljanske okolice -

registrovana zadruga z neomejeno zavezo

v Ljubljani, na Dunajski cesti 18, v Ljubljani

— v lastnem združnem domu —

je imela koncem leta 1909 denarnega prometa

K 81,116.121-11

— upravnega premoženja —

K 20,775.510-59

Obrestuje hranilne vloge po

$4\frac{1}{2}\%$

brez vsakega odbitka rentnega davka, katerega
plačuje posojilnica sama za vložnike.

Sprejema tudi vloge v tekočem računu v zvezi
s čekovnim prometom ter jih obrestuje od dne
vloge do dne dviga.

Stanje hranilnih vlog nad **K 20,000.000.**

Posojuje na zemljišča po $5\frac{1}{4}\%$ z $\frac{1}{2}\%$ na amortizacijo
ali pa po $5\frac{1}{4}\%$ brez amortizacije. Na menice pa po
 6% . Posojilnica sprejema tudi vsak drug načrt glede
amortizacije dolga.

Uradne ure vsak dan od 8.—12. in od 3.—4.

Zahtevajte
povsod

Ilirija kremo za čevlje

Zahtevajte
povsod

dalje Ilirija čistilo in čistilni prašek za kovine, parketno voščilo,
lak za usnje, vaselino in kolomaz

iz domače tovarne kemičnih izdelkov

GOLOB & K^o.

Ljubljana — Vič.

Cena in kvaliteta povse konkurenčna.

Škatlje

za shranjevanje blaga
v trpežni obliki.

Kartoni

za razpošiljanje
klobas, masla,
oblek, perila in
drugega blaga

Škatljice za čaj

nadalje

Trgovske knjižice za odje-
malce v platno vezane

se dobe najceneje pri

Ljubljanski kartonažni tovarnici
I. Bonač v Ljubljani.

Blagovoli se naj povprašati

Trgovski prostori

se oddajo takoj v najem.

Več pove Matej Šafarič, Radeče pri Zidanem mostu.

Tvornica za stole

Fran Švigelj na Bregu, pošta Borovnica
izdeluje lepe in trpežne stole iz vpognjenega lesa
po najnižjih cenah.

Za obilna naročila se priporoča
Fran Švigelj.

Vinko Majdič

lastnik valjčnega mlina v Kranju.

Priznano najboljši
mlinski izdelki in zlasti
izborna pšenična moka.

100% čistega dobička

zaslužite z **Mastinom**,
to je redilni in varstveni prašek za
vsako živino.

Podobna zahvalna pisma dobim vsak dan!

Gospod lekarnar Trnkóczy, Ljubljana.

Ker sem razprodal, prosim zopet 250 za-
vojčkov Mastina.

Sem že večkrat naročal in Vam naznanjam,
da kmetovalci hvalijo Mastin.

Josip Schmidl, trgovec
Thalern, pošta Hollenburg (Nižja Avstrija).

Domoljubne slovenske trgovce opozarjamo na
toaletno milo, stearinove
:: in parafinove sveče ::
v korist družbi sv. Cirila in Metoda v Ljubljani

katere izdeluje in razpečava

== **J. Pilnáček** ==

tovarnar

Kralj. Gradec (Hradec Králové) Česko.

Podpirajte Družbo sv. Cirila in Metoda in vpeljite
te izdelke v svojih trgovinah.

Častite naročnike in bralce prosimo,
naj se ozirajo pri nakupu svojih potrebščin
na oglase v našem listu. „Slovenski trgov-
ski Vestnik“ mora postati ognjišče organi-
zacije slovenskih trgovcev, zato se ravnajte
po geslu „Svoji k svojim!“

Centralna pisarna * **Valjčni mlin v Domžalah** * Zastopstvo in zaloga
in skladišče: * **I. BONČAR, LJUBLJANA** * v Gorici:
Poljanska cesta 19. * **Telefon interurb. št. 129.** * Peter Gruden & Comp.
* **Telefon interurb. št. 129.** * Stolni trg šte. 9.

Priporoča pšenično moko izvrstne kakovosti kakor tudi otrobe in druge mlevske izdelke.

Delniška družba združenih pivovaren Žalec in Laški trg
v Ljubljani

➡ priporoča svoja svetla in črna piva. ➡

Zaloga sukna, platna, :: modnega in :: manufakturnega blaga.	Franc Souvan sin, Ljubljana Mestni trg št. 22 in 23. Manufakturna veletrgovina.	Največja zaloga :: preprog. :: Popolne opreme :: za neveste. ::
---	--	--

Slovenski trgovci!
Prispevajte za
Trgovski dom!

Jernej Bahovec
Ljubljana

Sv. Petra cesta št. 2. ✱ Filijalka: Resljeva cesta št. 7.
Trgovina papirja, papirnatih vreč, pisalnega in
risalnega orodja, šolskih knjig in zvezkov, kipov
slovenskih pisateljev itd. itd.

Jvrđka združenih čevljarjev v Ljubljani

Wolfova ulica šte. 14

priporoča slav. občinstvu svojo veliko zalogo vseh vrst

obuval

kakor tudi v to stroko spadajočih potrebščin.

Sprejemajo se naročila po meri in se izvršujejo točno, so-
lidno in okusno v najkrajšem času v lastni delavnici.

Za gg. trgovce, ki kupujejo v množini za prekupovanje,
veljajo posebne cene in pogoji.

Zahtevajte cenike!

Zahtevajte cenike!

Trgovina
s špecerijskim blagom.

Točna in solidna postrežba!

Trgovina z moko in
deželnimi pridelki.

Ljubljana

A. ŠARABON

Ljubljana

priporoča svojo novourejeno glavno

zalogo rudninske vode.

Velika pražarna za kavo
in mlin za dišave
z električnim obratom.

Na drobno in na debelo!

Zaloga brinja in sliv
za žganjekuho.

Zaloga

sukna, platna,
:: modnega in ::
manufakturnega
blaga.

Franc Souvan sin, Ljubljana

Mestni trg št. 22 in 23.

Manufakturna veletrgovina.

Narodno podjetje.

Največja zaloga
:: preprog. ::

Popolne opreme
:: za neveste. ::

Slovenski trgovci!
Prispevajte za
Trgovski dom!

Jernej Bahovec
Ljubljana

Sv. Petra cesta št. 2. ✱ Filijalka: Resljeva cesta št. 7.

Trgovina papirja, papirnatih vreč, pisalnega in
risalnega orodja, šolskih knjig in zvezkov, kipov
slovenskih pisateljev itd. itd.

Jvrđka združenih čevljarjev v Ljubljani

Wolfova ulica šte. 14

priporoča slav. občinstvu svojo veliko zalogo vseh vrst

obuval

kakor tudi v to stroko spadajočih potrebščin.

Sprejemajo se naročila po meri in se izvršujejo točno, so-
lidno in okusno v najkrajšem času v lastni delavnici.

**Za gg. trgovce, ki kupujejo v množini za prekupovanje,
veljajo posebne cene in pogoji.**

Zahtevajte cenike!

Zahtevajte cenike!

Trgovina

s špecerijskim blagom.

Točna in solidna postrežba!

Trgovina z moko in
deželnimi pridelki.

Ljubljana

A. ŠARABON

Ljubljana

priporoča svojo novourejeno glavno

zalogo rudninske vode.

Velika pražarna za kavo
in mlin za dišave
z električnim obratom.

Na drobno in na debelo!

Zaloga brinja in sliv
za žganjekuho.

Delniška glavnica K 6.000.000.

Rezervni fond okoli K 300.000.

JADRANSKA BANKA, FILIJALKA V LJUBLJANI

Šelenburgova ulica šte. 7 (nasproti glavne pošte).

Kupuje in prodaja: vrednostne papirje, rente, obligacije, zastavna pisma, priortete, delnice, srečke itd. — Valute in devize. — Predujmi na vrednostne papirje in blago ležeče v javnih skladiščih. Promese k vsem žrebanjem.

Menjalnica.

:: Vloge na knjižice od dneva vložitve ::

4 1/2 %

do dneva dviga, rentni davek plačuje banka iz svojega. — Na tekoči in žiro-račun po dogovoru. — Živahna zveza z Ameriko. — Akreditivi.

Centrala v Trstu.

Eskomptuje: menice, devize in fakture. Zavarovanje vrednostnih papirjev proti kurzni izgubi. — Revizija žrebanja srečk itd. brezplačno. — Stavbni krediti. — Rembours-krediti. — Borzna naročila. Inkaso.

Filialka v Opatiji.

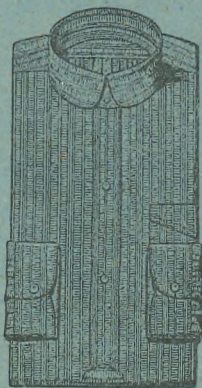
Ne bodete obžalovali, ako zahtevate vzorce in cenik

jajčnih rezancev in makaron

od tvrdke Brata Zatka. To so specialitete prve vrste.

Češ. Budejovice **BRATA ZATKA** Češ. Budejovice.

c. in kr. dvorna zalagatelj.

! Smrt konkurenci !

Jaz ne želim sebi, temveč vsakemu trgovcu velik dobiček, kar je pa le mogoče, ako dobavlja storjeno blago iz

Jugoslovanske izdelovalnice perila

R. Stermecki, Celje.

Poskusite! Nikakšen riziko! Poskusite!

Vzorčne pošiljatve franko. Neugajajoče se vzame nazaj.

„Zvezdna“ cikorija iz „Prve jugoslovanske tvornice za kavne surogate v Ljubljani“

se prodaja v korist „Trgovskemu domu“ in „Podpornemu skladu“ društva „Merkur“.

Slovenski trgovci in trgovski sodelavci, priporočajte ta izvrstni slovenski izdelek!

J. KOSTEVČ

trgovina z manufakturnim blagom in krojaškimi dodatki na drobno in debelo.
Ljubljana, Sv. Petra cesta št. 4 in 5.

Cene strogo solidne, postrežba točna.

Vzorci na zahtevo poštnine prosto.

J. Knez, Ljubljana

trgovina z žitom in dež. pridelki.
Valjčni mlin na Beričevem.
Priporoča svoje najboljše mlevske izdelke.

Češkoslovanska tovarna voščenega blaga in sveč Maryško & drug Brodac - Železni Brod (Češko)

ponuja po najnižjih cenah:

Cerkvene sveče vseh vrst, svetlo in mirno gorljive, kar je edino naša specijaliteta; zvite sveče v najrazličnejših oblikah.

Priporoča nadalje stearinove namizne sveče izborne kakovosti, sveče iz parafina, božične sveče in sveče za lestence.

Cene najnižje; gg. trgovci dobe za prodajo zelo ugodne pogoje. Blago pošiljamo franko do vsake postaje.

Od čistega dobička odpade 2% v slovenske narodne namene.

Vzorci na zahtevanje zastoj in franko.

Najbolj varno naložen denar!

Denarnega prometa do 31. decembra 1911 nad 614.5 milijonov kron.

Stanje hranilnih vlog nad **42 milijonov** kron.

Rezervni zaklad nad 1,300.000 kron.

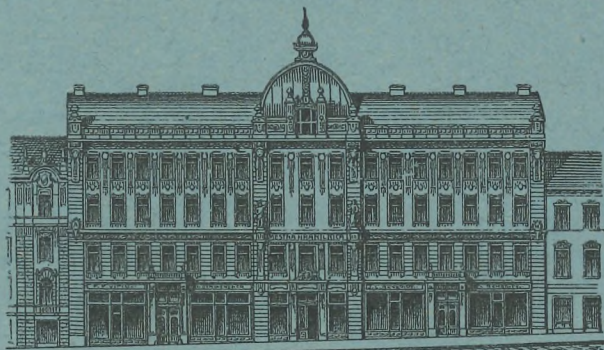
MESTNA HRANILNICA LJUBLJANSKA

V LJUBLJANI, v lastni hiši, v Prešernovi ul. št. 3

sprejema vloge vsak dan in jih obrestuje po $4\frac{1}{4}\%$ brez odbitka. Nevzdigljive obresti pripisuje vsakega pol leta h kapitalu. Sprejema vložne knjižice drugih denarnih zavodov kot gotov denar.

Denar in knjižice se lahko pošiljajo po pošti.

Za varnost vloženega denarja jamči zraven rezervnega zaklada še mestna občina ljubljanska z

vsem premoženjem in z vso davčno močjo. Izguba vloženega denarja je nemogoča, ker je po pravilih te hranilnice, potrjenih po c. kr. deželni vladi, izključena vsaka špekulacija in izguba vloženega denarja.

Za varčevanje ima vpeljana lične **domačo hranilnike**, v podpiranje slovenskih trgovcev in obrtnikov pa **kreditno društvo**.

Posoja na zemljišča po 5% in proti poplačevanju dolga po najmanj $\frac{1}{2}\%$. — Dolžnik pa more svoj dolg poplačati tudi poprej, ako hoče. — Posoja se tudi na menice in vrednostne papirje.

Slovenski Trgovski Vestnik.

Glasilo slov. trgovskega društva „Merkur“, „Slov. trgovskega društva v Celju“ in „Slov. trgovskega in obrtnega društva v Mariboru“.

Vsebina:

- 1.) *Dr. M. Brezigar*: Obrestovanje denarja na Angleškem, Francoskem, Nemškem in Avstrijskem.
- 2.) *Dr. K. Hinterlechner*: Praktiška geologija.
- 3.) *J. Kitek*: Temelji železniške tarife.
- 4.) *Just Piščanec*: Uvod v carinstvo.
- 5.) *Val. Žun*: Delniške družbe.
- 6.) Slovensko trgovsko društvo v Celju.
- 7.) Slovensko trgovsko in obrtno društvo v Mariboru.
- 8.) Raznoterosti:
Razširjanje menične sposobnosti v Bosni. — Naročilni listi trgovskih potnikov niso podvrženi pristojbinam.
- Odbitki pri fakturah za podporni zaklad uslužbencev. — Ljubljanska kreditna banka. — Pogajanja zaradi trgovske pogodbe z Japonsko. — Lastnik trgovine je dolžan, povedati svojemu trg. zastopniku od tega sklenjene kupčije. — Strah pred trgovsko bilanco.
- 9.) Statistika:
Računski zaključek Avstro-ogrske banke za l. 1911. — Izvozna trgovina Italije l. 1911.
- 10.) Gremij trgovcev v Ljubljani.
- 11.) Društvene vesti.
- 12.) Trgovsko bolniško in podporno društvo v Ljubljani.

Izhaja petnajstega dne vsakega meseca.

Cena za celo leto pet kron. Posamezna številka 50 vinarjev.

Člani slovenskega trgovskega društva „Merkur“ in slovenskih trgovskih društev v Celju in Mariboru dobivajo list brezplačno.

Cena oglasom: Petit vrsta enega razpredelka stane pri enkratni objavi 25 h, pri dvakratni objavi 20 h, pri trikratni objavi 15 h, pri šestkratni objavi 12 h in za celoletno objavo 10 h. Za oba razpredelka velja dvojna cena.

Uredništvo in upravništvo: Ljubljana, „Narodni dom“.

Izdaja in zalaga slovensko trgovsko društvo „Merkur“.

Odgovorni urednik: Ivan Volk.

Tisk „Narodne tiskarne“ v Ljubljani.

Zaloga

sukna, platna,
:: modnega in ::
manufakturnega
blaga.

Franc Souvan sin, Ljubljana

Mestni trg št. 22/23 zraven tvrde Petričič.

Brzjavni naslov: SOUVAN SIN LJUBLJANA.

Največja zaloga
:: preprog. ::

Popolne opreme
:: za neveste. ::

Slovenski trgovci!
Prispevajte za
Trgovski dom!

Jernej Bahovec
Ljubljana

Sv. Petra cesta št. 2. * Filijalka: Resljeva cesta št. 7.
Trgovina papirja, papirnatih vreč, pisalnega in
risalnega orodja, šolskih knjig in zvezkov, kipov
slovenskih pisateljev itd. itd.

Največja zaloga

usnja

domačega in inozemskega izdelka na drobno
in na debelo kakor tudi

vseh čevljarskih potrebščin

po najnižjih cenah.

J. MARCHIOTTI

Ljubljana, Sv. Petra cesta.

Trgovina

s špecerijskim blagom.

Točna in solidna postrežba!

Trgovina z moko in

deželnimi pridelki.

Ljubljana

A. ŠARABON

Ljubljana

priporoča svojo novourejeno glavno

zalogo rudninske vode.

Velika pražarna za kavo
in mlin za dišave
z električnim obratom.

Na drobno in na debelo!

Zaloga brinja in sliv
za žganjekuho.

1883

300018190, 2

SLOVENSKI TRGOVSKI VESTNIK.

Glasilo slov. trgovskega društva „Merkur“, „Slov. trgovskega društva
v Celju“ in „Slov. trgovskega in obrtnega društva v Mariboru“.

Letnik IX.

V Ljubljani, dne 15. februarja 1912.

Štev. 2.

Obrestovanje denarja na Angleškem, Francoskem, Nemškem in Avstrijskem.

Spisal dr. M. Brezigar.

Pri vseh gospodarskih operacijah je velikega pomena cena denarja — to so obresti, oziroma diskont. Visokost obresti je v vsaki deželi stalno merilo, s katerim se meri dobiček podjetij; vsako podjetje, o katerem se more trditi, da je aktivno, mora prinašati vsaj toliko čistega dobička, kolikor bi se dobilo na obrestih za kapital, ki je vanj založen. V deželi, kjer se denar obrestuje visoko, morajo podjetja nositi večje dobičke kakor v onih, kjer je denar jako cen; drugače bi vsak kapitalist raje založil denar v posojilo kakor v podjetje, ki je vedno več ali manj riskantno.

Znano je, da je visokost denarnega obrestovanja od dežele do dežele različna. Tako se dobiva n. pr. denar na Francoskem po 3% in tako obrestovanje se smatra na Francoskem za srednje; na Ruskem pa se ne more dobiti denarja izpod 5% obresti. Znano je tudi, da se obrestovanje v eni in isti deželi spreminja od časa do časa tekom enega in istega leta in še bolj od leta do leta.

V naslednjem hočemo zasledovati obrestovanje denarja v štirih zapadno-evropskih državah, namreč v Angliji, Franciji, Nemčiji in Avstriji, primerjati obrestovanje vseh teh držav in spreminjanje tega v posameznih dobah. Obenem pa bomo zasledovali, kateri gospodarski pojavi vplivajo v odločilni meri na visokost obresti.

Pričnimo z industrijsko visoko razvito Anglijo. Tu cvete že stoletna industrija. Anglija je bila prva, ki je začela producirati industrijske pridelke v velikih masah ne le za svoje potrebe, ampak izvažala jih je daleč preko mej v vse dele sveta. Po vsej pravici se imenuje Anglija prva industrijska država. Vsa njena gospodarska moč sloni ravno na industriji, potom katere je postala gospodarsko in politično bogata. Dočim pa uživa vse dobrote velerazvite industrije, zadenejo jo tudi slabe strani veleindustrije. Za nas je samo to važno, v kakšni zvezi stoji obrestovanje denarja z industrijo, kako vpliva drugo na drugo. Najlažje spoznamo to vez, ako zasledujemo visokost obresti od leta 1905 naprej; čas od leta 1905/6 do sedaj se mi zdi najbolj primeren v dokaz one ozke vezi med obrestovanjem denarja in industrijo, ker reprezentira leto 1906 visoko razvito konjunkturo industrije, medtem ko je trpela industrija koncem leta 1907 in 1908 pod hudo krizo. Potem se giblje industrija tekom leta 1908/9 v znakih depresije. A v zadnjih dveh letih se je začela zopet konjunktorna doba za industrijo.

Obrestovanje denarja na Angleškem je bilo naslednje:

l e t o	28. d e c e m b r a						
	1905	1906	1907	1908	1909	1910	1911
Bančna mera	4%	6%	7%	2½%	4½%	4½%	4%
obresti v privatnem prometu	4%	6%	6½%	1¼%	3¾%	3½%	3¾%

Za vzgled sem izbral konec decembra vsakega leta, ker se navadno izvršujejo v tem času največja plačila in se radi tega potrebuje največ denarja, vsled česar so tedaj obresti najvišje. Kakor se vidi iz gornjih števil, so obresti koncem leta 1907 najvišje v celi naznačeni dobi. To visokost je povzročila znana kriza leta 1907. Kakor pa vidimo, ni nastala kriza tako naglo, ampak se lahko spozna iz obresti prejšnjih dveh let, t. j. l. 1905/6, da so bile že tedaj denarne razmere precej napete in da je moralo priti do preobrata, kar se je tudi zgodilo leta 1907. V največji depresiji leta 1908 pa so obresti na najnižjem nivó, in od tedaj naprej se dvigajo vedno do danes.

Važno je razmotrivati, kako pride do tega, da je razlika obresti od leta do leta tako velikanska. Leta 1907 se je moralo plačati 7%, dočim leto pozneje 1908 samo 2½%, oziroma 2¼%. Da pa razumemo ta pojav, moramo vpoštevati, kar sem poprej navedel, da je namreč Anglija industrijska država v eminentnem pomenu besede in da je ravno industrija oni del gospodarstva, ki je zmožen največje ekspanzije, kakor se je pokazala leta 1907 in ki podleže občni depresiji, tako, da kar naenkrat počiva kar 100 in 100 podjetij, kakor se je to zgodilo leta 1908.

Razpošiljanje
blaga na vse
kraje sveta!
Najcenejša, naj-
večja eksport.
tvrdba!

Prosim, zahte-
vajte veliki
cenik, ki se
pošlje zastonj
in poštne
prosto!

Najboljše ure sedanjosti so z znamko

„IKO“.

— Dobi se samo pri tvrdki —

H. Suttner

Mestni trg (nasproti rotovža) Sv. Petra cesta 8.

**Velika izbira zlatnine,
srebrnine, kinasrebra**

— po najnižjih cenah. —

Cenik zastonj in poštne prosto.

Lastna tovarna ur v Švici.

Tovarniška znamka „IKO“.

Avgust Agnola

v Ljubljani, na Dunajski cesti števil. 13

priporoča svojo izborno zalogo

steklenega blaga za namizje gostiln, kavarn,
zasebnikov itd., kakor tudi porcelan, svetilke,
okvire, ogledala in vse v to stroko spadajoče predmete.

Izdelovatelj cerkvenih oken po nizkih cenah.

3 zlato nauki!

I.

Kdor s „FLORJAN-om“ se krepča,
Zmeraj dober tek ima!

II.

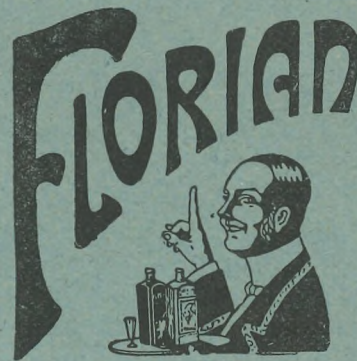
Če želodec godrnja.

Pij „FLORJAN-a“, pa nehá!

III.

Ni otožen. ni bolan.

Ta, ki vživa

Postavno varovano.

Slovenci!

zahtevajte povsod

vžigalice

družbe

sv. Cirila in Metoda.

Zaloga pri tvrdki

Ivan Perdan

v Ljubljani.

Riunione Adriatica

di Sicurta.

Zastopstvo za Kranjsko:

tvrdba

Ivan Perdan

v Ljubljani.

 Največja zaloga železnine v Ljubljani

je pri

Franc Stupica

na Marije Terezije cesti

zraven Figabirta.

Tu se dobe vedno najnovejše slamo-
reznice, mlatilnice, gepelni, čistilnice
in vsi drugi poljedelski stroji, traverze,
železniške šine, najboljši cement,
lepenka in pločevina za strehe,
štorja za strope, okovi za okna in
vrata, štedilniki, peči, nagrobni
križi, pumpe za vodo, vino in gnoj-
nico, najlepša kuhinjska oprava,
razni plugi, železne brane, vsako-
vrstno orodje za kovače, ključavni-
čarje, kleparje, mizarje, zidarje in
tesarje, sploh vse v železninsko trgo-
vino spadajoče.

Postrežba točna in poštena. Cene zmerne.

Ustanovljena 1882. Pošt. hraniln. rač. št. 828.406. Telefon št. 185.

Kmetska posojilnica - ljubljanske okolice -

registrovana zadruga z neomejeno zavezo

v Ljubljani, na Dunajski cesti 18, v Ljubljani

v lastnem združnem domu

je imela koncem leta 1909 denarnega prometa

K 81,116.121.11

upravnega premoženja

K 20,775.510.59

Obrestuje hranilne vloge po

4 $\frac{1}{2}$ %

brez vsakega odbitka rentnega davka, katerega
plačuje posojilnica sama za vložnike.

Sprejema tudi vloge v tekočem računu v zvezi
s čekovnim prometom ter jih obrestuje od dne
vloge do dne dviga.

Stanje hranilnih vlog nad **K 20,000.000.**

Posojuje na zemljišča po 5 $\frac{1}{4}$ % z $\frac{1}{2}$ % na amortizacijo
ali pa po 5 $\frac{1}{4}$ % brez amortizacije. Na menice pa po
6 %. Posojilnica sprejema tudi vsak drug načrt glede
amortizacije dolga.

Uradne ure vsak dan od 8.—12. in od 3.—4.

Zahtevajte
povsod

Ilirija kremo za čevlje

Zahtevajte
povsod

dalje Ilirija čistilo in čistilni prašek za kovine, parketno voščilo,
lak za usnje, vazelino in kolomaz

iz domače tovarne kemičnih izdelkov

GOLOB & K^o.

Ljubljana — Vič.

Cena in kvaliteta povse konkurenčna.

Škatlje

za shranjevanje blaga
v trpežni obliki.

Kartoni

za razpošiljanje
klobas, masla,
oblek, perila in
drugega blaga

Škatljice za čaj

nadalje

Trgovske knjižice za odje-
malce v platno vezane

se dobe najceneje pri

Ljubljanski kartonažni tovarnici
I. Bonač v Ljubljani.

Blagovoli se naj povprašati.

Narodno-gospodarski vestnik

I. in II. letnik po 8 kron

Slovenski trgovski vestnik

letnik 1904. do 1908.

za ceno 5 kron se dobi pri

Slovenskem trgovskem društvu „Merkur“ v Ljubljani.

V času ekspanzije rabi industrija veliko denarja in dela z velikimi dobički; radi tega pa plača tudi visoke obresti, in mora biti torej denar drag. Ko pa vlada v industriji depresija, tedaj je velika množina denarja, ki je bil poprej založen v industrijska podjetja, oproščena in tlači ceno denarja. Odtod izvira ona velika razlika med ceno denarja leta 1907 in 1908.

Važen je tudi način vplačevanja na Angleškem. Vse velike denarne transakcije se izvrše na ta način, da se ne plača niti vinarja v efektivnem denarju, ampak rabi se pri vsch teh operacijah samo surogate denarja, to so bančne nakaznice, čeki itd. Splošna vporaba teh surogatov pa je možna le v državi, v kateri je kredit jako razvit; in to prednost ima Anglija v veliki meri. Ker pa je kredit na Angleškem tako močno razvit, ne rabi promet mnogo efektivnega denarja, kakor bomo videli iz spodaj sestavljene statistike. Za sedaj naj le omenim, da je imela Anglija dne 26. decembra 1907 le za 30 milijonov funtov šterlingov bankovcev (750 milijonov frankov) v prometu, medtem ko je imela Francija istočasno 4800 milijonov frankov v prometu.

Ker se kredit jako utesni ravno v času napete konjunktore in posebno v času krize, se morajo izvršiti plačevanja v večji meri v denarju, ne pa v surogatih denarja, kakor poprej. Anglija pa ima jako malo denarja v prometu, zato je naravno, da mora cena denarja, ker ga je tako malo in ker se ga rabi neprimerno več v času viška konjunktore in krize, nego poprej, znatno poskočiti, kakor se je resnično zgodilo leta 1907; in naobratno mora pasti takoj, ko pride zopet kredit do stare veljave.

To so glavni momenti, ki povzročajo v Angliji tako velike razlike med obrestovanjem v mirnem času in med onim časom, ko vlada ekspanzivna konjunktura v industriji ali pa še celo kriza na gospodarskem polju.

Vse drugačno pa je valovanje obrestovanja na Francoskem. Francoska se razlikuje od drugih držav po svojem bogastvu in po množini zlata, ki ga ima nakopičenega v zalogah centralne banke. Nadalje manjka na Francoskem glavni faktor, ki povzročuje ono močno valovanje obrestovanja na Angleškem, in to je ekspanzivno razvita industrija. Ni mogoče sicer reči, da bi Francoska ne bila industrijska država, a relativna obsežnost industrije niti od daleč ne dosega Angleške. Ker je tedaj Francoska jako bogata na denarju in ker ne more industrija v taki meri vplivati na stanje obrestovanja kakor na Angleškem, je razumljivo, da nastanejo relativno majhne razlike med obrestovanjem v času ekspanzivne konjunktore in med obrestovanjem pri mirnem razvitku industrije.

Spodaj navajam cene denarja in sicer ob onih terminih kakor zgoraj na Angleškem za Francosko:

l e t o	28. d e c e m b r a						
	1905	1906	1907	1908	1909	1910	1911
Bančna mera	3 $\frac{1}{2}$ %	3%	4%	3%	3%	3%	3 $\frac{1}{2}$ %
Obresti v privatnem prometu	3%	3%	4%	2%	2 $\frac{3}{4}$ %	2 $\frac{7}{8}$ %	3 $\frac{1}{2}$ %

Če primerjamo te obresti z onimi, ki so valovale v istem času na Angleškem, vidimo takoj velikansko razliko med francoskim in angleškim denarnim trgom. Poleg zgoraj navedenih vzrokov te stabilnosti v obrestovanju denarja na Francoskem, naj omenim še okolnost, da ima Francoska naložene velikanske vsote denarja v vseh državah sveta in sicer tako naložene, da lahko odpokliče vsaj znaten del takoj, kadar hoče, v domovino. Francoska ima namreč velike vsote v kontokorentnem prometu z inozemskimi bankami; in te vsote so ji na zahtevo takoj na razpolago. Ravnotako lahko proda inozemske državne rente in jih spravi takoj v denar in to se zgodi posebno v času, ko se začena pojavljati denarna tesnost. To so odločilni faktorji, ki zagotavljajo francoskemu denarnemu trgu tako stabilnost v obrestovanju, kakor je nima nobena druga država.

Ker je bil leta 1907 denar mnogo ceneji na Francoskem kakor na Angleškem, je razumljivo, da so Angleži poskušali na vse mogoče načine pridobiti kar možno največ francoskega kapitala, ker je bil tedaj denar na Angleškem najdražji, oziroma se ga ni moglo dobiti v mnogih slučajih. In res je šlo omenjenega leta sto in sto milijonov frankov iz Francoskega na Angleško.

(Dalje prih.)

Praktiška geologija.

Spisal dr. K. Hinterlechner.

(Dalje.)

Le malo je rudnin, ki jim je bila določena tako čudna osoda kakor grafitu. Še do polovice 18. stoletja so ga zamenjavali z raznimi drugimi rudninami; do istega časa so mu pripisavali tudi kemične lastnosti, ki jih sploh nima. To vkljub temu, da je rabil človek grafit že od nekdaj. Saj so barvali z njim lonce in drugo glinasto posodo že v prazgodovinskem času. Pa saj zasleduje usoda to rudnino še dandanes, ker se ne imenuje po njej niti sedaj, ko poznamo grafit in njega lastnosti (vsaj v gotovih mejah), kot spoznanju in torej kulturi eminentno služke pisalo, ki je iz njega; ne grafitnik, marveč krivo svinčnik (Bleistift) mu pravimo! In to vkljub temu, da imenujemo surovo snov teh pisal pravilno grafit (grafein grško = pisati), in vkljub temu, da je znano že iz srede 18. veka, da ni v tej snovi sploh nič svinca; niti sledu ne! —

Splošno je najbolj znano, da se rabi grafit za izdelovanje grafitnikov (ali svinčnikov) kakor rečeno. Nikakor se pa ne uporabi v to svrhu največ grafita. Kakor uče naslednje številke, se ga rabi mnogo več za iz-

Tvornica za stole

Fran Švigelj na Bregu, pošta Borovnica
izdeluje lepe in trpežne stole iz vpognjenega lesa
po najnižjih cenah.

Za obilna naročila se priporoča
Fran Švigelj.

100%

čistega dobička

zaslužite z **Mastinom**,
to je redilni in varstveni prašek za
vsako živino.

Podobna zahvalna pisma dobim vsak dan!

Gospod lekarnar Trnkóczy, Ljubljana.

Ker sem razprodal, prosim zopet 250 za-
vojčkov Mastina.

Sem že večkrat naročal in Vam naznanjam,
da kmetovalci hvalijo Mastin.

Josip Schmidl, trgovec
Thalern, pošta Hollenburg (Nižja Avstrija).

Vinko Majdič

lastnik valjčnega mlina v Kranju.

Priznano najboljši
mlinski izdelki in zlasti
izborna pšenična moka.

Domoljubne slovenske trgovce opozarjamo na

toaletno milo, stearinove

:: in parafinove sveče ::

v korist družbi sv. Cirila in Metoda v Ljubljani

katere izdeluje in razpečava

== J. Pilnáček ==

tovarnar

Kralj. Gradec (Hradec Králové) Česko.

Podpirajte Družbo sv. Cirila in Metoda in vpeljite
te izdelke v svojih trgovinah.

Častite naročnike in bralce prosimo,
naj se ozirajo pri nakupu svojih potrebščin
na oglase v našem listu. „Slovenski trgov-
ski Vestnik“ mora postati ognjišče organi-
zacije slovenskih trgovcev, zato se ravnajte
po geslu „Svoji k svojim!“

Centralna pisarna * **Valjčni mlin v Domžalah** * Zastopstvo in zaloga
in skladišče: * **I. BONČAR, LJUBLJANA** * v Gorici:
Poljanska cesta 19. * **I. BONČAR, LJUBLJANA** * Peter Gruden & Comp.
Telefon interurb. št. 129. Telefon interurb. št. 129. Stolni trg šte. 9.

Priporoča pšenično moko izvrstne kakovosti kakor tudi otrobe in druge mlevske izdelke.

Delniška družba združenih pivovaren Žalec in Laški trg

== v Ljubljani ==

➡ priporoča svoja svetla in črna piva. ➡

delovanje predmetov, ki se ne topé niti v silnem ognju. Sem spadajo v prvi vrsti topilni lonci ali kratko topilniki (Schmelztiegel). Zelo važen činitelj je postal grafit tekom časa v elektrotehniki in v galvanoplastiki. — Sicer se ga rabi kot maža, v izdelovanje barv, loščil (Poliermittel) in še v druge namene.

Koliko se je grafita še pred par leti porabilo v posamezne namene, izkazujejo naslednje številke (v odstotkih), ki so se pa do danes najbrže (vsaj nekoliko) izpremenile:

1. za neraztopne izdelke	35%
2. » loščila peči	30 »
3. » mažo (Schmiere)	10 »
4. » opažbo peči (Ofenverkleidung)	8 »
5. » grafitno maščico (Graphitfett)	6 »
6. » grafitnike (ali svinčnike)	4 »
7. » grafitno zamazo (G.-Dichtungsmittel)	3 »
8. » barvila	3 »
9. » razne namene	1 »

100%

a) Izdelovanje grafitnikov (ali svinčnikov.)

Prve grafitnike so izdelovali, kakor že rečeno na Angleškem, in sicer v sredi 16. stoletja (med l. 1540 in 1560). Njih pisalo je bil čist grafit brez vseh primesi. Naravni grafit so, kakor tudi že omenjeno, v ta namen enostavno razrezali v primerne kose.

Sila kola lomi. Ko se je angleška grafitna zaloga bolj in bolj manjšala, so skušali najti kako nadomestilo ali pa vsaj kako sredstvo, da bi izrabili racionalneje ondotni grafit; pa to brez pozitivnega uspeha na Angleškem samem. Srečnejši je bil neki Francoz z imenom Conté. Ta je pričel prvi primešavati leta 1795 čistemu grafitu, ki ga je poprej nadrobno zmlél, nekaj gline.

Prva posledica tega izuma je bilo lažje izdelovanje grafitnikov, veliki prihranki grafita in možnost porabiti tudi manj čist grafit, nego je bil angleški. Obenem s tem je bilo mogoče izdelavati razna trda pisala in tudi grafitnike raznih kvalitét. — Da je uplivala ta iznajdba 1. na ceno grafitnikov in 2. da je posplošnila njih rabo, sledi iz tega, dejal bi, samo ob sebi. Obenem s tem in ravno vsled tega se je pa razvila ta industrija tudi po drugih državah; zlasti tam, kjer so imeli dosti grafita.

Avstrija in Nemčija sta stopili s tem industrijskim izdelkom na mednarodni trg še nekoliko pozneje nego Francija.

Na Nemškem (Bavarsko) so izdelovali sicer grafitnike zanesljivo vsaj v vasi Stein pri Nürnbergu že leta 1726.; to pa le v malih obratih. Kaka večja industrija se ni mogla razviti, dokler ni vzela zadeve v roke bavarska vlada sama. V pospeševanje domače industrije je ustanovila leta 1816 kraljevo tovarno za grafitnike v Oberrnau (Hafnerzell), in v tej so pričeli

potem izdelovati pisala po francoskem načinu. Dandanes je ta tovarna privatna last.

V Steinu je potekla zibelka tudi sedanji veletrdki na tem polju A. W. Faber. Nje ustanovnik Gaspard Faber je otvoril tam prav malo delavnico sicer tudi že l. 1761, ter je nosil vsako soboto med tednom izdelano blago v košarici (!) v sosednji Nürnberg in v Fürth na prodaj. Opomogla si je Fabrova trdka pravzaprav še le z Alibertovim (sibirskim) grafitom.

V Avstriji je pričela izdelovati okoli leta 1800 grafitnike v velikem in po francoskem načinu trdka L. & C. Hardtmuth (Dunaj, Budjevice na Češkem), ki je bila ustanovljena leta 1790.

* * *

Vsak navaden grafitnik je iz dveh delov: iz lesa, in kar je glavno, iz grafitove snovi, ki jo naj imenujem »dušo«*) ali »mino«**).

Duša ali mina je dandane vedno le zmes grafita in gline. Predno zmešajo ta dva, jih otrebijo raznih primesi in zmeljejo v droben prah. Koliko je vsako pot grafita ali gline v zmesi, je različno. Razmerje obeh snovi odločuje zadevno trdoto (gradacije) min. Prav dobro in enakomerno premešane snovi namočijo in temeljito pregnetejo. Temu testu dajo v stiskalnicah obliko niti. V prerezu so take niti okrogle, 4-, 6-erokotne ali podobno oblikovane. Niti razrežejo še vlažne v malo daljše kose, kot so grafitniki pozneje, ter jih najprej na zraku posuše, pozneje pa tudi v zakurjenih pečeh. Tako posušeno snov končno žgo. Poslednje primeru previdno in na posebne načine; o načinu odločuje splošna kakovost in torej vrednost bodočih grafitnikov.

Kakor množica grafitu primešane gline, tako odločuje tudi temperatura, pri kateri žgo mine, in čas, kadar jih žgo, zadevno trdoto končnega izdelka. Da dobé snov trdih grafitnikov, uporabijo razmeroma več gline nego za mehke; snov za trde grafitnike žgo dalje več časa nego za mehke. Ako naj so grafitniki končno posebno mehki, polože žgane mine včasih v vroč, raztopljen loj ali pa v vosek. — V tem ko svoj čas niso mogli izdelkom iz angleškega grafita v naprej določevati trdoto, ima to postopanje lahko umljivo ogromno prednost pred uporabo grafita v naravnem stanju.

Množica gline, ki jo primešajo grafitu, je torej v raznih slučajih različna; deloma zato so tudi zadevni podatki v tehnični literaturi vrlo različni. Splošno pa pride nekako 4, ali k večjemu 8 delov gline na 5 delov grafita. Soodločilna je pri tem tudi naravna kakovost obeh snovi.

*) Nemško rabijo „die Seele“. —

**) „Die Mine“ se rabi tudi v nemškem. Ako uporabljam isti izraz v slovenskem, se upravičujem s tem, da postaja ta beseda nekaka internacionalna last. Francoz pravi „la mine“ in v primerni zvezi „porte-mines“; mina se pa uporablja tudi v češkem in ruskem jeziku.

ZVEZDNE TKANINE & „HERMES“

s postavno zavarovano znamko **zlate repate zvezde**, priporočamo gospodom trgovcem v nakup.

ZVEZDNO TKANING je dobiti le v najboljši kvaliteti raznega manufakturnega blaga. — Oddaja se samo na debelo.

Podjetje ZVEZDNIH TKANIN in zaloga tovarne Liesing.

Imetelja:

Brata Vokač v Ljubljani

Šelenburgova ulica šte. 5.

Ljubljanska kreditna banka v Ljubljani

Podružnice v CELOVCU, TRSTU, SPLJETU, SARAJEVU, GORICI in CELJU.

Kupuje in prodaja

vse vrste rent, zastavnih pisem, prioritet, komunalnih obligacij, srečk, delnic, valut, novcev in deviz.

Promese izdaja k vsakemu žrebanju.

Delniška glavica K 8.000.000.—. Rezerzni zaklad K 800.000.—

Zamenjava in eskomptuje

izžrebane vrednostne papirje in vnovčuje zapale kupone.

Daje predujme na vrednostne papirje.

Zavaruje srečke proti kurzni izgubi.

Vinkuluje in devinkuluje vojaške ženitninske kavicije.

Eskompt in inkasso menic. — Borzna naročila.

Denarne vloge sprejema

v tekočem računu ali na vložne knjižice proti ugodnim obrestim. Vložni denar obrestuje od dne vloge do dne vzdiga s

4 1/2 % čistih.

Promet s čeki in nakaznicami.

Franc Čuden

urar in trgovec v Ljubljani

priporoča

svojo bogato zalogo pravih švicarskih ur, srebrnine in zlatnine. Dalje Puchova kolesa, ista tudi z motornim nagonom in vse v to stroko spadajoče predmete.

Ceniki zastoj in poštne prosto.

Trgovci en gros-ceno.

Umetni zobje.

Brez ruvanja zobnih korenin se ustavljajo amerikske umetni zobje, posamezno ali cela zobovja, izvzemši nedelje in praznike vsak dan od 8. ure zjutraj do 6. ure zvečer v konc. zobarskem ateljeju

O. Seydl, Ljubljana, Stritarjeva ulica 7.

Mestni trg 15.

priporoča
svojo bogato zalogo
vsakovrstnih
dežnikov
po najnižjih cenah.

Mestni trg 15.

priporoča
svojo bogato zalogo
vsakovrstnih
solnčnikov
po najnižjih cenah.

J. Kopač, svečar v Gorici.

Med

jako dober za pecivo ali zdravilo,
izpitani pomladanski :: :: ::
čebelni pitanec :: :: ::

Cene so jako zmerne, na kar posebno opozarjamo g. trgovce.

**Spominjajte se sklada
za Trgovski dom!**

— Za navadne grafitnike je baje zmes nekako takole sestavljena:

2 dela grafita in 3 deli gline;

ali pa pride na:

1 del grafita po 1 del gline.

Glina, ki jo rabijo v ta namen, je svetlosive barve ter plastična. Kemično mora biti kar najbolj čista. V njej ne sme biti zlasti nič apna in nič železovnega oksida. Po primešanem apnu postanejo namreč grafitniki krhki, železov oksid pa škoduje končni, črni barvi pisave z grafitnikom.

Kar se tiče kakovosti in rabljivosti raznih grafitov za izdelovanje grafitnikov, sledi več podatkov obenem z oceno raznih grafitov pozneje. Toliko naj pa omenim že tu, da so resnično dobri grafitniki vedno le iz grafita, ki ima že v naravi posebna svojstva.

Na tem mestu naj omenim mimogrede še barvilnih min (farbige M.), če prav nima z njimi grafit pravzaprav ničesar opraviti. Pisala te vrste so bistveno iz kaolina ki je čista glina in iz raznih barvil (Farbenstoff). Te snovi zmeljejo v prah. Enakomerno zmešane namočijo primerno, nakar dajo takemu testu obliko niti, ter ga posuše. Do tu torej podobno postopanje kakor pri izdelovanju grafitnikov; razlika obstoji sploh le v tem, da takih pisal nič ne žgo.

Lesene dele grafitnikov kakor tudi one barvilnikov (Farbstift) narejajo pred vsem iz cedrovine in sicer iz *Juniperus Virginiana*, ker je ta les zelo mehak, in ker ga vsled tega posebno lahko obrežeš.

Juniperus Virginiana je neke vrste brinje. Nahaja se skoro izključno v Ameriki, in tam pred vsem na močvirnatih tleh v tropičnih klimatih, kjer rase pomešan med drugim drevjem. Ker se ni brigal v Ameriki doslej še nihče za naraščaj tega rastja, in ker se ga mnogo porabi, ga je vedno manj, vsled tega stopa tudi v ceni. Če se ne pride prej ali slej tem razmeram v okom, ga utegne še sploh zmanjkati. Na Nemškem je poskusila tvrdka A. W. Faber udomačiti ta virginski brin. Iz semena, ki ga je dobila iz Floride, si je vzgojila 5000 rastlinic, ki jih je posadila na lastnem posestvu.

Navedene razmere silijo, da so se pričeli pečati že sedaj tudi z vprašanjem, kako bi se dobilo kako nadomestilo za ta brin; toda doslej še brez pravega uspeha. — Če se ne dobi pravočasno kak surogat za cedrovino, ali pa če se ne preprečijo pravočasno konsekvence sedanjega ravnanja, pride industrija v tem oziru brezdvomno še v zadrego.

Da se ne rabi cedrovine že dandanes za one izdelke, ki tega ne dovoljujejo vsled svoje prenizke cene, se ume samo ob sebi. V te svrhe se poslužujejo raznega domačega, mehkega lesa (trepetlika, jelša, lipa, smrekovina, jelovina.)

Iz Amerike nam dovažajo cedrovino v obliki celih debel, večjih ali manjših čokov in pa tudi kot deskice.

Z lesom postopajo pri izdelovanju v govoru stoječih pisal tako-le. Če še ni razrezan v primerno tanke deske, ki so le malo daljše od prave dolžine poznejših pisal, jih razrežejo najprej tem zahtevam primerno. V tako oblikovane deske vrežejo primerno število brazd (roj ali drag). Oblike poslednjih odgovarjajo natančno obliki proreza in velikosti min. Tako obdelane deske prevlečejo na oni strani, kjer so vrezali brazde ali roje, z lepilom. V poslednje polože potem mine, in na vse to drugo desko, ki je prvi (spodnji) v vsakem oziru podobno obdelana. Tako zlepljene deske in mine potem stiskajo, dokler se ne posuši lepilo do cela. Na ta način dobe torej eno samo, seveda zlepljeno desko, v kateri pa leže mine po sredi že natanko, kakor jih je videti v dogotovljenih pisalih. Kadar se je lepilo popolnoma posušilo, pridejo navedene deske v poseben stroj, ki jih razreže v posamezna okrogla in oglata pisala. Potem jih primerno ogledajo in sploh adjustirajo. Dalje jim dajo enako dolžino, ker jim konce primerno obrežejo, ter natisnejo ob koncih primerno besedilo: tvrdka izdelovalca, kraj provenjence, znak (številka trdote in včasih še kako posebno ime pisala na primer: H; na drugem koncu pa »Koh-i-noor«. Made by L. & C. Hardtmuth in Austria.

Časih si da vtisniti tudi prodajalec svojo firmo na pisala, ki jih prodaja.

Popolnoma dogotovljena pisala povežejo po dvanajst v en zavojo, ter jih primerno ovijejo. — V tej obliki pridejo potem na trg.

(Dalje prih.)

Popravki. Stran 6. leva polovica; prvi odstavek nad črto, druga vrsta od spodaj: ogljene mesto ognjene. — Poslednji odstavek pod črto se pa glasi zadevno literature tako-le: A. Haenig: „Der Graphit“; Založil A. Hartleben; Dunaj 1910. — Ed. Donath „Der Graphit“. Založil F. Deuticke; Dunaj 1904. (Precej znanstveno pa (Vse drugo ostane kakor je priobčeno na dotičnem mestu). — Ista stran, desna polovica; v zgornji razpredelnici čitaj zadevno štajerskih grafitov in z ozirom na kremikovo kislino 59.41 mesto 59.44. — Na stran 7, v razpredelnici se naj glasi pravilno: sub IV manganovega oksiduloksida 0.62 mesto 0.02 in apna 0.02 mesto 0.01; dalje sub V. ogljika 81.10% mesto 11.61 in železovega oksida ter manganovega oksiduloksida je skupno (in ne vsakega posebej 2.0%; končno sub VI. ogljika 55.8 mesto 21.0 in železovega oksida in manganovega oksiduloksida je skupno 4.84% (in ne vsakega posebej).

Temelji železniške tarife.

Spisal J. Kitek.

Dalje.

III.

Za boljše razumevanje tarifnih sistemov in njenih postavk je neobhodno potrebno poznati razmerje med stroški, ki jih imajo železnice, in velikostjo opravljenega dela. Stroški se delijo na dve skupini, na splošne in na obrtne stroške. K prvim prištevamo obrestovanje in po-

ravnava ali amortizacijo v železniških napravah naložene glavnice, davke in druge splošne izdatke. K drugim spadajo stroški za upravo, za nadzorovanje in vzdrževanje železne ceste in potrebnih poslopij, nadalje stroški za zmagovanje prometnih in komercialnih poslov, kakor tudi stroški za razne delavnice. Izmeri teh dveh, železnicam lastnih stroškov, sta prilično enaki.

Stroški železnic se dajo tudi razdeliti na stalne in spremenljive. Stalne stroške imenujemo tiste, na katere obseg prometa nima nikakega vpliva; spremenljive pa imenujemo one, ki zavisijo od obsežnosti prometa. Če železniška uprava prevaža ali ne, mora poravnati stroške za obrestovanje in amortizacijo, kakor tudi predpisane davke. To so za sleherno železnico stalni stroški. S pomnoženim ali padajočim prometom pa se spreminjajo obratni stroški, vendar ne v istem razmerju, kakor bi to bilo železi zavoljo natančne presoje spremenljivih stroškov. Promet namreč različno vpliva na razne železniške naprave. Vozovi, stroji, poslopja, gornja zgradba, s pragi in relsi, obrabljajo se tudi brez vsakere uporabe, zgolj pod vplivom vremena. Ob pomnoženem prometu pa trpijo vozovi in gornja gradba nerazmerno več, kakor stroji, spodnja gradba in poslopja. Močen promet vpliva na stroške za osobje šele tedaj, kadar je potrebno vsled naraščajočega prometa pomnožiti delavne roke. Glede stroškov za delo v postajah in nadzorstvo na progi je za železnico popolnoma enako, če gre na dan 40 ali 50 vlakov, ne tako glede stroškov za vlake spremljajoče osobje in tudi ne glede stroškov za material. Za obrat vsake železnice so stroški za prevažanje saj v najmanjši izmeri neizogibni. Pri naraščanju prometa pa stroški ne rastejo v ravno isti meri. Stroški bi se šele zvišali, kadar bi bilo vsled izčrpljenja vseh sil potrebno za zmagovanje prometa uvesti tudi ponočno delovanje. In celo v tem slučaju bi še tudi najbrž ne bilo potrebno zvišati stroškov za obratno vodstvo.

Potom statistike in raznih računov so pač železniške uprave dognale, da obsegajo stalni stroški železnic, stroške za obrestovanje in poravnava naložene glavnice in še polovico obratnih stroškov. Vsled tega preostaja za spremenljive stroške samo četrtnina vseh stroškov. Iz tega pa sledi, da je v določeni jakosti prometa tri četrtine stroškov stalnih in le ena četrtnina vseh stroškov se spreminja s padanjem ali naraščanjem prometa. Toda v določeni meji jakosti naraščajo spremenljivi stroški tudi le tedaj, kadar je potrebno za zmagovanje prometa pomnožiti delavne sile saj za eno. Če je ta sila celi vlak, tedaj se spremenljivi stroški pomnožijo za toliko, kolikor stane kurjava, razsvetljava in snaženje stroja in kolikor stane vlak spremljajoče osobje. Te cene so pa zopet v nekem sorazmerju z daljavo, ki jo ima prevoziti vlak. Na večjo razdaljo so ti stroški sicer večji kakor na manjšo razdaljo, pa ne primerno večji, zakaj pri vlaku, ki je v teku, nekaj kilometrov več ali manj ne zaleže dosti. Splošno

se torej lahko trdi, da so stroški za daljši prevoz razmeroma manjši, kakor stroški za krajši prevoz. Pri prevažanju na večjo razdaljo doseže se namreč boljše izkoriščanje vseh sil. N. pr. izmed dveh železnic prevožita vsaka v določene času dva milijona ton. Stalnih lastnih stroškov imata pri tem vsaka štiri milijone kron. To daje pri vsaki železnici za eno tono dve kroni stroškov. Ako je pa ena železnica povprečno vsako tono prevozila na razdaljo 200 km, ji znašajo stalni stroški za eno tono in en kilometer samo en vinar, oni železnici pa, ki je prevozila eno tono povprečno samo na razdaljo 100 km, pa dva vinarja.

Ako bi hoteli stroške posamične transportne delovrše dognati, bilo bi nam torej treba vpoštevati dva činitelja. Prvič nanjo pripadajoč del stalnih stroškov in drugič nanjo pripadajoč del spremenljivih stroškov. Prvo najdemo, če celoto stalnih stroškov z vsoto vseh posamičnih transportnih delovršb delimo. Tem potom dobljeno število označilo bi na dotično transportno delovršo pripadajoč del stalnih stroškov. Samo na sebi pa bi to število nikakor ne bilo stalno, zakaj čim več transportnih delovršb bi bilo, tem manjše bi bilo to število. Vsekakor bi nam pa sedaj bil znan neki od množine transportnih enot zavisen del stalnih stroškov, ki bi ga zavoljo tega morali imenovati spremenljiv del stroškov za posamično transportno delovršo. Obratno bi pa dobili iz celotnih spremenljivih stroškov, ki rasejo, kakor nam je že znano, z vsako transportno enoto, stalni del stroškov za posamično transportno delovršo.

Iz stalnih stroškov železnic izvajamo torej spremenljivi del, iz spremenljivih stroškov pa stalni del cene za katerokoli transportno enoto. Vsota teh dveh cen daje enotno postavko (Einheitssatz). Ker pa stalni stroški železnic ali spremenljivi del tarifne postavke znaša 75% vseh stroškov, spremenljivi stroški ali stalni del tarifne postavke pa le 25%, je za prevoznino zgolj prvo mero dajno. Odtod izhaja, da pojemajo stroški za posamezno transportno delovršo v isti meri kakor rase njih število, ali stroški prometa so v obratnem razmerju h gostosti prometa.

(Dalje prih.)

Uvod v carinstvo.

Priredil Just Piščanec.

(Dalje.)

3. **Splošna, tudi avtonomna carina** je ono, ki je navedena v uvozni carinski tarifi na prvem mestu. Uporablja se samo za blago, prihajajoče iz držav, s katerimi naša monarhija nima sklenjene posebne trgovinske pogodbe.
4. **Pogodbena carina.**

Za provenience iz pogodbenih držav se pri odmeri carinskih pristojbin uporabljajo takozvani pogodbeni (znižani) postavki carinske tarife.

Da je pa blago deležno pogodbenih ugodnosti, ga je treba napovedati (deklarirati) ter navesti v tozadevni carinski napovedi, poleg označenja blaga in dotične tarifne postavke, nadaljno opazko, n. pr. »italijanski izdelek ali pridelek« oziroma »italijanska provenienca« in — ako ni vse blago kake tarifne številke deležno ugodnosti — morajo biti v napovedi obsežena tudi posebna, ugodnost utemeljujoča znamenja.

Naša monarhija ima sedaj sklenjene trgovinske pogodbe skoro z vsemi evropskimi državami (izvzemši Portugalsko) in z mnogimi izvenevropskimi. Provenience iz kolonij evropskih držav-pogodnic so tudi deležne pogodbenih carinskih ugodnosti.

Pogodbenost med državami obstoji v tem, da glede zneska, zavarovanja in pobiranja uvoznih in izvoznih davščin, kakor tudi glede prevoza, države-pogodnice ne smejo ravnati s tretjimi državami ugodneje, kakor z drugo stranko pogodnico. Vsako ugodnost ali prostost torej, ki bi se na to stran dovolila kasneje kaki tretji državi, je hkratu brez vsega dovoliti tudi drugi visoki stranki pogodnici. Ako bi — dalje — katera izmed strank pogodnic naložila na kateri v posebnih prilogah (carinski tarifi) naveden predmet domačega proizvoda ali dela nov notranji davek ali doklado k notranjemu davku, se sme enakovrstnemu predmetu ob uvozu naložiti enaka ali ustrezna davščina. (Največja ugodnost — Meistbegünstigung).

Izvzete so olajšave v mejnem okraju.

Po postavkah pogodbene tarife se zacarinjujejo tudi avstrijsko-ogrski izdelki in pridelki, ako prihajajo iz inozemstva, ne da bi se bila pri izvozu varovala njih nacionaliteta potom carinskega zabeležnega ravnanja.

V dosego zacarinjevanja po postavkah pogodbene tarife je zadostno, da se pravilnost provenienčnih podatkov dokaže s spremnimi papirji ali fakturo.

Da se utemelji zacarinjanje sladkorja po pogodbeni postavki dokler traja meddržavna bruselska konvencija, kakor tudi rudninskega olja na dovolilnico po tar. št. 175, je pa treba prinesiti posebna izpričevala izvira.

Izpričevala izvira morajo obsegati potrdilo, da je blago zemljiški ali obrtni, oziroma industrijski izdelek navedene pogodbene države, in morajo biti izdana po lokalnem oblastvu, oziroma pristojni trgovinski zbornici ali carinskem uradu izvirne dežele, ki je najbližje kraju izvira, ako glede tega ni posebnih ukazov; ako je v kraju odpošiljatve sedež avstrijsko-ogrskega konzulata, jih more izdati tudi ta konzulat.

5. Pogodbena carina v obmejnem okraju.

V prometu v mejnih okrajih veljajo navadno pogodbeno olajšalna določila. Tako se more opustiti dokaz izvira pri majhnih količinah blaga, ki ustrezajo v kraju znanim potrebščinam obmejnih prebivalcev.

Ugodnosti, ki gredo posameznim pogodbenim državam samo v obmejnem prometu, je treba strogo izvrševati po podrobnejših določilih dotičnih pogodb in v njih izvršitev izdanih predpisov. Te ugodnosti se ne razširjajo niti na provenience iz drugih samo v navadnem prometu največjo ugodnost uživajočih držav, niti na provenience iz carinskih izjemkov v Trstu in na Reki.

Glasom pogodbe z Italijo uživajo posebne olajšave iz naslova obmejnega prometa nastopni predmeti:

- a) neopravljeni slamniki z Beneškega ob uvozu čez mejo med Alo in Červinjanom znižani postavek po 5 vin. od kosa;
- b) usnje za podplate z Beneškega in sosednje province brešnjanske se pripušča na Avstrijsko-Ogrsko po znižani carini tar. št. 328 po 19 K na 100 kg do letne največinske množine 2000 met. stotov;
- c) neposteklena strešna opeka žlebovka z Beneškega do letne množine 25.000 metr. stotov — carine prosto;
- č) lončarska posoda z Beneškega iz navadne, tudi plavljene gline, posteklena, tudi surovo poslikana s cveticami i. e. r. v več barvah po pogojeni carinski postavki 1 K 20 v za 100 kg.

Pogoj za odpravo po gornjih znižanih postavkah je predložitev potrdilnic o izviru, izdanih po pristojnih oblastih.

Ta izpričevala sme izdajati oblastvo tistega kraja, od koder se blago pošilja. Izpričevala o izviru in druge izvir blaga potrjujoče listine so proste vseh pristojbin. (Glej § 4.)

6. Ugodnostna carina ob uvozu po morju vobče.

Da se ustanove carinske ugodnosti ob uvozu po morju, jih je treba napovedati in dokazati. Navadno potrjuje to ugodnost že carinski urad v primorski carinski meji, ki je blago prvi carinsko odpravil. Za primer, da je blago, predno se zacarini ali nakaže, poprej vloženo v svobodnem ozemlju ali v carinskem izjemku, izda natančnejše ukaze finančno deželno oblastvo.

Pravico do odprave po znižanih tarifnih postavkah ima vse blago, ki se je uvozilo v carinsko ozemlje preko avstrijske pomorske meje. Zacarini se pa to lahko pri mejnih ali pa tudi pri notranjih carinskih uradih.

Tozadevnih ugodnosti je deležno blago, spadajoče v I. in II. razred carinske tarife t. j. kolonialno blago in dišave; dalje rastline in ne posebej imenovani rastlinski deli, posušeni ali pripravljeni (v prah stolčeni ali drugače zdrobljeni ali barvani) tar. št. 62 b; indigo in košenilja tar. št. 162 in koncem razni smolci tar. št. 174 (Dalje prih.)

Delniške družbe.

Spisal Val. Žun.

Dalje.

Pravica, dati začasno dovolilo, pristoji deželni politični oblasti, t. j. deželni vladi ozir. cesarskemu namestništvu. Delniški pravilnik izrecno določa, da se morajo take prošnje za začasna dovolila obravnavati nujno in rešiti vsaj v tridesetih dneh po vložitvi, ako ni »zoper podelitev takega začasnega dovolila z ozirom na predpise obstoječih zakonov in ukazov in zlasti tudi tega pravilnika nikakih pomislekov«. Ako politična deželna oblast sodi, da prošnji iz kakršnegakoli razloga ni ugoditi, treba jo je pred pretekom zgoraj omenjenega roka tridesetih dni predložiti ministrstvu notranjih zadev, ki o zadevi odločuje.

V rešitvi prošnje za začasno dovolilo naznani politična deželna oblast obenem pogoje, ki se morajo izpolniti, da se potem more presoditi za dokončno ali definitivno odobrilo delniške družbe.

Začasno dovolilo izgubi svojo veljavo, ako se tekom enega leta po dovolilu ni vložila prošnja za dokončno dovolilo za ustanovitev delniške družbe. Vendar pa sme deželna vlada (cesarsko namestništvo) iz tehtnih razlogov ta rok izjemoma podaljšati. O vsakem takem podaljšanju mora deželna politična oblast obvestiti ministrstvo za notranje stvari, kakor mora tudi vsako začasno dovolilo sporočiti omenjenemu ministrstvu.

Za definitivno dovolilo se mora torej vložiti posebna prošnja, pri čemer je še pripomniti, da po § 19 družtv. zak. začasno dovolilo ne daje še nobene pravice za dokončno dovolilo.

Delniški pravilnik natančno določa, kaj mora obsegati taka prošnja in kako mora biti opremljena.

V prošnji je najprej natančneje pojasniti program nameravane delniške družbe, to je namen družbe in sredstva, s katerimi bi delovala družba; priložiti je vse pripomočke, ki bi bili morda potrebni v pojasnilo tega programa, zlasti je treba pojasniti, da je delniška glavica primerna družbenemu podjetju.

Prošnji je nadalje priložiti načrt družbene pogodbe v desetih izvodih. Družbena pogodba ali ustav mora biti, kakor določa § 5. deln. pravilnika, »sestavljen jasno in natančno, izogibaje se protislovij, in mora ustrezati po svoji vsebini členu 209 trgovinskega zakonika, in pa ostalim, semkaj merečim določilom tega zakona in drugih obstoječih zakonov in ukazov, zlasti tudi predpisom tega pravilnika«.

Člen 209 obsega bistveno določila, ki smo jih že omenili pri načrtu družbene pogodbe za začasno dovolilo. O posameznih točkah bomo itak v teku razprave imeli še priliko govoriti.

Prošnji je priložiti tudi izkaz o podpisih zneska delniške glavice, ki ga je vplačati v gotovini. Ako se nameravajo apportirali ali ustanovili pri-

dobitve, treba je priložiti tudi pripomočke in pogodbe, ki se nanašajo nanje (izpiske iz zemljiških knjig, trgovinskih vpisnikov, podatke o davčnih zneskih i. t. d.).

Politično deželno oblastvo mora prošnje za dokončno dovolilo za ustanovitev delniških družb vsaj v štirinajstih dneh predložiti ministrstvu za notranje stvari, ki o prošnjah odločuje eventuelno v sporazumu s prizadetimi ministrstvi.

§ 12. delniškega pravilnika pravi: Dovolilo se dodeli vedno tedaj, ako načrt podjetja ustreza zahtevam obstoječih zakonov in ukazov, zlasti tudi tega pravilnika, in ako ne nasprotuje nobeden v § 14. cesarskega patenta z dne 26. novembra 1852. l. navedenih vzrokov.

Ravnokar omenjeni paragraf pa dovoljuje ustanovitev kakega društva, ako

- a) je namen društva dovoljen in sme biti po zakonu predmet društva;
- b) ako se lahko od prosilcev za dovolilo vsled njihovih osebnih, in če je treba, tudi imovinskih razmer mirno pričakuje, da izvedo podjetje in ni upravičenih pomislekov, da zasledujejo kake nedovoljene stranske namene;
- c) ako načrt podjetja in njegove priloge odgovarjajo postavnim zahtevam in nastopajočim javnim ozirom.

Kakor se vidi, so te določbe iz absolutistiške dobe precej raztegljive (osebne razmere, javni ozirom), tako da se lahko najde vzrok, da se dovolilo ne da, ako ima državna uprava kake pomisleke, kateri se pa večkrat ne dajo kontrolirati.

Ako se da dovolilo, se izroči koncesionarjem odobrilno pismo in en izvod družbene pogodbe, opremljene z odobrilnim pristavkom v izvirniku.

Dovoljuje se vedno pod pogojem, da je delniška glavica, ki se ima vplačati v gotovini, pred ustanovnim občnim zborom in pred vpisom družbe v trgovinski register (**registriranjem**) vplačana in da se izvrši pravilno ustanovni občni zbor.

Dodeljeno dovolilo ugasne v enem letu, računa se od dne odobrilne listine, ako se v tem času ni izposloval vpis družbene pogodbe pri pristojnem trgovinskem sodišču. Iz tehtnih vzrokov lahko podaljša ta rok ministrstvo za notranje zadeve.

Ministrstvo za notranje zadeve razglasi vsako podelitev za ustanovitev delniške družbe v uradnem listu »Wiener Zeitung«, poleg tega pa razglasi tudi deželna politična oblast tako podelitev v svojem deželnem uradnem listu; državna uprava tudi izroči en izvod odobrenega ustava trgovinski in obrtni zbornici, v katere okraju naj bo sedež delniške družbe.

Inozemske delniške družbe se smejo v Avstriji pripustiti po cesarski naredbi z dne 29. novembra 1865:

- a) ako dokažejo, da obstoje pravno veljavno po zakonih svoje domače države in tam tudi dejanski ter redno izvršujejo svoj posel;
- b) če tudi njihova domača država pod postavnimi pogoji pripušča avstrijske delniške družbe;
- c) če nameni inozemske družbe ne nasprotujejo avstrijskim državnim interesom in istotako ne njihova pravila za varnost prometa merodajnim načelom avstrijskih zakonov, in
- č) če se inozemska družba pravno veljavno zaveže, da se bo ravnala pri svojem poslovnem obratu v Avstriji po splošnih naših zakonih in zlasti tudi po omenjeni cesarski naredbi iz leta 1865.

Ministrstvo notranjih zadev odločuje, ali naj se inozemska delniška družba pripusti v Avstriji, državnega dovoljenja je tudi treba, če inozemska družba hoče raztegniti svoje delovanje čez dovoljeno ji dobo, ali če hoče v Avstriji ustanoviti nove podružnice ali agencije, kakor sploh pri vsaki izpremenci družbenih pravil, s katero se obrat v Avstriji razširi ali izpremeni.

Zelo važna je nadaljna določba cesarske naredbe, da mora vsaka inozemska delniška družba postaviti v Avstriji **z a s t o p s t v o**, čigar udje morajo stanovati na sedežu glavnega tuzemskega obratovališča. To zastopstvo je neomejeno odgovorno za vse zadeve, ki izvirajo iz tuzemskega obrata delniške družbe.

Tudi osebno-davčni zakon iz leta 1896. določa, da mora inozemska delniška družba na zahtevo davčne oblasti postaviti v inozemstvu bivajočega zastopnika.

O g r s k e delniške družbe ne potrebujejo nobenega dovoljenja avstrijskih državnih oblasti, če hočejo v Avstriji napraviti svoje podružnice, vendar pa morajo vsako podružnico ali agenturo s stalnim sedežem v Avstriji dati vpisati v trgovinski vpisnik (register) in sicer tudi tedaj, če se ne pečajo s trgovinskimi posli, kar za tuzemske delniške družbe ni predpisano.

Državna uprava si je po svojih zakonih in odredbah pridržala tudi nadzorovalno pravico nad delniškimi družbami; ona sme vpogledati v družbeno poslovno delovanje in čuvati, da se izvršujejo določbe, ki jih nalagajo delniški družbi splošni postavni predpisi ali pogoji, pod katerimi se je dovolila ustanovitev delniške družbe. § 56. delniškega pravilnika izrecno določa: Delniške družbe so po določilih cesarskega patenta z dne 26. novembra 1852 št. 253 drž. zak. in zadevnih zakonitih predpisov podvržene nadzorstvu državne uprave, ki se uradoma izvršuje v varstvo javnih koristi. Iz »važnih javnih ozirov« sme izjemoma državna uprava postaviti za kako delniško družbo stalni nadzorni organ, »v l a d n e g a k o m i s a r j a«, ki ima skrbeti za to, da družba ne prekorači svojega delokroga.

(Dalje prih.)

Slovensko trgovsko društvo v Celju.

Čeke, vozne listke in menice je poslal gospod Lovro Petrovar, za kar mu bodi srčna zahvala.

*

Vse člane, ki so s članarino zaostali, vljudno prosimo, da nam jo vpošljejo ter nam s tem prihranijo nepotrebne pisarije.

Slovensko trgovsko in obrtno društvo v Mariboru.

Plesni venček. Društvo je priredilo dne 1. svečana v vel. dvorani v „Narodnem domu“ trgovski venček, ki je bil jako dobro obiskan. V posebno obilem številu so posetili ta ples zunanji gostje, kar je znak, da uživa društvo med mariborskim kakor med zunanjim občinstvom mnogo simpatij.

Raznoterosti.

Razširjanje menične sposobnosti v Bosni. Dozdaj so bili v Bosni in Hercegovini menično-sposobni le oni trgovci, ki so bili vpisani v trgovskih registrih in pa trgovske družbe. Bosanski deželni zbor pa je po zgledu monarhije razširil to pravico in je sklenil le glede žensk izjeme. Tozadevna postava je že bila sankcionirana. Sedaj je menično sposoben, kdor sme sklepiti pogodbe. Ženske pa imajo to pravico le tedaj, ako so vpisane v trgovski register ali pa če izvršujejo obrt samostojno. Omenjeni zakon je stopil v veljavo z 31. decembrom 1911.

*

Naročilni listi trgovskih potnikov niso podvrženi pristojbinam. Upravno sodišče je izdalo v tem oziru tako za trgovce, kakor tudi za zasebnike važno razsodbo. Kakor znano, napišejo trgovski potniki naročila po navadi na t. zv. komisijske kopije (naročilne liste) in sicer kar v dveh izvodih, od katerih je namenjen eden za naročnika, ki s svojim podpisom potrdi naročilo, drugi pa za trgovca. Ako pride do tožbe, se pridene komisijska kopija, ki jo ima v posesti trgovec tozadevni tožbi kot dokaz, da se je blago v resnici naročilo. Ta priloga se kolekuje z navadnim kolekom za priloge, (30 h). Pristojbinski urad je v danem slučaju nocióniral pridejano komisijsko kopijo, češ da je v tej listini izražena kupčija, podvržena pristojbini. Čeprav bi bila pristojbina zelo malenkostna (64 h + kazen 1 K 28 h), se je tvrdka vendar pritožila na finančno ravnateljstvo, ker je principialne vrednosti, če se smatrajo imenovane knjige, ki se izstavljajo v tako obilnem številu, kot kupne pogodbe ali druge v zmislu pristojbinske postave sklenjene pravne kupčije, ki so podvržene pristojbinam. Finančno ravnateljstvo je ugovoru deloma ugodilo, češ, da teh kopij ni smatrati za kupne pogodbe, pač pa za kupčijske ponudbe, ki se morajo po pristojbinski postavi na vsak način kolekovati z eno krono. Tudi proti tej razsodbi se je pritožila tvrdka in upravno sodišče je izreklo, da **naročilni listi niso podvrženi pristojbinam**.

*

Odbitki pri fakturah za podporni zaklad uslužbencev. Zveza avstrijskih industrialcev razpošilja naslednje pismo: „V zadnjem času se pogostokrat dogaja, da odtegujejo posamezne tvrdke pri plačevanju računov 2—5‰ za njen zaklad v podporo uslužbencev. Industrialci uvidevajo v tem popolnoma neupravičen prenos na njihove rame in so mnenja, da morajo tvrdke same skrbeti za podporo svojih nastavljenecv. Vsled tega so vse tri zveze (zveza avstrij. industrialcev, industrialni klub in centralna zveza avstr. industrialcev) sklenile, da tega odbitka pod zgornjim naslo-

vom ne dovolijo, in da se bodo z vsemi močmi branile proti tej novosti.

*

Ljubljanska kreditna banka. Upravni svet je v svoji seji dne 6. februarja t. l. odobril bilanco za leto 1911. Kot je razvidno iz sledečih števil, je poslovanje banke v vseh oddelkih zopet znatno napredovalo:

Aktiva: Blagajna: K 185.250— (lani K 152.306—), valute K 54.218— (l. K 96.625—), menice in devize K 6.766.437— (l. K 6.076.298—), predujmi na vrednostne papirje K 2.807.766— (l. K 2.335.408—), vrednostni papirji K 1.791.316— (l. K 1.818.111—), dolžniki K 14.281.901— (l. K 12.788.994—), inventar K 108.928— (l. K 69.207—), realitete K 1.187.833— (l. K 925.865— skupno K 28.183.654— (l. K 24.262.817—). Pasiva: Delniška glavica K 8.000.000— (l. K 5.000.000—), rezervni zaklad K 740.097— (l. K 558.065—), vloge K 13.252.889— (l. K 11.064.138—), upniki K 5.612.183— (l. K 7.195.350—), transito obresti K 93.677— (l. K 86.651—) nevdignjena dividenda K 566— (l. K 338—), dobiček K 484.240— (l. K 358.273—), skupno K 28.183.654— (l. K 24.262.817—) **Račun zgube in dobička:** Izdatki Obresti K 1.432.706— (l. K 1.101.410—), upravni stroški K 94.618— (l. K 81.135—), plače in stanarine K 206.860— (l. K 144.540—), davki in pristojbine K 109.770— (l. K 68.762—), odpis inventarja K 11.227— (l. K 9.397—), čisti dobiček za leto 1911. K 484.240— (l. K 358.273—) skupno K 2.339.423— (l. K 1.767.547—). Prejemki: Obresti: K 1.943.202— (l. K 1.449.854—), iznos bančnih poslov K 316.220— (l. K 256.079—), iznos realitet K 29.710— (l. K 30.172—), prenos dobička iz l. 1910. K 50.290— (iz l. 1909. K 31.440—), skupno K 2.339.423— (l. K 1.767.547—).

Promet v letu 1911. znaša 1.300 milijonov kron proti l. 1910 za 266 milijonov kron več. Občni zbor delničarjev se je določil na 5. marca 1912 in se bode predlagala za leto 1911 zopet 7%-na dividenda, t. j. K 28— od delnice. Nadalje se bode predlagalo zvišanje delniške glavice za K 2.000.000— na K 10.000.000— in obenem sprememba pravil, da se sme zvišati delniška glavica po potrebi in na podlagi sklepa občnega zbora na K 15.000.000—.

*

Pogajanja zaradi trgovske pogodbe z Japonsko so se prekinila. V interesu obeh držav pa se je sklenil poluletni provizorij, ki ima veljavo do 1. julija t. l. V tem času se bodo pogajanja nadaljevala.

*

Lastnik trgovine je dolžan, povedati svojemu trg. zastopniku od tega sklenjene kupčije. V zanimivem pravnem slučaju je izreklo pred kratkim najvišje sodišče svojo razsodbo. Trgovski zastopnik je sklenil s trgovcem s perilom pogodbo, glasom katere bi zastopnik naznanjal trgovcu naslove tvrdk, s katerimi bi se dala napraviti kupčija. Od teh kupčij in če bi se računi v polnem znesku vplačali, bi moral dobiti zastopnik 3% provizije. Pogodba je veljala dve leti. Po preteku te dobe pa je izjavil trgovec, da ni sklenil v tem času nobene kupčije, od katere bi moral plačevati zastopniku provizijo. Zastopnik je nato tožil trgovca v položitev računa in zapisrgo glede danih podatkov. Prva instanca je tej tožbi popolnoma ugodila. Vzklicno sodišče pa je zavrnilo tožbo, češ da je zgoraj omenjena pogodba le mezdna pogodba, iz katere nikakor ne sledi od zastopnika podana zahteva. Najvišje sodišče je zopet pristalo na prvotno razsodbo in je obsodilo trgovca v zapriseženo izpoved v zmislu tožbe. V tozadevnih razlogih je to sodišče med drugim tudi izreklo, da o navadni mezdni pogodbi nikakor ne more biti govora, ker ne gre za mezdo v denarju; dalje spada k izpeljavi tožiteljeve pravice na vsak način izpoved o onem premoženju, od katerega je odvisna podlaga in visokost tožiteljevih zahtev. To premoženje pa more tožitelj sigurno izvedeti le od toženca. Dohodki trgovca, ki so imeli svoj izvor v pogodbi, skle-

njeni s trgovskim zastopnikom, in katerih pripada 3% provizije tožitelju, niso nič drugega kot skupno premoženje, ki stoji v upravi toženca. Zato mora polagati o tem račune in dajati vse one podatke, iz katerih trgovski zastopnik lahko izračuna svoje zahtevke.

*

Strah pred trgovsko bilanco. O tem predmetu je imel vladni svetnik prof. dr. Grunzel v društvu za trgovske koristi na Dunaju zanimivo predavanje, v katerem je pojasnjeval, da sedanji nazori o pomenu pasivne trgovske bilance niso pravi. Da se pride do prave sodbe o vseh vsled zunanjega prometa nastalih večjih ali manjših vrednosti v narodnem gospodarstvu, bi se moralo računati od zunanje gospodarske bilance, ki sestoji iz primerjanja vsega prenosa vrednot. Denar in vrednostni papirji se pa računajo v mednarodnem prometu tudi le kot blago po svoji notranji vrednosti; pa tudi nevidne pravice se prenese lahko kot gospodarske vrednote. Pod trgovsko bilanco razumemo potemtakem uvoz in izvoz blaga, pod plačilno bilanco pa izvoz in uvoz v plačilnem prometu t. j. one prenose vrednot, ki nimajo v bilanci istega leta nobene protivrednosti. Kakšno vlogo pa igra blago v imenovanih bilancah? Izvoz blaga je v trgovski bilanci aktiven, ker ima pri tem tuzemstvo pravico na protivrednost iz inozemstva; v plačilni bilanci pa je pasiven, ker inozemstvu za to ni treba dati tuzemstvu protivrednosti. Uvoz in izvoz zunanje gospodarske bilance pa ne stojita v neposredni zvezi, ampak se dasta primerjati še le po notranji gospodarski bilanci, v kateri si stojita nasproti produkcija in konzum. S tega stališča pač ni vseeno, če se uvaža blago za osebni konzum, kakor kava; ali pa za tehnični konzum, n. pr. surovine, stroji itd. Sedanji pasivum trgovske bilance ima svoj vzrok večinoma v zvišani investiciji tuzemstva, pa tudi visoke investicije za časa visoke konjunktore l. 1907. kažejo še vedno svoj vpliv. Končno se je obračal govornik proti statističnim podatkom gospodarske bilance, češ, da so iz zgoraj navedenega netočni in da se prebivalstvo s takimi poročili prav po nepotrebnem bega.

Statistika.

Računski zaključek Avstro-ogrske banke za l. 1911.

Leto 1911. nam kaže izdatno izboljšanje proti l. 1910. Dočim je bilo l. 1910. čistega dobička 21.1 milijonov kron, tako da je izplačala banka dividendo 90 K 30 h, znaša dobiček preteklega leta 29.52 milijonov in dividenda 104 K 40 h za delnico. Vzrok tej ugodni situaciji leži v tem, da se je povečalo delo v vseh panogah bančnega poslovanja. Posebno pride tu v poštev eskomptiranje menic. Vsega skupaj se je eskomptiralo za 7.709.7 milijonov kron t. j. za 252.75 milijonov več kot l. 1910. Lombardnih poslov je bilo za 187 (+ 37.8 milijonov kron), hipotečnih posojil pa se je dalo 26.14 milijonov. Karakteristično je, da odpade od tega zneska na Avstrijo le 2.775.000 K, na Ogrsko pa 23.366.800 K. Žiro-promet je znašal 91.752 (+ 9.447) milijonov kron, depozitov pa se je hranilo za 3.338 (od katerega zneska odpade le na Dunaj 2.204 in na Budimpešto 134) milijonov kron.

L. 1911 se je spremenilo 6 postranskih zastopstev v filialke in sicer 3 v Avstriji, 3 na Ogrskem; nadalje se je ustanovila filialka v Banjaluki, in po dve postranski zastopstvi v Avstriji in na Ogrskem. Koncem l. 1911, je bilo torej razen dveh glavnih zavodov na Dunaju in v Budimpešti, 49 filialk in 82 postranskih zastopstev v Avstriji, 36 filialk in 104 postranska zastopstva na Ogrskem ter 2 filialki v Bosni, vsega skupaj tedaj 282 bančnih zastopstev.

Ves bančni promet je znašal 14.518 (+ 1.805) milijonov kron, blagajniški revirement 136.843 (+ 8.353) milijonov kron. kovinski zaklad 1.291.864 milijonov kron (+ 28.685.158 K). Papirnatega denarja je bilo koncem decembra p. l. v prometu za 2.540.96 (+ 165) milijonov kron, ki je imel kritja v kovinah za 64.3% (l. 1910. za 70.2%).

*

Izvozna trgovina Italije 1. 1911. Uvoz je znašal 3.358,093 630 (+ 113,117.669) lir, izvoz pa 2.169,312.488 (+ 89,335.112) lir, kar ima svoj vzrok največ v izboljšanjem stanju italijanske bombaževinske industrije. Izvoz na teh izdelkih je znašal 212 (+ 45) mil. lir. Z ozirom na to, da je izvoz v Turčijo vsled vojne v Tripolisu povsem ustavljen, se mora reči, da je to vsekakor lep uspeh.

Gremij trgovcev v Ljubljani.

Vsled odborovega sklepa gremtja trgovcev v Ljubljani se bodo priobčevala važnejše zadeve te korporacije, ki se sklepajo v odborovih sejah, v „Slov. Trgovskem Vestniku.“

Iz seje dne 12. januarja 1912: Oddaja mnenja glede načrta zakona, po katerem naj bi se ob nedeljah, ki padajo v čas od 17. do 24. decembra vsakega leta, odpravil nedeljski počitek. Ker imamo deželni zakon, ki dovoljuje, da so v nedeljo pred Božičem v Ljubljani in okolici trgovine odprte, je odbor mnenja, da ostane pri tem. Glede odredbe železniškega ministrstva, da mora s 1. januarjem 1912 odpošiljatelj vsak posamezen komad za transport po železnici namenjenega blaga zaznamovati z imenom namembne postaje, se sklene naprositi trgovsko in obrtniško zbornico za Kranjsko, naj posreduje pri železniškem ministrstvu, da se ta naredba odpravi. Glede prošnje društva slov. trgovskih potnikov za podporo se sklene, da sklepa o dovoljenju podpore občni zbor. Zadeva glede odprave reklamnih koledarjev pride še enkrat pred občni zbor. Glede novoletnih daril, ki jih nekateri trgovci še vedno dajejo, se sklene še enkrat opozoriti vse člane na tozadevni sklep in na posledice, ki zadenejo kršitelja.

Društvene vesti.

XI. redni občni zbor našega društva se je vršil dne 28. januarja 1912 v društvenih prostorih. Prvi podpredsednik g. A. Lilleg je v odsotnosti predsednika g. ces. svetnika I. Murnika otvoril zborovanje, konstatiral sklepčnost ter pozdravil zborovalce. Nato se je spominjal v toplih besedah v preteklem letu umrlih članov gg.: Rudolf Bonač, Fran Kovačič, Anton Ravnik, Arnošt Windischer in Milan Železnikar. Zborovalci so v znak sožalja vstali raz sedeže.

Tajnik g. Fr. Golob je nato podal naslednje poročilo: „Slavni občni zbor! Danes mi je dana čast, da že desetič poročam kot tajnik o delovanju odbora našega društva. Predno preidem k podrobnostim, naj omenjam, da v splošnem preteklo leto za trgovino ni bilo ugodno. Splošna denarna kriza, dve zaporedni slabi letini in mile zime so jako slabo vplivale na razvoj domače trgovine, tako, da nimamo zaznamovati v splošnem trgovskem napredku nikakih veselih pojavov. Kot v trgovini tako tudi v industriji ni zaznamovati ugodnega položaja. Denarna kriza je povzročila, da razpoložna denarna sredstva komaj zadostujejo starim potrebam, vsled česar pri najboljši volji niti misliti ni bilo na ustanovitev novih podjetij. Več lepih namenov je bilo, ki pa morajo počivati in čakati ugodnejših časov, da se izpeljejo. Upajmo, da se bodo razmere skoro ublažile in nam bo mogoče o gospodarskem razvoju med Slovenci podajati ugodnejša poročila. Omenjam naj n. pr. pri tej priliki, da je sedaj gotova stvar, da se prične že letos z gradnjo belokranjske železnice, ki obeta mnogo pripomoči k razvoju našega gospodarstva in zblížati centralo z odslej odrezano Belokrajino. Tako bo z otvoritvijo te prepotrebne proge odprt lep del naše dežele splošnem prometu. Pričakovati je z vso gotovostjo, da se bo z otvoritvijo železnice povzdignilo tako blagostanje kmetijstva, kakor da se poživí tudi trgovina in obrt.

S tem preidem na podrobnosti o delovanju našega društva. Poročilo vsebuje vse važne zadeve, ki so se v društvu reševale. Upam, da boste iz teh podatkov, častiti zborovalci, uvideli, da se je odbor potrudil kolikor je bilo le mogoče vršiti svojo nalogo, katero ste mu dali na lanskem občnem zboru.

Odbor se je konstituiral v seji 19. februarja l. l. pod predstvom društvenega predsednika g. ces. svetnika Murnika. Odborovim sejam sta predsedovala vsled obolevosti predsednika podpredsednika gg. Lilleg in Drčar.

Odborovih sej je bilo v preteklem letu 13, v katerih so se reševale vse tekoče zadeve. Kakor prejšnja leta, tako se je tudi letos delo razdelilo v odseke. Odseki so si izvolili svoje načelnike, zborovali samostojno, ter poročali in stavili predloge odboru.

V prvi vrsti naj omenjam redakcijski odsek, ki nadzira izdajo glasila „Slov. trg. Vestnik“ in „Trg. koledarja“, ki ga je društvo letos izdalo že šestič. Posebno letošnji letnik ima zelo poučno vsebino, o čemer ste se častiti zborovalci itak sami prepričali.

Nadalje učni odsek, ki je imel 28. septembra l. l. dobro obiskan sestanek članov, na katerem se je sklenilo prirediti laški tečaj, ki ga vodi carinski revident gos. Just Piščanec.

Temu odseku je tudi naloga izdajati slovenske trgovske knjige. Tako je knjiga „Trg. računstvo“ za trirazredne trgovske nadaljevalne šole in enoletne trgovske tečaje za deklice v treh delih — že predaprobirana in se nahaja že v tisku. S tem je zopet storjen velik korak naprej.

Posredovalnica je imela preteklo leto 1622 poslovnih števil. Izkazov prostih služb se je razposlalo 5476. Prostih mest je bilo naznanjenih od strani trgovcev 262, za službo je proslilo 588 interesentov. Uspešno se je posredovalo v 254 slučajih. Kosmatih dohodkov je imela posredovalnica K 812.51, pri tem pa moram omeniti, da se posreduje delodajalcem, članom, učencem in učenkam brezplačno.

Na predlog gosp. dr. Windischerja je posredovalnica, ki je sedaj posredovala samo pri nastavljanju trgovskega osebja, trg. uradnikov, potnikov, pomočnikov in učencev, razširila svoj delokrog ter posreduje tudi pri nastavljanju drugih trgovskih uslužbencev kakor so trgovski slugi, hlapci itd. Tako se je naša posredovalnica zopet izpopolnila in more ustrezati vsem potrebam. Prosim gg. trgovce, da se pri nastavljanju trgovskega in drugega osebja vedno poslužujejo naše posredovalnice, ki bo skušala željam kar najnatančneje ustreči.

Pevskemu odseku je podrejen društveni pevski zbor. Pevski zbor je zapel preteklo leto 2 podoknici in 2 žalostinki, nadalje je sodeloval tudi pri vrtni veselici dne 9. julija.

Veselični odsek je imel preteklo leto 10 sej. Ta odsek je priredil 9. julija na vrtu tukajšnjega „Nar. doma“ veliko vrtno veselico s srečolovom v prid podpornemu zakladu. Odveč se mi zdi omenjati še posebej o tej veselici, ker so o nji cenjeni zborovalci itak čitali v društvenem glasilu in drugih časopisih ter je udeležnikom gotovo še v prijetnem spominu. Prebitek veselice, ki je znašal 4974 K, se je pripisal podpornemu zakladu.

Odseku je načeloval g. Kostevc, ki mu gre za njegov trud posebna topla hvala.

Marljivi plesni odsek, ki je prirejal v zimski sezoni plesne zabavne večere, ima l. svečana zaključni plesni venček, ki se gotovo dobro obnese. Toliko o delovanju odsekov.

V društveni čitalnici je članom na razpolago 38 časopisov. Tudi iz bogate knjižnice so si člani prav pridno izposojevali knjige. Knjižnica je odprta vsak dan med uradnimi urami.

Slovenski trgovski društvi v Celju in Mariboru in seveda tudi podružnica v Kranju so z našim društvom v tesni zvezi in je naše glasilo tudi njih glasilo, ki ga dobivajo vsi člani.

Društveni člani so imeli 20% popusta v slovenskem gledališču. Članom je bil na razpolago pravni svet, ki so se ga v obliki meri posluževali. Društvo je priskrbelo članom več prevodov iz tujih jezikov.

Nadalje je dalo društvo pismeno in ustmeno obilo pojasnil kakor: glede zapiranja in odpiranja trgovin, o odpovednem roku, o prevzetju blaga, o sposobnostnem dokazu, o penzijskem zavarovanju, dalje smo mnogim preskrbeli naslove trdk za nabavo in prodajo blaga i. t. d.

Društvo je sklicalo 17. decembra l. l. na Vrhnikih sestanek ondotnih trgovcev, na katerem se je sklenilo, odpraviti razvado dejanja novoletnih daril; mesto tega so se pa vrhniški trgovci zavezali prispevati gotove zneske v druge dobrodelne namene.

Trgovski in obrtniški zbornici smo dali sledeče važnejše izjave: Radi jamčitve prevzemnika kake trgovine za terjatve kupčijskih kreditorjev, radi uvrstitve obrta — trgovina z žganimi opojnimi pijačami — med koncesionirane obrte, radi nedeljskega počitka pri c. kr. poštnih uradih v Ljubljani, radi zakonskega načrta trgovskih potnikov ter radi obrtovalnega podelovanja špirta in obrtnega izdelovanja likerja, rum, rozolije in drugih špirituoov in tudi radi koncesioniranja špirta.

C. kr. deželno vladu smo vnovič prosili, naj izda podrobna določila za zapiranje in odpiranje trgovin.

Dne 19. novembra l. l. je sklicalo društvo sestanek trgovcev, ki je imel namen vprašati gg. trgovce, ako se strinjajo s tem, da napravi naše društvo nekako vajensko zavetišče. Gosp. dr. Windischer je razložil na tem sestanku važnost tega vprašanja ter govoril o resni potrebi, obrniti vso pozornost trgovskemu naraščaju.

Nadalje se je društvo pritožilo na glavno ravnateljstvo c. kr. priv. južne železnice na Dunaju radi zavračanja železniških voznih listov s samoslovensko označbo namembne postaje in radi izdajanja samonemških „aviz“ in oddajnih potrdil.

Razen posredovalnice se je v pretekli poslovni dobi rešilo 1066 raznih dopisov ter odposlalo več tisoč tiskovin, tičočih se koledarja, članarine, knjigovodstva i. t. d.

Društvo je sprejelo v preteklem letu sledeče znatnejše podpore: od Kolinske tovarne 1200 K, trg. in obrt. zbornice 500 K, od mestnega magistrata 500 K, od gremija trgovcev 400 K od gosp. Jagodica, trgovca v Ljubljani 200 K.

Navedenim in vsem drugim darovateljem, ki so darovali v prid našega društva, bodi izrečena topla zahvala.

Društvo je založilo razglednice umrlega člana gosp. Ivana Terčka, velikega dobrotnika trgovskega stanu, ki je zapustil jako veliko glavnico trgovskemu bolniškemu in podpornemu društvu v Ljubljani.

Nadalje omenjam, da se je iz „Podporna zaklada“, ki ga upravlja posebni kuratorij z gosp. A. Šarabonom na čelu, podelila v preteklem letu radi brezposelnosti in bolezni 6 članom podpora v skupnem znesku 295 K.

Društvu slovenskih trgovskih potnikov smo dali izjavo, da se strinjamo s § 23 njihovih društvenih pravil, ki se glasi:

„Razdruženje. Ako se društvo prostovoljno razide, k čemur je treba pri glasovanju dvetretjinske večine občnega zbora, se razdeli društveno premoženje med onemogle društvene redne člane, ter med vdove in sirote umrlih rednih članov v enakih delih. Ako bi pa teh ne bilo, se denar naloži, knjižico pa vzame v oskrbo trgovsko društvo „Merkur“ v Ljubljani, ki s to vsoto po potrebi razpolaga v zgoraj omenjenem zmislu sporazumno z bivšim ožjim odborom“.

Društvo je štelo koncem leta s podružnico vred 605 članov in sicer: 1 častnega, 3 ustanovne, 525 rednih in 76 podpornih članov.

Podružnica v Kranju je imela 13. t. m. občni zbor. Kakor povzamem iz poročila občnega zbora, je imela koncem lanskega 1 ustanovnega, 46 rednih in 5 podpornih članov. Podružnica je

priradila laški tečaj, ki dobro napreduje. Ima tudi plesne večere, ki so zelo dobro obiskani. Dne 15. avgusta l. l. je priradila izlet v Celovec na obrtno razstavo. Prebitka je imela podružnica 810 K 26 h. Kakor razvidimo iz tega poročila, izvršuje podružnica svojo nalogo uspešno.

S tem je moje poročilo končano ter prosim slavni občni zbor, da vzame poročilo na znanje“.

Tajnikovo poročilo se je z velikim odobravanjem sprejelo in se je na predlog g. dr. Windischerja izrekla tajniku, ki že celo desetletje vestno in marljivo izvršuje ta posel, posebna zahvala da g. Golob še nadalje vporablja svojo praktično izvežbanost v korist in razvoj društva.

Blagajnik g. H. Krofta je podal blagajniško poročilo, k izkazuje 20.769 K 79 v dohodkov in 10.957 K 33 v izdatkov. Med dohodke so vštete podpore in darila ter dohodek veselice, kar je vse pripadlo podpornemu zakladu in zakladu za Trgovski dom. Skupno društveno imetje znaša 51.119 K 37 v in izkazuje v tem podporni zaklad 18.231 K 26 h, Trgovski dom 28.107 K 74 h. Poročilo se je z odobravanjem vzelo na znanje in izrekla blagajniku na predlog g. Lillega topla zahvala.

Pri sledečih volitvah so bili soglasno izvoljeni: za predsednika g. ces. svetnik Ivan Murnik, za I. podpredsednika g. Alojzij Lilleg in za II. podpredsednika g. Josip Drčar. Za predsednika društvenega razsodišča je bil izvoljen g. dr. Karel Triller. V odbor so bili tudi soglasno voljeni: iz vrste samostojnih trgovcev gg.: Ivan Jelačin, Ivan Kostevec, Ivan Mejač, Ivan Samec in Andrej Šarabon. Iz vrste sotrudnikov gg.: Pavel Fabiani, Avgust Jurjavec, Franc Kovač, Hanuš Krofta, Konrad Lisac, Ignacij Novak, Josip Šelovin, Josip Tičer, Ljudevit Vašič in Ivan Volk. Iz vrste podpornih članov gg.: Fran Golob, dr. Viktor Murnik in dr. Fran Windischer, za revizorja pa gg.: Anton Dečman in Avgust Peruzzi. Izvoljena gg. podpredsednika sta se zahvalila za izkazano čast ter obljubila, vse svoje moči posvetiti delovanju društva.

O premembi društvenih pravil je poročal g. dr. Windischer. Predlagal je imenom odbora, da se k § 3, ki našteva naprave v dosego društvenega namena, sprejme pod črko k) še pristavek: „Društvo ustanavlja in vzdržuje naprave, k so namenjene vzgoji in razvedrilo trgovskih vajencev“. G. predsedatelj utemeljuje svoj predlog z lepim govorom, v katerem izvaja, da mora naše društvo stremiti po ciljih, ki so v zvezi z razvojem trgovstva. V pričujočem slučaju gre zato, da se sme pečati tudi z vzgojo vajencev, to pa iz več vzrokov: Društvo mora skrbeti, da dobimo trgovci dober stalen naraščaj in da naši vajenci ne smejo biti v času, ko so najbolj potrebni vzgoje in moralne podpore, sebi samim prepuščeni. Včasih je bilo to drugače, ker je vladalo v trgovski družini patriarhalno razmerje in vajenec postal član trgovske rodbine. Trгоvec je imel takrat čas, da je učil vajenca in ga navajal v potrebne znanosti v trgovini, ker ni bilo še šol. Danes ima pa trgovec veliko več dela in skrbi, toda malo časa in zato se je to razmerje zrahljalo. Zdaj so šole tu, da poučujejo vajenca in sledeč socialnim nazorom današnjega časa, se vrši pouk po dnevu, da ima vajenec nedeljo prosto. Veliko je vajencev, ki so ob nedeljah prepuščeni sami sebi. Zato lahko zaidejo v slabo družbo. Po vzgledu drugih krajev je naše društvo to vprašanje dobro premotrivalo in tudi vsi interesentje, ki so se poprašali, so bili za to, da se mora naše društvo zanimati za vajence v tem oziru. Stvar je že pripravljena in se bo vršila tako, da se bodo vajenci ob nedeljah popoldne shajali pod pedagoškim vodstvom. Menjaje se bo potem skrbelo za pouk in za razvedrilo, s predavanji, telovadbo, deklamacijami, petjem, poleti izleti itd. Tako se bo vajencem mudila prilika, da se v prostem času razvedrijo in poučujejo. — Predlog je bil z odobravanjem soglasno sprejet.

Dalje predlaga g. dr. Windischer po naročilu odbora premembo § 12 pravil glede vršitve občnega zbora. Pravila naj se premenijo tako, da se v slučaju nesklepčnosti občnega zbora vrši eno uro pozneje po preudarku predsednika drug občni zbor, ki je sklepčen ob vsakem številu navzočih članov. Tudi ta prememba se je soglasno sprejela.

K „Slučajnostim“ poroča g. dr. Windischer, da je znani strokovnjak mag. revident g. Jos. Volc, ki je priredil slovensko knjigovodstvo, izšlo v društveni zalogi, v rokopisu izročil trgovsko korespondenco, za katero naj bi društvo poskrbelo ministrsko predaprobarijo. G. dr. Windischer stavi predlog, naj se izroči zadeva odboru, ki naj po svoji previdnosti tudi založi to knjigo, ker je zelo potrebna in se po knjigotržnicah najbolj povprašuje po nji. Društvo je izdalo že več strokovnih knjig, pri tem ni imelo in ni iskalo dobička. — Sprejeto soglasno.

Tajnik g. Golob prečita pismeni predlog nekega člana, da bi se mesto mesečnika izdajal tednik „Slov. trgovski Vestnik“, ki naj bi prinašal zlasti tržna poročila in cene po vzorcu češkega strokovnega lista „Obchodní listy“.

Na predlog predsednika se odločitev prepusti odboru, ki mora najprej proučiti finaačno stvar takega podjetja, ker bi izdaja tednika jako veliko stala in bi društvo najbrž ne zmoglo teh stroškov.

Nato je predsednik g. Lilleg z zahvato udeležencem in časniškim poročevalcem zaključil občni zbor.

*

Plesni venček. Plesni odsek našega društva je priredil v četrtek, dne 1. februarja, svoj običajni plesni venček ob obilni udeležbi v veliki dvorani „Narodnega doma“. Med odličnjaki posetnikov moramo omeniti posebno župana gosp. dr. Tavčarja z gospo soprogo, podžupana in dežel. odbornika g. dr. Trillerja, državnega poslanca g. dr. Ravniharja, dalje predsednika trgovsko-obrtniške zbornice g. Kneza, tajnika trgovske zbornice g. V. Murnika, gosp. dr. Windischerja, g. dr. Novaka in druge. V okusno dekorirani dvorani je družil ples naše odlične trgovske kroge ob zvokih oddelka „Slovenske Filharmonije“, ki je zelo vestno in marljivo igrala razne operetne plesne točke, do ranega jutra. Zlasti lepa so bila okusna damska darila, ki so s svojo lično zunanostjo vzbujala pri damah splošno zanimanje in zadovoljstvo. Figurirane plese je spretno in lepo aranžiral g. Hotko; pri prvi četvorki je plesalo nad 120 parov, pri drugi in nadaljnjih četvorkah pa še mnogo več. V stranskih prostorih je bilo pa vestno skrbjeno tudi za odpočitek in okrepčilo plesalcev in neplesalcev. — Tako se je vršil tudi ta plesni veček našega slovenskega trgovskega društva „Merkur“ v znamenju splošnega zadovoljstva in proste, neprisliljene zabave, kar bo ostalo vsem udeležencem še dolgo v prijaznem spominu.

„Slov. Nar.“

*

Konstituiranje odbora. Odbor našega društva se je v seji dne 11. februarja 1912. naslednje konstituiral: za tajnika je bil izvoljen g. Fran Golob, za njegovega namestnika pa gosp. Josip Tičar; za blagajnika g. Hanuš Krofta, za njegovega namestnika g. Ljudevit Vašič; za gospodarja g. Ivan Volk in za knjižničarja g. Konrad Lisac. Dalje se je v tej seji vršila tudi volitev v kuratorij podpornega zaklada in v odseke, ter so bili izvoljeni sledeči gospodje: a) V kuratorij podpornega zaklada: Ivan Kostevc, Fran Kovač, Fran Petan, Andrej Šarabon in Veličan Volk; b) v gospodarski odsek: Josip Derčar, Ivan Jelačin st., Avg. Jurjevec, Ivan Mejač, Hanuš Krofta, ces. svetnik Murnik, Andrej Šarabon in Josip Šelovin; c) v pevski odsek: Josip Derčar, Ignac Novak, Anton Pintar, Zorko Prelovec in Veličan Volk; d) v posredovalni odsek: Fr. Kovač, Iv. Mejač, Ivan Samec, Josip Tičar in Ivan Volk; e) v redakcijski odsek:

Fran Golob, dr. Rudolf Marn, Ivan Volk in dr. Fran Windischer; f) v učni odsek: Konrad Lisac, dr. Viktor Murnik, Avgust Tosti, Ivan Volk in dr. Fran Windischer; g) v veselečni odsek: Pavel Fabiani, Fran Hotko, Ivan Jelačin, Ivan Jelačin ml., Ivan Kostevc, Fran Kovač, Hanuš Krofta, Ignac Novak, Viktor Rus in Ljudevit Vašič.

*

Ugodna prilika. Na zelo prometni ulici v Ljubljani se odda pod jako ugodnimi pogoji v najem trgovina s stranskimi prostori. Istotako se odda v najem dobro vpeljana trgovina na slovenskem Koroškem, kjer se sedaj ravno trasira železnica. Natančnejše informacije daje naša posredovalnica.

*

Čeke so poslali. Albin Brenčič, Ptuj; Ern. Brezovšek Vransko; I. N. Koceli, Škofja Loka; Josip Korošec, Mengeš; Leskovic & Meden, Ljubljana; Albin Novak, Sinčavas. Hvala!

*

Trgovski koledar. Ker ima letošnji koledar res izborni in poučno vsebino in ga imamo le še malo v zalogi, vabimo vse interese, da ga čimprej naroče. Cena koledarja je 1 K 20 v s poštino vred.

*

Izkaz društvene posredovalnice. Sprejmo se: 2 knjigovodja, 2 poslovodja, 1 potnik, 6 pomočnikov mešane stroke, 2 pomočnika železninske stroke, 3 pomočniki špecerijske stroke, 3 pomočniki modne in galanterijske stroke, 2 kontoristinj, 2 blagajničarki, 7 prodajalk, 6 učencev in 2 učenki. — Službe išče: 3 knjigovodje, 2 korespondenta, 4 kontoristi, 8 poslovodij, 4 potniki, 7 skladiščnikov, 22 pomočnikov mešane stroke, 7 pomočnikov železninske stroke, 9 pomočnikov manufakturne stroke, 13 pomočnikov špecerijske stroke, 4 pomočniki modne in galanterijske stroke, 12 kontoristinj, 16 blagajničark, 15 prodajalk, 7 učencev in 4 učenke. Posredovalnica posluje za delodajalce in člane društva brezplačno, za druge pa proti mali odškodnini.

Trgovsko bolniško in podporno društvo v Ljubljani.

Odborova seja dne 26. januarja 1912:

I. K društvu je pristopilo 10 novih rednih članov.

II. Oboljenje je naznanilo 13 članov, med temi je bil en član sprejet v Leonišče in en član v deželno bolnišnico.

III. Bolniški stroški so se izplačali 13 članom v znesku K 1762.71.

Tukajšnjim zdravnikom se je izplačalo za II. polletje 1911 K 2186, lekarnarjem za IV. četrtletje 1911 K 307.14

Dopisov se je rešilo 86.

Poštni čeki.

Vse člane in prijatelje našega društva posebno gospode trgovce vljudo prosimo, da blagovolijo poštne položnice (čeke), katerih ne rabijo, najsi bodo katerekoli trvdke, vpošiljati našemu društvu, ker je skupilo le-teh namenjeno poleg drugih doneskov za ustanovitev pokojninskega zaklada.

Delniška glavnica K 6.000.000.

Rezervni fond okoli K 300.000.

JADRANSKA BANKA, FILIJALKA V LJUBLJANI

Šelenburgova ulica šte. 7 (nasproti glavne pošte).

Kupuje in prodaja: vrednostne papirje, rente, obligacije, zastavna pisma, prioritete, delnice, srečke itd. — Valute in devize. — Predujmi na vrednostne papirje in blago ležeče v javnih skladiščih. — Promese k vsem žrebanjem.

Menjalnica.

:: Vloge na knjižice od dneva vložitve ::

4 1/2 %

do dneva dviga, rentni davek plačuje banka iz svojega. — Na tekoči in žiro-račun po dogovoru. — Živahna zveza z Ameriko. — Akreditivi.

Centrala v Trstu.

Eskomptuje: menice, devize in fakture. Zavarovanje vrednostnih papirjev proti kurzni izgubi. — Revizija žrebanja srečk itd. brezplačno. — Stavbni krediti. — Rembours-krediti. — Borzna naročila. — Inkaso.

Filialka v Opatiji.

Ne bodete obžalovali, ako zahtevate vzorce in cenik

jajčnih rezancev in makaron

od trvdke Brata Zatka. To so specialitete prve vrste.

Češ. Budejovice **BRATA ZATKA** Češ. Budejovice.

c. in kr. dvorna zalagatelj.

Smrt konkurenci

jaz ne želim, temveč vsakemu trgovcu velik dobiček, kar je pa le mogoče, ako dobavlja storjeno blago iz

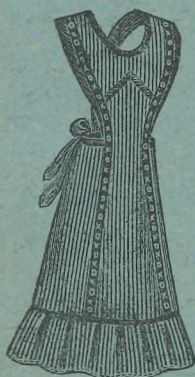
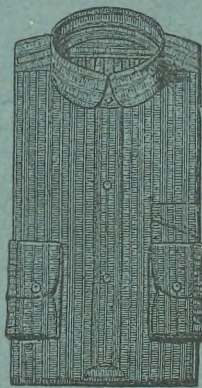
Jugoslovanske izdelovalnice perila

R. Stermecki, Celje.

Poskusite! Nikakšen riziko! Poskusite!

Vzorčne pošiljatve franko.

Neugajajoče se vzame nazaj.

„Zvezdna“ cikorija iz „Prve jugoslovanske tvornice za kavne surogate v Ljubljani“

se prodaja v korist „Trgovskemu domu“ in „Podpornemu skladu“ društva „Merkur“.

Slovenski trgovci in trgovski sodelavci, priporočajte ta izvrstni slovenski izdelek!

J. KOSTEVČ

trgovina z manufakturnim blagom in krojaškimi dodatki na drobno in debelo.

Ljubljana, Sv. Petra cesta št. 4 in 5.

Cene strogo solidne, postrežba točna.

Vzorci na zahtevo poštne prost.

J. Knez, Ljubljana

trgovina z žitom in dež. pridelki.

Valjni mlin na Beričevem.

Priporoča svoje najboljše mlevske izdelke.

Češkoslovanska tovarna voščenega blaga in sveč

Maryško & drug

Brodec - Železni Brod (Češko)

ponuja po najnižjih cenah:

Cerkvene sveče vseh vrst, svetlo in mirno gorljive, kar je edino naša specijalitet; zvite sveče v najrazličnejših oblikah.

Priporoča nadalje stearinove namizne sveče izborne kakovosti, sveče iz parafina, božične svečke in sveče za lestence.

Cene najnižje; gg. trgovci dobe za prodajo zelo ugodne pogoje. Blago pošiljamo franko do vsake postaje.

Od čistega dobička odpade 2% v slovenske narodne namene.

Vzorci na zahtevanje zastoj in franko.

Najbolj varno naložen denar!

Največja slovenska hranilnica!

Denarnega prometa do 31. decembra 1911 nad 614.5 milijonov kron.

Stanje hranilnih vlog nad **42 milijonov** kron.

Rezervni zaklad nad 1,300.000 kron.

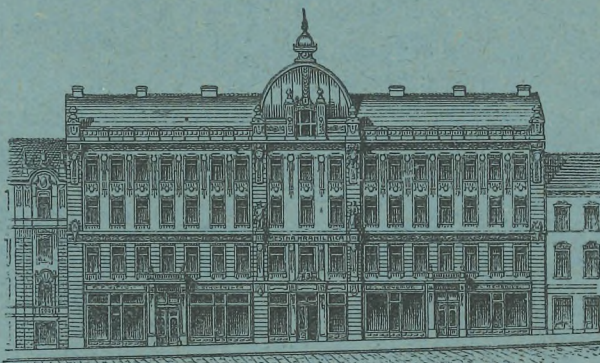
MESTNA HRANILNICA LJUBLJANSKA

V LJUBLJANI, v lastni hiši, v Prešernovi ul. št. 3

sprejema vloge vsak dan in jih obrestuje po $4\frac{1}{4}\%$ brez odbitka. Nevzdržene obresti pripisuje vsakega pol leta h kapitalu. Sprejema vložne knjižice drugih denarnih zavodov kot gotov denar.

Denar in knjižice se lahko pošiljajo po pošti.

Za varnost vloženega denarja jamči zraven rezervnega zaklada še mestna občina ljubljanska z

vsem premoženjem in z vso davčno močjo. Izguba vloženega denarja je nemogoča, ker je po pravilih te hranilnice, potrjenih po c. kr. deželni vladi, izključena vsaka špekulacija in izguba vloženega denarja.

Za varčevanje ima vpeljano lične **domačo hranilnike**, v podpiranje slovenskih trgovcev in obrtnikov pa **kreditno društvo**.

Posoja na zemljišča po 5% in proti poplačevanju dolga po najmanj $\frac{1}{2}\%$. — Dolжник pa more svoj dolg poplačati tudi poprej, ako hoče. — Posoja se tudi na menice in vrednostne papirje.

Slovenski Trgovski Vestnik.

Glasilo slov. trgovskega društva „Merkur“, „Slov. trgovskega društva v Celju“ in „Slov. trgovskega in obrtnega društva v Mariboru“.

Vsebina:

- 1.) *Dr. M. Brezigar*: Obrestovanje denarja na Angleskem, Francoskem, Nemškem in Avstrijskem.
- 2.) *Fr. Štupar*: Statistični pregled kranjskega vinstva od l. 1870 dalje.
- 3.) *Dr. K. Hinterlechner*: Praktiška geologija (Grafit).
- 4.) *Just Piščanec*: Uvod v carinstvo.
- 5.) *Val. Žun*: Delniške družbe.
- 6.) Slovensko trgovsko društvo v Celju.
- 7.) Slovensko trgovsko in obrtno društvo v Mariboru.
- 8.) Trgovsko obrtno društvo za Goriško.
- 9.) Raznoterosti:
Kako Ogrska pospešuje svojo industrijo. — Panamski prekop in njegov pomen. — Vpogled v knjige in trgovstvo. — Predpriprave za bodoče trgovske pogodbe in poljedelstvo. — Slovenske trgovce.
- 10.) Statistika:
Nove ustanovitve v Avstriji l. 1911. — Velik napredek — Nemčije.
- 11.) Podružnica slovenskega trgovskega društva „Merkur“ v Kranju.
- 12.) Društvene vesti.

Izhaja petnajstega dne vsakega meseca.

Cena za leto 1912 pet kron. Posamezna številka 50 vinarjev.

Člani slovenskega trgovskega društva „Merkur“ in slovenskih trgovskih društev v Celju in Mariboru dobivajo list brezplačno.

Cena oglasom: Petit vrsta enega razpredelka stane pri enkratni objavi 25 h, pri dvakratni objavi 20 h, pri trikratni objavi 15 h, pri štirikratni objavi 12 h in za celoletno objavo 10 h. Za oba razpredelka velja dvojna cena.

Uredništvo in upravnništvo: Ljubljana, „Narodni dom“.

Izdaja in zalaga slovensko trgovsko društvo „Merkur“.

Odgovorni urednik: Ivan Volk.

Tisk „Narodne tiskarne“ v Ljubljani.

Razpošiljanje
blaga na vse
kraje sveta!
Najcenejša, naj-
večja eksport.
tvrdba!

Prosim, zahte-
vajte veliki
cenik, ki se
pošlje zastonj
in poštne
prosto!

Najboljše ure sedanjosti so z znamko

„IKO“.

— Dobi se samo pri tvrdki —

H. Suttner

Mestni trg (nasproti rotovža) Sv. Petra cesta 8.

**Velika izbira zlatnine,
srebrnine, kinasrebra**

— po najnižjih cenah. —

Cenik zastonj in poštne prosto.

Lastna tovarna ur v Švici.

Tovarniška znamka „IKO“.

Avgust Agnola

v Ljubljani, na Dunajski cesti šte. 13

priporoča svojo izborno zalogo

steklenega blaga za namizje gostiln, kavarn,
zasebnikov itd., kakor tudi porcelan, svetilke,
okvire, ogledala in vse v to stroko spadajoče predmete.

Izdelovatelj cerkvenih oken po nizkih cenah.

3 zlati nauki!

I.

Kdor s „FLORJAN-om“ se krepča,
Zmeraj dober tek ima!

II.

Če želodec godrnja.

Pij „FLORIAN-a“, pa nehá!

III.

Ni otožen, ni bolan.

Ta, ki vživa

Postavno varovano.

Slovenci!

zahtevajte povsod

vžigalice

družbe

sv. Cirila in Metoda.

Zaloga pri tvrdki

Ivan Perdan

v Ljubljani.

Riunione Adriatica di Sicurta.

Zastopstvo za Kranjsko:

tvrdba

Ivan Perdan

v Ljubljani.

Zaloga

sukna, platna,
:: modnega in ::
manufakturnega
blaga.

Franc Souvan sin, Ljubljana

Mestni trg št. 22/23 zraven tvrde Petričič.

Brzjavni naslov: SOUVAN SIN LJUBLJANA.

Največja zaloga
:: preprog. ::

Popolne opreme
:: za neveste. ::

Slovenski trgovci!
Prispevajte za
Trgovski dom!

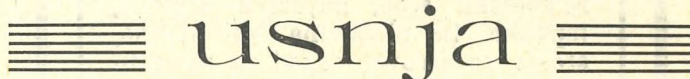
Jernej Bahovec
Ljubljana

Sv. Petra cesta št. 2. ☼ Filijalka: Resljeva cesta št. 7.

Trgovina papirja, papirnatih vreč, pisalnega in
risalnega orodja, šolskih knjig in zvezkov, kipov
slovenskih pisateljev itd. itd.

Največja zaloga

domačega in inozemskega izdelka na drobno
in na debelo kakor tudi

vseh čevlarskih potrebščin
po najnižjih cenah.

J. MARCHIOTTI

Ljubljana, Sv. Petra cesta.

Trgovina

s špecerijskim blagom.

Točna in solidna postrežba!

Trgovina z moko in
deželnimi pridelki.

Ljubljana

A. ŠARABON

Ljubljana

priporoča svojo novourejeno glavno

zalogo rudninske vode.

Velika pražarna za kavo
in mlin za dišave
z električnim obratom.

Na drobno in na debelo!

Zaloga brinja in sliv
za žganjekuho.

 Največja zaloga železnine v Ljubljani

je pri

Franc Stupica

na Marije Terezije cesti

zraven Figabirta.

Tu se dobe vedno najnovejše slamo-
reznice, mlatilnice, gepelni, čistilnice
in vsi drugi poljedelski stroji, traverze,
železniške šine, najboljši cement,
lepenka in pločevina za strehe,
štorja za strop, okovi za okna in
vrata, štedilniki, peči, nagrobni
križi, pumpe za vodo, vino in gnoj-
nico, najlepša kuhinjska oprava,
razni plugi, železne brane, vsako-
vrstno orodje za kovače, ključavni-
čarje, kleparje, mizarje, zidarje in
tesarje, sploh vse v železninsko trgo-
vino spadajoče.

Postrežba točna in poštena. Cene zmerne.

Ustanovljena 1882. Pošt. hraniln. rač. št. 828.406. Telefon št. 185.

Kmetska posojilnica - ljubljanske okolice -

registrovana zadruga z neomejeno zavezo

v Ljubljani, na Dunajski cesti 18, v Ljubljani

— v lastnem združnem domu —

je imela koncem leta 1909 denarnega prometa

K 81,116.121-11

— upravnega premoženja —

K 20,775.510-59

Obrestuje hranilne vloge po

$4\frac{1}{2}\%$

brez vsakega odbitka rentnega davka, katerega
plačuje posojilnica sama za vložnike.

Sprejema tudi vloge v tekočem računu v zvezi
s čekovnim prometom ter jih obrestuje od dne
vloge do dne dviga.

Stanje hranilnih vlog nad **K 20,000.000.**

Posojuje na zemljišča po $5\frac{1}{4}\%$ z $\frac{1}{2}\%$ na amortizacijo
ali pa po $5\frac{1}{4}\%$ brez amortizacije. Na menice pa po
6%. Posojilnica sprejema tudi vsak drug načrt glede
amortizacije dolga.

Uradne ure vsak dan od 8.—12. in od 3.—4.

Zahtevajte
povsod

Ilirija kremo za čevlje

Zahtevajte
povsod

dalje Ilirija čistilo in čistilni prašek za kovine, parketno voščilo,
lak za usnje, vazelino in kolomaz

iz domače tovarne kemičnih izdelkov

GOLOB & K^o.

Ljubljana — Vič.

Cena in kvaliteta povse konkurenčna.

Škatlje

za shranjevanje blaga
v trpežni obliki.

Kartoni

za razpošiljanje
klobas, masla,
oblek, perila in
drugega blaga

Škatljice za čaj

nadalje

Trgovske knjižice za odje-
malce v platno vezane

se dobe najceneje pri

Ljubljanski kartonažni tvornici
I. Bonač v Ljubljani.

Blagovoli se naj povprašati.

FRAN SAX

elektrotehnik

Ljubljana, Gradišče št. 7.

oblastveno konc. inštalater za električne naprave, luči,
prenos sile; dalje hišnih zvonil, telefonov itd. Strel-
vodne naprave. Poprava v stroko spadajočih del. V
zalogi blago prve vrste, proračuni na razpolago.

Opremljem sem z najboljšimi in najnovejšimi preskuš-
valnimi aparati. — Cene in delo solidno!

Tvornica za stole

Fran Švigelj na Bregu, pošta Borovnica
izdeluje lepe in trpežne stole iz vpognjenega lesa
po najnižjih cenah.

Za obilna naročila se priporoča

Fran Švigelj.

Vinko Majdič

lastnik valjčnega mlina v Kranju.

Priznано najboljši

mlinski izdelki in zlasti

izborna pšenična moka.

100% čistega dobička

zaslužite z **Mastinom**,
to je redilni in varstveni prašek za
vsako živino.

Podobna zahvalna pisma dobim vsak dan!

Gospod lekarnar Trnkóczy, Ljubljana.

Ker sem razprodal, prosim zopet 250 za-
vojčkov Mastina.

Sem že večkrat naročal in Vam naznanjam,
da kmetovalci hvalijo Mastin.

Josip Schmidl, trgovec

Thalern, pošta Hollenburg (Nižja Avstrija).

Domoljubne slovenske trgovce opozarjamo na

toaletno milo, stearinove

:: in parafinove sveče ::

v korist družbi sv. Cirila in Metoda v Ljubljani

katere izdeluje in razpečava

== **J. Pilnáček** ==

tovarnar

Kralj. Gradec (Hradec Králové) Češko.

Podpirajte Družbo sv. Cirila in Metoda in vpeljite
te izdelke v svojih trgovinah.

Častite naročnike in bralce prosimo,
naj se ozirajo pri nakupu svojih potrebščin
na oglase v našem listu. „Slovenski trgov-
ski Vestnik“ mora postati ognjišče organi-
zacije slovenskih trgovcev, zato se ravnajte
po geslu „Svoji k svojim!“

Centralna pisarna ★ **Valjčni mlin v Domžalah** ★ Zastopstvo in zaloga
in skladišče: ★ **I. BONČAR, LJUBLJANA** ★ v Gorici:
Poljanska cesta 19. ★ **I. BONČAR, LJUBLJANA** ★ Peter Gruden & Comp.
Telefon interurb. št. 129. ★ Telefon interurb. št. 129. ★ Stolni trg šte. 9.

Priporoča pšenično moko izvrstne kakovosti kakor tudi otrobe in druge mlevske izdelke.

Delniška družba združenih pivovaren Žalec in Laški trg
v Ljubljani

➡ priporoča svoja svetla in črna piva. ➡

ZVEZDNE TKANINE & „HERMES“

s postavno zavarovano znamko **zlate repate zvezde**, priporočamo gospodom trgovcem v nakup.

ZVEZDNO TKANING je dobiti le v najboljši kvaliteti raznega manufakturnega blaga. — Oddaja se samo na debelo.

Podjetje ZVEZDNIH TKANIN in zaloga tovarne Liesing.

Imetelja:

Brata Vokač v Ljubljani

Šelenburgova ulica šte. 5.

Ljubljanska kreditna banka v Ljubljani

Podružnice v CELOVCU, TRSTU, SPLJETU, SARAJEVU, GORICI in CELJU.

Kupuje in prodaja

vse vrste rent, zastavnih pisem, prioritet, komunalnih obligacij, srečk, delnic, valut, novcev in deviz.

Promese izdaja k vsakemu žrebanju.

Delniška glavnica K 8.000.000.—. Rezevni zaklad K 800.000.—

Zamenjava in eskomptuje

izžrebane vrednostne papirje in vnovčuje zapale kupone.

Daje predujme na vrednostne papirje.

Zavaruje srečke proti kurzni izgubi.

Vinkuluje in devinkuluje vojaške ženitninske kavicje.

Eskompt in inkasso menic. — Borzna naročila.

Denarne vloge sprejema

v tekočem računu ali na vložne knjižice proti ugodnim obrestim. Vloženi denar obrestuje od dne vloge do dne vzdiga s

4 1/2 % čistih.

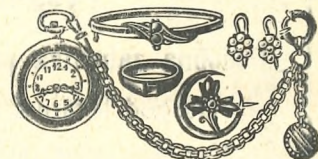
Promet s čeki in nakaznicami.

Franc Čuden

urar in trgovec v Ljubljani

priporoča

svojo bogato zalogo pravih švicarskih ur, srebrnine in zlatnine. Dalje Puchova kolesa, ista tudi z motornim nagonom in vse v to stroko spadajoče predmete.

Ceniki zastoj in poštnine prosto.

Trgovci en gros-ceno.

Umetni zobje.

Brez ruvanja zobnih korenin se ustavljajo amerikansk umetni zobje, posamezno ali cela zobovja, izvzemši nedelje in praznike vsak dan od 8. ure zjutraj do 6. ure zvečer v konc. zobarskem ateljeju

O. Seydl, Ljubljana, Stritarjeva ulica 7.

Mestni trg 15.

Mestni trg 15.

priporoča
svojo bogato zalogo
vsakovrstnih
dežnikov
po najnižjih cenah.

priporoča
svojo bogato zalogo
vsakovrstnih
solnčnikov
po najnižjih cenah.

J. Kopač, svečar v Gorici.

Med

jako dober za pecivo ali zdravilo,

izpitani pomladanski :: :: ::

čebelni pitanec :: :: ::

Cene so jako zmerne, na kar posebno opozarjamo g. trgovce.

Spominjajte se sklada za Trgovski dom!

1883

300018190, 3

SLOVENSKI TRGOVSKI VESTNIK.

Glasilo slov. trgovskega društva „Merkur“, „Slov. trgovskega društva v Celju“ in „Slov. trgovskega in obrtnega društva v Mariboru“.

Letnik IX.

V Ljubljani, dne 15. marca 1912.

Štev. 3.

Obrestovanje denarja na Angleškem, Francoskem, Nemškem in Avstrijskem.

Spisal dr. M. Brezigar.
(Konec.)

Popolnoma drugačno lice nam kaže obrestovanje denarja na Nemškem.

Od leta 1870. naprej se je industrija na Nemškem tako visoko povzdignila, da je malodane dosegla že skoro stoletno industrijo na Angleškem in da se z isto kosa v raznih industrijskih produktih na svetovnem trgu. Res je, da je dobila Nemčija od Francoske na odškodnini velikansko vsoto — več kakor pet milijard frankov; vendar ta vsota ni zadostovala za investiranje v tolika in tako obširna podjetja, kakor so nastala v zadnjih 40. letih na Nemškem. Podjetje za podjetjem je nastalo, a ne z lastnin, marveč mnogokrat s tujim denarjem. Ako uvažujemo to okolnost, da si je namreč ustanovila Nemčija svojo veleindustrijo vsaj deloma s tujim denarjem, nam bo jasno, da je nemška država relativno revna na tekočem denarju in da morajo biti obresti nekoliko višje kakor na Francoskem. Iz spodaj navedene statistike se bomo prepričali, da je temu tako in da je srednja cena denarja na Nemškem vsaj za 1 do 2% višja kakor na Francoskem.

Kakor sem že omenil, je industrija na Nemškem jako razvita in radi tega velja tudi za Nemčijo vse to, kar sem poprej povedal o Angliji glede posledic visoko razvite industrije na obrestovanje denarja. Valovanje obrestovanja je tedaj še precej močno; seveda mora biti denar najdražji tedaj, ko postane industrijska konjunktura ekspanzivna. Slišali smo, da na Francoskem ne more poskočiti cena denarja ob času visoke konjunktуре tako visoko kakor na Angleškem, ker Francoska lahko pokliče v denarni sili velike vsote iz inozemstva v domovino. Nemčiji pa manjka ta pripomoček. Sicer ima tudi Nemčija mnogo denarja naloženega v inozemstvu; a ta kapital je večinoma stalno naložen, n. pr. v tovarne, posebno v železnice itd. Nima pa Nemčija mnogo likvidnih terjatev napram inozemstvu kakor večje zaloge v bankah, inozemske državne rente itd.

Obrestovanje denarja koncem vsakega leta na Nemškem:

l e t o	31. d e c e m b r a						
	1905	1906	1907	1908	1909	1910	1911
Bančna mera	6%	7%	7 $\frac{1}{2}$ %	4%	5%	5%	5%
Obresti v privatnem prometu	4 $\frac{1}{2}$ %	5 $\frac{7}{8}$ %	9%	2 $\frac{3}{4}$ %	2 $\frac{3}{4}$ %	4%	4 $\frac{3}{8}$ %

Predvsem opazimo, da so obresti od 31. decembra 1907 neprimerno visoke in da so višje kakor vse obresti, kar smo jih dosedaj spoznali. V privatnem prometu se je moralo plačevati tedaj celih 9% in bančna rata je dospela do 7 $\frac{1}{2}$ %. Vzroke tega nenavadno visokega diskonta smo že kolikor toliko poprej navedli in vemo radi tega, da je na Nemškem množina likvidnega kapitala v primeri z visoko razvito industrijo in s stalno naloženim kapitalom jako majhna. Slišali smo nadalje tudi, da je vladala leta 1907 na Francoskem in Angleškem ter ravno tako na Nemškem visoka konjunktura in da je prešla koncem leta 1907. v krizo. V času krize pa izgube, če ne popolnoma, pa vsaj deloma denarni surogati svojo veljavo in se kredit zelo omeji. Raditega se morajo izvrševati vplačila in izplačila v efektivnem denarju in ne v njegovih surogatih. Ker pa je Nemčija relativno uboga na likvadnem kapitalu v primeri z industrijo, mora dobiti likvidni kapital v času, ko izgube njegovi surogati svojo veljavo, visoko ceno. In cena denarja se kaže ravno v obrestovanju. Iz tega si lahko razlagamo 9% obresti v letu 1907.

Ravno obratno lice nam kaže naslednje leto 1908, v katerem je stala industrija v znamenju depresije. V takem času poenjajo nova investiranja v industrijska podjetja; promet se zmanjša in sorazmerno z zmanjšanim prometom pada tudi potreba po denarju in po njegovih surogatih. Naravno je tedaj, da je v letu 1908 padel diskont in je nemška državna banka znižala bančno mero na 4%, v privatnem prometu pa se je denar dobil še celo po 2 $\frac{3}{4}$ %.

Od tedaj naprej pa se je pričela polagoma nova konjunkturna doba, ki je morala na vsak način provzro-

čiti višje obresti, kakor je razvidno tudi iz zgoraj nastavljenih statistike, glasom katere je notiral diskont v privatnem prometu koncem leta 1909 $3\frac{3}{4}\%$, koncem 1910 4% in koncem 1911 $4\frac{3}{8}\%$.

Obrnimo se slednjič k denarnemu trgu na Avstrijskem.

Vobče se izpreminja diskont pri nas ravno tako, kakor na Nemškem. Sicer so razmere na industrijskem polju pri nas mnogo drugačne kakor na Nemškem in je pri nas tudi množina denarja v razmerju z industrijo mnogo večja nego na Nemškem. Razen tega pa je v Avstriji v ozki trgovinski zvezi z Nemčijo in je možno radi tega direktno vplivanje nemškega diskonta na našega. V ostalem pa imata te dve državi še mnogo drugih gospodarskih skupnosti in vse te okoliščine vplivajo kolikor toliko na zenačenje diskonta v obeh državah. Rekel sem, da imamo pri nas relativno več denarja v primeri z industrijo kakor na Nemškem, kar se bo zdelo mogoče temu ali onemu čudno, vendar to je dejstvo. Pri nas pa rabimo toliko denarja, akoravno ni industrija še tako visoko razvita, kakor drugod, ker so še nerazvite kreditne razmere v naši državi. Plačevanje se izvršuje v gotovini namesto v denarnih surogatih. — Opomnil sem tudi, da denarni surogati izgube svojo veljavo v času krize in stisk na denarnem trgu. Ker pa so pri nas denarni surogati nerazviti in ker se jih malo rabi tudi v dobrih časih, je razumljivo, da ne morejo vplivati na diskont v času krize tako močno kakor na primer na Angleškem in deloma tudi na Nemškem. Iz te okoliščine lahko sklepamo, da je pri nas diskont stabilnejši kot v drugih državah in da ne more doseči take višine v krizi, kakor jo je dosegel na Angleškem ali na Nemškem leta 1907. Sicer pa je denar pri nas vedno tudi v dobrih časih relativno jako drag. To pa radi tega, ker, kakor smo že omenili, nam primanjkujejo denarni surogati. Nikdar ne pade diskont pri nas na 2% , kakor se to dogaja na Francoskem ali na Angleškem, ampak če se dobi denar po 4% , je to za nas jako nizka mera.

Na podlagi naslednje statistike zasledujemo diskont denarja bodisi pri avstro-ogrski banki ali pa v privatnem prometu tekom zadnjih 7 let in sicer vsakokratno diskont koncem vsakega leta:

l e t o	31. d e c e m b r a						
	1905	1906	1907	1908	1909	1910	1911
Bančna mera	$4\frac{1}{2}$	$4\frac{1}{2}$	6	4	4	5	5
Obrestovanje v privatnem prometu	$4\frac{5}{16}$ – $4\frac{3}{8}$	$4\frac{7}{16}$ – $4\frac{1}{4}$	$5\frac{1}{2}$	$3\frac{5}{8}$	$3\frac{3}{8}$	$4\frac{7}{16}$ – $4\frac{1}{2}$	$4\frac{13}{16}$ – $4\frac{7}{8}$

Predvsem se razlikuje diskont v Avstriji po svoji stabilnosti; razlika med najvišjim in najnižjim znaša komaj 2% , na Nemškem pa čez 6% in na Angleškem nekaj čez 4% ; edinole na Francoskem je razlika ravno tako

velika, kakor na Avstrijskem. Poleg tega pa opazamo, da se drži diskont na Avstrijskem vedno jako visoko in da ne pade nikdar tako nizko kakor na Francoskem.

Videli smo, kako velik vpliv je imela kriza leta 1907 na diskont v ostalih državah, dočim se je izvišal na Avstrijskem diskont le za par stopinj, t. j. le na 6% . Da ni bil tedaj t. j. koncem leta 1907 denarni trg prenapet, kakor bi moral biti ob času krize, je razvidno posebno iz okoliščine, da je bančna mera leta 1907. notirala 6% , medtem ko se je denar v privatnem prometu dobil po $5\frac{1}{2}\%$. Ravno nasprotno lice nam kaže Nemčija, ki je bila bolj prizadeta od krize, kajti za denar v privatnem prometu se je moralo plačati 9% , medtem ko je bančna mera notirala le $7\frac{1}{2}\%$. Mimogrede omenim, da je navadno bančna mera vedno za par desetink večja, kakor diskont v privatnem prometu in da le tedaj skoči privatni diskont nad bančno mero, ako postane denarni trg hipno in čezmerno prenapet.

Ako zasledujemo nadaljni razvoj diskonta na Avstrijskem po letu 1907, bomo videli, da je leto depresije (1908) znižalo diskont le za par odstotkov in to vsled tega, ker je na splošno denar dražji pri nas, kakor že zgoraj omenjeno, nego drugod, razen tega pa tudi radi tega, ker ni bila pri nas kriza leta 1907 tako akutna kakor drugod in se je razvila večinoma le kot posledica svetovne krize, ne pa direktno kot posledica notranjih nevzdržnih gospodarskih razmer.

Vobče pa vidimo, da se je začel dvigati diskont tudi v Avstriji od leta 1908 naprej in sicer polagoma v razmerju z dvigajočo se konjunkturo.

Ako ne sežejo v gospodarstvo izvengospodarski dogodki, bodisi politični ali socialni, ni upanja, da bi se diskont tekom prihodnjih let znižal in sicer do tedaj, dokler ne nastane po višku konjunktore in po krizi zopet depresija na gospodarskem polju. Ravnotako ni upanja, da bi se diskont v drugih državah tekom tega časa znižal, ampak vse govori za to, da bo vedno večji.

Statistični pregled kranjskega vinstva od l. 1870. dalje.

Spisal Fr. Štupar.

Strokovnjak, ki bo pisal o splošnogospodarskem in krajevnem pomenu kranjskega vinstva, bo poleg temeljitega znanja potreboval tudi mnogo podatkov, ki jih je časih težko dobiti. Za pomoček mu bo poleg drugih lahko služil tudi ta sestavek, ki sicer ni pisan v ta namen, pa vendar obsega razmeroma mnogo gradiva, namreč statistične podatke o kranjskem vinstvu za vsa leta, odkar se v naši deželi sestavlja statistika o letini.

Prvi izkaz o vinski letini imamo iz leta 1870., in od tedaj se taki izkazi redno sestavljajo leto za letom. Obsegajo pa površino vinogradov, množino v njih pridelanega vina in povprečno množino pridelka na 1 ha.

Prvotni izkazi izkazujejo ta števila za vsak vinoroden sodni okraj posebej in skupaj za vso deželo; v tem kratkem sestavku se pa seveda ni mogoče ozirati na podrobna števila, ampak so izkazana le skupna števila za vso deželo, kar tudi popolnoma zadošča.

Podatki o površini vinogradov so posneti po uradnih izkazih. Ko je na Kranjsko prišla trtna uš, so vinogradi začeli slabeti in so polagoma onemogli. Obenem s pojemanjem starih vinogradov so se zasajali novi s cepljenkami na ameriških podlogah. Toda zasajanje se ni vršilo z enako hitrostjo kakor pešanje, zato se izkazana števila ne ujemajo popolnoma z resničnim stanjem. Tej netočnosti se je v statističnih izkazih skušalo na ta način priti v okom, da so se podatki o vinskem pridelku nanašali na vso v izkazih označeno površino vinogradov. To dejstvo obenem s hiraanjem starih vinogradov je vzrok, da povprečni vinski pridelek na 1 ha v »trtnoušni dobi« tako silno pada.

Ker je od l. 1897. dalje vsak kmetovalec po zakonu vezan, vse obdelavne izpremembe (n. pr. njive v travnike, vinograda v travnik ali njivo ali obratno i. t. d.)

v šestih tednih po izpremenitvi naznaniti zemljarskemu evidenčnemu uradu ali svojemu davčnemu uradu, je sedaj mogoče izkazati pravo površino posameznih obdelavnih vrst, torej tudi vinogradov. Na prošnjo c. kr. kmetijske družbe kranjske je c. kr. kmetijsko ministrstvo izposlovalo, da deželna finančna oblastva vse take izpremembe vsako leto sproti naznanjajo kmetijskim družbam, oziroma tistim uradom, ki sestavljajo statistiko o letini. V naslednjem pregledu je površina vinogradov, sestavljena po teh izkazih, prvič izkazana l. 1903., kjer so pa upoštevane vse do tedaj naznanjene izpremembe. Od leta 1903 dalje se vse naznanjene izpremembe vsako leto sproti upoštevajo, zato so tudi izkazi zadnjih let mnogo točnejši.

Množina pridelanega vina se izračuna po podatkih posebnih poročevalcev iz vseh vinorodnih sodnih okrajev. Navadno sta v vsakem sodnem okraju dva poročevalca, in iz njihovih poročil se sestavi vsako leto izkaz o skupnem pridelku vina v dotičnem sodnem okraju. Skupno vsoto vsega vinskega pridelka na Kranjskem nam za vsako leto posebej kaže naslednji pregled:

Pregled vinskega pridelka na Kranjskem od l. 1870. do l. 1911:

Leto	Vinogradi	Pridelek vina	Letni	Splošni	Petletni		Desetletni			
					povprečni pridelek vina na 1 ha					
					ha	hl	v dobi		hl	v dobi
1870	11.150	140.172	12:57	—	—	—	—	—	—	
1	10.483	99.950	9:53	11:10	—	—	—	—	—	
2	11.147	109.538	9:83	10:67	—	—	—	—	—	
3	9.583	96.566	10:03	10:53	—	—	—	—	—	
4	10.164	182.692	17:97	11:97	1870—1874	11:97	—	—	—	
5	10.157	261.285	25:77	14:20	1871—1875	14:55	—	—	—	
6	"	120.505	11:86	13:87	1872—1876	15:05	—	—	—	
7	10.158	165.646	16:31	14:17	1873—1877	16:46	—	—	—	
8	"	147.189	14:49	14:21	1874—1878	17:27	—	—	—	
9	"	183.186	18:03	14:58	1875—1879	17:28	1870—1879	24:58	—	
1880	"	92.958	9:15	14:10	1876—1880	13:97	1871—1880	14:26	—	
1	"	173.657	17:10	14:34	1877—1881	15:02	1872—1881	15:03	—	
2	"	129.776	12:78	14:23	1878—1882	14:31	1873—1882	15:38	—	
3	11.631	168.674	14:50	14:25	1879—1883	14:32	1874—1883	15:77	—	
4	"	160.057	13:76	14:21	1880—1884	13:49	1875—1884	15:34	—	
5	"	161.717	13:90	14:19	1881—1885	14:38	1876—1885	14:18	—	
6	"	159.509	13:71	14:16	1882—1886	13:76	1877—1886	14:35	—	
7	"	212.514	18:27	14:41	1883—1887	14:83	1878—1887	14:59	—	
8	"	207.479	17:84	14:60	1884—1888	15:50	1879—1888	14:94	—	
9	"	134.569	11:57	14:44	1885—1889	15:06	1880—1889	14:31	—	
1890	"	163.933	14:09	14:42	1886—1890	15:10	1881—1890	14:75	—	
1	"	95.881	8:24	14:12	1887—1891	14:00	1882—1891	13:88	—	
2	"	93.217	8:01	13:84	1888—1892	11:95	1883—1892	13:39	—	
3	"	104.707	9:00	13:62	1889—1893	10:18	1884—1893	12:84	—	
4	"	58.552	5:03	13:26	1890—1894	8:88	1885—1894	11:97	—	
5	"	97.835	8:41	13:06	1891—1895	7:74	1886—1895	11:42	—	
6	"	101.538	8:73	12:89	1892—1896	7:84	1887—1896	10:92	—	
7	"	138.872	11:94	12:85	1893—1897	8:62	1888—1897	10:29	—	
8	"	122.805	10:56	12:77	1894—1898	8:93	1889—1898	9:56	—	
9	"	114.645	9:86	12:67	1895—1899	9:90	1890—1899	9:39	—	
1900	"	175.299	15:07	12:75	1896—1900	11:23	1891—1900	9:49	—	
1	"	206.331	17:74	12:91	1897—1901	13:03	1892—1901	10:44	—	
2	"	198.786	17:09	13:05	1898—1902	14:06	1893—1902	11:34	—	
3	10.872	148.755	13.68	13:06	1899—1903	14:70	1894—1903	11:80	—	
4	"	199.740	18:37	13:21	1900—1904	16:40	1895—1904	13:11	—	
5	10.485	156.713	14:95	13:26	1901—1905	16:40	1896—1905	13:76	—	
6	10.468	150.250	14:35	13:29	1902—1906	15:72	1897—1906	14:33	—	
7	10.452	280.071	26:80	13:62	1903—1907	17:60	1898—1907	15:75	—	
8	10.379	388.071	37:39	14:20	1904—1908	22:31	1899—1908	18:34	—	
9	10.342	361.360	34:94	14:68	1905—1909	25:64	1900—1909	20:83	—	
1910	10.283	58.704	5:71	14:48	1906—1910	23:85	1901—1910	20:00	—	
1	10.196	225.991	22:16	14:65	1907—1911	25:44	1902—1911	20:46	—	

Vsa števila, kažoča pridelek vina v posameznih letih, so -- razen dveh -- izpisana iz uradnih izkazov o vinski letini na Kranjskem. Koj prvo leto, to je l. 1870., je v uradni statistiki izkazanih 148.254 hl vina, pridelanih na 11.356 ha, torej 13.05 hl na 1 ha. Ker je pa isti avtor dve leti pozneje v neki monografiji o kranjskem vinstvu*) izkazal 140.172 hl pridelka na 11.150 ha, torej 12.57 hl na 1 ha, sem smatral ta števila za popravek ter sem jih zato vpisal v tabelo namesto prvotno izkazanih. — Leta 1878. so statistični izkazi o kranjski letini iz vzrokov, ki jih tu ne bom navajal, izkazali tako pretirano visoke pridelke, da je bilo treba glede glavnih pridelkov nanovo poizvedovati o uspehu letine. Žal, da se to ni zgodilo tudi za vino, ki ga je bilo izkazanega 427.859 hl na 10.158 ha, torej 42.12 hl na 1 ha. Ker so pa bile po prav dobri vinski letini l. 1875. na Kranjskem le srednje in celo šibkejšje letine**), je gotovo, da je izkazana množina neresnična. Ker pa po tolikem času nikjer ni mogoče dobiti predmetnih podatkov, si nisem mogel drugače pomagati, kakor da sem popolnoma nemogoče število zamenil z verjetnejšim, ki ga sicer ne morem podpreti in sem ga izračunal kot povprečnico iz petih (dveh prejšnjih in treh naslednjih) let, ki je pa vendar nedvomno mnogo bližje resnici, kakor pa uradno izkazano število.

Poleg podatkov o vsakoletnem vinskem pridelku je v pregledu za vsako leto, oziroma dobo, izkazan tudi splošni, petletni in desetletni vinski pridelek na 1 ha. Izredno zanimiva so števila, ki kažejo splošni povprečni pridelek na 1 ha, ker vinogradniku kažejo, kako naj gospodari, da mu nadpovprečni pridelki najmanj krijejo nedostatke podpovprečnih pridelkov. Števila, kažoča petletni in desetletni povprečni pridelek na 1 ha, se pogosto rabijo, če se posamezne dobe med seboj primerjajo, zato bo nedvomno marsikomu z njimi ustrezno.

Ta ali oni se bo morda spodtikal nad preveč natančnimi števili, izkazujočimi vinski pridelek; rekel bo, da sploh ni mogoče poizvedeti za tako natančne podatke, da bi torej zadoščalo, če bi se zaokrožili na 100 ali celo 1000 hl. — Kdor ve, kako se taki statistični izkazi sestavljajo, ve tudi, da se ne smejo smatrati za doštevilo inistinite; saj taki tudi biti ne morejo. Gotovo pa je, da dajo zadosti trdno oporo za marsikak potreben ukrep in dajejo lep pregled kranjskega vinstva, ki posebno jasno

*) *Der Weinbau in Krain.* Geschildert von Franz Schollmayr in Laibach. — V tej razpravi je za čas od l. 1850. pa do l. 1870. izkazanih vinogradov 11.150 ha in povprečnega letnega pridelka 222.628 hl, torej okroglo 20 hl na 1 ha; za l. 1870 pa posebej 11.150 ha. vinogradov in 140.172 hl pridelka, torej 12.57 hl na 1 ha.

**) Gospod vodja R. Dolenc, ki je bil tedaj vodja deželne vinarske in sadjarske šole na Slapu pri Vipavi, mi je prijazno sporočil, da so bile po prav dobri vinski letini l. 1875. na Kranjskem le srednje in celo šibkejšje letine. Če je torej za l. 1875. izkazanih 261.285 hl vina na 10.157 ha, torej 25.77 hl na 1 ha, je popolnoma izključeno, da bi se bilo l. 1878. na 10.158 ha pridelalo 427.859 hl, torej 42.12 hl na 1 ha.

kaže njegovo padanje vsled trtne uši in dviganje ob obnovitvi vinogradov s cepljenkami na ameriški podlogi. Ker se pa taki podatki sestavljajo iz poročil posameznih poročevalcev, je umevno, da končna števila niso zaokrožena, kar je pa sicer brezpomembno. Jaz sem v svojem pregledu pustil ta števila neizpremenjena.

Praktiška geologija.

Spisal dr. K. Hinterlechner.

(Grafit.)

(Dalje.)

b) Topilniki, njih raba in izdelovanje.

Mnogo starejša nego so grafitodiki je raba topilnikov, ki so jih izdelovali vsaj že pred 500 leti v Hafnerzellu (pri Pasavi na Bavarskem).

Topilniki sestojé bistveno iz gline, grafita in iz (nekaj) finega peska. Rabijo jih, da raztope v njih razne kovine in tem sorodne snovi. Temperature, ki jih potrebujejo v ta namen, pa ne presegajo le par 100°, marveč dosegaajo na primer pri litem železu 1050 do 1200°, pri jeklu 1300 do 1400°, pri platini 1770° in pri iridiju celo 1950°. Vsekakor torej temperature, ki jih ne prenese vsaka snov, ne da bi se raztopila ali zgorela.

O grafitu sem že omenil, da se ne topi v kislinah, in da ne zgori v navadnem, ter le težko v hudem ognju, torej le pri vrlo visokih temperaturah. Razen z vidika teh lastnosti je pa treba presojati grafitov pomen za topilnike in torej za rabo kovin sploh še zaradi naslednjih njegovih lastnosti: 1. Grafit ne vpliva prav nič na glino. — 2. Grafit ovira, da bi se spojila kovina najprej s kisikom in dalje, da bi se združila tako okisana kovina z glino, kar bi vsekakor škodovalo topilniku, če ga ne bi sploh uničilo. Predno se bi doigral ves ta kemični proces, se združi namreč grafit s kisikom, ter prepreči pretečo škodo. — 3. Ker se grafit ne raztopi, prispeva k glinini nezgorljivosti. To tem bolj, čim bolj nezgorljiv je grafit sam. — 4. Grafit je izvrsten prevodnik toplote. Glina, ki ji je primešan grafit, se sme zato tudi zelo hitro segreti. Vsled tega je nevarnost, da počí topilnik, manjša. Ker se sme vso snov hitreje segrevati, povzroča to, da se pridobi tem potom časa in prihrani stroškov. Omenjene momente je treba zlasti zato posebno vpoštevati, ker razmeroma prevelike množine grafita topilnikom vsekakor tudi nekoliko škodijo, ker niso dosti trdni. — 5. Ravno kar navedene lastnosti dovoljujejo brez škode za topilnike razmeroma hitro izpremembo temperature in 6. se dá kovina iz takih topilnikov lažje izliti, ker so stene po grafitu gladke.

V dosego naštetih haskov, oziroma, da se preprečijo škode, pa ne služijo vsi grafiti enako uspešno, kajti: 1. ne zgore vsi grafiti enako težko. Za topilnike so le oni grafiti najboljši, ki najtežje zgore; 2. oni, ki ovajajo najmanj pepela, kar hočem pozneje raztolma-

čiti, in 3. naj ima grafit za topilnike luskasti zlog, rekše ves grafit naj so same luskice. — Kako zelo vplivajo ti momenti na grafitovo tržno ceno, bomo pozneje slišali.

Namen, ki mu naj služijo topilniki, zahteva, da se tudi glina ne topi. V tem oziru pa niso vse gline enake: nekatere se popolnoma raztope, druge pa prav nič. To zavisi od njih kemične narave. O rabljivosti kake gline odločuje zato kemična analiza in pa tudi preizkus. Popolnoma raztopne snovi so seveda v zadevne tehnične svrhe docela nerabne; idealna snov pa tudi absolutno neraztopna glina nikakor ni. Vpoštevati je treba namreč sledeče: Absolutno nezgorljiv ni niti grafit pri temperaturah, ko se tope kovine. Zato je zanj prav dobro, če se glina nekoliko raztopi in to razmeroma hitro; v tem slučaju prevleče namreč glinina raztopina grafit pravočasno s tanko skorjico, ki prepreči, da bi grafit sploh zgorel, ali pa da bi po nepotrebnem zgorel. Posebno težko raztopni glini dodajajo zato celo po 3—5% živca (pesek) ali pa namažejo topilnike s primernimi snovmi, ki se rade topé pod danimi pogoji.

Glina, iz katere je topilnik, mora imeti torej posebne kemične lastnosti, rekše snovi, iz katerih je glina, morajo biti med seboj v primernem razmerju. Kadar zmešajo glino z grafitom, da naredé iz te zmesi topilnike, dodado glini enakih snovi, ki so že izpočetka v njej. Tem potom se izpremeni torej percentualno sorazmerje njenih delov. Saj smo že navedli, da je v vsakem grafitu nekaj pepela; poslednji je pa podobno sestavljen kakor glina sama. Ako nimajo torej za kak poseben grafit primerne glinaste snovi, oziroma, če se dotični grafit ne vjema primerno z glinino naravo, tedaj postane prvi ali drugi za izdelovanje topilnikov neraben. Navedeno kemično sorazmerje se menjava seveda v silnih mejah. Čim ugodnejše razmere se pa dajo konstatirati v zmesi, tem dražja je tedaj ravno vsled tega grafiška snov. Ta moment vpliva torej 1. na rabnost ali nerabnost kakega grafitu sploh, ali pa 2. vsaj na njegovo ceno. Iz tega se pa dozna obenem, kako važno je, da se pozna kemično naravo grafitu, oziroma tudi njegovega pepela popolnoma. Raz to stališče je torej presojati v prvi letošnji številki navedene, navidezno (!) teoretske, številne podatke.

S to zadevo se bomo pozneje še enkrat pečali iz nekega drugega, toda za prakso prav nič manj važnega vidika.

Ako se ne oziramo na grafitov ogljik, tedaj sestoji torej snov topilnikov bistveno iz gline in iz grafitovega pepela. Narava njih zmesi odločuje o uporabnosti topilnikov, kakor smo že navedli. Že iz tega sledi torej, da se ne sme gline in grafitu slepo mešati; njih vsakokratna množina zavisi od njih kemične narave. Splošno se pa sme kljub temu reči, da pridejo na vsak del grafitu pa 1 do 3 deli gline; ali pa sestoji zmes tudi

takole: 75 delov gline, 25 delov kremenjaka (Quarz) in 80—100 delov grafitu. Za posebno trpežne topilnike se rabi več grafitu. Pri vlivanju jekla za razna orodja rabijo topilnike, ki imajo le 33—60% grafitu v sebi. Pri litem jeklu pa odločuje n. pr. o naravi topilnikov trdota, ki jo naj ima jeklo: za mehkejšje jeklo se rabi manj, za trše več grafitu v topilnikovi masi. V Ameriki mešajo obe snovi tudi različno, kakršnim namenom naj služijo topilniki vsako pot. Tam jim primešavajo tudi zdrobljenega oglja. Stare topilnike splošno zmeljejo, ter primešavajo njih snov novim v primerni množini.

Oblikovanje topilnikov se vrši na isti način kakor izdelujejo lončarji glinasto posodo, ali pa s stroji. Potem jih posuše in suhe šele žgo.

Velikost topilnikov je različna, ker drže po 60 gramov do 300 kilogramov raztopljené snovi.

Trpežnost topilnikov je zelo različna, kakor to uče naslednje številke.

Pri vlivanju medi (Messing) so topilniki brez grafitu le enkrat rabljivi, nasprotno so neke vrste ameriških topilnikov, ki sestojé iz primerne množine grafitu 35—45krat rabni. Za vlivanje jekla so pa vsaj 4—6krat uporabni.

Topilniki, ki jih izdelujejo za vlivanje jekla na Štajerskem in Nižjem Avstrijskem iz grafitu štajerske proveniencie, sestojé iz 25% ogljika za mehkejšje vrste in iz 45 odstotkov ogljika za trše vrste jekla. Ti topilniki drže 25—40 kg litega jekla, ter so baje 6—8krat za vlivanje uporabni.

V topilnikih, ki jim primešavajo nekaj koksa, raztope jeklo 14—16krat, predno so nerabni.

c) V katere namene in kako služi grafit še sicer?

Na prvem mestu naj omenim grafitovo uporabo v elektrotehniki; njega zadevna raba je sicer že dandanes velika, a bi bila še večja, da bi bil grafit primerno cenejši. Iz njega proizvajajo namreč najrazličnejše dele splošno rabljenih priprav in strojev.

Sicer se rabi grafit v precejšnji meri kot maža in sicer grafit sam zase ali pa primešan drugim snovem, ki služijo tudi kot maža.

Glasom nemškega patenta št. 10.375 je izumil neki K. Drechsler mažo iz grafitu in iz beljakovine, oziroma iz rumenjaka. Ta snov se rabi suha, ter se natrese enostavno na primernih mestih. Grafit primešavajo dalje loju, ki naj nam služi kot maža. Posebej pa omenim ono mažo za vozo, ki je takole sestavljena:

- 2 dela grafitu,
- 9 delov palmovega olja,
- 9 » sala in
- 36 » loja.

Čisti grafit rabijo kot mažo zlasti tam, kjer imajo opraviti s tako visokimi temperaturami, da bi tekoče maže shlapela. Zato zamažejo z njim tudi kotle, peči itd.

Pri mazanju z grafitom se poleg vsega drugega tudi prihrani še kakih 24—82% onih stroškov, ki jih povzroča mazanje z oljem.

Grafita se poslužujejo tudi v galvanostegiji in v galvanoplastiki. Kadar naj prevlečejo s kovino kak predmet, ki je slab elektrovod ali prevodnik elektrike, ga namažejo s to rudnino, ki je jako dober elektrovod, pozlatenje, posrebranje, poniklanje. Podobno vlogo igra grafit v galvanoplastiki. Od predmeta, ki ga hočemo ponarediti na primer v bakru, si naredimo najprej negativni odtisek. V to svrho pritiskajo dotični predmet z vso silo, ki ga dovoljuje njega narava, recimo, v vosek. Površino odtiska posujejo potem z grafitom. Na tako pripravljeni negativni odtisek pusté učinkovati električni tok, ki povzroči, da se naredi na negativnem odtisku bakrena skorja, ki se da potem od negativnega odtiska odluščiti, ter je originalu na las podobna. Grafit, ki naj služi v navedene namene, mora imeti le obliko prav finih luskic, da se naredi iz njega na predmetu ali na negativnem odtisku grafitova plast prav brez vsakega presledka.

Z grafitom obdelujejo smodnik. — Sicer služi tudi za razpošiljanje smodnika v zabojih ali sodih. V ta namen zmeljejo grafit in drveno oglje v fin prah, ter zmešajo obe snovi; potem jima primešajo še enkrat toliko smodnika. V sodu prevlečejo dno 5 cm na debelo s prvo zmesjo (grafit in oglje), potem napolnijo sod s smodnikovo zmesjo skoro do vrha, na vrhu pa nasujejo zopet prve zmesi. Na ta način s smodnikom napolnjen sod (baje) ne eksplo-dira, če se vžge, ampak zgori čisto mirno, brez nevarnosti za okolico. Predno se rabi tako transportirani smodnik, morajo seveda vso to mešanico presejati, da ločijo smodnik od grafita in od oglja.

Gelatinirani nitrocelulozi primešavajo do 25% grafita, da ne učinkuje preuničujoče pri eksploziji na orožje.

Železo obvaruje grafit pred rjo. Zato in sploh zaradi lepšega namažejo z njim peči in drugo železnino.

Z grafitom prepariran papir služi za kopiranje.

Z grafijsko zamazo zamazavajo prazne kotle.

(Dalje prih.)

Uvod v carinstvo.

Priredil Just Piščanec.

(Dalje.)

7. Ugodnostna carina ob uvozu po morju čez Trst in Reko.

Blago, uživajoče ugodnosti znižane carine na podlagi trgovinskih pogodb, je deležno, ako se njega uvoz vrši čez Trst ali Reko, ne glede na njega provenienco torej tudi iz nepogodbenih držav) v tarifi navedene pogodbene carine. Sem spadajo sledeči predmeti:

blago III. tar. razreda (južno ovočje);

» 23—29 tar. šte. (žito);

» VII. tar. razreda (sadje, zelenjava, rastline in rastlinski deli);

blago 75 tar. šte. (sveže ribe, raki iz sladkih vod, zemeljski polži, skampi);

blago XII. tar. razreda (olja, mastna);

» XVII. tar. razreda (rudnine);

» 151 tar. šte. (sok iz sladkega korena);

» XIX tar. razreda (barvila in strojila);

» XX. tar. razreda (gume in smolci);

» 428 tar. šte. (surovo železo; železo in jeklo, staro, zlomljeno in v odpadkih za topljenje in varjenje) in

blago šte. 637 a (navadna mila).

Izključeno je le blago, uvoženo iz držav, katerih provenience so podvržene retorzijski carini.

Popust na carini pri gori navedenih predmetih je enak onemu, ki velja za blago iz pogodbениh držav (pogodbena tarifa).

8. Ugodnostna carina na dovolilnice.

Uporaba posebnih carinskih ugodnosti, omenjenih v carinski tarifi za nekatero blago ob dobavi na dovolilnice, je odvisna od v izvršitvenem predpisu navedenih pogojev in kontrol.

Ti so med drugimi: a) dovoljenje finančnega deželnega oblastva, v čigar upravnem okolišu je dotični zavod. b) Dovolilnice se podeljujejo samo takim osebam ali podjetjem, ki so v dohodarstvenem oziru ne-kaznovana ter se pokore določenim občin in tudi posebnim kontrolnim naredbam, ki se morda določijo od primera do primera. c) Stranke, ki hočejo postati deležne takega dovolila, naj vložijo svojo prošnjo po trgovinski in obrtni zbornici okraja, v katerem je dotični zavod. V prošnji je treba povedati kraj in obseg obrata, prilično letno potrebsčino dotičnega predmeta, inozemski vir njega dobave in carinski urad, na katerem se naj zacarinjuje ob uvozu. Trgovinske zbornice preskusijo te prošnje glede pravilnosti napovedi in jih združene s svojim mnenjem, ki se naj izreče zlasti tudi o vzrokih dobave dotičnega blaga iz inozemstva, pošljejo finančnemu oblastvu I. stopnje, ki predloži razpravo s poročilom finančnemu deželnemu oblastvu. č) Dovolilo se glasi na določeno količino in se podeli največ na dobo treh let. Dovolilo je vsak čas preklicno in se takoj odtegne zlasti tedaj, kadar se je poistinita zloraba — neodvisno od dohodarstveno-kazensko-pravnih nasledkov. Dovolilnica se glasi: »Na podstavi številke, opomnje k številki (razredu) . . . carinske tarife z dne se dovoljuje s tem tovarnarju I. I. v I. do 191 . . kilogramov . . . za ^{podeljevanje}_{vporabo} v tovarni, ki jo obratuje, uvažati s carinsko ugodnostjo iz inozemstva. Posamezne pošiljatve naj odpravlja carinski urad Nadzo-

rovanje tega carinsko ugodnost uživajočega prometa se poverja C. kr. finančno ravnateljstvo . . . dne . . . » d) Obrat, za katerega se je podelilo dovolilo, je v dobi dovolila postavljen pod dohodarstveno nadzorstvo finančnih organov, ki jim je v namen kontrole dovoljen pristop v vse obratne prostore in skladišča. e) Prihod vsake pošiljatve v podjetje mora to naznati v 24. urah finančnemu organu, ki mu je poverjeno nadzorovanje. Ta sname morda nadeto uradno zaporo. Pošiljatev se vpiše v poseben zapis. Izjemoma lahko nadzorujoči finančni organ pooblasti podjetje, da samo sname uradno zaporo. V tem slučaju je napovednico z napovedjo številke zapisa vposlati v 24ih urah nadzorujočemu finančnemu organu. f) Stroške uradne kontrole mora plačati dotični podjetnik.

V posebnem je treba za nastopno označene predmete na dovolilnice paziti še na naslednja določila:

K tar. št. 4—8, 34, 46, 51 in 52.

Pri dišavah za proizvajanje hlipnih olj in esenc, rižu za poliranje oziroma za fabrikacijo škroba, semenja za proizvajanje hlipnih olj in pri makovem semenu za proizvajanje makovega olja je treba, predno se podeli dovolilnica, carinsko uradno poistiniti razmerje izdelka za dotični opravični obrat in ga izkazati na dovolilnici sami. Finančno-uradna kontrola se razteza tudi na vzdrževanje tega razmerja izdelka.

V tovarnah, v katerih se poleg riževega škroba izdeluje tudi pšenični in krompirjev, morajo biti prostori za fabrikacijo in vkladanje riževega škroba ločeni od ostalih fabriških prostorov.

V tvornicah, kjer sta združena mlin za riž in fabrika za rižev škrob, je treba voditi za vsako teh strok fabrikacije ter o domačem rižu, ki se podelava, ločene skladovne knjige

K tar. št. 10.

Pred dobavo posušenih vinskih jagod, grozdja in korint uživajočih carinsko ugodnost na dovolilnice, — za napravlanje jesiha, se mora vedno vršiti denaturiranje z očetno kislino.

K tar. št. 52.

Prošnje za dobivanje na dovolilnico semenja sladkorne pese za sejanje je vlagati potom domače kmetijske družbe.

K tar. št. 175.

Carinske ugodnosti so deležne samo taka specifično težka rudninska olja, ki so v res sirovem stanju in niso uporabna brez prejšnjega prekapanja za razsvetljavo. Te okoliščnosti se morajo dokazati s spričevalom izvira. Kontingent tega olja določuje finančno ministrstvo, kamor se stekajo tozadevne prošnje.

K tar. št. 625.

V prošnjah za podelitev dovolilnic za dobavo derivatov suhega prekapanja premogovega kotrana za nadaljnje podelovanje v fabrikaciji kotranovih barv je treba navesti posamezne predmete ter jim priložiti tudi izkaznico c. kr. kmetijsko-kemijske poskusne postaje na Dunaju, v kateri se potrjuje, da so vzorci res derivati suhega prekapanja premogovega kotrana.

8. Blago na dovolilnice.

Carine prosti, oziroma ugodnejše carine deležni predmeti so:

1. Dišave v narejanje hlipnih olj in esenc (prosto).
2. Vinske jagode in grozdje, posušeno; korinte — za fabrikacijo octa (6 K).
3. Mandeljini, suhi v lupinah ali brez lupin za narejanje mandeljevega olja v Trstu in na Reki (prosto).
4. Sirov riž za riževe mline na poliranje, potem tak riž in lomljen riž v izdelovanje škroba (polovico carine veljavne za oluščen riž, ob uvozu po morju pa četrtinko).
5. Makovo seme za izdelovanje makovega olja (3 K).
6. Janež, koriander, kumin, koprec za izdelovanje hlipnih olj (1 K).
7. Semenja, ne posebej imenovana (prosto) v splošnem prometu.
8. Seme sladkorne pese za sejanje (prosto) v splošnem prometu.
9. Umivalne in konjske gobe v prirodnem stanju, brez obdelave nerabne, za obdelavo (prosto ob uvozu po morju).
10. Karnaubavosek in drug trdi rastlinski vosek za tovarne cerezina (prosto).
11. Parafin, mehak, s topilno temperaturo 42° C in manj za izdelovanje vžigalic (7 K).
12. Olje iz bombaževega semena za tehniško porabo (12 K).
13. Mavec za gnojilne namene v pogodbenem prometu (prosto).
14. Sirovo in za svečavo brez prejšnjega čiščenja neuporabno rudninsko olje preko 830° gostote pri 12° R (1 K 62 v).
15. Enovite, sirove bombaževe preje za tkalnice polusvile v formatu Pinkops tar. post. 183 c) in d), tudi beljene v pogodbenem prometu (8 K; za beljene s pribitkom).
16. Enovite, sirove bombaževe preje za izdelovanje tuljev, čipk in zagrinjal t. št. 183 čez št. 29—50, 50—60, 60—80, 80—90 angleško v pogodbenem prometu (8 K).
17. Dublirane sirove bombaževe preje za tkalnice polusvile, za izdelovanje tuljev, zagrinjal in čipk.

- Tar. št. 184 čez št. 29—50, 50—60 angleško v pogodbenem prometu.
18. Na tri ali več stremen, enkrat sukane bombaževe preje čez št. 60 angl. za vezenje (pogodbeno).
 19. Fine in najfinejše bombažaste tkanine, sirove, ne-uzvrščene, tudi izprane, za vezenje (pogodbeno).
 20. Gladki tulji, sirovi, tudi izprani, za vezenje (pogodbeno).
 21. Kokosova in enaka vlakna, zvita v pasma (kokosova preja itd.) za izdelovanje odej i. dr. t. r. kakor tudi kokosova preja za uporabo v gospodarskih obratih (prosto).
 22. Z rokami sukana elve- in manila-preja za izdelovanje odej i. dr.
 23. Grebenane preje, ne posebej imenovane, sirove, enovite ali dvojnate, čez št. 30 vštevši do št. 45 metrsko za fabrikacijo pasarskih reči (prosto).
 34. Dublirane lasting-preje od št. 40—65 meter. Za lasting-tkalnice (pogodbeno).
 25. Tiskane osnovne preje za preproge (29 K).

(Dalje prih.)

Delniške družbe.

Spisal Val. Žun.
Dalje.

Državna uprava sme pod gotovimi pogoji delniško družbo razpustiti. Po čl. 240 trg. zak. sme deželna politična oblast to storiti, ako se je delniška glavnica znižala za polovico. Po §§ 24 in 26 društvenega zakona sme tudi deželna politična oblast delniško družbo razpustiti:

- a) če se je ustanovila brez oblastvenega dovoljenja ali nadaljevala svoje delovanje, ko se ji je tako dovoljenje že vzelo;
- b) če je svoja pravila ali določbe, katere je prevzela po dovolitvi, v bistvenih točkah prekoračila;
- c) če nastopijo take okoliščine, ki bi tudi pri posameznih osebah vsled obstoječih zakonov ali iz javnih ozirrov provzročile izgubo pravice za izvrševanje kakega posla ali kake podjetbe.

Ko se dobi državno dovolilo in se vplačajo delnice, kakor določajo družbena pravila, se ima sklicati ustanovni občni zbor. Po § 13. delniškega pravilnika spada v področje ustanovnega občnega zbora, ki se mora praviloma osem dni poprej naznaniti pristojni deželni politični upravi, zlasti:

1. sklep o ustanovitvi in dokončanem določilu vsebine družbene pogodbe v obliki, ki jo je odobrila državna uprava;
2. volitev članov prvega nadzorstva ali prvih računskih preglednikov;
3. volitev prvega načelnika.

Na ustanovnem občnem zboru je nadalje glede tistega zneska delniške glavnice, ki ga je plačati v goto-

vini, dokazati, da so se delnice podpisale, in predložiti od vseh koncesionarjev podpisano potrdilo, da se je znesek, ki ga je po pravilih plačati pred ustanovitvijo delniške družbe, v resnici docela v gotovini plačal in je na razpolago delniški družbi. Če se ni vplačevalo pri koncesionarijih, temveč pri kaki drugi osebi, pri kaki banki ali na kakem drugem mestu, treba je od te strani prinesiti tako potrdilo v izvirniku ali poverjenem prepisu. Istotako je ustanovnemu občnemu zboru predložiti poročilo ustanovnikov o eventualnih aportih ali ustanovnih pridobitvah.

Pravila morajo obsegati določilo, pod kakimi pogoji je ustanovni občni zbor sklepčen in torej more ustanoviti delniško družbo. Po delniškem pravilniku mora družbeni ustav določiti, da mora vsaj ena četrtina vseh, ki so podpisali delnice in imajo vsaj eno četrtino vseh izdanih delnic, glasovati za ustanovitev, sicer bi se delniška družba ne ustanovila. Pri aportih ali ustanovnih pridobitvah mora biti nevštevši osebe, ki pristopijo družbi z aporti ali ustanovnimi pridobitvami, absolutna večina za ustanovitev družbe. Sklepi ustanovnega občnega zbora se morajo sodnijsko ali notarsko poveriti, poverilu je še pridejati družbeni ustav, kakor ga je določil občni zbor, ter druge pripomočke ozir. dokazila, o katerih smo ravnokar govorili, da se morajo ugotoviti na ustanovnem občnem zboru.

Na podlagi teh pripomočkov se nato vloži prošnja za vpis v trgovinski vpisnik (register). Če trgovinsko sodišče uvidi, da so izpolnjeni vsi pogoji za ustanovitev delniške družbe, vpiše družbo v trgovinski vpisnik in razglasi v za to določenem listu izvleček iz družbene pogodbe ter dovolilne listine.

Tak izvleček mora obsegati:

1. datum družbene pogodbe ter dovolilne listine;
2. tvrdko in sedež družbe;
3. predmet in časovno dobo podjetja;
4. višino osnovne glavnice in pisanih delnic ali delniških delov;
5. označbo, ali se delnice (delniški deli) glase na ime ali na imetnika;
6. v kaki obliki in v katerih časopisih naj se objavljajo družbeni razglasi.

Delniška družba kot taka ne obstoji, dokler ni vpisana v trgovinski vpisnik. Tisti, ki sklenejo v imenu družbe kak pravni posel pred registriranjem družbe, so osebno in solidarno odgovorni za vsak tak posel. Pred vpisom v trgovinski vpisnik se tudi ne smejo izdajati delnice, kajti tako izdane delnice so neveljavne.

Če ima delniška družba v svojem ustavu določbo, da sme ustanavljati podružnice, ni ji treba za ustanovitev kake podružnice posebnega državnega dovoljenja, vendar se pa mora vsaka podružnica prigrasiti za vpis v trgovinski vpisnik. Prigrasilo mora obsegati vse podatke, ki smo jih navedli zgoraj pri vpisu delniške družbe same.

Tudi udje vsakokratnega načelstva se morajo dati registrirati (vpisati v trgovinski vpisnik).

Za vpis mora skrbeti načelstvo, katero trgovinsko sodišče lahko z globami k temu prisili.

V trgovinski vpisnik se mora vpisati tudi vsaka izprememba družbenih pravil. Po delniškem pravilniku mora skleniti premembo družbenih pravil le kvalificirana večina in sicer mora biti na občnem zboru, ki sklepa o premembi, zastopana vsaj ena tretjina vse delniške glavnice in mora biti za izpremembo tričetrtinska večina oddanih glasov; če se pa namerava izpremeniti predmet podjetbe same, tedaj morajo za tako izpremembo glasovati vsi delničarji, če družbena pravila ne določajo drugače. Vsak sklep o izpremembi se mora notarsko ali sodnijsko posvedočiti ter mora biti odobren od državne uprave. Prošnje za državno odobroilo se morajo vložiti pri deželni politični oblasti. Priložiti jim je notarsko posvedočen sklep občnega zbora, tri izvode sestave, v kateri stoji nameravana izprememba pravil v primeri z dosedanjim besedilom teh določil in pa deset izvodov novih pravil. Če državna uprava zahteva, da se besedilo posameznih določb novega ustava izpremeni, treba je sklicati nov občni zbor, da o tem sklepa, ako ni že prvotno občni zbor pooblastil načelstva, da sme napraviti take izpremembe.

Če se zviša delniška glavnica, se morajo tudi izpremeniti pravila, za kar veljajo ravnokar vpisane določbe.

Predno niso vplačane stare delnice, se ne morejo izdati nove. Delniški pravilnik določa, da je treba prošnji za državno odobroilo pravil, ako se je delniška glavnica zvišala z novo izdajo v gotovini vplačanih delnic, dodati te-le priloge:

1. imenik podpisancev delnic;
2. podpisne izjave podpisancev delnic; v njih mora biti povedan dan, katerega je družba sklenila povišati delniško glavnico, nadalje število in vrsta delnic, ki jih je prevzel vsak posamezni podpisanec, prevzemni kurz delnic in čas ter znesek določenih vplačil;
3. od vseh udov načelstva družbe podpisano izjavo, v kateri se potrjuje, da so podpisanci ves znesek novih vplačil vplačali družbi v gotovini. Ako so se vplačila na delniško glavnico vplačala pri kaki tretji osebi, bančnem zavodu ali na kakem drugem mestu, doprinese je tudi njihovo potrdilo.

(Dalje prih.)

Slovensko trgovsko društvo v Celju.

6. seja 2. marca 1912. Navzoči gg. Ravnikar, Prica, dr. Božič, Lukas, Strmečki in Sormann.

Predsednik Ravnikar otvori sejo ter naznanja, da mora dosedanji vodja posredovalnice g. Petek k vojakom. Mesto njega prevzame vodstvo posredovalnice začasno g. Veršič.

Nadalje se predlaga, naj se opomni ravnateljstvo c. kr. juž. železnice na Dunaju radi rešitve pritožbe, ki jo je svoječasno naše

društvo vložilo zaradi zavračanja samoslovenskih naslovov na voznih listih ter se sklene takoj potrebno ukreniti.

Slovensko trgovsko in obrtno društvo v Mariboru.

IV. občni zbor dne 10. marca 1912. G. predsednik otvori občni zbor, konstatira sklepčnost, ter obžaluje slab obisk. Nato da besedo g. tajniku, ki prečita zapisnik zadnjega občnega zbora, ki se odobri. Nato poroča o delovanju društva v preteklem letu. K temu pripomni še g. predsednik nekatere stvari in posebno poudarja, da se je dosedanji odbor bavil z mislijo radi ustanovitve „Trgovske in obrtne zbornice“ za spodnji Štajer, ki bi bila za spodnještajersko trgovstvo in obrtništvo velikega pomena, ter priporoča, da naj bodoči odbor te ideje ne opusti, ampak jo po možnosti pospešuje. Nadalje omenja, da ima Mariborska posojilnica ustanove v znesku K 300, ki jo daje obiskovalcem trgovske ali obrtne šole v Ljubljani, ki pa mora biti doma iz Štajerske in slovenske narodnosti. Društvo se je obrnilo pred kratkim časom tudi na druge večje slovenske posojilnice in hranilnice s prošnjo, da bi tudi one ustanovile po vzorcu Mariborske posojilnice ustanove, ter s tem omogočile mladeničem, ki imajo veselje do trgovstva ali obrtništva, študiranje na imenovanih zavodih. Posojilnice, ki pa take svote ne bi mogle dati, naj bi dale manjše svote na razpolago našemu društvu in to bi potem iz teh malih svot sestavilo ustanove. Do sedaj se je temu odzvala samo posojilnica v Radgoni in sicer z vsoto 30 kron.

Blagajniško poročilo izkazuje: gotovine K 1311'01, invetar K 391'60, torej skupaj premoženja K 1702'61.

Računska pregledovalca gg. dr. L. Pivko in Dragotin Jančič izjavita, da sta našla vse v najlepšem redu, nakar predlaga g. dr. Pivko, da se izreče blagajniku zahvala, kar se soglasno sprejme.

Pri volitvi odbora so bili izvoljeni: Predsednik dr. Radoslav Pipuš Odborniki: trgovci gg. Vilko Berdajs, Vilko Weixl, Alojzij Šumenjak, trg. nastavljenici: gg. Simon Jagodič, Franjo Matjašič, Dragotin Rosina, Ignacij Baloh, obrtnik: Juro Gredlič.

Namestniki odbora: gg. Anton Pleteršek, Dragotin Jančič, Eman Ilich.

Pregledovalca računov: dr. Ljudevit Pivko in Dragotin Herzog.

Sporedna točka „razgovor o eventualni trgovski in obrtni razstavi“ se na predlog g. predsednika vsled premale udeležbe opusti, ter se določi, da se vrši na delavnik, kar bo pa določil novi odbor. G. Weixl Vilko pripomni, da je zanimanje za razstavo med zunanjimi gg. trgovci precej živahno, ter da bi bila obrtna zadruga v Radgoni pripravljena prispevati 30 kron v svrhu pokritja stroškov.

Pri slučajnostih se razvije precej živahna debata o ustanovitvi „trgov. klubov“. G. Weixl Edi priporoča, naj se da trg. klubom kolikor mogoče prostosti, ter naj društvo deluje na to, da se organizira slov. obrtniške pomočnike, ki so v nemških društvih ali pa sploh razgubljeni. Končno se spominja g. predsednik tudi pred kratkim umrlega dolgoletnega člana društva g. Goloba.

Trgovsko obrtno društvo za Goriško.*)

V zadnjem času se je mnogo pisalo o našem prekoristem Trgovsko-obrtnem društvu za Goriško. Pisale so se reči, ki bi bile sposobne event. zasejati prepir v društvo. Namen pisca teh vrstic ni odgovarjati niti enemu niti drugemu člankarju, ker se to, o čemer

*) Ustrezajoč drage volje sporočeni nam želji objavljamo doposlano nam poročilo. Uredništvo.

se je pisalo, ne tiče društva, marveč le posameznih oseb; in če imajo te osebe kaj med seboj, naj se poravnajo izven društva.

Namen teh vrstic je, povedati širši javnosti, kako je naše društvo nastalo, kako se je od leta do leta razvijalo — in kako med tem tudi spalo.

Trgovsko obrtno društvo za Goriško je bilo ustanovljeno okrog leta 1901. Takrat so bili povabili tedanji rodoljubi v Gorico nekega mladeniča z namenom, da bi organiziral društvo. Ta mladenič se je bil nekaj učil, tudi govoriti je znal lepo a s samim govorjenjem, brez intenzivnega dela se društva ni dalo spraviti na noge, zato je nekaj mesecev po svojem prihodu zopet odšel iz Gorice.

Od tega časa pa do okoli leta 1906 nam ni znano drugega, nego da je društvo obstajalo po imenu.

Okoli leta 1906 je zopet oživel zanimanje za društvo. Na tedanjem občnem zboru sta bila izvoljena v odbor društva med drugimi tudi gg. Medved in Kopač. Prvi je postal predsednik, drugi pa tajnik. Ta dva gospoda sta še-le pokazala, zakaj imamo pravzaprav taka društva in kaj je njihov namen. Organizirala sta trgovske tečaje, oskrbovala funkcijo pisarne in nabirala članov in prispevkov društvu v toliki meri, da sta ob zaključku društvenega leta prepustila novemu odboru dobro organizirano društvo in okrog 1000 kron gotovine v blagajni, kar se ni zgodilo niti preje in pozneje nikoli več.

Ker je ta uspeh bodel v oči druge, ki bi bili tudi radi kaj veljali, se je pričela agitacija proti omenjenima gospodoma, češ, da hočeta zanesti v društvo klerikalno politiko, zato sta izjavila da izvolitve v odbor ne sprejmeta več.

Pričela se je nova doba. Izvoljen je bil nov odbor. Le-ta je pridobil pri raznih denarnih zavodih stalnih podpor društvu. Najelo se je uradnika in se ga dobro plačevalo. Tudi ta gospod je imel govorniške talente in polnil zapisnike sej z najrazličnejšimi, lepodonečimi, narodno-gospodarskimi frazami, a uspeha ni bilo. Edina zasluga tega odbora je bila, da je zopet organiziral trgovske tečaje. Posegel je bil tudi v volilni boj za Trgovsko in obrtno zbornico, a brezuspešno, ker se je zagrešilo formalno napako pri oddaji glasovnic. Kljub vsem bogatim podporam, ki jih je dobivalo društvo od strani denarnih zavodov, ni bilo od tega odbora, ki je ob vstopu toliko obetal, pričakovanega uspeha.

Nato je nastalo zopet skoro triletno životarjenje društva.

Šele početkom leta 1911, ko je stopil nov odbor na čelo društvu, se je pričelo nekoliko gibati v društvu.

Temu gibanju je sledilo drugo gibanje, ki se je porodilo med trgovskimi pomočniki, katerih je v Gorici okrog 40. Duša temu drugemu gibanju je bil g. Julko Kovačič. Ker se doslej trgovskim pomočnikom ni hotelo dati v odboru zastopstva, so le-ti nameravali pristopiti k Trgovskemu društvu „Merkur“ v Ljubljani ali pa osnovati si lastno društvo, čigar namen bi bil, varovati njihove stanovske interese. Po prizadevanju g. Medveda, ki so ga naprosili pomoči, so pristopili tudi trgovski pomočniki k društvu s pogojem, da dobijo primerno zastopstvo tudi v odboru. Sad tega gibanja je bil, da so se ob prizadevanju g. Medveda poklicali pod pokroviteljstvom društva v življenje zopet trg. tečaji za knjigovodstvo, italijanščino in nemščino, ki trajajo še danes in katere obiskuje 8 ur na teden okrog 90 učencev in učenek.

Pred kratkim se je vršil občni zbor. Zanimanje je bilo veliko; občnega zbora se je udeležilo 65 oseb, kar se dosedaj še ni nobenkrat zgodilo.

Iz poročila, ki smo ga slišali, posnemamo, da je imel društveni odbor okrog 20 sej, da je posegel sporazumno z združenim narodnim odborom v volilno borbo za Trgovsko in obrtno zbornico, in topot ne brez uspeha, ker so se po prizadevanju društva in narodnega odbora razkrile nepravilnosti na strani vladajoče italijanske večine, kar je dalo povod, da je vlada volitve odložila do tja, da se odstranijo vse nepravilnosti, in da se bodo končno enkrat le

vendar vršile pošteno in nepristransko volitve v Trgovsko in obrtno zbornico v Gorici.

Pri tem občnem zboru je poudarjal zlasti gospod Medved, kaj bi se vse dalo in moralo izvesti od strani društva za koristi in procvit trgovskega in obrtnega stanu v deželi.

Predlagal je tudi, naj bi društvo naročilo svojim članom „Trgovski Vestnik“, ker je to edini slovenski strokovni list te vrste. Ker je pa pri članarini 6 kron letno ta res hvalevredna ideja neizvedljiva, za povišanje članarine pa ni bilo pravega razpoloženja, bo naloga prihodnjega odbora, da najde kak modus vivendi, da dobijo člani to res prekornostno glasilo, če že ne za nepovišano članarino, vsaj po znižani ceni.

Nato naznani predsednik, da se vršijo volitve novega odbora in pretrga zborovanje za 10 minut.

Skušalo se je, ker sta bili dve listi, doseči sporazum za volitvi z vzklikom, a ni šlo.

Glasovalo se je po listih,

Izvoljeni so bili v odbor: gg. Josip Medved, trgovec, Josip Kerševani, trgovec in obrtnik, Josip Ivančič, trgovec, Milan Domenis, trgovski pomočnik, Julko Kovačič, trgovski pomočnik, Ivan Kravos, obrtnik, Jernej Kopač, tovarnar. Namestnika: Alojzij Kušlan, trgovski pomočnik, Kurinčič, trgovec. Pregledovalca računov: Rudolf Drufovka, trgovec, Alojzij Bajec, ravnatelj Trg. obrtne zadrage.

Prisotni so sprejeli listo novo-izvoljenega odbora z navdušenjem na znanje.

Pri odborovi seji so bili izvoljeni: gg. Josip Medved za predsednika, Josip Kerševani za podpredsednika, Josip Ivančič za blagajnika, Julko Kovačič za gospodarja, Ivan Kravos za knjižničarja.

Ta imena so nam porok, da je prišlo društvo po tolikih letih zopet v prave roke. Opravičeno pričakujemo, da se bo pod vodstvom marljivega in sposobnega gospoda predsednika razvijalo in procvitalo.

Raznoterosti.

Kako Ogrska pospešuje svojo industrijo. O tem je pretekli mesec predaval na občnem zboru „nižjeavstrijskega obrtnega društva“ na Dunaju znani ogrski državnik, tajni svetnik Josip Szterenyi. Govornik je predvsem poudarjal, da Ogrska, ki porabi na leto za več nego 5 milijonov obrtnih in industrijskih izdelkov, nujno potrebuje hitrega razvoja domače industrije, saj je sedaj več nego poldrugi milijon ogrskih državljanov v ameriških tovarnah in rudnikih in število izseljencev iz Ogrske znaša na leto 120.000 do 200.000. Povprečno se je v zadnjih štirih letih uvozilo na Ogrsko vsega skupaj za 1721 milijonov kron, dočim je izvoz v teh letih povprečno znašal 1655 milijonov kron, tako da je blagovni promet na leto za približno 78 milijonov kron pasiven. Velike naloge ima Ogrska v bližnji bodočnosti, ki bodo zahtevale ogromno državnih žrtev. Ker kmetijski stan ne more prenašati večjih bremen, drugi stanovi so pa tudi z davščinami že sedaj močno obteženi, mora biti skrb države, da si v industriji ustanovi izdatnejši vir dohodkov.

Pravo državno pospeševanje industrije na Ogrskem se je pričelo leta 1881, ko se je izdal prvi zakon o pospeševanju, ki je pa pravzaprav pomagal le kmetijskim žganjarnicam. Sledili so industrijo pospešujoči zakoni iz leta 1890, 1899 in slednjič 1907. V tem času je dobilo 1202 tovarnen državne podpore in sicer kot posojilo, subvencijo, pristojbinsko in davčno prostost i. t. d. Sposojili se niso napravile posebno dobre skušnje, ker le neka nad 19 odstotkov (10 podjetij) je vrnilo brez večjih naporov svoj dolg, zato se v zadnjih petnajstih letih posojila dajo le izjemoma za saniranje kakega podjetja.

Davčne in pristojbinske prostosti so se dovolile 627 kmetijskim žganjarnicam ter 820 drugim tovarnam, med temi 492 novim. Od teh 820 podjetj je ustavilo svoj obrat v teku zadnjih tridesetih let 155, to je 18·9% pogodovanih tovarov. Koliko znašajo te državne ugodnosti na leto, se s številkami ne more določiti, zato se tudi ne more dognati finančni potrošek države za pospeševanje industrije.

Državne podpore ali subvencije je v zadnjih 30 letih dobilo 296 novih tovarov v znesku okroglo 41 milijonov kron. Kot pogoje za take podpore zahteva država gotovo vsoto ustanovne glavnice ter določeno najnižje število delavcev, poleg tega pa tudi stavi država pogoj, da je za stavbo in obrat potrebni material domačega izvora in da je 75 odstotkov nameštencev in delavcev ogrskih državljanov. Največ podpore je dobila na ta način tekstilna industrija (28 milijonov), nato železna, kovinska in strojna industrija (6·2 milijona), kemična industrija je prejela vsega skupaj 1·8 milijona kron, vse druge industrije (lončevina, steklo, les, usnje in papir) so dobile kakih 5 milijonov kron. Podpirane industrije proizvajajo na leto za več nego 300 milijonov kron; torej je za to vsoto vlada povišala industrijsko produkcijo v deželi.

Govornik je slednjič dokazoval, da je državno pospeševanje industrije za Ogrsko neobhodno potrebno. —u—

*

Panamski prekop in njegov pomen. Ta prekop, ki so ga začeli Francozi z ogromnimi stroški in ki so ga potem Amerikanci okupirali ter v njem investirali že 1200—2000 milijonov mark, se bliža svojemu koncu. Že l. 1913 nameravajo prekop izročiti prometu. Zdaj je uposlenih pri tem podjetju 45.000 uradnikov in delavcev, ki delajo neumorno na dovršitvi tega 73 km dolgega prekopa. Zanimivo je pa zvedeti kaj o pomenu tega prekopa v strateškem, političnem in narodno-gospodarskem oziru. Za ameriško unijo pomenja prekop nič manj kot prihranitev druge vojne mornarice, saj se bo sedaj mornarica zbrala v najkrajšem času lahko na tej ali oni obali. Koliko se bo tukaj prihranilo na osoblju, premoju in drugem materialu, je jasno! Pa tudi dalekosežne ameriške kolonije bodo vsled prekopa deležne boljšega varstva. V političnem oziru bo prinesel kanal prej ali slej odločitev, kdo naj ima nadvlado v Tihem morju. Jasno pa je, da bo vsled prekopa imela unija vedno več želja po razširjenju svoje moči. In k povečanju politične moči se bo kaj hitro pridružil boj nadvlade v narodno-gospodarskem oziru. Ves trgovski promet od vzhodne Amerike na zahod bo dobil drugo smer. Vsled prekopa bo Amerika mnogo bližja vzhodni Aziji in Avstraliji nego Evropa, kar bo občutila v prvi vrsti Nemčija, ki nima tako kot druge države (n. pr. Anglija v Kanadi) svojih stalnih odjemalcev v čisto gotovem ozemlju, ampak raztresene po vsem svetu. Unija dela tudi na to, da dobi primerno trgovsko brodovje. Ako se ji to posreči, bodo evropske paroplovne družbe tudi v tem oziru imele občutno škodo. Panamski prekop bo tedaj ustvaril mnogo novih gospodarskih razmer, pa tudi novih interesnih sfer. Veliki, bogati in brezobzirni narod Severoamerikancev vidi že zdaj v tem prekopu sredstvo, polastiti se v narodno-gospodarskem oziru Tihega morja in njegovih dežel. Na eni strani mu stoje nasproti Japonci in Kitajci, na drugi narodi v razne tabore razdeljene Evrope. Bo pač za vse prostora? Kdo bo zmagal? Ali bo rumena rasa vendar na svoji zemlji svoj gospod? Kdo ve?! Panamski prekop bo gotovo pospešil rešitev tega vprašanja, ki bo zelo razburkalo vse narode. Upajmo, da se Avstriji ne bo potreba preveč umešavati v to borbo. Če pa se ji bo treba, naj nas najde ta čas združenih moči, pripravljene na boj!

*

Vpogled v knjige in trgovstvo. V dunajskem društvu trgovskih potnikov je bilo pred kratkim zanimivo zborovanje za-

stopnikov industrije, trgovine in obrta glede nameravanega vpogleda v trgovske knjige. Iz tozadevne resolucije posnamemo naslednje: Principielno naj bo ta določba prihranjena trgovcu, da more na ta način dokazati resničnost svojih podatkov in trditev. Davčna oblast naj nima pravice, zahtevati vpogled v knjige, izjemši da se za to izreče kvalificirana večina komisije, ki se ni mogla prepričati o resničnosti trgovčevih podatkov. V tem slučaju pa naj navede komisija tudi vse točke, glede katerih je potreben poseben dokaz potom knjig, ter vse pripomočke, ki naj jih predloži davku podvrženi trgovec. Temu pa se mora na vsak način priznati pravno sredstvo z odločilno močjo. Vpogled v knjige naj bi se smel vršiti le po v ta namen nastavljenih nadzorovalnih organih. Pri tem bi moralo vladati načelo, da formalni pogreški sami na sebi ne morejo govoriti za izjavljeno dokaz potom knjig. Ponovni vpogled v knjige bi se smel vršiti le na predlog davčnega obvezanca in ta naj bi imel tudi pravico, določiti kraj, kjer naj se vrši vpogled. Nikakor pa se ga ne bo zamoglo siliti dati imenovano dovoljenje. Knjige o zasebnem gospodarstvu naj se tudi načeloma ne zahtevajo na vpogled, izjemši ako je davčni obvezanec sam v to pripravljen. Na vsak način pa naj se vpogleda v knjige ne zahteva tekem kazenskega postopanja, ker je to proti določbam kazenskega prava. (Da namreč obdolženec sam doprinese dokaze o svoji event. krivdi.) Z ozirom na predstoječe so sklenili zborovalci poziv na vlado, naj predloži nov zakonski načrt, ki naj vpoštevata po možnosti želje in glasove prizadetih krogov.

*

Predpriprave za bodoče trgovske pogodbe in poljedeljstvo. Pred kratkim je zboroval ožji odbor, ki sodeluje skupno s poljedelskim ministrstvom pri predpripravah za trgovske pogodbe, ki se bodo sklepale l. 1917. Ta predmeta obsegajo preiskavo poljedelskih obratov z ozirom na rentabiliteto in sedanjo carino, in sicer na podlagi strogega trgovskega zaračunavanja. Vsekakor je važno, da pomagajo zasebne korporacije državi pri tem važnem delu. Važno vlogo pri tem bodo igrali knjigovodski odseki, o katerih smo v eni zadnjih številkih obširneje poročali.

*

Slovenske trgovce vnovič opozarjamo na izborni kavn primes, izdelek Kolinske tovarne v Ljubljani, ki je podjetje združenega slovenskega trgovstva. Kolinska kavna primes se je zaradi svoje izborne kakovosti zelo priljubila. Treba pa jo je razširjati še bolj. In tu ravno trgovstvo lahko mnogo stori s tem, da Kolinsko kavno primes svojim odjemalcem priporoča. To je v lastno korist slovenskega trgovstva samega, ki naj bi smatralo za svojo dolžnost pospeševati razvoj svojega lastnega podjetja.

Statistika.

Nove ustanovitve v Avstriji l. 1911. Leta 1911 se je na novo ustanovilo 58 akcijskih družb s kapitalom 127·63 milijona kron proti 64 družbam z 141·86 mil. kron l. 1910. Novih bank se ni ustanovilo toliko kot l. 1910; tudi se ni ustanovila nobena nova zavarovalna družba ter paroplovna družba. Tudi lokalno-železniških družb se je malo ustanovilo. Pač pa je bilo na novo ustanovljenih 50 industrijskih družb s 117·76 mil. kron (l. 1910 le 42 družb s 87·46 mil. kron). Posebno v kovinski in strojni industriji je opaziti večje število družb. L. 1911 je zvišalo 81 družb svojo delniško glavnico za 2·600 mil. kron (l. 1910 le 60 družb za 243·5 mil. kron). V tem oziru je doseglo l. 1911 rekord. L. 1911 se je ustanovilo nadalje 483 družb z omejeno zavezo; in sicer z osnovno glavnico 89·95 mil. kron. Ako povzamemo celo investiranje kapitala, dobimo za preteklo leto 484·60 (+ 22·96) mil. kron. V Avstriji in Ogrski

pa se je rabilo l. 1911 za nove ustanove 1 milijardo kron. Glede privatne industrijske podjetnosti je omeniti, da se je ustanovilo 225 tovarn in industrijskih podjetij (+ 16) in da je 29 podjetij povečalo svoj obrat. Ako vpoštevamo emisijo in se ognemo dvojnemu štetju, vidimo, da je zahteval l. 1911 avstrijski denarni 1500 milijonov kron proti 1800 milijonov kron l. 1910.

*

Velik napredek — Nemčije. Iz debate v nemškem držanem zboru posnamemo, da je napredoval nemški eksport od l. 1910. do l. 1911. za $\frac{1}{2}$ milijarde, tako da znaša zdaj 17.6 milijard. To odgovarja 7.5 % zvišanju. Primerjajoč ga z angleškim eksportom, vidimo, da je nemški eksport od l. 1891—1911 poskočil od 3 milijard na 8.1 milijard, t. j. za 155 %, angleški pa v istem času od 5 milijard na 9.2 milijard. t. j. za 83 %. L. 1891 je znašal nemški eksport 62 % angleškega, l. 1911 pa že 87 %. Če bo šlo tako naprej, bo Nemčija Anglijo v 10 letih prekosila. Železnih izdelkov in strojev je Nemčija l. 1911 eksportirala za 1.9 milijarde, Anglija 2 milijardi. Električnih izdelkov izvažajo Nemčija že danes več kot Anglija. Kar se tiče sirovega železa, ga izvažajo največ Združene države, potem pa pride takoj Nemčija. Razumljivo je tedaj; da je Anglije strah nevarnega tekmeča!

Podružnica slovenskega trgovskega društva „Merkur“ v Kranju.

Občni zbor podružnice slov. trg. društva „Merkur“ v Kranju se je vršil dne 13. januarja 1912 z običajnim dnevnim redom. Predsednik g. Franc Crobath st. otvori občni zbor in pozdravi navzoče. V svojem nagovoru se spominja smrti večletnega člana g. Rajko Krisperja.

Tajnik Josip Cvar poroča o društvenem delovanju v pretečenem letu. Podružnica je priredila dne 15. avgusta 1911 izlet v Celovec na obrtno razstavo. Sklenilo se je prirediti tečaje za laščino, knjigovodstvo in stenografijo; vsled premalega zanimanja pa se je priredil le tečaj za laščino, ki ga obiskuje sedaj 10 članov in članic. Podružnica je priredila tudi skupno z društvom „Sokol“ in „Narodna čitalnica“ plesne vaje, katerih se člani precej številno udeležujejo. Podružnica je štela koncem leta 1911 — 1 ustanovnega, 46 rednih in 5 podpornih članov.

Blagajnik g. Anton Adamič poroča, da je imela podružnica v pretečenem letu K 1295.26 dohodkov in K 485.06 izdatkov, torej prebitka K 810.26, ki je ves plodonosno naložen.

G. Anton Šinkovec ml. poroča imenom pregledovalcev računov, da je blagajnične knjige pregledal in jih našel v popolnem redu, vsled česar predlaga, da se da g. blagajniku odveza.

Pri na to vršecih se volitvah je bil izvoljen soglasno za predsednika dosedanjí predsednik g. Franc Crobath st. Za odbornike pa iz vrste trgovskih nastavljenecv gg. Cvar Josip, Lah Jakob, Petek Mijo in Valenčič Ivan, iz vrste samostojnih trgovcev gg. Adamič Anton, Berjak Fran in Sajovic Janko. Namestnikom so bili izvoljeni gg. Majdič Josip, Majdič Fran in Mošet Fran. Za pregledovalca računov pa gg. Simon Oskar in Šinkovec Anton ml.

G. Anton Šinkovec predlaga resolucijo na c. kr. deželno vlado glede ureditve delovnega časa v trgovinah in trgovskih pisarnah. G. Mijo Petek pa resolucijo na c. kr. okrajno glavarstvo, da se trgovine ob nedeljah odpirajo ob 8. uri zjutraj, mesto da bi se zapirale med 10. in 11. uro dopoldne. Obe resoluciji sta bili soglasno sprejeti.

K besedi se oglasi gospod Janko Sajovic in priporoča trgovskim nastavljenecem, naj se udeležujejo pridno tečajev, ki jih prireja podružnica. Predsednik zaključí nato občni zbor.

Odbor se je konstituiral takole: Predsednik: Franc Crobath st.; podpredsednik: Ivan Valenčič; tajnik: Josip Cvar; blagajnik in gospodar: Anton Adamič.

Društvene vesti.

Uradne ure. Naznanjamo vsem interesentom, da so odslej uradne ure za stranke izvzemši nedelje in praznike vsak dan od 9. do 12. ure dopoldne, od 2. do 6. ure popoldne ter vsak torek in petek od pol 9. do pol 10. ure zvečer. Gg. člane opozarjamo, da se knjige izposojujejo vsak dan med zgoraj navedenimi uradnimi urami in jih vabimo, da se naše obsežne knjižnice v kar največjem številu poslužujejo.

*

Opozarjamo gg. člane, da nam je prijavljenih več trgovin, ki se prodajo oziroma dajo v najem. Interesentje naj se blagovolijo obrniti za natančnejše podatke na naše društvo.

*

Članarina in naročnina. Pravkar smo razposlali vnanjim članom in naročnikom, ki za tekoče leto še niso poslali članarine oziroma naročnine, pozive za plačilo. Radi reda in prihranitve stroškov za zopetne opomine prosimo vse, ki so pozive prejeli, da se jim čimprej odzovejo.

*

Priporočilo. P. n. trgovce opozarjamo na nove inserate v našem listu ter jih prosimo, da se pri naročilih vedno ozirajo v prvi vrsti na oglase v našem listu. Kdor nas podpira, ga tudi Vi podpirajte.

*

Čeke so poslali. Fran Češnovar, Ljubljana; Alojzij Gatsch, Kostanjevica; Oroslav Schaffer, Zatičina. Hvala!

*

Darilo. Gospod Andrej Oset, lastnik podjetja Tolstovrške slatine na Koroškem je daroval 4 K 80 h za nabrane kupone. Najiskrenejša zahvala.

*

Izkaz društvene posredovalnice. Sprejmo se: 1 kontorist, 1 skladiščnik, 4 pomočniki mešane stroke, 2 pomočnika železninske stroke, 1 pomočnik manufakturne stroke, 3 pomočniki špecerijske stroke, 1 kontoristinja, 10 prodajalk, 5 učencev. — Službe išče: 2 knjigovodij, 1 korespondent, 3 kontoristi, 5 poslovođij, 3 potniki, 6 skladiščnikov, 21 pomočnikov mešane stroke, 7 pomočnikov železninske stroke, 10 pomočnikov manufakture stroke, 15 pomočnikov špecerijske stroke, 3 pomočniki modne in galanterijske stroke, 10 kontoristinj, 12 blagajničark, 20 prodajalk, 6 učencev, 4 učenke. — Posredovalnica posluje za delodajalce in člane društva brezplačno, za druge pa proti mali odškodnini.

Poštni čeki.

Vse člane in prijatelje našega društva posebno gospode trgovce vljudno prosimo, da blagovolijo poštne položnice (čeke), katerih ne rabijo, najsi bode katerekoli tvrdke, vpošiljati našemu društvu, ker je skupilo le-teh namenjeno poleg drugih doneskov za ustanovitev pokojninskega zaklada.

Delniška glavica K 6.000.000.

Rezervni fond okoli K 300.000.

JADRANSKA BANKA, FILIJALKA V LJUBLJANI

Šelenburgova ulica šte. 7 (nasproti glavne pošte).

Kupuje in prodaja: vrednostne papirje, rente, obligacije, zastavna pisma, prioritete, delnice, srečke itd. — Valute in devize. — Predujmi na vrednostne papirje in blago ležeče v javnih skladiščih. Promese k vsem žrebanjem.

Menjalnica.

:: Vloge na knjižice od dneva vložitve ::

4 1/2 %

do dneva dviga, rentni davek plačuje banka iz svojega. — Na tekoči in žiro-račun po dogovoru. — Živahna zveza z Ameriko. — Akreditivi.

Centrala v Trstu.

Eskomptuje: menice, devize in fakture. Zavarovanje vrednostnih papirjev proti kurzni izgubi. — Revizija žrebanja srečk itd. brezplačno. — Stavbni krediti. — Rembours-krediti. — Borzna naročila. Inkaso.

Filialka v Opatiji.

Ne bodete obžalovali, ako zahtevate vzorce in cenik

jajčnih rezancev in makaron

od trrdke Brata Zatka. To so specialitete prve vrste.

Češ. Budejovice **BRATA ZATKA** Češ. Budejovice.

c. in kr. dvorna zalagatelja.

Smrt konkurenci

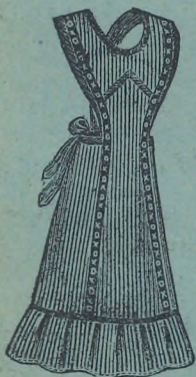
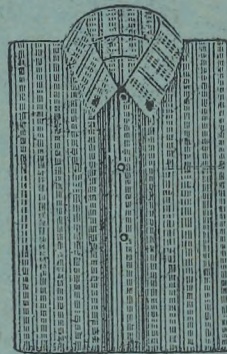
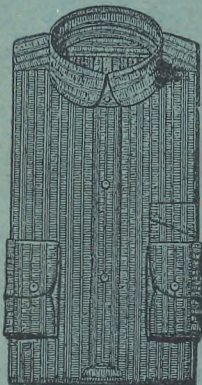
jaz ne želim, temveč vsakemu trgovcu velik dobiček, kar je pa le mogoče, ako dobavlja storjeno blago iz

Jugoslovanske izdelovalnice perila

R. Stermecki, Celje.

Poskusite! Nikakšen riziko! Poskusite!

Vzorčne pošiljatve franko. Neugajajoče se vzame nazaj.

„Zvezdna“ cikorija iz „Prve jugoslovanske tvornice za kavne surogate v Ljubljani“

se prodaja v korist „Trgovskemu domu“ in „Podpornemu skladu“ društva „Merkur“.

Slovenski trgovci in trgovski sotrudniki, priporočajte ta izvrstni slovenski izdelek!

J. KOSTEVC

trgovina z manufakturnim blagom in krojaškimi dodatki na drobno in debelo.

Ljubljana, Sv. Petra cesta št. 4 in 5.

Cene strogo solidne, postrežba točna.

Vzorci na zahtevo poštne prosto.

J. Knez, Ljubljana

trgovina z žitom in dež. pridelki.

Valjni mlin na Beričevem.

Priporoča svoje najboljše mlevske izdelke.

Češkoslovanska tovarna voščenega blaga in sveč

Maryško & drug

Brodec - Železni Brod (Češko)

ponuja po najnižjih cenah:

Cerkvene sveče vseh vrst, svetlo in mirno gorljive, kar je edino naša specijalitet; zvite sveče v najrazličnejših oblikah.

Priporoča nadalje stearinove namizne sveče izborne kakovosti, sveče iz parafina, božične svečke in sveče za lestence.

Cene najnižje; gg. trgovci dobe za prodajo zelo ugodne pogoje. Blago pošiljamo franko do vsake postaje.

Od čistega dobička odpade 2% v slovenske narodne namene.

Vzorci na zahtevanje zastoj in franko.

Najbolj varno naložen denar!

Denarnega prometa do 31. decembra 1911 nad 614.5 milijonov kron.

Stanje hranilnih vlog nad **42 milijonov** kron.

Največja slovenska hranilnica!

Rezervni zaklad nad 1,300.000 kron.

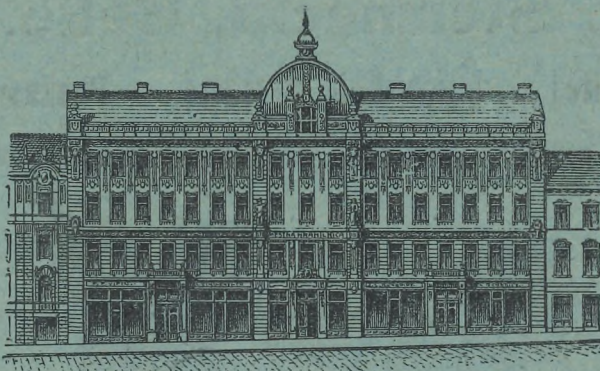
MESTNA HRANILNICA LJUBLJANSKA

V LJUBLJANI, v lastni hiši, v Prešernovi ul. št. 3

sprejema vloge vsak dan in jih obrestuje po $4\frac{1}{4}\%$ brez odbitka. Nevzdignjene obresti pripisuje vsakega pol leta h kapitalu. Sprejema vložne knjižice drugih denarnih zavodov kot gotov denar.

Denar in knjižice se lahko pošiljajo po pošti.

Za varnost vloženega denarja jamči zraven rezervnega zaklada še mestna občina ljubljanska z

vsem premoženjem in z vso davčno močjo. Izguba vloženega denarja je nemogoča, ker je po pravilih te hranilnice, potrjenih po c. kr. deželni vladi, izključena vsaka špekulacija in izguba vloženega denarja.

Za varčevanje ima vpeljana lične **domačo hranilnike**, v podpiranje slovenskih trgovcev in obrtnikov pa **kreditno društvo**.

Posoja na zemljišča po 5% in proti poplačevanju dolga po najmanj $\frac{1}{2}\%$. — Dolжник pa more svoj dolg poplačati tudi poprej, ako hoče. — Posoja se tudi na menice in vrednostne papirje.

Slovenski Trgovski Vestnik.

Glasilo slov. trgovskega društva „Merkur“, „Slov. trgovskega društva v Celju“ in „Slov. trgovskega in obrtnega društva v Mariboru“.

Vsebina:

1.) <i>Josip Skalar</i> : Narodnogospodarski pomen hladilne industrije.	7.) Raznoterosti:
Borza 1 1911. — Spodnještajski slovenski obrtni shod. — Domače industrije. — Žveplane rozine.
2.) <i>Dr. K. Hinterlechner</i> : Praktiška geologija. (Grafit).	8.) Gremij trgovcev v Ljubljani.
3.) <i>J. Kitek</i> : Temelji železniške tarife.	9.) Društvene vesti.
4.) <i>J. S.</i> : Za trgovstvo važne razsodbe.	10.) Trgovsko bolniško in podporno društvo v Ljubljani.
5.) <i>Val. Žun</i> : Delniške družbe.	
6.) <i>Just Piščanec</i> : Uvod v carinstvo.	

Izhaja petnajstega dne vsakega meseca.

Cena za celo leto pet kron. Posamezna številka 50 vinarjev.

Člani slovenskega trgovskega društva „Merkur“ in slovenskih trgovskih društev v Celju in Mariboru dobivajo list brezplačno.

Cena oglasom: Petit vrsta enega razpredelka stane pri enkratni objavi 25 h, pri dvakratni objavi 20 h, pri trikratni objavi 15 h, pri šestkratni objavi 12 h in za celoletno objavo 10 h. Za oba razpredelka velja dvojna cena.

Uredništvo in upravništvo: Ljubljana, „Narodni dom“.

Izdaja in zalaga slovensko trgovsko društvo „Merkur“.

Odgovorni urednik: **Ivan Volk**.

Tisk „Narodne tiskarne“ v Ljubljani.

Razpošiljanje
blaga na vse
kraje sveta!
Najcenejša, naj-
večja eksport.
tvrdba!

Prosim, zahte-
vajte veliki
cenik, ki se
ošlje zastoni
in poštnine
prosto!

Najboljše ure sedanjosti so z znamko

„IKO“.

— Dobi se samo pri tvrdki —

H. Suttner

Mestni trg (nasproti rotovža) Sv. Petra cesta 8.

**Velika izbira zlatnine,
srebrnine, kinasrebra**

— po najnižjih cenah. —

Cenik zastoni in poštnine prosto.

Lasna tovarna ur v Švici.

Tovarniška znamka „IKO“.

Avgust Agnola

v Ljubljani, na Dunajski cesti šte. 13

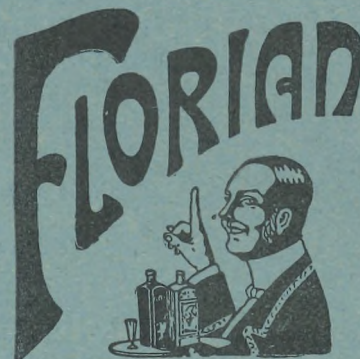
priporoča svojo izborno zalogo

steklenega blaga za namizje gostiln, kavarn,
zasebnikov itd., kakor tudi porcelan, svetilke,
okvire, ogledala in vse v to stroko spadajoče predmete.

Izdelovatelj cerkvenih oken po nizkih cenah.

Nobena kapljica

ne koristi tako želodcu,
kot pristani želodčni liker

Blizu in daleč
Vse ga pozná,
Kdor ga imá,
Ima zdravje doma!

Zahtevajte pristani „FLORIAN“

Zavračajte ponaredbe!

Naslov za naročila: „FLORIAN“, Ljubljana.

Postavno varovano.

Slovenci!

zahtevajte povsod

vžigalice

družbe

sv. Cirila in Metoda.

Zaloga pri tvrdki

Ivan Perdan

v Ljubljani.

**Riunione Adriatica
di Sicurta.**

Zastopstvo za Kranjsko:

tvrdba

Ivan Perdan
v Ljubljani.

Zaloga

sukna, platna,
:: modnega in ::
manufakturnega
blaga.

Franc Souvan sin, Ljubljana

Mestni trg št. 22/23 zraven tvrde Petričič.

Brzjavni naslov: SOUVAN SIN LJUBLJANA.

Največja zaloga

:: preprog. ::

Popolne opreme

:: za neveste. ::

Slovenski trgovci!
Prispevajte za
Trgovski dom!

Jernej Bahovec
Ljubljana

Sv. Petra cesta št. 2. ✱ Filijalka: Resljeva cesta št. 7.

Trgovina papirja, papirnatih vreč, pisalnega in
risalnega orodja, šolskih knjig in zvezkov, kipov
slovenskih pisateljev itd. itd.

Največja zaloga

usnja

domačega in inozemskega izdelka na drobno
in na debelo kakor tudi

vseh čevlarskih potrebščin

po najnižjih cenah.

J. MARCHIOTTI

Ljubljana, Sv. Petra cesta.

Trgovina

s špecerijskim blagom.

Točna in solidna postrežba!

Trgovina z moko in

deželnimi pridelki.

Ljubljana

A. ŠARABON

Ljubljana

priporoča svojo novourejeno glavno

zalogo rudninske vode.

Velika pražarna za kavo

in mlin za dišave

z električnim obratom.

Na drobno in na debelo!

Zaloga brinja in sliv

za žganjekuho.

 Največja zaloga železnine v Ljubljani

je pri

Franc Stupica

na Marije Terezije cesti

zraven Figabirta.

Tu se dobe vedno najnovejše slamo-
reznice, mlatilnice, gepelni, čistilnice
in vsi drugi poljedelski stroji, traverze,
železniške šine, najboljši cement,
lepenka in pločevina za strehe,
štorja za strope, okovi za okna in
vrata, štedilniki, peči, nagrobni
križi, pumpe za vodo, vino in gnoj-
nico, najlepša kuhinjska oprava,
razni plugi, železne brane, vsako-
vrstno orodje za kovače, ključavni-
čarje, kleparje, mizarje, zidarje in
tesarje, sploh vse v železninsko trgo-
vino spadajoče.

Postrežba točna in poštena. Cene zmerne.

Ustanovljena 1882. Pošt. hraniln. rač. št. 828.406. Telefon št. 185.

Kmetska posojilnica - ljubljanske okolice -

registrovana zadruga z neomejeno zavezo

v Ljubljani, na Dunajski cesti 18, v Ljubljani

— v lastnem združnem domu —

je imela koncem leta 1909 denarnega prometa

K 81,116.121.11

— upravnega premoženja —

K 20,775.510.59

Obrestuje hranilne vloge po

4 1/2 %

brez vsakega odbitka rentnega davka, katerega
plačuje posojilnica sama za vložnike.

Sprejema tudi vloge v tekočem računu v zvezi
s čekovnim prometom ter jih obrestuje od dne
vloge do dne dviga.

Stanje hranilnih vlog nad **K 20,000.000.**

Posojuje na zemljišča po 5 1/4 % z 1/2 % na amortizacijo
ali pa po 5 1/4 % brez amortizacije. Na menice pa po
6 %. Posojilnica sprejema tudi vsak drug načrt glede
amortizacije dolga.

Uradne ure vsak dan od 8.—12. in od 3.—4.

Zahtevajte
povsod

Ilirija kremo za čevlje

Zahtevajte
povsod

dalje Ilirija čistilo in čistilni prašek za kovine, parketno voščilo,
lak za usnje, vazelino in kolomaz

iz domače tovarne kemičnih izdelkov

GOLOB & K^o.

Ljubljana — Vič.

Cena in kvaliteta povse konkurenčna.

Škatlje

za shranjevanje blaga
v trpežni obliki.

Kartoni

za razpošiljanje
klobas, masla,
oblek, perila in
drugega blaga

Škatljice za čaj

nadalje

Trgovske knjižice za odje-
malce v platno vezane

se dobe najceneje pri

Ljubljanski kartonažni tvornici
I. Bonač v Ljubljani.

Blagovoli se naj povprašati.

FRAN SAX

elektrotehnik

Ljubljana, Gradišče št. 7.

oblastveno konc. inštalater za električne naprave, luči,
prenos sile; dalje hišnih zvonil, telefonov itd. Strelo-
vodne naprave. Poprava v stroko spadajočih del. V
zalogi blago prve vrste, proračuni na razpolago.
Opremljem sem z najboljšimi in najnovejšimi preskuš-
evalnimi aparati. — Cene in delo solidno!

1883

300018190, 4

SLOVENSKI TRGOVSKI VESTNIK.

Glasilo slov. trgovskega društva „Merkur“, „Slov. trgovskega društva v Celju“ in „Slov. trgovskega in obrtnega društva v Mariboru“.

Letnik IX.

V Ljubljani, dne 15. aprila 1912.

Štev. 4.

Narodnogospodarski pomen hladilne industrije.

Spisal Josip Skalar.

Letošnja nenavadno mila zima bo imela zopet za posledico veliko pomanjkanje ledu. Ker pa je led velike važnosti za obrt, trgovino in industrijo, menda ne bo odveč, ako v naslednjem opišem pomen hladilne industrije za kraje, kjer je malo vode, oziroma ledu, ali pa za ona poletja, ki slede mili zimi.

Pomagati si morajo ti kraji z umetnim ledom in umetnim mrazom. Vsestranski napredek v našem obrtu in industriji pa je imel tudi za posledico, da se je hladilna industrija v zadnjih desetletjih neprimerno hitro razvila. In razvijala se je tembolj, čimbolj je rastlo zanimanje za moderne naprave.

Vporaba hladilnih sredstev za življenske potrebe je tedaj vedno večja. Saj je pa tudi spoznanje vedno večje, da so n. pr. živila, ki niso več popolnoma sveža, nevarna zdravju in življenju. Ker pa se lahko s hlajenjem dobro konzervira, je naravno, da se išče v to primernih sredstev in se jih izpopolnjuje.

Najprimitivnejše hladilno sredstvo je pač naravni led. Ker pa je tak led, ki ga dobivamo iz potokov ali stoječih voda, poln nevarnih bakterij (v enem cm³ stopljenega naravnega ledu se je našlo 150.000 do 880.000 bakterij), so se našla pota, napravljati led iz čiste vode in sicer na umeten način.

V industriji se led (naravni ali umetni) ne vporablja mnogo; pač pa pridejo tukaj v poštev hladilne tekočine in mrzel zrak, in v raznih panogah industrije je postala vporaba hladilnih strojev pogoj za njih obstoj. V prvi vrsti pridejo tukaj v poštev pivovarne. Te potrebujejo, ako odštejemo t. zv. led za manipulacijo, jako veliko množino hladu v ohlajenje piva, ki pride iz kotlov in za konzerviranje piva v kletih. Zadnje morajo imeti vedno enakomerno temperaturo 5°, oziroma 1° do 1,5° C, ki povzroča pri podjetjih z letno produkcijo nad 10.000 hl in hlajenjem potom naravnega ledu, jako občutne stroške. Razentega to hlajenje ni sigurno. Kleti za pivo naj

imajo suh in čist zrak. Ta se pa da doseči le pri umetnem hlajenju, tedaj je hladilni stroj za pivovarja velikega pomena, da, neobhodno potreben pripomoček.

Dalje pridejo v hladilni industriji v poštev klavnice, katerih si danes brez hladilnih prostorov niti predstavljati ne moremo. Meso v teh prostorih se z dovanjem čistega, mrzlega in suhega zraka, ne le ohladi in s tem obvaruje gnjilobe, ampak meso postane na površini suho in vsled tega tudi nežnejše in lažje prebavljivo, ne da bi pri tem izgubilo na okusu, redilni vrednosti in zunanosti. V takih hladilnih prostorih se obdrži meso lahko cele tedne, da, mesece, in s tem je možno dati konzumentu meso vedno sveže in zdravo.

V mnogih krajih imajo velika hladilna poslopja, ki sprejemajo poleg mesa tudi ribe, divjačino in perutnino, sočivje, surovo maslo, sir, jajca, sadje in delikatese, in jih ohranjujejo prav dolgo sveže. V Hamburgu, Berolinu, Monakovem in drugih večjih mestih Nemčije imajo hladilna poslopja, ki oddajajo trgovcem posamezne »hladilne celice« Za vporabo se plača letno 20 do 60 mark za m².

Z jajci, surovim maslom, divjačino, perutnino in cvetlicami se na ta način lahko imenitno špekulira. Tako n. pr. imamo na Češkem take hladilne naprave, iz katerih se prodaja v Pariz divjačino in perutnino, če so tam cene jako visoke. V danskih obmorskih krajih špekulirajo na podoben način z jajci in surovim maslom. V Avstraliji in v angleških pomorskih mestih so velikanske hladilne hiše, od katerih dobivajo ladje velike množine mesa. Isto je bilo zdaj pri uvozu argentinskega mesa.

Prekmorski parniki, ki prevažajo meso, in pa moderni pasażirni parniki imajo seveda tudi moderne hladilne naprave, da konzervirajo živila. Razume se, da imajo bojne ladje poleg omenjenih naprav še hladilne naprave za municijo i. t. d.

Hladilne naprave so pa tudi velikega pomena za mlekarne. Posebno pridejo v poštev pri fabrikaciji ledu iz mleka in pri ohlajenju mleka, kadar se dela smetana. Tovarne za umetno surovo maslo in margarin, žgalnice, čokoladne, slad-

korne, stearinske, kemične tvornice in one za gumi, olje itd. neobhodno potrebujejo hladilne stroje za svoje produkte.

Pa tudi rudokopi se izumov na tem polju kaj izborna poslužujejo. Pozabiti ne smemo končno umetnih drsališč, ki nudijo vsled hladilnih naprav prijetnost drsanja tudi v zaprtem prostoru in toplejših dnevih.

Zanimivo je tudi, da hlade v pariški »Morgue« in v hamburški bolnišnici (v prosti luki) mrtvece potom posebnih hladilnih strojev (10 do 20° mraza), da se omogoči na ta način dalje časa agnosciranje. Naj še omenim, da hlade v Ameriki že eno desetletje sem poleti stanovanja s posebnimi hladilnimi cevmi, ki so podobne sedanjim, ki dovajajo toploto. Kolikega pomena je to za raznotere obrate in za južne kraje, je pač jasno.

Pomen hladilne industrije za raznotere panoge narodnega gospodarstva leži pač na dlani. Zahvaliti se pa ima predvsem delu učenjakov in neumornim stremljenjem tehnikov, ki so omogočili, da so stroji za nabavo nizke temperature tako popolni. Brez te popolnosti bi dandanes tudi ne imeli cenene tovarniške produkcije raznih kislin in tekočega zraka, ki potrebujejo vsi prav izborne aparate.

Dandanes pač ni smoter hladilne tehnike, naravnih led nadomestiti z umetnim; pač pa hoče hladilna industrija direktno vporabljati mraz. Hladilni stroj je nosilec hladu in ohlajena voda se od tu razteka po ceveh tja, kjer se potrebuje nizka temperatura. Po drugih ceveh se zopet vrača, da odda prejeto gorkoto. Stvar je tedaj enostavna in obrat ne provzroča velikih stroškov. Nabava hladilnih strojev in naprav stane sicer nekaj denarja, vendar se tu investirani kapital izborna obrestuje. Ni čuda tedaj, da se je tekom zadnjih let ta industrija tako zelo razvila. Ali ne bi bilo mogoče napraviti tovarno za take stroje pri nas? Saj smo kot južni deželani v to takorekoč poklicani!

Praktiška geologija.

(Grafit.)

Spisal dr. K. Hinterlechner.

(Dalje.)

V Severni Ameriki kopljejo grafit pri Graphitville, N. C., v Združenih državah pod nebom; sicer ga dobivajo pod zemljo. Za avstrijska nahajališča velja le poslednje:

Kakor se razvidi iz podatkov v prvi letošnji številki, je grafitu vedno nekaj, in sicer razno veliko absolutno nezgorne snovi primešane, ki jo imenujemo pepel. V naravi ima grafit pogojno še več pepela v sebi, nego nam povedo za izgled navedene analize *). Dotično ne-

*) V prvi letošnji številki se je vrnilo več neljubih, tiskovnih pomot. Zlasti zadevno številko opozarjam zato tukaj tudi na popravke v 2. številki.

zgorno in nerabno snov je treba presoјati za prakso raz različna stališča. a) Dosti velike kose nerabne snovi izbero z rokami ter jih odstranijo. b) Razen te snovi je pa primešano grafitu še raznih drugih, ki vsled svoje drobnosti ne dovoljujejo mehničnega izbora z rokami. V to potrebujejo primernih priprav, kajti nečist grafit se mora primerno rafinirati, če dovoljujejo to okolnosti. Poleg mehaničnih eksistirajo tudi kemične metode za trebljenje grafitov.

Vobče postopajo z materialom, ki so mu izbrali vse večje kose nerabne snovi, z rokami tako-le: Najprej ga zmeljejo v kotalnikih (glej letnik VI., str. 112 in 113) ali v primernih mlinih. Doteكاتi se mora pri tem vedno dosti vode, da dobe končno prav redko, črnkasto blato. Poslednje odteče po žlebi v podolgasto jamo, ki je ob straneh popolnoma zapažena do svojega zgornjega roba. Vsled tega je podobna (vsaj približno) ogromnemu, podolgastemu, v zemljo pogreznemu zaboju. V tem stoje povprek navpične stene; ves »zaboj« je predeljen torej v več oddelkov. Ob vrhnjem robu ima vsaka stena zarezo ali luknjo; ena na svoji vrhnji, desni, druga na vrhnji, levi strani, naslednja zopet na desni i. t. d. Goščava, ki priteče v prvi oddelek, ga napolni najprej, potem pa prestopi skozi omenjeno zarezo ali luknjo prve stene v drugi oddelek. Tu se vrši isto kot v prvem oddelku; goščava prestopi v tretji oddelek i. t. d. ter končno v poslednjega. S tem ravnanjem dosežejo, da se sesedejo največji, ker so vsaj navadno tudi najtežji, drobci zdrobljene zmesi že v žlebu, ki je napeljan v prvi oddelek, ali pa vsaj v tem samem. V drugem oddelku se sesedejo že manjši koščeki, in v vsakem nadaljnjem tem manjši, ker tem lažji, čim bolj je oddaljen od prvega oddelka.

So, ki mislijo, oziroma so, ki bi hoteli natveziti včasih drugim mnenje, da se dá na ta način pomnožiti relativna množica grafitu vsaj v poslednjem oddelku, češ, debela, nerabna snov se seseda razmeroma blizu kotalnika ali pa, kakor rečeno, vsaj v prvih oddelkih v jami, fini grafitov prah pa odnese voda v bolj oddaljene oddelke; zlasti v poslednjega. Temu pa nikakor ni tako. Minerali, ki se nahajajo poleg grafitu, so namreč 1. deloma tako na drobno zrasli z grafitom, da se jih sploh ne more odstraniti mehanskim potom, 2. se pa nahajajo poleg grafitu navadno rudninske snovi, ki imajo skoro prav isto gostoto kot grafit *) sam; to velja zlasti o kremenjaku, kloritu in o kaolinu. 3. Luskasta grafitova oblika povzroča, da se nekoliko počasneje se-

*) Gostota grafitu in nekaterih mu primešanih mineralov je	
grafit	2.3
kremenjak (Quarz)	2.5—2.8
klorit	2.65—2.97
muskovit	2.76—3—
kislit	2.8—3.2
kaslin	2.51.

seda v vodi nego zrna drugih snovi. 4. Odnese tekoča voda vsaj nekaj čistega grafitu; povzroči torej izgubo. Vse navedene okoliščine pa povzročajo, da se ogljikova množica na ta način prav nič ne ali pa vsaj bistveno ne pomnoži, kar omenjam izrečno zato, ker s tem sleparijo prav radi podjetnike-začetnike, da bi jim »obesili« pasivna podjetja. Zadevno vsega tega postopanja se sklicujem tudi na številke, ki sem jih navedel na strani 7. pod številkami I. do VI. in v februarjevi številki med popravki. Kakor je na dotičnem mestu omenjeno, se nanašajo številke pod I. do VI. na surovo snov, pod V. in VI. pa na material, ki je vsaj v principu na opisani način »očiščen« ali »otrebljen«. Ako pa primerjamo podatke sub V. z onimi pod I. do IV. in na drugi strani one pod VI. z vsemi ostalimi, tedaj je menda vsakomur jasno, da ima končno dobro rabljiv grafit že izpočetka precej ogljika v sebi, da ne postane snov srednje kakovosti (sub VI.) nikoli ali pa kvečjem pogojno prima blago, in končno, da se ne izpremeni tem potom (!) prvotno slab material nikoli v dobro blago. — Vse navedeno postopanje ima le ta uspeh, da odstranijo debelejšo snov, in da je mogoče dati ostalemu grafitu zahtevano obliko. Kadar se namreč omenjena jama z grafitom zadosti napolni, jo izpraznijo; voda odteče, grafitu pa dačo v stiskalnicah primerno, priročno obliko, v kateri pride potem (eventualno še kako adjustiran z etiketami) na trg.

Predstoječe pojasnjuje obenem, zakaj ima poznanje kemične grafitove narave (ogljik, pepel) toliko važnost za prakso; to zlasti tedaj, če upoštevamo razne v III. letošnji številki navedene momente, ki se tičejo neraztopnih industrijskih izdelkov sploh in topilnikov posebej, za katere se porabi vsekakor največ grafitu, in katere stroka najbolj vpliva na njegovo ceno.

Luskasti grafit se dá očistiti glavnega dela nerabnih snovi na naslednji način suhim potom. Pri Pasavi zdrobe najprej vso hribino, ki ima tak grafit v sebi. Ker se grafit ne dá streti, ostane vsaj v veliki množini neizpremenjen v tem prahu. S pomočjo vetra in raznih sit odstranijo potem ves prah; ostanek je pa dosti čist grafit, ki ima precej veliko vrednost. Ta material imenujejo »Flinz«.

Kadar naj otrebimo grafit nerabnih primesi popolnoma, ne preostaja pač nič drugega, kakor kemični način trebitve. Tem potom raztopé namreč vse nerabne mineralne primesi v raznih, kemičnih spojinah, ko ostane grafit pri vsem postopanju docela neizpremenjen. Na ta način se vsled ravno te lastnosti tudi nič grafitu ne poizgubi. — Tekom časa so izumili več sem spadajočih metod; izmed njih so se nekatere tudi v praksi več ali manj obnesle in so še dandanes v rabi.

Podrobna razlaga teh procesov bi zahtevala precejšnjega znanja kemije; zato se tu ne bom spuščal v posameznosti, vsekakor naj pa omenim vsaj to-le: Vsak grafitov pepel je vsaj deloma različno kemično sestav-

ljen. Posamezni pepelovi deli se topé v raznih, kemičnih snoveh. Zato zavisi narava poslednjih od kemične narave pepelove; množica posameznih reagencij pa zavisi od množice posameznih spojin, iz katerih je vsakokratni pepel. Zadevno teh metod odločuje torej kemična narava grafitovega pepela. Dokazano je dalje, da ga ni grafitu, čigar pepela bi ne bilo mogoče odstraniti kemičnim potom. Da se v praksi ne morejo posluževati kemičnih metod*) brez previdnih poizkusov in primernih kalkulacij, leži pač na dlani, kajti kemični preparati niso zastoj in delavec istotako ne.

Kot izgled mehansko kemične trebitve naj navedem naslednjo (patentirano) metodo. Grafit, ki ga naj očistijo, zmešajo najprej s kakimi organskimi snovmi, ki se ne zmešajo z vodo, in kakršen je na pr. petrolej. Tej zmesi dotočijo (30—40° C) tople vode in primešajo še krede ali kake podobne snovi. Kreda in kislina, ki se dočaja navedeni zmesi, oddajata ogljikov dvokis (Kohlensäure). Ta plin privzdigne grafitove delce na površino vse zmesi, kjer jih posameje; nerabne snovi se pa sesedejo na dnu posode. Grafiti, ki imajo prvotno le kakih 40% ogljika v sebi, sestoje, ako smo jih na ta način otrebili, končno pogojno iz 90% ogljika**).

* * *

V kaj vse služi grafit, smo pojasnili že v 2. številki izhajajočega letnika. V nekaterih slučajih je precej vseeno, kakšen grafit se rabi. Zlasti zadevno sledečih treh uporab pa to nikakor ne velja. 1. Ne velja to zadevno izdelovanja grafitnikov (svinčnikov); 2. zadevno izdelovanja topilnikov, in 3. kar se tiče raznih maž sploh (Antifrikationsmittel).

Kljub temu, da se rabi za izdelovanje grafitnikov le kake 4% vsega grafitu, je njena cena vendar dosti visoka; to zato, ker je takega grafitu, kakršen se rabi v to svrhu, razmeroma malo.

Grafit, ki naj služi za grafitnike, mora imeti namreč že prvotno, torej že na svojem naravnem nahajališču, naslednje lastnosti:

1. Že prvotno mora biti dosti čist.

2. Popolnoma jedrnat grafitni zato za grafitnike priporočljiv, ker so z njim narejene črte zamoklo črne; tak grafit se prime tudi le slabo papirja. V to svrhu služi najbolje luskasti grafit, če niso njegove luske prevelike. Grafitniki, ki so iz prevelikih, grafitovih lusk, namreč ne pišejo, ali pa vsaj ne dobro, ampak drče preko papirja, ne da bi pisali. Od takih grafitnikov se odluščijo le mali grafitovi delci brez vsakih pišnih sledov.

3. Posamezne luskice morajo biti med seboj že izpočetka enako velike. Grafit, ki je par stokrat mečji od demanta, se da namreč mnogo težje zdrobiti, nego demant, ki nam velja kot najtrša rudnina. Vsled tega se

*) Več teh metod je vsaj v Nemčiji patentiranih.

**) Glej ta spis: VI. letnik str. 88.

pa dadó prvotno različno velike luske le s težavo v enako male drobce izpremeniti. Za grafitnike je zato le tak material rabljiv, čigar luske so enako velike. Takega grafita je pa, kakor sem že omenil, v naravi najmanj dobiti.

Poleg sibirskega grafita je za izdelovanje grafitnikov najboljši material češki grafit od Črnega Potoka. Iz češkega grafita je dandanes tudi največ teh pisal.

Kakor sem že navedel, plačuje tvrdka A. W. Faber (Nürnberg, Bavarsko) za 50 kg najboljšega Alibertovega (sibirskega) grafita 1700 mark ali približno 40 K za posamezni kilogram.

Kot merilo za visokost te cene naj služi sledeče. Najmanj so vredni*) popolnoma jedrnati grafiti, ki so (sicer) že očiščeni, ki nimajo nič žvepla v sebi, in ki so vsaj iz 50% ogljika. Tako blago je 35—65 mark pro 1000 kg vredno; (1 marka = 1 K 17 vin.). Torej 1000 kg približno 41 do 76 K, ali 1 kg: 4—7,6 vin.

(Dalje prihodjč.)

Temelji železniške tarife.

Spisal J. Kitek.

, Dalje.

Nikakor ne kaže domnevati, da so zgolj celotni lastni stroški železnic merodajni za višino tarifne postavke. Merodajni so samo v toliko, v kolikor označujejo neko mejo, pod katero se ne sme znižati prevaževalna cena. Večjega pomena za višino tarifnih postavk je gospodarsko stališče železnice. Ako je železnica zasebno-gospodarsko podjetje, si bode gotovo prizadevala, svoje stavke tako uravnati, da ji bode vse to donášalo čim največ čistega dobička, ki ga bodo lastniki železnice razdelili med seboj. Drugačna je stvar, ako je železniško podjetje javna institucija, ki ne skrbi v prvi vrsti za neposreden čisti dobiček, marveč ji je na tem, ustreči gospodarskim zahtevam prevaževalcev. V tem slučaju je dobiček na strani transportnih interesentov, ker železnica bo zahtevala le toliko prevaževalno ceno, kolikor je neobhodno potrebno, da se pokrijejo splošni in obratni stroški.

Možna in dopustna sta v pokritje vseh stroškov pri takem gospodarjenju dva načina. Po prvem načinu prispevali bi k stroškom železnic samo oni, ki imajo od železnic kot transportnega sredstva resnično korist, to je vsi, ki pač železnice uporabljajo. Po drugem načinu pa sploh vsi državljani, kar se da opravičiti seveda le z državnogospodarskega stališča. S tega stališča bi ne smatrali železnice kakor naprave z individualno koristjo,

*) Kakor pri vsakem blagu, tako se izpreminja cena tudi grafitu od časa do časa. V vsakem konkretnem slučaju je treba poizvedeti torej iznovega tržne cene. To naj ne velja zadevno mojih podatkov le z ozirom na grafit, ampak tudi zadevno vseh cen, ki jih bodem navedel še pozneje prilično, torej tudi onih o drugih rudninskih snoveh.

marveč kot naprave v splošno korist, ker pospešujejo domače proizvodnjanje, dvigujejo davčno moč in omogočijo hitro obrambo domovine.

Izkušnja nas uči, da so pri raznih železnicah tudi tarife različne. Vzrok temu je gostost prometa, gotovo pa tudi gospodarski načini, ki so v veljavi pri raznih železnicah. Zasebne železnice imajo povprečno najvišje tarife. Državne železnice pa, ki so zasnovane na občno-gospodarski podlagi, so zadovoljne z nižjimi tarifi. Vendar tudi za te še niso tarife popolnoma dognana stvar. Med učitelji narodnega gospodarstva vladajo različni nazori glede načina tvorbe tarifov, kar vpliva na državno-železniške tarife. Eni hočejo s tarifi pokriti samo obratne stroške, splošni stroški, torej obrestovanje in amortizacija glavnice pa se naj poravnajo potom davkov. Drugi zopet zahtevajo za podlago tarife splošne stroške, pokritje obratnih stroškov pa se naj izterja potom davkov. To osnovo, imenovano pristojbinski princip, smatrajo drugi dopustljivo šele tedaj, kadar se je že izvršila amortizacija gradbene glavnice. Pertot celo želi celotne stroške železnic pokriti z davki; vporaba železnic bi naj bila po njegovem nauku brezplačna, kakor vporaba navadnih cest. Poleg teh je pa tudi v veljavi mnenje, da bo potrebno predrugati davčni zistem in poddržaviti vse železnice, predno dospemo do vsestransko zadovoljivih podlog železniški tarifi.

IV.

Više smo poudarjali, da pojemajo stroški za promet sorazmerno z množino prometa. To seve samo do neke meje, ker sicer bi morali z odpravo prevoznine tudi prenehati stroški za prevažanje. Dasi je poslednje docela nemogoče, je vendar to načelo v blažji obliki za sestavo tarifnega zistema najzanesljivejša podlaga. Pravim nalašč najzanesljivejša zato, ker v železniški praksi ne zahtevajo natančno potem računov dognanih tarifnih postavk, temveč se pri določanju postavk opirajo na vporabo splošno veljavnih načel. Kakor smo že omenili, ne zavisi višina tarife toliko od višine lastnih stroškov, marveč bolj od stremljenja železnic, z nizkimi tarifi potegniti ves promet nase in tako doseči največjo splošno korist. V praktičnem obratu ni možno ozirati se na vsako nianso lastnih stroškov. Zavoljo tega detajlirajo lastne stroške v svrhu zagotovitve podlag za tarifne postavke le v toliko, v kolikor je to praktično. Železnica, ki bi hotela v tem prenatlačna biti, povzročila bi si s to natančnostjo toliko stroškov, trdi Lehr, da bi se celo oddaljila od zaželenega smotra.

Železniško tarifo torej, ki izvira iz principa množinskega izkoriščanja, in se pri nje določitvi ni oziralo na lastne stroške posameznih pošiljatev, je železnica osnovala na podlagi naravnega zistema. Med raznimi postavkami tarife po tem sistemu vlada popolnoma naravni razložek, ki je povzročen po hitrosti prevažanja, po mno-

žini, oziroma prostornini prevažanega blaga in po konstrukciji uporabljenih železniških voz. Tarifna postavka je torej višja, če damo blago prevažati s hitrejšim vlakom. V pošttev pa pridejo zastran hitrosti samo tovorni, osobni in brzovlaki. Višja je tudi postavka pri blagu, ki zavzame pri prevažanju dosti prostora, višja tudi pri težkem blagu. Razmeroma nižja je pa postavka pri vporabi celega voza, kakor postavka za razpošiljanje kosovnega blaga. Prevozniška postavka se smatra tukaj s stališča popolnega izkoriščanja voz ali absolutne tare, lahko pa tudi s stališča istinitega izkoriščanja voz ali relativne tare. Voz, ki prenaša 15 ton čiste teže, je slabo izkoriščen, ako naložimo nanj samo 8 ali 10 ton. Železnice stremiti za tem, da je dejansko izkoriščanje voz v pravem razmerju k možnosti izkoriščanja. Dejansko izkoriščanje voz, relativna tara, naj bi bilo toliko, kakor možnost izkoriščanja, absolutna tara. Ker pa to ni vsikdar možno doseči, se pri slabi relativni tari vračunajo višje postavke, da se nadomesti nastali pomanjkljaj, ali se pa vračunajo nižje postavke z vpoštevanjem nosilnosti voz.

Po naravnem zistemu tudi ni tisto, ali zahtevam za svojo pošiljatev pokrit ali odprt voz.

Matematična podlaga za izračunavanje enotne postavke po naravnem zistemu je stalni del tarifne postavke ali spremenljivi stroški železnic, ki znašajo, kakor nam je že znano, samo 25% celotnih stroškov.

Popolnoma drugačno merilo pa vlada pri razrednem ali vrednostnem zistemu. Pri tvorbi tarife se tukaj železnica ozira le na stroške, ki jih povzroča vsaka posamezna pošiljatev. Prometna vrednost kakega blaga je vsled tega merodajna za višino tarifne postavke. Čim viši prevažalni strošek prenaša kako blago, tem več bo skušala železnica izterjati za posamezno pošiljatev. Ker se bo hotela vsaka železnica po tem tarifnem zistemu kolikor najbolj s svojimi prevaževalnimi cenami prilagoditi prometni ceni blaga, nastalo bi toliko različnih postavk, kolikor vrst blaga bi pač pri prevažanju prišlo v pošttev. Vendar praktično ni poskrbljeno za vsako blago s posebno tarifo, marveč najdemo pri tem zistemu več razredov, v katere uvrstijo sicer razno, pa saj približno istovredno blago.

Matematičnim potom dobimo za ta zistem še najbolj zanesljivih podatkov, ker tvori podlago proračunanju postavk spremenljivi del tarifne postavke ali stalni stroški, ki znašajo kakor že vemo, 75% celotnih stroškov. Železnice z redkim prometom nagibljejo k temu zistemu, to je k vrednostni klasifikaciji blaga, ker le gost promet dopuša povprečno ravnanje s prevaževalnim blagom.

Čeprav trdijo o tem zistemu, da najbolj odgovarja našim gospodarskim odnošajem, se vendar ni mogel kakor tudi naravni zistem ne, nikjer ohraniti samostojno. Z malimi izjemami vlada po vseh železnicah mešani zistem. Sloni še sicer pretežno na razredovanju, vendar dopušča prevažanje blaga, brez ozira na njega vrednost,

če ga je le zadostna množina. Tarifna postavka je tukaj spremenljiva ter se njega višina ravna po tem, če je blago brzovozno, zasežno, kosovno ali pa za cele vozove. Schreiber pripoveduje, da so badenske državne železnice preskusile zapored vse tri zisteme in glasom statistike dosegle v času mešanega zistema najboljše razmerje med netto in brutto težo, namreč 1 : 3·96, kar spričuje po danih pogojih najboljše izkoriščanje obratnih sredstev.

Kakor se opira mešani zistem na vrednosten ali razreden zistem, prav tako se opira pasovni zistem na naraven zistem. Ko je pasovna tarifa pri pošti in brzovozu prodrila, zahtevali so jo nekaterniki tudi za železnice. Bistvo te tarife je v tem, da transportno razdaljo razdeli na več stopenj tako, da ostaja prevoznina za obseg ene stopnje vedno enaka. Izključno se tega zistema ni polastila nobena železnica. Če hočemo natančni biti, tedaj pasovna tarifa ni nikak nov zistem, marveč samo poseben način za tvorbo prevozne cene. Nastala je iz najbolj enostavne tarife, to je tarife na razdaljo. Rabimo jo prav tako lahko v naravnem, kakor vrednostnem in mešanem zistemu, ne da bi bistvo teh zistemov kakorkoli predrugačila.

Splošno lahko trdimo, da na zasebno gospodarski podlagi zasnovane železnice gojijo vrednostni zistem, občno gospodarsko zasnovane železnice pa naravni zistem.

Vrednostni zistem se bo vdomačil tam, kjer pričakujejo visokih čistih dohodkov, naravni pa tam, kjer že samo pokritje obratnih stroškov zadostuje, posebno če je že izplačana v železnici naložena glavница.

Gotovo pa je, da donaša železnicam dobiček le množinsko blago. Weichs-Glan je izračunal, da znaša pri vseh avstrijskih železnicah primanjkljaj v kosovnem prometu čez 50 milijonov kron. Lastni stroški za kosovni promet so mnogo višji kakor dohodki. Zahteva pa, naj bode med dohodki in lastnimi stroški pri kosovnem prometu isto razmerje kakor pri vozovnih nakladah, ni upravičena, ker bi vse one zadela preobčutno, ki nimajo in ne morejo blaga razpošiljati na debelo.

(Dalje prih.)

Za trgovstvo važne razsodbe.

1. K izpolnitvi službene pogodbe ni nihče primoran. Predno je postala pravomočna postava za trgovske uslužbence, ni bilo nobenih postavnih določil za predčasni opust službe ozir. za predčasno prekinjenje službenega razmerja. V takih slučajih se je mogel oškodovanec ozirati le na §§ 54 in 85 obrtn. reda, ki govorita o povrnitvi škode, ozir. pravici delodajalca, prisiliti delojemalca, ki je prelomil pogodbo, da se vrne zopet k delu; po § 919 o. d. z. daje razentega oškodovanemu pogodnemu delu pravico, da zahteva vestno izpolnjevanje pogodbe od strani drugega dela.

V praksi pa se ta določila niso obnesla. Zato so se prevzela v §§ 21 in 23 postavbe za trgovske uslužbenke prav jasna določila za civilnopravno odškodovanje v slučaju predčasnega opusta službe. Po teh izvajanjih bo naslednji slučaj boljše razumljiv:

Delodajalec, ki se je čutil vsled nenadnega izstopa svojega ekspedienta (odpravitelja) iz službe oškodovanega, je tožil izstopivšega delojemalca v zmislu § 919 o. d. z. pri okrajnem kot trgovskem sodišču na Dunaju v strogo izpolnitev pogodbe. Tožba je bila v obeh instancah zavrnjena in tudi najvišje sodišče ni ugodilo reviziji tožnika. V sodbi je izrečeno, da ne pride z ozirom na postavbo za trgovske uslužbenke, v kateri je jasno rečeno, da ima oškodovanec pravico do povrnitve vsled predčasnega izstopa nastale škode (§§ 21 in 23), nobena druga postavba tukaj v poštev. Tedaj se tudi ne more zahtevati izpolnitev pogodbe po § 919 o. d. z. Pravica do povrnitve škode pa se ne sme samovoljno spremeniti v druge zahteve. Socialnopolitična stran postavbe za trgovske uslužbenke leži ravno v tem, da je za delojemalca ugodna in bi se ta namera ne mogla izvršiti, ako bi se ugodilo tožbi. Sploh pa bo tudi pri reformi splošnega državnega zakonika ta tendenca prevladala in ni dvoma, da se bo § 919 spremenil, oziroma opustil.

Kaj vse razvidimo iz tega? Da sme delodajalec od svojega uslužbenca, ki je samovoljno zapustil službo, zahtevati pač povračilo nastale škode, nikakor ga pa ne more prisiliti k delu med dogovorjeno odpovedno dobo. Kaznivost predčasnega izstopa iz službe najvišji sodni dvor niti ni vzel v pretres pri tozadevni presoji. Ker se je § 85 obrtnega reda pri zakonu za trgovske uslužbenke popolnoma izločil, se tudi ne more govoriti o kaznivosti zaradi predčasnega izstopa iz službe.

2. Posledice pomote pri kupni pogodbi, ako se navede nenavadno nizka kupna cena. Najvišji sodni dvor je izdal dne 28. februarja t. l. v naslednjem slučaju jako važno razsodbo: Tožiteljica je prodala obtoženki gotovo množino platna in ni v tozadevni fakturi navedla po pomoti pravih cen, ker je namesto cen v kronske veljavi označila te v stari a. v. (fl. in kr.). Tožena tvrdka se je branila plačati diferenco, češ, da so bile cene sicer nizke, vendar ni zapazila pomote, ker je njen prodajalec povprašan, če je cena pravilna, to potrdil in se je potem tudi platno prodajalo na podlagi nizkih kupnih cen. Okrajno sodišče je obsodilo obtoženko v plačilo omenjene razlike, vendar pa je dunajsko sodišče spremenilo to razsodbo in je tožbo zavrnilo. Najvišji sodni dvor je potrdil to razsodbo in sicer iz naslednjih razlogov:

»V stvari sami je dognano, da je obtoženka opazila nenavadno nizko ceno in da je lahko mislila na pomoto od strani prodajalne tvrdke — tožiteljice. Ker pa je vprašani prodajalec zatrjeval, da so cene pravilne in da se ne moti, ni imela tožena tvrdka povoda, dvomiti nad tem,

da so sicer izredno nizke cene pravilne. Pa tudi v tem slučaju, če bi tožena tvrdka brez zatrdila prodajalčevega prišla na to, da so cene izredno nenavadne, bi se morala tožba odbiti. Zakaj od tožene tvrdke se ne more zahtevati plačilo kupne cene, za katero se ni niti pogodila, ampak moglo bi se od nje zahtevati v zmislu §§ 869 in 877 o. d. z. le razrušitev pogodbe in povrnitev še neprodanega blaga in le glede že prodanega blaga, ki bi se ne moglo več vrniti, bi prišla v poštev primerna povrnitev nastale škode.

J. S.

Delniške družbe.

Spisal Val. Žun.

(Dalje.)

Kot vzgled za izpremenjena pravila glede povišanja delniške glavnice, navajamo § 4. pravil »Ljubljanske kreditne banke«, ki se je glasil na podlagi potrdila kranjske deželne vlade z dne 14. septembra 1909 k št. 20.257 tako-le:

Delniška glavnica, prvotno določena na 50.000 K, razdeljenih na 1250 delnic po 400 K, polno vplačanih in povišana potem na podlagi sklepa občnega zbora z dne 29. junija 1901 na en milijon kron, razdeljenih v 2500 polno vplačanih delnic po 400 K, oziroma na podlagi sklepa občnega zbora z dne 15. marca 1905 na dva milijona kron, razdeljenih v 5000 polno vplačanih delnic po 400 K, znaša sedaj na podlagi sklepa občnega zbora z dne 6. marca 1907 (odobrenega z razpisom c. kr. ministrstva za notranje stvari z dne 21. maja 1908, št. 18.059) tri milijone kron, razdeljene v 7500 polno vplačanih delnic po 400 kron.

Ta delniška glavnica se sme po sklepu občnega zbora zvišati z izdajo novih, v gotovini vplačanih delnic do zneska 5.000.000 K brez državnega odobrenja, nad ta znesek pa le z državnim odobrenjem.

Kakor se mora poverjeni zapisnik o ustanovnem občnem zboru s potrebnimi prilogami vred shraniti pri pristojni trgovski in obrtni zbornici, **da ga sme vsakdo vpogledati**, istotako se mora zgoditi z izpremenjenimi pravili s prilogami.

II.

Delničarji imajo z ozirom na delniško družbo posebne pravice, ki jim deloma pristojne kot posameznikom, deloma kot celoti. Zato moremo govoriti o posameznih in o skupnih pravicah delničarjev.

Delničar ima pred vsem pravico do delnice s pravico prenosa; on ima pravico, da mu delniška družba izda delniške titre (delniške liste) o njegovih delnicah, toda šele tedaj, ko je vplačal svoje delniške zneske in je bila družba registrirana. Če je delničar svoj delniški znesek popolnoma vplačal, se mu more po registri-

ranju družbe izročiti delniška titra brez ozira na to, ali gre za delnice, glaseče se na ime ali na imetnika. Če pa delničar ni vplačal polne delnice, morejo se izdati le imenske delnice ali pa na ime se glaseče začasnice (Interimsscheine), na katerih je označen vplačani znesek. Na imetnika se glaseče delnice se ne morejo izdati, ako se delniški znesek ni celotno vplačal. Vendar pa sme po pravilih biti dopuščeno, da se izdado na imetnika se glaseče začasnice ali promese, ako je delničar vplačal štirideset odstotkov na svojo na imetnika se glasečo delnico in je bil odvezan nadaljnega vplačevanja.

O obliki in vsebini delnic govori § 29. delniškega pravilnika. Po teh določbah mora obrazec delnic, ki ga je tudi treba priložiti družbenim pravilom, odobriti državna uprava.

Obrazec delnice:

Kron 400.

Štev.

Delnica

Ljubljanske kreditne banke

za štiristo kron, s katero se zagotove imetniku vse pravice do družabnega premoženja in dobička, katera v zmislu pravil vsakemu delničarju pripadata.

V Ljubljani, dne ...

Ljubljanska kreditna banka.

Delničar si ne more pogoditi stalnih obresti od svoje delniške glavnice, pač pa ima pravico do dividende, to je del družbenega dobička, ako se po pravilih družbeni dobiček razdeljuje med delničarje in občni zbor tako razdelitev tudi sklene. Samo za čas, dokler delniška družba še ne prične s svojim obratom, temveč se delajo za to le priprave, se smejo pogoditi in izplačati stalne obresti od delniške glavnice (stavbne obresti). Z delnico je združena dividendna (kuponska) pola, obstoječa iz več kuponov, za katere se dobi dividenda dotičnega leta.

Vzorec:

Delnice št...

Ljubljanska kreditna banka

izplača prinescu tega kupona ono dividendo, ki se bode za leto ... objavila.

Del dividendne pole tvori takozvani talon, t. j. nakaznica na novo dividendno polo.

Vzorec:

Talon k delnici.

Štev....

Ljubljanska kreditna banka

izroči prinescu tega talona kuponsko polo, katera se ima leta ... na to delnico izdati.

Pravica do dividende ne zastara že v treh letih, kakor pravica do obresti, temveč po občnem državljan-skem zakonu v 30 letih, ako pravila ne določajo krajše dobe zastaranja (po navadi 4 do 5 let).

Najvažnejša pravica delničarjev je pravica udeleževati se občnih zborov. Občni zbor se mora sklicati najmanj enkrat na leto (redni občni zbor) in sicer v prvih šestih mesecih po preteku pravičnega leta. Izjemoma se more ta rok podaljšati na dvanajst mesecev. Razen tega se pa mora občni zbor sklicati vselej tedaj, kadar se »to pokaže potrebno v prid družbi«.

Občni zbor se mora tudi sklicati tedaj, če ga zahteva v posebni vlogi z navedbo namena in vzroka en ali več delničarjev, ki se v njih posesti nahaja vsaj deseti del glavniške imovine; če družbena pravila zahtevajo za tako sklicanje manjše število delniške imovine, treba se je ravnati po teh pravilih.

Občni zbor po navadi sklicuje načelstvo. Če je po družbenih pravilih postavljen tudi nadzorstveni svet (nadzorstvo), ima tudi le-ta pravico in dolžnost sklicati občni zbor, ako je to potrebno v prid družbe. V družbenem ustavu se lahko določi, da imajo poleg načelstva, oziroma nadzornega sveta tudi še drugi organi družbe pravico sklicati občni zbor.

Družbena pravila morajo določati, kako naj se sklicujejo občni zbori. Razglas, s katerim se skliče občni zbor, se mora izdati vsaj štirinajst dni poprej, predno se vrši občni zbor; v njem mora biti označen čas in kraj zborovanja, kakor tudi dnevni red občnega zbora, kajti sklepati se sme na občnem zboru le o takih predmetih, ki so na dnevnem redu, samo predlog, naj se skliče izredni občni zbor, se sme staviti, ne da bi bil na dnevnem redu.

V ustavu je določiti tudi, da je vsakemu delničarju na zahtevo najpozneje tri dni pred občnim zborom izročiti en izvod predlogov, ki so pripravljeni za občni zbor; istotako morajo družbena pravila obsegati določila, kako naj se delničarji izkažejo o svoji pravici glasovanja za občni zbor (da so vpisani v družbeno delniško knjigo pri delnicah na ime ali so položili delnice na gotovem mestu).

V področje občnega zbora spada zlasti:

1. sklepanje o pogodbah, s katerimi se napravijo večje investicije;
2. odobritev letnega računa, sklep o razdelitvi čistega dobička in o odvezi načelstva;
3. volitev udov nadzornega sveta, oziroma preglednikov računov;
4. določitev kake nagrade za družbene organe;
5. sklep o izpremembi predmeta podjetja, o nadaljevanju družbe čez prvotno določeno dobo, o povišanju ali znižanju delniške glavnice in pa sploh o izpremembi določil družbenega ustava;
6. sklepanje o načinih oddaje novih delnic, ako se poviša delniška glavnica;
7. sklep o razpustu družbe zlasti tudi, ako se družba združi s kako drugo delniško družbo.

Vsaka delnica daje imetniku en glas, ako družbena pravila ne določajo drugače. Ljubljanska kreditna banka

ima n. pr. v § 14. svojih pravil določbo, da »tvori na občnem zboru vsa k i h d e s e t delnic po en glas«. Tisti delničarji, ki se ne udeleže osebno občnega zbora, se morejo dati zastopati po pooblaščenjih, bodisi da so ti pooblaščenji delničarji ali ne. Zakoniti, oziroma ustavni zastopniki nesamopравnih in pravnih oseb ne potrebujejo nobenega posebnega pooblastila.

Družbena pravila morajo določati, pod kakimi pogoji je občni zbor sklepčen, vendar pa se ne sme za sklepčnost ugotoviti manj, nego ena desetina delniške imovine. Lahko se pa določi v ustavu, da se sme za primer, ako je ostal prvotno sklican občni zbor nesklepčen, sklicati drugi občni zbor, ki je brez ozira na višino zastopane delniške glavnice sklepčen za vse predmete, ki so bili na dnevnem redu prvega občnega zbora, ako se v razglasu v sklicanju drugega občnega zbora izrecno opozori na to okolnost.

Za sklepanje na občnih zbora h po navadi zadostuje navadna večina glasov, ako družbeni ustav ne predpisuje kaj drugega. (Kdaj zakon sam zahteva kvalificirane večine, smo že omenili spredaj.) § 21 pravil Ljubljanske kreditne banke« določa n. pr., da je za veljavnost sklepov »o povišanju delniške glavnice z izdajo novih polno vplačanih delnic« in »o premembi pravil« potreba dvetretjinske večine oddanih glasov in morajo navzoči delničarji zastopati najmanj četrti del vplačane delniške glavnice. Pri razpravi o razdružbi zavoda pa morajo po ravnokar omenjenem paragrafu »navzoči delničarji zastopati vsaj polovico vplačane glavnice in se morata dve tretjini oddanih glasov izreči za razdružbo.«

Občni zbor more svojo nadzorstveno oblast nad delovanjem delniške družbe izvrševati po posebnih organih, nadzorstvu (nadzorstvenem svetu), računskih preglednikih in ravnateljskem svetu.

Nadzorstveni svet, ki mora imeti vsaj tri ude, sme vsak čas vpogledati družbene knjige in spise in se tako prepričati o stanju družbe, on ima nadzorovalno pravico glede vsega poslovanja in tudi pravico pregledovati družbeno blagajno. Tudi ima nadzorstveni svet preskusiti letne račune, bilance in predloge glede razdelitve čistega dobička ter o tem poročati rednemu občnemu zboru. Nadzorstveni svet ima, kakor smo že omenili, pravico in tudi dolžnost sklicati občni zbor, ako je to v prid družbe. Občni zbor more nadzorstvo tudi pooblastiti, da sme voditi pravde proti načelstvu, torej tožiti in zastopati družbo kot toženko.

Udje nadzorstva ne morejo biti obenem udje načelstva ali družbeni uradniki ali osebe, ki se neposredno udeležujejo vodstva družbenih opravil.

Občni zbor sme vsak čas preklicati postavljanje udov nadzorstvenega sveta.

(Konec prih.)

Uvod v carinstvo.

Priredil Just Piščanec.

(Dalje.)

26. Volnene tkanine t. št. 229 c) za izdelovanje zračnih vezenin (pogodbeno).
27. Rabljene embalaže iz grobih kozjih ali enakih dlak za nadaljno podelovanje, ko se razdere tkanina (pogodbeno — prosto).
28. Svilena tančica za vezenje (1200 K) pogodbeno.
29. Gladke celosvilene tkanine za izdelovanje zračnih vezenin v pogodbenem prometu.
30. Tkanine za gredašne obložke za fabrike mikal (7 K).
31. Opreme za gradnjo telefonov in mikrofonov (100 K).
32. Odpadek konjskega usnja n. pr. kopita, stranski deli in razcepi, samo strojen, ne dalje prirejen, za pripravljavnice usnja (25 K) pogodbeno.
33. Gredašnje usnje za fabrikacijo mikal (20 K).
34. Usnje za rokavice, ki se izvozi za barvanje, ob zopetnem uvozu v barvanem stanju (20 K).
35. Mitschel-hlače, prame in peresa za gonjače snovalnic, peresa za vzletne valjce (volant) za predilnice in tkalnice (pogodbeno).
36. Ploče iz apnenca, ki se da polirati, takozvanega ecaussines, za biljarde, samo na eni strani brušene, vsaj 2 m dolge in 1 m široke (4 K) pogodbeno.
37. Odpadki bele pločevine za razcinjevalne zavode (prosto).
38. Obročje, široko 100 milimetrov ali več in debelo vsaj 1 mm v obročih za mrzle valjarne (7 K) pogodbeno.
39. Valjana žica nad 4 mm debela, za žičarnice (7 K).
40. Mikalna žica pod 1.5 mm debela za fabrike mikal, jeklana žica, brez ozira na debelost, za izdelavo igel za pletenje na stanu in navadno pletenje, zobata ali nezobata železna pozna žica, brez ozira na debelost, za fabrike tekstilnih strojev in predilnice (3 K) pogodbeno.
41. Jeklana valjana žica, brez ozira na debelost za šine za dežnike in fabrike vzmeti za moderce (6 K) pogodbeno.
42. Nedogotovljena peresa za fabrike peres (40 K) pogodbeno.
43. Iz pločevine stiskane vilice za pokositrovanje za fabrikacijo vilic in nožev iz kositrovega jekla (36 K).
44. Valjani drogi, valjana žica, ter iz planš i. d. rezane prame iz navadnih kovin in kovinskih zlitin imenovanih pod t. št. 496 d), za žičarnice (12 K).
45. Derivati suhega prekapanja premogovega kotrana, za nadalnje podelovanje v fabrikaciji kotranovih barv (prosto).

46. Vinske tropine in vinska patoka za kuhanje žganja (prosto).

47. Vinske droži za kuhanje žganja (prosto).

9. Kontrolne pristojbine.

Pri vsakem sprejemu blaga na dovolilnice se plača za uradno kontrolo 2 K pristojbine. Za daljne uradne kontrole se ne odmerja drugih pristojbin. Vplačanje se mora izvršiti v teku osmih dni po sprejemu.

10. Retorzijska carina

se pobira od blaga, ki prihaja iz držav, ki ravnajo z avstrijskimi in ogrskimi ladjami in blagom kakorkoli neugodnejše, nego z ladjami ali blagom drugih držav ter znaša razen carine, obsežene v tarifi, do 200% carine ali višino polne trgovinske vrednosti dotičnega blaga. Ako je pa to v tarifi oznamenjeno za carine prosto, znaša retorzijska carina do 100% trgovinske vrednosti blaga. Določa se naredbenim potom.

11. Specialna carina.

Predmet te carine je doklada na trsni in pesni sladkor, prihajajoč iz držav, ki niso pristopile k mejdržavni bruselski pogodbi iz leta 1902. Po tej pogodbi so nekatere države odpravile takozvane bonifikacijske premije za izdelovanje in izvoz sladkorja. Te države so: Avstro-Ogrska, Nemčija, Belgijska, Francoska, Angležka, Italija, Luksemburg, Nizozemska, Peru, Švedsko, Švica in Ruska.

Tudi ta carina se določa s posebnimi naredbami. Sedaj znaša 34 K od 100 kg. Za provenience iz Rusije se pobira specialna carina v posebnem iznosu, ki ga določuje finančno ministrstvo od primera do primera.

Kot dežele, ki dovoljujejo premije za izdelovanje in izvoz sladkorja, veljajo sedaj: Argentinijska, Brazilija, Kanada, Mehika, Chile, Costarica, Danska, Japonska, Nikaragna, Romunsko, Španska, nižjeafrikanška carinska zveza, Mozambique (portugalska naselbina) in avstralska zveza.

Specialni carini so zavezane vse pošiljatve sladkorja, ako jih ne spremlja potrdilo izvira, izvzemši majhne množine (do 15 kg) v potniškem in malem obmejnem prometu.

12. Druge davščine o priliki zacarinanja:

- a) carinska priklada za predmete, pomešane ali pripravljene s sladkorjem — 16 K za 100 kg čiste teže porabljenega sladkorja;
- b) priklada za predmete, pomešane ali pripravljene z alkoholom — 1 K 10 v za hektoliter in stopnjo porabljenega alkohola, oziroma ako carini zavezana stranka ne zahteva izrecno odmere priklade po resnični vsebini sladkorja ali alkohola ob napovedi blaga, se carini pridene prikladni odstotek, zaznamovan v tozadevnih ta-

belah A in B izvršitvenega predpisa k carinski tarifi. Ta odstotek znaša:

- Tab. A: aa) za s sladkorjem pomešane žgane opojne tekočine (likerja, punčeve esence itd.) 480 K od 100 kg;
- bb) za pecivo, cukrovito (s sladkorjem pripravljene biskviti, kakes, pogače, medene kolače, medenjake, poprnjake, oblate, pastete, torte, prepečence itd.) 3 K 20 v od 100 kg;
- cc) za čokolado in druge cukrovite kakaove fabrikate 8 K 80 v od 100 kg;
- čč) za čokoladne cukrčke 13 K 60 v od 100 kg;
- dd) za kandirano sadje (pomarančne olupke, citronat itd.) 9 K 60 v od 100 kg;
- ee) za s cukrom vkuhanne marmelade, paste, gelees, kompote, kutne sire, zdrize i. t. d. 8 K od 100 kg;
- ff) za s cukrom pomešane sokove iz sadja in jagod (sokove iz sadov, škofjo esenco itd.) ter umetno pripravljene, oslajene nealkoholne pijače (limonade, mandeljevo mleko itd.) 7 K 20 v od 100 litrov;
- gg) za cukrčke (bonboni, karamele, dragees, desertni bomboni, fondanti, poprove mete, pralinés, rafinadne cukrčke, roks-drops, penasto blago (španski veter), marcipan, ječmenov cukur, limonadni prašek in pastile itd.) 13 K 60 v od 100 kg;
- hh) za zgoščeno mleko, otroške moke, mlečne moke za otroke, kostanjevo moko s cukrom pomešano 4 K 80 v od 100 kg;
- ii) za turški med, cukrov konfekt, tragančno blago 3 K 20 v od 100 kg;

- Tab. B: aa) z alkoholom pomešana desertna vina (Cypro, kapsko vino, madeira, malaga, malvasia, marsala, muškat, port-vino, sherry, xerres itd.): z več nego 15 in ne več 22¹/₂ prostorninskimi odstotki alkoholovitosti: a) v sodih, b) v steklenicah 8 K od 100 litrov;
- bb) za etilov hlip (eter) ob 15° C s specifično težo: 0.726 ali manj 187 K od 100 kg, nad 0.726 do 0.730 181 K od 100 kg, nad 0.730 173 K od 100 kg;
- cc) za alkoholske priprave zdravil z ne več nego 15° prostorninskimi odstotki alkoholovitosti 16 K od 100 litrov;
- c) potrošnina na sladkor tar. št. 19 znaša 38 K od 100 kg čiste teže; ona za sladkor tar. št. 20 (sladkor druge vrste n. pr. glikoze, škrobni sladkor, sladkor iz grozdja, sadni in mlečni sladkor in drug; barvni sladkor iz grozdja (cukrov in pivov kulér) pa — 6 K za 100 kg.

13. Užitiina na pivo.

Pri uvozu piva iz inozemstva je treba plačati razun carine tudi užitino. Ta znaša 34 K od vsakega hektolitra in vsake saharometrove stopinje prvotne začimbe, t. j. one pivne začimbe, iz katerih izvira uvozno pivo. Kot izvlečna vsebina (vsebilni ekstrakt) sta določena za pivo v sodih 16, za pivo v steklenicah pa 20 sahar. stopinj. Stranki je pa dovoljeno predlagati, da se za odmero užitnine poistini resnična ekstraktna vsebina, v katerem slučaju se snamejo tri vzorci, katerih eden se pošlje na v to pooblaščen preizkuševalnico (tehniško finančno kontrolo), dočim ostaneta ostala dva shranjena pri carinskem uradu. Stroške za preizkušnjo nosi stranka.

Kot izvlečna vsebina za pivo, uvažano iz pogodbenih držav, se pri odpravi vzame za podlago navedeno vsebino 16 in 20 stopinj. Pivo iz Nemčije se pa — ako ga spremlja spričevalo o izviru — obdačuje na podlagi 14° saharometra Balling.

14. Deželna priklada na pivo se pobira samo v nekaterih kronovinah v korist dežele ter znaša 1 K 70 v do 4 K od hektolitra. Pobira se toliko od domačega kakor tudi od inozemskega piva.

15. Davščina na žgane opojne tekočine.

Vsporedno s carino se pri uvažanju žganih opojnih tekočin tar. št. 108 odmerja tudi v tuzemstvu določena potrošnina ali davek na žganje. Ta znaša K 1.10 od vsakega litra (hektoliterske stopinje) alkohola obseženega v uvoženi žgani opojni tekočini. Podlago odmeri tvori torej množina tekočine in nje vsebina alkohola. Prva se izve navadno iz meroizkusne označbe, nahajajoče na vsebujoči posodi, ali se pa tekočina resnično izmeri. Alkoholna vsebina se pa določa s pomočjo 100delnega alkoholometra.

Tudi v inozemstvu denaturirani in potem uvoženi špirit je zavezan potrošnini na žgane opojne tekočine.

Ako se opojne žgane tekočine uvažajo v steklenicah ali v malih posodah sploh, ter je le s težavo mogoče izmeriti z alkoholometrom njih resnično alkoholno vsebino, se to opusti in potrošnina odmeri na podlagi nastopnih povprečnih stopinj, namreč:

- a) melisovec 90°,
- b) francosko žganje 80°,
- c) rum 75°,
- č) arak 65°,
- d) viski, absint, konjak 60°,
- e) črešnjevcevec 55°,
- f) likerji, posladeno žganje in druge žgane opojne tekočine, tudi zdravila vsebujoča nad 15% alkohola 50°,
- g) zdravilna vina s preko 22¹/₂% alkoholne vsebine 25°,

h) pri ocarinanju zgoščenega špirta se vzame 120 litrov absolutnega alkohola za 100 kg.

Strankam je tudi pri ocarinanju opojnih žganih tekočin dovoljeno predlagati odmero davščine po resnični vsebini alkohola.

Raznoterosti.

Borza 1. 1911. V spreminjajočih se borznih kurzi se zrcali tudi gospodarsko stanje države. Lansko leto za borzne špekulacije ni bilo ugodno. Raznoteri vzroki, ki sem jih navedel v januarški številki našega lista, so vplivali na naše gospodarske razmere in seveda tudi na borzo.

Začetek pa je bil kaj lep in mogočen. Takoj prve dni minolega leta, 11. prosinca, je bilo dano na subskripcijo ogrsko posojilo v znesku 200 milijonov kron. In reči moramo, da je bil uspeh te subskripcije naravnost fenomenalen. V komaj 14 dneh je bilo posojilo pod streho, da, govorilo se je celo, da se je subskribiral 70 kratni znesek. No, pa že dejstvo, da se je dobilo v 14 dneh dovolj interesentov, nam kaže, da je pri nas še vedno dovolj razpoloživega denarja. Pri tem pride tudi v poštev, da je imela Avstro-ogrška banka isti čas za 306 milijonov davku podvrženih bankovcev v prometu. In vendar tak uspeh pri oddaji omenjenega posojila!

Popraševanje po rentah pa ni ostalo dolgo časa tako razveseljivo in koncem leta smo lahko konstatirali, da avstrijska renta od njenega začetka ni imela tako nizkega kurza. Pomislimo! Za 1¹/₂% je stala ta renta koncem 1. 1911. nižje kot 1. 1910. ob istem času. In kaj pomeni to v narodnem gospodarstvu?! Pri vseh avstrijskih rentah kurzno izgubo v znesku 200 milijonov kron. Pri tem pa ni vpoštevana izguba pri ogrskih državnih papirjih, ki slede avtomatično vzgledu svojih avstrijskih „kolegov“.

Trgovina z delnicami je bila pa tem prijaznejša, če tudi ni bilo takih kurzov višin in takega prometa kot 1. 1910. Seveda znanega „rumeljna“ s Škodovimi delnicami v maju p. l. ne smemo prištevati k normalnim in zdravim pojavom. Leto 1910. je prineslo vrednostnim papirjem, ki so označeni v dunajskem borznem listu, zvišanje vrednosti v znesku ene milijarde kron. Leto 1911. sicer ne more zaznamovati takega uspeha, vendar pa tudi to leto ni bilo neugodno, saj smo mogli konstatirati v prvem polletju jako živahen borzni promet, potem nadaljevanje emisij in celo vrsto novih industrijskih podjetij.

Drugo poluleto pa že ni bilo več tako ugodno. Politične razmere in podraženi denar so tudi tukaj neugodno vplivali in pri tem borza niti vedela ni, da so bile razmere med Nemčijo in Anglijo skrajno napete. Še le pozneje se je izvedelo za vzrok, zakaj so angleške zavarovalne družbe zvišale tako zelo premije pri vojnem zavarovanju. Kakšne razmere pa bi nastale na borzi, če bi se o teh razmerah poprej kaj izvedelo! Saj je celo italijansko-turška vojna vznemirjala nekaj časa borzo, ker se je mislilo, da bo tudi naša država zapletena v to zadevo in da ne bo ostala vojna omejena na Tripolitanijsko, ampak se bo razširila na Balkan in še višje gori. Seveda danes smo glede tega vprašanja pomirjeni. Tudi vesti iz Amerike so nekaj časa neugodno vplivale na borzne razmere. Trust za jeklo je strašil tudi pri nas in ker imajo naši denarni mogotci tudi precej teh papirjev, se je pokazal vpliv tudi na borzi. Kurz je padel na 50, pa se je vendar potem zopet dvignil na 70, in to kmalu potem, ko so se ameriške borze pomirile. Kakor je draginja dolgo časa neugodno vplivala, tako se je tudi ta vpliv zmanjšal z onim trenutkom, ko se ni več tako zelo občutila.

Sliko kurzne bilance nam podaja spodnja sestava, v katero sem vzel nekaj najvažnejših vrednostnih papirjev. Pri tem opozarjam na že zgoraj omenjene Škodove delnice, ki so notirale koncem

1. 1910. s 415 in so se dvignile po leti 1911. na 837, ko se je pričakovalo obširnih naročil za vojno mornarico. Dalje na železninske papirje, ki so se tudi jako dvignili. Bančni papirji ne kažejo posebne spremembe, nekaj jih stoji višje, nekaj nižje. Državni papirji in mnogotere železniške zadolžnice pa so znižale svoj kurz.

Vrednostni papirji:	Najnižji kurz 1. 1911.	Najvišji 1. 1910.	Končni kurz 1. 1911.	V primeri s prejšnjim letom
Avstrijska majeva renta	91-05	93-45	93-45	— 2-—
„ aprilova „	94-20	97-40	97-40	— 2-75
„ zlata „	114-30	117-10	116-85	— 2-20
„ kronska „	91-—	93-35	93-35	— 1-95
„ investicijska „	79-60	83-—	82-95	— 2-85
Ogrska zlata renta	110-20	112-20	111-90	— 0-15
„ kronska „	90-10	92-20	91-95	— 1-20
„ investicijska „	78-55	81-50	81-35	— 2-60
Anglobanka	318-25	334-40	326-—	— 1-50
Avstro-ogrška banka	1.868-—	1.997-50	1.880-—	+ 92-—
Živnostenska „	277-—	289-—	280-—	+ 2-—
Avstrijski Lloyd	544-—	629-—	592-—	— 33-—
Dinamit Nobel	1.493-—	1.790-—	1.500-—	+ 250-—
Podjetje Skoda	413-40	837-—	414-40	+ 294-60
Anker, zavarovalna družba	7.200-—	8.900-—	8.900-—	— 1.300-—
Assicurazioni Generali	22.500-—	27.000-—	27.000-—	— 3.900-—

Jos. Skalar.

Spodnještajerski slovenski obrtni shod. Na binkoštni ponedeljek, to je 27. maja t. l. se vrši v Celju prvi veliki spodnještajerski slovenski obrtni shod. Na dnevnem redu je 7 važnih referatov o obrtnih vprašanjih. Nadalje se ta dan položi temelj „Zvezi spodnještajerskih obrtnih zadrug.“ Opozarjamo na ta shod že danes ter pozivamo vse merodajne kroge, da se marljivo pripravljajo za to prvo veliko manifestacijo slovensko-štajerskega obrtništva.

Domače industrije Slovenci nimamo veliko. Toda kar imamo domačih industrialnih podjetij, smemo na nje biti ponosni, ker morajo vsled svoje vsestranske solidnosti imponirati vsakemu. Naša dolžnost je tembolj, da ta svoja domača podjetja podpiramo in delamo na to, da se vedno in vedno bolj razvijajo. Posebno velja to o Kolinski tovarni za kavne primese, ki je podjetje združenega našega trgovstva. Ravno naši trgovci imajo prilike za to prav mnogo, in ravno od naših trgovcev smemo po pravici pričakovati, da delujejo za razvoj svojega podjetja, kakor je Kolinska tovarna. To pred vsem s tem, da svojim odjemalcem priporočajo Kolinsko kavno primes, ki jo ta tovarna izdeluje. Stori to lahko z zavestjo, da priporočajo pristno domače in pa najizbornejše blago.

Žveplane rozine. Splošni preskuševalni zavod za živila v Gradcu je poročal deželni vladi, da so se v zadnjem času večkrat poslane rozine v preiskavo, ki so bile tako zelo žveplene, da so se morale vsled obilice žveplene kisline kot zdravju škodljive spoznati. O tem opozarjamo trgovce, da ne bodo radi prodaje zdravju škodljivih živil imeli neprilike.

Gremij trgovcev v Ljubljani.

Seja dne 7. marca 1912. Načelnik A. Lilleg poroča glede odprave praznikov. Ker vlada v tem oziru še ni ničesar ukrenila, predlaga, da se trgovci drže toliko časa dosedanjih običajev glede praznikov, dokler ne bodo odpravljeni potom zakona. Predlog se sprejme s pristavkom, da se člani gremija obveste potom časopisov. — Vsled šolskih zamud v gremialni šoli se kaznuje 7 učnih gospodarjev z globo oziroma eden z ukorom. Učenci, ki so samolastno izostali, se kaznujejo z zaporom, ki naj ga določi šolsko vodstvo. — Glede protokoliranja gostilničarskih in krčmarskih obrtov se odda mnenje, da se vsak gostilničar lahko protokolira, ki plača predpisano pridobnino, vendar bi se ne smelo nikogar siliti. — Vzame se več

dopisov različnih korporacij ter računski zaključek za 1911 na znanje. Občni zbor se določi na dan 31. marca. Glede nameravane spremembe osebnega davka se sklone odposlati peticija centralni zvezi in državnima poslancema gg. dr. Ravniharju in dr. Šusteršiču. Na predlog g. Samca se sklone v gremialno šolo uvesti tudi nemško korespondenco. Članom se pošlje še enkrat prepis sklepa občnega zbora glede prepovedi, dajati odjemalcem in društvom darila.

*

Redni občni zbor dne 31. marca 1912. Načelnik gospod A. Lilleg konstatira sklepčnost ter predstavi obrtnega komisarja g. mag. svetnika Šeška. Spominja se 1. 1911 umrlih članov gg. Lininger, Regorschek in Višnar. V znak sožalja se dvignejo zborovalci raz sedeže. Nato poda tajnik letno poročilo.

Poleg občnega zbora se je vršilo osem odborovih sej, katerih sklepi so se objavljali v „Slov. Trgov. Vestniku.“ Gremij je imel 303 člane in sicer 156 protokoliranih in 147 neprotokoliranih tvrdk, ki so imele 690 uslužbencev I. vrste, t. j. sotrudnikov, prodajalcev, poslovdij, kontoristov itd. ter 222 II. vrste t. j. kočijažev, hlapcev, modistin, delavcev itd. ter 173 učencev in učenk.

Dopisov je došlo 486, ki so vsi rešili. Centralna zveza avstrijskih trgovcev je pošiljala razsodbe upravnega sodišča glede penzijskega zavarovanja privatnih uslužbencev. Te razsodbe je priobčil „Trgov. Vestnik.“ Gremiju je došlo več pritožb, da člani gremija še vedno dele noveletna darila in dobitke društvom Vsled tega se je še enkrat opozorilo vse člane na dotično prepoved. Večina članov ne priglaja in odglaša svojih uslužbencev. Ne glede nato, da greše s tem proti § 5 gremialnih pravil, škoduje to tudi uslužbencem. Obrtna oblast zahteva v zmislu obrt. reda, da je vsako izpričevalo potrjeno od gremija. Kako pa naj gremij potrdi izpričevalo uslužbenca, ki ni bil pri njem priglasi.

L. 1911. je nadzoroval gremialno šolo dvorni svetnik Gelčič. O uspehih in disciplini se je prav pohvalno izrazil. V šolo se je uvedel tudi pouk o narodnem gospodarstvu. Ker je bil I. letnik prenapolnjen in so imeli nekateri učenci premajhno predizobrazbo, se je moral ustanoviti pripravljalni tečaj s 5 urnim tedenskim poukom. Poučuje se v tem tečaju računstvo, slovenščina, nemščina, lepopisje in zemljepisje. Stroški za šolo so jako veliki in znašajo samo učiteljske plače letno 3600 K.

Kljub temu pa nekateri člani ne pošiljajo vajencev v šolo, z izgovorom, da jih potrebujejo v trgovini. Drugi se izgovarjajo, da vajenci samolastno izostajajo. V drugem slučaju se obisk kontrolira s kontrolnimi knjižicami, katere naj učni gospodarji vedno pregledavajo. V prvem slučaju se bodo gospodarji kaznovali z denarnimi globami.

Za vzdrževanje gremialne šole so se naprosili različni faktorji; tako mestna občina ljubljanska in trgovska zbornica za zvišanje prispevkov. Obe korporacije sta odklonili zvišanje; prva, ker ni v proračunu skrbjeno za zvišanje, druga, ker ji neugodno finančno stanje ne dovoljuje.

Deželni odbor je prošnjo za prispevek kratkoma odklonil, češ, da je šola združena s l. mestno deško l. j. šolo. Gremij je deželnemu odboru pojasnil, da ni združena šola z ljudsko šolo, ampak da je samo nastanjena v nji, toda pojasnilo ni nič pomagalo.

Ministrstvo za nauk in bogočastje je dovolilo 1000 K podpore za 1. 1911. Prosilo se je tudi za tekoče šolsko leto. V šolski odsek grem. šole je vlada imenovala g. komisarja doktorja B. Senekoviča, mestna občina g. Ivana Bonača, trgovca v Ljubljani, trgovska in obrtniška zbornica pa g. V. Rohrmanna.

Računski zaključek se je poslal vsem članom gremija. Ker nihče ne ugovarja, se odobri. Tudi proračun za 1. 1912 so vsi člani dobili. Načelnik naznani, da davčna administracija še ni izvršila predpisa za pridobnino za leto 1912, vsled tega se tudi doklada še ni mogla določiti. Primanjkljaj znaša 3258 K. Zato predlaga, naj občni zbor dovoli odboru, da bo ta na podlagi pridobninskega

predpisa določil doklado za 1912. Doklada najbrž ne bo več znašala kakor $4\frac{1}{2}$ —5 %. Predlog se sprejme.

V razsodiški odbor so bili zopet izvoljeni izžrebani odborniki gg. Jelačin Ivan, Korenčan Ivan in A. K. Kregar, poslednji kot namestnik.

G. načelnik naznani občnemu zboru, da vrednost papirjev zelo pada. V letu 1911 je znašala kurzna izguba 1098 K in letos do 27. marca 1556 K. Ker je tudi veliko bolj varno, če ima gremij svoje premoženje pupilarno varno naloženo, predlaga, naj občni zbor odboru dovoli, da se vrednostni papirji prodajo, ko dosežejo nominalno vrednost. Predlog se sprejme.

Slov. trg. društvu „Merkur“ se dovoli 400 K podpore.

Prošnji društva slov. trgov. potnikov za podporo se ne more ugoditi. Obrtni komisar g. mag. svetnik Šešek opozarja, da podelitvi podpore „Merkurju“ ne bo ugovarjal, ker izvršuje „Merkur“ posle, ki bi jih moral gremij izvrševati, namreč posredovalnico za delo in službe in objavlja v svojem glasilu vesti in sklepe gremija. Društvo trgovskih potnikov pa stremi za svojimi cilji, zato bi moral odločno ugovarjati, če bi gremij dovolil temu društvu podporo.

Vloga nekega člana glede odprave stojnic na Vodnikovem trgu se prepusti odboru v rešitev.

Glede vloge slov. trg. društva „Merkur“, tičoč se novoletnih daril in reklamnih koledarjev pojasni načelnik, da so bili med kratkim pri njem nekateri gospodje, ki so zahtevali sklicanje izrednega občnega zbora zaradi reklamnih koledarjev, zato je pa da našnji občni zbor poprej sklical. Ker se pa v tem oziru ni stavil noben predlog, te zadeve tudi ne da na razpravo. Stvar se je pretresavala v odboru, toda ta je bil proti temu, da bi se še dajali reklamni koledarji.

G. Iglič vpraša, kaj naj trgovci store z onimi koledarji, ki so jih že naročili. G. Kostevc predlaga, da se odpravi vsako izdajanje koledarjev od strani gremialnih članov. Občni zbor se s tem strinja. G. Šterk predlaga v svrhu reklame izdajo tabel Občni zbor je proti temu.

G. Bonač predlaga, da se tudi za trafike uvede nedeljski počitek. Svoj predlog utemeljuje s tem, da je bilo v začetku tudi veliko krika glede nedeljskega počitka v trgovinah, pa se je vse poleгло. Načelnik obljubi, da bo gremij storil primerne korake, da se to doseže. Z zahvalo zborovalcem zaključijo nato občni zbor.

*

Stenotipisti so penzijskemu zavarovanju podvrženi, kar je upravno sodišče že v več slučajih razsodilo. Vsled pogajanj centralne zveze avstr. trgovcev se je občni penzijski zavod izjavil, da sprejema prijavo stenografov pod ugodnejšimi pogoji, to je, da se jih zavarovanju podvrže šele s 1. januarjem 1911. Prijave morajo pa podpisati nastavljenec in tvrdka ter oddati izjavo, da so dotične osebe do 1. januarja 1911 le manipulativno delo opravljale. Dotični nastavljenec pa ne sme biti še znan penzijskemu zavodu, sicer se ta ugodnost ne doseže, ampak mora biti prostovoljno prvič pri-glašen.

Društvene vesti.

Prispevek. Mestni magistrat ljubljanski je nakazal prispevek za leto 1912 v znesku 500 K za „Trgovski dom.“

*

Podpora. Gremij ljubljanskih trgovcev je nakazal našemu društvu za leto 1912 400 K podpore. Slavnemu gremiju izrekamo najiskrenejšo zahvalo.

*

Prememba posesti. Jelačinovo posestvo na Glincah št. 6 z vodno silo in vsemi stavbami vred, sta kupila gg. F. Golob in Josip Hauptmann za 110.000 K. Gosp. Jos. Hauptmann je obenem vstopil pri tvrdki Golob & Ko., tovarna kemičnih izdelkov na Glincah poleg Ljubljane kot javni družabnik. Kakor se nam poroča, bo tvrdka Golob & Ko. svoje podjetje izdatno razširila. Iz srce želimo temu domačemu podjetju, ki je že dosedaj bilo na najboljšem glasu, najlepši napredek.

Pripominjamo, da je solastnik te tvrdke g. Fran Golob, ki je že 10 let tajnik našega društva.

*

Čeke so poslali: Anton de Gleria, Logatec; Fran Iglič, Ljubljana; Fran Švigelj, Breg pri Borovnici, Fran Tavčar, Selca. Hvala!

*

Prokura. Tvrdka A. Domicelj na Rakeku je podelila prokuro g. Franu Domicelju.

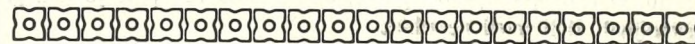
*

Izkaz društvene posredovalnice. Sprejme se: 1 poslo-vodja, 1 potnik, 5 pomočnikov mešane stroke, 1 pomočnik manu-fakturne stroke, 3 pomočniki specerijske stroke, 2 pomočnika modne in galanterijske stroke, 4 kontoristinje, 2 blagajničarki, 7 prodajalk, 5 učencev in 1 učenka. — Službe išče: 3 knjigovodje, 2 korespon-denta, 3 kontor. 5 poslovodij, 3 potniki, 8 skladiščnikov, 24 pomočnikov mešane stroke, 5 pomočnikov železninske stroke, 8 pomočnikov manufaktur. stroke, 14 pomočnikov specerijske stroke, 15 kontoristinj, 18 blagajničark, 22 prodajalk, 4 učenci in 3 učenke. Posredovalnica posluje za delodajalce in člane društva brezplačno, za druge pa proti mali odškodnini.

Trgovsko bolniško in podporno društvo v Ljubljani.

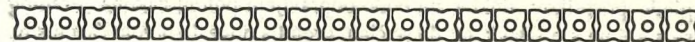
Iz seje dne 15. marca 1912.

- I. V društvo se je sprejelo 8 novih rednih članov.
 - II. Obolenje je naznanilo 31 članov, med temi so bili sprejeti v Leonišče 3. člani.
 - III. Bolniških stroškov se je izplačalo 14 članom v znesku 1005 K 81 v.
- Dopisov se je rešilo 85.

Poštni čeki.

Vse člane in prijatelje našega društva posebno gospode trgovce vljudno prosimo, da blagovolijo poštne položnice (čeke), katerih ne rabijo, najsi bode katerekoli tvrdke, vpošiljati našemu društvu, ker je skupilo le-teh namenjeno poleg drugih doneskov za ustanovitev pokojninskega zaklada.

Spominjajte se zaklada za „Trgovski dom“!

Tvornica za stole

Fran Švigelj na Bregu, pošta Borovnica

izdeluje lepe in trpežne stole iz vpognjenega lesa
po najnižjih cenah.

Za obilna naročila se priporoča

Fran Švigelj.

Vinko Majdič

lastnik valjčnega mlina v Kranju.

Priznано najboljši

mlinski izdelki in zlasti

izborna pšenična moka.

100% čistega dobička

zaslužite z **Mastinom**,
to je redilni in varstveni prašek za
vsako živino.

Podobna zahvalna pisma dobim vsak dan!

Gospod lekarnar Trnkóczy, Ljubljana.

Ker sem razprodal, prosim zopet 250 za-
vojčkov Mastina.

Sem že večkrat naročal in Vam naznanjam,
da kmetovalci hvalijo Mastin.

Josip Schmidl, trgovec

Thalern, pošta Hollenburg (Nižja Avstrija).

Domoljubne slovenske trgovce opozarjamo na

toaletno milo, stearinove

:: in parafinove sveče ::

v korist družbi sv. Cirila in Metoda v Ljubljani

katere izdeluje in razpečava

== **J. Pilnáček** ==

tovarnar

Kralj. Gradec (Hradec Králové) Češko.

Podpirajte Družbo sv. Cirila in Metoda in vpeljite
te izdelke v svojih trgovinah.

Častite naročnike in bralce prosimo,
naj se ozirajo pri nakupu svojih potrebščin
na oglase v našem listu. „Slovenski trgov-
ski Vestnik“ mora postati ognjišče organi-
zacije slovenskih trgovcev, zato se ravnajte
po geslu „Svoji k svojim!“

Slovensko trgovsko društvo „Merkur“ v Ljubljani je založilo sledeči knjigi:

J. Gasteiner - Volc: **Knjigovodstvo.** Cena 4 K.

Anton Kuder: **Menično pravo.** Cena 2 K 50 v.

Knjigi sta vsakemu trgovcu nujno potrebni!

Delniška družba združenih pivovaren Žalec in Laški trg

v Ljubljani

➡ priporoča svoja svetla in črna piva. ➡

ZVEZDNE TKANINE & „HERMES“

s postavno zavarovano znamko **zlate repate zvezde**, priporočamo gospodom trgovcem v nakup.

ZVEZDNO TKANINO je dobiti le v najboljši kvaliteti raznega manufakturnega blaga. — Oddaja se samo na debelo.

Podjetje ZVEZDNIH TKANIN in zaloga tovarne Liesing.

Imetelja:

Brata Vokač v Ljubljani

Šelenburgova ulica šte. 5.

Ljubljanska kreditna banka v Ljubljani

Podružnice v CELOVCU, TRSTU, SPLJETU, SARAJEVU, GORICI in CELJU.

Kupuje in prodaja

vse vrste rent, zastavnih pisem, prioritet, komunalnih obligacij, srečk, delnic, valut, novcev in deviz.

Promese izdaja k vsakemu žrebanju.

Delniška glavica K 8.000.000.— Rezerzni zaklad K 800.000.—

Zamenjava in eskomptuje

izžrebane vrednostne papirje in vnovčuje zapale kupone.

Daje predujme na vrednostne papirje.

Zavaruje srečke proti kurzni izgubi.

Vinkuluje in devinkuluje vojaške ženitninske kavicje.

Eskompt in inkasso menic. — Borzna naročila.

Denarne vloge sprejema

v tekočem računu ali na vložne knjižice proti ugodnim obrestim. Vloženi denar obrestuje od dne vloge do dne vzdiga s

4 1/2 % čistih.

Promet s čeki in nakaznicami.

Franc Čuden

urar in trgovec v Ljubljani

priporoča

svojo bogato zalogo pravih švicarskih ur, srebrnine in zlatnine. Dalje Puchova kolesa, ista tudi z motornim nagonom in vse v to stroko spadajoče predmete.

Ceniki zastoj in poštnine prosto.

Trgovci en gros-ceno.

Umetni zobje.

Brez ruvanja zobnih korenin se ustavljajo ameriksni umetni zobje, posamezno ali cela zobovja, izvzemši nedelje in praznike vsak dan od 8. ure zjutraj do 6. ure zvečer v konc. zobarskem ateljeju

O. Seydl, Ljubljana, Stritarjeva ulica 7.

Mestni trg 15.

Mestni trg 15.

priporoča
svojo bogato zalogo
vsakovrstnih
dežnikov
po najnižjih cenah.

priporoča
svojo bogato zalogo
vsakovrstnih
solnčnikov
po najnižjih cenah.

J. Kopač, svečar v Gorici.

Med jako dober za pecivo ali zdravilo,
izpitani pomladanski :: :: ::
čebelni pitanec :: :: :: ::

Cene so jako zmerne, na kar posebno opozarjamo g. trgovce.

**Spominjajte se sklada
za Trgovski dom!**

Delniška glavnica K 6.000.000.

Rezervni fond okoli K 300.000.

JADRANSKA BANKA, FILIJALKA V LJUBLJANI

Šelenburgova ulica šte. 7 (nasproti glavne pošte).

Kupuje in prodaja: vrednostne papirje, rente, obligacije, zastavna pisma, prioritete, delnice, srečke itd. — Valute in devize. — Predujmi na vrednostne papirje in blago ležeče v javnih skladiščih. Promese k vsem žrebanjem.

Menjalnica.

:: Vloge na knjižice od dneva vložitve ::

4 1/2 %

do dneva dviga, rentni davek plačuje banka iz svojega. — Na tekoči in žiro-račun po dogovoru. — Živahna zveza z Ameriko. — Akreditivi.

Centrala v Trstu.

Eskomptuje: menice, devize in fakture. Zavarovanje vrednostnih papirjev proti kurzni izgubi. — Revizija žrebanja srečk itd. brezplačno. — Stavbni krediti. — Rembours-krediti. — Borzna naročila. Inkaso.

Filialka v Opatiji.

Ne bodete obžalovali, ako zahtevate vzorce in cenik

jajčnih rezancev in makaron

od tvrdke Brata Zatka. To so specialitete prve vrste.

Češ. Budejovice **BRATA ZATKA** Češ. Budejovice.

c. in kr. dvorna zalagatelja.

Smrt konkurenci

jaz ne želim, temveč vsakemu trgovcu velik dobiček, kar je pa le mogoče, ako dobavlja storjeno blago iz

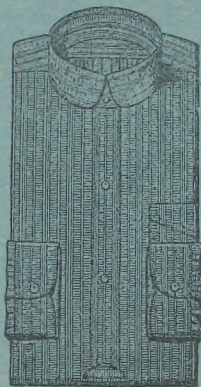
Jugoslovanske izdelovalnice perila

R. Stermecki, Celje.

Poskusite! Nikakšen riziko! Poskusite!

Vzorčne pošiljatve franko.

Neugajajoče se vzame nazaj.

„Zvezdna“ cikorija iz „Prve jugoslovanske tvornice za kavne surogate v Ljubljani

se prodaja v korist „Trgovskemu domu“ in „Podpornemu skladu“ društva „Merkur“.

Slovenski trgovci in trgovski sodelavci, priporočajte ta izvrstni slovenski izdelek!

J. KOSTEVČ

trgovina z manufakturnim blagom in kro-
jaškimi dodatki na drobno in debelo.
Ljubljana, Sv. Petra cesta št. 4 in 5.

Cene strogo solidne, postrežba točna.

Vzorci na zahtevo poštne prosto.

J. Knez, Ljubljana

trgovina z žitom in dež. pridelki.
Valjni mlin na Beričevem.
Priporoča svoje najboljše mlevske izdelke.

Českoslovanska tovarna voščenega blaga in sveč Maryško & drug Brodec - Železni Brod (Češko)

ponuja po najnižjih cenah:

Cerkvene sveče vseh vrst, svetlo in mirno
gorljive, kar je edino naša
špecialiteta; zvite sveče v najrazličnejših oblikah.

Priporoča nadalje stearinove namizne sveče iz-
borne kakovosti, sveče iz parafina, božične svečke in
sveče za lestence.

Cene najnižje; gg. trgovci dobe za prodajo zelo
ugodne pogoje. Blago pošiljamo franko do vsake postaje.

Od čistega dobička odpade 2% v slovenske na-
rodne namene.

Vzorci na zahtevanje zastoj in franko.

Najbolj varno naložen denar!

Denarnega prometa do 31. decembra 1911 nad 614.5 milijonov kron.

Stanje hranilnih vlog nad **42 milijonov** kron.

Rezervni zaklad nad 1,300.000 kron.

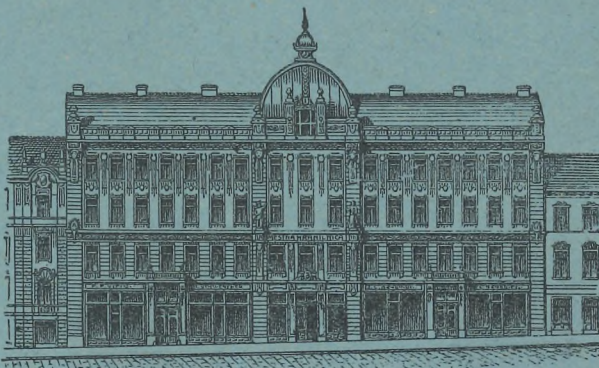
MESTNA HRANILNICA LJUBLJANSKA

V LJUBLJANI, v lastni hiši, v Prešernovi ul. št. 3

sprejema vloge vsak dan
in jih obrestuje po $4\frac{1}{4}\%$
brez odbitka. Nevzdig-
njene obresti pripisuje
vsakega pol leta h kapi-
talu. Sprejema vložne
knjižice drugih denarnih
zavodov kot gotov denar.

Denar in knjižice se
lahko pošiljajo po pošti.

Za varnost vloženega
denarja jamči zraven re-
zervnega zaklada še me-
stna občina ljubljanska z

vsem premoženjem in z
vso davčno močjo. Izguba
vloženega denarja je nemo-
goča, ker je po pravilih
te hranilnice, potrjenih po
c. kr. deželni vladi, izklju-
čena vsaka špekulacija in
izguba vloženega denarja.

Za varčevanje ima
vpeljana lične **domačo
hranilnike**, v podpiranje
slovenskih trgovcev in
obrtnikov pa **kreditno
društvo**.

Posoja na zemljišča po 5% in proti poplačevanju dolga po najmanj $\frac{1}{2}\%$. —
Dolžnik pa more svoj dolg poplačati tudi poprej, ako hoče. — Posoja se tudi
na menice in vrednostne papirje.

Slovenski Trgovski Vestnik.

Glasilo slov. trgovskega društva „Merkur“, „Slov. trgovskega društva v Celju“ in „Slov. trgovskega in obrtnega društva v Mariboru“.

Vsebina:

1.) Pregled razsodb upravnega sodišča o pokojninsko-zavarovalni dolžnosti.	7.) Slovensko trgovsko in obrtno društvo v Mariboru.
2.) <i>Dr. K. Hinterlechner</i> : Praktiška geologija. (Grafit).	8.) Raznoterosti:
Razprodaje v l. 1910. — Monopol na vžigalice. — Trgovina Evrope. — Društvo slug zasebnih zavodov. Kava.
3.) <i>J. Kitek</i> : Temelji železniške tarife.	9.) Društvene vesti.
4.) <i>Val. Žun</i> : Delniške družbe.	10.) Trgovsko bolniško in podporno društvo v Ljubljani.
5.) Iz trgovske prakse.	
6.) Slovensko trgovsko društvo v Celju.	

Izhaja petnajstega dne vsakega meseca.

Cena za celo leto pet kron. Posamezna številka 50 vinarjev.

Člani slovenskega trgovskega društva „Merkur“ in slovenskih trgovskih društev v Celju in Mariboru dobivajo list brezplačno.

Cena oglasom: Petit vrsta enega razpredelka stane pri enkratni objavi 25 h, pri dvakratni objavi 20 h, pri trikratni objavi 15 h, pri šestkratni objavi 12 h in za celoletno objavo 10 h. Za oba razpredelka velja dvojna cena.

Uredništvo in upravništvo: Ljubljana, „Narodni dom“.

Izdaja in zalaga slovensko trgovsko društvo „Merkur“.

Odgovorni urednik: Ivan Volk.

Tisk „Narodne tiskarne“ v Ljubljani.

Razpošiljanje
blaga na vse
kraje sveta!
Najcenejša, naj-
večja eksport.
tvrdba!

Prosim, zahte-
vajte veliki
cenik, ki se
ošije zastoj
in poštne
prosto!

Najboljše ure sedanjosti so z znamko

„IKO“.

— Dobi se samo pri tvrdki —

H. Suttner

Mestni trg (nasproti rotovža) Sv. Petra cesta 8.

**Velika izbira zlatnine,
srebrnine, kinasrebra**

— po najnižjih cenah. —

Cenik zastoj in poštne prosto.

Lastna tovarna ur v Švici.

Tovarniška znamka „IKO“.

Avgust Agnola

v Ljubljani, na Dunajski cesti šte. 13

priporoča svojo izborno zalogo

steklenega blaga za namizje gostiln, kavarn,
zasebnikov itd., kakor tudi porcelan, svetilke,
okvire, ogledala in vse v to stroko spadajoče predmete.

Izdelovatelj cerkvenih oken po nizkih cenah.

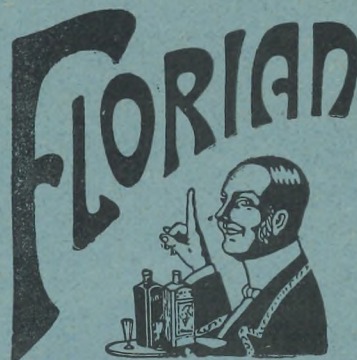
3

zlati nauki za zdravje želodca!

Kdor s „FLORIAN-om“ se krepča,
Zmeraj dober tek ima!

Če želodec godrnja,
Pij „FLORIAN-a“, pa nehá!

Ni otožen, ni bolan,
Ta, ki vživa

Postavno varovano.

Slovenci!

zahtevajte povsod

vžigalice

družbe

sv. Cirila in Metoda.

Zaloga pri tvrdki

Ivan Perdan

v Ljubljani.

**Riunione Adriatica
di Sicurta.**

Zastopstvo za Kranjsko:

tvrdba

Ivan Perdan

v Ljubljani.

Zaloga

sukna, platna,
:: modnega in ::
manufakturnega
blaga.

Franc Souvan sin, Ljubljana

Mestni trg št. 22/23 zraven tvrde Petričič.

Brzjavni naslov: SOUVAN SIN LJUBLJANA.

Največja zaloga
:: preprog. ::

Popolne opreme
:: za neveste. ::

Slovenski trgovci!

Prispevajte za

Trgovski dom!

Jernej Bahovec

Ljubljana

Sv. Petra cesta št. 2. * Filijalka: Resljeva cesta št. 7.
Trgovina papirja, papirnatih vreč, pisalnega in
risalnega orodja, šolskih knjig in zvezkov, kipov
slovenskih pisateljev itd. itd.

Največja zaloga

usnja

domačega in inozemskega izdelka na drobno
in na debelo kakor tudi

vseh čevlarskih potrebščin

po najnižjih cenah.

J. MARCHIOTTI

Ljubljana, Sv. Petra cesta.

Trgovina

s špecerijskim blagom.

Točna in solidna postrežba!

Trgovina z moko in
deželnimi pridelki.

Ljubljana

A. ŠARABON

Ljubljana

priporoča svojo novourejeno glavno

zalogo rudninske vode.

Velika pražarna za kavo
in mlin za dišave
z električnim obratom.

Na drobno in na debelo!

Zaloga brinja in sliv
za žganjekuho.

Zaloga

sukna, platna,
:: modnega in ::
manufakturnega
blaga.

Franc Souvan sin, Ljubljana

Mestni trg št. 22/23 zraven tvrde Petričič.

Brzjavni naslov: SOUVAN SIN LJUBLJANA.

Največja zaloga
:: preprog. ::

Popolne opreme
:: za neveste. ::

Slovenski trgovci!

Prispevajte za

Trgovski dom!

Jernej Bahovec

Ljubljana

Sv. Petra cesta št. 2. ✱ Filijalka: Resljeva cesta št. 7.
Trgovina papirja, papirnatih vreč, pisalnega in
risalnega orodja, šolskih knjig in zvezkov, kipov
slovenskih pisateljev itd. itd.

Največja zaloga

usnja

domačega in inozemskega izdelka na drobno
in na debelo kakor tudi

vseh čevlarskih potrebščin

po najnižjih cenah.

J. MARCHIOTTI

Ljubljana, Sv. Petra cesta.

Trgovina

s špecerijskim blagom.

Točna in solidna postrežba!

Trgovina z moko in
deželnimi pridelki.

Ljubljana

A. ŠARABON

Ljubljana

priporoča svojo novourejeno glavno

zalogo rudninske vode.

Velika pražarna za kavo
in mlin za ošave
z električnim obratom.

Na drobno in na debelo!

Zaloga brinja in sliv
za žganjekuho.

 Največja zaloga železnine v Ljubljani

je pri

Franc Stupica

na Marije Terezije cesti

zraven Figabirta.

Tu se dobe vedno najnovejše slamo-
reznice, mlatilnice, gepelni, čistilnice
in vsi drugi poljedelski stroji, traverze,
železniške šine, najboljši cement,
lepenka in pločevina za strehe,
štorja za strope, okovi za okna in
vrata, štedilniki, peči, nagrobni
križi, pumpe za vodo, vino in gnoj-
nico, najlepša kuhinjska oprava,
razni plugi, železne brane, vsako-
vrstno orodje za kovače, ključavni-
čarje, kleparje, mizarje, zidarje in
tesarje, sploh vse v železninsko trgo-
vino spadajoče.

Postrežba točna in poštena. Cene zmerne.

Ustanovljena 1882. Pošt. hraniln. rač. št. 828.406. Telefon št. 185.

Kmetska posojilnica - ljubljanske okolice -

registrovana zadruga z neomejeno zavezo

v Ljubljani, na Dunajski cesti 18, v Ljubljani

— v lastnem združnem domu —

je imela koncem leta 1909 denarnega prometa

K 81,116.121-11

— upravnega premoženja —

K 20,775.510-59

Obrestuje hranilne vloge po

$4\frac{1}{2}\%$

brez vsakega odbitka rentnega davka, katerega
plačuje posojilnica sama za vložnike.

Sprejema tudi vloge v tekočem računu v zvezi
s čekovnim prometom ter jih obrestuje od dne
vloge do dne dviga.

Stanje hranilnih vlog nad **K 20,000.000.**

Posojuje na zemljišča po $5\frac{1}{4}\%$ z $\frac{1}{2}\%$ na amortizacijo
ali pa po $5\frac{1}{4}\%$ brez amortizacije. Na menice pa po
6%. Posojilnica sprejema tudi vsak drug načrt glede
amortizacije dolga.

Uradne ure vsak dan od 8.—12. in od 3.—4.

Zahtevajte
povsod

Ilirija kremo za čevlje

Zahtevajte
povsod

dalje Ilirija čistilo in čistilni prašek za kovine, parketno voščilo,
lak za usnje, vazelino in kolomaz

iz domače tovarne kemičnih izdelkov

GOLOB & K^o.

Ljubljana — Vič.

Cena in kvaliteta povse konkurenčna.

Škatlje

za shranjevanje blaga
v trpežni obliki.

Kartoni

za razpošiljanje
klobas, masla,
oblek, perila in
drugega blaga

Škatljice za čaj

nadalje

Trgovske knjižice za odje-
malce v platno vezane

se dobe najceneje pri

Ljubljanski kartonažni tvornici
I. Bonač v Ljubljani.

Blagovoli se naj povprašati.

FRAN SAX

elektrotehnik

Ljubljana, Gradišče št. 7.

oblastveno konc. inštalater za električne naprave, luči,
prenos sile; dalje hišnih zvonil, telefonov itd. Strelo-
vodne naprave. Poprava v stroko spadajočih del. V
zalogi blago prve vrste, proračuni na razpolago.

Opremljem sem z najboljšimi in najnovejšimi preskuš-
valnimi aparati. — Cene in delo solidno!

1883

300018190, 5

SLOVENSKI TRGOVSKI VESTNIK.

Glasilo slov. trgovskega društva „Merkur“, „Slov. trgovskega društva v Celju“ in „Slov. trgovskega in obrtnega društva v Mariboru“.

Letnik IX.

V Ljubljani, dne 15. maja 1912.

Štev. 5.

Pregled razsodb upravnega sodišča o pokojninsko-zavarovalni dolžnosti.*)

I. Za nameščence v zmislu § 1., odst. 1 in 2 p. z. z., so bili označeni od upravnega sodišča naslednji uslužbenci:

1. **Okrajni tajniki**, ki opravljajo pisarniške posle kakega okraja in izvršujejo tudi konceptna dela, akoravno opravljajo vsled majhnega obsega pisarniških del tudi dela v drevesnici **).

2. **Sekundarij** javnih bolnic.

3. Vsi nameščenci, ki so po poklicu **kontoristi**, to so vsi nameščenci, ki redno opravljajo katerakoli specifična dela trgovske kontorne službe, katere glavni deli so korespondenca, knjigovodstvo in vodstvo blagajne, bodisi izključno ali poleg čistopisja (mundiranja), tudi, če včasih njih opravilo s čistopisjem prevladuje. Pod izrazom »čistopisje« (mundiranje) razume upravno sodišče napravo spisov po popolnoma enakovrstni predlogi. Ako se torej po delavnosti nameščenca izvrši tak spis (n. pr. faktura), ki se po svojem bistvu in po vnanji obliki od rabljenega pripomočka (n. pr. naročilnica) bistveno razlikuje, tedaj to ni več golo prepisovanje, čeprav je vsebina pripomočka dobesedna ali skoro dobesedna po spisu.

Kot specifična dela trgovske kontorne službe se je v posameznih slučajih označilo:

Vpisovanje v pomožne knjige, zlasti v štrace, vodstvo knjige za police, urejevanje kopirne knjige in nje registriranje, vodstvo registrature za trgovsko korespondenco, vpisovanje faktur ali vozni listov v fakturo, — odnosno evidenčno knjigo, izpolnitev predtiskanih konsignacijskih pol na podlagi predloženih, vse za to izpolnitev važne podatke vsebujočih listov, dobeseden vpis iz dostavnic v z zaporednimi številkami opremljeno knjigo

*) Pregled nam je dala v objavo ljubljanska agentura „Občega pokojninskega zavoda za nameščence“ v Trstu, za kar ji bodi izrečena zahvala. Ured.

**) Opravek posameznih uslužbencev se je označil na podlagi razlogov dotične sodbe.

in vpis teh števil na dostavnice, vpisovanje faktur za odjemalce iz poslovnih knjig, pisanje vozni listov na podlagi listov ali korespondenc, ki vsebujejo vse za izpolnitev važne podatke, zapisovanje v mestno pisarno kake špedicijske tvrdke došlih naročil in njih predložitev glavni pisarni, dalje predložitev došlih naročil tovarni, urejevanje enostavne korespondence z izpolnjevanjem predtiskanih obrazcev.

Med kontoriste šteje nadalje upravno sodišče tudi one osebe, ki se jih porabi vsled še nepopolne izobrazbe za podrejena dela kontorne službe (pisanje naslovov in pisem po diktatu).

V to skupino spadajo dalje: **stavbni kancelist**, ki sestavlja pisma, preračuna mezde delavcem in napravi mezdne liste;

dalje **uslužbenci kake lesne trgovine**, katerih opravilo obstoja v glavnem v preračunjevanju kubične množine odposlanega ali prevzetega lesa, in cene, ki odpade na to množino;

in **blagajničarka v kontorju** kake špedicijske tvrdke, katere pretežno poslovanje obstoja v prevzemanju in notiranju kasiranih denarnih zneskov. (Prim. II., št. 1.)

4. **Nastavljenci v advokatskih pisarnah in diurnisti** pri javnih oblastih in zavodih, ki ne opravljajo samo prepise z roko ali pisalnim strojem, torej **solicitatorji**, nastavljenci, ki vodijo v odvetniških pisarnah poslovne knjige, iz teh izpisujejo račune in sicer opravljajo dela, katera se računa pri trgovskih podjetjih med kontorno službo, ali katerih naloga je notranja pisarniška manipulacija, sprejemanje vlog, vodstvo knjig o narokih in lustriranje, ali ki v pisarnah javnih zavodov ne samo mundirajo, marveč vodijo tudi zapisnik in torej specifična pisarniška dela enake vrste opravljajo, kot uslužbenci odvetniških pisarn, ki niso le mundanti. (Prim. II., št. 14.)

5. **Uslužbenci**, ki so **stenografi** po poklicu, ki v kontorjih ali odvetniških in drugih pisarnah diktate stenografirajo in na podlagi stenogramov napravljajo čisto-pise ali z roko ali na pisalni stroj.

6. **Uradni risar** kakega mestnega stavbnega urada, ki napravlja kopije načrtov s prerisovanjem na pavspapir ali na pavsplatno;

7. **risar vzorcev** kake tekstilne tovarne, ki riše vzorce po danih navodilih.

8. **Uslužbenci**, ki spadajo v poklicno skupino **agentov in zastopnikov**, tudi, ako napravijo kupčije po natančnih direktivah (navodilih) šefa, in samo s pridržkom njegove pritrditve, in če tudi ne smejo cen samostojno kalkulirati, ali če od principala imenoma označene stranke obiskujejo, ali če so nastavljeni le proti proviziji.

9. **Zavarovalni agenti (akviziterji)**, ako po pogodbi izključno le za dotično zavarovalnico delajo. Pri tem je irelevantno, ako je v od službodajnika zagotovljeni mesečni plači vpoštevana povrnitev gotovih izdatkov.

10. **Nakupovalci**, ki obiskujejo trge in nakupujejo blago po cenah, ki jih je določil službodajnik.

11. **Skladiščniki v pravem pomenu besede** (skladiščni vodje, skladiščni upravitelji), to so uslužbenci, katerih naloga je vodstvo zaloge blaga, nanjo paziti in imeti stalno evidenco, ki imajo vknjiževati dobave in pošiljatve blaga in ekspidirati blago, ki pa v skladišču izvršljivih fizičnih del navadno ne izvršujejo sami, marveč dajo ista izvršiti po dodeljenih jim pomagačih; ako pa v posameznih slučajih in o priliki tudi sami manualno delajo, tedaj ne sme spadati to delo med njih glavne dolžnosti. (Prim. II., št. 2.)

12. **Ekspedienti**, katerih glavna naloga obstoji v preiskovanju kvalitete došlega in preskrbi pravočasne in primerne ekspedicije prodanega blaga, ali ki imajo vodstvo ekspedicijskih del in izvrševanje v to potrebnih pisalnih opravil, če pri tem sami redno manualno ne sodelujejo.

13. **Poslovodja kake žage**, ki nadzoruje tehnični del obrata, ki podpira šefa pri vodstvu tega dela obrata, ter pri dispozicijah o nakupovanju in o vporabi materiala, dalje

14. **vodja žage**, čigar opravilo obstoja izključno le v nadzorovanju drugih uslužbencev.

15. **Vodja odpošiljalnega oddelka kake veletrgovine**, ki oddaja došla naročilna pisma posameznim oddelkom, ki se pečajo z dotičnim blagom, ki nadzira, kadar ti oddelki naročeno blago sestavijo, pravilno efektuiranje naročil in pravilno ustavitev cen, ki izračuna frankature in skrbi za predznambo povzetij in njih pravočasno reklamacijo.

16. **Dva nameščenca kake špedicijske tvrdke**, izmed katerih eden prevzema blago, ki se mora od tobačne glavne zaloge podzaložnikom razposlati in potrjuje pravilno prevzetje tobačnemu uradu, ki poravnava difference med zaračunjenimi cenami podzaložnikov in tobačne glavne zaloge in pri tem izdane zneske službodajniku naznanja in na ta način en del obrata službodajnika vodi; drugi pa na kolodvoru potrebne dispozicije izdaja, da se

obratna sredstva, ki so na razpolago, primerno izrabi in da se ekspedicija blaga v redu in po možnosti hitro izvrši; ima tudi oskrbeti nabiralno službo.

17. **Dotični**, ki spadajo med **delovodje**, t. j. oni uslužbenci, ki vodijo posamezne oddelke podjetja, ki nadzorujejo v teh oddelkih zaposlene delavce, z ozirom na tehnično izvršbo dela, ter jih navajajo, če tudi včasih n. pr. da napravijo vzorce, sami kaj izvrše. (Prim. II., št. 8.)

18. **Nastavljenec pri izdelovanju likerja**, ki vodi produkcijo blaga, pri tem zaposlene delavce nadzoruje in poučuje, in ki je manualno le tedaj poslujoč, kadar izvršuje manipulacije, ki se smatrajo kot posebno obratno tajnost službodajnika.

19. **Nadzorovatelj (Rutschenmeister)**, ki nadzoruje celo manipulacijo pri nakladanju premoga, ne da bi navadno sam opravljal fizična dela, in ki je odgovoren za to, da so podrejeni mu delavci primerno zaposleni, in **da se pri nakladanju posameznih vrst ne zamenja**.

20. **Stavbni paznik**, ki ima nadzorovati njemu dodeljene stavbne partije in pri tem zaposlene delavce, te slednje sprejemati in odpuščati, sestavljati plačilne liste, nima pa izvrševati manualnih del, pri čemer je upravno sodišče smatralo, da se nadzorovanje stavbnih del tiče **le tehnično zadostujoče izvršbe**.

21. **Stavbni polir**, ki v stavbni seziji nadzoruje stavbna dela, sprejema in odpušča delavce, pozimi pa kopira risbe s pavziranjem.

22. **Sprejemalci blaga** kake tekstilne tovarne, ki imajo pregledati gotovo blago, napake zaznamovati in nadzirati skladanje.

23. **Preiskovalec blaga**, ki ima došlo blago (vosek in med) z ozirom na boniteto preiskovati.

II. Za pokojninsko-zavarovalni dolžnosti nepodvržene je spoznalo upravno sodišče naslednje uslužbence:

1. Vsi, ki so po poklicu **prodajalni komiji v odprtih trgovinah**, in sicer tudi tedaj, ako v slučaju, da se otvori odjemalcu kredit, ceno v njegovo breme vpišejo v nakupovalno knjižico in štraco, ali če imajo druga pisalna ali računska dela izvrševati, ali če morajo mlajše sodelnike nadzorovati in navajati, ali če se jih zraven tudi porabi kot izložbene aranžerje.

V to poklicno skupino šteje upravno sodišče tudi v odprtih trgovinah zaposlene **blagajnike in balgajničarke** (Sitzkassiere), katerih opravilo obstoji v tem, da sprejemajo iz rok odjemalcev plačila in vodijo o tem enostavne zaznamke, in sicer tudi tedaj, ako imajo sprejemati tudi po pošti došle denarne zneske in o tem voditi enake zaznamke. (Prim. I., št. 3.)

2. **Skladiščni komiji (lageristi) in skladiščniki**, ki sprejemajo, shranjujejo, sortirajo in oddajajo blago in druge manipulacije v skladišču sami manualno izvršujejo,

in so, če so jim pomočniki dodeljeni, z njimi skupno po poklicu manualno zaposleni, tudi tedaj, ako imajo voditi enostavne zaznambe o blagu, in šefa informirati o tekoči potrebi blaga. (Prim. I., št. 11.)

3. **Skladiščni manipulant** kake tekstilne tovarne, ki izdajajo material, odtehtujejo in izhodke na blagu v posebne zaznamke vpisujejo.

4. **Uslužbenec v kaki zalogi za premog**, ki je pri tehtnici zaposlen in premog en detail prodaja.

5. **Pri užitninskem zakupu nameščeni pazniki**.

6. **Inkasant**, ki ima pri zavarovancih kasirati premije in izročati od službodajnika dobljene pobotnice.

7. **Uslužbenec, ki od pivovarne zalogi odposlano pivo sprejema (Bierabtrager)** in to od pivovarne mu označenim odjemalcem oddaja, ki je sam po poklicu udeležen pri manualnih opravilih, čeprav ima voditi zaznamke o pivu, odposlanem od pivovarne zalogi, in o onem, oddanem odjemalcem, in nadaljne zaznamke (Absatzregister).

8. Osebe, ki spadajo po poklicu med **preddelavce**, to so uslužbenci, ki so kot drugi delavci zaposleni pri izdelovanju blaga in mimogrede svoje sodelavce nadzorujejo. (Prim. I., št. 17.)

Torej se ni spoznalo zavarovalni dolžnosti podvrženim **nadmlinarja**, ki spravi stroje v tek in jih odstavi, njih tek regulira, sprejema šefova naročila za delavce in jih njim sporoča, ne da bi redno imel pravico, samostojno ukazovati;

ravnatoko **uslužbenec kake lesne trgovine**, ki so zaposleni z odkladanjem in zlaganjem lesa, ki sprejemajo od šefa kupljen les od prodajalcev in delavce k delu navajajo.

9. **Uslužbenci opekaren (Platzmeister)**, ki imajo nadzorovati opekarje, voznike in hlapce po navodilih šefa, ki imajo skrbeti, da se od šefa označene jim pošiljativne pravočasno nalože in oddajo na železnico, in ki se večkrat sami manualno udeležujejo pri nakladanju opeke, dalje pri gospodarskih vožnjah in tudi z opeko vozijo.

10. **Paznik v kaki zalogi premoga**, ki je podrejen založnemu upravitelju in po njegovih navodilih skrbi, da se premog pravočasno naloži in strankam — odjemalcem pravočasno dostavi.

11. Osebe, ki spadajo v poklicno skupino **valptov (Gutsschaffer)**, **nadzornikov gozdarstva**, **velikih hlapcev**, **nadovčarjev**, **poljskih čuvajev in gozdarjev**, to so uslužbenci, ki so neposredno podrejeni kakemu vodilnemu organu, upravitelju ali gozdarju, in katerih nadzorovanje poljskih in gozdnih delavcev je omejeno le na to, da se odredjeno delo po naročilu izvrši in da se čas ne trati, tudi, če si k delu došle ljudi v svrhu izračunanja zaslužka notira.

12. **Pripravljalac tkalnih stolov (Stuhlvorrichter)**, ki je izključno le s tem zaposlen, poškodbe na tkalnih stolah popravlja in odstranjevati, kar moti obrat.

13. **Mašinsti**, ki opravljajo parne in dinamo stroje, jih mažejo in popravljajo in vzdržujejo napeljave in katerim za ta dela niso dodeljeni nobeni pomočniki.

14. Osebe, ki spadajo v poklicno skupino **mundantov in diurnostov**, to so uslužbenci, ki izvršujejo le prepise (mundirajo). (Prim. I., št. 4.)

Praktiška geologija.

(Grafit.)

Spisal dr. K. Hinterlechner.

(Dalje.)

Zadevno grafita za topilnike je treba vpoštevati, kakor sem pojasnil že v marčevi številki tega letnika, pred vsem 1. množino ogljika samega, 2. naravo njegovega pepela in 3. množino poslednjega sploh. Grafitov pepel ne sme namreč, kakor rečeno, škodljivo vplivati na glino, iz katere so te posode.

Razen na te okolnosti se moramo ozirati 4. na grafitovo obliko: je-li luskast ali jedrnat. Topilniki iz luskastega grafita so namreč desetkrat trpežnejši nego iz jedrnatega. Vsled tega so seveda cene luskastega grafita veliko višje nego one jedrnatega; naravna posledica tega pa je, da se izplača dobivanje grafita v tem slučaju celo tedaj, če je ogljika v njem razmeroma malo. Pri Pasavi se izplača na primer dobivati luskasti grafit tudi tedaj, če je v njem le kakih 25% ogljika. Nasprotno so grafitove plasti na pr. na Češkem, tedaj če imajo opraviti z jedrnatim materialom, šele pri 45 do 50% ogljika rabljive, in to vključno temu, da so ondotne grafitove vrste mnogo debelejšje od pasavskih; torej vključno temu, da se dobi na Češkem iz iste množine nakopane snovi relativno in absolutno precej več grafita.

Sicer se vpoštevata pri grafitu, ki naj služi za izdelovanje topilnikov: 5. velikost posameznih grafitovih lusk sploh, in 6. razmerje velikosti posameznih lusk med seboj. Čim večje so posamezne luske, tem rabljivejša je snov. Isto velja tudi o grafitu, čigar luske so čim najbolj enako velike; razna velikost škoduje vrednosti.

Na velikost se je treba ozirati že pri presojanju surove tvarine. Iz doslej navedenega bi se dalo namreč morda sklepati, da odločuje zadevno grafita vsaj v prvi vrsti množina ogljika sploh; to zlasti zato, ker velja ta princip vsaj izvečine pri drugih rudninskih (kakor tudi pri nerudninskih) snoveh. Pri luskastem grafitu se pa nasprotno lahko zgodi, da je snov, ki ima (mnogo) manj ogljika v sebi (dosti) več vredna nego druga, ki ne odgovarja pod 5 in 6 navedenim zahtevam, ki pa ima sicer morda dosti več ogljika v sebi. — V

takih slučajih so cenitve sirove snovi edino na podlagi kemičnih analiz precej, ali pa tudi zelo dvomljive. Potom preiskusa se doseže tu zanesljivejše rezultate. (S čimer pa naj ne bo rečeno, da tedaj analize sploh treba ni.) Ako imamo opraviti z luskastim grafitom, dosežemo namreč z naravnim materialom, ki je le iz 25% ogljika, pogojno lepše uspehe nego z blagom, ki ovaja v analizi 50 do 60% ogljika.

Navadni luskasti grafit, če ima tudi le 25% ogljika v sebi, se dá namreč suhim potom toliko očistiti, da ovaja rafinada do 94% ogljika.

Kako se javljajo navedene razmere v cenah, se razvidi iz sledečega. Ceylonski luskasti grafit ali pa pasavski »Flinz« velja 300—400 mark (= 351 do 468 K) pro 1000 kg; torej 1 kg že 35 h do (skoraj) $1\frac{1}{2}$ krone. Posebno lepo blago pa doseže tudi: 1000 kg 700 K in več. — Pasavski sirovi grafit pa pride po 55 do 65 mark (64 do 76 K) pro 1000 kg. Pri teh cenah ima ondotni grafit kakih 25 do 50% ogljika v sebi.

Ako vpoštevamo, da velja 1000 kg očiščenega jedrnatega grafita, brez žvepla in z vsaj 50% ogljika približno 41—76 K in če računamo s predstoječimi zneski, tedaj leži pač na dlani, da se poslužujejo v praksi prav pogosto (zlasti pa pri vlivanju železa) tudi mnogo slabjšega grafitskega materiala za izdelovanje topilnikov. Seveda se pa mora računati v tem slučaju, da so topilniki po en- ali dvakratni uporabi prežgani, v tem ko so topilniki iz luskastega grafita dosti trpežnejši; saj jih uporabijo 4—6 in še večkrat. Pri ogromnih temperaturah, ki jih rabijo za vlivanje jekla, zgori namreč tudi grafit sčasoma; luskasti pa težje nego jedrnat. Zato je tudi prvi kar 6 do 8krat dražji od drugega. — Poleg tega ne popokajo topilniki, ki so iz luskastega grafita tako lahko, kakor oni, ki niso iz takega materiala, če se izpremeni temperatura hipoma.

Grafit, ki naj služi za mažo, ne sme imeti primešanih pretrdih, rudninskih snovi. Za izdelovanje barv se pa rabi le rafinirani (= očiščeni), jedrnat, rekše ne luskasti material.

Kakor se dozna iz predstoječega, ne odločuje zadevno uporabljivosti vedno le množina ogljika, ki jo ovaja kak grafit; včasih pridejo v tem oziru še druga vprašanja v poštev. Toda le včasih. Navadno zavisi namreč vrednost vsakega grafita vendar pretežno od množine njegovega ogljika; poleg te odločuje še narava pepela. Paziti je pa treba tudi na žveplene spojine.

Že na 5. strani izhajajočega letnika sem omenil, da dobivajo dandanes v Evropi največ grafita v Avstriji. To pa ne velja le z ozirom na Evropo, ampak (zadevno vrednosti le navidezno!) tudi z ozirom na ves svet, kakor uče naslednje številke, ki se nanašajo le na pglavne grafitove producente.

	leto 1906		leto 1905		leto 1904		leto 1903	
	množina v short tons	vrednost v dolarjih	množina v short tons	vrednost v dolarjih	množina v short tons	vrednost v dolarjih	množina v short tons	vrednost v dolarjih
Avstrija	42.016	293.615	37.937	274.154	31.584	386.082	32.616	382.148
Ceylon	40.320	3.406.550	34.319	2.307.042	29.187	2.110.873	26.998	1.952.529
Severnoameriške Zedinjene države	19.797	140.239	24.971	318.211	19.768	321.372	18.860	225.554
Nemčija (Bavarsko)	4.470	47.122	5.424	49.742	4.171	40.122	4.099	35.411
Italija	11.910	61.162	11.654	52.104	10.764	44.542	8.730	28.85

*) short ton = kg 907,2; (amerikansko-angleški utež).

**) 1 dolar = Mk 4,10 ≡ K 4,94.

V sledečem se naj oziram le na številke zadevno leta 1906.

Avstrija je producirala tedaj:

42.016 ton v vrednosti 293.615 dolarjev;

Ceylonskega grafita je pa prišlo na trg le 40.320 ton v vrednosti 3.406.550 dolarjev.

Po svoji množini prekaša torej avstrijski grafit (celo) ceylonskega za približno 2000 ton; po svoji vrednosti pa nadkriljuje ceylonska snov naše blago za več nego 3 milijone dolarjev ali skoro za 15 milijonov kron!

Naš, to je češki, moravski, nižjeavstrijski in štajerski grafit je kvečemu iz 86 do 88%, povprečno pale iz 40 do 70% ogljika; vsaj boljše marke ceylonskega blaga pa imajo skoro brez izjeme 90 do 95% ogljika v sebi. Razen tega je treba vpoštevati naravo obeh grafitov; avstrijski je večinoma prsten ali jedrnat, ceylonski pa luskast.

Relativno podobno razmerje se zrcali v navedenih številkah zadevno naše države in Nemčije.

1. Produkcija Avstrije: 42.016 ton,

» Nemčije: 4.470 »

2. Vrednost avstrijskega blaga: 293.615 dolarjev,

» nemškega » 47.122 »

Avstrija je producirala torej leta 1906 skoro desetkrat toliko grafita kot Nemčija; vrednost njenega blaga pa danaj ni bila desetkratna nemškega. Pri isti kvaliteti — saj za to se vedno gre — bi bil namreč avstrijski moral za 149.310 dolarjev ali približno za 746.550 K več vreden biti kakor je faktično bil. Mesto 293.615 bi njegova vrednost tedaj bila 442.925 dolarjev ali nekako 2 milijona 214 tisoč 625 kron. — To deloma zato, ker ima avstrijsko blago, kakor sem že omenil, povprečno le 40 do 70%, bavarski, rafinirani grafit pa do 90% ogljika v sebi. Dalje je pa nemški grafit luskast, torej glasom prej navedenega dragocenejši, avstrijski pa vsaj večinoma jedrnat ali prsten in torej cenejši.

V nastopnem naj podam sliko produkcijskim razmerjem avstrijskega grafita, in številke kakor se nanašajo na posamezne kronovine.*)

Kronovina	Rudarstveno glavništvo	Okrajni rudarstveni urad	Število obratov		Produkcija	
			sploh	v katerih se je je rudarilo	v metričnih stotih (à 100 kg)	denarna vrednost: v kronah
Češka	Praga	Pízen	1	—	—	—
	—	Střitbro (Mies)	2	—	—	—
	—	Kutna Gora	3	—	—	—
	—	Budějovice	4	4	197.621	530.886
Produkcija itd. vsega češkega grafita			10	4	197.621	530.886
Nižje Avstrijska	Dunaj	St. Pölten	9	5	13.367	31.524
	—	Brno	10	8	102.417	571.502
	Celovec	Ljubno	5	3	93.699	446.968
	—	Celje	1	—	—	—
Produkcija itd. vsega štajerskega grafita			6	3	93.699	446.968
Koroška	Celovec	Celovec	1	—	—	—
Produkcija itd. grafita v vsej Avstriji (leta 1909)			36	20	407.104	1.580.880

Iz naslednje razpredelnice se dajo posneti dalje tržne cene, kakor so uradno izkazane za leto 1909 pro 1 metrski stot in na obratišču.

*) Tozadevne številke so posnete iz „Statistik des Bergbaues in Österreich für das Jahr 1909.“ Prvi del: „Die Bergwerksproduktion.“ Izdalo c. kr. ministrstvo za javna dela. Dunaj 1910.

Povprečne grafitove cene pro 100 kg; leta 1909.

Češko	Na obratišču	K 2 69
Nižje Avstrijsko		„ 2 36
Moravsko		„ 5 58
Štajersko		„ 4 77
V Avstriji sploh		K 3 88

Velik del vsega grafita se je porabil v Avstriji sami; razen tega so ga pa tudi eksportirali, in sicer:

Češki grafit na Ogrsko, na Nemško, v Belgijo, na Angleško in na Rusko; nižje avstrijskega na Ogrsko, na Angleško, na Rusko in v Ameriko; moravskega 73,46% vse produkcije v inozemstvo; štajerskega pa 48,04%, in sicer na Nemško, Ogrsko, Francosko, Rusko, v Švico in v Belgijo.

Kakor učé zgoraj navedene številke, se na Koroškem l. 1909 ni rudarilo v ondotnem edinem grafitovniku (Graphitwerk), ki se nahaja v Klambergu (v pol. okraju Beljak), ter je last grofov Lazy, Artur in Edgar Henckel pl. Donnersmarck.

Zadevno takozvanega »grafita« iz Spodnjega Štajerskega naj na kratko omenim, da ni splošno grafit. Tu se nahaja namreč mestoma antracit v malih množinah in v takšni obliki, da ga bi nazval pogojno celo strokovnjak za grafit. Ker zgornji antracit kot premog, leži na dlani, da ne nadomestuje taka snov grafita v praksi prav nikoli — in naj bi bil temu, če mogoče, na oko — še bolj podoben, kakor je včasih

Na Spodnjem Štajerskem ima neki Janez Schautzer (Karlovec, Hrvatsko) pri Brežniku v političnem okraju Slovenji Gradec grafitovnik, ki sestoji iz štirih mer. Delo je pa v njem opuščeno (glasom Montan Handbucha za leto 1910).

Vsa znamenita štajerska grafitišča se nahajajo na Zgornjem Štajerskem in sicer: v Kaisersbergu (pri Ljubnem), v Leimsu, Rannachu, Kalwangu in v Kapellen, dalje v krajih: Hohentauern, Wald, St. Lorenzen, St. Katharein in Palbersdorf.

Kdor se zanima za češka grafitišča, posname lahko nekaj pglavitnih podatkov iz že omenjenega mojega spisa, ki je izšel v lanskim »Verhandlungen« c. kr. geološkega državnega zavoda (Dunaj). Več nameravam tozadevno še priobčiti v »Jahrbuch« istega zavoda. Poslednji spis pa izide še le v kakih dveh ali treh letih.

* * *

Umetno narejeni grafit ne spada sicer med minerale in seveda tudi ne v geologijo. Zaradi snovi, iz katerih se dá narediti, dalje zaradi njegovih lastnosti in zlasti kot konkurenta naravnega grafita, ga naj pa vendar vsaj s par besedami omenimo, predno zaključimo razgovor o grafitu sploh.

Umetni grafit se naredi: 1. če razžariš demant, ko ne more zrak do njega; 2. v nekih vrstah železa; 3. pri proizvodnji svetilnega plina; 4. pri žarenju in pri primernem razkrajanju ogljikovodikov (ki so spojine ogljika z vodikom) in 5. iz ogljikovih spojin z žveplom in s klorom. — Dalje naj omenim posebej, da se naredi pod primernimi pogoji grafit iz segretega *acetylena*, oziroma iz kalcijevega karbita; poslednjim potom narejeni grafit služi n. pr. za izdelovanje tiskarskega črnila in kot nadomestilo kineškega tuša.

Zadevno umetnega grafita je vsekakor najznamenitejša iznajdba, da se dado izpremeniti brezizjemno vse ogljikove modifikacije, oziroma tudi vse spojine, ki imajo sploh kaj ogljika v sebi, v električni peči v grafit; to velja torej enako za demant, kakor za navadno drveno oglje. Z ozirom na tehniko so pa posebno tri metode pomembne in sicer vpliv električnega toka:

1. na premog (posebej na antracit);
2. na plinaste ogljikovodike in
3. razkrajanje raznih karbidov *) pri visokih temperaturah.

Po takozvani *Achsenovi* metodi narejeni grafit vsebuje sila malo pepela. Tržno blago nima niti 10% pepela v sebi; nerabna snov se da namreč do poljubne čistote odstraniti. Iz antracita, ki je imel 5,78% pepela, so naredili n. pr. grafit z le 0,033% te primesi. — Še čistejši je pa grafit iz petrolejskih snovi; zadevno tržno blago ima manj nego 2% pepela v sebi.

Rabiti se da umetni grafit prav tako kakor naravna snov. Iz njega izdelujejo torej grafitnike (ali svinčnike), razne priprave za električne aparate v najširšem pomenu besede, maže, topilnike itd.

Grafitnike, topilnike itd. naredi v ta namen najprej iz snovi, ki še ni izpremenjena v grafit; električni tok vpliva torej na že oblikovano snov, ki pa še ni grafit.

(Dalje prih.)

Temelji železniške tarife.

Spisal J. Kitek.

(Konec.)

V.

Če se ozremo samo na Avstrijo, najdemo, da so bile ob različnih časih pri različnih železnicah v veljavi najmnogovrstnejše mešanice zgoraj navedenih tarifnih zistemov. Njih razvoj ima zasebno-gospodarski značaj in temelji pretežno na vrednostnem zistemu. Poslednjega je sprejela državna železnica l. 1852. od severne železnice, ga popolnila s predpisi, ki se nanašajo na prevažanje živali, brzovoznega blaga, na razne pristojbine, kakor za na- in razkladanje, tehtanje itd. Tako spremenjen tarifni sestav so sprejemale zapored v isti dobi na-

*) Karbidi so spojine ogljika in kake kovine oziroma kake kovinam podobne snovi (na pr. železov karbid, kalcijev k., karborundum i. t. d.)

stajajoče železnice. Prilagodile so ga še kolikor toliko svojim odnošajem in tako je prišlo, da je polagoma nastalo nebroj tarifnih sestavov. Tej mnogovrstnosti je hotelo že l. 1868. trgovinsko ministrstvo postavnim potom priti v okom. Vendar so se železnice sklicevale na svoje koncesionirane pravice, in gospodska zbornica je morala odkloniti predložen ji zelo pregleden in enostaven tarifni zistem.

Ko je leta 1870. državno-železniška družba po razširjenju svojega omrežja sestavila novo tarifo, so jo posnemale sicer vse železnice, nikakor pa še s tem ni bila dosežena edinost, ker posnemanje je obširjalo samo bistvo, in se ni nanašalo na detajle.

Ogrska je celo sestavila svojo tarifo po naravnem zistemu. To se seveda ni moglo vzdržati, ker Ogrska ne tvori tako obširne prometne enote, da bi ji kazalo, eksponirati se popolno. Avstrijska vlada, ki je skoro spoznala, da mnogovrstnost in negotovost v tarifiranju slabo vpliva na promet, se je začela pogajati z različnimi železnicami zastran edinosti v tarifah. To pot nje prizadevanje ni bilo brez uspeha. Sestavila je takozvano reformno tarifo, ki je od leta 1876. naprej v veljavi pri vseh avstro-ogrskih železnicah. Samo Južni železnici je zavoljo prek-morskega uvoza pustila z malimi izjemami njen način tarifiranja.

Gotovo je, da se dado tarife vsake železnice izvajati iz navedenih zistemov. Nobena železnica pa ne izvaja svoje tarife samo iz enega zistema, temveč iz vsakega poišče najboljše za sestavo svoje tarife. Na ta način ustvarjajo železnice vsaka zase posebni tarifni zistem ter ga imenuje lokalno tarifo, ker ima veljavo samo za postaje te železnice. Prvotno so se omejele železnice edino na lokalno tarifo. Pozneje pa, ko so začele pošiljatev prehajati na druge železnice, je bilo treba misliti na prikladnejšo tarifo. Železniške uprave so po kakem dogovorjenem zistemu ustanovile direktne tarife, ki so omogočile direktno odpravljanje pošiljatev na vse postaje po dogovoru prizadetih uprav. Najčešče napove v takem slučaju vsaka posamezna železnica izmero enotne postavke, ki jo je računati zanjo. Včasih se celo železnice zedinijo, da vračunajo vsaka pri direktni tarifi udeležena popolnoma enake enotne postavke. Najčešče so pa direktne tarife v primeri z lokalnimi dosti nižje. Prizadete železnice namreč pri direktnih tarifnih lahko brez škode vračunajo nižje postavke kakor pri lokalnih, zakaj vse vmesne železnice, preko katerih pošiljatev prehaja, nimajo nikakih stroškov za sprejemanje in oddajo blaga. Le začetna in končna železnica se delita v teh stroških. Prav ti stroški pa vsebujejo vse takozvane spedijske stroške, ki se porazdelijo na množino v prevažanje sprejetega blaga. Tu sem spadajo n. pr. stroški za vodstvo, za osobje v sprejemni in oddajni postaji, za obrestovanje in amortizacijo postajnih in drugih, za zmagovanje prometa potrebnih poslopij itd. Spedijskih stroškov torej

pri uporabi direktne tarife nimajo vmesne železnice nikakih. Imajo pa trakcijske stroške. Ti pa obsegajo vsoto stroškov, ki nastanejo, ako blago nadaljuje svojo namenjeno mu pot, iz obrestovanja, amortizacije in popraviljanja vrhne zgradbe železne ceste, iz stroškov za umetne stavbe, moste, viadukte, predore, iz stroškov za vozno osebje, kurjavo, mažo in obrabljenje strojev itd.

Kakor smo višje sestavili tarifni postavek iz stalnih in spremenljivih stroškov, prav tako se da tudi iz spedijskih in trakcijskih stroškov izvajati prevozninski postavki. Ako so tem potom dobljeni postavki direktne tarife nižji nego oni, ki so zasnovani iz vsote postavkov prizadetih lokalnih tarif, je to čisto naravno. Razlagamo pa to na dva načina. Na en način je dopustno postavke posamičnih železnic sploh že zasnovati nižje, na drugi način se pa doseže prav isto natančnejše, ako spedijske stroške pri vmesnih železnicah v postavkih direktne prevoznine docela izpustimo. Oddajna in sprejemna železnica računata torej spedijske in trakcijske stroške, vmesne železnice pa, na katerih pošiljatev samo transitira, računajo zgolj trakcijske stroške. Zakaj železnice pri tem nič ne izgube, razvidimo iz razlage pojmov spedijski in trakcijski stroški.

VI.

Dokler lahko prevaževalno ceno izvajamo iz kateregakoli zistema in stalno določenega enotnega postavka, dotlej imenujemo dobljene prevozninske postavke redno ali normalno tarifo. To pravilo velja za vse vrste železniške tarife; ravnotako za osebno, kakor za tarifo za prtljago, za blago in prevažanje živali.

Z golj rednimi tarifami pa železnicam in tudi transportantom ni bilo ustrezno; zakaj normalne tarife je prenašalo samo blago visoke prometne vrednosti. Za blago manjše in najmanjše vrednosti je bilo potrebno nižjih in najnižjih prevozninskih postavkov, da je blago zadobilo prevaževalno vrednost. Železnice so ugodile tej potrebi ter osnovali abnormalne, izvanredne ali izjemne tarife, katerih postavki so mnogo nižji od normalnih, ter nalašč ustvarjeni za množinsko blago. Pogoji za uporabo izvanredne tarife je brezizjemno popolno izkoriščanje uporabljenih voz, absolutna tara, čemur razpošiljalci lahko ustrezajo, ker blago te vrste razpošiljajo itak le v večjih množinah.

Navzlic temu so vendar železniške uprave naše razliko tudi v množinskem blagu. Zasnovali so posebno tarifo za množinsko blago splošno prometnega pomena in izjemno tarifo za prevaževalno robo, ki ima posebno važnost le za določene prometne relacije, obrtne kraje i. t. d. S to razdelitvijo so se železnice hotele prilagoditi dejanskim potrebam transportnih interesentov. Večina železniških uprav zaradi tega prišteva specialne in izjemne tarife že k rednim tarifam, in to opravičeno le tedaj, ako se njih temeljni postavki, t. j. cena za prevoz enega q na kilometer, ne spreminjajo s transportno raz-

daljo. Kadar pa pojemajo enotni postavki z naraščanjem razdalje, tedaj imenujemo tarifo diferenčno, ker v primeri z normalno nastajajo v njej difference. Izmed večjih vrst, ki jih nahajamo v diferencialni tarifi, se je najbolj udomačila ona s padajočo pristojbinsko skalo. Resnično je namreč, da padejo lastni stroški pri transportih na večjo razdaljo, dasi progresije padca ne moremo natančno določiti. Za kratek čas je imela državna železnica pri svojih zapadnih progah v tarifi izraženo to dejstvo. Za en q na en kilometer je prvih 100 km računala 0.72 h, na razdaljo od 101 do 200 km samo 0.68 h, od 201 do 300 km že samo 0.64 itd. Postavke prevoznine za 1 q na razdaljo 250 kilometrov je torej izračunala $(0.72 \times 100) + (0.68 \times 100) + (0.64 \times 50) = 172$ h.

Najbolj zamotana diferenčna tarifa je distančna tarifa, h kateri prištevamo inportne, eksportne in transitne tarife, ki pridejo samo v poštev pri zveznih tarifah v mednarodnem prometu. Raznovrstne izrastke te tarife so države vzajemno omejile v toliko, da postavka prevoznine za večjo razdaljo ne sme biti nižja kakor postavka za manjšo razdaljo. To določilo je bilo potrebno, ker je dispariteta med mednarodno in domačo tarifo po največ domačo produkcijo oškodovala. Z ozirom na eksportne in transitne tarife pa interesentje zahtevajo, da morajo postavke prevoznine inozemske produkcije veljati tudi za domače eksportno in transitno blago. Izjeme so samo dovoljene v transitnem prometu med pristanišči, ako ne škodujejo splošnemu gospodarskemu stremljenju.

Reformna tarifa iz leta 1876. vsebuje redne in izvanredne tarife. Redni del tarife ima postavke za brzovozno blago, za kosovno blago in za vozovne naklade; izvanredni del te tarife pa obsega vse vrste izjemnih tarif, ki pa pridejo le tedaj v poštev, ako ni potom rednih tarif zračunjena prevoznina nižja. V višini postavkov sledi brzovoznemu blagu kosovno blago, ki se porazdeli na prvi in drugi normalni razred. Zasežno blago tarifira s 50% višjimi postavki nego blago prvega normalnega razreda. Za vozovne naklade (Wagenladung) je poskrbljeno s šestimi različnimi postavki, ki se delijo na razrede A, B in C in tri specialne razrede. Postavko razreda A uporablja železnica za vozovne naklade od 5000 kg naprej, razred B in C pa pri tovorih za najmanj 10.000 kg. Postavke specialne tarife so v redni tarifi najnižje.

Izmed izvanrednih tarif so v reformni tarifi dovoljene samo izjemne tarife, ki se ozirajo na posebne potrebe raznih krajev in veljajo zavoljo tega tudi samo za določeno robo in često še tudi samo za določen čas. Največkrat imajo najnižje dopustne postavke. Partikularne tarife (refakcije in rabatne tarife) so po reformni tarifi prepovedane, ker jih učitelji narodnega gospodarstva smatrajo za škodljive. Težko pa je železnice glede rabe teh tarif nadzorovati, vsled česar še njih raba do dandanes ni ponehala.

Iz povedanega ni težko uganiti, da je reformna tarifa osnovana bistveno na vrednostnem sistemu, ki pa ima mnogo znakov, povzetih iz naravnega sistema. Vsekakor je pa v formalnem oziru dosežen s to tarifo velik napredek, ker je ž njo dosežena enotnost tarife. Nje shema je po vseh avstrijskih železnicah sedaj v rabi, z enim samim dodatkom od leta 1910 naprej, ki obsega eksportno tarifo. Interesentje seve še z zgolj formalno enotnostjo niso zadovoljni; ta dopušča preveč razlike v enakih postavkah, zato zahtevajo, naj bodo tudi postavke pri vseh železnicah enako visoke, to se pravi, oni zahtevajo poleg formalne tudi materialno enotnost tarife. Praktično bode še le misliti na materialno enotnost tarife tedaj, kadar bodo vse železnice podržavljene in vse v njih naložene glavnice amortizirane. Tedaj bo brez škode podjetja možno prevažati isto težo istega blaga na isto razdaljo na vseh železnicah za isto prevozno ceno. Za gospodarstvo cele države bi bil takšen napredek važen posebno tedaj, če je resnično, da visoke tarifne postavke gospodarstvu ne škodujejo toliko, kakor neenake postavke.

Literatura:

Lannhardt, Theorie der Tarifbildung;
 Lehr, Eisenbahntarifwesen;
 Paner, Eisenbahntarifwesen;
 Röhl, Encyklopädie;
 Schübler, Ueber Selbstkosten und Tarifbildung;
 Schreiber, Das Tarifwesen der Eisenbahn;
 Ulrich, Das Eisenbahntarifwesen.

Delniške družbe.

Spisal Val. Žun.

(Dalje.)

Že opetovano omenjena Ljubljanska kreditna banka ima glede nadzorstvenega sveta v pravilih določbo, da obstoji iz petih članov, ki se smejo na občnem zboru voliti tudi po reklamaciji. »Ta nadzorstveni svet nadzoruje poslovanje družbe in je tudi upravičen preiskati družbeno blagajnico; on je tudi upravičen sklicati občni zbor, če to korist družbe zahteva. Nadzorstveni svet mora pregledati prihodnjo bilanco, poslovanje zavoda in predloge o razdelitvi dobička ter o tem poročati prihodnjemu rednemu občnemu zboru; on sme pregledati vse knjige, spise in priloge in zahtevati pojasnil od upravnega sveta.«

Če ni postavljen nadzorstveni svet, treba je postaviti računske pregledovalce, ki imajo nalogo preskušati letne račune in bilance na podlagi vpogleda v družbene knjige in o tem vsako leto poročati občnemu zboru delničarjev. Postaviti je najmanj dva preglednika računov, v ostalem pa veljajo določbe glede nadzorstvenega sveta tudi za računske pregledovalce.

Delniški pravilnik omenja še en organ, ki more stopiti med občni zbor in načelstvo, to je ravnateljski svet, kateremu se v zmislu družbenih pravil lahko poverijo posamezne važne zadeve, ki ne segajo v področje občnega zbora.

Vsaka delniška družba mora imeti načelstvo (tudi upravni svet imenovan), ki jo zastopa na vnanje sodno in izvensodno. Načelstvo obstoji iz enega ali več udov, ki morejo biti delničarji ali pa tudi ne. Načelstvo se voli po navadi na občnem zboru, vendar pa smejo določati pravila, da ima nadzorstveni ali ravnateljski svet pravico imenovati ude načelstva, ki morajo biti samo samosvoje osebe. Tisti organ, ki imenuje ude načelstva, sme tudi njihove funkcije vsak čas preklicati, vendar pa smejo udje načelstva zahtevati odškodnino iz svoje službene pogodbe.

Udje načelstva se morajo takoj po svoji izvolitvi (imenovanju) dati vpisati v trgovinski vpisnik, v kar jih more trgovinsko sodišče prisiliti tudi z denarnimi globami.

Načelstvo ima po postavi neomejeno in neomejljivo oblast zastopati delniško družbo pri vseh poslih premoženjsko-pravnega značaja. Čeprav družbeni ustav ali poslovnik morda določa, da je načelstvo pri nekaterih poslih vezano na pritrdilo občnega zbora, nadzorstvenega ali ravnateljskega sveta, vendar ta omejitev nasproti drugim osebam nima nobene pravne veljave. Pač morejo nadzorstveni organi načelstvo terjati na odgovor, ako izvrši kak posel proti družbenim notranjim določbam, vendar to nima za pravno veljavnost posla nobenega pomena.

Družbena pravila določajo, na kak način podpisuje za delniško družbo načelstvo. Ako v tem oziru ni nobene posebne določbe v družbenih pravilih, je pravni posel še-le tedaj veljaven, če so zanj vsi udje načelstva.

Ponavadi pa za delniško družbo podpisuje načelstvo tako, da se pod pisano ali s štampljo pritisneno firmo podpišeta dva uda načelstva; ta pravica se more dodeliti tudi kakemu družbenemu uradniku.

Ljubljanska kreditna banka ima n. pr. v § 29. svojih pravil glede podpisovanja za družbo te-le določbe: »Firmo družbe podpisujeta pod besede: Ljubljanska kreditna banka, ki naj so od kogarkoli pisane ali s štampljo pritisnene, eden član upravnega sveta in ravnatelj ali njega namestnik, oziroma po eden izmed uradnikov, ki so za podpisovanje pooblašteni. Ravnatelj, ozir. njegov namestnik in oni uradnik, ki je za sopodpisovanje pooblaščen, imajo pristaviti pred svoje ime črki p. p. (per procura)«.

Če pripada načelstvu večje število oseb, se lahko v družbenih pravilih določi, da postavi načelstvo za neposredno vodstvo družbenih opravil iz svoje srede izvrševalni ali eksekutivni odsek, čigar delokrog se ravna po oblasti, katero mu da načelstvo.

Omeniti moramo še neko omejitev, ki jo določa za ude načelstva delniški pravilnik. Po § 35 omenjenega pravilnika se mora namreč v družbenih pravilih ustanoviti, da udje načelstva brez privoljenja družbe ne smejo začeti obrata kakega podjetja, istovrstnega z družbenim podjetjem, za svoj ali tuj račun, ali da ne smejo vstopiti v kako istovrstno podjetje kot osebno odgovorni družabniki, ali prevzeti posle udov načelstva, nadzorovalnega ali ravnateljskega sveta pri kaki drugi istovrstni delniški družbi. Tako privoljenje sme podeliti v imenu družbe ponavadi le občni zbor delničarjev.

III.

Delniška družba se razdruži:

1. če poteče doba, za katero se je ustanovila;
2. če sklene razdružbo občni zbor, za kar je treba po zmislu delniškega pravilnika, da je na občnem zboru zastopan vsaj tretji del vse delniške glavnice in da za razdružbo glasuje večina vsaj treh četrtin oddanih glasov;

3. če se nad družbeno imovino otvori konkurz;

4. če upravna oblast odredi razdružbo, ako se je delniška osnovna glavnica zmanjšala za polovico.

Vsako razdružbo, če ni posledica konkurza, mora načelstvo naznaniti trgovinskemu sodišču, da jo vpiše v trgovinski vpisnik; razen tega se mora razdružba razglasiti trikratno v listih, ki so določeni za družbene objave. S tem razglasom se morajo obenem pozvati družbeni upniki, naj se radi svojih terjatev zglase pri družbi.

Če družbeni ustav ne določa kaj drugega, ali če občni zbor ne sklene drugače, mora oskrbeti družbeno likvidacijo načelstvo delniške družbe. Likvidatorji se morajo seveda tudi vpisati v trgovinski vpisnik.

Ko se poravnajo vsi družbeni dolгови, se preostala imovina razdeli med delničarje po razmerju števila njih delnic, vendar se pa ta razdelitev ne sme izvršiti poprej, nego po preteku treh mesecev, pričenši od dneva, ko se je razglas o razdružbi tretjič objavil v to določenih časopisih.

Če se hoče spojiti kaka delniška družba z drugo že obstoječo delniško družbo (fuzija), je treba enoglasnega sklepa občnega zbora, ki mora biti notarsko poverjen in od državne uprave odobren. Taka pogodba med dvema družbama se mora vpisati v trgovinski vpisnik, da dobi pravno veljavo, in objaviti v časopisih, ki so določeni za družbene razglase.

V večjo varnost upnikov z drugo delniško družbo se spojivše družbe določa postava tudi, da se mora premoženje razdruživše se družbe upravljati toliko časa ločeno, dokler se niso pokrili ali zavarovali vsi njeni upniki.

Od razdružbe je ločiti znižanje delniške glavnice kake delniške družbe. Znižanje delniške glavnice je lahko dvojno: ali se delniška glavnica de-

oma vrne delničarjem ali se zniža v pravilih določeni nominale delniške glavnice.

Delno vračilo delniške glavnice mora skleniti občni zbor. Tak sklep, ki se mora sodnijsko poveriti, mora potrditi državna uprava. Glede tega pravi delniški pravilnik: Ako se zaprosi odobrilo za znižanje delniške glavnice, je najprej dokazati, da se je dotični sklep občnega zbora storil pravilom primerno. Nadalje je pojasniti okolnosti, ki kažejo, da je potrebno znižanje delniške glavnice, in pa finančne razmere družbe, predloživši zadnjo družbeno bilanco, in je razložiti nameravani način znižanja delniške glavnice.

Vendar se delniška glavnica ne sme vrniti poprej nego po preteku treh mesecev potem, ko je bil tak sklep trikrat priobčen v listih, določenih za družbene razglase, enako kakor pri razdružbi družbe. Seveda se mora delno vračilo glavnice delnice tudi vpisati v trgovinski vpisnik.

(Dalje prihodjič.)

Iz trgovske prakse.

Boj se sladkih odjemalcev!

Gotovo je že marsikateri trgovec prišel do prepričanja, da se je sladkih in hudo ljubeznivih odjemalcev treba bati.

Včasih pride nov odjemalec, ki je grozno ljubezniv in zaupljiv, naroči lahko in precej, hvali tvojo firmo i. t. d. S takimi moraš biti jako previden. Ne daj se varati, ako ti spočetka takoj in redno plačuje, ker naenkrat bodeš sedel z večjo terjatvijo, ki je ne boš mogel izterjati.

Ti odjemalci imajo to taktiko, da izpočetka točno plačujejo, s časom začne jemati na račun in končno ostane dolžan cele račune. Trgovec izpočetka ne sumi ničesar, ampak je vsled prejšnje točnosti zaupljiv in tako sam ne ve prav, kdaj zleze notri. Sicer si pa tudi ne upa opomniti na plačilo, da ne bi razžalil odjemalca. Kakor izkušnja uči, je to taktika slabih odjemalcev, ki si hočejo pridobiti večje zaupanje, da lažje potem za večje zneske opeharijo.

Zategadelj bodi jako previden, ne zaupaj sladkim in hvalepolnim besedam novih odjemalcev, ampak informiraj se jako dobro. Ne daj se zaspavati in premočiti s točnim plačevanjem in če ti začne ostajati dolžan, opozori takoj, da prosiš točnosti.

Ako zahtevaš točnost takoj izpočetka, ti ne bo mogel zameriti in če vendar izostane, je to dokaz, da si imel opraviti z nevarnim odjemalcem. Taki naj le gre poskušat svojo srečo k tvoji konkurenci.

Posebno toplo priporočamo trgovcem, naj se vedno dobro informirajo o vsakem novem odjemalcu. Boljše je dati eno ali dve kroni za informacijo, kakor pozneje izgubiti stotake. Če si informiran o odjemalcu, veš takoj, kako moraš postopati in koliko zamoreš zaupati. Informirati se moraš tudi tedaj, če jemlje odjemalec proti takojšnjemu plačilu, ker prej ali slej lahko zahteva kredit.

Neugajajoče blago

se ne sme pošiljatelju brez njegovega naročila vrniti, sicer ima lahko prejemnik blaga nepotrebne stroške in sitnosti, kakor dokazuje nastopni slučaj:

Neki senzal je naročil za nekega trgovca deset vreč moke. Trgovec z moko je to takoj poslal na naslov onega trgovca. Ta je moko prevzel od železnice ali drugi dan jo je z ladjo vrnil. Trgovec

je moko vsled naročila senzala poslal, pa ni vzel blaga od kapitana ladje, ampak je pustil blago na ladji in je šlo zopet nazaj. Ker nobeden ni hotel prevzeti blaga iz ladje, je ta vozila moko trikrat sem in tja in si je seveda vsakokrat zaračunal lastnik ladje voznino, da je prišlo na vsako vrečo štiri krone voznine. Končno pride trgovec, ki je blago vrnil k pošiljatelju blaga in trdi, da ni nič naročil, ne prevzame nič i. t. d. Pošiljatelj se je seveda skliceval na naročilo senzala in ker se odjemalec ni dal pogovoriti, je zahteval odpošiljatelj, da mu stavi prejemnik blago na postaji na razpolago. Ako prejemnik ni hotel prevzeti blaga, bi ga moral pustiti na razpolago na postaji. Nikakor pa ni bil prejemnik upravičen blago vzeti iz postaje in ga potem poslati po ladji nazaj. Če je že hotel poslati nazaj, bi moral to storiti na svoje troške, ne pa na troške odpošiljatelja.

Prejemnik blaga je uvidel, da ostane v tem slučaju v krivdi, zato je blago prevzel, plačal vse troške in drugikrat bo gotovo jako previden, če bi se mu zopet kaj takega pripetilo. Da je bila moka vsled tolikokratne voznine precej draga in da ni imel dobička pri moki, si lahko vsakdo misli.

Ako tedaj blaga iz upravičenega vzoka nočeš prevzeti, pusti na razpolago odpošiljatelja in temu sporoči s priporočenim pismom, da blaga ne prevzameš in zakaj ne prevzameš. Vzrok mora biti upravičen, sicer bodeš imel nepotrebne troške in sitnosti. Ako odpošiljatelj prizna vzrok in ti naroči blago vrniti, tedaj vrni, brez takega naročila pa nikoli.

Slovensko trgovsko društvo v Celju.

VI. redni občni zbor „Slovenskega trgovskega društva v Celju“ se je vršil v soboto dne 4. t. m. v knjižnici Narodnega doma v Celju.

Predsednik g. Ravnikar otvori zborovanje, konstatuje sklepčnost, spominja se umrlih članov g. Janko Vavken in Karla Vaniča, ki sta bila ves čas obstoja društva zvesta člana, ter preide k dnevnemu redu.

Zapisnik lanskega občnega zbora se ne prečita, ker je bil dobesedno objavljen v listih.

Tajnik g. Sorman poroča, da se je na lanskem občnem zboru izvoljeni odbor sledeče sestavil: Predsednik g. Ivan Ravnikar, podpredsednik g. Fran Leskovšek, tajnik g. Peternel, blagajnik g. Sorman, odborniki: gg. Stermecki, Lukas, Prica, dr. Božič, Delakorda, Cvenkel, Št. Peter, Petovar, Ivanjkovci, Kramar, Trbovlje, Pilihi, Žalec; namestniki: gg. Pernat, Kramer, Novak, Bergas.

Ker je tajnik g. Peternel med letom odšel iz Celja, nameravalo je društvo najeti uradnika, ki bi opravljal tajniške posle proti nagradi, vendar se to iz raznih izraženih pomislekov ni moglo poveriti nečlanu in je vsled tega prevzel tajništvo g. Sorman.

V odbor se je poklical g. Kramer.

Posredovalnico je prevzel namesto k vojakom odišlega gosp. Petka g. Vršič.

Društvo je imelo začetkom leta 5 ustanovnih, 74 rednih in 8 podpornih članov. Vsled smrti, izstopa ali odhoda so odpadli 1 ustanovni, 19 rednih in en podporni član. Pristopilo je 19 rednih in 1 podporni član. Pristopilo je 25 članov, tako da šteje društvo danes 4 ustanovne, 80 rednih in 7 podpornih članov.

Tekoče društvene zadeve je odbor reševal v 7 sejah. Razen tega so se vršili vsak četrtek sestanki slovenskih trgovcev.

Umrlima ustanovnemu članu Janko Vavkenu in rednemu članu Karlu Vaniču je položilo društvo na krsto lep venec, ter se pogreba udeležilo po deputaciji.

Društvo je priredilo učni tečaj za trgovske vajence. Tečaj se je pričel novembra in sicer se poučuje slov. korespondenca. pouk pa vodi nadučitelj g. Armin Gradišnik.

Celjski slov. trgovci in obrtniki so izdali med letom 3000 reklamnih plakatov z načrtom mesta Celje, ki se je razposlal po vsem Slovenskem Štajerskem.

Nadalje je društvo vložilo septembra m. l. pritožbo na glavno ravnateljstvo južne železnice na Dunaju radi zapostavljenja slov. jezika na postaji v Celju s tem, da ne sprejema samo slov. pisanih voznih listov, izdaje samo nemška obvestila in prejemna potrdila. Rešitve na to pritožbo društvo kljub pogonu še do danes ni prejelo.

V bolnici v Celju nahajajočemu se trgovskemu sotrudniku se je dala podpora K 10.—

Člani dobivajo list „Slov. trg. Vestnik“ brezplačno.

Blagajnik poroča da je imelo društvo v pretečenem društvenem letu prejemkov K 880'57, izdatkov K 733'72, prebitka K 146'85.

Društveno premoženje znaša: Zaklad trg. boln. blagajne K 2389'76, glavnica K 1546'92, razpoložnina K 571'93, zaklad za izdajo reklame K 156'20, skupaj kron 4664'81

V imenu računskih pregledovalcev poroča g. Berk, da je račune pregledal in v redu našel. Račun se nato odobri.

Pri točki slučajnosti stavi g. Kovačič nasvet bodočemu odboru da stopi glede posredovalnice v dogovor z mariborskim trg. društvom.

Gosp. Berk stavi vprašanje, kako je z zadevo ustanovitve trg. boln. blagajne za okolico Celje. Izvaja, da je v okolici in mestu Celju mnogo uradnikov, ki so zavarovani pri nemških zavarovalnih družbah in predlaga novemu odboru, da zadevo dovede do cilja.

Ker se nihče več ne oglasi k besedi, zaključi predsednik občni zbor.

Odbor. Na občnem zboru izvoljeni odbor se je sledeče sestavil: Predsednik: Franc Leskovšek, podpredsednik Franc S. Lukas, tajnik g. Rapuš, blagajnik g. Kovačič, odborniki v Celju: g. Stermecki, g. Prica, g. Gražjer, ravnatelj g. Diehl Robert, dr. Anton Božič, g. Adamič, zunanji odborniki: g. Cvenkel, Št. Peter, g. Petovar, Ivanjkovci, g. Pilihi, Šoštanj, namestniki: g. Pernat Rihard, g. Kramer, trgovec, g. Strupi Fran, g. Vivoda, pregledovalci računov: g. Berk Jos., g. Smrtnik Jos., g. Strupi Fran.

*

Čeke je poslala tvrdka Uršič & Lipej v Brežicah. Iskrena zahvala.

Slovensko trgovsko in obrtno društvo v Mariboru.

Spodnještajerska obrtna razstava v Mariboru, izključno nemška prireditel! „Slovensko trgovsko in obrtno društvo“ se je pismeno obrnilo do odbora društva „Marburger Gewerbeverein“, ki priredi v mesecu kimavcu t. l. takozvano „Spodnještajersko obrtno razstavo v Mariboru,“ z vprašanjem, kakšno stališče zavzema razstavni odbor glede narodne in jezikovne ravnopravnosti; namerava li uporabljati izključno nemške ali dvojezične tiskovine, ali namerava razobestiti narodne ali zgolj deželne zastave in je-li voljan dati v odsekih slovenskim obrtnikom vsaj $\frac{1}{4}$ mest. Slovensko trgovsko društvo je izjavilo v tem dopisu, da je voljno propagirati prireditel, podpreti jo gmotno in moralno z agitacijo na udeležbo od strani interesentov, denarnih zavodov ter občinstva sploh v slučaju, da se postavijo prireditelji na stališče, ki ga more slovensko občinstvo smatrati za sprejemljivo. Izjavilo pa je tudi, da smatra kot odklonitev

stavljenih pogojev, če do 24. aprila 1912 ne sprejme odgovora! S tem so prireditelji „Spodnještajerske obrtne razstave v Mariboru“ povedali dovoji jasno, da jim ni za slovensko obrt niti za slovensko občinstvo. Z ozirom na nebroj vprašanj, ki mu prihajajo dan za dnevom, odgovarja „Slovensko trgovsko in obrtno društvo v Mariboru“ javno slovenskemu občinstvu ter obrtništvu, da je Spodnještajerska obrtna razstava v Mariboru izključno nemška prirediteljev. Slovensko trgovsko in obrtno društvo v Mariboru s to prireditvijo nima ničesar skupnega.

Raznoterosti.

Razprodaje v l. 1910. Javno razprodaje sme dovoliti obrtna oblast po poprejšnjem zaslišanju trgovske in obrtniške zbornice in zadruge, kateri prosilec pripada. Prošnji je priložiti seznam blaga po množini in kakovosti, ki pride do razprodaje, stojališče razprodaje, čas razprodaje, navedba lastnika blaga in vzrok, vsled katerega se razprodaja vrši n. pr. smrt lastnika, opust obrta, preselitev, nezgode itd. Več nego tri mesece trajajočo razprodajo sme dovoliti le deželna vlada iz posebnih ozira vrednih okoliščin. V letu 1910 se je vložilo 514 prošenj za razprodajo. Od teh se je 384 dovolilo, 130 zavrnilo. 200 prošenj odpada na deželna glavna mesta in 314 na 154 drugih občin. Največ prošenj se je vložilo na Dunaju, namreč 115, od katerih se je 65 dovolilo 51 pa ne. Opaža se, da obrtna oblast zunaj velikih mest več razprodaj dovoli nego v mestih, ker hoče tukaj oblast radi konkurenčnih razmer razprodaje čim bolj utesniti. Največ prošenj t. j. 169 se tiče tekstilne in krojne stroke, 80 oblačilne stroke in 104 prošenj je za razprodajo drugih blagovnih vrst. Vzrokov za razprodajo se je največ navedlo: opust obrta brez navedbe nadaljnjih razlogov. V celem se je 235 takih prošenj dovolilo, 58 pa zavrnilo. 78 prošenj se je vtemeljevalo s preselitvijo obrta, 46 z odpovedjo najemodalca, prezidave ali porušjenja hiše. 60 razprodaj se je dovolilo za dobo do 1 meseca, 101 razprodaja za dobo med 1 in 2 mesecema in 186 razprodaj za dobo od 1 do treh mesecev. Deželne vlade so dovolile 37 prošenj za dobo, ki je presegala tri mesece. Kaznovani so bili trgovci v 112 slučajih radi nedovoljene razprodaje ali zaradi prekoračenja danega dovoljenja. Če se presoja vse okoliščine, se navedenih razprodaj ne more smatrati kot gospodarsko posebno škodljive. Po obratni štetvi l. 1912 je bilo v Avstriji 309.716 obratov blagovne trgovine. V primeri s 384 razprodajami odpade ena razprodaja na 806 obratov t. j. 0.123 odstotkov in na 74.499 prebivalcev. Vrednost razprodaj prodanega blaga izgine takorekoč v primeri s prometom ostalih obratov, pokazati se gotovo ne more, da pomenja razprodaja konkurenčno nevarnost spričo nižjih cen.

*

Monopol vžigalic. Vlada se je lansko leto izjavila, da namerava izdelovanje vžigalic monopolizirati, a to vprašanje je še danes nerešeno in se še zdaj ne ve, kdaj se bo to zgodilo. Pač pa je imela vladna izjava jako škodljive posledice za industrijska podjetja te stroke. Večina tovarn je razširila lansko leto izdelovanje kolikor le moglo, da bi s čim večjimi kontingenti prišla do odkupa. Ker pa ni prišlo do odkupa, so se pokazale slabe posledice, ker se nadprodukcija ni mogla odprodati. Največje podjetje „Solo“, ki je združilo več tovarn v eno podjetje, je v poslovnem poročilu za leto 1911 to objavilo in je moralo znižati dividendo od 9 odstotkov na 5. Budjeviška tovarna vžigalic, ki je za 1910 dala že 12 odstotno dividendo, ni mogla iz poprej navedenih vzrokov za l. 1911 nobene dividende dati. Vlada vrši sicer še vedno proizvodbe glede stroškov za uvedbo monopola in po vladnem naročilu sta tudi banki kreditni zavod in Živnostenska banka skušali, izven podjetja Solo stoječe tovarne vžigalic združiti v delniško družbo. Doslej pa je

bilo to brez uspeha. Vlada bi tudi rada odškodovala tovarne, ki se je z izdelovanjem fosforja pečajo, ko bi ustavile obrat — to bodo itak morale storiti vsled prepovedi fosforjevega izdelovanja. Tovarne pa zahtevajo prenapeto visoko odškodnino in zato se bo njih vrednost ocenila in na podlagi te cenitve se bodo iznova zopet vršila pogajanja. Kajpada bo treba poprej sporazumljenja z ogrsko vlado, da se bo enotno postopalo. Na Ogrskem je mnenje za čisti monopol, dočim je pri nas nameravalo monopol izročiti gotovi družbi. Prepoved izdelovati fosfor stopi na Ogrskem s 1. januarjem 1913 v veljavo. Na vsak način bo treba torej to vprašanje tekom leta rešiti. Pri nas stopi v veljavo prepoved že s 1. julijem t. l. in od tega časa naprej se v nobeni prodajalni ne bodo več smele prodajati fosforove vžigalice, ampak le takozvane švedske.

*

Trgovina Evrope. Trgovinsko ministrstvo objavlja statistični pregled nvanje trgovine najvažnejših držav v letih 1905 do 1909. Ob primerjanju statističnih podatkov o vnanji trgovini različnih držav in dežel se nudi zanimiv pregled gospodarskih razmer posameznih dežel. Publikacija vsebuje mnogo števil in tabel, izmed katerih govore posebno jasno nekatere primerjevalne številke o vnanji trgovini evropskih držav.

Trgovinska bilanca skoro vseh evropskih držav je bila v letu 1909 pasivna, to je uvoz blaga je prekašal izvoz. Aktivno trgovsko bilanco so imele v tem letu le Rusija, Romunska in Srbija. Na prvem mestu glede splošne zunanje trgovine (izvoza in uvoza) sploh je stala v imenovanem letu Angleška z 21.9 milijardami kron, za njo pride Nemčija s 17.8 milijardami, nato slede Zedinjene države ameriške s 16.1, Francoska in Nizozemska z 11.06, britska Indija s 7.8, Belgija s 6, Rusija s 5.95 in na devetem mestu šele Avstro-Ogrska s 5.07 milijardami kron. Vsa italijanska zunanja trgovina je znašala l. 1909. 4.78, argentinska 3.35, kitajska 2.45 in japonska 1.92 milijard kron. Največjo pasivno bilanco je imela Angleška, in sicer je znašal razloček med uvozom in izvozom 3734 milijonov, v nemčiji 2275, na Nizozemskem 1313, v Italiji 1195, v Belgiji 905, v Švici 484 in v Avstro-Ogrski 427 milijonov kron. Celo Francija je imela za 203 milijone kron pasivno bilanco dočim je bila leta 1908 še z 259 milijonami kron aktivna. Aktivna je bila v tem letu Rusija s 1329, ameriška Unija z 838, Argentinijska s 452 in Japonska z 42.5 milijoni kron. Avstro-Ogrska je imela v letu 1905 skupnega uvoza v vrednosti 2146.1, v letu 1909 v vrednosti 2746.3 milijonov kron, med tem ko se je vrednost skupnega izvoza od 2243.8 milijonov kron v letu 1905 zvišala le na 2318.9 milijonov kron v letu 1909. Skupni uvoz se je torej zvišal za 600.2 milijonov kron, skupni izvoz pa le za 75.1 mil. kron v istem času. V Nemčiji se je pomnožil tekem istega časa izvoz od 8412.0 na 10053.7, izvoz pa od 6763.3 na 7778.8 mil. kron, bilo je torej uvoza več za 1641.7 in izvoza več za 1015.0 mil. kron. Nemčija je imela torej proti letu 1905 v letu 1909 za 19.5% več uvoza in za 15% več izvoza, Avstro-Ogrska pa izkazuje za 28.4% več uvoza in le 3.3% več izvoza.

Anglija je zvišala svoj uvoz od 11.729.9 na 12.332.6, svoj izvoz od 1735.4 na 9099.9 mil. kron, t. j. uvoz za 9.5%, izvoz pa za 14.7%.

Francija izkazuje zvišanje uvoza od 3717.8 na 5630.9 in zvišanje izvoza od 4390.8 na 5427.6; v odstotkih: zvišanje uvoza za 51.4%, zvišanje izvoza za 23.6%.

Italija: uvoz v l. 1905 1961.4, v l. 1909 2987.2 mil. kron, izvoz se je zvišal tekom istega časa od 1644.4 na 1792.2 mil. kron; zvišal se je torej uvoz za 52.3%, izvoz za 8.9%.

Švica je v l. 1905 uvozila blaga v vrednosti 1324.7, v l. 1909 v vrednosti 1538.0 mil. kron in zvišala eksport od 930.5 na 1053.8 mil. kron v odstotkih: zvišanje uvoza za 16%, zvišanje izvoza za 13.2%.

V Rusiji se je vnana trgovina v omenjenem času povzdignila od uvoza 1619'4 na 2311'2, glede izvoza pa od 2747'1 na 3640'6 mil. kron; uvoz in izvoz sta se torej približno enako zvišala.

Avstro-Ogrska izkazuje torej najneugodnejše uspehe v teku istega časa.

*

Društvo slug zasebnih zavodov. Sluge bank, hranilnic, posojilnic, menjalnic, sploh denarnih zavodov ter veletrgovin, trgovskih in obrtnih zbornic so ustanovili svojo organizacijo pod imenom ZVEŽA s sedežem centrale na Dunaju. Takoj po ustanovitvi je centrala razvila zelo živahno delovanje. Ustanovile so se podružnice in plačilnice po celi Avstriji. Naloga zveze je svoje člane podpirati v vseh ozirih, osobito pa v gospodarskem. Vsled neumornega delovanja in lepe vzajemnosti, ne oziraje se na narodnost, se je posrečilo zvezi tekom treh let doseči velike uspehe. Pogosto se pripeti, da po težki bolezni zdravniki za časa rekonvalescence nasvetujejo nekaj tednov prebiti pod južnim nebom. Nasvet je bil dober, toda dosedaj nedosegljiv, ker plače slug niso umerjene, da bi si mogli kaj takega privoščiti in če prav bi bilo življenje od tega odvisno. V kratki dobi naše organizacije se je posrečilo, da je centrala na otoku Rab (Arbe) sezidala zavetišče za svoje člane, da jim bo mogoče proti nizki odškodnini bivati nekaj časa na jugu. Že dne 16. maja t. l. bo otvoritev zavetišča, ki se takoj izroči svojemu namenu. A ne samo sluge, tudi uradniki zavodov, kjer so uslužbeni naši organizirani kolegi, se lahko poslužujejo te dobrote, ako se zglase pri naših zaupnikih. Zavetišče na Rabu je popolnoma nova stavba; ni luksuriозна in paradna, pač pa moderno urejena. Cenjenim tovarišem, ki še gledajo od strani, svetujemo, naj pristopijo k zvezi, ker bo to le njim v korist in zu naše stanovske interese največjega pomena.

*

Kava. Cimalje bolj zahtevajo gospodinje Kolinsko kavno primes. To je deloma posledica neoporečnega dejstva, da je Kolinska kavna primes najboljši kavni pridatek in pristno domače blago, deloma pa tudi posledica prizadevanja naših trgovcev, ki ne pozabijo pri nobeni priliki priporočati svojim odjemalcem Kolinsko kavno primes. Oni vedo, da s tem, da pridobivajo Kolinski kavni primesi vedno nove odjemalke, podpirajo Kolinsko tovarno v Ljubljani ki je podjetje združenega slovenskega trgovstva. Želeti je, da slovenski trgovci ne prenehajo s priporočanjem Kolinske kavne primesi. Saj Kolinsko kavno primes lahko priporočajo z zavestjo, da priporočajo najizvrstnejše in domače blago in da s tem delujejo za procvit svojega lastnega podjetja: Kolinske tovarne v Ljubljani!

Društvene vesti.

Aprobirana knjiga. Ministrstvo za uk in bogočastje je aprobiralo z razpisom z dne 18. aprila 1912, št. 16.927, učno knjigo „Albert Sič: Trgovsko računstvo za trgovske nadaljevalne šole in enoletne trgovske tečaje za deklice, I. del.“ Knjigo je založilo trg. društvo „Merkur“ v Ljubljani. Cena vezani knjigi 1 K 60 v. Knjiga bo obsegala tri dele, to je: za I., II. in III. razred trgovskih nadaljevalnih šol. Tudi drugi in tretji del sta dobila predaprobacijo in izideta v kratkem. Knjiga je urejena tako, da se more s pridom posluževati tudi kdor se hoče zase učiti trgovskega računstva.

*

Izlet. Naše društvo priredi skupno z društvenim pevskim zborom 2. junija t. l. poučno-zabavni izlet v Tržič na Gorenjskem. Pri tej priliki si nameravamo ogledati tamkajšnjo predilnico in

druge tovarne. Odhod 2. junija ob 6. uri in 52 min. zjutraj z juž. kolodvora. Gg. člane, ki bi se radi izleta udeležili, vabimo, naj svojo udeležbo v kratkem prigrasijo.

*

Prispevek. Kolinska tovarna v Ljubljani je nakazala našemu društvu znesek 600 K, kot prispevek za prvo polovico leta 1912. Hvala!

*

Ugodna prilika. V večjem trgu na Gorenjskem se prodaja iz proste roke radi družinskih razmer veliko in obširno gospodarstvo. Ker leži ob deželni cesti in na zelo prometnem kraju, je zelo pripravno za trgovino. Razen tega se prodaja oziroma odda v najem stara, dobro idoča gostilna. Natančnejše informacije daje naša posredovalnica.

*

Čeke so poslali. And. Grampovčan, Vrhnika; Oroslav Jezerski, Ljubljana; Fran Kham, Ljubljana; Kollar & Breitter, Tržič; Anton Kravanja, Selšček; Fran Lapajne, Idrija; D. Tombah, St. Vid pri Ptuj; Žnideršič & Valenčič, Il. Bistrica. Hvala!

*

Izkaz društvene posredovalnice. Sprejmo se: 2 knjigovodja, 1 korešpondent, 5 pomočnikov mešane stroke, 1 pomočnik špecerijske stroke, 1 pomočnik modne in galanterijske stroke, 4 kontoristinj, 6 prodajalk, 4 učenci in 2 učenki. — Službe išče: 4 knjigovodji, 3 korešpondenti, 4 kontoristi, 5 poslovodij, 3 potniki, 6 skladiščnikov, 23 pomočnikov mešane stroke, 10 pomočnikov železninske stroke, 8 pomočnikov manufakturne stroke, 14 pomočnikov špecerijske stroke, 12 kontoristinj, 14 blagajničark, 18 prodajalk, 5 učencev in 4 učenke. Posredovalnica posluje za delodajalce in člane društva brezplačno, za druge pa proti malodškodnini.

Trgovsko bolniško in podporno društvo v Ljubljani.

Seja dne 26. aprila 1912.

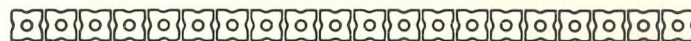
- I. V društvo se je sprejelo 5 rednih članov.
- II. Obolenje je prijavilo 35 članov, med temi sta bila sprejeta 2 člana v Leonišče in 1 član v deželno bolnico.
- III. Bolniških stroškov se je izplačalo 20 članom v znesku K 1563'94.

Fakultativna podpora se je dovolila 3 članom v znesku K 310.

Iz društva se je moralo izključiti 22 članov in sicer 4 člani zaradi vojaščine in 18 članov zavoljo zaostanka članarine za leto 1911.

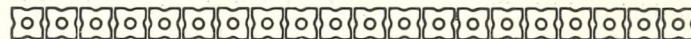
Leta 1912 je pristopilo društvu do sedaj 25 rednih članov.

Dopisov se je rešilo 41.

Poštni čeki.

Vse člane in prijatelje našega društva posebno gospode trgovce vlijudno prosimo, da blagovolijo poštno položnice (čeki), katerih ne rabijo, najsibodo katerekoli tvrdke, vpošiljati našemu društvu, ker je skupilo le-teh namenjeno poleg drugih doneskov za ustanovitev pokojninskega zaklada.

Tvornica za stole

Fran Švigelj na Bregu, pošta Borovnica
izdeluje lepe in trpežne stole iz vpognjenega lesa
po najnižjih cenah.

Za obilna naročila se priporoča
Fran Švigelj.

Vinko Majdič

lastnik valjčnega mlina v Kranju.

Priznано najboljši
mlinski izdelki in zlasti
izborna pšenična moka.

100% čistega dobička

zaslužite z **Mastinom**,
to je redilni in varstveni prašek za
vsako živino.

Podobna zahvalna pisma dobim vsak dan!

Gospod lekarnar Trnkóczy, Ljubljana.

Ker sem razprodal, prosim zopet 250 za-
vojčkov Mastina.

Sem že večkrat naročal in Vam naznanjam,
da kmetovalci hvalijo Mastin.

Josip Schmidl, trgovec
Thalern, pošta Hollenburg (Nižja Avstrija).

Domoljubne slovenske trgovce opozarjamo na
toaletno milo, stearinove
:: in parafinove sveče ::
v korist družbi sv. Cirila in Metoda v Ljubljani

katere izdeluje in razpečava

== **J. Pilnáček** ==

tovarnar

Kralj. Gradec (Hradec Králové) Češko.

Podpirajte Družbo sv. Cirila in Metoda in vpeljite
te izdelke v svojih trgovinah.

Častite naročnike in bralce prosimo,
naj se ozirajo pri nakupu svojih potrebščin
na oglase v našem listu. „Slovenski trgov-
ski Vestnik“ mora postati ognjišče organi-
zacije slovenskih trgovcev, zato se ravnajte
po geslu „Svoji k svojim!“

Priporočamo našim gospodinjam **pravi : FRANCKOV :**
kavni pridelek s tovarniško znamko : kavni mlinček :
iz **zagrebške tovarne.**

Varstvena znamka.

Delniška družba združenih pivovaren Žalec in Laški trg

== v Ljubljani ==

➡ priporoča svoja svetla in črna piva. ➡

ZVEZDNE KANINE & „HERMES“

s postavno zavarovano znamko **zlate repate zvezde**, priporočamo gospodom trgovcem v nakup.

ZVEZDNO KANINO je dobiti le v najboljši kvaliteti raznega manufakturnega blaga. — Oddaja se samo na debelo.

Podjetje ZVEZDNIH KANIN in zaloga tovarne Liesing.

Imetelja:

Brata Vokač v Ljubljani

Šelenburgova ulica šte. 5.

Ljubljanska kreditna banka v Ljubljani

Podružnice v CELOVCU, TRSTU, SPLJETU, SARAJEVU, GORICI in CELJU.

Kupuje in prodaja

vse vrste rent, zastavnih pisem, prioritet, komunalnih obligacij, srečk, delnic, valut, novcev in deviz.

Promese izdaja k vsakemu žrebanju.

Delniška glavnica K 8.000.000.—. Rezevni zaklad K 800.000.—

Zamenjava in eskomptuje

izžrebane vrednostne papirje in vnovčuje zapale kupone.

Daje predujme na vrednostne papirje.

Zavaruje srečke proti kurzni izgubi.

Vinkuluje in devinkuluje vojaške ženitninske kavcije.

Eskompt in inkasso menic. — Borzna naročila.

Denarne vloge sprejema

v tekočem računu ali na vložne knjižice proti ugodnim obrestim. Vloženi denar obrestuje od dne vloge do dne vzdiga s

4¹/₂% čistih.

Promet s čeki in nakaznicami.

Ugodna prilika!

Veliko gospodarsko poslopje

z raznimi prostori na prijaznem solnčnem kraju tik glavne deželne ceste v trgu na Gorenjskem se **prostovoljno proda** pod ugodnimi pogoji. Za vsakega trgovca pripravno in večje podjetje. — Zraven nahajajoča se hiša s staro, obče znano, dobro gostilno se **odda v najem** eventualno **proda** zaradi rodbinskih razmer. — Vpraša se v upravnistvu „Slovenskega trgovskega vestnika“.

Trgovci pozor!

Umetni zobje.

Brez ruvanja zobnih korenin se ustavljajo amerišanski umetni zobje, posamezno ali cela zobovja, izvzemši nedelje in praznike vsak dan od 8. ure zjutraj do 6. ure zvečer v konc. zobarskem ateljeju

O. Seydl, Ljubljana, Stritarjeva ulica 7.

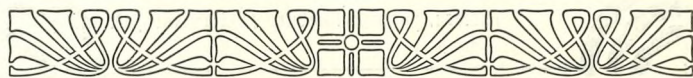
Mestni trg 15.

priporoča
svojo bogato zalogo
vsakovrstnih
dežnikov
po najnižjih cenah.

Mestni trg 15.

priporoča
svojo bogato zalogo
vsakovrstnih
solnčnikov
po najnižjih cenah.

J. Kopač, svečar v Gorici.

Med

jako dober za pecivo ali zdravilo,

izpitani pomladanski :: :: ::

čebelni pitanec :: :: ::

Cene so jako zmerne, na kar posebno opozarjamo g. trgovce.

Spominjajte se sklada za Trgovski dom!

Delniška glavnica K 6.000.000.

Rezervni fond okoli K 300.000.

JADRANSKA BANKA, FILIJALKA V LJUBLJANI

Šelenburgova ulica šte. 7 (nasproti glavne pošte).

Kupuje in prodaja: vrednostne papirje, rente, obligacije, zastavna pisma, prioritete, delnice, srečke itd. — Valute in devize. — Predujmi na vrednostne papirje in blago ležeče v javnih skladiščih. Promese k vsem žrebanjem.

Menjalnica.

:: Vloge na knjižice od dneva vložitve ::

4 1/2 %

do dneva dviga, rentni davek plačuje banka iz svojega. — Na tekoči in žiro-račun po dogovoru. — Živahna zveza z Ameriko. — Akreditivi.

Centrala v Trstu.

Eskomptuje: menice, devize in fakture. Zavarovanje vrednostnih papirjev proti kurzni izgubi. — Revizija žrebanja srečk itd. brezplačno. — Stavbni krediti. — Rembours-krediti. — Borzna naročila. Inkaso.

Filialka v Opatiji.

Ne bodete obžalovali, ako zahtevate vzorce in cenik

jajčnih rezancev in makaron

od tvrdke Brata Zatka. To so specialitete prve vrste.

Češ. Budejovice **BRATA ZATKA** Češ. Budejovice.

c. in kr. dvorna zalagatelja.

Smrt konkurenci

jaz ne želim, temveč vsakemu trgovcu velik dobiček, kar je pa le mogoče, ako dobavlja storjeno blago iz

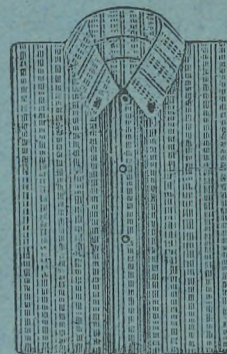
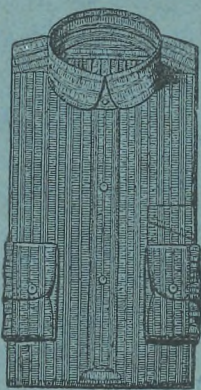
Jugoslovanske izdelovalnice perila

R. Stermecki, Celje.

Poskusite! Nikakšen riziko! Poskusite!

Vzorčne pošiljatve franko.

Neugajajoče se vzame nazaj.

„Zvezdna“ cikorija iz „Prve jugoslovanske tvornice za kavne surogate v Ljubljani“

se prodaja v korist „Trgovskemu domu“ in „Podpornemu skladu“ društva „Merkur“.

Slovenski trgovci in trgovski sodelavci, priporočajte ta izvrstni slovenski izdelek!

J. KOSTEVČ

trgovina z manufakturnim blagom in krojaškimi dodatki na drobno in debelo.

Ljubljana, Sv. Petra cesta št. 4 in 5.

Cene strogo solidne, postrežba točna.

Vzorci na zahtevo poštnine prosto.

J. Knez, Ljubljana

trgovina z žitom in dež. pridelki.

Valjčni mlin na Beričevem.

Priporoča svoje najboljše mlevske izdelke.

Československa tovarna voščenega blaga in sveč Maryško & drug Brodac - Železni Brod (Češko)

ponuja po najnižjih cenah:

Cerkvene sveče vseh vrst, svetlo in mirno gorljive, kar je edino naša specijaliteta; zvite sveče v najrazličnejših oblikah.

Priporoča nadalje stearinove namizne sveče izborne kakovosti, sveče iz parafina, božične svečke in sveče za lestence.

Cene najnižje; gg. trgovci dobe za prodajo zelo ugodne pogoje. Blago pošiljamo franko do vsake postaje.

Od čistega dobička odpade 2% v slovenske narodne namene.

Vzorci na zahtevanje zastoj in franko.

Najbolj varno naložen denar!

Denarnega prometa do 31. decembra 1911 nad 614.5 milijonov kron.

Stanje hranilnih vlog nad **42 milijonov** kron.

Največja slovenska hranilnica!

Rezervni zaklad nad 1,300.000 kron.

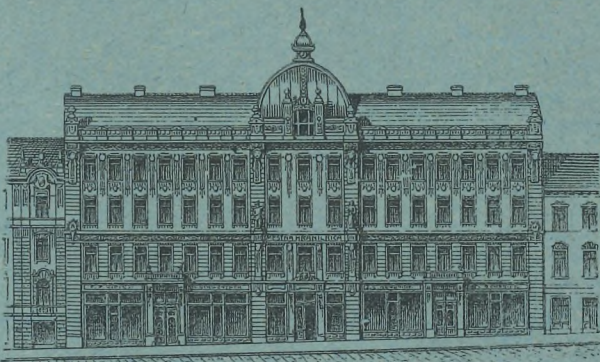
MESTNA HRANILNICA LJUBLJANSKA

V LJUBLJANI, v lastni hiši, v Prešernovi ul. št. 3

sprejema vloge vsak dan in jih obrestuje po $4\frac{1}{4}\%$ brez odbitka. Nevzdignjene obresti pripisuje vsakega pol leta h kapitalu. Sprejema vložne knjižice drugih denarnih zavodov kot gotov denar.

Denar in knjižice se lahko pošiljajo po pošti.

Za varnost vloženega denarja jamči zraven rezervnega zaklada še mestna občina ljubljanska z

vsem premoženjem in z vso davčno močjo. Izguba vloženega denarja je nemogoča, ker je po pravilih te hranilnice, potrjenih po c. kr. deželni vladi, izključena vsaka špekulacija in izguba vloženega denarja.

Za varčevanje ima vpeljana lične **domače hranilnike**, v podpiranje slovenskih trgovcev in obrtnikov pa **kreditno društvo**.

Posoja na zemljišča po 5% in proti poplačevanju dolga po najmanj $\frac{1}{2}\%$. — Dolžnik pa more svoj dolg poplačati tudi poprej, ako hoče. — Posoja se tudi na menice in vrednostne papirje.

Slovenski Trgovski Vestnik.

Glasi slov. trgovskega društva „Merkur“, „Slov. trgovskega društva v Celju“ in „Slov. trgovskega in obrtnega društva v Mariboru“.

Vsebina:

- 1.) *Dr. R. Marn*: Službeno izpričevalo za trgovske nastavljenice.
- 2.) *Dr. K. Hinterlechner*: Praktiška geologija. (Kameno olje in sorodne tvarine.)
- 3.) *Fr. Štupar*: Petindvajset let esperanto.
- 4.) *Val. Žun*: Delniške družbe.
- 5.) *Just Piščanec*: Uvod v carinstvo.
- 6.) Iz trgovske prakse.
- 7.) Penzijsko zavarovanje.
- 8.) Raznoterosti:
Shod v prilog starostnemu zavarovanju privatnih namoščencev. — Zasebno zavarovanje v Avstriji. —

Razsodba najvišjega sodišča zoper kartelev. — Konkurenčna proga Severonemškega Lloydja proti avstrijskemu Lloydju v Egipt. — Ugodno stanje žetve v Evropi. — Uvedba konkurenčne klavzule za trgovske pomočnike v Nemčiji. — Zgradba dalmatinskih železnic. — Slovenskim trgovcem. — Konec „Made in Germany“. — Svetovni poštni kongres v Madridu 1913.

- 9.) Društvene vesti.
- 10.) Trgovsko bolniško in podporno društvo v Ljubljani.
- 11.) Književnost.

Izhaja petnajstega dne vsakega meseca.

Cena za celo leto pet kron. Posamezna številka 50 vinarjev.

Člani slovenskega trgovskega društva „Merkur“ in slovenskih trgovskih društev v Celju in Mariboru dobivajo list brezplačno.

Cena oglasom: Petit vrsta enega razpredelka stane pri enkratni objavi 25 h, pri dvakratni objavi 20 h, pri trikratni objavi 15 h, pri šestkratni objavi 12 h in za celoletno objavo 10 h. Za oba razpredelka velja dvojna cena.

Uredništvo in upravništvo: Ljubljana, „Narodni dom“.

Izdaja in zalaga slovensko trgovsko društvo „Merkur“.

Odgovorni urednik: Ivan Volk.

Tisk „Narodne tiskarne“ v Ljubljani.

Razpošiljanje
blaga na vse
kraje sveta!
Najcenejša, naj-
večja eksport.
tvrdba!

Prosim, zahte-
vajte veliki
cenik, ki se
ošlje zastonj
in poštne
prosto!

Najboljše ure sedanosti so z znamko

„IKO“.

— Dobi se samo pri tvrdki —

H. Suttner

Mestni trg (nasproti rotovža) Sv. Petra cesta 8.

**Velika izbira zlatnine,
srebrnine, kinasrebra**

— po najnižjih cenah. —

Cenik zastonj in poštne prosto.

Lasna tovarna ur v Švici.

Tovarniška znamka „IKO“.

Avgust Agnola

v Ljubljani, na Dunajski cesti štev. 13

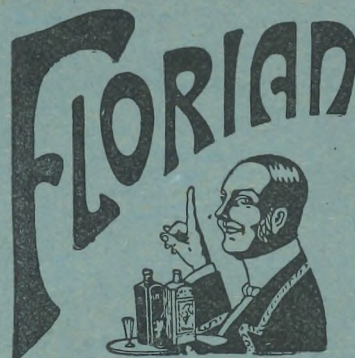
priporoča svojo izborno zalogo

steklenega blaga za namizje gostiln, kavarn,
zasebnikov itd., kakor tudi porcelan, svetilke,
okvire, ogledala in vse v to stroko spadajoče predmete.

Izdelovatelj cerkvenih oken po nizkih cenah.

Mlado, staro,

Vsak pove:

Ta pa je za me!

Ker se samo z njim krepčam,
Vedno zdrav želod'c imam!

Varujte se

ponaredb!

Pristni „FLORIAN“ se dobi edino od Rastlinske
destilacije „FLORIAN“ v Ljubljani.

Postavno varovano.

Slovenci!

zahtevajte povsod

vžigalice

družbe

sv. Cirila in Metoda.

Zaloga pri tvrdki

Ivan Perdan

v Ljubljani.

Riunione Adriatica
di Sicurta.

Zastopstvo za Kranjsko:

tvrdba

Ivan Perdan
v Ljubljani.

Zaloga

sukna, platna,
:: modnega in ::
manufakturnega
blaga.

Franc Souvan sin, Ljubljana

Mestni trg št. 22/23 zraven tvrde Petričič.

Brzjavni naslov: SOUVAN SIN LJUBLJANA.

Največja zaloga
:: preprog. ::

Popolne opreme
:: za neveste. ::

Slovenski trgovci!

Prispevajte za Trgovski dom!

Jernej Bahovec

Ljubljana

Sv. Petra cesta št. 2. ✱ Filijaika: Resljeva cesta št. 7.

Trgovina papirja, papirnatih vreč, pisalnega in
risalnega orodja, šolskih knjig in zvezkov, kipov
slovenskih pisateljev itd. itd.

Največja zaloga

domačega in inozemskega izdelka na drobno
in na debelo kakor tudi

vseh čevljarskih potrebščin
po najnižjih cenah.

J. MARCHIOTTI

Ljubljana, Sv. Petra cesta.

Žrgovina

s špecerijskim blagom.

Točna in solidna postrežba!

Žrgovina z moko in
deželnimi pridelki.

Ljubljana

A. ŠARABON

Ljubljana

priporoča svojo novourejeno glavno

zalogo rudninske vode.

Velika pražarna za kavo
in mlin za dišave
z električnim obratom.

Na drobno in na debelo!

Zaloga brinja in sliv
za žganjekuho.

SLOVENSKI TRGOVSKI VESTNIK.

Glasilo slov. trgovskega društva „Merkur“, „Slov. trgovskega društva v Celju“ in „Slov. trgovskega in obrtnega društva v Mariboru“.

Letnik IX.

V Ljubljani, dne 15. junija 1912.

Štev. 6.

Službeno izpričevalo za trgovske nastavljenke.

Priredil dr. R. Marn.

Velikokrat pride do sporov med službodajalci in nastavljenki zaradi izpričeval, bodisi glede vsebine, bodisi glede načina in dobe izdaje. Da si bode v tem oziru vsak gospodar kakor nastavljenec na jasnem, priobčujem v tem oziru natančno vse predpise in njihov razlag. V prvi vrsti je treba vedeti, kedaj je delodajalec obvezan dati izpričevalo in kakšne podatke mora to vsebovati.

Zakon o službenem razmerju privatnih nastavljenec pravi v § 39. glede tega:

»Dodelajalec je obvezan delojemalcu ob končanem službenem razmerju na zahtevo dati pismeno izpričevalo o dobi in načinu delovanja. Vpisi in opazke v izpričevalu, vsled katerih se delojemalcu otežuje dobiti novo službo, so nedopustne. Če zahteva delojemalec med službenim razmerjem izpričevalo, se mu ga mora na njegove stroške dati. Izpričevala, ki so v shrambi delodajalca, se morajo delojemalcu na zahtevo izročiti.«

Delodajalec mora torej dati pismeno izpričevalo, in sicer ob končanem službenem razmerju na svoje stroške, med službeno dobo na stroške delojemalca. Izpričevalo mora vsebovati le potrebne podatke o dobi in načinu dela, lahko pa tudi druge podatke, ki so za delojemalca ugodne, ne sme pa vsebovati podatkov, vsled katerih bi bilo delojemalcu otežkočeno, dobiti novo službo.

Pri izdaji izpričevala naj se ravna takole:

Delodajalec naj ima ob končanem službenem razmerju izpričevalo že pripravljeno, da ga lahko takoj izroči delojemalcu, če ga ta zahteva. Zaradi tega naj delojemalca vselej poprej vpraša, če hoče imeti izpričevalo.

Imeti izpričevalo pripravljeno se priporoča zatagadelj, ker je delojemalec obvezan le enkrat, ob službenem izstopu, priti ponj in ker je v nasprotnem slučaju gospodar obvezan, izpričevalo na lastne stroške in nevarnost poslati za uslužbencem. Ako zahteva uslužbenec

izpričevalo že po izstopu, mu ga ta ne sme odkloniti in je obvezan poslati ga uslužbencu, toda v tem slučaju na stroške in nevarnost uslužbenca.

Kolkovino, ki odpade na izpričevalo, ki se je ob ali po končanem službenem razmerju izdalo, plača vedno gospodar. Kolkovina znaša za izpričevala obrtnih pomagačev 30 h, za vse druge nastavljenke, n. pr. knjigovodja, korespondent 1 K. Ako se izpričevalo, ki se je uslužbencu poslalo na njegovo nevarnost, izgubi, je dvomljivo, ako mu mora gospodar novo izdati. Na vsak način mora v tem slučaju plačati stroške za izdajo, kolkovino in poštnino uslužbenec sam. Če pa je imel nastavljenec izpričevalo že v roki in ga je pozneje izgubil, potem gospodar nikakor ni več, tudi proti povračilu stroškov, obvezan, izdati mu novo.

Vsebinska izpričevala je v zakonu tako določena, da se mora način in doba službovanja potrditi, torej je najprej natanko navesti, v kakšni lastnosti je bil uslužbenec nastavljen, n. pr. kot knjigovodja, korespondent, prodajalec i. t. d. Ako za način službovanja ne obstoja običajno oznamenilo ali če to ne obsega vseh del, se mora to v kratkih besedah natančneje opisati, n. pr. »Imenovan je služboval pri meni kot knjigovodja in je po potrebi oskrboval tudi hrvaško korespondenco.« Pri potrdilu o dobi službovanja je vračunati tudi poskusno in pomožno dobo, kakor tudi dopuste ter odsotnosti radi bolezni do šestih tednov, ako se je v tej dobi uslužbencu odpovedalo. Pri predčasni razvezi službenega razmerja je smatrati dan izjave o odpustu ali izstopu kot končni dan službenega razmerja. Samo en slučaj bi bil dvomljiv, ako nastavljenec neopravičeno, brez važnega razloga, predčasno in brez odpovedi razveže službeno razmerje. Dejansko je pa službeno razmerje brezdvomno tudi v tem slučaju končano. V tem slučaju se niti ne more izdati vmesno (interimno) izpričevalo in je bolje, da se da gospodar tožiti na izdajo izpričevala, v katerem slučaju bo dvignil protitožbo. Obsojen bo sicer, da izda izpričevalo, toda ne na odškodnino dajatev radi zakasnele izdaje izpričevala, ker ima sam terjati protiodškodnino od nastavljenca, ki je neopravičeno ostavil službo.

Vsebina izpričevala obsega lahko tudi sodbo o vrednosti nastavljenčevega dela, to je o porabnosti, pridnosti, zanesljivosti itd., toda to le, če je ugodno za nastavljenca. Neugodni vpisi so prepovedani. V zmislu judikature obrtnih sodišč so nedopustni naslednji vpisi: »Brez odpovedi odpuščen,« »brez odpovedi izstopil,« »s prekinjenjem službe vsled bolezni,« »radi bolezni odpuščen.« Dopustni so vpisi: »Zdrav in izplačan odpuščen.« Ako nastavljenec sprejme izpričevalo s tem vpisom, vsled tega vseeno lahko še toži na morebitno zastalo plačo, le da mora sprejem takega izpričevala opravičiti z zmoto i. e. Nasprotno pa službenec ni opravičen zahtevati od gospodarja pristavek gotovih vpisov, n. pr. »na lastno prošnjo odpuščen,« ali potrdil o zvestobi, pridnosti itd. Poleg neugodnih vpisov so tudi neugodne »opombe« prepovedane, kamor spadajo gotovi skrivni znaki ali druga znamenja, ki naj bi drugega delodajalca svarila pred sprejemom nastavljenca (n. pr. besedilo je pisano ali podčrtano z rdečo tinto, ki naj opozori na politično mišljenje delojemalca).

Izpričevala onih delojemalcev, ki so podvrženi obrtnemu redu, se morajo pred oddajo delojemalcu vidirati dati pristojni zadrugi ali gremiju, in če taka ne obstoji, obrtni oblasti (magistratu, okrajnemu glavarstvu).

Opozarjali smo, da je gospodar ob ali po končanem službenem razmerju le enkrat obvezan izdati izpričevalo, dočim mora med dobo službenega razmerja takozvano interimno ali vmesno izpričevalo (ki je nastavljenec lahko potrebuje za kako drugo službo) izdati, kolikorkrat nastavljenec to zahteva. Seveda nosi za taka izpričevala nastavljenec vse stroške in ne sme le radi tega, da šikanira gospodarja, po večkrat zahtevati vmesna izpričevala.

Izpričevala iz drugih služb, ki jih ima gospodar v shrambi, se morajo uslužbencu na zahtevo vsak čas izročiti in se jih ne sme takorekoč kot kavcijo za izpolnitev službenih obvez pridržati.

S pričujočim, menim, da je vprašanje o izdaji službenih izpričeval dovolj in natančno pojasnjeno in razloženo.

Praktiška geologija.

Spisal dr. K. Hinterlechner.

(Dalje.)

C. Kameno olje in sorodne tvarine.

Neke naravne snovi, ki sestojé pretežno ali pa tudi le iz ogljika¹⁾ ter vodika²⁾ (Wasserstoff), in ki diše kakor petrolej, imenujemo bituminozne tvarine.

Bituminozne snovi tvorijo, podobno kakor različni premogi in grafit, neko vrsto kemično sorodnih spojin.

¹⁾ Glej podatke pri grafitu na str. 5.

²⁾ Vodik je snov, ki se enako kakor ogljik s sedanjimi sredstvi, in po doslej znanih kemičnih metodah ne dá razstaviti v 2 ali več različnih, kemičnih snovi. — Iz njega je deloma tudi voda. Od tod njega ime v raznih jezikih. V kemiji je znak za vodik H.

Razen kapljivo-tekočih in več ali manj trdnih se nahaja v tej vrsti tudi nekaj plinastih teles. Izmed kapljivo tekočih sta najbolj znana kameno olje in nafta;³⁾ izmed trdnih pa asfalt⁴⁾ (ali kamena smola). Dalje pa spadajo v to skupino ozokerit⁵⁾ (ali kameni vosek) in sorodne spojine.

Kameno olje, petrolej ali smrdljivec imenujejo v navadnem življenju kakor tudi v tisku, neko naravno snov in pa ono tekočino, ki se rabi za razsvetljavo. V sledečem nameravam razločevati tozadevno dva pojma ter s tem obenem tudi dve imeni, in sicer v tem-le zmislu.

Kameno olje je naravna snov, ki se nahaja v zemski notranjosti. S pomočjo primernih priprav jo rapelje človek tudi na zemsko površino. Namenoma in po človeškem prevdarku se ni izpremenila tej snovi še nobena njih lastnosti. Eventualne izpremembe, ki se izvrše edino pod vplivom narave same, nimajo na naše imenovanje te snovi nikake ingerence.

Petrolej ali smrdljivec hočem imenovati nasprotno ono kapljivo tekočo snov, v katero izpremeni človek kameno olje namenoma in po primernem prevdarku ter načrtu. Kakor bom pozneje razložil, je torej petrolej ali smrdljivec pod človeškim vplivom očiščeno kameno olje; iz poslednjega so namreč odstranjene neke njegove naravne primesi.

Predstoječa delitev je torej, kakor rečeno, v nasprotju z dosedanjim rabo v slovenskem jeziku. Razen na več tehtnih, stvarnih vzrokov se opiram pri tem tudi na dejstvo, da zamenjava pri nas oba pojma, ker indentificira oba izraza tudi takoiimenovana »inteligenca«. Poslednje smatram zato tudi kot glavni povod za taka časninarska poročila, kakor jih navajam v sledečem kot strašilne izglede in kot jako dvomljive znake splošne naobrazbe! Eno sledečih poročil je iz nekega »liberalnega«, in eno iz nekega »klerikalnega« lista posneto:

1.) »Petrolej na Gorenjskem. Na Trati v Poljanski dolini je zopet pričel bljuvati vedno huje petrolej, in sicer na istem mestu kot lani. Jarek, po katerem se odteka, je vsak dan večji kakor se poroča, poln smradu in poln pravega, gorljivega petroleja. Kdor se kaj zanima za to stvar, se lahko sam prepriča.«

2.) »Slovenski petrolej. Upanje je, da pridemo res do zajemanja domačega petroleja. Sporočili smo že, da so zasledili izvirek na Trati v Poljanski dolini blizu Cerknega. Že nekako pred desetimi leti se je opazovalo, da se širi blizu župnišča

³⁾ Nafta je mediški izraz, izvajajo ga od »nafata« = izpotiti; beseda se pa tudi drugače tolmači.

⁴⁾ Asfalt pomeni v perzijskem jeziku mumijo. Asfalt so zbirali svoje dni židje ob Mrtvem morju ter so ga prodajali Sirijcem in Egipčanom, ki so mazili z njim mumije (mrličke). — Babilonci so delali iz asfalta malto.

⁵⁾ Oze pomenja grško duh, vonj, kerós pa vosek.

mali studenec in na tej vodi se je vlačila nekaka bliščeča maščoba. Sodilo se je, da prihaja to od razlitega petroleja v trgovčevi kleti. Da pa to ne more biti, se je zaznalo iz tega, ker kaže tudi višje ležeči župnikov vodnjak znake petroleja. Začeli so maščobo zbirati, zajemati in poskušali so z njo kuriti, in stvar je gorela. Zajeto tekočino so dali v Trstu preiskati. Tam so odgovorili, da je **rafiniran** petrolej. Nato so si sosedje zagotovili pravico vrtanja, med tem pa pridno zajemajo in uporabljajo to lužo z uspehom, kajti še svetlejšje gori, kot v prodajalni kupljeni petrolej. Pretečene dni so stopili skupaj domači možaki ter so zagotovili po akcijah nekaj tisočakov, kot investicijsko glavnico, da začno vrtati, in da pridejo do kake gotovosti.«

* * *

1.) **Kameno olje** je različno gosta, rumena ali rjava tekočina, ki izpreminja živo barve; včasih je tudi skoro črna. Pogojno ni kameno olje le na dveh sosednjih, ne posebno razdaljenih mestih, ampak celo na istem kraju različno; v večji zemski globočini je lažje in blizu površine težje. Z vodo se kameno olje ne da zmešati, ker je lažje od nje, zato plava na tej. Če mu ni primešanih preveč mineralnih snovi, tedaj gori vrlo lahko; obenem se več ali manj kadi, če ne uporabljamo primernih protisredstev.

Kameno olje se nahaja v hribinah, ki so se sesedle v vodi. Posebno so prepojeni z njim razni peski in peščenjaki. V teh se nahaja v večjih ali manjših luknjicah med posameznimi rudninskimi zrni ali pa se je nabralo v duplinah in razpokah. Vsaj v poslednjem slučaju ni kameno olje nič več na onem mestu, kjer je nekdanje nastalo. — Kar je kapljivo tekoče, se preceja po hribinah, če ni posebnih ovir.

Hribine, v katerih se je naredilo kameno olje, se navadno ne nahajajo več v svoji prvotni legi. Naravne sile so jih nabrale v ogromne gube. V geologiji razlikujemo različne gube. Gubo, ki je žlebu podobna, imenujemo **sinklinale**; nekako podolgastim obokom podobne gube pa imenujemo **antiklinale**. Pri poslednjih govorimo o **antiklinalnih slemenih**. To so črte, ki vežejo najvišje ležeče točke ene in iste antiklinale med seboj. V razumevanje sledečega je treba vedeti, da leže med vodo, in vsled tega tudi med kameno olje propušča-jočimi vrstami kamene plasti, ki tekočin nikakor ne propuščajo. Vsaka hribina se napije pod zemsko površino vode, kolikor to pripušča razne okolnosti. Da plava kameno olje na vodi, sem že omenil. Čim višje stopa vodna gladina v gubah, tem višje privzdigne vsled tega voda kameno olje. Zato ga odrine v antiklinale, in v teh zopet čim najbližje antiklinalskim slemenom. Tem odgovarjajo, kakor rečeno, primerne črte, ali tudi proge in pasovi. Zato se nahaja pogosto kameno olje v posebnih pasovih (Öllinien).

To navajam deloma tudi za to, ker je oni lajiški dopisnik (glej spredaj: 2.) »Slovenski petrolej...« navedene relacije med vodo in kamenim oljem docela prezrl, ko pravi doslovno: »Sodilo se je, da prihaja to od razlitega petroleja v trgovčevi kleti. Da pa to ne more biti, se je zaznalo iz tega, ker kaže tudi višje ležeči župnikov vodnjak znake petroleja.« Iz navedenega se sme sklepati, da sta oba v poročilu navedena studenca pod zemsko površino v zvezi med seboj in — kar ni za strokovnjaka niti trenotek dvomljivo — tudi s kletjo ondotnega trgovca! — Petrolej — ne kameno olje (!) — ki je »izviral« na Trati glasom časnikaških poročil, pohajal je torej prav gotovo iz trgovčeve kleti. Zanesljivo smemo pa trditi še več: če bi se bilo izlilo še več petroleja v trgovčevi kleti, bi se bila pridedila ta snov morda tudi v kakem še višje ležečem studencu na dan. Vsaj v principu ni ta trditev nikakor izključena.

S kako ogromno silo pritiska pogojno voda na kameno olje, ki plava na njej, ovaja sledeče: Kadar prevrtajo kako plast, ki prekriva obenem kameno olje in vodo, ki pa ne propušča teh dveh (vsled svojih posebnih lastnosti), tedaj bruhne kameno olje, kakor da bi eksplodiralo, na dan.

Pri mestu **Baku** (Rusko; ob Kapiškem morju) je briznila neka taka fontena 105 m visoko v zrak, ko so navrtali zemljo 270 m globoko. Vso tekočino je poglotalo torej $(105 + 270 =) 375$ m visoko; pri tem je znašal vrtov premer 30 cm. Ta točka je dala v $2\frac{1}{2}$ meseca 280.000 ton nafte!

Ker se nahaja kameno olje v gotovih pasovih, zato je seveda treba njih lego, in torej geologijo kraja, natanko poznati; sicer se pripete lahko neuspehi tudi v krajih, kjer se nahaja v bližini kameno olje. Mesto olja najdejo tedaj prelahko — vodo.

Da dobivajo kameno olje, navrtajo torej zemljo na primernih mestih; kakor omenjeno, brizga vsaj iz početka olje z večjo ali manjšo silo na dan. Sčasoma se zmanjša tlak v zemski notranjosti, in olje prične počasneje teči. Pozneje ga črpajo s primernimi črpalnicami.

Oljnati viri teko včasih leta dolgo, ponekod pa seveda tudi mnogo manj časa. Kadar zmanjka na kakem mestu olja, morajo izvrtati nov vrt ali pa morajo poglobiti starega.

Kameno olje se vžge včasih ob izviru še surovo. (Baku leta 1906.). Tedaj se zgode pogojno nezmerne nesreče.

Ker se preceja kameno olje po hribinah podobno kakor voda, zato ni omejeno v principu na nobeno geološko formacijo.

V Severni Ameriki dobivajo kameno olje od leta 1859. v Pennsylvaniji. Kakih 15 let pojemajo ondotni oljnati zakladi; nasprotno so pa našli novih

ogromnih zalog v državah: Ohio, Indiana, Illinois, v Kaliforniji in v Teksasu.

Ob Kaspiškem morju dobivajo kameno olje pri mestu Baku od leta 1872. Znana je pa bila ta krajina v tem oziru že v starem veku. Ozemlje, v katerem dobivajo ondi to snov, meri komaj šest kvadratnih kilometrov; virov pa imajo približno 1500.

V Avstriji je mnogo kamenega olja v Galiciji. Sicer ga dobivajo v Evropi v Rumuniji in nekaj malega tudi na Nemškem.

Izven Evrope, oziroma Amerike so izsledili večje množine na otokih Sumatra, Java in Borneo, ter na Japonskem. — Kake malenkostne množice kamenega olja se pa nahajajo tudi v drugih krajih. V poslednjo skupino spada morda tudi neko nahajališče pri Ormožu (Vuzmetinci) na Štajerskem. Tu so izsledili namreč v neki jami bituminozno dišeč peščenjak; navedeno nahajališče je pa brez vsakega praktičnega pomena.

(Dalje prih.)

Petindvajset let esperanto.

(Letošnji (VIII.) občni kongres esperantistov v Krakovu od 11. do 18. avgusta 1912.)

Esperanto obhaja letos svojo 25letnico. Težaven in skromen je bil njegov začetek. Dr. Zamenhof je dve leti zaman iskal založnika svoji prvi knjigi, končno jo je pa v juliju leta 1887. sam izdal. Kratko poročilo o razvoju esperanta sem objavil v tem listu pred dvema letoma. Danes pa dr. Zamenhof lahko s ponosom gleda na svoje krasno uspevajoče delo. Esperanto ima po vsem svetu nebroj pristašev, ki so po veliki večini združeni v društvih in zvezah. Vsako leto po enkrat se pa esperantisti zbirajo na občnih kongresih, kjer pretresujejo splošne esperantske zadeve, posamezna strokovna društva pa zadeve svoje stroke. Občni kongresi esperantistov so torej nekak esperantski parlament, kjer se v posvetovanje shajajo esperantisti iz vseh delov sveta.

Toda število esperantistov je tako naraslo, da ne bo več mogoče k odločilnim posvetovanjem in sklepanjem puščati vseh navzočih esperantistov, marveč bodo to pravico najbrž imeli le voljeni zastopniki esperantskih društev in zvez; kajti če bi ostal še nadalje dosedani način posvetovanja in sklepanja, bi se lahko pripetilo, da bi mnogobrojni udeleženci iz kakega bližnjega kraja preglasovali ostale udeležence v kaki važni odločbi, ki bi mogla biti enostavno esperantu na kvar. Zato bo najbrž letošnji kongres zadnji, kjer bodo imeli vsi udeleženci posvetovalno in glasovalno pravico.

Občne kongrese so sprožili in pričeli Francozi leta 1905., od tedaj se pa redno vrše, in sicer vsako leto v drugi državi. Doslej so se vršili kongresi v naslednjih krajih:

leta 1905. v Bulonji ob morju na Francoskem,
leta 1906. v Ženevi v Švici,
leta 1907. v Kambridžu na Angleškem,
leta 1908. v Draždanah na Nemškem,
leta 1909. v Barceloni na Španskem,
leta 1910. v Vešingtonu v Združenih državah Severne Amerike,
leta 1911. v Antverpnu v Belgiji,
letos (1912.) bo pa v Krakovu v Avstriji, in sicer od 11. do 18. avgusta.

Letošnje leto je torej za avstrijske esperantiste zelo važno, in nedvomno bo vsak pohitel med Poljake, kdor bo le količkaj utegnil. Zanimivo ni samo to, da se bodo tamkaj zbrali esperantisti iz najrazličnejših krajev, pripadajoči najrazličnejšim narodom, ampak tudi kraj sam, staroslavni Krakov, je vreden, da si ga gre človek ogledat. Zato bo tudi vsled tega lepa prilika, ker bo tedaj vožnja po železnici obiskovalcem kongresa znižana.

Seveda esperantisti v Krakovu ne bodo samo sedeli po dvoranah in zborovali, ampak si bodo privoščili tudi kako zabavo. V gledališču bodo igralci mestnega gledališča krakovskega igrali Julija Slovackega tragedijo »Mazepa« v esperantskem jeziku, istotako prirede v varijetetu razne vprizoritve in nekateri profesorji krakovskega glasbenega konservatorija prirede jubilejni slavnostni večer.

Esperantisti prirede jubilejno esperantsko razstavo, društvo lepih umetnosti razstavo slik in kiparskih proizvodov, deželna industrijska zveza gališka pa razstavo izdelkov poljske domače industrije.

Da se udeležencem kongresa olajša ogledovanje znamenitosti v mestu ter bližnji in daljni okolici, jim bodo na razpolago trije vodniki (knjižice) v esperantskem jeziku, in sicer vodnik po Krakovu, vodnik pa krakovskih cerkvah in vodnik po Zakopanih in po Tatri, kamor bodo kongresovci tudi izleteli. Priredi se tudi izlet v Vjeličko, kjer si ogledajo znamenite solne rudokope.

Sicer pa udeležencem kongresa ne bodo služile samo knjižice za vodnike, tudi prebivalstvo Krakova se pridno pripravlja, da dostojno sprejme in posluži goste, ki jih posetijo. Nič manj kakor 17 esperantskih tečajev se vrši sedaj v Krakovu. Najzanimivejši bi utegnil biti tečaj, ki ga je priredila trgovska zbornica in se ga udeležujejo vsi zbornični uradniki. Tečaja za policijo se redno udeležuje 15 oseb. Esperanta se uče tudi gledališki igralci in celo ravnatelji.

Na kongresu se tudi odloči o uspehu tekme esperantskih pisateljev in se najboljši izmed njih tudi obdarujejo. Za predmet tekmovanja je bilo določenih troje splošnih tem: 1. leposloven spis v prozi, 2. pesem in 3. znanstven spis.

In končno naj še omenim, da se bo za udeležence kongresa vršila tudi posebna služba božja z esperantsko

propovedjo: za katolike posebej in za protestante posebej.

Kdor se želi udeležiti kongresa, se mora zgledati pri odboru (naslov: Kongreso Esperantista en Krakovo, Austrio, Galicio). Priglasitev stane šest spesmilo (K 14'40) za udeleženca; kdor pa vzame s seboj soprogo ali kakega otroka, plača še za vsakega takega družinskega uda tri spesmilo. Obenem se lahko pri občoru naroči odličnejše ali preprostejše stanovanje in hrana. Udeleženec dobi potem kongresno vstopnico, in kadar pride v Krakov, dobi z njo v sprejemnici, ki bo v trgovski akademiji, vsa potrebna pojasnila, obvestila in nakaznice za stanovanje in eventualno tudi hrano.

Po končanem občnem kongresu esperantistov v Krakovu bo od 22. do 25. avgusta v Budapešti tretji mednarodni kongres katoliških esperantistov.

Fr. Štupar.

Delniške družbe.

Spisal Val. Žun.
(Konec.)

Iste določbe veljajo zmislu primerno tudi tedaj, če se zniža v pravilih določeni nominale delniške glavnice, bodisi da se ne izdado vse delnice, ki bi se morale izdati po pravilih, bodisi, da družba pridobi nekoliko svojih delnic, izvzemši slučaj, da se morajo po pravilih polagoma odkupiti delnice, bodisi da se je kolkoval nominale delnic na manjši znesek vsled večjih izgub pri delniški glavnici, ali slednjič, da so se oprostile delnice, ki se niso docela vplačale, ostalih v pravilih določenih vplačil (liberiranje).

Po delniškem pravilniku si ne sme delniška družba prisvojiti lastnih delnic razen, če se hoče delniška glavnica znižati, ali če se morajo po pravilih delnice odkupiti (postopni odkup), oziroma v slučaju, da se izterjajo lastne družbene terjatve. Če pridobi delniška družba lastne delnice, jih mora hitro zopet prodati ali pa znižati delniško glavnico. V računskem zaključku se mora izkazati, katere lastne delnice je družba pridobila ali jih prodala.

Postopni (sukcesivni) odkup delnic se more v pravilih izjemoma določiti tedaj, če se mora imovinska snov, ki pripada delniški družbi, vsled opravičnega obrata naravnim potom docela ali večinoma porabiti (na primer pri kamnolomih), ali če obstoji družbena imovina iz časovno omejenih pravic (n. pr. železnica z omejeno koncesijo). Take delnice se smejo odkupiti samo iz čistega dobička in sicer po navadi z žrebanjem. Za delnice, ki so bile odkupljene z žrebanjem, se lahko izdado dose-danjim posestnikom užitnice (Genusscheine), v katerih se morajo jasno označiti pravice, ki gredo lastnikom takih užitnic.

Večkrat se pa namesto postopnega odkupa delnic v družbenem ustavu določi zbiranje razdolžnega zaklada ali amortizacijskega fonda za

delnice, ki se zalaga iz čistega dobička. V ta zaklad se vsako leto iz čistega dobička nakaže toliko, za kolikor se (po posebnem odkupnem črtazu) zniža vrednost družbene imovine.

IV.

Glede obdačbe delniških družb je merodajno drugo poglavje zakona o osebnih davkih z dne 25. oktobra 1910 št. 220 drž. zak. Po tem zakonu mora vsaka delniška družba vsako leto 14 dni po odobritvi računskega sklepa, najpozneje pa šest mesecev po preteku poslovnega leta, vložiti pri pristojnem davčnem oblastvu (okrajnem glavarstvu, ozir. davčni administraciji) pridobninsko napoved po določenem obrazcu. Tej napovedi je priložiti računski zaključek, obsegajoč imovinsko bilanco in konto izgube in dobička, kakor tudi poslovno poročilo, če se je napravilo, v dveh izvodih, dalje prepis zapisnika občnega zbora, v kolikor se nanaša na računski sklep. Pridobninski davek znaša 10 odstotkov čistega bilančnega donosa, h kateremu se pa po § 94. omenjenega zakona še prištejejo obresti vknjiženih dolgov, predmetnih obligacij ali drugačnih delnih zadolžnic, darila, v kolikor niso potrebna radi obrata samega, pridobninski davek, pristojbine od izdanih novih glavnice in vsi zneski, porabljeni za pokritje bilančnih izgub iz prejšnjih let. Ker znašajo ravnokar omenjeni zneski večkrat vsote, ki so skoro enake bilančnemu donosu, ni čuda, da se splošno toži o nerazmerno visoki obdačbi delniških družb, ki je večkrat tudi vzrok, da naša industrija ali trgovina ne more uspešno tekmovali s tujo, z manjšimi obratnimi stroški delujočo industrijo ali trgovino.

Če podjetje ne izkazuje nobenega čistega dobička ali če bi desetodstotni davek znašal manj nego eno tisočino vplačane delniške glavnice, se mora odmeriti pridobnina v znesku ene tisočine vse vplačane delniške glavnice.

Kar se tiče pristojbin omenjamo le tiste, ki zadenejo delniške družbe sploh, brez ozira na to, s kako vrsto podjetij imamo opraviti. To so predvsem emisijske pristojbine, pristojbine, ki se morajo plačati ob izdaji delnic, katere se preračunijo po lestvici II. o kolkih, ako se glase na ime ali ako je družba ustanovljena na manj nego deset let, sicer pa po lestvici III. Če se pa le za nekaj časa sklenjena družbena pogodba podaljša, mora se plačati na podlagi sklepa občnega zbora emisijska pristojbina brez ozira na to, ali se izdado nove delnice ali ne.

Če se zviša delniška glavnica, je treba plačati emisijsko pristojbino tedaj, ko se vplačajo, oziroma podpišejo nove delnice. Za podlago odmeri emisijske pristojbine se vzame v tem slučaju imenska vrednost novih delnic, če se pa delnice izdajajo po višjem kurzu, se vzame za podlago pristojbinam kurzna vrednost novih delnic.

Od dividendnih kuponov se odmerja pristojbina po lestvici II. s 25% doklado.

Inozemske delniške družbe morajo plačati pristojbino po lestvici II. s 25% doklado, ako hočejo, da se pripuste v Avstriji ali da se njihove delnice notirajo na kaki tuzemski borzi. Za podlago odmeri take pristojbine se jemlje glavniška imovina, ki se investira v tuzemstvu.

Omenjamo še, da morajo delniške družbe plačevati tudi prihodnino ali rentnino od hranilnih vlog. Rentnina znaša $1\frac{1}{2}\%$ obresti pri banki hranjenih vlog in se plačuje po navadi četrtino.

* * *

H koncu svoje razprave o delniških družbah hočemo našteti tiste delniške družbe, ki so v slovenskih rokah, in omeniti o njih nekaj važnejših podatkov.

1. Ljubljanska kreditna banka je otvorila svoj obrat 1. septembra 1900 z delniško glavnico 500.000 kron. Leta 1901. se je delniška glavnica zvišala na 1.000.000 K, leta 1905 na 2.000.000 K, leta 1908 na tri milijone kron, leta 1910 na 5.000.000 K. Leta 1910 je znašal poslovni čisti dobiček 358.273 K 72 vin., kar odgovarja do malega 12% obrestovanju za leto 1910 v pošttev prihajajoče delniške glavnice 3.000.000 K. Redni rezervni zaklad je znašal koncem leta 1910 493.464 K 74 vin., v tem je všteti ažijski dobiček 2., 3., 4. in 5. izdaje družbenih delnic v znesku 230.566 K 74 vin. Pokojninski zaklad za družbene uradnike je znašal koncem imenovanega leta 64.600 K 80 vin. Iz zgoraj omenjega čistega dobička se je razdelila med delničarje 7% dividenda v znesku 210.000 K. Bilanca iz leta 1910 ima med aktivni te-le podatke: blagajna 152.306 K 34 v, valute 96.625 K 87 v, menice in devize 6.076.298 K 39 v, predujme na vrednostne papirje 2.335.408 K 74 v, vrednostni papirji 1.818.111 K 17 v, dolžniki 12.788.994 K 71 v, inventar 69.207 K 09 v, realitete 925.865 K 18 v, skupaj 24.262.817 K 49 v. Pasiva so znašala koncem leta 1910: delniška glavnica 5.000.000 K, res. zaklad 493.464 K 74 v, pokojninski zaklad 64.600 K 80 v, vloge 11.064.138 K 68 v, upniki 7.195.350 K 33 v, transito-obresti 86.651 K 22 v, nevzdignjene dividende 338 K.

Kreditna banka je imela v imenovanem letu podružnice v Sapljetu, Celovcu, Trstu in Sarajevu (zdaj tudi v Celju in Gorici), opekarno v Kosezah in pivovarno na Vrhniki. Od ustanovitve banke stoji na čelu upravnega sveta bivši ljubljanski župan Ivan Hribar.

2. Jadranska banka v Trstu je pričela poslovati dne 13. novembra 1905 z delniško glavnico 1.000.000 K. Prvotni kapital se je takoj iz početka izkazal kot nezadosten, zato se je že leta 1906 povišal na 2.000.000 K, leta 1908 pa se je emitiral tretji milijon kron in leta 1910 četrti milijon.

Družbena bilanca koncem leta 1910 izkazuje med aktivni: blagajna 233.430 K 83 v, menice 2.895.869 K 10 v, vrednostni papirji 641.630 K 20 v, konzorcijalni posli 95.999 K 65 v, dolžniki 11.254.959 K 50 v, nepremičnine 257.449 K 67 v in inventar 48.925 K 58 v, skupaj torej 15.428.264 K 53 v. Med pasivi se nahajajo te-le postavke: delniška glavnica 4.000.000 K, zakladi 266.978 K 50 v, vloge 3.504.187 K 98 v, upniki 6.877.846 K 95 v, tranzitivne obresti 55.165 K 44 v, trate 374.486 K 74 v, nedvignjene dividende 48 K in čisti dobiček 349.541 K 92 v. Iz tega dobička se je izplačala 6% dividenda v znesku 240.000 K. Jadranska banka ima podružnico v Opatiji, od leta 1911 pa tudi podružnico v Ljubljani, kjer se je fuzionirala z bivšo Trgovsko-obrtno banko. Predsednik upravnega sveta je že več let veletržec Ivan Mankoč v Trstu.

3. Ljubljanska delniška plinarna, ki obstoji od l. 1861., je prešla leta 1907. v slovenske roke. Delniška glavnica znaša 200.000 K. Družbena bilanca z dne 30. aprila 1910 šteje med aktivni: investirano glavnico 200.000 K, vrednostne papirje 10.600 K, aktivne zastanke 7629 K 93 v, vrednost plinomerov 6504 K 82 v, orodja in rekviziti 4400 K, blaga v skladišču 42.545 K 78 v, vlogo v pošttni hranilnici 3548 K 24 v in gotovino 14.140 K 89 v; med pasivi se nahaja: vrednost delnic 200.000 K, rezervni zaklad za debitorje 18 K 26 v, za požarno škodo 30.000 K, neizplačani kuponi 12 K, upniki 56.637 K 50 v, čisti dobiček 2611 K 40 v. Za to leto se radi večjih investicij ni izplačala dividenda. Tudi pri tej družbi načeljuje upravni svet svetovni svet ravnatelj Ivan Hribar.

4. Narodna tiskarna v Ljubljani, ki obstoji že 40 let, ima po svojih pravilih namen ustanavljati in pridobivati tiskarne, litografije in ksilografije, združene s pravom založništva, in trgovati s papirjem in knjigami. Narodna tiskarna izdaja največji slovenski dnevnik »Slovenski Narod«, tednik »Slovenski Dom« ter leposlovni mesečnik »Ljubljanski Zvon«. Kot popolnitev ustroja društvenega podjetja je ustanovila v svojem področju pred par leti »Narodno knjigarno«. Delniška glavnica znaša 48.000 K, glavni rezervni fond je znašal leta 1910 25.954 K 04 v, specialni rezervni fond pa 20.164 K 77 v. Iz čistega dobička v letu 1910 v znesku 38.637 K 49 v se je izplačala od vsake delnice 6kronska dividenda.

5. Delniška družba združenih pivovarov in žalec in Laški trg v Ljubljani obstoji od 1. oktobra 1902. V poslovnem letu 1909 je znašal njen izvoz piva 17.338 hl. Ustanovne delniške glavnice ima 240.000 K, prednostne (prioritetne) pa 600.000 K, skupaj torej 840.000 K. V zadnjih letih ni izplačala dividende.

6. Delniška stavbinska družba »Union« v Ljubljani se je ustanovila leta 1902. Namen družbe je pridobivati stavbišča, graditi male rodbinske hiše za lastni in tuji račun in snovati hotele, restavracije in kavarne ter jih vzdržavati. Do sedaj je zgradila največji hotel »Union« v Ljubljani. Družbena bilanca koncem

l. 1910 obsega ta-le aktiva: stavba »Union« 943.753 K 94 v, stavbišče na Miklošičevi cesti 115.615 K 76 v, inventar 234.607 K 38 v, elektrarna 61.298 K 08 v, zaloga 27.054 K 96 v, prenos izgube leta 1909 88.594 K 01 v, izguba leta 1910 2.266 K 16 v. Pasiva bilance tvorijo: delnice I. emisije 300.000 K, delnice II. emisije 300.000 K, delnice III. emisije 61.150 K, hipoteka pri Mestni hranilnici 377.284 K 91 v, tekoči račun 434.755 K 38 v.

7. Hotelska družba »Triglav« s 100.000 K delniške glavnice ima v svoji lasti »Grand Hotel Triglav« na Boh. Bistrici z dependencami »Bogomila« in »Belevue« ter večja stavbišča ob Bohinjskem jezeru.

V Ljubljani imajo svoj sedež še te-le delniške družbe, ki imajo svoj obrat večinoma na slovenskem ozemlju:

Kranjska industrijska družba (Krainische Industriegesellschaft). Delniška glavnica je 14 milijonov kron, razne rezerve so znašale koncem poslovnega leta 1909/10 5.866.555 K, od čistega dobička iz te dobe v znesku 1.239.658 K se je izplačala 8procentna dividenda v znesku 1.120.000 kron. Ta družba ima svoje tovarne na Savi pri Jesenicah, na Javorniku, v Bistrici v Rožni dolini na Koroškem in plavž v Škednju pri Trstu.

Kranjska stavbna družba (Krainische Baugesellschaft) obstoji od leta 1874. ter je imela leta 1910 delniške glavnice 900.000 K. Iz dobička v letu 1910 po 80.983 K 64 v se je izplačala 6% dividenda v znesku 54.000 K. Predsednik upravnega sveta je baron Schwegel.

Pivovarniška delniška družba »Union« (Braueriaktiengesellschaft »Union«) je prevzela s 1. oktobrom 1909 nekdanjo Koslerjevo pivovarno, kateri je pridružila še Aurovo in Perlesovo. V prvi poslovni dobi, t. j. od 1. oktobra 1909 do 31. avgusta 1910 je zvarila 24.767 hl piva. Delniške glavnice ima 1.000.000 K, prvo poslovno leto je izkazalo 5399 K 61 v dobička, ki se je prenesel na nov račun.

Uvod v carinstvo.

Priredil *Just Piščanec*.
(Dalje.)

Pri z alkoholom namešanih neužitnih predmetih se vsebina alkohola ne vpoštevata, ako ne presega 5% njih teža. Če se je pa pri izdelovanju opojnih žganih tekočin, n. pr. pri likerjih, punčnih esencah i. dr. vporabljal sladkor, so podvržene še nadaljni sladkorni prikladi v iznosu 4 K 80 v od sto litrov. Vendar če se je pri žganih opojnih tekočinah zaračunala potrošnina, odpade odmera zgoraj navedenih priklad za vsebino alkohola.

Vino z nad 22 $\frac{1}{2}$ %, zdravila čez 15%, sadni in jagodni sokovi z nad 10%, zgoščeni enaki sokovi čez 5% alkoholne vsebine so zavezani potrošnini.

16. **Potrošnina na rudninsko olje.** Za rudninska olja tar. št. 176 in 177, t. j. surova, za svečavo uporabna, ne da bi bila prej destilirana in prečiščena, ter prečiščena in napol prečiščena lahka rudninska olja, ki njih gostota znaša 880 stopinj ali manj, je treba razen carine pobirati še 13 K potrošnine za 100 kg čiste teže. Potrošnino je treba plačevati za vsa rudninska olja, ki se narejajo z rafiniranjem v kraljevinah in deželah, zastopanih v državnem zboru, izvzemši svobodno ozemlje tržaško, in čigar gostota pri temperaturi 12° R (15° C) ne presega 880 stopinj areometra za merjenje rudninskega olja. Ta areometer kaže gostoto mineralnega olja v primeri z gostoto vode pri enaki temperaturi. Voda se pri 12° R (15° C) namišlja = 1000. Za kontrolo sta se stavila dva areometra: eden z lestvico 750°—830°, s katerim se meri lahko rudninsko olje; drugi z lestvico 810°—890° za merjenje težkih rudninskih olj (čez 880°).

17. Dopustnica (licenca) za tobak.

Ob uvozu inozemskega tobaka in tobačnih izdelkov vsake vrste je plačati za vsak kilogram čiste teže, ki je dana carini za podstavo, naslednjo dopustnino in sicer:

za cigarete 60 K;

» cigare (smotke) 35 K;

» druge tobačne izdelke in sirovine 30 K za 1 kg čiste teže, podvržene ocarinjevanju. Poleg te licence se odmeri tudi carina, ki iznaša 125 K od 100 kg.

Če se uvozi tobak v večjih množinah, se je treba pri ocarinjevanju izkazati s posebnim dovoljenjem pristojnega finančnega deželnega oblastva.

Carinski uradi sami so kompetentni dovoliti uvoz tobaka in tobačnih izdelkov v potniškem prometu in sicer samo:

a) za tobak za osebno uporabo potnikov ali obmejnih prebivalcev v carine prostih količinah (ozir. za te količine ni treba posebnega dovoljenja).

Potniki in obmejni prebivalci smejo namreč pri prehodu čez carinsko mejo imeti s seboj tobaka v množini ne čez 10 cigar, 25 cigaret ali 35 gramov tobaka — ako so ti predmeti določeni le za popotnikovo rabo in so glede kakovosti in množine primerni njegovi potrebi, stanju in drugačnim razmeram — carine prosto.

Ako se hkratu nahajajo cigare, cigarete in tobak, se izvršuje zakonita pristojbinska prostost tako, da je ena cigara enaka 2 $\frac{1}{2}$ cigaretam, oziroma 3 $\frac{1}{2}$ gramom tobaka.

b) Za množine tobaka za osebno uporabo prejemnika do 3 kg čiste teže.

c) Carinski glavni uradi prvega reda smejo ocariniti do 5 kg brez posebnega dovoljenja.

č) Večje množine se smejo uvažati in ocariniti samo z dovoljenjem deželne finančne oblasti.

Dovoljenje za uvoz ali prevoz tobaka in tobaknih izdelkov je zavezano koleku 2 K.

18. Dopustnina za sol.

Tudi sol se sme uvažati iz inozemstva samo na podlagi posebnega dovoljenja. Poleg carine, znašajoče 2 K od 100 kg je sol zavezana dopustnini od 20 K za kvintal in to za težo, ki je dana carini v podstavo.

Uvozno dovoljenje za sol, spadajočo pod tar. št. 592 [t. j. kuhinjsko sol, tako nepomešano (kameneno, varjeno in morsko sol), kakor tudi pomešano z drugimi snovmi (živinska sol, solni lug, slanice) kolikor take zmesi niso uvrščene v kako drugo tarifno številko] izdaje finančno ministrstvo.

Prejemanje in uporaba inozemske soli v obrtne, tovarniške in industrijske svrhe, je podvržena predpisom, veljavnim za domačo (tuzemsko) sol. Osobito se mora taka sol, če se nje uporaba ne nahaja pod trajnim uradnim nadzorstvom, pred porabo po predpisih denaturirati.

Finančne deželne oblasti smejo izdajati dovoljenje za sprejemanje:

- a) kemično-čiste kuhinjske soli za lastno rabo;
- b) trde, sol vsebujoče produkte solnih vrečev za lastno rabo;
- c) slanice in solnih lugov v zdravilne svrhe;
- č) morsko vodo.

Brez dovoljenja se smejo carinsko odpraviti:

- a) gnojilna sol in umetna gnojila iz solnih zmesi, ki ne vsebujejo čez 50% klorovega natrija. To morata spremljati pa dve izkaznici dobavnega zaveza o njih sestavi, sicer se mora pred ocarinanjem kemično preizkusiti na stroške stranke.
- b) kemično čista kuhinjska sol za lekarnarje, znanstvene zavode in laboratorije, veletržce s soljo, javne bolnice, trgovce rudninskih vod za zdravstvene in znanstvene namene.
- c) Slanice in solni lugi za lekarnarje, znanstvene zavode in laboratorije, veletržce, javne bolnice, veletržce z rudninskimi vodami — v zdravstvene svrhe.

Prošnje za uvozna dovolila so zavezane kolekovini 2 K.

19. Potrošni kolek na igralne karte.

Igralne karte smejo ocariniti samo carinski uradi na Dunaju, v Pragi, Toplicah, Inomostu in Trstu; v onostranski državni polovici pa v Budimpešti, Debrečinu, Temešvaru, Zagrebu in na Reki; v Bosni v Sarajevu. Ako prihajajo pošiljatve igralnih kart na druge carinske urade, morajo jih ti uradno nakazati na zgoraj navedene.

Za igralne karte v carinskem zmislu se umevajo tiste, ki se po njih zunanosti prodajajo za po-

rabo pri navadnih igrah, ne glede na njih posebno označenje, obliko ali velikost.

Poleg carine po tar. št. 302 (145 K od 100 kg) plačajo igralne karte vobče določeni potrošni kolek.

Tudi karte, ki so v Avstriji bile že kolekovane ter so se izvozile, so zavezane pri zopetnem uvozu iz inozemstva potrošnemu kolku, ako se pri izvozu niso pravilno carinsko predznamovale (zabiležno postopanje).

Potrošni kolek znaša:

- a) 30 vin. za vsako igro od 36 listov ali manj;
- b) 60 vin. za igre čez 36 listov;
- c) dvakratno pristojbino, navedeno pod a) in b) za lakirane in pralne karte zgornjih vrst.

Žepne igralne karte, čeprav so nepopolne, plačajo cel potrošniški kolek. Tudi ako so iz celuloide, pločevine ali drugih snovi, zavezane so potrošnemu koleku.

Pri ocarinjanju igralnih kart treba pismeno napovedati (deklarirati): a) kosmato in čisto težo; b) število kart; c) njih kakovost (vrsto); č) število listov vsake igre in d) oznamenilo, če so lakirane ali ne. Po ocarinjenju se pošiljatve pod uradnim nadzorstvom dostavijo kolekovalnemu uradu, da jih kolekuje.

20. Pripadne pristojbine t. j. tehtalnina in skladarina (ležnina).

Razen carine in spredaj navedenih pristojbin pri raznoličnem blagu, se pri vsakem ocarinjenju odmerja:

- a) tehtalnina, ki znaša 10 vin. za 100 kg kosmate teže tistega blaga, ki se tehta uradoma ali na zahtevanje stranke, po meri resnične tehtane količine.

Za ovedbo teže s preračunom in za tehtanje z zasebno tehtnico, kakor na primer ob carinski odpravi na železniških kolodvorih, potem v vseh primerih, v katerih ni pobirati nikake carinske pristojbine, se ne računi tehtalnina.

Ob preračunu tehtalnine se puščajo težni deli pod 50 kg v nemar, težni deli od 50 kg ali več se pa računajo za 100 kg. Ako znaša skupna teža blaga manj kot 50 kg, je plačati 5 vin. tehtalnine.

Glede pobiranja tehtalnine velja načelo, da je treba plačati to pristojbino praviloma samo enkrat, tudi ako bi se moralo blago večkrat tehtati tekom carinskega postopanja. Izvzeti so slučajji, v katerih je ponovno tehtanje zahtevala stranka sama, v katerem primeru je treba tehtalino plačati za vsako posamezno tehtanje.

Tehtalnina se navadno odmerja in plačuje pri zadnji carinski odpravi t. j. ob uvozni ocarinjenju.

Za uradoma opravljeno tehtanje carine prostega blaga, potem blaga, ki se nakaže v nakazovalnem postopku s spremnicami ali napovednicami bodisi v uvozno ocarinitev, sprejem v uradno zalogo ali prevoz, dalje prevoznega blaga in blaga v kontrolnem zabilježnem (predznamenem) ravnanju, ni pobirati tehtalnine. Ako se blago nakaže s spremnico zgolj v plačilo carine, nakaže se v vplačilo tudi tehtalnina.

Ako se blagu v carinskih skladiščih premene zavoji, če se to deli ali tarira ter pri tem tehta, plačati je za to tehtanje tehtalnino.

V primerih poskusnega tehtanja, ako bi se sumila nepravilnost napovedi ter bi se vsled tega moralo tehtati vse blago, pobira se tehtalnina za vso težo tedaj, če se je pritislila nepravilnost z več nego 5%. V ostalem se pa ob poskusnem tehtanju pobira tehtalnina od resnično stehtane množine.

Pri carinski odpravi poštnih pošiljatev se odmerja tehtalnina od skupne brutto-teže tovorov (paketov), ki so navedeni v vsaki posamezni vsebilni napovedi in to tudi v slučaju, če se je ocarinilo z enim samim oglednim izvidom blago, obseženo v več vsebilnih napovedih. Ako se je pa to blago v svrhu ocarinitve posebej pismeno prijavilo, odmeri se tehtalnina od skupne teže vseh tovorov.

Recimo, da dobi nekdo 100 poštnih pošiljatev po 4 $\frac{1}{2}$ kg, katerih vsako spremlja posebna izvirna vsebilna deklaracija. Skupna teža vseh tovorov znaša 450 kg. Ako se te pošiljatve ocarinijo potom uradnega oglednega izvida, mora plačati prejemnik 5 K tehtalnine, dočim plača za nje samo 50 vin., ako iste uradu prijavi s pismeno deklaracijo.

Pri pošiljativah pismene pošte in vzorcih se tehtalnina odmerja od skupne teže vseh naenkrat in za enega in istega prejemnika ocarinanih pošiljatev.

Za blago, ki se je uvozilo za morebitno prodajo ali v predelovanje v tuzemstvu ter je tu ostalo, se tehtalnina ne pobira. Ob izvozu blaga v popravilo se pri zopetnem uvozu odmerja tehtalnina samo od naraslega dela teže (ki se tudi ocarini).

b) Skladarina ali ležnina.

Skladarina se plačuje za blago, ki se vklada v uradne zaloge v izmeri, ki se ustanovi s posebnim zaukazom, oziraje se na krajevne in druge razmere, toda praviloma ne čez 3 vin. za 100 kg kosmate teže in dan vložbe. Stranka ima pravico do najmanj treh skladarine prostih dni. Skladarine prosti čas se more ukazoma poljubno podaljšati.

V slučajih izrednega navala blaga se more ležnina povišati do 5 vin. za 100 kg in dan ali ležnine prosti rok primerno skrajšati.

Blago, ki se ne obravnava dohodarstveno-uradno, nima pravice do skladarine prostega časa.

Skladarina se pobira od 10 do 10 kg tako, da se vsaka težna količina pod 10 kg računi že za 10 kg in vsaka težna količina med 10 in 20 kg že za 20 kg itd.

Ležnina se pobira tudi za blago, ki leži na uradnem prostoru pod uradnim nadzorstvom. Ležnine oproščeni so z dovoljenjem finančnega ministrstva samo izredno obsežni in težki predmeti, ki ne povzročajo stroškov za nadzorstvo. Za blago, ležeče na železniških postajah pod nadzorstvom in poroštvom železniške uprave, država ne pobira skladarine, čeprav se nahaja blago zaeno pod carinskim uradnim nadzorstvom.

Dohodarstveno-kazenskemu postopanju zavazano blago, ki se nahaja v uradnih zalogah, je do konca tozadevnega kazenskega ravnanja prosto skladarine.

Kjer je treba v carinskem postopanju nadeti pečat (zaporo), se zgodi to brezplačno, stranka pa mora na svoje stroške preskrbeti potrebne priprave (konopce), da se nadene zapora.

O obrestih za uporabljene carinske kredite bomo govorili v tozadevnem odstavku.

V zaprtih mestih in krajih se zaeno s carino pobirajo tudi različne deželne in mestne doklade po posebni, za dotični kraj veljavni tarifi.

Popravki: V 8. odstavku (blago na dovolilnice) št. 35 Nitschel-hlače (nam. Mitschel). V 12. odstavku se pododstavek b) Tab A dd) ima glasiti: za kandirano sadje (pomorančne olupke, citronat itd.) dalje kandirane dišave, korenine cvetlično perje i. dr. 9 K 60 h. Pododstavek Tab B bb) istega, odstavka se v popravi glasi: za etilov (žvepleni) hlip (eter 173 K za 100 kg — ne glede na specifično težo. V 11. odstavku 3. pododstavek odpade Danska.

Iz trgovske prakse.

Kolkovina trgovskih računov.

Nedavno je izšla važna razsodba upravnega sodišča, po kateri koleki na trgovskih računih niso pravilno porabljeni, če so samo s števkami (število štracaknjige) prepisani. Zahteva se temveč, da se kolek prepíše vsaj z eno v ravni črti nadaljevano vrsto pisave, torej besedila samega. Opozarjamo, da znaša zvišanje kolkovine kot kazen petdesetkratni znesek manjkajočega ali nepravilno rabljenega kolka in da se to zvišanje milostnim potom ne more znižati, kakor tudi, da vtiskanih kolkov ni treba prepisovati.

Nereelno kupčijsko posredovanje.

Neka trgovska zbornica je izdala letak, ki ima namen, pobijati nereelne trdke. Glavne stvari priobčujemo: Ne naročaj pri potnikih tega, kar v kraju samem lahko kupiš. Pri potnikih ne kupiš ceneje, ker mora odstotke, od katerih živi, ceni blaga pribiti

V prodajalni imaš izbero in vidiš, kaj dobiš. Ne podpiši nobenega naročilnega lista, ki ga nisi docela prečital ali popolnoma razumel. Ne podpiši nikoli, predno ni naročilni list popolnoma izpolnjen in neprikladno prečrtano. Dobro poglej, če se števila in cene ujemajo. Čitaj tudi drobno tiskane stvari, ker so včasih najvažnejše. Ako česar ne razumeš, ne daj si razlagati, ampak zahtevaj, da se prečrta. Ne podpiši, če se noče prečrtati. Velja le ono, kar stoji v naročilnem listu. Ne zanašaj se na ustmene obljube, ne podpiši poprej, dokler ne stoji vse v naročilnem listu, kar se ti je obljubilo. S potniki tujih trdk se pogajaj le pred pričami. Zahtevaj kopijo naročilnega lista in zahtevaj, da potnik kopijo podpiše. Preglej dobro, če naročilni list soglaša s kopijo. Ne podpiši nobenega naročilnega lista, če stoji v njem kaj o kraju izpolnitve ali o sodni pristojnosti. Zahtevaj, da se ta stavek prečrta, sicer nikar ne podpiši, sicer se te bo tožilo zunaj in obsojen boš z zamudno sodbo, ako si ne moreš tam dobiti odvetnika. — K temu pripominjamo, da ta letak ni naperjen proti instituciji solidnih in v sedanjem kupčijem prometu gotovo potrebnih potnikov, zlasti onih, ki posredujejo stalne kupčijske zveze med kupcem in prodajalcem, ampak proti nereelnim posredovalcem, ki ne nameravajo sklepati stalne kupčijske zveze, ampak z enkratnim sklepom oškodovati trgovca.

Penzijsko zavarovanje.

Vračilo že plačanih premij za privatno pokojninsko zavarovanje. Ker dohajajo društvu neprestano vprašanja od strani trgovcev glede sporov, ki jih imajo zlasti za deželnim zavodom obče pokojninske zavarovalnice v Trstu, hočemo v listu otvoriti poseben del, ki bo namenjen temu vprašanju. Sicer se je v listu že ves čas in poprej, odkar je stopil pokojninski zakon v veljavo, veliko razpravljalo o tem in smo zlasti izčrpali vso judikaturu upravnega sodišča o zavarovalni dolžnosti. V tej rubriki hočemo pa posamezne slučaje obelodaniti in zlasti na to gledati, da informiramo interesente o možnostih vračil neopravičeno plačanih premij.

Znan nam je slučaj iz Ljubljane. Gospodar je pričetkom leta 1909, ko je stopil zakon v veljavo, prijavil v zavarovanje dva uslužbenca: knjigovodkinjo in enega prodajalca, ki sta bila s 1. julijem 1909 sprejeta v zavarovanje. Premij gospodar ni plačeval, ker ni dobil opominov. Sredi leta 1910 dobi naenkrat opomin, naj plača vse zaostale premije od 1. julija 1909. Gospodar je pa napravil vlogo na deželno mesto, da je knjigovodkinja s 1. julijem 1909 stopila iz službe, prodajalec pa da po razsodbah upravnega sodišča ni podvržen zavarovanju, torej ne dolguje zavarovanju ničesar. Zavod se pa na to vlogo ni prav nič oziral, ampak je takoj dal izvršiti rubežen za zaostale premije. Nato je gospodar vložil novo vlogo v ostrem tonu ter zahteval, da se izvršba ustavi za toliko časa, da se položaj pojasni in se je skliceval na prvo vlogo, ki da se mora najpoprej rešiti. Zavod je izvršbo ustavil in uvedel poizvedbe, ki so dognale, da je knjigovodkinja res s 1. julijem 1909 izstopila iz službe in da priglasi prodajalec ni podvržen zavarovanju, ker opravlja izključno le manualna dela. Na podlagi tega je zavod poslal dekret gospodarju, v katerem se je prodajalca izločilo s 1. junijem 1910 iz zavarovanja. Gospodar je bil seveda trdno prepričan, da je zdaj prost vsakega vplačila, toda britko se je varal. Letos spomladi dobi obvestilo, da se je izvršba obnovila in da mora plačati vse za prodajalca zapadle premije od 1. julija 1909 do 1. julija 1910, ki so s stroški vred znašale čez 270 K. Zavod se sklicuje pri tem na to, da je vsled tega, ker se gospodar ni pritožil na dekret, s katerim se je prodajalec izločil iz zavarovanja, postal ta dekret pravomočen. Gospodar je namreč prezrl dan izločitve 1. junij 1910 in se seveda ni zmenil za 14dnevni prizivni rok, ki je bil v dekretu označen. Najsi je stalo nepobitno, da prodajalec že od vsega početka ni bil zavarovanju podvržen in se torej ne bi smelo nič zahtevati zanj, vendar je moral gospodar zdaj plačati

vse zapadle premije. Vsakemu se bo zdelo, da je to velika krivica, kar je tudi, zato pa opozarjamo interesente, naj pazijo na vsak dekret, ki ga dobe od zavarovalnega zavoda.

Drug slučaj: Neki ljubljanski odvetnik je meseca decembra 1910 zahteval pri zavodu v Trstu, naj se izločita njegova uslužbenca iz zavarovanja, ker nista podvržena zavarovanju, ter je obenem zahteval povračilo premij, ki jih je zanje plačal s stroški vred v znesku 485 K. Pokojninski zavod je z dekretom z dne 14. januarja 1911 izločil imenovana uslužbenca iz zavarovanja in sicer z dnem dostavitve tega dekreta, zoper ta dekret se je odvetnik pritožil in zahteval povračilo že plačanih premij. Notranje ministrstvo je pa dekret potrdilo in izreklo, da ta dekret nima vzvratne (nazaj delujoče) moči in da ima torej zavod pravico do premij do dneva dostavitve. Istotako je zavrnilo upravno sodišče nadaljno odvetnikovo pritožbo kot nevtemeljeno. V razlogih pravi, da sta bila uslužbenca prvotno kot zavarovanju podvržena priznana in da se proti dotičnima odlokoma v zmislu § 75 odst. 3 ni ugovarjalo. Vsled teh pravomočnih odlokov sta bila uslužbenca pravomočno v zavarovanje privzeta in dokler je ta položaj trajal, so obstojale tudi vse pravice in dolžnosti, ki izhajajo v zmislu zakona iz zavarovalne dolžnosti. Ako je potem deželni zavod uslužbenca z odlokom z dne 14. jan. 1911 z dnem dostavitve izločil iz zavarovanja, se morajo vseeno plačati vse do tega dne zapadle premije in nima delodajalec nikake pravice zahtevati povračilo že do januarja 1911 vplačanih premij. Iz te razsodbe upravnega sodišča nam je torej jasno, da stoji tudi ta najvišja inštanca na stališču, ki ga mi ne moremo umeti, toda je v zakonu vtemeljeno, ker kakor hitro postane nekaj pravomočno, t. j. da se nihče ne pritoži, potem ne pomaga noben ugovor, najsi bo stvar še tako krivična. — To naj služi kot natanšneje pojasnilo našim pismenim odgovorom v zadnjem času na tozadevna vprašanja, zlasti gg. H. & K. v Gorici. Gg. J. v I. pa ponovno svetujemo, da sprejmejo odloke, a se pravočasno pritožijo v zmislu § 75 odst. 3 zakona o penzijskem zavarovanju.

Odgovore na tozadevna vprašanja, ako ne bodo nujna, bomo odslej objavljali pod to rubriko v listu. M.

Raznoterosti.

Shod v prilog starostnemu zavarovanju privatnih nameščencev se je vršil dne 29. maja t. l. v Mestnem domu. Shod je imel namen, dati poudarka zahtevi, da se ob noveliranju zakona o penzijskem zavarovanju poskrbi za gotovostjo za to, da se k temu zavarovanju privzamejo tudi trgovski sotrudniki, prodajalci, skladiščniki. Nevarnost je, da se jih sicer pritegne splošnemu socialnemu zavarovanju, katero bi spričo manjših rent ne ustrezalo njih posebnim interesom. Shod so sklicale združene organizacije prizadetih uslužbencev. Predsedoval je shodu predsednik društva trgovskih sotrudnikov gospod De Ancona. Po poročilu gosp. Silvestra Škerbinca, ki je razložil predmetno vprašanje stvarno in temeljito, je bil sprejet predlog g. Seljaka, da se ustanovi eksekutni odbor, v katerem bode imela vsaka prizadetih organizacij po dva zastopnika. Na shodu sta govorila državna poslanca gg. dr. Vladimir Ravnihar in Gostinčar. Konečno je bila sprejeta naslednja resolucija: „Združene organizacije trgovskih in privatnih nastavljenecv, na stanovskem shodu z dne 28. maja 1912, prosijo nujno, da se povodom izboljšanja zakona z dne 16. grudnia 1906 glede penzijskega zavarovanja v privatnih službah in nekaterih javnih službah nastavljenih uslužbencev dolžnost zavarovanja obdrži za vse nastavljence, torej tudi za prodajalce, skladiščnike in da se besedilo § 1 penz. zav. zak. v zmislu nastopnega sklepa na shodu združenih organizacij trgov. in priv. nastavljenecv določi. Shod združenih organizacij trgovskih in privatnih nastavljenecv zahteva, z ozirom na to, da mnogi privatni nastavljenci po sedanjih določilih § 1 privatno

zavarovanjskega zakona niso deležni starostne preskrbe, sledečo izpremembo: Zavarovanju podvrženi so vsi privatni nastavljenici, ne glede na spol ali prejemke. Zavarovanju podvrženi pa so tudi vsi nastavljenici v javnih službah, ki nimajo pravice do kake provizije ali pokojnine. Kot nastavljenici v zmislu tega zakona se ne smatrajo one osebe, ki služijo kot obrtniški (tovarniški), rudarski, kmetijski, oziroma gozdarski delavci in sluge ali oni, ki opravljajo poselska dela.“

*

Zasebno zavarovanje v Avstriji. Notranje ministrstvo je pravkar razposlalo uradni izkaz o privatnih zavarovalnih podjetjih v letu 1909. Glede življenjskega zavarovanja se izkazuje: Koncem leta 1909 je 24 tuzemskih in 21 inozemskih, skupaj torej 45 družb v 864.304 pogodbah zavarovalo 3014 milijonov kron glavninskih zavarovanj v rednem tuzemskem opravilu in v 546.065 pogodbah 146 milijonov kron glavninskih zavarovanj v tuzemskem zavarovanju in zato zaračunalo premijsko rezervo okroglo 814 mil. kron. Delež tuzemskih zavarovalnih delniških družb znaša 37 odstotkov, tuzemskih vzajemnih zavarovanih družb na 32 odstotkov in ogrskih ter inozemskih družb na 31 odstotkov. Povprečni zavarovalni znesek znaša pri normalnih zavarovanjih 3487 K (pri tuzemskih delniških družbah 4229 K, pri tuzemskih vzajemnih družbah 2190 K, pri ogrskih družbah 2178 K, pri inozemskih družbah 8111 K), pri ljudskem zavarovanju 268 K. Dobička so imele zavarovalnice okrog 16 milijonov kron in se je na dividendah razdelilo 11.74 milijonov kron. Zavarovanje proti škodi in nezgodam se omejuje na obseg, sploh in fundiranje tega zavarovanja. Tabe-larično izkazuje posamezne stroke tega zavarovanja in sicer zoper ogenj, točo, vlom, nezgodo, za transport, steklo in jamstvo.

*

Razsodba najvišjega sodišča zoper kartele. Najvišji sodni dvor je v pred kratkim objavljeni razsodbi zavzel odločno stališče proti kartelom. Češka industrialna banka je kot tožiteljica zahtevala revizijo v svoji tožbi zoper neko tekstilno tvrdko. Opira se namreč na kartelno pogodbo, ki jo je sklenila s petimi tovarnami v svrhu zvišanja cene. Najvišje sodišče je revizijo zavrnilo in obsodilo tožiteljico v stroške. V razlogih pravi: Odločilno ni, če se je vsled dogovora cena v resnici zvišala, ampak zadostuje, da se je zvišanje cen nameravalo. Težko bi bilo, večkrat celo nemogoče to dokazati, kajti zvišanje cen lahko nastopi neodvisno od kartela ali pa poleg njega. Protipravni obstoj karteliranja je soditi po nameravanem cilju ne pa po uspehu. V tem slučaju je namen karteliranja, ceno blaga v škodo občinstva zvišati, jasen. Omejitev kartela na določeno polje in na gotovo dobo ne vzame kartelu značaja protipravnosti. Tudi večje število dolžnikov kartela je brez vpliva, kajti tudi manjše število deležnikov lahko znatno vpliva na ceno blaga. Tudi ni treba, da bi nepostavni namen zvišanja cen tvoril izrecni del pogodbe; zadostuje popolnoma v dosego te svrhe naperjeni namen. S čim se je vtemeljevalo zvišanje cene, je brez pomena. Nepravilno je tudi, da je protizakonita kartelna zveza le napram občinstvu in ne tudi napram zveznim članom pravno neveljavna, kajti pri takšni razlagi bi se namen zakona, da se občinstvo štiti, gotovo ne dosegel. Zahteve tožiteljice izhajajo neposredno iz protizakonite kartelne pogodbe. Te zahteve so prav tako pravno neveljavne kakor vse druge iz protizakonitih pogodb izhajajoče zahteve. Ker je kartel neveljaven, postanejo tudi vse z njim v nerazdružljivi zvezi stoječe postranske določbe teh pogodb pravno neveljavne, zato je tudi tožbena zahteva pravno neveljavna.

*

Konkurenčna proga Severonemškega Lloyda proti avstrijskemu Lloyd v Egipt. Vsled novega dogovora, ki ga je sklenil avstr. Lloyd z vlado zaradi zveze z vlaki, se ne bodo Lloydove ladje, ki obskrbujejo promet z Egiptom, na povratku nič več ustavile v Benetkah, ampak vozile direktno v Trst. Severonemški Lloyd je

zdaj sklenil, ustanoviti progo iz Benetk v Aleksandrijo ter odpraviti dosedanje proge iz Genua čez Neapolj v Aleksandrijo. Nova proga je konkurenca avstr. Lloyd, ker potujejo mnogi potniki v Benetke, ki je zanje zelo privlačna točka. Res je pa, da so novi Lloydovi parniki veliko bolj udobni in pri istih cenah 24 hitreje prevozijo to progo kakor parniki Severonemškega Lloyda.

*

Ugodno stanje žetve v Evropi. Poročila iz cele države zlasti tudi iz Ogrske konstatirajo, da je stanje žetve zlasti pšenice čez srednje dobro. Tudi rž in ječmen obetata več nego setev, oves je nekoliko slabši. V naši državni polovici bo žetev, če se bo rast tako naprej razvijala, izvanredno dobra kakor že dolgo ne. To velja tudi glede rži, ječmena in ovs. Stanje zelene krme je v Avstriji izvrstno in ta okolnost je v zadnjem času vplivala na cene, da so se znižale tako pri pšenici kakor pri rži. Danes se sploh kaže, da je lanska pšenična žetev zadostovala za pokritje tuzemskih potrebščin in da bo morda še ostala zaloga za novo kampanjo. Relativno precej visoka cena tekom leta je obstojala zaradi tega, ker je zelo primanjkovalo krme in je nenavadno zvišanje cen vseh krmil potegnilo tudi zvišane cene žita za seboj. Letos je pa upanje na prav dobro žetev vseh krmil vtemeljeno in vsled tega odpadejo tudi vzroki za zvišanje cen pšenice. — Tudi drugod po Evropi je stanje žetve povsod zadovoljivo in se pričakuje znatno boljši uspeh od lanskega leta.

*

Uvedba konkurenčne klavzule za trgovske pomočnike v Nemčiji. Takozvana konkurenčna klavzula, t. j. pogodbeni dogovor med delodajalcem in delojemalcem, da poslednji po izstopu iz službe ne bo vstopil v službo v enako podjetje niti sam prišel samostojne trgovine iste stroke povzroča zakonodaji velike težkoče. V Avstriji je ta klavzula v zakonu o službenem razmerju privatnih nastavljenec v § 36 urejena, toda vsak tak dogovor je v zmislu tega zakona neveljaven, če delojemalec še ni polnoleten če nima najmanj 4000 K plače in če je po končanem službenem razmerju oviran v svoji existenci, ako se hoče držati klavzule. Vendar velja pa le za eno leto, če so dani vsi navedeni pogoji. V Nemčiji hočejo to klavzulo tudi zakonito urediti in sicer v noveli k trgovskemu zakoniku. Toda tukaj se bo uvedla plačana karenčna doba t. j. delojemalec je le takrat obvezan držati se konkurenčne klavzule, če ga delodajalec primerno odškoduje. Doba, za katero je klavzula veljavna, je omejena na tri leta in se tiče le trgovskih nastavljenec.

*

Zgradba dalmatinskih železnic. Belokranjska železnica se že pridno gradi kakor čitamo v časopisih, toda na hrvatski strani še ne poje lopata, čeprav je tudi na Ogrskem že določena gradba. Ogrsko progo dalmatinskih železnic je prevzel bančni konzorcij in bo zgradil takozvano liško železnico za 97 1/2 milijonov kron. Cela železnica obstoji iz proge Ljubljana—Novomesto—Karlovac—Ogulin—Knin—Spljet in je dolga 541 km. Od te proge je zgrajenih že 233 km i. s. v Avstriji 178 km t. j. dolenjska železnica do Novega mesta in proga Knin—Spljet 103 km. Na ogrski strani je zgrajena proga Karlovac—Ogulin. Avstrija mora torej zgraditi še 72 in Ogrska 236 km t. j. Metlika—Karlovac ter Ogulin—Pribudič.

*

Slovenskim trgovcem prav toplo polagamo na srce, da pri svojih odjemalcih in odjemalkah priporočajo Kolinsko kavno primes. To, da je Kolinska kavna primes najboljši kavni pridatek, je tako splošno pripoznana stvar, da nam tega ni treba šele dokazovati. Slovenske gospodinje so se zaradi tega tudi že po veliki večini odločile kupovati samo ta kavni pridatek. Najde se pa seveda še marsikatera, ki Kolinske kavne primesi še ne kupuje — zato, ker je ne pozna; ne pozna je zato, ker je ni še nihče na njo opozoril. Tu naj poseže vmes slovenski trgovec, in uspeh ne more izostati. Da priporočajo Kolinsko kavno primes, je v lastnem interesu slo-

venskih trgovcev, kajti Kolinska tovarna v Ljubljani je podjetje združenega slovenskega trgovstva. Če le kje, je ravno tu na mestu klic „Svoji k svojim“.

*

Konec „Made in Germany“. S skrbjo opazujejo Angleži, kako se nemška zunanja trgovina širi na Angleškem in v angleških kolonijah. Zda se je v angleški zbornici vložil nov zakon, ki ima v glavnem namen, omejiti nemško izvozno trgovino v angleške dežele. Ta zakon določuje, da se morajo vsi na Angleškem izvršeni izdelki zaznamovati kot angleško blago; izdelki inozemstva pa ne smejo več imeti oznamenila svojega izvira, ampak samo napis: „not british“. S tem hočejo propagandno delovanje inozemstva in zlasti „made in Germany“ odstraniti, kajti z napisom „not british“ (ni angleško), se hoče vzbuditi narodno zavest kupovalcev in konzumentov. Blago, ki ne bo imelo tega napisa, se v bodoče ne bo smelo uvažati na Angleško in njegove kolonije, dočim se bo angleškemu blagu, ki se pošilja v kolonije, priložil konzularni atest, v katerem se bo izrecno potrdilo, da so predmeti angleški izdelki. Ta predlog in zakonski načrt so odobrile in odobravale skoro vse trgovske zbornice in Angleži upajo, da bodo s tem sredstvom okrepili trgovske zveze s kolonijami in nadležne tekmece izpodrinili.

*

Svetovni poštni kongres v Madridu 1913. Prihodnje leto se bo zopet vršil svetovni poštni kongres v Madridu in pri svetovnem poštnem društvu udeležene države bodo razmotrivale in sklepale o celi vrsti novih spreminjavalnih predlogih, kajti vsi oni predlogi, ki segajo čez polje internega poštne prometa, se morejo le pri svetovnem poštnem kongresu razpravljati in vpoštevati. Našemu trgovskemu ministrstvu bodo dunajske trgovske korporacije predložile več predlogov za poštni kongres in zato se interesentje pozivljajo, da eventualne tozadevne predloge vpošljejo tajništvu gremija dunajskega trgovstva na Dunaj.

Društvene vesti.

Podružnica v Kranju. Sporazumno s tukajšnjimi gg. trgovci se je zapiranje in odpiranje trgovin uredilo naslednje: trgovine z manufakturo in galanterijo celo leto od polu 8. ure zjutraj do 12. in od 1. ure popoldne do 7. ure zvečer. Trgovine s špecerijo in železnino poleti (od 1. aprila do 1. oktobra) od polu 7. ure zjutraj do 12. in od 1. do polu 8. ure zvečer. Po zimi (od 1. oktobra do 1. aprila) od 7. ure zjutraj do 12. in od 1. do 7. ure zvečer.

*

Odda se v najem v večjem trgu na Kranjskem dobro idoča večja trgovina pod zelo ugodnimi pogoji. Zelo pripravna bi bila za dva družabnika, ki imata nekaj premoženja. Natančnejša pojasnila daje naša posredovalnica.

*

Izlet v Tržič. „Slov. trg. društvo Merkur“ je priredilo v nedeljo 2. t. m. poučno-zabavni izlet v Tržič na Gorenjskem, ki se ga je udeležilo vključno slabemu vremenu 50 oseb. Takoj po prihodu vlaka v Tržič so si izletniki ogledali tovarno za izdelovanje čevljev tvrdke Peter Kozina & Ko, ki je bila v polnem obratu. Izletniki so se razdelili v posamezne skupine ter si pod vodstvom g. Kozine, tovarniških uradnikov in delovodij ogledali delo pri vsakem posameznem stroju, od rezanja podplatov pa do popolnoma izgotovljenega čevlja. Že stavba sama na sebi je nekaj modernega. V velikih, svetlih in zračnih delavnicah stoji stroj pri stroju najmodernejše vrste. Izletniki so bili naravnost presenečeni od vzornega podjetja, ki se mora prištevati med podjetja prve vrste v tej stroki. Nato so si izletniki ogledali pod vodstvom solastnika tvrdke g. Gassnerja in delovodij predilnico tvrdke Ed. Glanzmann & And. Gassner, istotako razdeljeni v po-

samezne skupine. Podjetje samo na sebi je že nekaj velikega in lepega; velike dvorane so opremljene z neštevilnimi najmodernejšimi stroji tako, da se izletniki niso mogli načuditi vzornemu redu in modernim napravam tega podjetja. Izletniki so si ogledali celo obratno pot, ki jo napravi bombaž skozi razne stroje do izgotovljene tkanine raznih vrst. Dovoljeno naj nam bo, izreči tem potom cenjenemu vodstvu tvrdke Peter Kozina & Ko, kakor tudi cenjenemu vodstvu predilnice za izkazano naklonjenost, našo najiskrenejšo zahvalo. Posebna zahvala pa naj velja tako g. Kozini kot g. Gassnerju, ki sta vsak o svoji stroki tako temeljito pojasnjevala delovanje posameznih strojev in lastnosti posameznih vrst blaga. Po ogledu tovarn so imeli izletniki skupno kosilo v hotelu „Radecky“, kjer so bili izvrstno pogoščeni. Popoldne so se zbrali v salonu gostilne „Bastelj“, kjer je društveni pevski zbor zapel pod vodstvom društvenega pevovodje g. Zorko Prelovca več pevskih točk. Zbor je želel za svoja lepa izvajanja obilo priznanja. Tako se je vršil ta izlet v najlepšem redu in v popolno zadovoljnost, ter bo ostal izletnikom gotovo v najlepšem spominu.

*

Ugodna prilika. V večjem mestu na Kranjskem se odda v najem pod zelo ugodnimi pogoji dobro vpeljana trgovina. Interesentje naj se blagovolijo obrniti za natančnejše informacije na našo posredovalnico.

*

Izkaz društvene posredovalnice. Sprejmo se: 2 knjigovodja, 1 poslovodja, 5 pomočnikov mešane stroke, 1 pomočnik modne in galanterijske stroke, 4 kontoristinj, 1 blagajničarka, 6 prodajalk, 3 učenci in 3 učenke. — Službe iščejo: 4 knjigovodji, 2 korespondenta, 1 kontorist, 2 poslovodja, 5 skladiščnikov, 22 pomočnikov mešane stroke, 8 pomočnikov železniške stroke, 10 pomočnikov manufakturne stroke, 13 pomočnikov špecerijske stroke, 1 pomočnik modne in galanterijske stroke, 10 kontoristinj, 14 blagajničark, 18 prodajalk, 6 učencev in 4 učenke. — Posredovalnica posluje za delodajalce in člane društva brezplačno, za druge pa proti mali odškodnini.

Trgovsko bolniško in podporno društvo v Ljubljani.

Seja dne 31. maja 1912.

- I. V društvo je bil sprejet 1 član.
 - II. Obolenje je prijavilo 36 članov, med temi so se sprejeli 3 člani v Leonišče in 1 član v deželno bolnico.
 - III. Bolniških stroškov se je izplačalo 16 članom v znesku K 1230.88.
- Redni občni zbor se vrši dne 9. julija 1912.
Dopisov se je rešilo 28.

Književnost.

Trgovsko računstvo za trgovske nadaljevalne šole in enoletne trgovske tečaje za deklice. I. del. Sestavil Albert Sič. Založilo trgovsko društvo „Merkur“. Cena 1 K 60 h. Marljivo naše društvo je zopet izdalo novo šolsko knjigo za trgovske šole in zlasti tudi še zasebnike v trgovskih obrtih, da je s tem odpomoglo občutni potrebi in pomanjkanju trgovskih strokovnih knjig. Knjiga je odobrena za porabo v goriomenjenih šolah od c. kr. ministrstva za bogočastje in nauk. Cena za v platno vezano knjigo je jako nizka in priporočamo vsakomur, da se s knjigo preskrbi, ker se posebno odlikuje v tem, da ima nebroj praktičnih zgledov iz trgovskega poslovanja, kar pride v korist vsakemu trgovcu in obrtniku. Zlasti oni, ki ni dobro podkovan v praktičnem računanju, si ne more želeti boljše knjige. Knjiga se naroča pri našem društvu.

Tvornica za stole

Fran Švigelj na Bregu, pošta Borovnica

izdeluje lepe in trpežne stole iz vpognjenega lesa
po najnižjih cenah.

Za obilna naročila se priporoča

Fran Švigelj.

Vinko Majdič

lastnik valjčnega mlina v Kranju.

Priznано najboljši

mlinski izdelki in zlasti

izborna pšenična moka.

100% čistega dobička

zaslužite z **Mastinom**,
to je redilni in varstveni prašek za
vsako živino.

Podobna zahvalna pisma dobim vsak dan!

Gospod lekarnar Trnkóczy, Ljubljana.

Ker sem razprodal, prosim zopet 250 za-
vojčkov Mastina.

Sem že večkrat naročal in Vam naznanjam,
da kmetovalci hvalijo Mastin.

Josip Schmidl, trgovec
Thalern, pošta Hollenburg (Nižja Avstrija).

Domoljubne slovenske trgovce opozarjamo na

toaletno milo, stearinove

:: in parafinove sveče ::

v korist družbi sv. Cirila in Metoda v Ljubljani

katere izdeluje in razpečava

== **J. Pilnáček** ==

tovarnar

Kralj. Gradec (Hradec Králové) Češko.

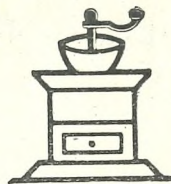
Podpirajte Družbo sv. Cirila in Metoda in vpeljite
te izdelke v svojih trgovinah.

Spreten uradnik

se išče za večje tvorniško podjetje. — Kristjan, 22 do
28 let star, neoženjen, popolnoma zmožen slovenskega
in nemškega jezika. Obča in trgovska izobrazba.

Ponudbe pod: A. B. na upravo tega lista.

Ker že od nekdanj skrbno pazite na to, da zadovoljite
Vaše odjemalce in jim hočete poslužiti le z najboljšimi
izdelki, priporočajte k Vaši zrnati kavi najboljšo ka-
vino primes, pravega : **FRANCKA** : iz zagrebške to-
varne, ki nosi kavin mlinček kot tvorniško znamko.

Varstvena znamka.

Delniška družba združenih pivovaren Žalec in Laški trg

== v Ljubljani ==

➡ priporoča svoja svetla in črna piva. ➡

ZVEZDNE TKANINE

s postavno zavarovano znamko **zlate repate zvezde**, priporočamo gospodom trgovcem v nakup.

ZVEZDNO TKANING je dobiti le v najboljši kvaliteti raznega manufakturnega blaga. — Oddaja se samo na debelo.

„HERMES“

Podjetje ZVEZDNIH TKANIN in zaloga tovarne Liesing.

Imetelja:

Brata Vokač v Ljubljani

Šelenburgova ulica šte. 5.

Ljubljanska kreditna banka v Ljubljani

Podružnice v CELOVCU, TRSTU, SPLJETU, SARAJEVU, GORICI in CELJU.

Kupuje in prodaja vse vrste rent, zastavnih pisem, prioritet, komunalnih obligacij, srečk, delnic, valut, novcev in deviz.

Promese izdaja k vsakemu žrebanju.

Delniška glavica K 8.000.000.—. Rezervni zaklad K 800.000.—

Zamenjava in eskomptuje izžrebane vrednostne papirje in vnovčuje zapale kupone.

Daje predujme na vrednostne papirje.

Zavaruje srečke proti kurzni izgubi.

Vinkuluje in devinkuluje vojaške ženitninske kavcije.

Eskompt in inkasso menic. — Borzna naročila.

Denarne vloge sprejema

v tekočem računu ali na vložne knjižice proti ugodnim obrestim. Vloženi denar obrestuje od dne vloge do dne vzdiga s

4 1/2 % čistih.

Promet s čeki in nakaznicami.

Ugodna prilika!

Veliko gospodarsko poslopje

z raznimi prostori na prijaznem solnčnem kraju tik glavne deželne ceste v trgu na Gorenjskem se **prostovoljno prodaja** pod ugodnimi pogoji. Za vsakega trgovca pripravno in večje podjetje. — Zraven nahajajoča se hiša s staro, obče znano, dobro gostilno se **odda v najem** eventuelno **prodaja** zaradi rodbinskih razmer. — Vpraša se v upravnistvu „Slovenskega trgovskega vestnika“.

Trgovci pozor!

Umetni zobje.

Brez ruvanja zobnih korenin se ustavljajo ameriški umetni zobje, posamezno ali cela zobovja, izvzemši nedelje in praznike vsak dan od 8. ure zjutraj do 6. ure zvečer v konc. zobarskem ateljeju

O. Seydl, Ljubljana, Stritarjeva ulica 7.

Mestni trg 15.

priporoča svojo bogato zalogo vsakovrstnih **dežnikov** po najnižjih cenah.

Mestni trg 15.

priporoča svojo bogato zalogo vsakovrstnih **solnčnikov** po najnižjih cenah.

J. Kopač, svečar v Gorici.

Med

jako dober za pecivo ali zdravilo,
izpitani pomladanski :: :: ::
čebelni pitanec :: :: ::

Cene so jako zmerne, na kar posebno opozarjamo g. trgovce.

**Spominjajte se sklada
za Trgovski dom!**

Delniška glavnica K 6.000.000.

Rezervni fond okoli K 300.000.

JADRANSKA BANKA, FILIJALKA V LJUBLJANI

Šelenburgova ulica šte. 7 (nasproti glavne pošte).

Kupuje in prodaja: vrednostne papirje, rente, obligacije, zastavna pisma, prioritete, delnice, srečke itd. — Valute in devize. — Predujmi na vrednostne papirje in blago ležeče v javnih skladiščih. Promese k vsem žrebanjem.

Menjalnica.

:: Vloge na knjižice od dneva vložitve ::

4 1/2 %

do dneva dviga, rentni davek plačuje banka iz svojega. — Na tekoči in žiro-račun po dogovoru. — Živahna zveza z Ameriko. — Akreditivi.

Centrala v Trstu.

Eskomptuje: menice, devize in fakture. Zavarovanje vrednostnih papirjev proti kurzni izgubi. — Revizija žrebanja srečk itd. brezplačno. — Stavbni krediti. — Rembours-krediti. — Borzna naročila. Inkaso.

Filialka v Opatiji.

Ne bodete obžalovali, ako zahtevate vzorce in cenik

jajčnih rezancev in makaron

od tvrdke Brata Zatka. To so specialitete prve vrste.

Češ. Budejovice **BRATA ZATKA** Češ. Budejovice.

c. in kr. dvorna zalagatelj.

Smrt konkurenci

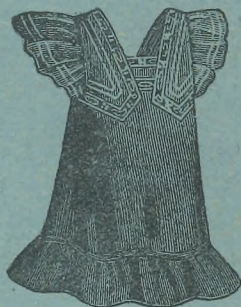
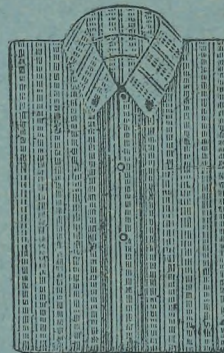
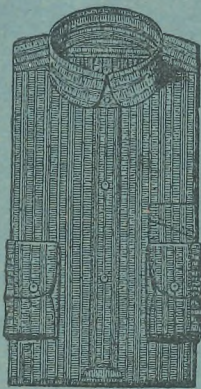
jaz ne želim, temveč vsakemu trgovcu velik dobiček, kar je pa le mogoče, ako dobavlja storjeno blago iz

Jugoslovanske izdelovalnice perila

R. Stermecki, Celje.

Poskusite! Nikakšen riziko! Poskusite!

Vzorčne pošiljatve franko. Neugajajoče se vzame nazaj.

„Zvezdna“ cikorija iz „Prve jugoslovanske tvornice za kavne surogate v Ljubljani

se prodaja v korist „Trgovskemu domu“ in „Podpornemu skladu“ društva „Merkur“.

➡ Slovenski trgovci in trgovski sotrudniki, priporočajte ta izvrstni slovenski izdelek! ➡

J. KOSTEVC

trgovina z manufakturnim blagom in krojaškimi dodatki na drobno in debelo.

Ljubljana, Sv. Petra cesta št. 4 in 5.

Cene strogo solidne, postrežba točna.

Vzorci na zahtevo poštne prosto.

J. Knez, Ljubljana

trgovina z žitom in dež. pridelki.

Valjčni mlin na Beričevem.

Priporoča svoje najboljše mlevske izdelke.

Češkoslovanska tovarna voščenega blaga in sveč

Maryško & drug

Brodec - Železni Brod (Češko)

ponuja po najnižjih cenah:

Cerkvene sveče vseh vrst, svetlo in mirno gorljive, kar je edino naša specijaliteta; zvite sveče v najrazličnejših oblikah.

Priporoča nadalje stearinove namizne sveče izborne kakovosti, sveče iz parafina, božične svečke in sveče za lestence.

Cene najnižje; gg. trgovci dobe za prodajo zelo ugodne pogoje. Blago pošiljamo franko do vsake postaje.

Od čistega dobička odpade 2% v slovenske narodne namene.

Vzorci na zahtevanje zastoj in franko.

Najbolj varno naložen denar!

Denarnega prometa do 31. decembra 1911 nad 614.5 milijonov kron.

Stanje hranilnih vlog nad **42 milijonov** kron.

Največja slovenska hranilnica!

Rezervni zaklad nad 1,300.000 kron.

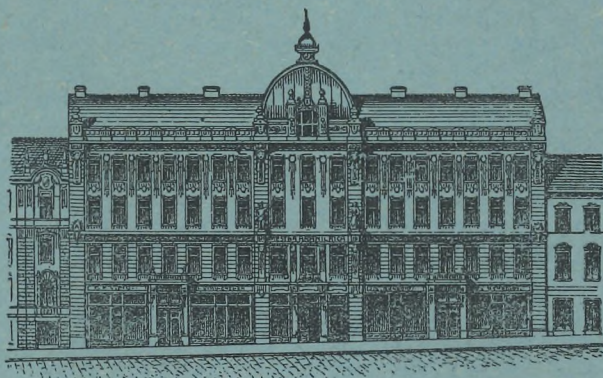
MESTNA HRANILNICA LJUBLJANSKA

V LJUBLJANI, v lastni hiši, v Prešernovi ul. št. 3

sprejema vloge vsak dan in jih obrestuje po $4\frac{1}{4}\%$ brez odbitka. Nevzdignjene obresti pripisuje vsakega pol leta h kapitalu. Sprejema vložne knjižice drugih denarnih zavodov kot gotov denar.

Denar in knjižice se lahko pošiljajo po pošti.

Za varnost vloženega denarja jamči zraven rezervnega zaklada še mestna občina ljubljanska z

vsem premoženjem in z vso davčno močjo. Izguba vloženega denarja je nemogoča, ker je po pravilih te hranilnice, potrjenih po c. kr. deželni vladi, izključena vsaka špekulacija in izguba vloženega denarja.

Za varčevanje ima vpeljana lične **domačo hranilnike**, v podpiranje slovenskih trgovcev in obrtnikov pa **kreditno društvo**.

Posoja na zemljišča po 5% in proti poplačevanju dolga po najmanj $\frac{1}{2}\%$. — Dolжник pa more svoj dolg poplačati tudi poprej, ako hoče. — Posoja se tudi na menice in vrednostne papirje.

Slovenski Trgovski Vestnik.

Glasilo slov. trgovskega društva „Merkur“, „Slov. trgovskega društva v Celju“ in „Slov. trgovskega in obrtnega društva v Mariboru“.

Vsebina:

- 1.) *Fr. Štupar*: Kulturna zemljišča na Kranjskem.
- 2.) *Dr. K. Hinterlechner*: Praktiška geologija.
- 3.) *Just Piščanec*: Uvod v carinstvo.
- 4.) *Fr. Štupar*: Jogúrt.
- 5.) Penzijsko zavarovanje.
- 6.) Raznoterosti:

Absolventke trgovskih tečajev v Ljubljani. — Kaj nam obeta sadno drevje in vinska trta. — Kako kažejo polja, travniki in pašniki. — Pravni nasledki predčasne odslovitve od strani delodajalca. — Izvršitev

avstrijskih razsodb v Bosni in Hercegovini. — Rok za mesečno odpoved. — Odtisne knjige za fakture (Durchschreibbücher) in njihovo kolkovanje. — Začetek davčne obveznosti. — Zasebna raba ključev za kupeje — prepovedana. — Osebni davek od popotnih dijet trgovskega uslužbenca. — Odškodnina za dopust. — Obrtno-pravni značaj nižjih trgovskih uslužbencev. — Duplikati delavskih knjižic so kolka prosti.

7.) Društvene vesti.

8.) Trgovsko bolniško in podporno društvo v Ljubljani.

Izhaja petnajstega dne vsakega meseca.

Cena za celo leto pet kron. Posamezna številka 50 vinarjev.

Člani slovenskega trgovskega društva „Merkur“ in slovenskih trgovskih društev v Celju in Mariboru dobivajo list brezplačno.

Cena oglasom: Petit vrsta enega razpredelka stane pri enkratni objavi 25 h, pri dvakratni objavi 20 h, pri trikratni objavi 15 h, pri šestkratni objavi 12 h in za celoletno objavo 10 h. Za oba razpredelka velja dvojna cena.

Uredništvo in **upravljanje**: Ljubljana, „Narodni dom“.

Izdaja in zalaga slovensko trgovsko društvo „Merkur“.

Odgovorni urednik: Ivan Volk.

Tisk „Narodne tiskarne“ v Ljubljani.

Razpošiljanje
blaga na vse
kraje sveta!
Najcenejša, naj-
večja eksport.
tvrdka!

Prosim, zahte-
vajte veliki
cenik, ki se
ošlje zastonj
in poštnine
prosto!

Najboljše ure sedanjosti so z znamko
„IKO“.

— Dobi se samo pri tvrdki —

H. Suttner

Mestni trg (nasproti rotovža) Sv. Petra cesta 8.

**Velika izbira zlatnine,
srebrnine, kinasrebra**

— po najnižjih cenah. —

Cenik zastonj in poštnine prosto.

Lasna tovarna ur v Švici.

Tovarniška znamka „IKO“.

Avgust Agnola

v Ljubljani, na Dunajski cesti šte. 13

priporoča svojo izborno zalogo

steklenega blaga za namizje gostiln, kavarn,
zasebnikov itd., kakor tudi porcelan, svetilke,
okvire, ogledala in vse v to stroko spadajoče predmete.

Izdelovatelj cerkvenih oken po nizkih cenah.

Svarilo!

Koder se
prodajajo ponaredbe,
naročite pristni

naravnost od izdelovalnice

pod naslovom:

Rastlinska destilacija

„FLORIAN“ v Ljubljani.

Postavno varovano.

Slovenci!

zahtevajte povsod

vžigalice

družbe

sv. Cirila in Metoda.

Zaloga pri tvrdki

Ivan Perdan

v Ljubljani.

Riunione Adriatica

di Sicurta.

Zastopstvo za Kranjsko:

tvrdka

Ivan Perdan

v Ljubljani.

 Največja zaloga železnine v Ljubljani

je pri

Franc Stupica

na Marije Terezije cesti

zraven Figabirta.

Tu se dobe vedno najnovejše slamo-
reznice, mlatilnice, gepelni, čistilnice
in vsi drugi poljedelski stroji, traverze,
železniške šine, najboljši cement,
lepenka in pločevina za strehe,
štorja za strope, okovi za okna in
vrata, štedilniki, peči, nagrobni
križi, pumpe za vodo, vino in gnoj-
nico, najlepša kuhinjska oprava,
razni plugi, železne brane, vsako-
vrstno orodje za kovače, ključavni-
čarje, kleparje, mizarje, zidarje in
tesarje, sploh vse v železninsko trgo-
vino spadajoče.

Postrežba točna in poštena. Cene zmerne.

Ustanovljena 1882. Pošt. hraniln. rač. št. 828.406. Telefon št. 185.

Kmetska posojilnica - ljubljanske okolice -

registrovana zadruga z neomejeno zavezo

v Ljubljani, na Dunajski cesti 18, v Ljubljani

— v lastnem združenem domu —

je imela koncem leta 1909 denarnega prometa

K 81.116.121·11

— upravnega premoženja —

K 20.775.510·59

Obrestuje hranilne vloge po

4 1/2 %

brez vsakega odbitka rentnega davka, katerega
plačuje posojilnica sama za vložnike.

Sprejema tudi vloge v tekočem računu v zvezi
s čekovnim prometom ter jih obrestuje od dne
vloge do dne dviga.

Stanje hranilnih vlog nad **K 20.000.000.**

Posojuje na zemljišča po 5 1/4 % z 1/2 % na amortizacijo
ali pa po 5 1/4 % brez amortizacije. Na menice pa po
6 %. Posojilnica sprejema tudi vsak drug načrt glede
amortizacije dolga.

Uradne ure vsak dan od 8.—12. in od 3.—4.

Zahtevajte
povsod

Ilirija kremo za čevlje

Zahtevajte
povsod

dalje Ilirija čistilo in čistilni prašek za kovine, parketno voščilo,
lak za usnje, vaselino in kolomaz

iz domače tovarne kemičnih izdelkov

GOLOB & K^o.

Ljubljana — Vič.

Cena in kvaliteta povse konkurenčna.

Škatlje

za shranjevanje blaga
v trpežni obliki.

Kartoni

za razpošiljanje
klobas, masla,
oblek, perila in
dr drugega blaga

Škatljice za čaj

nadalje

Trgovske knjižice za odje-
malce v platno vezane

se dobe najceneje pri

Ljubljanski kartonažni tvornici
I. Bonač v Ljubljani.

Blagovoli se naj povprašati.

FRAN SAX

elektrotehnik

Ljubljana, Gradišče št. 7.

oblastveno konc. inštalater za električne naprave, luči,
prenos sile; dalje hišnih zvonil, telefonov itd. Strelo-
vodne naprave. Poprava v stroko spadajočih del. V
zalogi blago prve vrste, proračuni na razpolago.

Opremljem sem z najboljšimi in najnovejšimi preskuš-
evalnimi aparati. — Cene in delo solidno!

Ugodna prilika!

Trgovci pozor!

Veliko gospodarsko poslopje

z raznimi prostori na prijaznem solnčnem kraju tik glavne deželne ceste v trgu na Gorenjskem se **prostovoljno** proda pod ugodnimi pogoji. Za vsakega trgovca pripravno in večje podjetje. — Zraven nahajajoča se hiša s staro, obče znano, dobro gostilno se **odda v najem** eventuelno **proda** zaradi rodbinskih razmer. — Vpraša se v upravnistvu „Slovenskega trgovskega vestnika“.

Slovenski trgovci!
Prispevajte za
Trgovski dom!

Jernej Bahovec
Ljubljana

Sv. Petra cesta št. 2. ☼ Filijalka: Resljeva cesta št. 7.

Trgovina papirja, papirnatih vreč, pisalnega in risalnega orodja, šolskih knjig in zvezkov, kipov slovenskih pisateljev itd. itd.

Največja zaloga

usnja

domačega in inozemskega izdelka na drobno
in na debelo kakor tudi

vseh čevljarskih potrebščin
po najnižjih cenah.

J. MARCHIOTTI

Ljubljana, Sv. Petra cesta.

Trgovina

s špecerijskim blagom.

Točna in solidna postrežba!

Trgovina z moko in

deželnimi pridelki.

Ljubljana

A. ŠARABON

Ljubljana

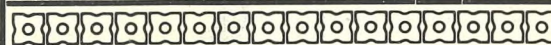
priporoča svojo novourejeno glavno

zalogo rudninske vode.

Velika pražarna za kavo
in mlin za dišave

z električnim obratom.

Na drobno in na debelo!

Zaloga brinja in sliv
za žganjekuho.

SLOVENSKI TRGOVSKI VESTNIK.

Glasilo slov. trgovskega društva „Merkur“, „Slov. trgovskega društva v Celju“ in „Slov. trgovskega in obrtnega društva v Mariboru“.

Letnik IX.

V Ljubljani, dne 15. julija 1912.

Štev. 7.

Kulturna zemljišča na Kranjskem.

Splošnogospodarske razmere so v veliki meri odvisne od kakovosti in razmerja kulturnih zemljišč — seveda v prvi vrsti kmetijske razmere. Obrtne in trgovske razmere se sicer morejo do gotove mere razvijati samostojno, vendar se morajo prilagoditi in se tudi v resnici prilagodijo obstoječim krajevnim razmeram, ker je obrtu in trgovini naloga, da zadošča vsakočasni potrebi, da posreduje obojestransko: med pridelovalci surovin in med uživalci izdelkov.

Umevno je torej, da poznavanje kulturnih zemljišč kake dežele ni le splošno važno, ali odločuje samo za kmetijsko gospodarstvo, marveč ima pomen tudi za obrtnika in trgovca, ker posameznim strokam kaže, kje se pridelki njihove stroke v večji meri pridelujejo, oziroma izdelki potrebujejo.

Kranjska dežela ima že po naravi različne razmere. Od hladne Kranjske gore pa do Vipave z južnim podnebjem imamo v deželi vsakovrstne podnebne in zemeljske razmere. To je splošno znano. Če se pa ozremo na pregled kulturnih zemljišč, kakor nam ga kaže razpredelnica na 74. strani, se nam odpre tako natančen vpogled, da celo strokovnjaka preseneti; kajti, ne da bi poznali števila, si nikakor ne moremo točno predstavljati razmer v deželi. Popolno jasnost razmer nam pa pokažejo šele primerjalna števila, to so ona števila, ki navedajo, koliko odstotkov vse kulturne zemlje zavzemajo posamezna kulturna zemljišča. Vsa števila so preračunjena za posamezne sodne okraje, za okrajna glavarstva in pa za vso deželo, in sicer po stanju koncem leta 1910., oziroma v začetku leta 1911. To so namreč najnovejši podatki, ker izpremembe v letu 1911. še niso znane.

Zanimivo bi bilo zasledovati intenzivnost posameznih kulturnih vrst; ker nam pa tega ne dopušča v listu za to določeni prostor, naj nam zadošča kratek pregled polja, travorodne zemlje, gozdov in vinogradov. Ker je obseg kulturnih zemljišč razviden iz razpredelnice, naj tu zadoščajo primerjalna števila, oziroma odstotki kulturne zemlje.

Polja, oziroma njiv, imajo sodni okraji:

Ljubljana, mesto	30·87%	Žužemberk	13·99%
Krško	30·34%	Ilirska Bistrica	13·38%
Višnja gora	29·62%	Vrhnika	13·27%
Trebnje	29·21%	Ribnica	12·32%
Metlika	27·52%	Škofja Loka	12·02%
Brdo	27·28%	Postojna	10·94%
Kranj	26·71%	Senožeče	10·86%
Kostanjevica	25·24%	Cerknica	10·11%
Ljubljana, okolica	24·74%	Idrija	9·07%
Mokronog	22·79%	Kočevje	8·74%
Kamnik	22·47%	Vipava	8·48%
Novo mesto	21·59%	Logatec	8·31%
Črnomelj	16·—%	Radovljica	6·30%
Radeče	15·58%	Tržič	5·99%
Litija	15·48%	Lož	5·63%
Velike Lašče	15·03%	Kranjska gora	3·17%

Če sporedimo okrajna glavarstva, dobimo naslednji pregled:

Ljubljana, mesto	30·87%	Črnomelj	19·53%
Kamnik	24·39%	Kranj	16·22%
Krško	23·91%	Postojna	10·85%
Novo mesto	20·99%	Kočevje	10·59%
Ljubljana, okolica	20·54%	Logatec	7·85%
Litija	20·18%	Radovljica	5·33%

Travorodna zemlja obsega travnike, pašnike in planine. Nastopni pregled je tako sestavljen, da število za imenom sodnega okraja kaže, koliko odstotkov kulturne zemlje v okraju je travorodne, števila v oklepaju pa pomenijo po vrsti: travnike, pašnike, planine. Travorodne zemlje ima:

Ilirska Bistrica	77·94%	(35·98 + 41·96 + —)
Ljubljana, mesto	60·27%	(58·76 + 1·51 + —)
Črnomelj	59·89%	(27·97 + 31·72 + —)
Postojna	57·78%	(27·33 + 30·45 + —)
Senožeče	56·41%	(31·85 + 24·56 + —)
Kočevje	55·57%	(20·86 + 34·51 + —)
Vipava	52·02%	(19·51 + 32·51 + —)
Logatec	48·02%	(25·84 + 22·18 + —)
Žužemberk	47·48%	(25·24 + 22·24 + —)

Kulturna zemljišča na Kranjskem, in sicer:

v sodnih okrajih in okrajnih glavarstvih :	njive		travniki		vrti		vinogradi		pašniki		planine		jezera, močvirja, ribniki		gozdi		skupaj kulturna zemljišča
	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%	
Ljubljana mesto	983	30.87	1.871	58.76	95	2.98	—	—	48	1.51	—	—	83	2.61	104	3.27	3.184
Črnomelj	5.872	16.00	10.262	27.97	349	0.95	1.056	2.88	11.639	31.72	—	—	—	—	7.516	20.48	36.694
Metlika	4.459	27.52	1.516	9.36	211	1.30	897	5.54	3.786	23.37	—	—	—	—	5.333	32.91	16.202
O. g. Črnomelj	10.331	19.53	11.778	22.27	560	1.06	1.953	3.69	15.425	29.16	—	—	—	—	12.849	24.29	52.896
Brdo	6.230	27.28	3.058	13.39	438	1.92	—	—	1.768	7.74	—	—	12	0.05	11.333	49.62	22.839
Kamnik	7.715	22.47	4.177	12.16	491	1.43	—	—	2.935	8.55	1.090	3.17	5	0.01	17.928	52.21	34.341
O. g. Kamnik	13.945	24.39	7.235	12.65	929	1.62	—	—	4.703	8.23	1.090	1.91	17	0.03	29.261	51.17	57.180
Kočevje	6.050	8.74	14.439	20.86	352	0.51	11	0.02	23.887	34.51	—	—	—	—	24.480	35.36	69.219
Ribnica	3.201	12.32	7.561	29.10	118	0.45	—	—	4.372	16.83	—	—	—	—	10.732	41.30	25.984
Velike Lašče	2.826	15.03	4.489	23.87	151	0.80	—	—	3.294	17.52	—	—	—	—	8.046	42.78	18.806
O. g. Kočevje	12.077	10.59	26.489	23.23	621	0.55	11	0.01	31.553	27.68	—	—	—	—	43.258	37.94	114.009
Kranj	9.111	26.71	3.324	9.74	657	1.93	—	—	2.316	6.79	1.013	2.97	5	0.01	17.690	51.85	34.116
Škofja Loka	5.932	12.02	7.216	14.62	471	0.96	—	—	10.536	21.35	115	0.23	—	—	25.080	50.82	49.350
Tržič	880	5.99	1.970	13.42	163	1.11	—	—	683	4.65	1.260	8.58	1	0.01	9.724	66.24	14.681
O. g. Kranj	15.923	16.22	12.510	12.75	1.291	1.32	—	—	13.535	13.79	2.388	2.43	6	0.01	52.494	53.48	98.147
Kostanjevica	5.352	25.24	2.551	12.03	240	1.13	548	2.59	1.284	6.06	—	—	—	—	11.226	52.95	21.201
Krško	6.801	30.34	2.746	12.25	275	1.23	1.214	5.41	2.187	9.75	—	—	—	—	9.195	41.02	22.418
Mokronog	5.133	22.79	2.893	12.85	210	0.93	1.404	6.23	1.334	5.92	—	—	—	—	11.551	51.28	22.525
Radeče	2.751	15.58	1.909	10.81	62	0.35	624	3.54	947	5.36	—	—	—	—	11.362	64.36	17.655
O. g. Krško	20.037	23.91	10.099	12.05	787	0.94	3.790	4.52	5.752	6.87	—	—	—	—	43.334	51.71	83.799
Litija	6.851	15.48	5.454	12.32	227	0.51	582	1.32	5.723	12.93	—	—	4	0.01	25.419	57.43	44.260
Višnja gora	6.527	29.62	2.854	12.95	107	0.49	61	0.28	2.140	9.71	—	—	—	—	10.346	46.95	22.035
O. g. Litija	13.378	20.18	8.308	12.53	334	0.50	643	0.97	7.863	11.86	—	—	4	0.01	35.765	53.95	66.295
Ljubljana, okolica	13.858	24.74	13.111	23.40	771	1.38	—	—	2.599	4.64	—	—	478	0.85	25.208	44.99	56.025
Vrhnika	4.234	13.27	6.526	20.21	318	0.98	—	—	6.011	18.62	—	—	187	0.58	14.965	46.34	32.291
O. g. Ljubljana okolica	18.142	20.54	19.637	22.24	1.089	1.23	—	—	8.610	9.75	—	—	665	0.75	40.173	45.49	88.316
Idrija	2.886	9.07	5.372	16.89	51	0.16	—	—	7.126	22.41	—	—	—	—	16.368	51.47	31.803
Cerknica	2.384	10.11	6.528	27.69	132	0.56	—	—	3.577	15.17	—	—	168	0.71	10.789	45.76	23.579
Logatec	1.518	8.31	4.723	25.84	40	0.22	—	—	4.054	22.18	—	—	—	—	7.940	43.45	18.275
Lož	2.561	5.63	8.351	18.37	138	0.31	—	—	4.108	9.04	365	0.80	192	0.42	29.745	65.43	45.460
O. g. Logatec	9.349	7.85	24.974	20.97	361	0.30	—	—	18.865	15.84	365	0.31	361	0.30	64.842	54.43	119.117
Novo mesto	10.712	21.59	4.783	9.64	476	0.96	1.844	3.72	4.199	8.46	—	—	—	—	27.600	55.63	49.614
Trebnje	4.986	29.21	1.324	7.75	136	0.80	620	3.63	1.567	9.18	—	—	—	—	8.438	49.43	17.071
Žužemberk	3.395	13.99	6.124	25.24	141	0.58	389	1.60	5.396	22.24	—	—	—	—	8.819	36.35	24.264
O. g. Novo mesto	19.093	20.99	12.231	13.45	753	0.83	2.853	3.14	11.162	12.27	—	—	—	—	44.857	49.32	90.949
Ilirska Bistrica	2.656	13.38	7.139	35.98	159	0.80	42	0.21	8.327	41.96	—	—	—	—	1.521	7.67	19.844
Postojna	3.401	10.94	8.496	27.33	572	1.84	127	0.41	9.468	30.45	—	—	—	—	9.026	29.03	31.090
Senožeče	1.564	10.86	4.587	31.85	89	0.62	32	0.22	3.536	24.56	—	—	—	—	4.592	31.89	14.400
Vipava	1.902	8.48	4.374	19.51	31	0.14	745	3.32	7.288	32.51	—	—	—	—	8.081	36.04	22.421
O. g. Postojna	9.523	10.35	24.596	28.03	851	0.27	946	1.08	28.619	32.61	—	—	—	—	23.220	26.46	87.755
Kranjska gora	883	3.17	4.193	15.04	51	0.18	—	—	2.754	9.88	2.066	7.41	11	0.04	17.916	64.28	27.874
Radovljica	3.876	6.30	9.251	15.04	273	0.44	—	—	5.871	9.55	7.746	12.59	493	0.80	34.000	55.28	61.510
O. g. Radovljica	4.759	5.33	13.444	15.04	324	0.36	—	—	8.625	9.65	9.812	10.98	504	0.56	51.916	58.08	89.384
Skupaj na Kranjskem	147.540	15.52	173.172	18.21	7.995	0.84	10.196	1.07	154.760	16.27	13.655	1.44	1.640	0.17	442.073	46.48	951.031

Ribnica	45.93%	(29.10 + 16.83 + —)
Cerknica	42.86%	(27.69 + 15.17 + —)
Velike Lašče	41.39%	(23.87 + 17.52 + —)
Idrija	39.30%	(16.89 + 22.41 + —)
Vrhnika	38.83%	(20.21 + 18.62 + —)
Radovljica	37.18%	(15.04 + 9.55 + 12.59)
Škofja Loka	36.20%	(14.62 + 21.35 + 0.23)
Metlika	32.73%	(9.36 + 23.37 + —)
Kranjska gora	32.33%	(15.04 + 9.88 + 7.41)
Lož	28.21%	(18.37 + 9.04 + 0.80)
Ljubljana, okolica	28.04%	(23.40 + 4.64 + —)
Tržič	26.65%	(13.42 + 4.65 + 8.58)
Litija	25.25%	(12.32 + 12.93 + —)
Kamnik	23.88%	(12.16 + 8.55 + 3.17)
Višnja gora	22.66%	(12.95 + 9.71 + —)
Krško	22.—%	(12.25 + 9.75 + —)
Brdo	21.13%	(13.39 + 7.74 + —)
Kranj	19.50%	(9.74 + 6.79 + 2.97)
Mokronog	18.77%	(12.85 + 5.92 + —)
Novo mesto	18.10%	(9.64 + 8.46 + —)
Kostanjevica	18.09%	(12.03 + 6.06 + —)
Trebnje	16.93%	(7.75 + 9.18 + —)
Radeče	16.17%	(10.81 + 5.36 + —)

Okrajna glavarstva se po obsegu travorodne zemlje takole vrste:

Postojna	60.64%	(28.03 + 32.61 + —)
Ljubljana, mesto	60.27%	(58.03 + 32.61 + —)
Črnomelj	51.43%	(22.27 + 29.16 + —)
Kočevje	50.91%	(23.23 + 27.68 + —)
Logatec	37.12%	(20.97 + 15.84 + 0.31)
Radovljica	35.67%	(15.04 + 9.65 + 10.98)
Ljubljana, okolica	31.99%	(22.24 + 9.75 + —)
Kranj	28.97%	(12.75 + 13.79 + 2.43)
Novo mesto	25.72%	(13.45 + 12.27 + —)
Litija	24.39%	(12.53 + 11.86 + —)
Kamnik	22.97%	(12.65 + 8.23 + 1.91)
Krško	18.92%	(12.05 + 6.87 + —)

V primeri z drugimi zemljišči so na Kranjskem gozdi jako obsežni. Posamezni sodni okraji imajo gozdov:

Tržič	66.24%	Trebnje	49.43%
Lož	65.43%	Višnja gora	46.95%
Radeče	64.36%	Vrhnika	46.34%
Kranjska gora	58.28%	Cerknica	45.76%
Litija	57.43%	Ljubljana, okolica	44.99%
Novo mesto	55.63%	Logatec	43.45%
Radovljica	55.28%	Velike Lašče	42.78%
Kostanjevica	52.95%	Ribnica	41.30%
Kamnik	52.21%	Krško	41.02%
Kranj	51.85%	Žužemberk	36.35%
Idrija	51.47%	Vipava	36.04%
Mokronog	51.28%	Kočevje	35.36%
Škofja Loka	50.82%	Metlika	32.91%
Brdo	49.62%	Senožeče	31.89%

Postojna	29.03%	Ilirska Bistrica	7.63%
Črnomelj	20.48%	Ljubljana, mesto	3.27%
Okrajna glavarstva imajo gozdov:			
Radovljica	58.08%	Novo mesto	49.32%
Logatec	54.43%	Ljubljana, okolica	45.49%
Litija	53.95%	Kočevje	37.94%
Kranj	53.48%	Postojna	26.46%
Krško	51.71%	Črnomelj	24.29%
Kamnik	51.17%	Ljubljana, mesto	3.27%

Vino pridelujejo kraji z ugodnejšim podnebjem.

Posamezni sodni okraji imajo vinogradov:			
Mokronog	6.23%	Kostanjevica	2.59%
Metlika	5.54%	Žužemberk	1.60%
Krško	5.41%	Litija	0.51%
Novo mesto	3.72%	Postojna	0.41%
Trebnje	3.63%	Višnja gora	0.28%
Radeče	3.54%	Senožeče	0.22%
Vipava	3.32%	Ilirska Bistrica	0.21%
Črnomelj	2.88%	Kočevje	0.02%

Okrajna glavarstva imajo vinogradov:			
Krško	4.52%	Postojna	1.08%
Črnomelj	3.69%	Litija	0.97%
Novo mesto	3.14%	Kočevje	0.01%

Vsa ta števila kažejo odstotke posameznih kulturnih zemljišč od skupnega obsega kulturne zemlje, ne pa od vse zemlje v okraju, oziroma v glavarstvu in deželi. Vsa Kranjska obsega 995.520 ha, in od te zemlje je 951.031 ha ali 95.53% kulturne zemlje, 44.489 ha ali 4.47% pa drugih zemljišč (stavbišč, dvorišč, neplodne in druge davka proste zemlje).

Fr. Štupar.

Praktiška geologija.

Spisal dr. K. Hinterlechner.

(Dalje.)

Koliko surovega kamenega olja se je dobilo v letih 1894 in 1908, uče naslednje številke¹⁾:

	1894	1908
Zedinjene drž. severo-ameriške	6,500.000 t	23,900.000 t
Rusija	5,000.000 t	8,300.000 t
Galicija (Avstrija)	130.000 t	1,750.000 t
Rumunska	70.000 t	1,150.000 t
Nizozemska Indija	115.000 t	1,140.000 t
Britanska Indija	44.000 t	670.000 t
Mehika	—	460.000 t
Japonska	21.000 t	280.000 t
Nemčija	17.000 t	140.000 t
Peru	—	130.000 t
Kanada	116.000 t	70.000 t
Ves svet približno	12,000.000 t	38,000.000 t

¹⁾ Posneto iz H. Ost: „Lehrbuch der chemischen Technologie“. Hannover. M. Jänecke 1911.

Ameriška zadevna industrija je osredotočena v »Standard Oil Co (Rockefeller; akcijski kapital znaša 400 milijonov nemških mark). V zapadni Evropi, pa tudi na Nemškem, žgo izvečine petrolej iz ameriškega kamenega olja.

Na kopnem transportirajo ponekod surovo kameno olje, kakor tudi rafinirano snov, torej to kar smo nazvali spredaj petrolej, po kolosalno dolgih, vodovodom podobnih, železnih oljevodih. Na Ruskem veže naprimer tak oljevod mesto Baku, ob Kaspiškem morju, z mestom Batum, ki leži ob Črnem morju (zračna distanca približno 700 kilometrov in torej le nekaj malega manj nego je oddaljen Trst od Berlina; seveda zopet zračna distanca). Za transport po morju so izumeli posebno vrsto parnikov (tank-parnik¹⁾. V svoji notranjosti so ti razdeljeni v več oddelkov, ki jih napolnijo s kamenim oljem ali pa s petrolejem, in ki predstavljajo torej nekake ogromne posode. Po morju ne prevažajo tedaj kamenega olja ali pa petroleja nič več v znanih ameriških sodovih, navanih »barrels«²⁾. — V obmorskih mestih pretočijo kameno olje, oziroma petrolej, iz tank-parnikov v tanks, ki se nahajajo na kopnem. V ta namen jih zvežejo med seboj po cevah.

* * *

Postanek kamenega olja so si skušali raztolmačiti že na več načinov. Po eni teoriji bi se bil naredil baje na sličen način kakor na primer acetilenov plin, ki nastane, kakor je zadostno znano, če vpliva voda na kalcijev karbid. Snovi, ki bi bile kemično podobno sestavljene kakor kalcijev karbid, se sicer najbrž nahajajo v zemski notranjosti; tudi zadevno vodo se ne pride v tem oziru v zadrego. Težave so pri tej teoriji poglavitno le za to, ker takih procesov vsaj doslej še ne poznamo. Nasprotno pa vemo, da se dá narediti kamenemu olju podobna snov popolnoma drugim potom in iz drugih materialij.

Po drugih nazorih je nastalo kameno olje na podoben način in sicer iz rastlinskih snovi, kakor se je naredil iz njih premog. Dokazana sicer tudi ta trditev ni. Ne dá se pa tajiti, da je ogljenenje rastja proces, ki je vsaj deloma podoben onim naravnim izpremembam, vsled katerih se naredi najbrže kameno olje mestoma.

Najverjetnejša je sledeča razlaga:

Potom poizkusov so dognali, da se dá izpremeniti živalska maščoba (ribja mast, Fischtran), kadar jo kuhamo na posebne načine,³⁾ v snov, ki je (naravnemu) kamenemu olju, vsaj kakršno dobivajo v Pennsylvaniji (v Ameriki), kemično podobno, če ne celo enako

¹⁾ Tanks (izgovori tenks) je angleška beseda ter pomenja, kotlom podobne posode, ki so iz kovine. Te so 10 in več metrov visoke, ter merijo 30 in več metrov v premeru. Tanks so po obliki nekako podobni gazometrom v večjih plinarnah.

²⁾ 1 barrel surovega olja = 159 litrov.

1 " petroleja = 189 litrov (približno).

³⁾ Tlak 4 do 10 atmosfer.

sestavljena. Maščoba se razkaja pri tem splošno popolnoma drugače kakor rastje, ki ogljeni; plini se razvijajo sicer v obeh slučajih, a pri oljenenju (Verölung) živalskih snovi igra zlasti vodik docela drugo vlogo.

Pri ogljenenju rastja se vodikova množica sčasoma zmanjša, nasprotno ostaja dosti konstantna pri oljenenju.

Da obstoji med postankom kamenega olja in med živalskimi ostanki neko vzročno razmerje, za to govori tudi dejstvo, da se nahaja poleg prve snovi včasih tudi druga.

Rastja pa ne smemo popolnoma izključiti pri tej razlagi. Nekatere stalno v vodi živeče rastline imajo namreč, podobno kakor živali, nekaj maščobe v sebi. Ko pogine tako rastje, se pričinja v njem vsaj podoben proces kakor pri oljenenju živalske maščobe. V istem zmišlu govori tudi sledeče dejstvo.

V Pennsylvaniji (Amerika) se nahajajo premogišča in nahajališča kamenega olja razmeroma blizu skupaj. Kako so nastala premogišča iz večine, sem pojasnil v lanskem letniku tega lista. Način, kakor se je nabrala zadevna rastlinska snov, nas pa naravnost sili, da si mislimo v takratnem kalužastem vodovju ter v močvirnatih gozdovih tudi živalstvo in njega odpadke ter rastje, ki daje pri svojem razkrajanju — če ne more zrak sploh ali pa če ne more zrak v zadostni množici do njega — približno iste končne, kemične spojine kakor živalske maščobe.

* * *

Kamenega olja, kakor se nahaja v naravi, se splošno ne more žgati v svetilne namene. Predno nam služi v imenovane svrhe, ga je treba očistiti ali rafinirati. To se zgodi v veliki meri v takomenovanih rafinerijah.

Kameno olje spada, kakor rečeno, med bituminozne tvarine. Te šestoje glasom podatkov v predidoci številki pretežno iz ogljika in vodika. Poleg teh se nahaja v kamenem olju vedno nekaj kisika (včasih do 2%), dalje nekaj malega dušika (Japonsko olje 1%, iz Kalifornije do 2%), in krajevno nekaj žvepla. Pri čiščenju morajo zlasti te snovi odstraniti. Žveplo je najnepriljubnejša primes, ker otežkoči zelo čiščenje; pogojno ga celo sploh onemogoči. V Ameriki imajo na primer olja z 1 do 2% žvepla, ki se ne dado očistiti. Rabiti jih morajo za mažo in za kurilne namene tako kakor so.

V rafinerijah prekuhajo, prekapajo ali destilirajo (naravno) kameno olje, ter naredo iz njega

1. bencin,

2. žgalni petrolej ali kratko petrolej, ki se imenuje krajevno tudi smrdljivec, in

3. še neke druge snovi, ki jih naj nazovem tukaj kratko ostaneke.

Koliko dobé v posameznih slučajih vsake izmed teh treh razstavin (naravnega) kamenega olja, je različno. To zavisí od prvotne, naravne, surove tvarine. Nekaj rezul-

tatov tega postopanja nam ovaja številkom v odstotkih z ozirom na posamezne razstavine naslednja razpredelnica:

Provenienca kamenega olja	bencin	(Žgalni) petrolej	ostanek
Pensylvanija (Amerika)	10—20 ⁰ / ₀	55—75 ⁰ / ₀	10—20 ⁰ / ₀
Galicija	5—30 ⁰ / ₀	35—40 ⁰ / ₀	30—55 ⁰ / ₀
Ohio (Amerika)	10—20 ⁰ / ₀	30—40 ⁰ / ₀	35—50 ⁰ / ₀
Baku (Rusko)	0—5 ⁰ / ₀	25—35 ⁰ / ₀	55—65 ⁰ / ₀
Celle — Wietze Nemčija)	0—20 ⁰ / ₀	5—20 ⁰ / ₀	75—90 ⁰ / ₀

Največ pridobe iz kamenega olja splošno (žgalnega) petroleja; to vkljub višji ceni bencina in nekih delov ostanka, ki služijo kot dobra maža, če so zadostno očiščeni.

Z navedeno destilacijo in razločitvijo v omenjene razstavine pa vsa snov še ni zadostno očiščena. Surovi žgalni petrolej morajo še kemično očistiti. Šele kadar je prestal surovi (žgalni) petrolej tudi vse take procese, se imenuje **rafinirani petrolej**.

Iz navedenega sledi dovolj jasno, kako nevtemeljeni so bili torej v predidoci številki tega letnika navedeni upi zadevno »slovenskega petroleja«, ki naj bi bil izviral na Trati v Poljanski dolini blizu Cerknega. To zlasti potem, ko se je sporočilo prizadetim izrečno, da imajo opraviti z rafiniranim petrolejem.

Od dobro rafiniranega petroleja se sme zahtevati poleg nekih kemičnih lastnosti zlasti sledeče: 1. ne sme biti kalen; 2. naj ne diši prehudo; 3. mora izginiti madež, ki ga narediš z njim na papirju, sam od sebe; in 4. naj nima požarnonevarnih lastnosti. Poslednje velja seveda le v primernih mejah, kajti pri skrajni neprevidnosti je pravzaprav vsaka zgornja snov požarnonevarna. Če naj izgubi petrolej požarnonevarne lastnosti kamenega olja, tedaj se ne smejo vžgati (na zraku) iz njega, pri segrevanju nastali plini pri prenizki temperaturi. Ta temperatura (Entflammungspunkt) je v raznih državah različna, a postavno določena, ter leži med + 21 in + 40° C. — Čim višja je navedena temperatura, tem manjša je petrolejna požarnonevarnost.

Kadar sploh kaka stvar gori — vsled česar velja sledeče tudi zadevno petroleja — se spaja s kisikom, ki se nahaja v zraku. Z ozirom na petrolej pa ni vseeno, v kakem razmerju so njegovi plini in množica kisika oziroma zraka, s katero se mešajo plini predno se vnamejo. Če zmanjka toliko petrolejskih plinov — vzemimo, da je pošel petrolej v svetilki —, da pride na 8 do 10 delov zraka le še po en del plinov, tedaj pride do eksplozije, in sicer do najsilnejše te vrste. Da ne pride do takih nesreč, mora biti torej v svetilcini posodi za olje vedno zadosti petrolejskih plinov. Teh se pa razvije le tedaj zadosti, če je 1. v posodi dosti petroleja,

2. če se petrolej zadostno segreje ob plamenu, da se sploh morejo razvijati iz njega plini, in 3. če ne more preveč zraka v posodo za olje. Poslednje navajam zlasti zato, ker je zelo razširjena navada, da upihavajo petrolejske svetilke od vrha. Če ni svetilka zadostno dobro konstruirana, in če nimaš pri tem sreče, tedaj poženeš namreč pogojno tem potom goreče plamenove pline in zrak v posodo za olje. Vsled tega se izpremeni razmerje med plini in med zrakom v tej posodi neugodno, in eksplozija se ne dá več preprečiti, ker se ti zmes v posodi sami vname.

Bencin. Kakor surovi (žgalni) petrolej, tako morajo tudi surovi bencin, ki ga dobe neposredno iz kamenega olja, še primerno dalje čistiti ali rafinirati, predno pride na trg. V ta namen kuhajo, prekapavajo ali destilirajo tudi surovi bencin; čistijo ga pa tudi še kemičnim potom.

Na ta način razstavijo na primer ameriški surovi bencin v: petrolejski eter (Petroleumäther), gasolin, solin, v čisti bencin, v čistemu bencinu podobne snovi, v ligroin in v čistilno olje.

Njih uporaba v industriji in v tehniki je splošno znana. Posebej naj za to le sledeče omenim. V takime-novanih »kemičnih« pralnicah čistijo obleko tako, da jo opero s primernimi stroji v bencinu. V tem se namreč mast topi, in nesnaga se potem suhim potom zlahka odstrani.

Spredaj sem že omenil, da dobe pri rafiniranju kamenega olja poleg surovega petroleja in ravnotakega bencina še neki »ostanek«. Ker dosega ta glasom navedenih številk zlasti na Ruskem precejšnjo množico (55 do 65 in več odstotkov vse snovi ondotnega kamenega olja), zato ga rabijo tam kot kurivo. Razmeram primerno pa prekuhavajo ali destilirajo in čistijo (kemično) tudi to snov, da dobe iz nje olja za mažo (Schmieröle) in za proizvodnjo svetilnega plina. Zlasti iz »ostankov« ameriških in nemških kamenih olj izdelujejo dalje surovi parafin, ki služi za dobivanje čistega parafina.

2. **Nafta**¹⁾ je tekočina, ki zelo lahko shlapi, ki je čista kot voda, in ki se rada vžge. Na Rusken (Baku) nazivljejo s tem imenom tudi posebne vrste kamenega olja, ki so manj goste, in ki se lažje vžgo kakor kameno olje samo. V tehniki se imenuje tako neka snov, ki jo dobe pri rafiniranju surovega kamenega olja.

¹⁾ Židovski duhovniki so skrivali svoj čas v Perziji takozvani »sveti ogenj« v podzemskih jamah. Ti kraji so bili židom sveti; imenovali so jih: neftar ali neftoj: kraj odpuščanja ali sprave. V teh jamah se je nahajalo krajevno tudi kameno olje, in sčasoma so pač pričeli imenovati z istim ali s sorodnim izrazom tudi kameno olje samo. Morda se jim je kedaj tudi vžgalo samo; pojava si seveda niso znali tolmačiti. Vsled tega so uvrščali morda tudi tako nastali ogenj svetim ognjem. Nekateri malikovalci smatrajo še dandanes goreče vrelce kamenega olja za sveti ogenj.

(Dalje prihodnjič.)

izdatki za povrnjene premije. Leta 1909. se je povrnilo premij za 19.961 K, l. 1910. za 289.775 K, l. 1911 pa — 669.911 K. Povrnitev premij, o kateri v tozadevni postavi za Nemčijo ni govora, znači nekako podporo za one zavarovance, ki izgube službo. Četudi pride uslužbencu ta povrnitev v mnogih slučajih prav, vendar ima končno le sam škodo, ker se s povrnitvijo premij podaljša čakalna doba. — Garancijski zaklad je znašal 1911. l. 914.841 K, zaklad za podpore onim, ki so brez službe pa 36.710 K. Glede poslednjega je sklenil občni zbor l. 1910., da se smejo dovoliti podpore še le tedaj, ko bo dosegel 100.000 K. Bilanca izkazuje 286.797 K dobička, ki se je razdelil tako-le: 91.078 K za končni odpis ustanovnih stroškov, 30.000 K zakladu za podpore, 140.791 K garancijskemu zakladu in 20.000 K penzijskemu zakladu za uradništvo zavoda. Ostanek v znesku 5.000 K se je dal na razpolago predstojništvu za posredovanje služb. — Poročilo ima več jako zanimivih statističnih tabel; izmed katerih omenimo ono, ki kaže razmerje moških in ženskih zavarovancev. Slednjih je bilo 140/o.

Kako se računa zavarovalni prispevek pri začasnem službovanju? Večkrat nastajajo dvomi, če se ima pri začasnem službovanju tudi plačevati pokojninski prispevek in koliko se mora plačati, ker je izrečeno v § 1 zakona o zavarovanju zasebnih uslužbencev, da morajo znašati dohodki pri enem in tistem delodajalcu najmanj 600 K na leto. Te dvome odstranjuje razsodba upravnega sodišča z dne 26. prosinca t. l., ki določa sledeče: Proti obveznosti pokojninskega zavarovanja za uslužbenko, ki je bila nastavljena samo za sezono od maja do septembra, se je pritožil delodajalec z ozirom na to, da je imela v tej dobi samo 453 K plače. Pod „letnim dohodkom“ se pa razume dejansko izplačani znesek in ker ta zneska 600 K ni dosegel, odpade pogoj za zavarovalno obveznost. Upravno sodišče ni pritrdilo nazorom delodajalca. Postava ne zahteva, da doseže pri enem in tistem delodajalcu izplačana mezda 600 K, ampak samo, da je plača dogovorjena v taki višini, da doseže vsota mesečnih dohodkov na leto najmanj 600 K. Ako potem traja služba eno leto ali ne, je za zavarovalno obveznost vseeno. Ako bi sodišče ugodilo pritožbi, bi se v najredkejših slučajih moglo vprašanje zavarovalne obveznosti rešiti takoj pri nastopu službe in nepretrgoma trajajoče zavarovanje bi bilo izključeno.

Raznoterosti.

Absolventke trgovskih tečajev v Ljubljani. Pretekli teden je po enoletnem tečaju zopet nad 150 absolventinj dovršilo trgovske tečaje. V trg. tečaju mestnega dekliškega liceja je bilo 41 gojenk, od katerih je trinajst z odliko napravilo izpite. Od drugih zavodov nam številke niso znane. Zopet se moramo vpraševati, kam s toliko množino deklet, ki bi vse rade dobile službe po pisarnah in kontorjih? Koliko jih je pa še iz prejšnjih let, ki že leta čakajo na službe in zdaj so prišle še nove zraven. Smo na stališču, da je vsakemu praktičnemu človeku danes treba vsaj toliko razumeti praktičnih trgovskih ved, zlasti knjigovodstva, računstva, strojepisja, men. prava itd., kolikor jih nudijo današnji trgovski tečaji, toda pri tem ni treba trdno upati, da si bo vsaka absolventinja tudi kruh služila na podlagi dobljenega izpričevala. Le malo je izvoljenih, ker naša mala domovina ne more preskrbeti vseh, zato naj se absolventinje brigajo, da dobe mesta izven domovine ali naj se izurijo tudi v drugih poslih, ki sicer nimajo s pisanjem toliko opravila, a so dobro plačani in dandanes je vsako delo častno, da je le pošteno.

Kaj nam obeta sadno drevje in vinska trta. — C. kr. kmetijsko ministrstvo izdaja po poročilih poročevalcev, ki jih ima po vsej državi, mesečna poročila o stanju sadnih kultur in vinogradov. Iz teh poročil bomo posneli podatke, zadevajoče slovenske dežele.

Lanska jesen je bila zelo mila in tudi zima razmeroma ni bila mrzla. Letos se je kmalu ogrelo, toda mrz je poudaril in april je bil precej hladen. Tudi maj je bil hladen in deževen.

Vremenskim razmeram primerno se je tudi sadje zgodaj začelo razvijati, toda mrz, ki je zadel drevje v cvetju in vinsko trto v brstenju, je povzročil velikansko škodo, tako, da je upanje na dobro sadno in vinsko letino, ki ga je dajalo prvotno stanje, šlo po vodi. Naslednji pregled kaže, kaj nam je obetalo sadno drevje in trtje po slovenskih deželah:

	Jabolka	Hruške	Češnje	Češplje	Marelice	Breskve	Oreh	Vinska trta
Kranjsko: marec	1	1	1	1	1—2	1	?	1
april	1—2	2—3	3	3	3—5	4	4	3—4
maj	2—3	2—3	3—4	3—4	4—5	4—5	4	—
Koroško: marec	1	1	1	1—2	1	1—2	?	—
april	1	1	3—4	1—2	4—5	4—5	—	—
maj	1—3	1—2	3—4	2—3	4—5	4—5	2—3	—
Juž. Štajer.: marec	1—2	1—2	1	1—2	1—2	1—2	?	1—2
april	3	3	3—4	1—3	4—5	4	4—5	1—3
maj	2—3	3	5	4—5	5	5	5	1—3
Goriško: marec	—	2	2	2	2	2	?	2
april	3	3	3	3	3—4	3—4	3	2—3
maj	3	2—3	3	2—3	3—4	3—4	3	2—3
Trst in Istra: marec	2	2	1	2	2	2	?	2
april	2—3	2—3	2—3	2—3	4	3—4	2—3	2—3
maj	3	2—3	2—3	2—3	4	4	3—4	2

Števila v pregledu pomenijo: 1 = prav dobro, 2 = nadsrednje, 3 = srednje, 4 = podsrednje, 5 = zelo slabo.

*

Kako kažejo polja, travniki in pašniki. Vreme lansko jesen in letošnje zimo je ugodno vplivalo na ozimino. Zgodnja toplota letošnje pomlad je zvalila kmetovalce k zgodnji spomladanski setvi. Pozneje nastali mrz je pa tudi na polju povzročil precej škode, posebno pri detelji in pri krompirju, dočim je rast sploh zadrževal. Po poročilih kmetijskega ministrstva je bilo stanje setev, travnikov in pašnikov po slovenskih deželah in povprečno v tostranski državni pololovici tako, kakor ga nam kaže tale pregled:

	Kranjsko	Koroško	Štajersko	Primorsko	Povprek v Avstriji
Pšenica: april . . .	1:3	1:8	1:5	2:3	2
maj . . .	1:6	2:1	1:8	2:6	2:4
junij . . .	1:6	1:9	1:7	2:2	2:1
Rž: april . . .	1:4	1:5	1:5	2	1:8
maj . . .	1:6	2:3	1:8	2:5	2:5
junij . . .	1:5	1:8	1:6	1:9	2:3
Ječmen: maj . . .	1:8	2:4	2	2:8	2:5
junij . . .	1:7	1:9	1:9	2:5	2:3
Oves: maj . . .	1:8	2:3	2:2	2:9	2:6
junij . . .	1:8	2	1:9	2:7	2:4
Turšica: „ . . .	1:9	2:1	2	2:2	2:3
Krompir: „ . . .	2:5	1:9	2:1	2:5	2:5
Pesa: „ . . .	2:7	2:5	2:2	1:9	2:5
Zelje: „ . . .	2	2	2:4	2	2:4
Detelja: april . . .	1:5	1:9	1:8	1:7	3:1
maj . . .	2:1	2:4	2:4	2:7	3:4
junij . . .	1:7	1:9	2:1	2:4	3:1
Travniki: april . . .	1:6	1:8	1:8	1:4	2:1
maj . . .	2:2	2:5	2:3	2:9	2:8
junij . . .	1:9	1:8	2	2:1	2:4
Pašniki: april . . .	1:8	1:9	1:8	1:5	2:3
maj . . .	2:4	2:5	2:4	2:6	3:1
junij . . .	1:8	1:9	1:9	2:1	2:8

Števila značijo: 1 = prav dobro, 2 = nadsrednje, 3 = srednje, 4 = podsrednje, 5 = zelo slabo. Desetinska števila so izračunjena na podlagi vseh došlih poročil.

*

Pravni nasledki predčasne odslovitve od strani delodajalca. Do 1. julija 1910 je mogel uslužbenec, ki je bil brez pravnega razloga takoj, tedaj brez odpovedi, odpuščen iz službe, zahtevati po § 1155 s. d. z. le „primerno odškodnino“. Postavno varstvo proti samovoljni, neutemeljeni odslovitvi je bilo tedaj jako majhno. V tem oziru je postava za trgovske uslužbence mnogo izpremenila, ker daje v § 29. delojemalcu pri predčasni odslovitvi brez važnega vzroka ne glede na eventuelne druge odškodninske zahteve pravico, zahtevati plačo za ono dobo, dokler se konča službeno razmerje po preteku določenega pogodbenega časa ali pravilne odpovedne dobe. Nadaljnje varstvo obstoji v tem, da zapade ta odškodnina takoj pri odslovitvi in da delodajalec lahko takoj brez vsakega zadržka nastopi službo drugje.

Obrtna sodišča so sicer že pred omenjeno postavo razsojala v pravkar omenjenem zmislu, vendar se še večkrat dogaja, da delodajalec v svoji razburjenosti ali nerazsodnosti odpusti takoj uslužbenca. Kam vodijo lahko taki koraki, nam kažejo sledeči slučaji:

Veleindustrijalec je nastavljal 30letnega gozdarja in je pogodil z njim, da traja službeno razmerje do smrti. Plače je imel gozdar na leto 10.000 K. Nekoč je v svoji jezi razžalil gospodar gozdarja, kar je slednjega napotilo, da je takoj zapustil službo. Ker ni veleindustrijalec hotel dati zahtevane oškodnine, je prišla zadeva pred obrtno sodišče, ki je razsodilo na podlagi § 27. zakona za trg. uslužbence, da bi gozdar služil lahko še najmanj 36 let. Prisodilo mu je tedaj 36.000 K odškodnine in prizivno sodišče je tej razsodbi pritrdilo.

V drugem slučaju je nastavljal trgovec za dobo 5 let voditeljico podružnice gospodično z mesečno plačo 150 K, ki bi se imela polagoma zvišati na 300 K. Ker trgovec prve mesečne plače ni hotel ali ni mogel plačati, je odstopila uslužbenka takoj od službenega razmerja in je tožila trgovca v odškodnino za celo pogodbeno dobo. Delodajalec je bil obsojen v takojšnje plačilo odškodnine v znesku 12.600 K.

Tretji slučaj: Šlo je za uradnika bolniške blagajne, ki je prišel v preiskavo zaradi nenravnega, pohujšljivega vedenja. Vodstvo blagajne ga je odpustilo in mu izplačalo šestmesečno plačo. Ker pa je bil uradnik pri sodišču z ozirom na njegovo pijanost oproščen, je tožil blagajno v izplačilo plače in dejalnostne doklade, ki bi jo imel prejeti do svojega 40. službenega leta. Bil bi to lep znesek 90.000 K! V prvi inštanci je bila tožba odklonjena, enako v drugi in sicer s pripombo, da je ta odklonitev le začasna, dokler se konstatira, če je bila odpustitev brez disciplinarne preiskave pravomočna. Najvišje sodišče je pritrdilo razsodbi prve inštanice in je svojo razsodbo utemeljevalo s tem, da razume pod pogodbo z določeno pogodbeno dobo le take, v katerih je konec pogodbe po koledarju določen.

To pa v danem slučaju ni, ker določa § 41. službene pragmatike za tozadevno bolniško blagajno, za oba dela takojšnjo razdružitve, seveda pod gotovimi pogoji. Ker je § 29. trg. zak. v tem oziru nezadosten, se je opiralo najvišje sodišče na § 31. zakona za trg. uslužbence, ki določa, da mora delodajalec, ki odstopa od pogodbe, predno je nastopil delojemalec službo, povrniti slednjemu trimesečno plačo, ako znaša pogodbeno službena doba najmanj 3 mesece.

Navedli smo zadnji slučaj, ker bi bilo napačno sklepati iz omenjene razsodbe najvišjega sodišča, da prvi sodbi nista pravilni in se tedaj nanje ni ozirati. Zadnja razsodba ima za podlago prav poseben slučaj in jo je izreklo sodišče, ki in merito pri spornih zadevah iz trgovskega službenega razmerja nima pravzaprav ničesar opraviti. Tu je kompetentno obrtno vzklicno sodišče.

Prvi imenovani razsodbi (nižjih sodišč) zaslužita tedaj zanimanje delodajalcev v polni meri, ker se spozna iz njih gmotni pomen § 29. zakona za trg. uslužbence. Pa tudi za delojemalca imata ti razsodbi pomen, ker preti nevarnost, da bodo postale dolgotrajne pogodbe prav redke, ako se bodo množili slučaji, ki donašajo delodajalcem vsled njihove nepozornosti toliko gmotne žrtve!

*

Izvršitev avstrijskih razsodb v Bosni in Hercegovini daje dostikrat mnogo neprilik, ker mora avstrijsko sodišče, ki je dovolilo eksekucijo, prositi v izvršitev pristojno bosansko okrajno sodišče. Slednje mora namreč po bosanskem civilnopravnem redu prositi pri predpostavljenem okrožnem sodišču za izvršilno dovoljenje, vsled česar se eksekucija mnogokrat zavleče za več tednov. Razume se, da imajo pri tem avstrijski upniki dostikrat občutno škodo. Zveza avstrijsko-bosanskih interesentev je storila že tozadevne korake in upa, da bo njena prošnja ugodno rešena. Dotlej pa priporoča, da se v izvršilnem predlogu ne označi samo izvršilnega okrajnega sodišča, ampak tudi kompetentno okrožno sodišče. Razentega naj se izvršilno dovoljenje vpošlje naravnost bosanskemu okrožnemu sodišču s prošnjo, da isto dalje vodi na izvršilno okrajno sodišče. S tem se prikrajša slavnoznani „uradni tek“ za lepo dobo!

*

Rok za mesečno odpoved. Pogostokrat so dogovori rok za mesečno odpoved na ta način, da sme vsak del odpovedati 1. ali 15. vsakega meseca. Tak dogovor ne odgovarja popolnoma postavi za trgovske uslužbence, ki določa, da odpovedni rok ne sme biti krajši od enega meseca in da se mora odpoved izvršiti 15. ali zadnjega vsakega meseca. Obrtno sodišče v Plzinju je v spornem slučaju, v katerem se je izrekla odpoved 1. aprila za 30 april, navzlic tozadevnemu dogovoru delodajalca obsodilo v plačilo plače do 15. maja. Če bi odpoved mogla biti pravomočna s 30. aprilom, bi moral delodajalec odpovedati delojemalcu že 31. marca, in ne 1. aprila, ker se mora varovati 30 dnevna odpovedna doba in ker se odpovedni dan ne vračunava v to dobo.

*

Odtisne knjige za fakture (Durchschreibbücher) in njihovo kolekovanje. Namesto knjig za izdane fakture so zdaj v porabi t. zv. odtisne knjige za fakture. Te obstoje iz listov, ki so enaki računskim (fakturnim) blanketom. Vrste se listi iz dobrega papirja (faktura), z listi iz slabjšega papirja (odtisni list). S pomočjo odtisnega papirja dobimo dve enako glaseči se fakturi, od katerih se ena izstriže iz knjige in vpošlje stranki ali pa se porabi v knjigovodstvu. Zaradi kolekovanja teh knjig se je obrnilo „Društvo potujočih trgovcev“ na Dunaju na c. kr. finančno ministrstvo, ki je z odlokom z dne 23. januarja 1910, št. 33.957 ex 1909, izreklo, da so podvržene take odtisne knjige, ki nadomeščajo knjigo za izdane fakture, pristojbine 10 h za vsako normalno polo. Finančnim oblastim pa je dano na prosto voljo dogovorno s stranko te pristojbine pavšalirati, ker so v knjigi ostali listi (kopije) samo na eni strani popisani. Izstriženi listi (originali), ki so namenjeni strankam, so seveda podvrženi kolekovanju za račune. Od izstriženih listov, ki se rabijo v notranjem prometu trgovine, ni plačevati nobene pristojbine.

*

Začetek davčne obveznosti. Pri uslužbencih, ki nastopajo novo službo, je večkrat dvomljivo, kdaj pravzaprav začne davčna obveznost t. j. kdaj se mora davek prvokrat odtegniti. Zanimiva v tem oziru je razsodba upravnega sodišča z dne 16. decembra 1911, ki je bila pravkar razglašena. Šlo je za jako dobro plačanega uslužbenca, ki je, prišedši iz inozemstva, marca 1909 nastopil tukaj svojo službo. Davčna oblast mu je predpisala davek od marca 1909 dalje, dočim je hotet uslužbenec plačevati davek še le od 1. aprila

1909 t. j. onega dne, ko je v prvič potegnil tukaj svojo plačo. V tozadevni vlogi se je opiral na dejstvo, da za obdavčenje ni mero dajen dan, ko se sklene pogodba, temveč dosega prve plače, zakaj če bi službe ne nastopil, bi tudi plače ne prejel in davek bi se ne mogel predpisati. Upravno sodišče pa se ni oziiralo na te razloge. Ostalo je pri svoji, že 3. julija 1907 izrečeni razsodbi, da se začne davčna obveznost za osebo, ki dobi stalno plačo šele prvega prihodnjega meseca, že v tistem mesecu, v katerem se je izvršil nastop službe, ne pa šele s prihodnjim mesecem.

*

Zasebna raba ključev za kupeje — prepovedana. Za potujoče občinstvo je važna razsodba sodišča v Somboru, ki je obsodilo potnika, ki ga je dobil vlakovodja v posesti omenjenega ključa in mu ga hotel odvzeti, da se je vmešaval v uradni posel, ker mu ni hotel ključa izročiti. Sodba sloni na dopisu ravnateljstva e. kr. državnih železnic, da ni razen sprevodnikov in kontrolnih organov nihče upravičen, imeti označeni ključ. Sprevodnik je imel tedaj popolnoma prav, ker je hotel ključ odvzeti in ker se je potnik temu zoperstavljal, ga je oviral v izvršitvi službe.

*

Osební davek od popotnih dijet trgovskega uslužbenca. Upravno sodišče je 11. novembra 1911 razsodilo sledeče: Pavšal, ki ga dobiva uslužbenec poleg svoje stalne plače za službene izdatke in stroške, spada med prejemke iz službenih dohodkov. Ako pozove komisija stranko, da dokaže, če je ta pavšal res porabila za ta namen, mora to tudi storiti. Če pa se ji dokaz ponesreči, ali če ga ne doprinese, ima komisija pravico, izreči, da spada ta pavšal med davku podvržene dohodke.

*

Odškodnina za dopust. V časopisu „Industrie“ čitamo, da je dunajsko trgovsko sodišče izreklo v tem oziru važno razsodbo. V tej je izreklo, da delojemalec ni upravičen zahtevati naknadno namesto odklonjenega mu dopusta denarno odškodnino, ako je bil svojčas s to odklonitvijo zadovoljen. V razlogih navaja imenovano sodišče, da v postavi o denarni odškodnini za odpust ni govora. Taka kompenzacija bi pa tudi onemogočila namene postavodaje. Zakon vendar hoče delojemalcu nuditi nekaj počitka, kar se pa seveda ne doseže z denarno kompenzacijo. In ako bi bile te remuneracije dopustne, bi se takoj udomačile, saj bi se delodajalci na ta način lahko izognili zakonu. Pa tudi delojemalci bi prišli ob nameravan dobiček, ker bi delodajalci to remuneracijo vračunavali v plačo.

*

Obrtno-pravni značaj nižjih trgovskih uslužbencev. Upravno sodišče je dne 27. oktobra 1911 razsodilo, da se prišteva delavec, ki v trgovini razklada in naklada blago ter hodi po isto, osebam, ki jih rabimo pri nižjih pomožnih službah v obrtu (§ 27, lit. d obrtn. reda). Na te osebe se zakon o trgovskih uslužbencih ne nanaša, pač pa obrtni red.

*

Duplikati delavskih knjižic so koleka prosti. Uradno se razglašja, da je finančno ministrstvo z razpisom z dne 2. dec. 1911, št. 83738 izreklo, da so omenjeni duplikati v zmislu § 80, obrtnega reda koleka prosti.

Društvene vesti.

† Umrl je 1. julija t. l. večletni član našega društva gospod Fran Čuden, trgovec v Ljubljani. Pogreba se je udeležil odbor po deputaciji. Bodi vrlemu možu, ki smo ga prerano izgubili iz svojih vrst, zemljica lahka in ohranjen prijazen spomin.

*

Himen. Poročil se je dne 23. junija t. l. dolgoletni član našega društva gospod Konrad Brezovšek, trgovski potnik v Ljubljani, z gospo Ivanko Čamernik, imejateljico trvdke Čamernik v Ljubljani. Novoporočencema naše najiskrenejše čestitke!

*

Čeke so poslali: Franc Crobath, Kranj; Brata Kobé, Novo mesto; F. Kutin, Postojna; Br. Nastopil, Dunaj; Friderik Skušek, Metlika; Oton Schmidt, Ljubljana. Hvala!

*

Izkaz društvene posredovalnice v Ljubljani. Sprejme se: 1 korespondent, 1 poslovodja, 1 potnik, 10 pomočnikov mešane stroke, 2 pomočnika železninske stroke, 3 pomočniki špecerijske stroke, 2 kontoristinji, 4 prodajalke in 4 učenci. — Službe iščejo: 4 knjigovodje, 2 korespondenta, 2 kontorista, 3 poslovodje, 2 potnika, 4 skladiščniki, 21 pomočnikov mešane stroke, 5 pomočnikov železninske stroke, 6 pomočnikov manufakturne stroke, 12 pomočnikov špecerijske stroke, 2 pomočnika modne in galanterijske stroke, 24 kontoristinji, 11 blagajničark, 17 prodajalk, 6 učencev in 4 učenke. Posredovalnica posluje za delodajalce in člane društva brezplačno, za druge pa proti mali odškodnini.

Trgovsko bolniško in podporno društvo v Ljubljani.

Občni zbor se je vršil dne 9. t. m. ob navzočnosti 56 članov.

Zborovanje otvori gosp. društveni ravnatelj Alojzij Lilleg, predstavi gosp. oblastvenega zastopnika, magistr. svetnika Ivana Šešeka, kot zapisnikar posluje društveni tajnik g. Ivan Volk. Gosp. predsednik konstatira sklepčnost, imenuje overovateljem gg. Frana Železnika in Josipa Polaka, odmeni žalnico v letu 1911 umrlim članom, se spominja osobito gosp. Frana Regorschka, ki je bil redni član 51 let in ni nikdar kaj zahteval od društva.

Računsko poročilo o poslovanju in stanju se ne prebere, ker so vsi člani že prejeli tiskano letno poročilo. V imenu revizijskega odseka o pregledanju računskih zaključkov in skontiranju imovine poroča g. Anton Škof, da se je našlo vse v redu, ter predlaga, da se podeli ravnateljstvu absolutorij. Se soglasno sprejme.

Enkratne fakultativne podpore, ki jih je dovolilo ravnateljstvo tekom leta 1912 v znesku K 600[—], se odobre. Mesečna podpora za leto 1912 se podeli 11 članom v skupnem znesku K 6.480[—].

V revizijski odsek za leto 1912 so se volili vsi dosedanjí člani in sicer gg.: Ivan Kmet, Ivan Kostevc, Anton Škof, namestnikom pa gg. Josip Sekula in Silvester Škerbinec.

V ravnateljski odbor se volijo naslednji člani, ki so dobili po 49 glasov, in sicer gospodje: Josip Derčar, Ivan Jelačin st., Alojzij Lilleg, Konrad Lisac, Ivan Mejač, Ladislav Pečanka, Ivan Samec, Andrej Šarabon in Ivan Volk.

Na predlog ravnateljstva se imenuje 5 članov, ki so že nad 50 let društveniki, častnim članom, in sicer sledeči gg.:

Ivan Fabian, zasebnik in posestnik, je član 62 let, Herman Halbensteiner, zasebnik in posestnik, je član 56 let, Alojzij Kraschowitz, zasebnik in posestnik, je član 56 let, Vaso Petričič, vitez Franc Jožefovega reda, častni meščan, zasebnik in posestnik, je član 51 let, Karel Weber, zasebnik in posestnik je član 51 let.

O prizivu dveh članov na občni zbor glede povračila bolniških stroškov poročamo, da se je pri enem članu poravnala zahteva pred občnim zborom, druga pritožba se je rešila na predlog g. Alberta Gaber v zmislu ravnateljskega sklepa.

Ker je s tem dnevni red izčepan, zaključí predsednik zborovanje.

Uvod v carinstvo.

Priredil Just Piščanec.

(Dalje.)

21. Konfekcijske priklade.

K carini spadajo tudi konfekcijske priklade, ki so navedene v posebnih tarifnih postavkah ali v opomniah k istim. Te so n. pr.:

- a) Bombaževe preje plačajo za barvanje, beljenje, merceriziranje, tiskanje razne pribitke po t. št. 187 (od 8—16 K).
- b) V kosu mercerizirane preje ter taki žameti in trakarsko blago — 18 K od 100 kg.
- c) Preje v zloženih ali lepljenih snutkih — 5% carinskega postavka vporabljene preje.
- č) Tekstilno blago vsake vrste v zvezi s kovinskimi nitmi (žico, okroglo ali ploščato) — 30% k carini dotičnega tkaninskega blaga.
- d) V pogodbenem prometu pa znaša za tkaninsko blago vsake vrste v zvezi s kovinskimi nitmi pribitek k carini dotičnega tkaninskega blaga, za svilenino tar. št. 247, 248, 250, 251 in 253 — 15%, za vse ostalo tkaninsko blago pa 30%.
- e) V zmislu tar. št. 274 se odmerja za oblačila, perilo, lišpovine in druge šivane predmete iz tkanine, ne posebej imenovane, poleg carine po njihovi glavni sestavini, t. j. pri damskih konfekcijah in lišpovinah po tisti sestavini, ki je zavezana najvišji carini, še pribitek 40%.

Za preračun 40% priklade je treba pri perilu, izvzemši perilo za lišp, ter pri lišpovinah, delanih na slami ali pletenih (nališpanih fantazijskih predmetih) jemati v podstavo pogodbeni, v ostalem pa obči carinski postavek sestavine, ki je merodajna za ocarinjevanje. Istotako pri zacarinjevanju konfekcij iz raznih vezenin.

Aplikacijske vezenine ne spadajo k šivanim predmetom, temveč k vezeninam.

- f) Žepni robci, namizno perilo, posteljnina in brisače iz bombaža ali predilnih tvarin XXIII. razr. z robci, ki so narejeni tako, da se samo pošije rob, ne da bi se zapognil rob tkanine, ali da se enkrat ali večkrat zapogne rob tkanine v večji ali manjši širini in da se zapognjeni kos tkanine prišije, in ki nimajo pri tem niti luknanja (na razpet delanih šivov) katerekoli vrste, niti so okrašeni z okrasnimi šivi ali kako drugače, se zaradi tega ne ocarinjujejo niti s carinskimi postavki za šivane predmete, niti s kako carinsko doklado. Če pa gornji predmeti imajo ali enovite robce na razplet (robce s polpalčicami ali robce s celimi palčicami) ali le eno luknanje v eni vrsti, ki teče v tkanini enako s tkaninskimi robovi in je narejeno natančno prav tako, kakor navadni robci na razpet,

toda brez zveze z robcem s posebnimi nitmi — zavezani so prikladi 10%.

Sploh se tkanine z navedenimi robi ali posameznimi šivi, ako ne sestojijo iz predmetov trgovine z lišpovinami, ocarinjujejo z 10% pribitka k carini za dotično tkanino.

Tkanine iz svile in polsvile so v pogodbenem prometu zavezane samo 5% pribitku.

- g) Z vrečami iz debelih tkanin je ravnatu kakor z dotičnimi tkaninami.
- h) Trikotno blago, šivano, se ocarinjuje navadno po tozadevnih, za šivano blago določenih tarifnih postavkah. Iz tvarin, delanih na stanju, prirezani in šivani predmeti, izvzemši nališpane fantazijske predmete, se ocarinjujejo v pogodbenem prometu po občih carinskih postavkah števil 200, 233, 252 in 258, dočim se na stanju delane ali pletene lišpovine, tako regularno delane, kakor tudi prirezane ali šivane (nališpani fantazijski predmeti, n. pr. s pentljami iz trakov, nabranimi traki, čipkami, vezeninami itd. opremljeni), ocarinjujejo kakor lišpovine po višje ocarinjenem nakitu na podstavi pogodbenega carinskega postavka za nakit, ako tak postavek obstoji.

II. Carinsko ozemlje in carinski uradi.

22. **Carinska črta** je tista črta, ki loči državno ozemlje t. j. dežele, spadajoče v skupno carinsko ozemlje, od drugih kopnin; ob morju tvori carinsko črto kopno obrežje; pri otokih ravno tako.

23. **Carinsko ozemlje** je tisto, ki je obseženo v carinski črti.

Avstro-ogrška monarhija tvori skupno carinsko ozemlje, v katerem veljajo na podlagi pogodbe sklenjene med obema državama polovicama do konca l. 1917 skupni in enaki predpisi t. j. obstoječi carinski zakoni in predpisi. Ti se smejo prenarediti le v sporazumu obeh državnih polovic. Imajo pa veljavo tudi za Bosno in Hercegovino. Z avstrijsko-ogrskim carinskim ozemljem je združena tudi kneževina Liechtenstein.

24. **Svobodna ozemlja** se imenujejo tisti deli skupnega carinskega ozemlja, ki so po posebnih določbah izključena iz istega. Glede carinskih pristojbin se ta ozemlja smatrajo za inozemstvo. Enaka ozemlja se nahajajo še v Trstu in na Reki.
25. **Obmejno okrožje** se zove tisti pas zemlje ob carinski meji, ki je podvržen posebnemu uradno-carinskemu nadzorovanju. Širino mu določa finačno ministrstvo z ozirom na krajevne razmere. Ista obsega navadno 1 do 2 milj. Obmejno okrožje je zaznamovano z napisnimi tablami. V tem okrožju se navadno ne dopuščajo večje zaloge inozemskega neocarinanega blaga.

26. **Notranja carinska črta** je ona, do katere sega mejno okrožje.

27. **Notranje carinsko ozemlje** je dežela, ki jo obkroža notranja carinska črta.

28. **Carinski uradi.**

Uradi, v katerih se vrše carinska uradna dejanja (t. j. uvozno, izvozno in prevozno ravnanje in nakazovanje), so o obsegu svojih pravic ali glavni carinski uradi ali pomožni carinski uradi in vsaka teh vrst se deli zopet v urade I. in II. razreda; pomožni carinski uradi se postavljajo le neposrednje na carinski črti, glavni carinski uradi tako na carinski črti kakor v carinskem ozemlju.

29. **Oblasti carinskih uradov pri ocarinjevanju.**

Ocarinjevati blago imajo neomejeno pravico samo carinski uradi I. razreda. Da se olajša promet, se pogojno razširjajo ocarinjevalne oblasti nižjih uradov tako-le:

a) Predmete, katerih obravnavanje je pridržano višjim uradom, smejo ocarinjevati glavni uradi II. razreda, ako pripadajoči carinski znesek za hkratu uvoženo blago ne presega 500 K in pomožni carinski uradi I. razreda, ako pripadajoči carinski znesek za hkratu vpeljana blago ne presega 200 K, brez ozira na množino blaga in na čin urada, ki mu je pridržano obravnavanje tega blaga.

b) Pomožni carinski uradi II. razreda smejo predmete, ki je njih obravnavanje pridržano višjim uradom, odpravljati ob uvozu, ako jim ni naloženih več nego 50 K za 100 kg, in ako pripadajoči znesek za hkratu uvažano blago ne presega 50 K; višje ocarinjene predmete smejo pomožni uradi II. razreda ocarinjevati le v množinah največ petih kilogramov. Izmed blaga, ki se ocarinjuje po številu kosov, smejo pomožni uradi II. razreda odpravljati pri klavni in vprežni živini 10 kosov, klobukov tar. št. 266 do 270, dežnikov tar. št. 272, a pet kosov in izmed vozil tar. št. 548 do 551 eno vozilo.

Priloga B k izvršilnemu predpisu k carinskemu zakonu obsega seznamek o občinah carinskih uradov. Oblasti nižjih uradov so deležni tudi višji.

Poleg carinskih odpravljajo nekateri mejni uradi tudi mejne policijske posle ter so v tem svojstvu podvrženi okrajnim glavarstvom. Neposredno na meji se po potrebi ustanavljajo napovedni uradi (Ansageposten), katerih naloga je nadzorovanje blaga od prehoda čez mejo do mejnega urada.

30. **Finančne straže naloga** je preprečevati tihotapstva in kršenje obstoječih carinsko-dohodarstvenih predpisov.

Pogodbeno so države pogodnice zavezane s primernimi pomočki sodelovati na to, da se tihotap-

stvo med njih ozemlji zabrani in kaznuje ter dovoljuje v ta namen nadzornim organom vso zakonito pomoč ter jim dajejo po finančnih in policijskih organih, kakor tudi po krajnih oblastvih sploh vsako potrebno pojasnilo in pripomoč.

31. **Uradni prostor** se imenuje prostor v notranjosti uradnega poslopja ali izven istega ležeča dvorišča in kraji, v katerih se vrši carinsko uradovanje.

Pri uradih in ekspoziturah ob železnici se smatra za uradni prostor ves zaplankan prostor železniškega kolodvora. Carinska odprava se vrši samo na uradnem prostoru; izven tega le z dovoljenjem pristojne finančne oblasti.

32. **Dolžnosti carinskih organov.**

Carinski uradniki in finančni stražniki imajo vršiti svojo službeno dolžnost natančno in po predpisih, in kolikor možno hitro; s strankami imajo občeovati dostojno ter ne smejo dovoljevati prednosti eni stranki pred drugo. Osebe, katerim so carinske postave nepoznane, se morajo poučiti, opozoriti na njih dolžnosti in na posledice kršitve teh, ter jim dovoliti vpogled v tozadevne zakonite določbe. Zadnje se mora posebno zgoditi pri odpravi potnikov.

Stranke pa imajo neoporečno ubogati ukaze carinskih uradov in stražnikov, danih jim v izvrševanju njih službe. Ustmeni ali dejanski upor se kaznuje po obstoječih kazenskih zakonih. (Dalje prih.)

Jogúrt.

Jogurt¹⁾ je kislo mleko, pripravljeno na ta način, da se prevre in na približno 45° C. shlajeno mleko zakvasi z nekimi glivami cepljivkami, ki ga pri tej toplini v kratkem času zakrcknejo. S tem se jogurt loči od navadnega kislega mleka, ki zakrckne pri navadni toplini po učinkovanju gliv, iz zraka došlih v mleko. Ker je pa v zraku mnogo najraznovrstnejših kali gliv, zato pri navadnem kislem mleku nikdar ne vemo, kaj vse je v njem, dočim pri jogurtu vemo, katere glive so v njem, kakšne izpremembe so povzročile v mleku in kakšna svojstva in kakšne učinke imajo te snovi. Vsled tega se jogurt ugodno razločuje od navadnega kislega mleka.

Da je mleko sploh že po naravi izborna hrana, mi ni treba še posebej poudarjati, saj vsakdo ve, da mladiči sesalcev v prvi mladosti živijo izključno ob mleku. Pa tudi vobče moramo mleko šteti med najboljšo človeško hrano, saj je znano, da so mlekojedi narodi razmeroma bolj zdravi od drugih. Mleko ima vse za rast in vzdrževanje telesa potrebne snovi v sebi. Razmerje posameznih sestavin mleka pa ni vedno enako; posebno prvo mleko (mlezva), namenjeno novorojenemu mladiču, se zelo razločuje od poznejšega mleka, ki pa tudi posamezne sestav-

¹⁾ Yoghurt, joghurt ali enostavno jogurt je turška beseda (naglašena na zadnjem zlogu: jogúrt) in pomeni kislo mleko.

vine more imeti v precej različnem razmerju v sebi. Po dr. Kirchnerju ima mleko v sebi:

vode	83 — 90	‰, povprečno	87·65‰	‰ suhe
suhe snovi	10 — 17	„	12·35 „	snovi:
tolšče	0·8 — 0·8	„	3·40 „	27·53
beljakovin	2·3 — 4·3	„	3·70 „	29·95
mlečnega sladkorja	3·0 — 6·0	„	4·50 „	36·44
solí (pepela)	0·6 — 0·9	„	0·75 „	6·08

Ta pregled kaže, da se v mleku poleg vode nahaja tolšča, potem beljakovine, mlečni sladkor in neorganske soli (pepel). Vse te snovi so hranilne snovi, ki jih človek neobhodno potrebuje; zato je mleko tako tečna hrana.

Žal pa, da je sveže mleko tako malo stanovitno. Vplivu toplote in majhnih organizmov (glivic), ki jih je povsodi vse polno, je tako podvrženo, da se prav kmalu izpremeni. Vsled tega skušajo mleko na razne načine ohraniti in presnoviti, oziroma predelati v različne mlečne izdelke, ki so trpežnejši in se lažje hranijo. Tako n. pr. se iz svežega mleka pripravlja zgoščeno mleko, ki se v nepredušno zaprtih posodah dolgo časa vzdrži porabno, in najrazličnejše vrste sira. Iz mleka se tudi dobiva presno in kuhano maslo. Poleg tega se po nekaterih izpremembah dobivajo tudi manj trpežni mlečni izdelki, ki pa imajo vsled posebnih svojstev poseben pomen kot človeška hrana, in so včasih obenem tudi zdravila, kakor na prim. kumis, kefir, jogurt i. t. d. Tukaj si bližje ogledamo le jogurt.

Kakor sem že v začetku omenil, se jogurt pripravlja iz kuhanega, svežega mleka. Mleko se zato kuha, da se uničijo kali živih bitij (plesni, bakterije i. t. d.), in se mu potem dodajo samo tisti bacili, ki so značilni za dober jogurt. Ti bacili se v mleku razmnožujejo in presnavljajo mlečni sladkor v mlečno kislino. Mlečna kislina zakrknje beljakovine, in ona sama v prebavilih ugodno učinkuje, tako da jogurt ni le dobra hrana, ampak tudi razkužuje prebavila, varuje bolezní in tudi bolezní zdravi.

Jogurt se v posebno obilni meri pripravlja na Balkanu, kjer je — rekel bi — prava narodna jed. In ker so balkanski narodi krepki, zdravi in trdoživi, pripisujejo uživanju jogurta, da tamkaj toliko ljudi doseže visoko starost. Dočim je na prim. v Nemčiji skoraj med milijonom ljudi samo en stoleten človek, pride na Bolgarskem že na tisoč ljudi en stoletnik.

Vrednost jogurta je prvi znanstveno dognal bolgarski zdravnik dr. Grigorov, potem so ga pa v Parizu nadalje preiskovali in so delali z njim poskuse. Dr. Dybowski je osamil iz njega jogurtov ferment (glivice cepeljivke) in dr. Mečnikov je iz svojih poskusov izvajal praktične nauke. Iz Pariza se je jogurt začel širiti po ostali Evropi, kjer so ga mnogi znanstveniki in zdravniki vsestransko preskusili in ocenili. Uspehi njih preiskav so jako ugodni. O njih je bilo objavljenih mnogo razprav po zdravniških in strokovnih listih. Ta spis podaja kratek posnetek o bistvu in pomenu jogurta.

Jogurtov ferment, ki mu tudi maja, Bolgari pa zakvasa pravijo, obstoji iz treh bakterij. Med njimi je najvažnejši bolgarski bacil (*bacillus bulgaricus*), ker je najbolj trdoživ, najkrepkejši in najdelavnejši, ker največ mlečnega sladkorja izpremeni v mlečno kislino (2·5‰ mlečne kisline). Dočim iz zraka došle bakterije, razkrajajoče v mleku mleč. sladkor v mlečno kislino, začno pomalem delovati že pri 12—15°, najkrepkeje delujejo pri toplini 32—38°, a pri 40—45° že pojemajo, bakterije jogurtove zakvase najkrepkeje delujejo pri toplini 45°, pa tudi pri višji toplini ne omagajo. Mlečna kislina zakrknje beljakovine in jih izpremeni v lahko prebavne snovi.

Užita hrana pride iz ust zdrobljena in strta (zgrižena) ter s slino pomešana skoz požiralnik v želodec, kjer se pomeša s kislim želodčnim sokom. Iz želodca gre v tanko črevo, kjer se ji primešajo želodčni sokovi, in od tod v mastnik, od koder se neprebavljeni deli izločijo. Z užito hrano pride v prebavila nebroj raznih bakterij, ki jih nekaj takoj pogine, nekatere pa tudi v telesu žive in dobro uspevajo; posebno v alkalni vsebini mastnika živi na milijone gnilobnih bakterij, ki s svojim živlenskimi delovanjem in presnavljanjem tvorijo strupene snovi (toksine), neprestano zastrupljajoče naše telo. Posebno mnogo takih strupov se dela v mesojedcih, ki jim neprebavljene beljakovine v mastniku razpadajo in gnijo ter dajo gnilobnim bakterijam izborna hrana. Tvorjenje in prehajanje teh strupov v telo je takozvano samozastrupljanje.

Proti samozastrupljanju se sicer brani že telo samo, ker te strupe izločujejo jetra in ledice, nekatere druge žleze pa izkrgavajo protistrupe; toda vedno zasedanje slabi telo neprestano, dasi počasi, in gloda ob življenju. Posebno tedaj, če ti organi sami zbole, se telo samo ne more več braniti. Samozastrupljanje smatra Mečnikov za vzrok prezgodnjega staranja, in kot sredstvo proti zgodnjemu staranju priporoča tako prehranjevanje, da se v črevih po mogočnosti omeji razpadanje, da se uničijo ali vsaj omeje škodljive glive (bakterije). Za tako sredstvo smatra jogurt.

Mlečna kislina, ki se razvija v jogurtu, slabi in uničuje bakterije v prebavilih ter s tem preprečuje samozastrupljanje. Iz tega vzroka se jogurt priporoča za hrano kot razkužilno sredstvo za prebavila. Bolgarski bacil kot krepko in trdoživo bitje izlahka prenese kisli želodčni sok ter preide iz želodca v tanko črevo in v mastnik, se tamkaj prilagodi in dalje razmnožuje. S tem so pa ogroženi drugi bacili, ki kot slabejši v boju vedno bolj slabe in končno onemorejo. Jogurt torej izborna služi onim, ki v veliki meri žive ob mesu ter vsled tega trpe na neugodnih posledicah take hrane.

Bolgarski bacil se pa v črevih krepkeje razvija, če dobiva zadostne hrane. Balkanci večkrat uživajo jogurt s sladkorjem. Toda navadni sladkor žilice kmalu posrkajo. Če uživamo tako hrano, ki na prim. v sebi naha-

jajočega se sladkorja ne odda takoj telesu, ampak se počasi prebavlja, oziroma počasi prehaja iz prebavil v telo, dobiva tudi bolgarski bacil v mastniku obilne hrane ter se tem bujnejše razvija in krepkeje učinkuje. Berthelot (beri: Bertló) je dognal, da imajo datelji tak sladkor v sebi, ki pride daleč dol v čreva, zato Mečnikov priporoča z jogurtom obenem uživati datelje.

Pa ne samo preprečuje, ampak tudi zdravi jogurt boleznim. Iz tega, kar smo doslej izvedeli o jogurtu, že sami lahko sklepamo, da mora biti v prvi vrsti zdravilo proti boleznim v prebavilih in proti onim, ki nastajajo vsled slabe prebave. Ni pa jogurt priporočen takim bolnikom, ki trpe vsled preobilne kisline v prebavilih. V tem slučaju bi jogurtova kislina neprimerno le povečala. Ne bom našteval, pri katerih boleznih so zdravniki dosegli z jogurtom uspehe; v bolezni zdravnik za vsak slučaj posebej določi dieto in način zdravljenja.

Pri nekaterih boleznih človek po prestani bolezni še dolgo časa nosi v sebi kali bolezni ali jih celo tudi izločuje, na prim. pri legariju, koleri, griži i. dr. Takim ljudem pravimo bacilonosci. Njim bacili nič ne denejo, zelo opasni so pa drugim ljudem, ker jih lahko okužijo. Takim bacilonoscem so z jogurtom odpravili kužne kali v par tednih.

Če nakratko povzamemo, porečemo, da je jogurt izborna lahko prebavna hrana, ki telo krepi, ga razkužuje, varuje bolezni, pa tudi bolezni zdravi. V bolezni je pa treba vprašati zdravnika za navodila. Jogurt torej zasluži, da se razširi med vse sloje, tem bolj, ker mleko z ozirom na svojo redilnost in v primeri s hranili ni drago.

Pripravljanje jogurta je zelo preprosto. Mleko se zavre in kuha približno četrte ure, da se v njem ugonobe organizmi (bacili, plesni i. t. d.), potem se pa ohladi na 45—50° ter se zakvasi z jogurtovimi bacili. Nato mora mleko zdržema biti približno 45° gorko, dokler ne zakrknje. To se zgodi, če je bila zakvasa dobra, v približno dveh urah. Sesedlo mleko se potem postavi na hladno, da se preveč ne skisa, ampak obdrži prijeten okus. Jogurt, ki je bil 6 do 8 ur na hladnem, je že poraben in ostane poraben 2 do 3 dni.

Za pripravljanje jogurta je poleg mleka v prvi vrsti potrebna zakvasa. Zakvasa je suha, v podobi praškov in pločic, in pa tekoča. Tekoča zakvasa je boljše, ker je čistejša in ima navadno boljše, t. j. krepkejše jogurtove bacile (ferment) v sebi. Suh jogurtov ferment se dobiva pri tvrdki »Gebrüder Hiller«, Gratkorn bei Graz, steklenica po 3 K 50 vin., in pločice v škatljah po 3 K 50 v; tekoč ferment pod imenom »Yoghurtogen« (jogurtotvorec) pa pri tvrdki »M. Groll«, Wien, I., Schottenring, 28, v škatljah po 1 K 60 v s poštnino vred. V vsaki škatljici je pet stekleničic in v vsaki stekleničici zakvase (jogurtotvorca) za 1 liter mleka.

Za določanje toplote je potreben toplomer. Pri Grollu se taki, nalašč v ta namen narejeni toplomeri dobivajo po 1 K 20 v, s poštnino vred pa po 1 K 50 vin.

Za vzdrževanje enakomerne toplote so sestavili raznovrstne priprave. Kaj pripravne take priprave ima v zalogi Groll na Dunaju po 6 K, s poštnino vred po 7 kron 50 vin.

»Nehaj vendar!« poreče ta in oni. »Če si moram oskrbeti toliko priprav in imeti toliko sitnosti, rajši jogurta sploh ne jem, ali pa uživam navadno kislo mleko.« — Stvar pa ni tako huda, kakor se na prvi pogled vidi, in tudi tako draga ne. Kdor hoče, si jogurt lahko pripravlja prav poceni in prav preprosto. Imeti seveda mora mleko in toplomer in v začetku zakvaso.

Ko se opoldne kuha kosilo, se lahko skuha tudi mleko, ki se potem ohladi na primerno toplino, zakvasi na prim. v steklenici za ukuhano sadje, zamaši, zavije v cunj in postavi na dve polenci v kot na štedilnik. Tamkaj mirno stoji brez vsake priprave, dokler ne zakrknje. Na štedilniku je potem, ko se je skuhalo kosilo, nekako ravno prav toplo za pripravljanje jogurta.

Zakvasa (jogurtotvorec) je seveda v začetku na vsak način potrebna. Ko pa imamo jogurt, lahko z njim zakvasimo mleko. V jogurtu je nebroj jogurtovih bacilov. Če vzamemo 1—2% jogurta in ga v majhni množini mleka, ki ga mislimo zakvasiti, skrbno razdelimo, dobimo prav dobro zakvaso, ki jo vlijemo v mleko in dobro premešamo. Na ta način z enkratno porabo kupljene zakvase lahko delamo jogurt par tednov. Predolgo si pa tudi ne smemo na ta način pomagati, ker sčasoma pridejo v mleko tudi druge glive. Zato je dobro, če se od časa do časa zakvasa nanovo naroči.

Iz tega je razvidno, da se jogurt lahko pripravlja tudi s prav majhnimi stroški in da bi bilo za marsikoga zelo koristno, če bi ga užival ne samo nekaj tednov kot zdravilo za poskušnjo, ampak splošno kot tečno in lahko prebavno hrano.

Fr. Štupar.

Penzijsko zavarovanje.

Splošni pokojninski zavod za uslužbence. Poročilo o 4. občnem zboru tega zavoda posnamemo sledeče zanimivosti: Predpisane premije so se leta 1911. zvišale za $\frac{1}{5}$ t. j. na 25,341.220 K (21,271.20 K l. 1910), število zavarovancev pa za $\frac{1}{6}$ t. j. na 108.311 (92.465). Seveda so vsled tega narasli upravni stroški za $\frac{1}{3}$ in so znašali 1,457.178 K (1,093.729 K), kar znači 5.75% predpisanih premij ali 13 K za vsakega zavarovanca. Pri zavodu je bilo l. 1911. 455 uradnikov in slug. Od vseh v dobi od l. 1909. do 1911. predpisanih premij v znesku 67 milijonov kron, ni bilo do konca l. 1911 vplačanih 20 milijonov kron. Ta visoki zaostanek utemeljuje zavod s tem, da velik del delodajalcev, ki se je pritožil proti zavarovalni obveznosti, ni hotel plačati premij, sklicuje se na odločilno moč zakona. — L. 1911. se je izplačalo na nezgodnih invalidnih rentah (za ponesrečence in njihove zaostale) 14.526 K; glavnice, ki so potrebne v kritje teh rent, so znašale 155.740 K. Na enkratnih odpravninah zaostalim umrlih zavarovancev se je izplačalo 417.780 K. Prav posebno pa so šli kvišku

1909 t. j. onega dne, ko je v prvič potegnil tukaj svojo plačo. V tozadevni vlogi se je opiral na dejstvo, da za obdavčenje ni mero dajen dan, ko se sklene pogodba, temveč dosega prve plače, zakaj če bi službe ne nastopil, bi tudi plače ne prejel in davek bi se ne mogel predpisati. Upravno sodišče pa se ni oziiralo na te razloge. Ostalo je pri svoji, že 3. julija 1907 izrečeni razsodbi, da se začne davčna obveznost za osebo, ki dobi stalno plačo šele prvega prihodnjega meseca, že v tistem mesecu, v katerem se je izvršil nastop službe, ne pa šele s prihodnjim mesecem.

*

Zasebna raba ključev za kupeje — prepovedana. Za potujoče občinstvo je važna razsodba sodišča v Somboru, ki je obsodilo potnika, ki ga je dobil vlakovodja v posesti omenjenega ključa in mu ga hotel odvzeti, da se je vmešaval v uradni posel, ker mu ni hotel ključa izročiti. Sodba sloni na dopisu ravnateljstva e. kr. državnih železnic, da ni razen sprevodnikov in kontrolnih organov nihče upravičen, imeti označeni ključ. Sprevodnik je imel tedaj popolnoma prav, ker je hotel ključ odvzeti in ker se je potnik temu zoperstavljal, ga je oviral v izvršitvi službe.

*

Osební davek od popotnih dijet trgovskega uslužbenca. Upravno sodišče je 11. novembra 1911 razsodilo sledeče: Pavšal, ki ga dobiva uslužbenec poleg svoje stalne plače za službene izdatke in stroške, spada med prejemke iz službenih dohodkov. Ako pozove komisija stranko, da dokaže, če je ta pavšal res porabila za ta namen, mora to tudi storiti. Če pa se ji dokaz ponesreči, ali če ga ne doprinese, ima komisija pravico, izreči, da spada ta pavšal med davku podvržene dohodke.

*

Odškodnina za dopust. V časopisu „Industrie“ čitamo, da je dunajsko trgovsko sodišče izreklo v tem oziru važno razsodbo. V tej je izreklo, da delojemalcem ni upravičen zahtevati naknadno namesto odklonjenega mu dopusta denarno odškodnino, ako je bil svojčas s to odklonitvijo zadovoljen. V razlogih navaja imenovano sodišče, da v postavi o denarni odškodnini za odpust ni govora. Taka kompenzacija bi pa tudi onemogočila namene postavodaje. Zakon vendar hoče delojemalcu nuditi nekaj počitka, kar se pa seveda ne doseže z denarno kompenzacijo. In ako bi bile te remuneracije dopustne, bi se takoj udomačile, saj bi se delodajalci na ta način lahko izognili zakonu. Pa tudi delojemalci bi prišli ob nameravan dobiček, ker bi delodajalci to remuneracijo vračunavali v plačo.

*

Obrtno-pravni značaj nižjih trgovskih uslužbencev. Upravno sodišče je dne 27. oktobra 1911 razsodilo, da se prišteva delavec, ki v trgovini razklada in naklada blago ter hodi po isto, osebam, ki jih rabimo pri nižjih pomožnih službah v obrtu (§ 27, lit. d obrtn. reda). Na te osebe se zakon o trgovskih uslužbencih ne nanaša, pač pa obrtni red.

*

Duplikati delavskih knjižic so koleka prosti. Uradno se razglašá, da je finančno ministrstvo z razpisom z dne 2. dec. 1911, št. 83738 izreklo, da so omenjeni duplikati v zmislu § 80, obrtnega reda koleka prosti.

Društvene vesti.

† Umrl je 1. julija t. l. večletni član našega društva gospod Fran Čuden, trgovec v Ljubljani. Pogreba se je udeležil odbor po deputaciji. Bodi vrlemu možu, ki smo ga prerano izgubili iz svojih vrst, zemljica lahka in ohranjen prijazen spomin.

*

Himen. Poročil se je dne 23. junija t. l. dolgoletni član našega društva gospod Konrad Brezovšek, trgovski potnik v Ljubljani, z gospo Ivanka Čamernik, imejteljico tvrdke Čamernik v Ljubljani. Novoporočencema naše najiskrenejše čestitke!

*

Čeke so poslali: Franc Crobath, Kranj; Brata Kobé, Novo mesto; F. Kutin, Postojna; Br. Nastopil, Dunaj; Friderik Skušek, Metlika; Oton Schmidt, Ljubljana. Hvala!

*

Izkaz društvene posredovalnice v Ljubljani. Sprejme se: 1 korespondent, 1 poslovodja, 1 potnik, 10 pomočnikov mešane stroke, 2 pomočnika železninske stroke, 3 pomočniki špeci-rijske stroke, 2 kontoristinji, 4 prodajalke in 4 učenci. — Službe iščejo: 4 knjigovodje, 2 korespondenta, 2 kontrolista, 3 poslovodje, 2 potnika, 4 skladiščniki, 21 pomočnikov mešane stroke, 5 pomočnikov železninske stroke, 6 pomočnikov manufakturne stroke, 12 pomočnikov špeci-rijske stroke, 2 pomočnika modne in galanterijske stroke, 24 kontoristinji, 11 blagajničark, 17 prodajalk, 6 učencev in 4 učenke. Posredovalnica posluje za delodajalce in člane društva brezplačno, za druge pa proti mali odškodnini.

Trgovsko bolniško in podporno društvo v Ljubljani.

Občni zbor se je vršil dne 9. t. m. ob navzočnosti 56 članov.

Zborovanje otvori gosp. društveni ravnatelj Alojzij Lilleg, predstavi gosp. oblastvenega zastopnika, magistr. svetnika Ivana Šešeka, kot zapisnikar posluje društveni tajnik g. Ivan Volk. Gosp. predsednik konstatira sklepčnost, imenuje overovateljem gg. Frana Železnika in Josipa Polaka, odmeni žalnico v letu 1911 umrlim članom, se spominja osobito gosp. Frana Regorschka, ki je bil redni član 51 let in ni nikdar kaj zahteval od društva.

Računsko poročilo o poslovanju in stanju se ne prebere, ker so vsi člani že prejeli tiskano letno poročilo. V imenu revizijskega odseka o pregledanju računskih zaključkov in skontiranju imovine poroča g. Anton Škof, da se je našlo vse v redu, ter predlaga, da se podeli ravnateljstvu absolutorij. Se soglasno sprejme.

Enkratne fakultativne podpore, ki jih je dovolilo ravnateljstvo tekom leta 1912 v znesku K 600[—], se odobre. Mesečna podpora za leto 1912 se podeli 11 članom v skupnem znesku K 6.480[—].

V revizijski odsek za leto 1912 so se volili vsi dosedanji člani in sicer gg.: Ivan Kmet, Ivan Kostevc, Anton Škof, namestnikom pa gg. Josip Sekula in Silvester Škerbinec.

V ravnateljski odbor se volijo naslednji člani, ki so dobili po 49 glasov, in sicer gospodje: Josip Derčar, Ivan Jelačin st., Alojzij Lilleg, Konrad Lisac, Ivan Mejač, Ladislav Pečanka, Ivan Samec, Andrej Šarabon in Ivan Volk.

Na predlog ravnateljstva se imenuje 5 članov, ki so že nad 50 let društveniki, častnim članom, in sicer sledeči gg.:

Ivan Fabian, zasebnik in posestnik, je član 62 let, Herman Halbensteiner, zasebnik in posestnik, je član 56 let, Alojzij Kraschowitz, zasebnik in posestnik, je član 56 let, Vaso Petričič, vitez Franc Jožefovega reda, častni meščan, zasebnik in posestnik, je član 51 let, Karel Weber, zasebnik in posestnik je član 51 let.

O prizivu dveh članov na občni zbor glede povračila bolniških stroškov poročamo, da se je pri enem članu poravnala zahteva pred občnim zborom, druga pritožba se je rešila na predlog g. Alberta Gaber v zmislu ravnateljskega sklepa.

Ker je s tem dnevni red izčepan, zaključí predsednik zborovanje.

Tvornica za stole

Fran Švigelj na Bregu, pošta Borovnica

izdeluje lepe in trpežne stole iz vpognjenega lesa
po najnižjih cenah.

Za obilna naročila se priporoča

Fran Švigelj.

100%

čistega dobička

zaslužite z **Mastinom**,
to je redilni in varstveni prašek za
vsako živino.

Podobna zahvalna pisma dobim vsak dan!

Gospod lekarnar Trnkóczy, Ljubljana.

Ker sem razprodal, prosim zopet 250 za-
vojčkov Mastina.

Sem že večkrat naročal in Vam naznanjam,
da kmetovalci hvalijo Mastin.

Josip Schmidl, trgovec
Thalern, pošta Hollenburg (Nižja Avstrija).

Vinko Majdič

lastnik valjčnega mlina v Kranju.

Priznано najboljši

mlinski izdelki in zlasti

izborna pšenična moka.

Domoljubne slovenske trgovce opozarjamo na

toaletno milo, stearinove

:: in parafinove sveče ::

v korist družbi sv. Cirila in Metoda v Ljubljani

katere izdeluje in razpečava

== **J. Pilnáček** ==

tovarnar

Kralj. Gradec (Hradec Králové) Češko.

Podpirajte Družbo sv. Cirila in Metoda in vpeljite
te izdelke v svojih trgovinah.

Spreten uradnik

se išče za večje tvorniško podjetje. — Kristjan, 22 do
28 let star, neoženjen, popolnoma zmožen slovenskega
in nemškega jezika. Obča in trgovska izobrazba.

Ponudbe pod: A. B. na upravo tega lista.

Priporočamo našim gospodinjam **pravi** : **FRANCKOV** :

kavni pridelek s tovarniško znamko : kavni mlinček :

iz **zagrebške tovarne.**

Varstvena znamka.

Delniška družba združenih pivovaren Žalec in Laški trg

== v Ljubljani ==

➡ priporoča svoja svetla in črna piva. ➡

ZVEZDNE TKANINE & „HERMES“

s postavno zavarovano znamko **zlate repate zvezde**, priporočamo gospodom trgovcem v nakup.

ZVEZDNO TKANINO je dobiti le v najboljši kvaliteti raznega manufakturnega blaga. — Oddaja se samo na debelo.

Podjetje ZVEZDNIH TKANIN in zaloga tovarne Liesing.

Imetelja:

Brata Vokač v Ljubljani

Šelenburgova ulica šte. 5.

Ljubljanska kreditna banka v Ljubljani

Podružnice v CELOVCU, TRSTU, SPLJETU, SARAJEVU, GORICI in CELJU.

Kupuje in prodaja vse vrste rent, zastavnih pisem, prioritet, komunalnih obligacij, srečk, delnic, valut, novcev in deviz.

Promese izdaja k vsakemu žrebanju.

Delniška glavica K 8.000.000.—. Rezevni zaklad K 800.000.—

Zamenjava in eskomptuje izžrebane vrednostne papirje in vnovčuje zapale kupone.

Daje predujme na vrednostne papirje.

Zavaruje srečke proti kurzni izgubi.

Vinkuluje in devinkuluje vojaške ženitninske kavcije.

— Eskompt in inkasno menic. — Borzna naročila. —

Denarne vloge sprejema

v tekočem računu ali na vložne knjižice proti ugodnim obrestim. Vloženi denar obrestuje od dne vloge do dne vzdiga s

4¹/₂% čistih.

Promet s čeki in nakaznicami.

Smrt konkurenci

jaz ne želim, temveč vsakemu trgovcu velik dobiček, kar je pa le mogoče, ako dobavlja storjeno blago iz

**Jugoslovanske izdelovalnice perila
R. Stermecki, Celje.**

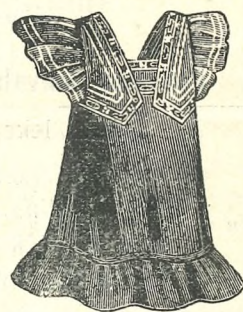
Poskusite!

Nikakšen riziko!

Poskusite!

Vzorčne pošiljatve franko.

Neugajajoče se vzame nazaj.

Umetni zobje.

Brez ruvanja zobnih korenin se ustavljajo ameriški umetni zobje, posamezno ali cela zobovja, izvzemši nedelje in praznike vsak dan od 8. ure zjutraj do 6. ure zvečer v konc. zobarskem ateljeju

O. Seydl, Ljubljana, Stritarjeva ulica 7.

Mestni trg 15.

priporoča svojo bogato zalogo vsakovrstnih dežnikov po najnižjih cenah.

Mestni trg 15.

priporoča svojo bogato zalogo vsakovrstnih solnčnikov po najnižjih cenah.

J. Kopač, svečar v Gorici.

Med

jako dober za pecivo ali zdravilo,

izpitani pomladanski :: :: ::

čebelni pitanec :: :: ::

Cene so jako zmerne, na kar posebno opozarjamo g. trgovce.

**Spominjajte se sklada
za Trgovski dom!**

Delniška glavnica K 6.000.000.

Rezervni fond okoli K 300.000.

JADRANSKA BANKA, FILIJALKA V LJUBLJANI

Šelenburgova ulica šte. 7 (nasproti glavne pošte).

Kupuje in prodaja: vrednostne papirje, rente, obligacije, zastavna pisma, prioritete, delnice, srečke itd. — Valute in devize. — Predjmi na vrednostne papirje in blago ležeče v javnih skladiščih. Promese k vsem žrebanjem.

Menjalnica.

:: Vloge na knjižice od dneva vložitve ::

4 1/2 %

do dneva dviga, rentni davek plačuje banka iz svojega. — Na tekoči in žiro-račun po dogovoru. — Živahna zveza z Ameriko. — Akreditivi.

Centrala v Trstu.

Eskomptuje: menice, devize in fakture. Zavarovanje vrednostnih papirjev proti kurzni izgubi. — Revizija žrebanja srečk itd. brezplačno. — Stavbni krediti. — Rembours-krediti. — Borzna naročila. Inkaso.

Filialka v Opatiji.

Ne bodete obžalovali, ako zahtevate vzorce in cenik

jajčnih rezancev in makaron

od tvrdke Brata Zatka. To so specialitete prve vrste.

Češ. Budejovice **BRATA ZATKA** Češ. Budejovice.

c. in kr. dvorna zalagatelja.

Slovenska trgovska šola v Ljubljani,

Kongresni trg šte. 2,

s pravico javnosti vsled razpisa c. kr. ministrstva za bogočastje in uk z dne 20. avgusta 1911, št. 14.649.

Sprejemno naznanilo.

V dvorazredno Slovensko trgovsko šolo v Ljubljani se bodo sprejemali učenci dne 6. in 7. julija ter 16. septembra t. l. od 10. do 12. ure dopoldne.

V pripravljalni razred se sprejemajo učenci, ki so stari vsaj 13 let ter so dovršili najmanj štiri razrede ljudske šole.

V I. letnik se sprejemajo učenci, ki so stari najmanj 14 let in ki napravijo posebno sprejemno skušnjo. Brez sprejemne skušnje se sprejmejo v I. letnik le učenci, ki so vsaj z zadostnim uspehom dovršili 4. razred kake srednje ali meščanske šole.

Pri sprejemu imajo prednost sinovi trgovcev in obrtnikov.

K vpisu naj pridejo učenci v spremstvu staršev ali njih namestnikov ter naj prinesejo seboj **krstni list, zadnje šolsko izpričevalo in K 15**— vpisnine in prispevka k učilom.

Ostala pojasnila daje — tudi pismenim potom —

ravnateljstvo.

„Zvezdna“ cikorija iz „Prve jugoslovanske tvornice za kavne surogate v Ljubljani

se prodaja v korist „Trgovskemu domu“ in „Podpornemu skladu“ društva „Merkur“.

— Slovenski trgovci in trgovski sodelavci, priporočajte ta izvrstni slovenski izdelek! —

J. KOSTEVČ

trgovina z manufakturnim blagom in krojaškimi dodatki na drobno in debelo.
Ljubljana, Sv. Petra cesta št. 4 in 5.

Cene strogo solidne, postrežba točna.

Vzorci na zahtevo poštne prosto.

J. Knez, Ljubljana

trgovina z žitom in dež. pridelki.
Valjčni mlin na Beričevem.

Priporoča svoje najboljše mlevske izdelke.

Češkoslovanska tovarna voščenega blaga in sveč Maryško & drug Brodec - Železni Brod (Češko)

— ponuja po najnižjih cenah: —

Cerkvene sveče vseh vrst, svetlo in mirno gorljive, kar je edino naša specijalitet; zvite sveče v najrazličnejših oblikah.

Priporoča nadalje stearinove namizne sveče izborne kakovosti, sveče iz parafina, božične svečke in sveče za lestence.

Cene najnižje; gg. trgovci dobe za prodajo zelo ugodne pogoje. Blago pošiljamo franko do vsake postaje.

Od čistega dobička odpade 2% v slovenske narodne namene.

Vzorci na zahtevanje zastoj in franko.

Najbolj varno naložen denar!

Denarnega prometa do 31. decembra 1911 nad 614.5 milijonov kron.

Stanje hranilnih vlog nad **42 milijonov** kron.

Največja slovenska hranilnica!

Rezervni zaklad nad 1,300.000 kron.

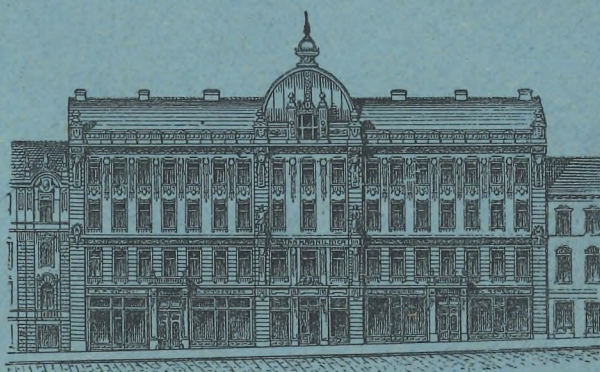
MESTNA HRANILNICA LJUBLJANSKA

V LJUBLJANI, v lastni hiši, v Prešernovi ul. št. 3

sprejema vloge vsak dan in jih obrestuje po $4\frac{1}{4}\%$ brez odbitka. Nevzdržene obresti pripisuje vsakega pol leta h kapitalu. Sprejema vložne knjižice drugih denarnih zavodov kot gotov denar.

Denar in knjižice se lahko pošiljajo po pošti.

Za varnost vloženega denarja jamči zraven rezervnega zaklada še mestna občina ljubljanska z

vsem premoženjem in z vso davčno močjo. Izguba vloženega denarja je nemogoča, ker je po pravilih te hranilnice, potrjenih po c. kr. deželni vladi, izključena vsaka špekulacija in izguba vloženega denarja.

Za varčevanje ima vpeljana lične **domačo hranilnike**, v podpiranje slovenskih trgovcev in obrtnikov pa **kreditno društvo**.

Posoja na zemljišča po 5% in proti poplačevanju dolga po najmanj $\frac{1}{2}\%$. — Dolžnik pa more svoj dolg poplačati tudi poprej, ako hoče. — Posoja se tudi na menice in vrednostne papirje.

Slovenski Trgovski Vestnik.

Glasilo slov. trgovskega društva „Merkur“, „Slov. trgovskega društva v Celju“ in „Slov. trgovskega in obrtnega društva v Mariboru“.

Vsebina:

- 1.) *Val. Žun*: Prihranki naših „Amerikancev“.
- 2.) *Dr. K. Hinterlechner*: Praktiška geologija.
- 3.) *Fr. Štupar*: Kulturna zemljišča v totranski državni polovici.
- 4.) *Just Piščanec*: Uvod v carinstvo.
- 5.) Penzijsko zavarovanje.
- 6.) Iz trgovske prakse.
- 7.) Slovensko trgovsko in obrtno društvo v Mariboru.
- 8.) Raznoterosti:
Naša carinska in trgovska negotbena politika. —
Demokratiziranje avstrijskih državnih rent. — Bo-

sanski rudokopi in železarski kartel. — Socialno zavarovanje na Angleškem. — Izvoz mesa iz Srbije. — Avstro-ogrška trgovinska bilanca. — Jesenski promet na železnicah. — Kaj nam obeta sadno drevje in vinska trta. — Kako kažejo polja in travniki. — Čebelarsko društvo za Spodnje Štajersko. — Hudo ogroženje avstrijske industrije na Ogrskem. — Kolinska tovarna. — Koliko se v Avstriji piva vari. — Sprememba na japonskem prestolu in gospodarsko stanje na Japonskem. — Dogovor glede kontingenta avstro-ogrskih producentov bombaža. — Nazadovanje avstrijskega ribarstva. — Organizacija avstrijske in ogrske vžigalne industrije.

9.) Društvene vesti.

Izhaja petnajstega dne vsakega meseca.

Cena za celo leto pet kron. Posamezna številka 50 vinarjev.

Člani slovenskega trgovskega društva „Merkur“ in slovenskih trgovskih društev v Celju in Mariboru dobivajo list brezplačno.

Cena oglasom: Petit vrsta enega razpredelka stane pri enkratni objavi 25 h, pri dvakratni objavi 20 h, pri trikratni objavi 15 h, pri šestkratni objavi 12 h in za celoletno objavo 10 h. Za oba razpredelka velja dvojna cena.

Uredništvo in upravništvo: Ljubljana, „Narodni dom“.

Izdaja in zalaga slovensko trgovsko društvo „Merkur“.

Odgovorni urednik: Ivan Volk.

Tisk „Narodne tiskarne“ v Ljubljani.

Razpošiljanje
blaga na vse
kraje sveta!
Najcenejša, naj-
večja eksport-
tvrdba!

Prosim, zahte-
vajte veliki
cenik, ki se
ošlje zastonj
in poštne
prosto!

Najboljše ure sedanjosti so z znamko
„IKO“.

— Dobi se samo pri tvrdki —

H. Suttner

Mestni trg (nasproti rotovža) Sv. Petra cesta 8.

**Velika izbira zlatnine,
srebrnine, kinasrebra**

— po najnižjih cenah. —

Cenik zastonj in poštne prosto.

Lastna tovarna ur v Švici.

Tovarniška znamka „IKO“.

Avgust Agnola

v Ljubljani, na Dunajski cesti šte. 13

priporoča svojo izborno zalogo

steklenega blaga za namizje gostiln, kavarn,
zasebnikov itd., kakor tudi porcelan, svetilke,
okvire, ogledala in vse v to stroko spadajoče predmete.

Izdelovatelj cerkvenih oken po nizkih cenah.

prijatelj moj.

Gre na vsako pot z menoj!

Ker se večkrat z njim krepčam,

Vedno zdrav želod'c imam!

Najboljše krepčilo želodca!

Sladki in grenki.

Pazite na pristnost!

Posebno na kolodvorih!

Postavno varovano.

Slovenci!
zahtevajte povsod
vžigalice

družbe

sv. Cirila in Metoda.

Zaloga pri tvrdki

Ivan Perdan
v Ljubljani.

Riunione Adriatica
di Sicurta.

Zastopstvo za Kranjsko:

tvrdba

Ivan Perdan
v Ljubljani.

Ugodna prilika!

Trgovci pozor!

Veliko gospodarsko poslopje

z raznimi prostori na prijaznem solnčnem kraju tik glavne deželne ceste v trgu na Gorenjskem se **prostovoljno prodaja** pod ugodnimi pogoji. Za vsakega trgovca pripravno in večje podjetje. — Zraven nahajajoča se **hiša** s staro, obče znano, dobro gostilno se **odda v najem** eventuelno **prodaja** zaradi rodbinskih razmer. — Vpraša se v upravnistvu „Slovenskega trgovskega vestnika“.

Slovenski trgovci!
Prispevajte za
Trgovski dom!

Jernej Bahovec
Ljubljana

Sv. Petra cesta št. 2. ☼ Filijalka: Resljeva cesta št. 7.
Trgovina papirja, papirnatih vreč, pisalnega in risalnega orodja, šolskih knjig in zvezkov, kipov slovenskih pisateljev itd. itd.

Največja zaloga

usnja

domačega in inozemskega izdelka na drobno
in na debelo kakor tudi

vseh čevlarskih potrebščin
po najnižjih cenah.

J. MARCHIOTTI

Ljubljana, Sv. Petra cesta.

Trgovina

s špecerijskim blagom.

Točna in solidna postrežba!

Trgovina z moko in

deželnimi pridelki.

Ljubljana

A. ŠARABON

Ljubljana

priporoča svojo novourejeno glavno

zalogo rudninske vode.

Velika pražarna za kavo
in mlin za dišave

z električnim obratom.

Na drobno in na debelo!

Zaloga brinja in sliv
za žganjekuho.

 Največja zaloga železnine v Ljubljani

je pri

Franc Stupica

na Marije Terezije cesti

zraven Figabirta.

Tu se dobe vedno najnovejše slamo-
reznice, mlatilnice, gepelni, čistilnice
in vsi drugi poljedelski stroji, traverze,
železniške šine, najboljši cement,
lepenka in pločevina za strehe,
štorja za strope, okovi za okna in
vrata, štedilniki, peči, nagrobni
križi, pumpe za vodo, vino in gnoj-
nico, najlepša kuhinjska oprava,
razni plugi, železne brane, vsako-
vrstno orodje za kovače, ključavni-
čarje, kleparje, mizarje, zidarje in
tesarje, sploh vse v železninsko trgo-
vino spadajoče.

Postrežba točna in poštena. Cene zmerne.

Ustanovljena 1882. Pošt. hraniln. rač. št. 828.406. Telefon št. 185.

Kmetska posojilnica - ljubljanske okolice -

registrovana zadruga z neomejeno zavezo

v Ljubljani, na Dunajski cesti 18, v Ljubljani

— v lastnem združnem domu —

je imela koncem leta 1909 denarnega prometa

K 81,116.121.11

— upravnega premoženja —

K 20,775.510.59

Obrestuje hranilne vloge po

$4\frac{1}{2}\%$

brez vsakega odbitka rentnega davka, katerega
plačuje posojilnica sama za vložnike.

Sprejema tudi vloge v tekočem računu v zvezi
s čekovnim prometom ter jih obrestuje od dne
vloge do dne dviga.

Stanje hranilnih vlog nad **K 20,000.000.**

Posojuje na zemljišča po $5\frac{1}{4}\%$ z $\frac{1}{2}\%$ na amortizacijo
ali pa po $5\frac{1}{4}\%$ brez amortizacije. Na menice pa po
 6% . Posojilnica sprejema tudi vsak drug načrt glede
amortizacije dolga.

Uradne ure vsak dan od 8.—12. in od 3.—4.

Zahtevajte
povsod

Ilirija kremo za čevlje

Zahtevajte
povsod

dalje Ilirija čistilo in čistilni prašek za kovine, parketno voščilo,
lak za usnje, vaselino in kolomaz

iz domače tovarne kemičnih izdelkov

GOLOB & K^o.

Ljubljana — Vič.

Cena in kvaliteta povse konkurenčna.

Škatlje

za shranjevanje blaga
v trpežni obliki.

Kartoni

za razpošiljanje
klobas, masla,
oblek, perila in
drugega blaga

Škatljice za čaj

nadalje

Trgovske knjižice za odje-
malce v platno vezane

se dobe najceneje pri

Ljubljanski kartonažni tvornici
I. Bonač v Ljubljani.

Blagovoli se naj povprašati.

FRAN SAX

elektrotehnik

Ljubljana, Gradišče št. 7.

oblastveno konc. inštalater za električne naprave, luči,
prenos sile; dalje hišnih zvonil, telefonov itd. Strel-
vodne naprave. Poprava v stroko spadajočih del. V
zalogi blago prve vrste, proračuni na razpolago.
Opremljem sem z najboljšimi in najnovejšimi preskuš-
valnimi aparati. — Cene in delo solidno!

SLOVENSKI **TRGOVSKI** **VESTNIK.**

Glasilo slov. trgovskega društva „Merkur“, „Slov. trgovskega društva v Celju“ in „Slov. trgovskega in obrtnega društva v Mariboru“.

Letnik IX.

V Ljubljani, dne 15. avgusta 1912.

Štev. 8.

Prihranki naših „Amerikancev“.

Priobčil Val. Žun.

I.

Izseljevanje v Ameriko je v zadnjih dveh desetletjih pri Slovencih zadobilo tak obseg, da se morajo za to zanimati vsi činitelji, ki jim je poverjena skrb za usodo naroda ali posameznih dežel. Opaža se pri nas zlasti na Dolenjskem in ponekod na Notrajskem, da Amerika vzame domači grudi najboljše delavne moči, da doma ostajajo ponekod le otroci in slabiči, kar pogubonosno vpliva na kmetijsko gospodarstvo, ker se zelo težko dobe delavci in zato mezda nerazmerno hitro rase. Ker so delovne plače primeroma višje nego po nekaterih drugih deželah, se tudi kmetijski pridelki — omenjamo le dolenjsko vino — morajo dražje ceniti, kar zopet, zlasti ob dobrih letinah neugodno vpliva na konkurenco naših kmetijskih pridelkov. (Seveda pri tem odločujejo še razni drugi činitelji.) Na drugi strani se pa mora zopet priznati, da se je z »amerikanskim« denarjem opomoglo že veliko naših kmetij, ki bi se sicer pogreznile v dolgovih, in da se je veliko naših rojakov, ki so šli skoro praznih rok čez široko morje, vrnilo domov s polno mošnjo, da so si lahko sezidali lične hiše in si nakupili toliko zemlje, da so si osigurali bodočnost sebi in svojcem.

Kolikega gospodarskega pomena so lahko prihranki, ki jih pošljejo delavci v svojo domovino, vidimo najložje pri Italijanih, ki jih poleti srečujemo skoro po vseh krajih naše domovine. Praviijo, da so razne poizvedbe dognale, da laški delavci pošljejo iz tujih dežel na leto do 300 milijonov lir v svojo domovino. Poleg dohodkov od tujkega prometa, so ti dohodki najvažnejši faktor, ki napravlja italijansko plačilno bilanco aktivno, to se pravi, da Italija prejme več denarja iz inozemstva, kakor ga plača za uvoz tujega blaga, obrestovanje svojih dolgov, za provizije, vozne i. t. d. v inozemstvo.

V prvem zvezku lanskega letnika »Izvestij c. kr. finančnega ministrstva« je ministerialni koncipist dr. F. Bartsch priobčil daljšo razpravo »Einfluss der Wanderbewegung und des Fremdenverkehrs auf die Zah-

lungsbilanz Österreich-Ungarns«. Iz te razprave hočemo povzeti nekoliko podatkov, zlasti kolikor se tičejo Jugoslovanov, preselivših se **začasno** v Ameriko.

Pri izseljevanju v Ameriko — o drugem izseljevanju ne govorimo v tej razpravi — moramo namreč razločevati dve vrsti, in sicer **začasno** in **trajno** izseljevanje. Trajno izseljevanje je gotovo pogubno v narodnogospodarskem oziru, ker se pri tem po navadi izgubi vsak stik s prvotno domovino, izgubi se polagoma tudi narodnost. Trajni izseljenci so za naš narod gospodarska in narodna izguba, kar tem težje občutimo, ker tako maloštevilen narod, kakor so Slovenci, ne more trajno prenašati takih izgub, ki nas očitvidno slabe gospodarsko in politično.

Kolikor nam kažejo pojavi zadnjih let, se glede preseljevanja obrača nekoliko na bolje, kajti večina sedanjih izseljencev odhaja iz domovine z namenom, da se čez nekoliko let zopet vrne v naročje svoje rodbine, ki jo po navadi pušča doma.

* * *

Zedinjene države severnoameriške izdajajo po posebni naselniški komisiji vsako leto poročilo o priseljevanju v Ameriko, in sicer po fiskalnem letu, ki traja od 1. julija do 30. junija prihodnjega leta. Po teh poročilih se je iz **Avstro-Ogrske** priselilo: (Glej tab. str. 86.)

Kakor se vidi, ima ta tabela glede narodnosti priseljencev nekatere pomote in pomanjkljivosti. Tako se Bolgari in Črnogorci prištevajo avstrijskim narodom, Slovenci se pa štejejo skupno s Hrvati iz Kraljevine in iz Primorja, dočim imajo dalmatinski in bosansko-hercegovski Hrvati zopet poseben razpredelek. Zato ne moremo natančno razvideti, koliko Slovencev se je priselilo v posameznih letih v Zedinjene države. V južno Ameriko prihaja tako malo Slovencev, da pri naši razpravi ne pridejo v poštev.

V dvojnem oziru nam nudi predstoječi razpregled prav živo sliko. Iz njega se vidi, kako raste z gospodarskim razvojem v Ameriki tudi število priseljencev, kako pa naenkrat pade to število, ko nastane v jeseni 1907 velika gospodarska in finančna kriza v Ameriki. Še bolj

Fiskalno leto	Nemcev	Čehov	Poljakov	Dalmatincev Bošnjakov in Hercegovcev	Bolgarov, Srbov, Črnogorcev	Italijanov	Madjarov	Hrvatov in Slovencev	Romunov	Rusinov	Slovakov	Židov	Ostalih	Skupaj
1902/3	23.597	9.577	37.499	1.723	4.227	2.170	27.113	32.892 (16·00/o)	4.173	9.819	34.410	18.759	50	206.011
1903/4	22.507	11.838	30.243	2.023	2.0°8	1.984	23.851	21.105 (11·99/o)	3.851	9.415	27.895	20.211	145	177.156
1904/5	33.642	11.593	50.785	2.552	2 579	2.355	45.871	34.932 (12·79/o)	7.261	14.250	52.282	17.352	269	275.693
1905/6	34.848	12.635	43.803	4.424	3.224	1.962	42.848	43.157 (16·39/o)	10.811	15.689	36.550	14.884	303	265.138
1906/7	40.497	13.363	59.719	7.263	6.223	1.506	59.593	47.125 (13·99/o)	18.429	23.751	41.815	18.885	283	338.452
1907/8	27.576	9.899	26.423	3.685	3.759	1.112	23.826	19.782 (11·79/o)	8.791	12.100	15.979	15.293	284	168.509
1908/9	21.096	6.609	36.483	1.823	1 805	1.151	27.941	19.473 (11·40/o)	7.484	11.236	22.374	8.431	285	170.191

živo nam pa predločuje ta razpregled našo gospodarsko bedo in zaostalost. Avstrijski Nemci, ki so štel i l. 1900 čez 11 milijonov, Čehi s 6 milijoni, so dali v letu najvišjega izseljevanja (1906/07) 40.497, oziroma 13.363 izseljencev, torej skupno 16% vseh izseljencev iz naše države, Slovenci s Srbo-Hrvati, ki njih število znaša v naši državi kakih šest in pol milijona, pa so dali v tem letu okoli 57.000 izseljencev, torej več nego Nemci in Čehi skupaj. Z nami se more primerjati le še politično in gospodarsko najbolj zatirani narod Slovakov. Poljedelstvo samo ne more rediti našega naroda, industrializacija pa napreduje prepočasi.

Prihranki izseljencev, ki jih pošljejo v domovino, se samoobsebi umevno, ne morejo natančno

dognati, saj so tako različni načini, po katerih prihaja ameriški denar k nam, da nam nedostaje postavnih sredstev, da bi mogli poizvedeti, koliko ga prihaja v staro domovino.

Najnavadnejši način je pač ta, da izseljenec ob svojem povratku v domovino prinese s seboj svoje prihranke. Koliko denarja se na ta način spravi v tuzemstvo, je pa zelo težko dognati, saj se niti število vrnivših se izseljencev ne da poizvedeti. Policijski nadkomisar Markitan je v svoji študiji »Die Rückwanderung nach Österreich-Ungarn« navedel te-le podatke o številu povratnikov, ki jih je dognal pri iztočiščih, od koder prihajajo ameriški izseljenci nazaj v Avstro-Ogrsko:

Leto	Povratniki iz Severne Amerike														
	Oderberg		Oświęcim		Sezakowa	Podmokli (Bodenbach)		Tečen		Trst		Reka		Skupaj	
	Avstrijcev	Ogrov	Avstrijcev	Ogrov	Avstrijcev	Avstrijcev	Ogrov	Avstrijcev	Ogrov	Avstrijcev	Ogrov	Avstrijcev	Ogrov	Avstrijcev	Ogrov
1902	—	—	8.253	243	45	125	4.963	67	279	—	—	—	—	—	—
1903	9.000	36.000	11.556	272	21	117	4.366	153	2.759	—	—	—	—	20.847	43.397
1904	8.000	32.000	11.619	216	—	188	3.793	124	9.225	800	558	—	1.368	20.661	47.160
1905	9.000	31.000	8.767	163	101	263	1.987	119	6.363	800	564	—	1.635	19.050	41.712
1906	12.000	48.000	14.174	392	—	249	1.933	167	12.888	1.300	539	—	2.952	27.890	67.104
1907	22.000	88.000	22.580	286	2.129	274	1.484	282	24.878	3.125	2.306	—	7.806	50.380	124.760
1908	17.844	63.000	20.607	269	13.126	Avstrijcev 1.481 Ogrov 23.675				5.526	15.558	—	6.470	58.584	109.062

Tudi iz predstoječega razpregleda, ki pač ne more veljati za povsem natančnega in se tudi docela ne sklada z ogrskimi statističnimi letniki, ki od l. 1905. sem prinašajo tudi podatke o povratnikih iz Amerike, se vidi, kako je ameriška kriza l. 1907. vplivala na število izseljenstva, oziroma na število povratnikov.

Policijski nadkomisar Markitan je stavil v času od novembra 1907 do konca junija 1908 na izseljence, ki so se vračali čez Oderberg v Avstro-Ogrsko glede njih pridobitnih in življenjskih razmer razna vprašanja, med temi tudi glede prihrankov, ki jih je kdo prinesel s seboj. Vsega

skupaj je sestavil 2081 vprašalnih pol, na katere je dobil ta-le odgovor:

Od 2081 povprašanih povratnikov											
je odgovor odklonilo	ni si prihranilo ničesar	si je prihranilo									
		do 100 K	100 do 200 K	200 do 300 K	300 do 400 K	400 do 500 K	500 do 600 K	600 do 700 K	700 do 800 K	800 do 900 K	900 do 1000 K
		do 100 K	100 do 200 K	200 do 300 K	300 do 400 K	400 do 500 K	500 do 600 K	600 do 700 K	700 do 800 K	800 do 900 K	900 do 1000 K
48	298	7	26	148	437	293	287	229	134	72	93

K tej tabeli pripominja Markitan to-le:

»Z ozirom na visoke mezde in relativno zmerne stroške za življenje so naši varčni in pridni izseljenci v srečnem položaju, da v kratkem času dosežejo znatne prihranke.

Kakor se vidi iz tabele, samo sedmi del ni mogel izkazati nobenih prihrankov, vendar je pa skoro gotovo v splošnem ta odstotek še veliko nižji, ker se je med 298 izseljenci, ki so se vračali brez prihrankov, nahajala večina takih, ki so si mogli prihraniti v sled gospodarske krize v Severni Ameriki samo denar za povratek v domovino.

Navadno se sučejo prihranki med 500 in 3000 K. Naš izseljenec zasluži, nizko računano, na mesec povprečno 40 do 50 dolarjev. Po odbitku stroškov za življenje in svoje druge potrebščine more izseljenec, ki se preživlja kot navadni dninar, na mesec dejati 10 do 20 dolarjev na stran. V rednih razmerah more torej naš izseljenec računati s tem, da si bo prihranil pri nizko odmerjeni dnini 600 do 1000 K na leto.

1735 povratnikov, ki so povedali svoje prihranke, si je prihranilo skupno 3.811.850 K, vendar je ta znesek prejem preizek nego previsok. Vpraševalci so namreč dobili vtisk, da so se povratniki pri vprašanju o prihrankih držali zelo rezervirano.

Tudi z drugih strani se potrjuje, da so bili zlasti prihranki izseljencev, ki so se vrnili leta 1907., zelo znatni. Tako se piše v »Hamburger Beiträge« o izseljencih, ki so se povrnili na jesen 1907: »Vsi tisti, ki imajo priliko vpogledati razmere povratnikov, poročajo soglasno, da jim omogočuje za čas brezposelnosti krajše ali daljše bivanje v domovini. Tako je na primer 2372 povratnikov, ki so se izkrkali 21. novembra v Bremenu, pri nekem bremskem bankirju menjalo več nego za 300.000 mark ameriškega denarja v razne državne novce, katera vsota je pač zelo velika, ako se pomisli, da najbrž predstavlja le majhen del vse gotovine teh povratnikov. Za stotine povratnikov, ki so se izkrkali v Hamburgu ali Bremenu,

je dokazano, da so imeli po 1000, 2000 ali še več gotovine pri sebi.«

Če se more iz Markitanovih nadrobnih poizvedb splošno sklepati na povratke in njih prihranke, bi se moglo za enega moža vzeti povprečno 1000 do 1500 K prihrankov. Ako vzamemo le 1000 K in ta znesek pomnožimo s številom povratnikov, kolikor jih je navedel Markitan, dobimo te-le vsote prihrankov: za leto 1905. 38 milijonov kron, za leto 1906. 47 milijonov, za leto 1907. 102 milijona in za leto 1908. 112 milijonov kron.

Ti podatki nam potrjujejo naše domnevanje, da so prihranki, ki jih prineso izseljenci ob svojem povratku v domovino, eden najvažnejših potov, po katerih prihaja ameriški denar v našo domovino.

Kot drug način, kako pridejo ameriški prihranki k nam, navajamo posredovanje po bankah. Finančno ministrstvo se je povprašalo pri posameznih bankah in podobnih zavodih, ki se pečajo z ameriškim denarnim prometom, koliko izseljeniškega denarja je prišlo ž njihovim posredovanjem v Avstrijo, iste poizvedbe je izvršila tudi ogrska vlada.

Posledice teh poizvedb navaja naslednja tabela, h kateri se pa pripominja, da glede inozemskih bank razpredelki V do VII niso popolni. Oni zneski, ki so bankam došli od drugih bank, niso všteti, tako da se prihranki nikjer ne navajajo dvakrat.

Tudi pri tej tabeli se vidi, da je ameriška kriza izdatno vplivala na višino prihrankov. Vendar pa v letu 1908. in 1909. gotovo ni prišlo k nam manj ameriškega denarja nego v prejšnjih letih, ker so v teh dveh letih povratniki sami prinesli svoje prihranke.

Tretji način pošiljanja izseljeniškega denarja se vrši po pošti (poštne nakaznice, denarna pisma in priporočena ter navadna pisma). O poštno-nakazničnem prometu med Zedinjenimi državami

Leto	Po avstrijskih bankah posredovane	Po ogrskih bankah posredovane	Skupaj po avstrijskih in po ogrskih bankah posredovane (razpr. II. in III.)	Izseljeniški denar, ki so ga prevzele ameriške banke in ga brez posredovanja avstrijskih ali ogrskih bank poslale v gotovini ali pa potom avstrijske ali ogrske poštne hranilnice			Vsota v prejšnjih razpredelkih izkazanih pošiljatev izseljeniškega denarja		
	denarne pošiljatev izseljencev v domovino			v Avstrijo	na Ogrsko	v Avstro-Ogrsko (vsota iz razpredelkov V in VI)	v Avstrijo (vsota iz razpredelkov II in V)	na Ogrsko (vsota iz razpredelkov III in VI)	v Avstro-Ogrsko (vsota iz razpredelkov IV in VII, oziroma VIII in IX)
I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X
v milijonih kron									
1903	55.294	54.350	109.644	21.000	31.000	52.000	76.294	85.350	161.644
1904	67.273	55.696	122.969	21.637	21.200	42.837	88.910	76.896	165.806
1905	89.364	58.011	147.375	26.897	20.700	47.597	116.261	78.711	194.972
1906	126.281	82.784	209.065	34.488	26.700	61.188	160.769	109.484	270.253
1907	118.785	139.734	258.519	36.852	19.132	55.984	155.637	158.866	314.503
1908	91.340	54.805	146.145	21.478	10.392	31.870	112.818	65.197	178.015
1909	79.935	59.474	139.409	20.833	8.190	29.023	100.768	67.664	168.432
1910	113.779	115.125	228.922	32.312	11.679	43.991	146.109	126.804	272.913

in Kanado na eni ter Avstrijo (v državnem zboru zastopanih kraljevin in dežel) na drugi strani, nam daje jasno sliko naslednja tabela, h kateri je pripomniti, da razlika med razpredelkoma II. in III. izkazuje večinoma le prihranke izseljencev.

L e t o	V avstrijskih deželah izplačane poštne nakaznice iz	V avstrijskih deželah vplačane nakaznice za	Izplačalo se je torej več v avstrijskih deželah
	Zedinjene države in Kanada	Zedinjene države in Kanada	(Razlika)
v milijonih kron			
1903	14.843	2.036	12.807
1904	20.011	2.990	17.021
1905	28.481	3.095	25.436
1906	42.350	3.552	38.798
1907	58.179	4.248	53.931
1908	40.706	6.777	33.929
1909	42.464	6.224	36.240
1910	58.784	6.552	52.232

O poštno-nakazilnem prometu med Ameriko in med Ogrsko ni bilo mogoče dobiti podatkov.

Promet z denarnimi pismi med Avstro-Ogrsko in Ameriko nima posebnega pomena; koliko se pošlje denarja v navadnih pismih iz Amerike v Avstro-Ogrsko, seveda ni mogoče niti približno dognati. Kolikor mi je znano, naši ljudje navadno pošiljajo manjše zneske kar v navadnih pismih.

Pripominjam slednjič še to, da je naselniška komisija Zedinjenih držav v svojem, leta 1910. izdanem poročilu navedla, da izmed približno 275 milijonov dolarjev, ki jih na leto približno pošljejo izseljenci v svojo domovino, odpade na Avstro-Ogrsko 75 milijonov dolarjev ali 370.5 milijonov kron.

Praktiška geologija.

Spisal dr. K. Hinterlechner.

(Dalje.)

3. **Asfalt** (ali kamena smola) je vedno brezličen. Sveti se kakor mast ali kakor smola. Barve je črne ali rjavkaste. Pri navadni temperaturi je trd, toda ne posebno; če ga izpostaviš poleti vplivu solčnih žarkov, postane mehak. Na krajih, kjer stoje v vročih mesecih na asfaltiranem tlaku mize, stoli, klopi i. t. d., opaziš sčasoma odtiske. Tem lažje se asfalt seveda tali ob ognju, v katerem zgori. V kamenem oglju se asfalt raztopi; isto tako v bencinu, pa tudi v terpentinu.

Asfalt sestoji iz istih snovi kakor kameno olje, torej iz: ogljika, vodika, kisika, dušika in iz žvepla. Žvepla je v njem časih do 10% in več.

Naravni asfalt smatrajo dandanes kot nekake naravne ostanke kamenega olja, ki se je v naravi, torej samo, spojilo s kisikom zraka, in ki se je izpremenilo vsled tega v imenovano (naravno) snov.

Asfalt se nahaja v naravi vrasel v drugem kamenu, ali pa napolnjuje večje in manjše luknjice, dupline

ali sploh nepravilne odprtine v njem. Nekateri apneneci in peščenjaki so z njim kakor prepojeni. Časih so iz asfalta cele vrste ali plasti med drugim kamenjem.

Ob severni obali Južne Amerike leži otok Trinidad. Tu se nahaja takoimenovano Asfaltsko jezero, ki meri preko 1000 korakov v dolžino in nekako 120 korakov v širino. Na tem otoku se pa nahaja asfalt tudi na drugih mestih. Tu in na (ne posebno oddaljenem) otoku Kuba mu je primešanih do 35% prstene snovi. — Dalje nahajajo asfalt ob Mrtvem morju. Nabere se na morskem dnu v obliki nekake skorje, ki odstopi sčasoma od podlage, ter priplava na površino in k bregu.

V Avstriji se nahaja asfalt v Dalmaciji, na Korškem (Pliberk in Rabelj) ter na Tirolskem.

V Dalmaciji¹⁾ je najti asfalt precej splošno, toda navadno v premalih množicah, da bi imel kaj pomena za prakso. Najznamenitejše in že dolgo znano nahajališče je Vrgorac, kjer je kopala minolo stoletje tvrdka Rothschild to snov. Rudokop se nahaja v »Paklini«, in sestoji iz več jam, ki so napolnjene bolj ali manj z asfaltom. V te jame je iztisnjen asfalt iz sosednjih apnencev po ozkih razpokah. Ta proces se vrši najbrž še dandanes.

V Vrgorcu razlikujejo sledeče vrste asfalta: a) gosti asfalt, b) običajnega in c) peščeni asfalt. Poslednji se dandanes še ne rabi.

Sicer se nahaja asfalt v Dalmaciji tudi na sledečih krajih: pri Drežnici, Ogorju, pri Vrbniku, Stikovem, na otoku Braču, pri Dolacu, pri Rodočiču, pri Trogiru, kjer je imel svoj čas tudi Rothschild neki rudnik, dalje so znane lokalitete: Suhidol, Labin, Prapotnica, Kotelja itd.

Asfalt se rabi v praksi kot g u d r o n¹⁾ ali kot »m a s t i x«.²⁾ Gudron je gostokapljiva (dückflüssig) zmes pretopljenega naravnega asfalta in neke množice »ostankov« kamenega olja; »mastix« pa imenujejo zmes gudrona in zmletga, bituminoznega apnenca, ki ima v sebi 10—20% asfalta. »Mastix« prihaja v obliki hlebcev v promet.

Z »mastixom« tlakujejo ceste i. t. d. ter zavarujejo temeljno zidovje proti vlagi.

Gudron služi kot lepilo; z njim izolirajo električne žice; v terpentinovem olju raztopljen služi kot lak in pókost ali povlak (Firnisi).

Sicer služi asfalt dandanes za temnorjavo barvo. Z njim mažejo ladje, les in plahte, da ne strohné prehitro. V raztopljenem asfaltu namakajo papirnate plošče (lepenko), s katerimi potem pokrivajo strehe. Dalje služi v

¹⁾ Tozadevne podatke sem posnel iz R. Schubert: „Geologija Dalmacije“. Izdala „Matica Dalmatinska“, Zader 1909. Deloma tudi iz „Die nutzbaren Minerallagerstätten Dalmatiens“, (kateri spis je izdal isti pisatelj v) „Zeitschrift für praktische Geologie“ 1908. XVI. letnik.

¹⁾ Goudron (francosko; izgovori kakor je zgoraj zapisano) pomeni kontrani ali klej.

²⁾ Mastix = je neka rastlinska smola.

izdelovanje črnega pečatnega voska in še v druge namene.

V starem veku so delali iz asfalta malto, kakor sem že omenil; Egipčani so mazili z njim tudi mrliče (mumije).

Iz črnega ter rjavega premoga in iz »ostankov« kamenega olja izdelujejo tudi umetni asfalt. Ta nadomešča sicer časih naravnega. Po svoji kakovosti pa zastaja mnogo za njim.

4. **Ozokerit** ali kameni vosek je jedrnat, plenast (blätterig), protast (stengelig) ali pa vlaknat. Splošno je vosku zelo podoben; odtod slovensko ime. Barve je rjavkasto-rumene, rdečkaste, ali zelenkaste. V roki segret se prijemlje. Kemično je tudi ozokerit zmes večih ogljikovodikov; ti se topé pri raznih temperaturah (med 56° in 82° C). Raztopljeni ozokerit je olju podobna tekočina.

V naravi se nahaja ozokerit navadno v bližini nahališč kamenega olja med peščenimi in skrilavimi plastmi; zato ga nahajamo v vzhodni Galiciji (pri Borislavu in pri Volanki). Tu dobe na leto kakih 3000 ton te snovi.

Iz ozokerita proizvajajo beli parafin potom destilacije in beljenja. Iz tega so izdelovali preje sveče, ki pa so slabe kakovosti, ker se prelahko topé. Dandanes izdelujejo iz ozokerita cerezin. Ves cerezin, ki pride na trg pa ni iz ozokerita. Cerezinu podobne snovi dobivajo namreč dandanes tudi iz rjavega premoga in iz ozokeritu sorodnih snovi.

Cerezin, umetni ali mineralni vosek, je bučelnemu vosku zelo podobna snov ter služi v podobne namene kakor poslednji. Iz njega izdelujejo zato sveče in celo umetna satovja; služi pa tudi v farmaciji in parfimeriji kot surogat za bučelni vosek.

Poleg doslej imenovanih snovi proizvajajo iz ozokerita sicer še v aselin, za čigar izdelovanje pa služijo tudi »ostanki« pri rafiniranju kamenega olja.

Vazelin (ozokerin, kosmolin ali kratko mineralna maščoba) je surovemu maslu ali salu podobna snov. Surovi material, iz katerega naj narede vazelini, očistijo kemičnim potom in s pomočjo visokih temperatur. Čisti vazelini je brezokusen, ne diši, ter je brezbarven, oziroma bel; raztopljen se izpremeni v brezbarvno tekočino, ki se ohlajena strdi in izpremeni zopet v prvotno snov. V ognju zgori vazelini, ne da bi ostalo kaj pepela. Posebno znamenita njegova lastnost je, da ne postane na zraku žarek ali žaltav, ter se na zraku sploh le težko izpreminja. Zato mu primešavajo raznih zdravilnih snovi ali pa dišav, da narejajo različna mazila. Sicer služi vazelini kot maža za stroje in usnje, ter kot prevlaka, ki obvaruje železo rje.

Poleg belega vazelina se rabi, zlasti kot mazilo, tudi rumeni. Poslednji se rabi dalje pri mazanju finih aparatov. V belem ostanejo namreč pogojno kaki sledovi kislin, s katerimi so čistili surovi vazelini.

Vaselino olje je zmes vazelina in kapljivih ogljikovodikov. Tudi to olje je ali brezbarvno ali pa rumeno.

Vazelini se dá končno umetno narediti; v ta namen zmešajo cerezin, ali ozokerit in kameno olje. Takega vazelina se celo največ porabi.

Dostavek. Jantar (der Bernstein) je okamenela smola iglastega drevja. Vedno se nahaja le v brezičnih koscih različne velikosti. Časih ima še docela isto obliko kakor smola, ki se cedi dandanes iz sedanjega igličevja. Kakor v smoli dandanašnjega iglastega drevja, tako opazamo častih tudi v jantaru male žuželke in drobce drevesnega lubja.

Jantarjeva barva je jasneje ali temneje rumena, rjava, bela, a časih je po primešanem premogu tudi črna ali pa vsaj črnikasta. Prozoren je, prosojen, moten ali marogast. Sveti se kakor mast. Zažgan gori s svetlim plamenom. Pri tem se kadi jako močno, a razvija tudi prijeten vonj; zato je služil svoj čas kot kadilo.

Največ jantarja nakopljejo, oziroma naberejo na Pruskem (ob Vzhodnem morju), kjer ga naplavlja morski valovi na obrežje. V Avstriji ga dobé nekaj v Galiciji.

Iz jantarja izdelujejo ustnike za tobačne pipe in smotkovnjače ter neki pókost (Firniss).

V zvezi z ogljikovodiki ga navajam, ker je poglavitno iz ogljika in vodika ter iz neke (sicer ne prav male) množice kisika. Z ozirom na kisik bi ga smeli uvrstiti kot dodatek tudi pri premogih.

Kulturna zemljišča v totranski državni polovici.

Podobno, kakor se na Kranjskem razločujejo posamezni sodni okraji, se v Avstriji (v totranski državni polovici) razločujejo posamezne dežele. In kakor je za nas potreben natančnejši pregled domače dežele, tako je tudi važno, da vsaj v celoti poznamo druge dežele domače države. Pogled na razpredelnico na 90. strani nam jasno kaže obseg in razmerje posameznih kulturnih zemljišč v posameznih deželah kakor tudi skupaj v totranski državni polovici.

Vsa števila, kažejo obseg kulturnih zemljišč, označujejo stanje koncem leta 1910., oziroma v začetku leta 1911. Primerjalna števila kažejo, koliko odstotkov kulturne zemlje (ne vse površine!) zavzemajo posamezna kulturna zemljišča.

Če posamezne dežele razvrstimo po obsegu posameznih obdelavnih vrst in se ozirajo, kakor smo to storili pri Kranjski, na polje, travorodno zemljo, gozde in vinograde, dobimo naslednji pregled.

Dežele v totranski državni polovici imajo med kulturnimi zemljišči njiv:

v d e ž e l a h	njlve		travniki		vrti		vinogradi		oljovi, murvovi, kostanjevi in lavorjevi nasadi		pašniki		planine		jezera, močvirja, ribniki		gozdi		skupaj kulturna zemljišča
	ha	o/o	ha	o/o	ha	o/o	ha	o/o	ha	o/o	ha	o/o	ha	o/o	ha	o/o	ha	o/o	
Avstrija, Spodnja . . .	859.656	45.04	222.020	11.99	31.379	1.34	35.370	1.85	—	—	62.543	3.28	7.413	0.39	1.810	0.10	681.610	35.71	1.908.674
Avstrija, Zgornja . . .	420.769	37.89	222.020	19.99	23.758	2.14	—	—	—	—	22.652	2.04	7.277	0.66	6.170	0.56	407.751	36.72	1.110.397
Bukovina . . .	313.293	30.49	128.670	12.52	8.709	0.85	90	0.01	—	—	80.738	7.86	48.977	4.77	854	0.08	446.145	43.42	1.027.476
Češko . . .	2.606.995	51.94	519.909	10.36	69.363	1.38	615	0.01	—	—	276.099	5.50	—	—	38.705	0.77	1.507.627	30.04	5.019.313
Dalmacija . . .	154.104	12.28	10.036	0.80	4.850	0.39	71.156	5.67	—	—	592.393	47.20	—	—	10.660	0.85	378.471	30.15	1.255.130
Galicija . . .	3.806.619	50.12	873.615	11.50	108.884	1.43	17	—	—	—	738.604	9.73	33.419	0.44	18.340	0.24	2.015.528	26.54	7.595.026
Goriško z Grad. . .	45.039	16.56	59.715	21.93	856	0.31	10.016	3.68	182	0.07	86.710	31.87	2.621	0.96	—	—	66.912	24.60	272.051
Istra . . .	55.559	11.61	36.411	7.61	11.740	2.45	28.265	5.91	—	—	177.808	37.16	—	—	630	0.13	165.385	34.56	478.550
Koroško . . .	137.229	14.63	101.476	10.82	4.072	0.43	25	—	—	—	60.566	6.46	178.217	18.99	1.890	0.20	454.798	48.47	998.273
Kranjsko . . .	147.540	15.52	173.172	18.21	7.995	0.84	10.196	1.07	—	—	154.760	16.27	13.655	1.44	1.640	0.17	442.073	46.48	951.031
Moravsko . . .	1.217.265	56.43	154.685	7.17	27.240	1.26	10.918	0.51	—	—	120.577	5.59	—	—	4.607	0.21	621.748	28.83	2.157.040
Predarelsko . . .	5.954	2.61	37.700	16.53	1.047	0.30	63	0.03	—	—	26.125	11.45	90.510	39.67	6.586	1.08	66.730	29.25	228.130
Solnograško . . .	65.209	10.72	59.140	9.73	1.827	0.46	—	—	—	—	35.384	5.82	207.403	34.10	—	—	232.607	38.25	608.156
Šlezija . . .	253.748	50.85	29.984	6.01	6.699	1.34	—	—	—	—	30.583	6.13	137.282	6.57	1.44	0.03	177.812	35.64	498.970
Štajersko . . .	418.259	20.01	267.735	12.81	26.768	1.28	28.311	1.35	—	—	132.518	6.34	—	—	2.047	0.10	1.077.150	51.54	2.090.070
Tirolsko . . .	124.218	5.76	161.493	7.49	3.190	0.15	26.332	1.22	—	—	108.818	5.05	685.351	31.77	6.709	0.31	1.036.144	48.04	2.156.885
Trst . . .	536	6.22	1.511	17.53	245	2.84	595	6.91	4.630	1.52	3.370	39.11	—	—	—	—	2.209	25.63	8.618
Skupaj v tostranski državni polovici . . .	10.631.992	37.56	3.066.115	10.83	333.622	1.20	221.969	0.78	41.176	0.14	2.710.249	9.58	1.412.125	4.99	100.792	0.36	9.780.700	34.56	28.303.790

Kulturna zemljišča v tostranski državni polovici in sicer

Moravsko	56.43%	Kranjsko	15.52%
Češko	51.94%	Koroško	14.63%
Šlezija	50.85%	Dalmacija	12.28%
Galicija	50.12%	Istra	11.61%
Avstrija, Spodnja	45.04%	Solnograško	10.72%
Avstrija, Zgornja	37.89%	Trst	6.22%
Bukovina	30.49%	Tirolsko	5.76%
Štajersko	20.01%	Predarelsko	2.61%
Goriško z Grad.	16.56%		

K travorodnim tlom tudi tukaj štejemo travnike, pašnike in planine. V naslednjem pregledu kaže prvo število za imeni dežel odstotke vseh travorodnih tal, števila v oklepajih pa po vrsti odstotke travnikov, pašnikov in planin. Travorodnih tal imajo:

Predarelsko	67.65%	(16.53 + 11.45 + 39.67)
Trst	56.64%	(17.53 + 39.11 + —)
Goriško z Grad.	54.78%	(21.95 + 31.87 + 0.96)
Solnograško	49.65%	(9.73 + 5.82 + 34.10)
Dalmacija	48.00%	(0.80 + 47.20 + —)
Istra	44.77%	(7.61 + 37.16 + —)
Tirolsko	44.31%	(7.49 + 5.05 + 31.77)
Koroško	36.27%	(10.82 + 6.46 + 18.99)
Kranjsko	35.92%	(18.21 + 16.27 + 1.44)
Štajersko	25.72%	(12.81 + 6.34 + 6.57)
Bukovina	25.15%	(12.52 + 7.86 + 4.77)
Avstrija, Zgornja	22.69%	(19.99 + 2.04 + 0.66)
Galicija	21.67%	(11.50 + 9.73 + 0.44)
Češko	15.86%	(10.36 + 5.50 + —)
Avstrija, Spodnja	15.66%	(11.99 + 3.28 + 0.39)
Moravsko	12.76%	(7.17 + 5.59 + —)
Šlezija	12.14%	(6.01 + 6.13 + —)

G o z d o v imajo posamezne dežele:

Štajersko	51.54%	Istra	34.56%
Koroško	48.47%	Dalmacija	30.15%
Tirolsko	48.04%	Češko	30.04%
Kranjsko	46.48%	Predarelsko	29.25%
Bukovina	43.42%	Moravsko	28.83%
Solnograško	38.25%	Galicija	26.54%
Avstrija, Zgornja	36.72%	Trst	25.63%
Avstrija, Spodnja	35.71%	Goriško z Grad.	24.60%
Šlezija	35.64%		

V i n o g r a d o v imajo:

Trst	6.91%	Tirolsko	1.22%
Istra	5.91%	Kranjsko	1.07%
Dalmacija	5.67%	Moravsko	0.51%
Goriško z Grad.	3.68%	Predarelsko	0.03%
Avstrija, Spodnja	1.85%	Češko	0.01%
Štajersko	1.35%	Bukovina	0.01%

Da dobimo popoln pregled o velikosti in rabi vseh zemljišč tostranske državne polovice, nam za popolnitev gori objavljene razpredelnice služi naslednji pregled, ki navaja kulturna in druga zemljišča po obsegu in v odstotnem razmerju:

Zemljišča v totranski državni polovici in sicer

v deželah	kulturna zemljišča		stavbišča, dvorišča, neplodna in druga davka prosta zemljišča		skupaj
	ha	o/o	ha	o/o	ha
Avstrija, Spodnja	1,908.674	96-28	73.667	3-72	1,982.341
Avstrija, Zgornja	1,110.397	92-66	87.979	7-34	1,198.376
Bukovina . . .	1,027.476	98-40	16.715	1-60	1,044.191
Češko	5,019.313	96-62	175.497	3-38	5,194.810
Dalmacija . . .	1,255.130	97-79	28.364	2-21	1,283.494
Galicija	7,595.026	96-76	254.226	3-24	7,849.252
Goriško z Grad. .	272.051	93-22	19.783	6-78	291.834
Istra	478.550	96-57	16.989	3-43	495.539
Koroško	938.273	90-85	94.461	9-15	1,032.734
Kranjsko	951.031	95-53	44.489	4-47	995.520
Moravsko	2,157.040	97-07	65.176	2-93	2,222.216
Predarelsko . .	228.130	87-67	32.070	12-33	260.200
Solnograško . .	608.156	85-03	107.099	14-97	715.255
Šlezija	498.970	96-95	15.708	3-05	514.678
Štajersko	2,090.070	93-20	152.553	6-80	2,242.623
Tirolsko	2,156.885	80-84	511.350	19-16	2,668.235
Trst	8.618	90-76	877	9-24	9.495
Skupaj v totranski državni polovici	28,303.790	94-34	1,697.003	5-66	30,000.793

Če se oziramo na vso površino posameznih dežel, nam razmerje zemljišč kaže ta-le pregled:

Zemljišča v totranski državni polovici v o/o in sicer

v deželah	njive		travniki		vrti		vinogradi		olivovi, murvovi, kostanjevi in lavorjevi nasadi		pašniki		planine		jezera, močvirja, ribniki		gozdi		stavbišča, dvorišča, neplodna in druga davka prosta zemlji.
	o/o	ha	o/o	ha	o/o	ha	o/o	ha	o/o	ha	o/o	ha	o/o	ha	o/o	ha	o/o	ha	
Avstrija, Spod.	47-37	11-55	1-58	1-78	—	—	3-16	0-37	0-09	34-38	3-72	—	—	—	—	—	—	—	—
Avstrija, Zgor.	35-11	18-53	1-98	—	—	—	1-89	0-61	0-51	34-03	7-34	—	—	—	—	—	—	—	—
Bukovina . . .	30-00	12-32	0-84	0-01	—	—	7-73	4-69	0-08	42-73	1-60	—	—	—	—	—	—	—	—
Češko	50-18	10-01	1-34	0-01	—	—	5-31	—	0-75	29-02	3-38	—	—	—	—	—	—	—	—
Dalmacija . . .	12-01	0-78	0-38	5-54	2-61	—	46-15	—	0-83	29-49	2-21	—	—	—	—	—	—	—	—
Galicija	48-50	11-13	1-39	—	—	—	9-41	0-42	0-23	25-68	3-24	—	—	—	—	—	—	—	—
Goriško z Grad.	15-43	20-46	0-30	3-43	0-06	—	29-71	0-90	—	22-93	6-78	—	—	—	—	—	—	—	—
Istra	11-21	7-35	2-37	5-70	0-56	—	35-88	—	0-13	33-37	3-43	—	—	—	—	—	—	—	—
Koroško	13-29	9-83	0-39	—	—	—	5-86	17-26	0-18	44-04	9-15	—	—	—	—	—	—	—	—
Kranjsko	14-82	17-40	0-80	1-02	—	—	15-55	1-37	0-16	44-41	4-47	—	—	—	—	—	—	—	—
Moravsko	54-78	6-96	1-22	0-49	—	—	5-43	—	0-21	27-98	2-93	—	—	—	—	—	—	—	—
Predarelsko . .	2-29	14-49	0-40	0-02	—	—	10-04	34-78	—	25-65	12-33	—	—	—	—	—	—	—	—
Solnograško . .	9-12	8-27	0-25	—	—	—	4-95	29-00	0-92	32-52	14-97	—	—	—	—	—	—	—	—
Šlezija	49-31	5-82	1-30	—	—	—	5-94	—	0-03	34-55	3-05	—	—	—	—	—	—	—	—
Štajersko	18-65	11-94	1-20	1-26	—	—	5-91	6-12	0-09	48-03	6-80	—	—	—	—	—	—	—	—
Tirolsko	4-66	6-05	0-12	0-99	0-17	—	4-08	25-69	0-25	38-83	19-16	—	—	—	—	—	—	—	—
Trst	5-65	15-91	2-58	6-27	1-60	35-49	—	—	—	23-26	9-24	—	—	—	—	—	—	—	—
Skupaj v totranski državni polovici	35-44	10-22	1-13	0-74	0-14	9-03	4-71	0-33	32-60	5-66	—	—	—	—	—	—	—	—	—

Ta števila nam v splošnostatističnem oziru popolnoma kažejo zgornja gospodarska razmotrivanja.

Fr. Štupar.

Uvod v carinstvo.

Priredil Just Piščanec.

(Dalje.)

III. Prehod blaga čez mejo.**33. Pojem o blagu.**

Pod imeiom »blago« glede na vporabljanje carinskih zakonov in predpisov, se razumevajo vsi predmeti, ki se uvažajo iz inozemstva ali iz

carinskih svobodnih ozemelj v skupno carinsko ozemlje; dalje blago, ki se izvažja iz carinskega ozemlja v inozemstvo ali v svobodna ozemlja; končno blago, prevažano skozi carinsko ozemlje.

Deli se zategadelj blago v uvozno, izvozno in prevozno.

34. Prestop čez carinsko črto.

Zakonito določilo, da sme blago prestopiti carinsko črto le na carinskih cestah in proti priglasitvi na mejnem carinskem uradu, ostane vobče v moči.

Prestop se namreč mora vršiti na carinskih cestah, t. j. onih kopnih in vodnih cestah, ki so za prestop določno dovoljene in vidno zaznamovane. Vse druge ceste se imenujejo stranske ceste ter se ne sme na njih vršiti niti uvoz, niti izvoz. Železnice, ki tečejo preko carinske čete, se smatrajo za carinske ceste. Blago, čigar uvoz, prevoz ali izvoz je brezpogojno prepovedan, ne sme prestopati carinske črte niti po carinskih cestah. Na obmejnih vodah in pri morju so izkrcevališča posebej zaznamovana.

Izvozno blago:

- kateremu ni naložena izvozna carina;
- čigar izstopa ni treba dokazati, in
- glede katerega s sosednjo državo ni dogovora, s katerim bi se izstop omejeval na carinske ceste, je izvzeto, da se mu ni treba držati carinske ceste in ga postaviti na mejni carinski urad, ki mu je poverjena kontrola blaga in ki je pooblaščen za to, in ako se izpolnjujejo predpisi o nadzorovanju prometa.

35. Prehod čez mejo na postranskih cestah je dovoljen:

- za živino, ki se goni na bližnje pašnike ali k delu na polje ter se povrne v teku istega dne;
- za ribolovne pridelke mejnih ribičev;
- z dovoljenjem finančnih oblasti tudi za druge predmete, oziraje se na krajevne potrebe.

V trgovinskih pogodbah so ustanovljene še druge olajšave za prehod čez carinsko črto.

36. Dnevni čas prestopa čez carinsko črto. Prestop čez mejo se sme vršiti v obeh smereh (t. j. ob uvozu in ob izvozu) samo podnevi, namreč od solnčnega izhoda do solnčnega zatona. Od te omejitve so izločeni:

- poštni promet;
- prtljaga potnikov, izvzemši trgovinsko, po potnikih uvažano blago; in
- železniški promet.

Kolesarji se smatrajo za potnike ter se morajo odpraviti ob vsakem času.

Vsako blago, ki se vpeljuje čez carinsko črto, se mora postaviti na mejni carinski urad. To velja

tudi za potnike, ki nimajo s seboj carini zavezanega blaga. Izjemo delajo le:

- a) vladajoči knezi in njih spremstvo, katerih prihod se je uradom naprej naznanil;
- b) cela vojskina krdela, glede na vojaške potrebščine in prtljago (vojaški oddelki, straže, eskorte arestantov in vojaške patrulje).

IV. Nakazovalno postopanje.

37. Pojem nakazovanja.

Carinsko nakazati se pravi komu naložiti dolžnost, da carini zavezano blago nespremenjeno dostavi drugemu uradu v izvršitev uradne odprave. Predmeti tega postopanja se zovejo nakazovalno blago.

Inozemsko blago ne sme preiti v prosto porabo, ne da bi bilo poprej podvrženo predpisanemu carinskemu uradovanju (ocarinitvi ali oprostitvi). Večkrat se zgodi, da se blago ob prestopu čez carinsko črto ne ocarini ali oprosti takoj, temveč da se v ta namen nakaže na drugi urad ali pa da se blago zopet izvozi (transitira). Do dovršenega carinskega uradovanja nahaja se blago pod carinskim nadzorstvom ter se o njem vodi predpisana evidenca.

Razločujemo dvoje vrst nakazovalnega postopanja in sicer:

- a) nakazovalno postopanje s spremnicami in
- b) sumarično napovedbeno postopanje (z napovednicami).

Razlika med obema je, da sme nakazovalno postopanje s spremnicami rabiti vsakdo, ki je zadostil tozadevnim predpisom, dočim smejo nakazovati blago v sumaričnem napovedbenem postopanju samo železnice, plovstvene družbe in c. kr. pošta.

38. Sumarično napovedbeno postopanje na železnicah.

Za to postopanje ni potrebno vlagati posebnih blagovnih deklaracij (napovedb) za vsakega prejemnika posebej; nasprotno pa železnice izgotovljajo za vsak dostavni carinski urad posebne naložne spiske (Ladelisten) na podlagi navedb deklaracij, ki jih je blagu pridejal do pošiljatelj. Tudi ni treba, da železnice polagajo posebnih varščin, temveč zadoštuje, da je naloženi spisek podpisan po železniškem nastavljenju, ki je za to pooblaščen.

Navadno se na tako nakazano blago nadene uradna zapora; nato se pošiljatev vpiše v napovedni register, izgotovi napovednica ter se ta z enim izvodom naloženega spiska in vseh pošiljatev se dotikajočih dokumentov (izvirnih deklaracij, eventualnih dovolil uvoza itd.) izroči v zaprtem pismu železniškemu uradu.

Potna prtljaga, tovarno in brzovozno blago, ki se pelje naprej z istim vlakom, se mora odpraviti koj pri dohodu vlaka.

Inozemsko blago spremljajo carinske deklaracije odpošiljatelja (izvirne deklaracije). Te se smejo sestavljati v jeziku odpošiljatelja ter po potrebi tudi popolniti in popraviti. Deklaracije spremljajo blago do dostavnega urada.

39. Posebna dovoljenja se zahtevajo ter se morajo prinesiti že pri mejnem uradu:

- a) za uvoz in prevoz tobaka;
- b) za uvoz in prevoz soli;
- c) spremni listi za orožje;
- č) samotržno dovoljenje in municijski spremni listi za predmete državnega monopola za strelni prah, izvzemši slučaje, ako so orožje ali municija namenjena za vojaško upravo.

40. Uradna zapora. Po končanem carinskem pregledu se na vozove nadene prostorna carinska zapora. Ako je malo tovorov, se sme z dovoljenjem predstojnika carinskega urada nadeti zaporo na posamezne tovore (Kolliverschluss). Zapore tujih držav, ako so neporušene in zadostne, se puste nespremenjene.

Brez uradne zapore se smejo nakazovati: sodi, polni rudninskega olja, kakor tudi petrolejski prazni sodi; železne cevi, šine, železne plošče, kovano železo in grobi fasonirani kosovi, ki se vozijo v nepretrgani vožnji čez carinsko ozemlje, ako je v nakladnih spiskih navedeno tudi njih število, dolgost, jakost, teža i. dr.; surovo in zlomljeno železo v celih odprtih vozovih, ako so se stehali na mostni tehtnici ter se vsaj deloma pregledali i. dr.

41. Drugo uradovanje pri napovedanem postopku. Blago se tehta samo v slučajih, ako urad nujno sumi kako nepravost v deklaraciji ali nameravano prikritje. Na nakazovalnih listinah morajo mejni uradi navesti v namen daljnega carinskega postopanja tudi izvir blaga; istotako uvoz po morju, rekah, jezerih i. dr.

Nacionalizirano blago se imenuje ono, ki se je v državi pogodnici že ocarinilo ter je prešlo v svobodni promet; pod oznambo blaga iz zavezanega prometa razumevamo pa inozemsko blago tretjih držav, ki se je po državi pogodnici samo prevozilo pod uradno kontrolo.

Nepravilnosti v nakladnih (naložnih) spiskih glede teže, tovorcev in kakovosti blaga, — če se je to dostavilo ter se notranji carinski ogled ni še pričel, — niso kaznive ter jih sprevodnik lahko popravi ali spopolni. Niso pa dovoljene nepravilnosti, ako jih je udeležil urad, na katerega se je blago nakazalo.

Dostavni urad sprejema od vlakovodje spremne listine, se prepriča o neporušenosti nadete zapore, primerja pošiljatev z ovedbami napovednice in spremnih papirjev ter vpiše napovednico v register deklaracij, nakar jo poverjeno vrne nakazovalnemu uradu. Daljni carinski odpravi se blago podvrže na podlagi novo vloženih carinskih napovedi.

42. Olajšano napovedno postopanje na železnicah.

Za poskušnjo se je pri odpravi vlakov čez po- staje Kufstein in Ala od 1. oktobra 1911 uvedlo pro- vizorično naslednje postopanje: Pri prihodu vlaka izroči vlakovodja carinskemu uradu vlakovni sezna- mek, ki obsega: a) število vozov; b) ovedbo, če so naloženi ali prazni; c) vsebino pri naloženih vozovih; č) pri zbiralnih vozovih sklicavanje na napovedni spisek. Na podlagi tega seznamka se izvrši carinski ogled vlaka. Vozovi brez inozemske zapore se uradno zapečatijo. Carine prosti predmeti se takoj oproste. Seznamek se vknjiži v register deklaracij pod eno samo številko. Železnica predloži odprav- nemu uradu napovedani spisek v treh izvodih. Ta spisek nadomestuje napovednico. Unikat tega spiska ostane pri odpravnem (nakazovalnem) uradu, du- plikat in triplikat pa spremljata blago do dostavnega carinskega urada. Ta ju vpiše v register deklaracij ter vrne potrjen triplikat nakazovalnemu uradu. Enako se ravna tudi, ako se tovari na meji razložé, delé ali prekladajo ter dalje nakažejo.

43. Sumarično postopanje v poštnem prometu.

Formalni napovedni postopek v poštnem pro- metu se je z ukazom od 3. junija 1911 od 1. marca t. l. začel odpraviti. Po tem ukazu je pošta dolžna vse iz carinskega inozemstva uvažane, za pogodbeno carinsko ozemlje določene poštné pošiljatev, kolikor se morajo po veljajočih predpisih carinsko odpra- viti, preden se izroče adresatu, postaviti na carinski urad, ki je upravičen za odpravo. V izvozu in pre- vozu ni privedi poštnih pošiljatev na izhodno carinišče.

Po carinsko-uradni odpravi kolkuje carinski urad pisemske pošiljatev in denarna pisma, pri poš- tnih paketih poštné spremnice (za silo) za dokaz od- prave, in jih opremi s številko carinsko-uradnega rešitvenega vpisnika (vpisnika o prejemku, zabe- ležku, izdaji spremnice, položbi), oziroma s potrdilom carinske prostosti.

(Dalje prih.)

Penzijsko zavarovanje.

Rubežen zavarovalnega zavoda. V zadnjem času se mno- žijo pritožbe, da izterjava penzijski zavod potom političnih oblasti zaostala premijska plačila, ne da bi poprej še zadnja instanca odločila o zavarovalni dolžnosti zasebnih nastavljenecv. To se do- gaja kljub temu, da je najvišje sodišče izrecno odločilo, da je

eksekucija pred pravomočno rešitvijo vprašanja o zavarovalni dolž- nosti v zadnji instanci nedopustna. Sodne oblasti zato tudi odrekajo pravno pomoč pri izvršbi v slučajih, ko je zavarovalna dolžnost še sporna. Penzijski zavod si pa na ta način pomaga, da izterjava zaostale premije potom političnih oblasti. To gotovo ni pravilno in naj se vsakdo, ki se ga hoče po političnih oblastih rubiti, pritoži na sodišče.

*

Interesanten slučaj iz prakse. Izredno važno je, pravočasno vlagati primerne pritožbe pri predpisu zavarovalnih premij od strani splošnega pokojninskega zavoda za nameščence. To nam kaže naslednji slučaj. Trgovec F. H. je koncem junija 1908 opustil svojo trgovino. Dne 2. februarja 1911 je prejel od dež. pokojn. zavoda dva dopisa: 1. odlok, s katerim se njegov pomočnik F. V. razglašá kot zavarovanju podvržen in se zato predpisuje mesečna premija 12 K, začeni s 1. januarjem 1909; 2. obvestilo, da jemlje deželni zavod izstop pomočnika F. V. z 31. oktobrom 1909 na znanje in da odpade plačevanje premij od 1. novembra 1909 naprej. — Ne- jasno je najprej, kdo je priglasil ali odglasil imenovanega. Bivši trgovec F. H. je 3. februarja 1911 pisal dež. zavodu, da je opustil trgovino dne 30. junija 1908, da ima davčnooblastveno potrdilo v rokah in da se je torej zgodila pomota. Recimo, da ta rešitev trgovčeva ni odgovarjala zakonitim zahtevam, pričakovati bi pa vendar bilo, da bi dež. zavod na podlagi te rešitve vršil potrebne poizvedbe. Bog ne daj! Oba dopisa sta postala vsled izostalega rekurza pravomočna in dne 12. januarja 1912 je dobil F. H. od penzijskega zavoda opomin na plačilo K 132'80 z obrestmi vred, sicer se ga zarubi. Vsled energičnega nastopa trgovčevega odvetnika je dež. zavod šele obvestil F. H., da opusti začasno izvršbo, da bo pa natančno poizvedoval, in po vspehu poizvedovanj izvršil nadaljne korake. — Potrebno je torej, da se taki dogodki objavijo, da bo trgovstvo s primerno previdnostjo odgovarjalo na dopise penzijskega zavarov. zavoda, kajti bolj kot pri vseh drugih zavodih je tukaj uradni „šimel“ v praksi.

*

Čudna vprašanja penzijskega zavoda na trgovce. Neka tvrdka je dobila od penzijskega zavoda vprašanje, naj se mu poroča vzrok, zakaj je nastavljenec H. K. izstopil. Po sebi je umevno, da penzijski zavod prav nič ne briga, iz kakšnih vzrokov izstopi ta ali oni nameščenec iz službe. To je popolnoma stvar delodajalca in delojemalca ali kvečjemu še obrtnega sodišča, čemu kdo izstopi ali je odpuščen iz službe in se prav nič ne tiče zava- rovalnega zavoda.

Iz trgovske prakse.

Nerekomandirana obvestila v trgovskem poslovanju. Najvišji sodni dvor je dne 8. t. m. izdal razsodbo, da odposlatev nerekomandiranih pismenih obvestil v trgovskem poslovanju, tudi če pismo morda ni došlo adresatu, popolnoma zadostuje kot dokaz. Neka tvrdka je tožila pri okrajnem sodišču drugo tvrdko na pla- čilo 297 K. Toženka je namreč pisala tožiteljici, naj naročeno blago tekom 14 dni pošlje, sicer se blago ne bo več sprejelo. Tožiteljica je pa ugovarjala, da bi dobila tako obvestilo in to tudi dokazala. Okrajno sodišče je dognalo, da tožiteljica ni dobila pisma in je obsodilo toženko na plačilo tožbenega zahtevka. Višjedeželno so- dišče v Gradcu je pa kot prizivno sodišče razveljavilo sodbo in zavrnilo tožbeni zahtevek. Razsodbo je vtemeljilo sledeče: Pri nefiksni kupčiji ima kupec po členu 355 trg. zak. za slučaj, da je prodajalec z izročitvijo blaga v zamudi, pravico, da odstopi. Toženka se je lahko poslužila pravice odstopa, toda pod pogojem, da obvesti kupec zamudnega prodajalca o tem svojem namenu, in mu, če je narava kupčije taka, dovoli primeren rok, da popravi

zamujeno. Temu pogoju je toženka zadostila s tem, da je tožiteljici pismeno dovolila primeren rok. Nasprotnica sicer taji, da bi dobila obvestilo (dopisnico), toda toženki se je posrečilo s pričami in s kopirno knjigo dokazati odposlatev. Za rekomandirano odpošiljatev ni bila toženka niti zakonito niti trgovskoobičajno obvezana, kajti trgovsko poslovanje se redno ne vrši v obliki rekomandiranih pisem. Ne glede na to, se spričo zanesljivosti in natančnosti tuzemske pošte ne more domnevati, da ne bi s štampiljo toženke opremljena karta dospela adresatu, ampak brez sledu izginila.

Najvišje sodišče ni ugodilo reviziji tožiteljice in je reklo: Če je toženka pravočasno odposlala tožiteljici pismeno obvestilo v zmislu čl. 356 trg. zak., je zadostila zakoniti dolžnosti in nevarnost prihoda obvestila k tožiteljici, jo zadene tudi tedaj, če se dotično obvestilo ni rekomandirano oddalo. Deloma ni navada, da bi trgovci korespondirali z rekomandiranimi pismi, deloma pa kaže ravno ta slučaj, da se je več važnih pisem nerekomandirano pošiljalo med spornima strankama in se niso izgubila, zato pa toženka ni mogla slutiti, da bi ravno to obvestilo ne dospelo na kraj namembe.

Slovensko trgovsko in obrtno društvo v Mariboru.

Veselica. Društvo je priredilo dne 21. malega srpana gozdno veselico za kolodvorsko restavracijo v Rušah, ki se je zaradi slabega vremena ponavljala dne 28. mal. srpana. Ker je popoldne močno deževalo, ni bila udeležba taka kot smo se nadejali.

Raznoterosti.

Naša carinska in trgovsko-nagodbena politika. O tem predmetu je predaval prof. dr. Kobatsch v nižjeavstrijskem obrtnem društvu. Predavanju posnamemo sledeče: Predvsem je treba odgovoriti na ona vprašanja, ki naj služijo v revizijo sedanjega trgovsko-političnega režima. Eno najvažnejših vprašanj je razmerje Avstrije do Ogrske. V narodnogospodarskem oziru sta pač obe državi, posebno pa Ogrska, zaradi znižanja svojega carinsko-agrarnega izvoza, zelo zainteresirani na carinski skupnosti in treba je lojalno obnoviti nagodbo. Za obnovev trgovinskih pogodb so pa tudi važne in mnogobrojne predpriprave v nepolitičnem oziru. Te predpriprave, ki naj nam nudijo temeljito spoznanje trgovsko-političnih temeljev so: izboljšanje trgovske statistike, direktno konstantiranje avstrijskega inozemskega prometa, produkcijska statistika, (katera dela naj bi se poverila trgovskim, oziroma industrijskim društvom); dalje natančni podatki o vplivu sedanjega carinskega režima, posebno tudi o tem, kako je vplivala agrarna carina na različna kmetijska podjetja, končno reforma carinskega poslovanja, čigar postavna podlaga sega nazaj v l. 1835. V narodno političnem oziru nas zanima predvsem višina uvozne carine. Tudi tukaj bi morali hoditi paralelno z Nemčijo, kjer nameravajo carinsko tarifo le deloma revidirati. Temeljita revizija tarife na vzdolaj pa ni izvedljiva iz državnofinančnih vzrokov. Industrija, trgovina in obrt, pa tudi nastavljeni in delavci imajo interes na tem, da se carinsko varstvo za kmetijstvo ne samo poostri, ampak tudi na ta način omili, da se posamezne carinske postavke za kmetijske pridelke znižajo in da se odpravi neopravičeni sistem uvozne prepovedi ter kontingetiranega uvoza. Ni tedaj priporočati direktne in indirektna zveze industrijsko-obrtnih krogov s kmetijskimi korporacijami, ker je izravnavna carinsko političnih nasprotij stvar parlamenta in vlade. Prav tako naj se revidirajo s stališča industrije in obrta posamezne previsoke indu-

strijske carinske postavke, posebno takrat, ako se varovani izdelek v tuzemstvu sploh ne izdeluje. To pride posebno pri kemičnih izdelkih in strojih v poštev. Samoposebi se razume, da se znižanje carine ne sme izvršiti avtonomno, ampak le v okviru trgovskih pogodb. — Pri trgovinskih pogodbah bo z ozirom na povečano industrijo Avstrije in vedno večjo odvisnost njenega narodnega gospodarstva od ugodnega industrijskega izvoza skrbeti za to, da se sedanje pogodbe ne samo obnove, ampak tudi primerno izboljšajo, predvsem pa se mora skrbeti, da se sklenejo ugodne trgovinske pogodbe z onimi državami, s katerimi jih dozdej sploh nimamo tj. s Portugalsko, Španijo in državami latinske Amerike. Poleg znižanja carine tujih držav za naš izvoz pa se bodo morala takrat natanko fiksirati določila glede tare in druga carinska vprašanja, ki dajejo zdaj fiskalčni samovolji vse preveč prosto roko.

*

Demokratiziranje avstrijskih državnih rent. Že večkrat se je iz vrst interesentov izražala želja, naj bi se k. k. poštne hranilnice priklopila še rentna hranilnica, pri kateri bi bilo mogoče, pridobiti si že za majhno vlogo del rente. K temu vprašanju se je izrazil guverner k. k. poštne hranilnice na Dunaju, tajni svetnik dr. pl. Schuster pred kratkim tako-le: „Predlog, naj se ustanovi rentna hranilnica, zasluži izmed vseh predlogov za zvišanje rentnega kurza in poživljenje rentnega trga, kar največ pozornosti. Ta predlog ima prav dobre lastnosti, saj bi se pri njegovi izvršitvi začeli zanimati tudi širši sloji za rento in tudi majhnemu hranilcu bi bile pristopne ugodnosti nižjega obrestovanja. Resničnost tega naziranja dokazuje že uvedba poštne hranilnice, ki pa je žal v širjih masah vse premalo znana. Gre za t. zv. rentne knjige. Vsak vlagatelj poštne hranilnice ima namreč pravico, ako znašajo njegovi prihranki znesek za najnižji rentni del (danes 90 K), kupiti potom poštne hranilnice rento in si na ta način zagotoviti višje obrestovanje. V to je treba edinole, da vpošlje svojo vložno knjižico s par vrsticami (posebnega obrazca za to niti treba ni) poštni hranilnici, ki izvede vsa dela, posebno pri kronski renti, brezplačno. Vložno knjižico, v kateri se odpiše knjižna vrednost kupljene rente, vpošlje poštna hranilnica zaeno z knjižno rento vlagatelju. V zadnji knjigi sta kakovost in vrednost rente natanko označeni. Zapadle kuponske obresti vpiše poštna hranilnica na željo v hranilno knjižico ali jih vpošlje v gotovini. Vse to se izvršuje brezplačno. Imamo rentne knjižice s stanjem po 100 K in po več milijonov. V zadnjem času kupujejo posebno stariši rentne knjige za svoje otroke. Obresti in drugi prihranki pridejo v hranilno knjižico, dokler ne dosežejo zneska za nakup nove rente. Vsega skupaj je sedaj vloženo pri poštne hranilci v rentnih knjigah 280 milijonov kron. Rentnih knjižic je nad 30.000. Podobnost te naprave z rentno hranilnico je očitna, ker omogočuje majhnim hranilcem na lahek način spremenitev hranilnih vlog v višje obrestovano rento takoj in tolikrat, kadar znaša vloga za nakup rente potrebnih 100 K. Pri tem ima vlagatelj še to udobnost, da sme s svojim dobroimetjem tako dolgo prosto razpolagati, dokler se ni odločil za nakup rente, dočim bi bila pri rentni hranilnici tozadevna vplačila že naprej vezana za nakup obligacij. Označena naprava poštne hranilnice se je že priljubila v velikem delu občinstva in velik del potrebe poštne hranilnice na obligacijah je ravno z rentnimi knjižicami v zvezi.

*

Bosanski rudokopi in železarski kartel. Bogastvo rud v Bosni, ki se že pridobiva v raznoterih rudokopih ozir. se name-rava pridobivati, zanima v zadnjem času zopet v večji meri interese. Raznoteri špekulanti so tedaj hiteli nakupiti obsežne rudokope in celo večje bančno podjetje se je obrnilo na avstrijsko in na ogrsko vlado, češ, da bi lahko postalo nekak protiutež železarskemu kartelu. Kakor čujemo, pa se je v informiranih krogih dvomilo takoj s početka, da bi bosanska uprava dala to dovoljenje, ker ji

mora biti vendar na tem ležeče, da Bosno sama industrializira in da se pridobljene rude predelajo v Bosni sami. V istini je bil predlog bančnega podjetja za nakup rudokopov odklonjen.

*

Socialno zavarovanje na Angleškem. Pretekli mesec je stopil v veljavo angleški socialno-zavarovalni zakon, ki je bil v zbornici sprejet že v novembru 1911. Ta zakon je v zvezi z zakonom o preskrbi za starost, ki se je sklenil leta 1908, je Angleško postavil v prvo vrsto modernih držav na socialno-političnem polju.

Glavna načela tega zakona so: Dolžnost zavarovanja se razteza na vse delavstvo, všteti vojsko, bojno in trgovsko morinarico. Dalje so dolžni zavarovati se vsi nameščenci, ki njih plača ali mezda znaša na leto manj nego 160 funtov (= 4840 kron). Stroški se razdele med podjetnike, uslužbence in državo, vendar pa država ne prevzame nobenega jamstva za ta fond. Premija za zavarovanje za bolezen in zoper nezgode znaša na teden za moške 9 pencev, in sicer odpadejo od tega zneska 4 penci na delavca, 3 na podjetnika in dva na državo, pri ženskah pa je premija 8 pencev, ki se razdeli v razmerju 3, 3, 2. Pri nizkih mezdah morata podjetnik in država primeroma več prispevati. Zavarovanci prejmo za čas bolezni ali nezgode brezplačno zdravniško pomoč in posebne pristojbine. Te znašajo za moške, ki so stari več nego 16 let, splošno 10 šilingov na teden v prvih 26 tednih in pozneje za slučaj stalne onemoglosti tedensko 5 šilingov. Če zavarovanec doseže 70 let, tedaj nastopi starostno zavarovanje, za katero skrbi država sama. Za ženske znaša tedenska pristojbina 7 šilingov 6 penci, ozir. po 26 tednih 5 šilingov. Za osebe pod 16 leti so pristojbine nekoliko manjše. Otročnica dobi za vsak porod 30 šilingov, če pa je otročnica tudi sama zavarovana, dobi še bolezensko pristojbino, naj bo mož zavarovan ali ne. Tudi za brezposelnost je uvedeno zavarovanje pri nekaterih vrstah obrtov (stavbarstvo, ladjarstvo, strojni, žagarski obrt i. t. d.). Premije znašajo med $2\frac{2}{3}$ do $6\frac{2}{3}$ penci na teden, ki se porazdele med državo, delavca in podjetnika. Odškodnine znašajo 3 šil. 6 penci do 7 šil. na teden, toda ne za več časa nego za 15 tednov v enem letu. — Računa se, da bodo vse premije znašale okoli 700 milijonov kron na teto.

— u —

*

Izvoz mesa iz Srbije. Belgradska klavnica je izvozila v prvi polovici letošnjega leta 50.000 prašičev po pogodbeni in 12.055 prašičev po avtonomni carini v Avstro-Ogrsko, poleg tega je eksportirala 3.3 milijona kg govejega mesa v Avstro-Ogrsko, 506.000 kg pa na Nemško, v Italijo, Francijo in Švico. Vrednost vsega srbskega izvoza mesa znaša v prvem polletju 15 milijonov dinarjev.

*

Avstro-Ogrska trgovinska bilanca je bila v prvi polovici tega leta pasivna za 5412 milijonov kron, torej za 200 milijonov več nego v prvi polovici lanskega leta. Uvoz je znašal namreč 1765.9 milijona kron (238.9 več nego v isti dobi lanskega leta), izvoz pa 1224.7 milijona kron (za okroglo 41.3 milijona kron več nego lani v istem času).

*

Jesenski promet na železnicah. Znano dejstvo je, da v jesenskih mesecih promet na železnicah narašča vsako leto v obilni meri. Železnice morajo v jeseni zmagati številne prevoze v razmeroma jako kratkem času. Vsled naraslih potreb se potrebuje v jeseni v železniškem obratu hipoma obilno vagonov. Treba je zagraditi pravočasnih dispozicij, ki omogočajo čim izčrpnjejšo izrabo razpoložljivih transportnih sredstev. Izkušnje uče, da se ob takih časih redno pojavljajo v trgovskih in industrialnih krogih pritožbe o pomanjkanju vagonov in o zamudnem dodajanju naročenih vagonov.

Tudi za letošnjo jesen je pričakovati, da narase promet na železnicah. V obnem interesu je, da trgovci in industrialci v kolikor je to pač mogoče tudi sami pripomorejo do tega, da se olajša zmagovanje naraslega prometa na železnicah in omogoči kolikor moč brezhibno obvladanje železniškega prometa. Prav toplo je za tegadel priporočati, da trgovci in industrialci v kolikor to dopuščajo razmere, uredijo svoje potrebe tako, da ne odlašajo založiti se z množinskim blagom, kakor je n. pr. premog in drugo vrstno kurivo ravno do časa najživahnejšega in največjega železniškega prometa v jeseni. V mnogih primerih je mogoče z nekoliko zgodnejšimi naročili pripomoči do znatne razdelitve prometa ter tako koristiti sebi in pa koristim splošnosti. Priporočati je dalje, da vse one firme, ki imajo v jeseni večjo porabo železniških voz, da približno obveste železniško upravo o tem, koliko voz bodo prično potrebovale.

*

Kaj nam obeta sadno drevje in vinska trta. Po poročilu c. kr. kmetijskega ministrstva konci meseca junija so sadne kulture in vinogradi v slovenskih deželah takole kazali:

	Kranjsko	Koroško	Južno Štajersko	Goriško	Trst in Istra
Jabolke	2—3	1—3	2—3	3	3
Hruške	3	2—3	3	3	3
Češnje	3—4	3—4	4—5	3	2—3
Češplje	4—5	2—3	4	3	3
Marellice	5	4—5	5	3—3	4—5
Breskve	4—5	4—5	5	3—4	3—4
Orehi	4	2—3	5	3	3
Vinska trta	3—4	—	1—3	2	2

Števila v tem pregledu imajo isti pomen kakor v 7. številki tega lista.

*

Kako kažejo polja in travniki. Poročilo c. kr. kmetijskega ministrstva v začetku julija izkazuje naslednje stanje poljščine v slovenskih deželah:

	Kranjsko	Koroško	Štajersko	Primorsko	Povprek v Avstriji
Pšenica	2.4	2	2.1	2.3	2.1
Rž	1.7	2	1.8	1.9	2.1
Ječmen	2	1.9	1.9	2.5	2.3
Oves	1.6	2	1.7	2.6	2.3
Turščica	1.6	1.9	1.7	2.2	2.1
Krompir	1.7	1.7	1.9	2.3	2.3
Pesa	2.3	2.1	1.7	2.9	2.2
Zelje	2.1	2.1	2.1	2.2	2.3
Detelja	1.7	2.1	1.7	2.2	2.9
Travniki	1.5	1.9	1.7	1.7	2.2
Pašniki	1.6	2	1.7	1.8	2.4

Števila v pregledu imajo isti pomen kakor v 7. številki tega lista.

*

Čebelarstvo na Spodnje Štajersko, opozarja trgovce in obrtnike na imenik, ki ga izda ob priliki čebelarke razstave v Celju od 15.—20. septembra 1912 in jih pozivlja, da se oglašijo z inserati. Naznanila do 25./8. 1912 pri sodniku A. Zdolšek na Laškem.

*

Hudo ogroženje avstrijske industrije na Ogrskem. Ogrsko trgovsko ministrstvo je glede zakona o trgovskih agentih izdalo zakonski načrt, ki pomeni težko oškodovanje trgovskega poslovanja avstrijske industrije na Ogrskem in je tudi v ostrem nasprotju z pogodbenimi in trgovskopogodbenimi določili. Najvažnejša določila tega načrta odredajo, da smejo s privatnimi stranikami v prihodnje stopiti v zvezo le agentje ogrskih tvrdk.

Vsled tega se bo promet marsikaterih avstrijskih izdelkov na Ogrskem znatno otežkočil.

*

Zakaj priporočamo svojim članom in prijateljem, da kupujejo Kolinsko kavno primes in zanj agitirajo? Zato, ker Kolinska tovarna izdeluje svojo kavno primes iz najboljših surovin in po načinu, ki se je po dolgoletnih izkušnjah kot najboljši obnesel. Zato je tudi kakovost Kolinske kavne primese nedosežna. Kolinska tovarna dalje najema samo domače delavce, ki vedno bolj dokazujejo, da so zmožni sodelovati pri izdelovanju Kolinskih izdelkov, na katere stavljajo konsumenti najstrožje zahtevke. Čim več imamo domače industrije, tem bolj se okrepi delavstvo, ki je važen faktor v življenju vsakega naroda. Dalje je Kolinska tovarna skozi in skozi narodno podjetje, ki si je tega vedno v polni meri svesto, da se mora uveljaviti le ob podpori vseh narodno čutečih ljudi. Iz narodnega stališča naši narodni nasprotniki odklanjajo blago Kolinske tovarne kar najodločneje, dolžnost vsakega Slovenca je, da izdelke Kolinske tovarne iz istega vzroka kupuje in priporoča. Kolinska tovarna ni izključno dobičarsko podjetje. Iz svojega čistega dobička daruje vsako leto velike vsote za slovenske narodne in kulturne namene. Vsestransko opravičeno se torej obračamo na slovenske trgovce s pozivom, da s svojo naklonjenostjo podpirajo Kolinsko tovarno, s tem bodo najbolje pomagali krepiti našo narodno-gospodarsko pozicijo, ta pa je neizogibna podlaga kulturnega napredka in politične moči.

*

Koliko se v Avstriji piva vari. Leta 1911. se je varilo v Avstriji vsega skupaj 20,745.841 hl piva t. j. za 762.840 hl več nego prejšnje leto. Največ te množine pride na Češko, kjer se ga je skuhalo 9,783.700 hl; na Moravskem se ga je zvarilo 1,805.460 hl, na Nižje Avstrijskem 3,574.333 hl, v Šleziji 14.850 hl. V teh deželah se je zvarilo več piva kot v prejšnjem letu. Nazadovale pa so glede produkcije pivovarne na Solnograškem, Koroškem, Kranjskem, Tirolskem in Bukovini. Zanimivo je, da se skuha najmanj piva na Kranjskem.

*

(Sprememba na japonskem prestolu in gospodarsko stanje na Japonskem.) Kakor znano, je umrl stari japonski mikado in njegov naslednik je nastopil vlado v času prav resne gospodarske depresije. Moral bo tedaj takoj v prvih dneh svoje vlade pečati se s težkimi gospodarskimi in finančnimi vprašanji. Država trpi zelo pod neznosno draginjo, ki je v zvezi z lanskim letom vpeljano visoko carino za uvožene predmete. Navzlic tej visoki carini pa se izvoz le ni mogel dvigniti nad uvozom in tako je trgovska bilanca Japonske vedno bolj pasivna. Razen tega dolguje država velike vsote inozemstvu. Zelo značilno je tudi, da je postalo inozemstvo pri svojih kupcijah z Japonsko prav previdno in to je pri sedanjem žalostnem finančnem stanju imenovane države povsem na mestu. Vse trgovstvo, ki ima zveze z Japonsko toži o veliki depresiji, uvoz se je ustavil zaradi draginje, izvoz, ki gre zvečine na Kitajsko pa tudi ni prav uspešen, ker vpliva nanj Kitajska revolucija. Davčni vijak se je že nategnil čez mero in pretirana izdaja papirnatega denarja je vzrok, da so cene živil zelo poskočile. Treba bo tedaj najeti večje posojilo. S tem dejstvom se spravlja tudi v zvezo potovanje ministra Katsure v Petrograd, saj upa Japonska, da bo Rusija podpirala njeno prošnjo v Parizu, kjer misli Japonska posojilo vzeti. Znano je namreč, da Angleška noče iti tudi pri posojilih Japonski na roko. Omeniti je pa končno tudi treba sumljivo gibanje širših mas, ki so nezadovoljne z rastočo draginjo in finančno bedo, in ki delajo na to, da se tudi na Japonskem začne kitajski podobna revolucija. Mladi cesar Jošihito je prevzel tedaj prav malo zavirljivo dedščino.

*

Dogovor glede kontigenta avstro-ogrskih producentov bombaža je stopil 8. t. m. v veljavo. Dogovor ima namen, bombaževinsko industrijo trajno sanirati in mu je za dobo 5 let pri-

stopilo izmed 4,260.000 vreten 3,600.000 ali 85,7%. Razentega je približno 180.000 vreten ali 4% zadovoljno s točkami dogovora, ne da bi se formalno izrekli za dogovor.

*

Nazadovanje avstrijskega ribarstva. Statistični podatki za dobo 1910/11 nam kažejo, da je avstrijsko ribarstvo v primeri z l. 1909/10 zelo nazadovalo. Ulovilo se je namreč v Adriji le 43,3 milijonov rib s težo 10,9 milijonov kg, v prejšnji dobi pa 48,5 milijonov rib s 15 milijonov kg. Posebno velja to o sardelah, kar je imelo zopet za posledico močno nazadovanje v konzervni industriji in sicer od 7,3 milijonov na 4,5 milijonov. Vrednost vseh ujetih rib je znašala 8,8 milijonov kron proti 9,7 milijonov kron v prejšnji dobi. Konzervna industrija je pri tem udeležena z 3 (proti 5,8).

*

Organizacija avstrijske in ogrske vžigalične industrije. Nekatero avstrijske tovarne za vžigalice so se že združile pod vodstvom „Solo“-tovarne, da varujejo z ozirom na nameravano monopolizacijo vžigalic kolikor mogoče svoje interese. Zdaj se vrše pogajanja, da se tudi ostale tovarne združijo v drugo skupno organizacijo. Med obema združitvami pa so obravnave glede bodoče združitve produkcije in kontingentiranja iste, ter o zvišanju cen. Kakor se nam poroča, se bodo cene v veletrgovini zvišale za 10%. Po izjavi finančnega ministrstva pa se to zvišanje ne sme prenesti na malo trgovino, tako da bo trpela pod tem edino le posredovalna trgovina. V zvezi z nameravanim zvišanjem cen je tudi sedanja jako živahna kupčija z vžigalicami, ker se hočejo trgovci preskrbeti z blagom še predno se je zvišanje splošno izvedlo. Dozdaj se je prodajalo 100 škatlic vžigalic za 80—90 v, odslej bodo cene 90 vin. do ene krono. Zanimalo bo morda še, da so prevzele vodstvo druge, izven „Solo“-tovarne stoječih tovaren nekatere banke, med temi Nižjeavstrijska eskomptna družba v zvezi s kreditnim zavodom, Živnostenska banka in galicijska industrialna banka. Tudi ogrske banke se pripravljajo za eventualno vpeljavo monopola na vžigalice na Ogrskem in so izvolile odbor, ki bo začel z delom že prihodnji mesec. Na Ogrskem se začne prepoved glede uporabe belega fosforja eno leto pozneje kot v Avstriji, t. j. 1. prosinca 1913. Omenjeni odbor ima tudi nalogo, poizvedeti od posameznih tovarnih pogoje, pod katerimi bi oddale svoj obrat državi. Iz navedenega razvidimo, da je bila prepoved uporabe belega fosforja in nameravana monopolizacija povod za uspešno organizacijo tudi v vžigalični industriji.

Društvene vesti.

Trgovski koledar za l. 1913 izide začetkom septembra t. l. Imel bo zopet bogato in raznovrstno vsebino, ki je velike važnosti za vse pripadnike trgovskega in obrtnega stanu kakor tudi za vse privatne uradnike. Naročila sprejema že zdaj naše društvo.

*

Čeke so poslali: Fran Dolenc, Kranj; Leskovec & Meden v Ljubljani; Ivan Majaron, Borovnica; A. A. Mlekuš, Bovec; Rudolf Rutner, Vrhnika. Hvala!

*

Izkaz društvene posredovalnice. Sprejme se: 1 potnik, 5 pomočnikov mešane stroke, 3 pomočniki železniške stroke, 1 pomočnik manufakturne stroke, 3 pomočniki špecerijske stroke, 2 pomočnika modne in galanterijske stroke, 2 kontoristinj, 1 blagajničarka, 7 prodajalk, 10 učencev in 2 učenki, — Službe išče: 2 knjigovodja, 2 korešpondenta, 3 kontoristi, 5 poslovodij, 3 potniki, 6 skladiščnikov, 22 pomočnikov mešane stroke, 5 pomočnikov železniške stroke, 8 pomočnikov manufakturne stroke, 10 pomočnikov špecerijske stroke, 3 pomočniki modne in galanterijske stroke, 24 kontoristinj, 18 blagajničark, 19 prodajalk, 8 učencev in 7 učenki.

Tvornica za stole

Fran Švigelj na Bregu, pošta Borovnica

izdeluje lepe in trpežne stole iz vpognjenega lesa
po najnižjih cenah.

Za obilna naročila se priporoča

Fran Švigelj.

100%

čistega dobička

zaslužite z **Mastinom**,

to je redilni in varstveni prašek za
vsako živino.

Podobna zahvalna pisma dobim vsak dan!

Gospod lekarnar Trnkóczy, Ljubljana.

Ker sem razprodal, prosim zopet 250 za-
vojkov Mastina.

Sem že večkrat naročal in Vam naznanjam,
da kmetovalci hvalijo Mastin.

Josip Schmidl, trgovec

Thalern, pošta Hollenburg (Nižja Avstrija).

Vinko Majdič

lastnik valjčnega mlina v Kranju.

Priznано najboljši

mlinski izdelki in zlasti

izborna pšenična moka.

Domoljubne slovenske trgovce opozarjamo na

toaletno milo, stearinove

:: in parafinove sveče ::

v korist družbi sv. Cirila in Metoda v Ljubljani

katere izdeluje in razpečava

J. Pilnáček

tovarnar

Kralj. Gradec (Hradec Králové) Češko.

Podpirajte Družbo sv. Cirila in Metoda in vpeljite
te izdelke v svojih trgovinah.

Častite naročnike in bralce prosimo,
naj se ozirajo pri nakupu svojih potrebščin
na oglase v našem listu. „Slovenski trgov-
ski Vestnik“ mora postati ognjišče organi-
zacije slovenskih trgovcev, zato se ravnajte
po geslu „Svoji k svojim!“

Ker že od nekdaj skrbno pazite na to, da zadovoljite
Vaše odjemalce in jim hočete poslužiti le z najboljšimi
izdelki, priporočajte k Vaši zrnati kavi najboljšo ka-
vino primes, pravega : **FRANCKA** : iz zagrebške to-
varne, ki nosi kavin mlinček kot tvorniško znamko.

Varstvena znamka.

Delniška družba združenih pivovaren Žalec in Laški trg

— v Ljubljani —

➡ priporoča svoja svetla in črna piva. ➡

ZVEZDNE TKANINE & „HERMES“

s postavno zavarovano znamko **zlate repate zvezde**, priporočamo gospodom trgovcem v nakup.

ZVEZDNO TKANING je dobiti le v najboljši kvaliteti raznega manufakturnega blaga. — Oddaja se samo na debelo.

Podjetje ZVEZDNIH TKANIN in zaloga tovarne Liesing.

Imetelja:

Brata Vokač v Ljubljani

Šelenburgova ulica šte. 5.

Ljubljanska kreditna banka v Ljubljani

Podružnice v CELOVCU, TRSTU, SPLJETU, SARAJEVU, GORICI in CELJU.

Kupuje in prodaja

vse vrste rent, zastavnih pisem, prioritet, komunalnih obligacij, srečk, delnic, valut, novcev in deviz.

Promese izdaja k vsakemu žrebanju.

Delniška glavica K 8.000.000.—. Rezerzni zaklad K 800.000.—

Zamenjava in eskomptuje

izžrebane vrednostne papirje in vnovčuje zapale kupone.

Daje predujme na vrednostne papirje.

Zavaruje srečke proti kurzni izgubi.

Vinkuluje in devinkuluje vojaške ženitninske kavcije.

Eskompt in inkasso menic. — Borzna naročila.

Denarne vloge sprejema

v tekočem računu ali na vložne knjižice proti ugodnim obrestim. Vloženi denar obrestuje od dne vloge do dne vzdiga s

4¹/₂% čistih.

Promet s čeki in nakaznicami.

Marija Budkovič, trgovčeva vdova v Semiču št. 7

prodaja svojo bogato založeno

trgovino z mešanim blagom.

Trgovina se sedaj, ko se gradi Belokranjska železnica, zelo lepo razvija in ima mnogo prometa; ker pa zgoraj imenovana ne more radi družinskih razmer voditi trgovine, oddaja svojo veliko zalogo pod najugodnejšimi pogoji.

Umetni zobje.

Brez ruvanja zobnih korenin se ustavljajo ameriški umetni zobje, posamezno ali cela zobovja, izvzemši nedelje in praznike vsak dan od 8. ure zjutraj do 6. ure zvečer v konc. zobarskem ateljeju

O. Seydl, Ljubljana, Stritarjeva ulica 7.

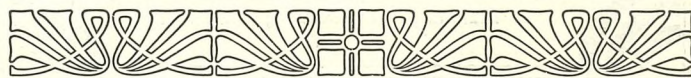
Mestni trg 15.

priporoča
svojo bogato zalogo
vsakovrstnih
dežnikov
po najnižjih cenah.

Mestni trg 15.

priporoča
svojo bogato zalogo
vsakovrstnih
solnčnikov
po najnižjih cenah.

J. Kopač, svečar v Gorici.

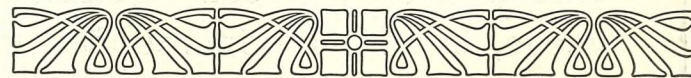
Med

jako dober za pecivo ali zdravilo,

izpitani pomladanski :: :: ::

čebelni pitanec :: :: ::

Cene so jako zmerne, na kar posebno opozarjamo g. trgovce.

**Spominjajte se sklada
za Trgovski dom!**

Delniška glavnica K 6.000.000.

Rezervni fond okoli K 300.000.

JADRANSKA BANKA, FILIJALKA V LJUBLJANI

Šelenburgova ulica šte. 7 (nasproti glavne pošte).

Kupuje in prodaja: vrednostne papirje, rente, obligacije, zastavna pisma, prioritete, delnice, srečke itd. — Valute in devize. — Predujmi na vrednostne papirje in blago ležeče v javnih skladiščih. Promese k vsem žrebanjem.

Menjalnica.

:: Vloge na knjižice od dneva vložitve ::

4 1/2 %

do dneva dviga, rentni davek plačuje banka iz svojega. — Na tekoči in žiro-račun po dogovoru. — Živahna zveza z Ameriko. — Akreditivi.

Centrala v Trstu.

Eskomptuje: menice, devize in fakture. Zavarovanje vrednostnih papirjev proti kurzni izgubi. — Revizija žrebanja srečk itd. brezplačno. — Stavbni krediti. — Rembours-krediti. — Borzna naročila. Inkaso.

Filialka v Opatiji.

Ne bodete obžalovali, ako zahtevate vzorce in cenik

jajčnih rezancev in makaron

od tvrdke Brata Zatka. To so specialitete prve vrste.

Češ. Budejovice **BRATA ZATKA** Češ. Budejovice.

c. in kr. dvorna zalagateljja.

Smrt konkurenci

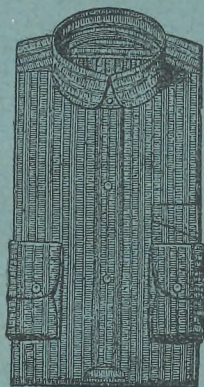
jaz ne želim, temveč vsakemu trgovcu velik dobiček, kar je pa le mogoče, ako dobavlja storjeno blago iz

Jugoslovanske izdelovalnice perila

R. Stermecki, Celje.

Poskusite! Nikakšen riziko! Poskusite!

Vzorčne pošiljatve franko. Neugajajoče se vzame nazaj.

„Zvezdna“ cikorija iz „Prve jugoslovanske tvornice za kavne surogate v Ljubljani

se prodaja v korist „Trgovskemu domu“ in „Podpornemu skladu“ društva „Merkur“.

Slovenski trgovci in trgovski sotrudniki, priporočajte ta izvrstni slovenski izdelek!

J. KOSTEVČ

trgovina z manufakturnim blagom in kro-
jaškimi dodatki na drobno in debelo.

Ljubljana, Sv. Petra cesta št. 4 in 5.

Cene strogo solidne, postrežba točna.

Vzorci na zahtevo poštnine prosto.

J. Knez, Ljubljana

trgovina z žitom in dež. pridelki.

Valjčni mlin na Beričevem.

Priporoča svoje najboljše mlevske izdelke.

Češkoslovanska tovarna voščenega blaga in sveč Maryško & drug

Brodec - Železni Brod (Češko)

ponuja po najnižjih cenah:

Cerkvene sveče vseh vrst, svetlo in mirno
gorljive, kar je edino naša
specijalitet; zvite sveče v najrazličnejših oblikah.

Priporoča nadalje stearinove namizne sveče iz-
borne kakovosti, sveče iz parafina, božične svečke in
sveče za lestence.

Cene najnižje; gg. trgovci dobe za prodajo zelo
ugodne pogoje. Blago pošiljamo franko do vsake postaje.

Od čistega dobička odpade 2% v slovenske na-
rodne namene.

Vzorci na zahtevanje zastoj in franko.

Najbolj varno naložen denar!

Denarnega prometa do 31. decembra 1911 nad 614.5 milijonov kron.

Stanje hranilnih vlog nad **42 milijonov** kron.

Največja slovenska hranilnica!

Rezervni zaklad nad 1,300.000 kron.

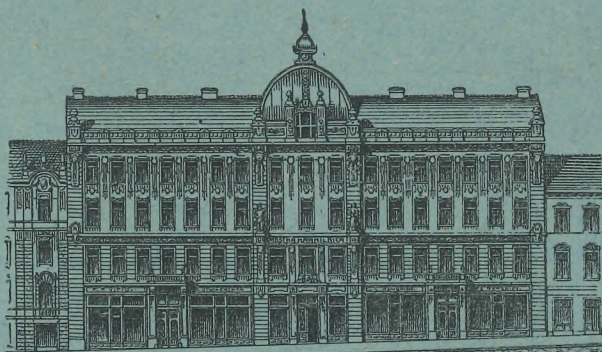
MESTNA HRANILNICA LJUBLJANSKA

V LJUBLJANI, v lastni hiši, v Prešernovi ul. št. 3

sprejema vloge vsak dan
in jih obrestuje po $4\frac{1}{4}\%$
brez odbitka. Nevzdig-
njene obresti pripisuje
vsakega pol leta h kapi-
talu. Sprejema vložne
knjižice drugih denarnih
zavodov kot gotov denar.

Denar in knjižice se
lahko pošiljajo po pošti

Za varnost vloženega
denarja jamči zraven re-
zervnega zaklada še me-
stna občina ljubljanska z

vsem premoženjem in z
vso davčno močjo. Izguba
vloženega denarja je nemo-
goča, ker je po pravilih
te hranilnice, potrjenih po
c. kr. deželni vladi, izklju-
čena vsaka špekulacija in
izguba vloženega denarja.

Za varčevanje ima
vpeljano lične **domačo
hranilnike**, v podpiranje
slovenskih trgovcev in
obrtnikov pa **kreditno
društvo**.

Posoja na zemljišča po 5% in proti poplačevanju dolga po najmanj $\frac{1}{2}\%$. —
Dolžnik pa more svoj dolg poplačati tudi poprej, ako hoče. — Posoja se tudi
na menice in vrednostne papirje.

Slovenski Trgovski Vestnik.

Glasilo slov. trgovskega društva „Merkur“, „Slov. trgovskega društva v Celju“ in „Slov. trgovskega in obrtnega društva v Mariboru“.

Vsebina:

1.) <i>Val. Žun</i>: Naš kovinasti in papirnati denar.2.) <i>Val. Žun</i>: Prihranki naših „Amerikancev“.3.) <i>Fr. Štupar</i>: Poljski pridelki na Kranjskem.4.) <i>Just Piščanec</i>: Uvod v carinstvo.5.) Penzijsko zavarovanje.6.) Iz trgovske prakse.
Popust v ceni po potniku. — Kdaj je zastopnik primoran prevzeti delkredere. — Ne govori slabo o konkurenci. — Kako se varčuje pri poštnini. — Kako se izterjajo dvomljive terjatve. | <ol style="list-style-type: none">7.) Raznoterosti:
Proti kazni za poštnino. — Vojna in trgovstvo. — Piva se je zvarilo na Avstro-Ogrskem. — Kaj nam obeta sadno drevje in vinska trta. — Kako kažejo polja in travniki. — Obisk trgovsko-nadaljevalnih šol. — Komerčno informacijsko mesto za Bosno in Hercegovino. — „Österr. Kursbuch.“8.) Društvene vesti.9.) Trgovsko bolniško in podporno društvo v Ljubljani.10.) Književnost. |
|---|--|

===== Izhaja petnajstega dne vsakega meseca. =====

Cena za celo leto pet kron. Posamezna številka 50 vinarjev.

Člani slovenskega trgovskega društva „Merkur“ in slovenskih trgovskih društev v Celju in Mariboru dobivajo list brezplačno.

Cena oglasom: Petit vrsta enega razpredelka stane pri enkratni objavi 25 h, pri dvakratni objavi 20 h, pri trikratni objavi 15 h, pri šestkratni objavi 12 h in za celoletno objavo 10 h. Za oba razpredelka velja dvojna cena.

Uredništvo in upravništvo: Ljubljana, „Narodni dom“.

Izdaja in zalaga slovensko trgovsko društvo „Merkur“.

Odgovorni urednik: Ivan Volk.

Tisk „Narodne tiskarne“ v Ljubljani.

Razpošiljanje
blaga na vse
kraje sveta!
ajcenejša, naj-
večja eksport-
tvrdba!

Prosim, zahte-
vajte veliki
cenik, ki se
pošlje zastonj
in poštine
prosto!

Najboljše ure sedanjosti so z znamko

„IKO“.

— Dobi se samo pri tvrdki —

H. Suttner

Mesni trg (nasproti rotovža) Sv. Petra cesta 8.

**Velika izbira zlatnine,
srebrnine, kinasrebra**

— po najnižjih cenah. —

Cenik zastonj in poštine prosto.

Lastna tovarna ur v Švici.

Tovarniška znamka „IKO“.

Avgust Agnola

v Ljubljani, na Dunajski cesti šte. 13

priporoča svojo izborno zalogo

steklenega blaga za namizje gostiln, kavarn,
zasebnikov itd., kakor tudi porcelan, svetilke,
okvire, ogledala in vse v to stroko spadajoče predmete.

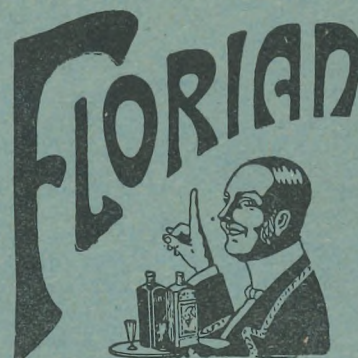
Izdelovatelj cerkvenih oken po nizkih cenah.

Dober tek

je dobra stvar!
Zanemarjaj je nikár!

Dober tek

imaš vsak dan, ako vživaš

Želodčni likér „FLORIAN“ je pripravil tek
in prebavo marsikomu, ki je zamán kupoval
draga in neprijetna zdravila!

Naslov za naročila: „FLORIAN“, Ljubljana,

Postavno varovano.

Slovenci!

zahtevajte povsod

vžigalice

družbe

sv. Cirila in Metoda.

Zaloga pri tvrdki

Ivan Perdan

v Ljubljani.

Riunione Adriatica
di Sicurta.

Zastopstvo za Kranjsko:

tvrdba

Ivan Perdan
v Ljubljani.

Ugodna prilika!

Trgovci pozor!

Veliko gospodarsko poslopje

z raznimi prostori na prijaznem solnčnem kraju tik glavne deželne ceste v trgu na Gorenjskem se **prostovoljno proda** pod ugodnimi pogoji. Za vsakega trgovca pripravno in večje podjetje. — Zraven nahajajoča se **hiša** s staro, obče znano, dobro **gostilno** se **odda v najem** eventualno **proda** zaradi rodbinskih razmer. — Vpraša se v upravnistvu „Slovenskega trgovskega vestnika“.

Slovenski trgovci!
Prispevajte za
Trgovski dom!

Jernej Bahovec
Ljubljana

Sv. Petra cesta št. 2. * Filijalka: Resljeva cesta št. 7.
Trgovina papirja, papirnatih vreč, pisalnega in risalnega orodja, šolskih knjig in zvezkov, kipov slovenskih pisateljev itd. itd.

Največja zaloga

usnja

domačega in inozemskega izdelka na drobno
in na debelo kakor tudi

vseh čevljarskih potrebščin
po najnižjih cenah.

J. MARCHIOTTI

Ljubljana, Sv. Petra cesta.

Trgovina

s špecerijskim blagom.

Točna in solidna postrežba!

Trgovina z moko in

deželnimi pridelki.

Ljubljana

A. ŠARABON

Ljubljana

priporoča svojo novourejeno glavno

zalogo rudninske vode.

Velika pražarna za kavo
in mlin za dišave
z električnim obratom.

Na drobno in na debelo!

Zaloga brinja in sliv
za žganjekuho.

 Največja zaloga železnine v Ljubljani

je pri

Franc Stupica

na Marije Terezije cesti

zraven Figabirta.

Tu se dobe vedno najnovejše slamo-
reznice, mlatilnice, gepelni, čistilnice
in vsi drugi poljedelski stroji, traverze,
železniške šine, najboljši cement,
lepenka in pločevina za strehe,
štorja za strope, okovi za okna in
vrata, štedilniki, peči, nagrobni
križi, pumpe za vodo, vino in gnoj-
nico, najlepša kuhinjska oprava,
razni plugi, železne brane, vsako-
vrstno orodje za kovače, ključavni-
čarje, kleparje, mizarje, zidarje in
tesarje, sploh vse v železninsko trgo-
vino spadajoče.

Postrežba točna in poštena. Cene zmerne.

Ustanovljena 1882. Pošt. hraniln. rač. št. 828.406. Telefon št. 185.

Kmetska posojilnica - ljubljanske okolice -

registrovana zadruga z neomejeno zavezo
v Ljubljani, na Dunajski cesti 18, v Ljubljani
— v lastnem združnem domu —

je imela koncem leta 1909 denarnega prometa
K 81,116.121-11

— upravnega premoženja —
K 20,775.510-59

Obrestuje hranilne vloge po
 $4\frac{1}{2}\%$

brez vsakega odbitka rentnega davka, katerega
plačuje posojilnica sama za vložnike.

Sprejema tudi vloge v tekočem računu v zvezi
s čekovnim prometom ter jih obrestuje od dne
vloge do dne dviga.

Stanje hranilnih vlog nad **K 20,000.000.**

Posojuje na zemljišča po $5\frac{1}{4}\%$ z $\frac{1}{2}\%$ na amortizacijo
ali pa po $5\frac{1}{4}\%$ brez amortizacije. Na menice pa po
 6% . Posojilnica sprejema tudi vsak drug načrt glede
amortizacije dolga.

Uradne ure vsak dan od 8.—12. in od 3.—4.

Zahtevajte
povsod

Ilirija kremo za čevlje

Zahtevajte
povsod

dalje Ilirija čistilo in čistilni prašek za kovine, parketno voščilo,
lak za usnje, vazelino in kolomaz

iz domače tovarne kemičnih izdelkov

GOLOB & K^o.

Ljubljana — Vič.

Cena in kvaliteta povse konkurenčna.

Škatlje

za shranjevanje blaga
v trpežni obliki.

Kartoni

za razpošiljanje
klobas, masla,
oblek, perila in
drugega blaga

Škatljice za čaj

nadalje

Trgovske knjižice za odje-
malce v platno vezane

se dobe najceneje pri

Ljubljanski kartonažni tvornici
I. Bonač v Ljubljani.

Blagovoli se naj povprašati.

FRAN SIA X

elektrotehnik

Ljubljana, Gradišče št. 7.

oblastveno konc. inštalater za električne naprave, luči,
prenos sile; dalje hišnih zvonil, telefonov itd. Strelo-
vodne naprave. Poprava v stroko spadajočih del. V
zalogi blago prve vrste, proračuni na razpolago.

Opremljem sem z najboljšimi in najnovejšimi preskuše-
valnimi aparati. — Cene in delo solidno!

SLOVENSKI TRGOVSKI VESTNIK.

Glasilo slov. trgovskega društva „Merkur“, „Slov. trgovskega društva v Celju“ in „Slov. trgovskega in obrtnega društva v Mariboru“.

Letnik IX.

V Ljubljani, dne 15. septembra 1912.

Štev. 9.

Naš kovinasti in papirnati denar.

Spisal Val. Žun.

Letos obhajamo dvajsetletnico, odkar se je v naši državi uvedla zlata denarna veljava ali valuta. Denarno veljavo ali valuto imenujemo zakonito priznanje tistega blaga (kovine), ki naj velja v državi za postavno plačilno sredstvo. Kjer proglasi država zlato za splošno plačilno sredstvo ali denar, imamo zlato veljavo, kjer je splošno plačilno sredstvo srebro, tam govorimo o srebrni veljavi, kjer se pa rabita dve kovini za denar, in sicer tako, da je vsak primoran vzeti denar v tej ali oni kovini, n. pr. v srebru ali zlatu, tam imamo dvojno veljavo ali bimetalizem.

Pri zlati veljavi so glavni ali kurantni novci, to je tisti novci, katere mora vsak vzeti v plačilo v vsaki poljubni množini, kujejo samo v zlatu in sicer tako, da imenska vrednost novca odgovarja popolnoma notranji vrednosti. Pri nas so taki novci deset-, dvajset- in stotonski novci. Po zakonu z dne 2. avgusta 1892, št. 126 drž. zak., s katerim se je uvedla pri nas zlata veljava, ki se imenuje z ozirom na računsko enoto tudi kronska veljava, se more iz enega kilograma suhega zlata nakovati 3280 kron, in sicer 164 kosov po 20 kron ali pa 328 kosov po 10 kron. Desetkronski novci mora torej imeti $\frac{1}{328}$ kg zlata; vendar pa je nekoliko težji, ker se zlatu primeša nekaj bakra, da je novci trije (zlitina).

Novčni regal, to je izključna pravica kovati denar, pristoji le državi; vsakemu je pa dovoljeno, prinesiti zlato v šibikah ali palicah v državno kovnico in si dati izkovati novci. Za tako kovanje na zasebni račun pobira država posebno kovno pristojbino ali kovnino (brassage). Ta kovnina znaša na Avstrijskem za 1 kg čistega zlata 6 kron, za avstro-ogrsko banko pa, kateri pripada glavna zasluga za ureditev zlate veljave, le 2 kroni.

Do konca l. 1911. se je nakovalo za približno 1:3 milijarde zlatih novcev (po 10, 20 in 100 kron).

Poleg zlatih novcev se kuje tudi drobiž (delni novci kronske veljave), to so taki novci, pri

katerih stoji imenska vrednost visoko nad notranjo vrednostjo. V Avstro-Ogrski se sme nakovati drobiža za 584 milijonov kron, in sicer:

		Od teh odpade na	
		Avstrijsko	Ogrsko
1 kronskih kosov	300	210—	90—
2 » »	50	35—	15—
5 » »	128	89·6	38·4
nikljastega novca	80	56—	24—
bronastega »	26	18·2	7·8
skupaj . . .		584	408·8 175·2

Drobiž se kuje le na račun države in je namenjen za manjša plačila. Nihče ni primoran sprejeti več nego 250 kron v petkronskih novcih ali 50 kron v enokronskih novcih, 10 K v niklju ali več nego 1 K v bronastem denarju. C. kr. državne blagajne in uradi pa so zavezani sprejemati pet-, dve- in enokronske novce v vsaki množini, nikelj in bron pa do 10 kron.

Naša zlata veljava ali valuta se imenuje lahko še pa v zlata veljava, in sicer zato, ker se v notranjem prometu rabi kot kurantni novci tudi srebrni goldinar. (Tudi srebrni goldinar mora torej pri nas vzeti vsak v plačilo v vsaki poljubni množini.) Vendar se pa število srebrnih goldinarjev vedno manjša, ker se prekujejo v kronske novce, tako da že sedaj nimajo pomena za zlato veljavo države.

Poleg kovinastega denarja pa kroži tudi papirnati denar, takozvani bankovci. Bankovce sme izdajati v naši državi le avstro-ogrska banka. Ta banka pa ne sme izdati bankovcev, kolikor bi se ji poljubilo, kakor mislijo nekateri priprosti ljudje, temveč ima natančno določeno v svojih privilegijih, koliko njenega papirnatega denarja sme krožiti. Bankovci so namreč samo nadomestek polnovrednega kovinskega denarja, kajti ljudstvo bi kmalu izgubilo zaupanje vanje, če bi izgubilo prepričanje, da more za papirnati denar dobiti zlati novci, ki ima vrednost v vsakem slučaju, najsi se nahaja banka ali država sama še v tako težkem položaju.

Bistvena lastnost vsakega pravega bankovca je torej, da mora biti pokrit s pravim denarjem. Ker pa

ostanejo bankovci, kakor uči skušnja, vedno dalj časa v prometu in ker z vračevanjem posojil, ki jih daje banka na kratko dobo, prihaja vedno gotovina v bančno blagajno, treba je banki imeti pokrit vsaj en del papirnatega denarja. Banke imajo torej po navadi na dvojen način pokrit svoj krožeči papirnati denar, in sicer z gotovino (kovinastim novcem) ali drugimi kovinami, ali pa s terjatvami, ki so v kratkem roku dospеле, na primer z menicami; potem takem govorimo o bankovcih, ki so pokriti z gotovino ali pokriti bankovno.

Avstro-ogrška banka mora imeti vse svoje krožeče bankovce pokrite vsaj za dve tretjini s postavnim kovinskim denarjem avstrijskega ali ogrskega kova, s tuzemskimi trgovinskimi novci (n. pr. Marije Terezije tolarji), inozemskimi zlatimi novci ali z zlatom v šibikah, ostale bankovce pa mora imeti pokrite bankovno, to je: 1. z eskomptiranimi menicami in vrednostnimi papirji, 2. z dragimi kovinami in vrednostnimi papirji, prejetimi v zastavo, 3. z odkupljenimi zapadlimi efekti in kuponi, 4. z menicami na zunanje trge, ki odgovarjajo določbam o eskomptnem poslu ali 5. z inozemskimi novci.

Za bankovce, ki niso pokriti z gotovim denarjem ali temu sličnim blagom, se je v naši državi določil kontingent, ki znaša sedaj 600 milijonov kron. Ako se ta kontingent prekorači, mora avstro-ogrška banka plačati 5% davek obema državnima polovicama. Znesek, ki banki preostaja še za izdajo davka proste množine bankovcev, se imenuje davka prosta rezerva bankovcev.

Oglejmo si en tedenski izkaz, kakor jih izdaja avstro-ogrška banka, in na podlagi tega izkaza bomo lahko razumeli, kar smo povedali ravnokar z nekaterimi stavki.

Tedenski izkaz avstro-ogrške banke

z dne 31. julija 1912.

Aktiva.	Kron
Kovinski zaklad:	
Zlati novci kronske veljave, zlato v šibikah, v inozemskih in trgovinskih novcih, <i>kg</i> čisto po K 3278	K 1,241.122.395
Zlate menice na vnanje trge in inozemski bankovci	60,000.000
Srebrni kurentni in delni novci	290,162.809
	1.591,285.204
Eskomptirane menice, varanti in efekti	893,830.612
Posojila proti ročni zastavi	132,970.400
Posojilo državne uprave v državnem zboru zastopanih kraljevin in dežel	60,000.000
Efekti	23,772.812
Hipotečna posojila	299,990.591
Druge aktiva	148,707.494
	3.150,557.115
Pasiva:	
Delniška glavnica	210,000.000
Rezervni zaklad	25,563.159
Krožeči bankovci	2.319,664.960
Giro-izmovina in druge tukaj dospеле obveznosti	191,679.893
Zastavna pisma v obhodu (krožeča)	294,874.400
Druge pasiva	108,774.702
	3.150,557.115
Davku podvrženi krožeči bankovci	128,379.000

Kakor se vidi iz tega razkaza, presega kovinski zaklad z zlatimi menicami in srebrnimi ter kurentnimi novci v znesku 1.591,285.204 K, dve tretjini krožečih bankovcev, t. j. 1,546.443.366 kron.

Nad kontingentom, ki ni pokrit z gotovim denarjem in podobnim, se sme izdati za 600,000.000 bankovcev.

Z gotovino pokriti bankovci znašajo . 1.591,285.204 K
Krožeči bankovci ali bankovci v obhodu 2.319,664.960 »

bankovno pokriti bankovci	728,379.756 K
davka prosti kontingent	600,000.000 »

torej davku povrženi krožeči bankovci okroglo 128,379.000 K

Ker je v novejših izkazih avstro-ogrške banke množina davku podvrženih krožečih bankovcev vedno večja, se vidi, da se rabi vedno več denarja na denarnem trgu in tudi sicer v prometu, kar nam tudi pojasnuje, zakaj se je denar tako podražil, oziroma zakaj se tako težko dobi denar. Sicer pa mislimo v kratkem o vplivu avstro-ogrške banke na denarni trg govoriti obširneje.

Prihranki naših „Amerikancev“.

Priobčil Val. Žun.

(Konec.)

II.

Če hočemo spoznati čiste prihranke ameriških izseljencev, moramo vpoštevati tudi zneske, ki jih izseljenci ali prineso s seboj ali na drug način prejmo iz stare domovine. Ameriška naselniška komisija podaja letna poročila, koliko denarnih sredstev izkazujejo pripadniki raznih narodov, ki se izselijo v Ameriko. Po teh poročilih so avstro-ogrski izseljniki, če vzamemo za podlago tabelo o številu izseljencev, ki smo jo priobčili začetkom naše razprave, s seboj prinesli te-le denarne zneske:

Fizikalno leto	Izseljenci iz Avstro-Ogrske	Vsota, ki so jo prinesli s seboj v tisočih kron	Na eno osebo odpade torej kron
1902/03	206.011	14.522 (000)	70.49
1903/04	177.156	16.595 (000)	93.67
1904/05	275.695	25.453 (000)	92.32
1905/06	265.138	23.078 (000)	87.04
1906/07	338.452	28.137 (000)	83.13
1907/08	168.509	14.736 (000)	87.44
1908/09	170.191	14.286 (000)	83.94

Na enega izseljenca s prostim razpolaganjem z denarjem je odpadlo dolarjev:

Pri	1902/03	1903/04	1904/05	1905/06	1906/07
Čehih	35.83	45.48	43.89	44.45	36.82
Hrvatih in Slovencih	13.60	16.58	16.38	14.83	14.68
Rusinih	10.88	12.10	13.45	12.17	12.66
Slovaki	14.36	18.53	17.94	16.75	16.22
Madžarih	15.19	19.70	18.00	19.31	20.28

Pri	1902/03	1903/04	1904/05	1905/06	1906/07
Nemcih	52:56	71:20	60:52	54:41	54:41
Poljakih	12:30	14:83	15:87	14:51	13:61
Židih	21:94	36:53	27:47	39:61	30:81
Srbih	12:82	17:64	17:31	17:76	16:40
Bolgarih					
Dalmatincih					
Romunih					
Črnogorcih					
Bošnjakih					
Hercegovcih					

Povsem zanesljive te številke seveda niso, saj veliko izseljencev ne izkaže več denarja, kakor ga mora po ameriških postavah.

Koliko denarja se pošlje izseljencem iz domovine, se ne more niti približno dognati. Glede denarja, ki se pošlje po poštnih nakaznicah v Severno Ameriko, nam nudi pač tabela na str. 88. prejšnje številke dovolj jasno sliko, toda o denarju, ki gre s posredovanjem bank ali pa po drugih potih iz domovine v Ameriko, nimamo nobenih izkazil, vendar se pa more trditi, da tu ne gre za znatne zneske.

Naše narodno premoženje zmanjšujejo tudi vozni stroški, ki jih imajo izseljenci s preseljevanjem v Ameriko; zato se tudi ti morajo vpoštevati pri določitvi čistih prihrankov naših »Amerikancev«. Povprečno se more računati, da znašajo za izseljence vozni stroški od avstro-ogrške meje približno 250 kron; od tega zneska odpade 200 K na vožnjo čez morje, 50 K pa na vožjo od avstro-ogrške meje do luke, kjer se izseljenec vkreca, ter od ameriškega izkrcališča do namembne postaje.

Če vzamemo za podlago število izseljencev, kakor jih navaja ameriška naselniška komisija (glej I. tabelo) ter znesek 250 K povprečno za prevozne stroške, dobimo to-le sliko:

Fiskalno leto	Število izseljencev v Ameriko	Prevozni stroški v kronah
1902/03	206.011	51,502.750
1903/04	177.156	44,289.000
1904/05	275.693	68,923.250
1905/06	265.138	66,284.500
1906/07	338.452	84,613.000
1907/08	168.509	42,127.250
1908/09	170.191	42,547.750

Vpoštevati pa moramo še dejstvo, da veliko naših izseljencev potuje z voznimi listi, ki jih pošljejo svojci iz Amerike, da se ti zneski ne morejo prištevati k voznim stroškom izseljencev samih. Med spredaj navedenim številom izseljencev se nahaja tudi več otrok, ki imajo znižano vožnjo. Zato moremo od prevoznih stroškov, ki smo jih navedli v predstojeci tabeli, odbiti vsaj eno tretjino, da dobimo pravi znesek stroškov, ki zadeva izseljenje.

Koliko čistega prekomorskega denarja je torej prišlo v naše kraje od leta 1903 do 1910, na katero dobo se opirajo zgornje poizvedbe? Za koliko je bilanca izseljeniškega prometa avstro-ogrskih izseljencev aktivna? V začetku imenovani Bartsch je sestavil to-le tabelo na podlagi podatkov, ki smo jih že deloma priobčili. K tej tabeli pripominja:

Ni treba še-le naglašati po tem, kar smo navedli spredaj, da v tej tabeli izkazana bilanca ne more nuditi popolne slike o naših finančnih razmerah do inozemstva, v kolikor se nanašajo na izseljevanje, ker se niso mogli vpoštevati znatni postavki, kateri se niso mogli ugotoviti in sicer na aktivni strani denarni zneski, ki so jih donesli povratniki osebno, na pasivni strani pa denar, ki se je poslal izseljencem.

V resnici pa gotovo aktivni saldo znatno presega vsoto, ki so navedene v rubriki VII. in VIII. te tabele:

Kole- darsko leto	Gotovina izseljencev			IV	V	VI	VII	VIII
	v Združene države	v druge prekomorske dežele	Potni stroški v inozemstvu					
I	II	III	v k r o n a h					
1903	14,522.000	1,573.000	41,668.000	57,727.000	161,644.000	103,917.000	12,807.000	
1904	16,595.000	1,429.000	29,820.000	47,844.000	165,806.000	117,962.000	17,021.000	
1905	25,453.000	1,553.000	48,996.000	76,102.000	194,972.000	118,870.000	25,436.000	
1906	23,078.000	1,774.000	51,154.000	76,006.000	270,253.000	194,247.000	38,798.000	
1907	28,137.000	2,038.000	60,864.000	91,039.000	314,503.000	223,464.000	53,931.000	
1908	14,736.000	2,303.000	31,140.000	48,179.000	178,015.000	129,836.000	33,929.000	
1909	14,286.000	?	31,111.000	48,265.000	168,432.000	120,167.000	36,240.000	
1910	?	?	?	52,000.000*	272,913.000	220,913.000	52,232.000	

* Za podlago so se vzele številke prejšnjega leta s približno 8% poviškom glede števila izseljencev.

Vsota po številkah dokazanih prihrankov avstro-ogrskih izseljencev je znašala torej leta 1908.

116,724.000, leta 1909. 156,347.000, leta 1910. pa celo okoli 273 milijonov kron. Ker se prihranki, ki jih prineso povratniki s seboj in torej niso izkazani v zgornjih številkah, vsaj krijejo s potnimi stroški, izkazanimi v razpredelu V. predstojee tabele — v resnici so vsaj dva do trikrat večji — smemo smelo trditi, da pride čistih prihrankov izseljencev vsaj okoli 150 milijonov na leto v prid avstro-ogrškega narodnega premoženja.

Kateri znesek odpade na Jugoslovane in posebej na nas Slovence, se po tem, kakor so izkazani uradni podatki, pač ne more niti od daleč dognati. Vzemimo pa za podlago število jugoslovanskih izseljencev — povprečno 16% vseh avstro-ogrskih izseljencev — in predstavljajmo si, da prihranki odpadejo relativno povprečno enako na pripadnike raznih narodnosti, tedaj pridemo do zaključka, da pride v avstrijske jugoslovanske dežele povprečno do 24 milijonov ameriškega denarja. Ker so naši ljudje skoro samo za težake v Ameriki, vzemimo le polovico te vsote, to je 12 milijonov kron. Ako z ozirom na število prebivalstva vzamemo, da ena četrtina od tega odpade na Slovence, dobimo vsoto treh milijonov kron, za katero se bi povprečno v zadnjih letih pomnožilo slovensko narodno premoženje s prekomorskim, pred vsem z ameriškim denarjem.

Če nekoliko premislimo, koliko posestev se je kupilo v zadnjih letih z »amerikanskim« denarjem, koliko hiš in gospodarskih poslopij se je zidalo, koliko dolgov poplačalo, in zlasti, koliko »amerikanskega« denarja slovenskih izseljencev leži v naših in nemških denarnih zavodih, bomo pač morali priznati, da je bilanca izseljeniškega prometa močno aktivna, kolikor se Slovencev tiče. Ali pa vsaj od daleč odgovarja zgornji, po mehaničnem računanju dobljeni številki, tega ne moremo brez ožjih poizvedb, katerim se po stavljajo skoro nepremagljive težkoče nasproti, na noben način trditi.

Poljski pridelki na Kranjskem.

Dasi so splošnogospodarske razmere v veliki meri odvisne od razmerja kulturnih zemljišč sploh, vendar pri nas še vedno poljedelstvo v prvi vrsti določa gospodarsko smer. Zato ne bo odveč, če si vsaj površno ogledamo, v kakšnem razmerju pridelujemo na Kranjskem posamezne poljske pridelke. Da mi pa spis preveč ne narase, se ne bom spuščal v podrobnosti, ampak bom podatke zaokrožil na posamezna okrajna glavarstva. Ker je ljubljansko mestno ozemlje malo obsežno, ga prištejem okrajnemu glavarstvu ljubljanske okolice. Istotako ne bom posamezno navajal pridelkov, ki se pridelujejo v neznatnejši meri, marveč se bom oziral le na važnejše pridelke. Tako omejen pregled na 101. strani

nam kaže, koliko polja je v posameznih okrajnih glavarstvih določenega posameznim važnejšim poljskim pridelkom.

Da si posamezne pridelke razvrstimo bolj pregledno, si v nastopnem oglejmo, koliko polja v posameznih okrajnih glavarstvih določajo posameznim pridelkom.

Pš en i c a.

Litija	32.50%	Ljubljana	13.78%
Črnomelj	23.64%	Kočevje	12.04%
Kamnik	23.42%	Logatec	11.81%
Kranj	19.88%	Postojna	10.15%
Novo mesto	19.40%	Radovljica	7.50%
Krško	14.78%	Povprečno	17.97%

Pšenica je za Kranjsko zelo važen pridelek, kajti njej je določenega največ polja (17.97%). Razmerje v posameznih okrajih je pa precej različno.

R ž.

Radovljica	26.52%	Črnomelj	5.43%
Kranj	16.30%	Novo mesto	5.19%
Ljubljana	12.30%	Litija	4.44%
Krško	9.46%	Logatec	2.26%
Kamnik	9.33%	Kočevje	1.44%
Postojna	8.27%	Povprečno	8.62%

Dasi nekateri kraji pridelujejo mnogo rži, ima vobče mnogo manj pomena kakor pšenica. V celem je na Kranjskem za rž določenega polovico manj polja kakor za pšenico. Izredno malo rži prideluje okrajno glavarstvo Kočevje. Pripomniti pa je, da na Kočevskem pridelujejo tudi piro, ki v gorenjem pregledu ni izkazana.

J e č m e n.

Radovljica	10.78%	Novo mesto	5.97%
Ljubljana	8.51%	Kranj	5.96%
Logatec	7.21%	Kamnik	5.95%
Postojna	7.18%	Krško	5.77%
Kočevje	6.81%	Črnomelj	5.09%
Litija	6.64%	Povprečno	6.65%

O v e s.

Logatec	14.11%	Litija	7.80%
Kamnik	12.28%	Radovljica	6.93%
Postojna	11.80%	Novo mesto	6.57%
Kranj	10.69%	Krško	4.58%
Kočevje	10.46%	Črnomelj	3.65%
Ljubljana	7.93%	Povprečno	8.52%

T u r š č i c a.

Novo mesto	16.17%	Litija	5.19%
Črnomelj	13.99%	Ljubljana	4.48%
Krško	13.62%	Logatec	3.58%
Postojna	13.57%	Kranj	2.17%
Radovljica	9.50%	Kamnik	1.80%
Kočevje	8.75%	Povprečno	8.50%

Okrajna glavarstva	površina polja ha	Pšenica		Rž		Jecmen		Oves		Tuščica		Proso		Sočivje		Krompir		Pesa in korenje		Zelje		Detelja	
		ha	o/o	ha	o/o	ha	o/o	ha	o/o	ha	o/o	ha	o/o	ha	o/o	ha	o/o	ha	o/o	ha	o/o	ha	o/o
Črnomelj	10.331	2.142	23.64	561	5.43	526	5.09	377	3.65	1.451	13.99	181	1.75	529	5.12	1.607	15.56	525	5.08	261	2.53	1.314	12.72
Kamnik	13.945	3.266	23.42	1.301	9.33	830	5.95	1.713	12.28	251	1.80	858	6.15	566	4.06	1.433	10.28	339	2.43	303	2.17	2.689	19.28
Kočevo	12.077	1.454	12.04	174	1.44	822	6.81	1.263	10.46	1.057	8.75	279	2.31	1.050	8.69	1.669	13.82	1.373	11.37	304	2.52	1.767	14.63
Kranj	15.923	3.166	19.88	2.595	16.30	949	5.96	1.702	10.69	346	2.17	1.151	7.23	824	5.17	1.564	9.82	295	1.85	215	1.35	2.467	15.49
Krško	20.037	2.962	14.78	1.896	9.46	1.156	5.77	917	4.58	2.729	13.62	1.011	5.05	1.190	5.94	4.093	20.43	946	4.72	381	1.90	1.965	9.81
Litija	13.378	4.348	32.50	594	4.44	888	6.64	1.044	7.80	694	5.19	243	1.82	561	4.19	1.836	13.72	732	5.47	35	0.26	1.880	14.05
Ljubljana	19.125	2.636	13.78	2.353	12.30	1.627	8.51	1.525	7.93	857	4.48	465	1.62	1.225	6.41	3.005	15.71	610	3.19	709	3.71	2.939	15.89
Logatec	9.349	1.104	11.81	211	2.26	674	7.21	1.319	14.11	335	3.58	151	1.62	624	6.67	1.262	13.50	220	2.35	178	1.90	2.247	24.03
Novo mesto	19.093	3.805	19.40	990	5.19	1.139	5.97	1.255	6.57	3.088	16.17	826	4.33	489	2.57	2.197	11.51	1.222	6.40	214	1.12	3.014	15.79
Postojna	9.523	967	10.15	782	8.21	684	7.18	1.124	11.80	1.292	13.57	17	0.18	437	4.59	2.663	27.96	250	2.64	251	2.64	861	9.04
Radovljica	4.759	357	7.50	1.262	26.52	513	10.78	330	6.93	452	9.50	137	2.88	246	5.17	633	13.30	45	0.95	93	1.95	610	12.82
Skupaj	147.540	26.507	17.97	12.719	8.62	9.808	6.65	12.569	8.52	12.546	8.50	5.319	3.69	7.741	5.25	21.962	14.88	6.557	4.44	2.944	2.00	21.753	14.74

Turščica je na Kranjskem prav važen pridelek, kajti pridelujemo je toliko, kolikor ovsa. Seveda je razmerje v posameznih okrajih precej različno. Gorkejši kraji je pridelujejo mnogo več kakor mrzlejši.

Proso.

Kranj	7.23%	Kočevo	2.31%
Kamnik	6.15%	Litija	1.82%
Krško	5.05%	Črnomelj	1.75%
Novo mesto	4.33%	Logatec	1.62%
Radovljica	2.88%	Postojna	0.18%
Ljubljana	2.43%	Povprečno	3.60%

Sočivje.

Kočevo	8.69%	Črnomelj	5.12%
Logatec	6.67%	Postojna	4.59%
Ljubljana	6.41%	Litija	4.19%
Krško	5.94%	Kamnik	4.06%
Kranj	5.17%	Novo mesto	2.56%
Radovljica	5.17%	Povprečno	5.25%

Na Kranjskem se večinoma prideluje fižol; drugih vrst sočivja pridelujemo malo. Dasi 5.25% polja splošno ni veliko, vendar je pri nas fižol zelo važna rastlina — važna za hrano kakor za trgovino. Da se v okrajnem glavarstvu kočevskem prideluje največ fižola, je umevno, kajti »ribničar« ima dober glas v trgovini.

Krompir.

Postojna	27.96%	Logatec	13.50%
Krško	20.43%	Radovljica	13.30%
Ljubljana	15.71%	Novo mesto	11.51%
Črnomelj	15.56%	Kamnik	10.28%
Kočevo	13.82%	Kranj	9.82%
Litija	13.72%	Povprečno	14.88%

Kako važen pridelek je pri nas krompir, kaže to, da na polju zavzema drugo mesto; določenega je zanj 14.88% poljske površine. Krompir pridelujemo za hrano, za krmo in za prodaj.

Pesa in korenje (I. prid.).

Kočevo	11.37%	Postojna	2.64%
Novo mesto	6.40%	Kamnik	2.43%
Litija	5.47%	Logatec	2.35%
Črnomelj	5.08%	Kranj	1.85%
Krško	4.72%	Radovljica	0.95%
Ljubljana	3.19%	Povprečno	4.44%

Zelje.

Postojna	2.64%	Ljubljana	3.71%
Črnomelj	2.53%	Logatec	1.90%
Kočevo	2.52%	Kranj	1.35%
Kamnik	2.17%	Novo mesto	1.12%
Radovljica	1.95%	Litija	0.26%
Krško	1.90%	Povprečno	2.00%

Tudi zelje je na Kranjskem v nekaterih krajih važno tržno blago. Prvo mesto zavzema ljubljanska okolica.

Izredno malo zelja pridelujejo v okrajnem glavarstvu litijskem.

Detelja.

Logatec	24.03%	Litija	14.05%
Kamnik	19.28%	Radovljica	12.82%
Ljubljana	15.89%	Črnomelj	12.72%
Novo mesto	15.79%	Krško	9.81%
Kranj	15.49%	Postojna	9.04%
Kočevje	14.63%	Povprečno	14.74%

Detelja zavzema na Kranjskem tretje mesto; določenih ji je 14.74% poljske površine, dočim izmed ostalih pridelkov nobeden ne zavzema niti 10%.

Da pa vendar dobimo vpogled v razmerje vseh poljskih pridelkov na Kranjskem, naj tu navedem še njihov pregled za vso deželo, označujoč površino polja, določeno vsakemu pridelku posebej, in primerjalno število v odstotkih (absolutna in relativna števila).

Leta 1911. je bilo na Kranjskem določenih za

pšenico	26.507 ha	17.97%
piro	901 »	0.61%
rž	12.719 »	8.62%
ječmen	9.808 »	6.65%
oves	12.569 »	8.52%
turščico	12.546 »	8.50%
soržico	966 »	0.65%
ajdo (prašno)	1.045 »	0.71%
proso	5.319 »	3.60%
sočivje	7.741 »	5.25%
lan	502 »	0.34%
konopljo	67 »	0.05%
krompir	21.962 »	14.88%
peso	3.511 »	2.38%
korenje (1. pridelek)	3.046 »	2.06%
zelje	2.944 »	2.00%
buče	696 »	0.47%
zelenjad	644 »	0.44%
deteljo	21.753 »	14.74%
krmske zmesi	1.737 »	1.18%
ornice, počivajoče	557 »	0.38%

skupaj 147.540 ha 100%

Razen teh glavnih (prvih) pridelkov se na Kranjskem pridelujejo tudi strniščni pridelki. Teh je bilo:

ajde	17.549 ha	11.89%
repe in korenja	15.810 »	10.72%
zelja	93 »	0.06%
detelje (strnišča)	8.324 »	5.64%

Fr. Štupar.

Uvod v carinstvo.

Priredil Just Piščanec.

(Dalje.)

Pošiljatve, namenjene za Ogrsko, smejo odpravljati samo ogrski carinski uradi.

Vse pošiljatve, ki se končno ne odpravijo na mejnem carinskem uradu, postavi pošta brez carin-

skega postopka na meji na tisti carinski urad, na katerem se morajo po poštnih vodilnih predpisih končno odpraviti, razen tedaj, ako je pošiljatelj pri blagu, čigar odprava je pridržana posebno pooblaščenim uradom, želel končno odpravo na pooblaščenem carinišču in je to izrečno predpisal kakor zgoraj omenjeno.

Pošiljatve, pri katerih pošta posreduje ocari-njevanje ali ki se s poštne strani osvobode, privede poštni urad carinskemu uradu zgolj zato, da se opravi carinsko dejanje. Poštne pošiljatve, katerih odpravo so si pridržali prejemniki ali ki se s poštne strani sploh ne morejo oprostiti ali še-le, ko se je prineslo posebno dovolilo (n. pr. pri zdravilih, monopolnih predmetih, orožju itd.), se izroče carinskemu uradu z izročilnimi seznamki, izdanimi od strani pošte. Izvirna izdaja tega seznamka, ko je prevzeta brez spotike, opremljena s prejemnim potrdilom, se vrne pošti, dočim ostane odtisova kopija na carinskem uradu, ki jo 30 dni po mesečnem sklepu predloži cenzurni oblasti.

Carinski uradi smejo poštno-carinske pošiljatve samo tedaj izročiti stranki, oziroma jih sprejeti v carinsko-uradni vpisnik zaloge, ako je stranka še ne plačane pristojbine, povzetne zneske itd., vplačala na ocarinjevalnem poštnem uradu in ako je ocarinjevalni poštni urad zapisal na oddajno listino (poštno spremnico, oddajnico) zaznamek: »Se sme izročiti« ter ako jo je prejemnik podpisal.

Poštne spremne listine sprejema carinski urad ter jih v dogovorjenih časovnih presledkih izroča pošti.

Strankam je na voljo dano, predloživši saldirane poštne listine na carinskem uradu zahtevati, da se te pošiljatve vknjižijo v vpisnik uradne zaloge ter dalje pridržé pri uradu do končne odprave. Urad izgotovi o sprejetju potrdilo.

Glede nedvignjenih carinsko-uradno odpravljenih pošiljatev, ki se za kom ali nazaj pošiljajo, veljajo nastopne določbe:

a) Ako se je pošiljatev ocarinila s posredovanjem pošte, a se adresat ne more najti ali je sprejem zavrnil ali se sploh pošiljatev iz kate-regakoli vzroka ne more vročiti, povrne se pošti vplačano carino proti potrdilu porabnega sprejetja in povratne odpošiljatve poštnega tovora. Ni treba v tem primeru pošiljatve dostaviti carinskemu uradu. Ako plačuje pošta carinske pristojbine mesečno po preteklem roku, je povračila odbiti od mesečne dolžnosti pošte. Enako se ravna z že odpravljenimi pošiljatkami, ki se pošiljajo za kom na Ogrsko ali narobe.

b) Glede pošiljatev, katerih ocarinanje so si stranke pridržale, izroča pošta carinskemu uradu seznamke o nepravčasno dvignjenih poštnih pošiljativah. Carinski urad dožene s pomočjo teh seznamkov istiniti sklad pošiljatev v carinsko-uradni hrambi, popolni te seznamke s podatki prejemnikovih, event. pošiljateljelih naslovov, ki jih povzema s pošiljativjo, in vrne popolnjeni seznamek pošti. Nedvignjene pošiljatve, ki so v hrambi carinskega urada, ki se še niso končno odpravile in se naj na zahtevanje odpošljejo za kom ali nazaj v drug kraj pogodbenega carinskega ozemlja ali v carinsko inozemstvo, izroči carinski urad proti prejemnemu potrdilu zopet ocarinjevalnemu poštnemu uradu. Zadnji sme prevzeti samo pošiljatve, ki niso bile odprte, s pošiljativami, ki so bile že odprte, pa se ravna kakor z že dvignjenimi. Te se morejo torej samo na naprosilo strank poslati za kom ali nazaj le v postopanju s carinskimi spremnicami, in kakor pošiljatve, ki se oddajo na novo.

Izstopno ravnanje s pošiljativami s spremnico in zabeležnimi pošiljativami je vezano na naslednja določila.

Izvozno blago, nakazano pod carinsko kontrolo, da se dokaže izstop (pošiljatve s spremnico, zabeležene pošiljatve in pošiljatve, katerih izstop je dokazati), torej tudi pošiljatve izdelkov, za katere se je dovolila davščine prosta poraba sladkorja ali alkohola s pogojem izvoza čez carinsko mejo, se v poštnem prometu ne postavljajo na mejni carinski urad; le nakazujočemu je po poštnih predpisih dokazati, da so se res izvozile.

Predno se te pošiljatve izročijo pošti, dostaviti jih je carinskemu uradu, da jih pregleda in opremi s carinsko zaporo. Isto carinišče zaznamenuje tudi na pošiljatev in poštne spremne listine številko in kakovost spremljevalne carinske listine. Prejemni poštni urad mora pa pri enakih z uradno-carinsko zaporo zaprtih pošiljativah ne samo gledati, da se na njih nahaja zapora, temveč tudi, da se pošiljatev vjema s spremnimi carinskimi in poštnimi listinami; če se navedbe, oznamenovane po carinskih uradih, ne strinjajo s pošiljativami, se te morajo zavriniti.

Izmenjalni poštni urad kartira te pošiljatve posamez, tudi, če je sicer z inozemstvom dogovorjeno sumarno kartiranje, in obdrži carinsko listino, oziroma izvozno izjavo. Po preteku časa, v katerem bi morala tuzemska karta dospeti na inozemski namembni urad in bi moralo eventualno naznanilo priti nazaj, opremi poštni urad carinsko listino z zaznamkom, da inozemski poštni urad pošiljatve ni naznanil nazaj, torej jo je pravilno prevzel, in jo pošlje nakazujočemu uradu. Ta ukrene, da se poštno-uradno

potrjena carinska listina pošlje stranki, kar je eventualno potrebno.

Posredovanje, da se ob uvozu zabeleženi predmeti pred njih oddajo v izvoz, istinito dostavijo carinskemu uradu, sprejema v krajih, kjer ni carinskih uradov, pošta sama. V ta namen mora odpošiljatelj na poštni spremnici razločno napisati oznamenilo: »Vračajoče se zabeležno blago«.

Dolžnost poštnih uradnikov je, v svojih poštno-službenih opravilih gledati na carinski interes z isto vestnostjo, kakor na poštni interes. Tudi ako bi se poštno-carinska pošiljatve še pred carinsko-uradno končno odpravo izročila pomotoma adresatu, je dolžnost pošte, poslužiti se posredovanja pristojnega ocarinjevalnega poštnega urada in ukreniti, da carinski urad dodatno preračuni carinske pristojbine in da se te pristojbine poberejo.

Gornjemu slično postopanje je odrejeno tudi glede poštnih pošiljatev, nakazanih za izstopni izkaz blaga, za čigar proizvodnjo se je dovolila davščine prosta poraba sladkorja ali alkohola s pogojem izvoza čez carinsko mejo.

Od pošiljatev, namenjenih v Bosno in Hercegovino, dostavi pošta carinsko odpravo, in sicer:

- a) pošiljatve za Sarajevo, Trnovo, Kalinovik, Pračo, Gorazdo, Fočo, Celebić, Čajnico, Poduvaranjac, Rogatico in Višegrad — na carinski urad v Sarajevo;
- b) pošiljatve za Trebinje, Bilek, Gačko, Ovtovac — v Trebinje;
- c) vse druge, za okupacijske dežele namenjene poštne pošiljatve se ocarinjujejo v Avstriji.
- č) Gladke svile in polsvile tar. post. 25 a) in 256 a) se dostavijo zmirom na carinišče v Sarajevu. Istotako se pošiljatve z enako vsebino, namenjene na Ogrsko, dostavijo cariniščem v Budimpešti, Požunu, Zagrebu, na Reki, v Temešvaru in Brasso.

V. Nakazovalno postopanje s spremnicami.

- 44. **Namen nakazovanja.** Nakazuje se blago: a) v popolno izvršitev carinskega postopanja ob uvozu (t. j. ocarinitve, oprostitev ali predznanbo); b) v sprejetje blaga v uradno zalogo; c) v pobiranje neplačanih carinskih pristojbin; č) v potrdilo, da je nakazan predmet došel v kraj urada, na katerega je bil nakazan, oziroma d) da je prestopil carinsko črto.
- 45. **Predmet nakazovanja.** Pod kontrolo s carinskimi spremnicami se morejo nakazati:
 - a) inozemski neocarinjene predmeti, namenjeni za porabo, sprejem v uradne zaloge ali za izvoz v inozemstvo ali svobodna ozemlja;

- b) domače in nacionalizirano blago v izvoz, prevažanje po carinskem ozemlju ali pošiljanje iz enega dela carinskega ozemlja v drugi, skozi inozemstvo ali po morju.
46. **Oblasti carinišč pri nakazovanju.** Za nakazovanje blaga proti zagotovitvi carine kakemu drugemu uradu v nadaljno uradno poslovanje, so pooblašчени glavni carinski uradi ter pomožni carinski uradi I. razreda. Pomožnim carinskim uradom II. razreda je dovoljeno, nakazovati blago, čigar uvozno ocarinjevanje je všteto v njihovi oblasti, ter predmete, ki jih imajo s seboj potniki, v njihovim razmeram primerni množini za svojo rabo in ne za trgovino.
47. **Blagovne deklaracije.** Za odpravo v nakazovalnem postopku s spremnicami, morajo stranke vložiti posebne blagovne deklaracije (izjave, napovedi), ki tvorijo podlago temu postopanju. V kolikor je dovoljena ustmena prijava, vpiše to urad v uradno carinsko spremnico ter jo mora stranka podpisati. Deklaracija se vloži v dvojnem izvodu (unikat in duplikat). Za nje izgotovitev se stranke lahko poslužujejo pavziranja z indigopapirjem in anilinovim svinčnikom. Prva in zadnja stran spremnice sta opremljeni z rubrikami v izgotovitev in rešitev iste.
- Blago je praviloma napovedati po oznamenilih in merilih carinske tarife. Carine proste popotne reči, carine prosti vojaški predmeti, carine prosti vzorci in drugi predmeti v zmislu čl. IX., X. in XI. 1. in 2. zak. o carinski tarifi, je napovedati samo za take in brez povedbe tarifnih števil.
- Za prevoz ali za nakaz kakemu tuzemskemu uradu s spremnično kontrolo, se more napovedati blago tudi po trgovinsko običajnih imenih, ali imenih, ki so v jezikovni rabi, ako se pošlje pod vsem zavarujočo zaporo prostora ali tovara in se da zagotovilo po najvišjem carinskem postavku tarife (3000 K za 100 kg), oziroma ako se prevzame jamstvo zanj.
- Oboje gornje blago je treba ob nakazu na nakazujočem uradu znotraj preiskati, ako se ne izpolnijo gornja določila glede jamstva in zapore.
- Ako so dotične blagovne napovedi v tu omenjenih slučajih samo toliko pomanjkljive, da nedostaje napoved čiste teže pri blagu, ki je skupaj zamožano v kakem tovoru in je različno tarifirano, se more to izpregledati, ako se pošiljatev odpravi pod vsem zavarujočo zaporo prostora ali tovara in je dano zagotovilo po najvišjem carinskem postavku, ki pride pri tem v poštev, oziroma ako se sprejme jamstvo zanj.
48. **Daljne potrebne navedbe v spremnici.** V spremnici je dalje navesti:
- a) namembni carinski urad. Pri poštnih pošiljativah se ta napoved opusti;
- b) uradovanje, v čigar namen se je blago nakazalo. Za uvozno ocarinjanje se sme blago nakazati samo na urade, ki so za ocarinjanje pooblašчени;
- c) način varščine — v gotovini ali s poroštvom.
49. **Jamstvo v nakazovanju s spremnicami.** Tisti, ki je carinsko spremnico izdal, prevzame s tem poleg običajnega jamstva za isto, tudi zavezo: a) da točno izpolni določila o nakazovanju blaga; b) da resnično dostavi blago na urad, na katerega je nakazano, o prevozu, da blago prestopi čez mejo; c) v slučajih neizpolnitve prejšnjih ukazov jamči za kazni, v kolikor jo zakon ne zaprečuje prevaževalcu blaga ali drugim osebam; č) ako se blago pred ali tekom carinskega ravnanja sprejme v uradno zalogo, jamči za obveze skladateljev v zalogo.
50. **Omejitve v prometu.** Iz zdravstvenih, varnostnih, državnih in drugih javnih ozirov so ob uvozu blaga v veljavi nekatere omejitve prometa. Da se taki predmeti morejo carinsko nakazati, treba je pred carinsko-uradnim postopanjem prinesiti posebna dovolila, in sicer:
- a) za uvoz in prevoz predmetov državnega monopola, v kolikor tarifa ne obsega posebnih določil;
- b) za blago, ki je omejeno v prometu iz javnih ozirov in zlasti iz vzrokov zdravstva in varstva.
- Ta dovolila se imajo doprinesiti praviloma že na meji.
- Enako omejeno blago bi bilo: a) sol, b) strelni prah, c) tobak, č) orožje, d) raznesila in razstrelila, e) živali in živalski produkti in f) rastline.
- ad b) Poštne pošiljatve z municijo so na napisni strani opremljene z rdečim listkom z napisom »municijski predmeti«. Dovolila za uvoz uživalnih vrvic vsake vrste izdaje vojno ministrstvo. Tozadevne prošnje se morajo kolkovati z 2 K kolka. Pošiljatve za vojno upravo morajo biti spremljane z dovoljenjem vojnega ministrstva.
- ad c) Inozemski tobak in tobačni fabrikati morajo imeti uvozno dovolilo že pri prestopu na meji, sicer ne smejo prestopiti carinske črte. Izvzete so enake pošiljatve po pošti, za katere se vloži dovoljenje šele pri odpravnem carinskem uradu v notranjosti dežele. Tobak, pridejan popotni prtljagi, ki se pošilja za ali pred popotniki, tudi v carine prostih množinah, se mora ocariniti.
- Prošnje za uvoz in prevoz tobaka so zavezane kolku 2 K za prvo in 1 K za vsako daljno polo. Tudi za poštno pošiljatve, ki se vračajo v inozemstvo, je treba prinesiti prevozno dovolilo, ki je pa kolka prosto.

Tobak za tobačno režijo se odpravlja na meji brez notranjega ogleda na podlagi po tobačnem ravnateljstvu izdanih objavnic (aviso) ter se nakaže pod uradno zaporo na namembno tobačno tovarno.

- ad č) Orožje in tega sestavine mora ob uvozu, izvozu ali prevozu spremljati orožna spremnica c. kr. policijskih oblastev ali političnih oblastev I. stopnje.

Za prodajo in izdelovanje orožja pooblaščen obrtniki smejo uvažati do k večjemu šest komadov orožja vsake vrste brez orožne spremnice. Tudi posamezne vojaške osebe smejo dobiti do šest komadov orožja brez dovolila; večje število pa proti potrdilu neodvisnega četnega ali štacijskega poveljnika. Pošiljatve, namenjene za vojaško upravo, se odpravljajo brez vsake orožne spremnice.

Orožne spremnice so kolka proste.

- ad d) Smodnik in na njegovo mesto stopajoče tvarine, ter vsi predmeti, ki obsegajo take preparate (n. pr. črni smodnik, malodimni smodnik, strelni bombaž, izgotovljene patrone za strelno orožje, votla streliva za strelno orožje itd.) so podvržena določil. o monopolu smodnika in za njih uvoz, izvoz in prevoz je treba od primera do primera dovolila monopolnega oblastva (t. j. državno vojno ministrstvo) in vrhu tega spremnice za streliva, ki jo izda c. kr. policijsko oblastvo, oziroma politično oblastvo.

Raznesila, ki so iz sestavin smodnika (solitra, žvepla, oglja), ali ki so določena ali pripravna za streljanje iz kakršnegakoli strelnega orožja, so tudi zavezana monopolu smodnika.

Raznesila in razstrelilne tvarine in enaki preparati, ki niso predmet smodnikovega monopola, potrebujejo za uvoz, izvoz in prevoz skozi kraljevine in dežele, zastopane v državnem zboru, dovolila, čigar izdajo je treba zaprositi v c. kr. ministrstvu za notranje stvari.

- ad c) Domače živali, ki so podvržene nalezljivim boleznim, zavezanim dolžnosti naznanila, se pripuščajo v uvoz le, če se pokažejo živinski potni listi, v katerih je potrjeno nesumno stanje živali ob odhodu iz stalnega bivališča.

Živinski potni listi morajo biti uradno izdani, morajo obsegati število živali, njihovo natančnejše oznamenilo in eventualna posebna znamenja živali, potem potrdilo, da so bile živali ob odhodu zdrave in da prihajajo iz

kraja, v katerem in v čigar okolici ob času odhoda živali ne razsaja nobena, na to vrsto živali prenosna bolezen.

Za provenience iz posameznih inozemskih držav veljajo poleg gornjih še posebna dogovorna določila.

Sveže in podelano meso iz izvenevropskih držav se sme uvažati samo z dovoljenjem notranjega ministrstva. Tozadevne prošnje je kolkovati z 1 K koleka.

Svinje, svinjsko meso vsake vrste, slatina in vsakovrstne klobase iz Združenih držav severnoameriških se smejo uvažati le s pogojem, da se za nje prinesejo predpisom imenovanih držav ustrezajoča uradna potrdila o kakovosti, izkazani s preiskavo po predpisu in zdravstveno popolnoma nesumni. Izkaznice, ki ne obsegajo potrdila o mikroskopski preiskavi imenovanih živalskih produktov, ne zadoščajo za ta namen. (Dalje prih.)

Penzijsko zavarovanje.

Pisanje faktur je kontorsko opravilo. V nekem s'učaju je upravno sodišče zoper odločbo ministrstva za notranje stvari, ki je oprostilo nekega pisarja faktur zavarovalne dolžnosti, razsodilo: Odločba se kot v zakonu neutemeljena razveljavi. Razlogi: Z izpodbijamo odločbo sta se Ana K. oziroma Karol G. v zmislu § 1, odst. 2. penzijsko zavarovalnega zakona oprostila od zavarovanja. Ana K. piše fakture in antikvariatske lističe. Zadnje delo izvršuje tudi Karol G. Pri tem stvarnem položaju ni moglo sodišče izpodbijeno odločbo kot utemeljeno priznati. Omenjena dela se morato smatrati kot specifično kontorska opravila. Glede pisanja faktur je to stališče upravno sodišče že v prejšnjih razsodbah izreklo. Pa tudi izgotavljanje knjižnih lističev se mora smatrati kot specifično kontorsko opravilo, ker so ti katalogi lističev pri knjigotržcih pripomočki za evidenco blagovne zaloge, torej je pisanje lističev analogno opravilo kakor vpisavanje v pomožne knjige pri drugih podjetjih. Oba uslužbenca spadata torej v zavarovanju podvrženo poklicno skupino kontoristov.

*

Zavarovalna dolžnost stenotipistinj. Izrecno se opozarja, da je v zmislu razsodb upravnega sodišča smatrati le take nastavljenke za oproščene od zavarovalne dolžnosti, ki izvršujejo izključno le prepisovanje na pisalnih strojih ali z roko. Poudarjati se pa mora, da je n. pr. znanje stenografije oziroma njeno izvrševanje kakor tudi najmanjše drugo kontorsko opravilo podvrženo zavarovalni dolžnosti oziroma dotična oseba, ki to opravlja.

Iz trgovske prakse.

Popust v ceni po potniku.

Trgovec ni hotel priznati popusta, ki ga je dovolil njegov potnik, ker je bilo blago slabše kakor pogojeno. Kupec pa se ni oziral na proteste trgovca, ni plačal in tako je bil tožen za odbitek. Sodišče pa se je izreklo v prilog toženca. Trgovski potnik je pooblaščenec svojega gospodarja, dovoliti popuste i. t. d. spada navadno v njegove pravice.

Odjemalec bi moral plačati odbitek za popust le v tem slučaju, ako bi se mu dokazalo znanje, da potnik ni bil pooblaščen dovoliti popusta. Tega pa toženec ni vedel in tako ima pravico

do popusta. Kako se pomenita potem potnik in gospodar, to je druga stvar.

Kdaj je zastopnik primoran prevzeti delkredere.

Delkredere imenujemo jamstvo zastopnika za celo ali del terjatve pri kakem odjemalcu. In če ga doleti nesreča, da mora plačati namesto pravega dolžnika, pravimo, da je plačal delkredere.

Potnik je pridobil velikega odjemalca in je pisal svoji hiši, da je novi odjemalec nad vsak dvom dober, točen plačnik in kako se že glasijo vse take lepe lastnosti, katere pa ima žal le malo kupovalcev. Zastopnik pa je imel s svojim nad vse dobrim odjemalcem smolo, kajti ta je po prvi seveda neplačani pošiljati padel v konkurz in trgovec je imel precejšnji znesek terjati.

Tožil je svojega zastopnika za delkredere. Ta se je izgovarjal, da ni prevzel nobene odgovornosti ali sodišče je bilo drugega mnenja in je obsodilo zastopnika v plačilo delkredere. Ako bi zastopnik ne pisal, da pozna razmere kupca dobro in da ni nobenega dvoma o boniteti, tedaj bi se ga ne moglo prijeti. Z gotovostjo je zlezel v obveznost, katere ga ne reši tudi trditve, da je ravnal v dobri veri. Tedaj bodi manj prepričan o sigurnosti kupca in rajši piši svoje nemerodajno mnenje.

Ne govori slabo o konkurenci.

Dobijo se še potniki, katerim leži posebno konkurenca v žlodcu. Vsak konkurent ni vreden nič, dobavlja slabo robo, medtem ko njegova hiša postreže nad vse dobro. Navadno ostane stvar med strankama in obrekovani konkurent ne izve nič. Ali pred kratkim se je tako obrekovanje za nekega potnika slabo obneslo. Trgovca je obiskal obrekovani konkurent in temu je trgovec na ponujanje odgovoril, da ne more kupiti, ker je glasom trditve tega in tega potnika nezanesljiv dobavitelj. Mož ni bil len, je tožil obrekovalca zaradi obrekovanja, navedel za pričo trgovca in je s svojo tožbo uspel. Obsojen je bil obrekovalec zaradi obrekovanja in v časopisih je moral razglasiti, da so njegove trditve o tožiteljevi firmi neresnične in izvirajo le iz konkurenčne zavisti. Tedaj priporočaj in vpeljuj se z dobrim blagom in točno postrežbo in ne z obrekovanjem konkurence.

Kako se varčuje pri poštnini.

Večkrat je treba kaj potrditi ali sporočiti s priporočenim pismom. Tako pismo stane najmanj 35 h poštne. Ali kdor ima veliko priporočenih pisem, si lahko prihrani veliko poštne, ako svoja poročila, ki bi jih moral poslati naslovljencu v priporočenem pismu, sporoči s pošto nakaznico ali pa s pošto položnico. Naslovljencu se pošlje v prvem slučaju 7 vinarjev, v drugem pa štiri, ker na odrezku nakaznice ali pa na položnici se lahko marsikaj sporoči. Vest s položnico te stane le 9 vinarjev z nakaznico pa 19 vinarjev. Poročila s položnico so tedaj najcenejša, ali položnico lahko rabiš le tedaj, če ima adresat račun pri poštni hranilnici.

Ta sredstva se lahko rabijo le tedaj, če gre za kratke vesti. Kadar je poročilo dolgo, se seveda ni mogoče izogniti priporočenemu pismu.

Kako se izterjajo dvomljive terjatve.

Ako bi ne bilo izgub in slabih plačnikov, bi bilo trgovsko življenje pravi raj. Ali naši prvi starši so nas s svojim grehom spravili ob nebeški raj, slabi plačniki pa nam grenijo naše zemsko življenje. Noben trgovec ni vesel izgub in slabih plačnikov, otresa se jih kolikor le more, toda več ali manj jih ima vsak.

Če je dolžnik le počasnež in ima kaj pod palcem, ta ne uide svoji obveznosti. S pomočjo sodišča se ga pripravi do plačila. Kjer pa ni nič, tam tudi cesar ne dobi svojega.

Večkrat pa se izgubi tudi pri takem dolžniku, ki ima premoženje in bi lahko plačal, pa noče. Marsikomu se bode čudno zdelo to ali praksa kaže, da se tudi pri takih izgubi kljub vsem obsodbam, rubežnim i. t. d.

Ako je dolžnik gnjil, t. j. če nima nič, tega lahko tožiš kolikor hočeš. Ta se ne briga ne za tožbo, ne za rubežen, mu je vseeno. Imel si le nepotrebne stroške, ki ti jih ne poplača nobena obsodba.

Zlobni dolžnik, ki noče plačati, se obnaša drugače. K razpravi pride ali laže in prisega na dušo in telo, da se je to in to dogovorilo ali zgodilo, navede celo trumo prič, katerih polovico ni mogoče najti, druga polovica pa navadno nič ne ve. Ako si s trdom in troški dosegel razsodbo, še vendar nič nimaš. Tak dolžnik te navadno žene v drugo instanco. Recimo pa, da se ti je posrečilo priti tako daleč, da dolžniku preskrbiš čast obiska sodnega sluga. Ta rubi in zarubi. Sedaj pridejo razni ljudje, ki imajo pravico do zarubljenih stvari. Dolžnik je bil previden in je prej že za to skrbel, da se mu ne more blizu. Neki trgovec še svoje obleke ni imel. Obleko mu je kupovala žena in je bila tedaj ona lastnica. Mož je obleko samo rabil. Prokurist neke firme je imel 600 kron mesečne plače. Delal je dolgove na vseh koncih in krajih, plačal pa nikjer. Tožbe in rubežni so bile zastoj, ker se mu niti plača ni mogla zarubiti. Mož je dobival namreč le 100 kron mesečne plače. Ali njegova žena je glasom pogodbe dobivala od firme mesečno 500 kron rente toliko časa, dokler je njen mož pri firmi nastavljen. Seveda se onih 100 kron ne sme rubiti, kar pa dobi žena, se ne more, ker ona ni nič dolžna. Pogodba se je glasila tako, da on dobi toliko mesečne plače, njegova žena pa toliko rente. In taki dogovori in odstopi plače so dopustljivi.

Z rubežem se tedaj takim dolžnikom ne pride do živega. Ostane ti še en pripomoček in sicer se zahteva prisega dolžnika, da nima nič. Dolžnik se brani in ugovarja, noče priseči in če gre dobro, dobiš zaporno povelje. Sodnemu slugi treba dati precejšnji predum in sedaj gre iskat dolžnika. Predno ga najde, preteče navadno dolgo časa. Končno vendar pritira dolžnika pred sodnijo in tam ta nazadnje priseže, da nima nič.

Tako je upnik po jako dolgem času, kljub velikim stroškom in kljub vsemu trudu tam, kjer je bil izpočetka.

Kako se tedaj izterjajo dvomljive in gnjile terjatve? Odgovoriti moramo, da jih ni mogoče izterjati.

Zategadelj glej, da se izogneš po možnosti takim terjatvam. Ako si previden in dobro paziš na vse, boš imel malo opraviti z zlobnimi in gnilimi dolžniki.

Končno navedem še nekaj v pouk. Nekemu odvetniku na Ogrskem sem dal v izterjanje pet dolžnikov, ki so bili dolžni skupaj 400 kron. Dve leti ni bilo mogoče dobiti nobenega odgovora od odvetnika. Nazadnje je odgovoril, da je sicer izterjal od dolžnikov dolžne zneske ali njegovi stroški znašajo še 12 kron več kakor je izterjal ali na teh 12 kron ne reflektira, ampak jih nam daruje. Zategadelj tudi ni nič pisal. Ako bi razni zlobneži, ki očitajo trgovcu odiranje in navidezne velike dobičke, vedeli, kako izgubi trgovec zaslužek, bi bili tihi. Koliko je tudi c. kr. uslužbencev, katerih plače so zarubljene tudi za 40 let; tedaj vsem takim in enakim gospodom svetujemo, naj nam ne očitajo odiranja in velikih dobičkov.

Raznoterosti.

Proti kazni za poštino. Kakor smo že poročali, zboruje v letu 1913. v Madridu svetovni poštni kongres. Temu kongresu se predloži predlog trgovske zbornice v Erfurtu, da se odpravi oziroma, če se bo odpravi kongres upiral, vsaj zniža kazen za pomanjkljivo poštino. Kazen za nefrankirana ali premalo frankirana pisma je nepravilčen davek, ki ga vedno nosi tisti, ki je pri tem nedolžen. Da bi bilo mogoče povzročitelja zadeti, se v praksi prav redkokdaj zgodi. Ako se pa upremo prejemu nezadostno frankiranih poštnih pošiljatev, pridemo z dežja pod kap. Vloga omenja nadalje, da bi znašala kazen, če se je že ne more odpraviti, ne

več kakor 5 fenigov v tuzemskem in največ 10 fenigov v inozemskem prometu. Manjkajočo poštino kazensko podvojiti, ni pravzaprav nikakega pravega povoda. Brez dvoma zasluži prizadevanje erfurtske trgovske zbornice velike podpore od vseh strani in upati je, da se bodo tudi druge trgovske korporacije temu postopanju pridružile.

*

Vojna in trgovstvo. Docent dr. P. Kompert na Dunaju je v društvu za trgovske interese predaval o predmetu „Gospodarske škode vojne za trgovstvo“. Izvajal je, da bi morala vojna v sedanjem trenutku, ko je naša bilanca tako izjemno slaba, imeti naravnost katastrofalne posledice za vse gospodarsko življenje. Od vojne bi bila trgovina in industrija veliko bolj prizadeta kakor kmetijstvo. Nele, da bi se obrtnim obratom odtegnile delavne sile, kar bi povzročilo zvišanje mezd in pomnoženje obratnih stroškov, bi k temu prišlo še to, da bi se vsled različnih okoliščin omejila tudi konzumna zmožnost mas. Te okoliščine bi bile n. pr. ustavev vseh gospodarskih zvez, delno ali popolno prekinjenje zunanjih trgovskih zvez in neizogibno obteženje prebivalstva z novimi davki. Cene kmetijskih pridelkov bi v taki meri rasle, da bi se vsled pomanjkanja delavcev kmetijstvu povzročena škoda pobotala z zvišanimi cenami pridelkov. Predavatelj je povdarjal, da je tako špansko-ameriško, rusko-japonsko kakor tudi italijansko-turško vojno smatrati kot kolonijalne vojne, ki se glede gospodarskih posledic ne dajo primerjati z evropskimi svetovnimi vojnami. Vojna na več front bi dovedla do tega, da bi v Avstriji šlo 3-7 milijonov vojakov t. j. 8 do 90% prebivalstva pod orožje. Čeprav ne izdaja Avstraja relativno in absolutno preveč za oboroževanje, bi bili stroški za tako vojno eksorbitantni. Po izračunih vojaških izvedencev bi stala taka vojna pri enoletnem trajanju 7200 milijonov kron. Taka vojna bi imela velikansko krizo za posledico. Saj so vse vojne doslej povzročile večje ali manjše gospodarske krize n. pr. kriza 1825 (Napoleonske vojne), l. 1836 in 1839 (rusko-turška vojna), krimska vojna (1857), nemško-avstrijska in avstrijsko-italijanska vojna (1866), naposled nemško-francoska vojna (1870/1) in velikanski polom leta 1873.

*

Piva se je zvarilo na Avstro-Ogrskem l. 1911 25.570.763 hl. Od te svote odpade na Nižje Avstrijsko 3.727.997, Gor. Avstrijsko 1.075.474, Solnograško 441.736, Češko 10.601.044, Moravsko 1.975.893, Galicijo 1.652.480, Štajersko 1.276.171, Šlezijo 687.980, Tirolsko in Predarlško 597.786, Koroško 253.805, Bukovino 193.909, Kranjsko 125.249, Bosno in Hercegovino 136.329, Primorsko 118.418 in Ogrsko s Hrvatsko 2.706.492 hl. Največ je zvarila Meščanska pivovarna v Plnzu (900.000 hl), za njo prideta smihovska pivovarna s 617.000 hl in St. Marx s 568.830. — u —

*

Kaj nam obeta sadno drevje in vinska trta. Po poročilu c. kr. kmetijskega ministrstva koncem meseca julija je bilo stanje sadnega drevja in vinske trte v slovenskih deželah naslednje:

	Kranjsko	Koroško	Južno Štajersko	Goriško	Trst in Istra
Jabolka	2—3	1—3	2—3	3	3—4
Hruške	3—4	2—3	3—4	3	3
Češnje	3—4	—	—	—	—
Češplje	3—4	2—3	4	3	3
Marellice	5	4—5	5	3—4	4—5
Breskve	4—5	4—5	4	3—4	4
Orehi	4	2—3	5	3	2—3
Vinska trta	3—4	—	2—3	2	2

Števila imajo isti pomen kakor v 7. številki „Slov. Trg. Vestnika“.

*

Kako kažejo polja in travniki. Po poročilu c. kr. kmetijskega ministrstva v začetku meseca avgusta, so bili poljski pridelki v v slovenskih deželah v tem času takole cenjeni:

	Kranjsko	Koroško	Štajersko	Primorsko	Povprek v Avstriji
Pšenica	3	1-7	2-5	2-8	2-3
Rž	2-8	2-3	2-4	2-3	2-2
Ječmen	2-7	2-3	2-2	2-4	2-5
Oves	1-9	2-2	1-9	2-4	2-2
Turščica	1-7	1-8	1-7	2-4	1-9
Krompir	1-7	2	2	2-5	2-3
Pesa	2-3	2	1-9	2-1	2
Zelje	2-1	1-8	2-1	1-9	2-2
Detelja	1-7	2-2	2-1	2-4	2-7
Travniki	1-7	2-1	2-2	1-8	2-1
Pašniki	2	2-2	2-2	2-5	2-5

Števila v pregledu imajo isti pomen kakor v 7. številki letošnjega „Slov. Trg. Vestnika“.

*

Obisk trgovsko-nadaljevalnih šol. Naučno ministrstvo je poslalo vodstvom teh šol ukaz, kateremu posnemamo sledeče: statuti trgovsko-nadaljevalnih šol imajo mnogokrat določilo, da so obvezani za obisk teh šol vsi trgovski vajenci, izvemši one, ki so dovršili nadaljevalno šolo ali pa „drug, najmanj enako vreden pouk“. Vsled tega določila se je večkrat dvomilo, ali morajo absolventje zasebnih trgovskih šol, (osobito dvorazrednih), ki nimajo pravice javnosti, obiskovati tudi trgovsko-nadaljevalne šole ali ne. Sporazumno z ministrstvom za javna dela in trgovskim ministrstvom izreka tedaj naučno ministrstvo, da izpričevala takih šol ne zadojejo. Pač pa se smejo oni trgovski vajenci, ki so obiskovali omenjene trgovske šole in ki mislijo, da imajo že zadostne zmožnosti v trgovskih predmetih, podvreči pred vodstvom trg. nadaljevalne šole tozadavnemu izpitu. Donesti morajo seveda (z izpričevalom) dokaz o obisku trgovskih šol. Ako napravijo izpit, za katerega ni plačevati nobenih pristojbin, se oproste od obiska trg. nadaljevalnih šol. Pri onih trgovskih vajencih, ki obiskujejo med učno dobo kako zasebno trgovsko šolo, nima to dejstvo nobenega vpliva na vprašanje obiskovalne obveznosti trg. nadaljevalnih šol.

*

Kommercielno informacijsko mesto za Bosno in Hercegovino. Avstrijsko-bosansko-hercegovska interesentna zveza je v svoji pisarni (Dunaj I, Stubenring 8/10) ustanovila komercialni informacijski odsek za Bosno in Hercegovino, ki ima nalogo, poizvedovati o kreditu in solidnosti bosanskih in hercegovskih trgovcev ter te v evidenci imeti, posredovati zastopstva in po možnosti dajati pojasnila o kupčijskih razmerah na posameznih trgih. S centralizacijo bosansko-hercegovske informacijske službe hoče zveza ustreči potrebi avstrijskega trgovstva in je prepričanja, da je dobro in zanesljivo informacijsko poslovanje tudi v interesu reelnega bosanskega trgovstva. Zveza z merodajnimi strokovnimi organizacijami, odličnimi bančnimi zavodi in zanesljivimi zaupniki daje poročila, da bodo pojasnila kolikor mogoče zanesljiva. Pojasnila o odjemalščinih razmerah in posredovanje zastopnikov se izvršuje brezplačno, arhivna pojasnila o posameznih firmah, ki so starejša kakor en mesec, se dajo tudi brezplačno. Za nanovo poiskane poizvedbe o kreditu in solidnosti so računajo le narasli stroški (temeljna taksa K 1:50).

*

„Österr. Kursbuch“, pod katerim imenom izhaja od l. 1902 dalje znani kašipot po železnicah in drugih prometnih sredstvih obhaja letos svojo 60 letnico. Kako se je knjiga v tej dobi spremenila in povečala, razvidimo, ako pomislimo, da je obsegala prva Waldheimova izdaja 148 strani, med tem ko ima zadnji zvezek za avgust-september t. l. 1218 strani, in samo kazalo 100 strani. To povečanje ima svoj naravni izvor v večjem obsegu železniških prog in izboljšanjem prometu, saj so v zadnjih letih narasle tako avstrijske kot ogrske železnice za izdatno dolžino.

Notranja ureditev pa se je preosnovala tako, da odgovarja zdaj kar najboljše potrebam trgovstva. Tako so se sprejele v kurzno knjigo balkanske železnice, navadni odhajalni časi avstrijskih ladij in zveze železnic z istimi. Zadnji zvezek obsega 2344 vozni redov, od katerih odpade 967 na železnice, 53 na popotne zveze, 184 na odhodni čas ladij in 1140 na poštne zveze. (Izmed zadnjih 62 na promet z avtomobili.)

Razume se, da daje urejevanje tega dela jako mnogo truda. Vozni redi raznovrstnih železnic se mnogokrat spreminjajo in vse to mora kurzna knjiga vpoštevati, kar ni malenkost.

Društvene vesti.

Himen. Poročil se je dne 18. avgusta t. l. večletni član našega društva gospod Rudolf Stritar, trgovec v Ljubljani z gospico Cecilijo Taborné. Novoporočencema naše najiskrenejše čestitke.

*

Trgovski koledar za leto 1913 izide in se razpošlje še tekom tega meseca. Toplo priporočamo to praktično knjižico vsem pripadnikom trgovskega in obrtnega stanu, kajti letošnji letnik nudi zopet jako veliko novega in zelo potrebnega. Omenjamo le natančno zbrane določbe o nedeljskem počitku na Kranjskem, o delovnem času trgovskih uslužbencev, najvažnejša določila sotrudniškega zakona, strokovni tolmač, različne tabele, ki jih trgovec vsak dan potrebuje, itd. Cena je kljub večjemu obsegu le 1 K, s poštino 20 v več. Naročuje se pri društvu Merkur v Ljubljani. Sezite pridno po njem!

*

Čeke so poslali: Avgust Agnola, Ljubljana; Ivan Antončič, Markovec; Makso Armič, Ljubljana; Rudolf Rutner, Vrhnika; F. S. Skrabar, Kranjskagora, Ivan Zupančič, Buzet, Fran Kham, Ljubljana. Hvala!

*

Trgovstvo računstvo II. del, spisal Albert Sič. Ministrstvo za uk in bogočastje je z razpisom z dne 28. avgusta t. l. št. 37.666 odobrilo II del tega dela, ki je jako poraben nele za rabo v trgovskih nadaljevalnih šolah in enoletnih trgovskih tečajih za deklice, ampak zluži tudi onim osebam, ki se hočejo za se učiti trgovskega računstva. Knjigo je založilo naše društvo in znaša cena nevezani knjigi 1 K 70 v, vezani knjigi 2 K. Tretji del te knjige izide v najkrajšem času.

*

Trgovina Lud. Ditrich v Postojni se je z vstopom lastnikove soproge Marije Ditrich spremenila v družabno tvrdko Lud. Ditrich & Ko. Tvrdka obstoji že nad 60 let in izvršuje trgovino z mešanim blagom in pekarijo.

*

Ugodna prilika. Išče se 1 ali 2 gospoda, ki bi prevzela v Trstu dobro idočo manufakturo trgovino pod zelo ugodnimi pogoji na večletno odplačilo. Ker je Trst za nas Slovence posebno velike važnosti, in ker so razmere za uspevanje trgovin v Trstu zelo ugodne, opozarjamo gg. interesente še posebno na to lepo priliko. Natančnejša pojasnila daje rade volje naše društvo.

*

Gg. člane in naročnike, ki so s članarino ozir. naročnino še na dolgu, prosimo, da nam jo čimprej vpošljejo, ker s tem prihranijo društvu mnogo nepotrebnega dela in stroškov za zopetne opomine.

*

Izkaz društvene posredovalnice. Sprejme se: 1 kontorist, 5 pomočnikov mešane stroke, 1 pomočnik železninske stroke, 2 pomočnika manufakturne stroke, 4 pomočniki specerijske stroke, 1 pomočnik modne in galanterijske stroke, 3 kontoristi, 7 prodajalk, 4 učenci in 3 učenke. Službe išče: 2 knjigovodja, 2 korespondenta, 3 kontoristi, 5 poslovodij, 2 potnika, 6 skladiščnikov, 24 pomočnikov mešane stroke, 8 pomočnikov železninske stroke, 12 pomočnikov manufakturne stroke, 14 pomočnikov specerijske stroke, 4 pomočniki modne in galanterijske stroke, 18 kontoristinj, 16 blagajničark, 20 prodajalk, 7 učencev in 4 učenke. Posredovalnica posluje za delodajalce, člane društva, učence in učenke brezplačno, za druge pa proti mali odškodnini.

Trgovsko bolniško in podporno društvo v Ljubljani.

Seja 20. avgusta 1912.

- I. V društvo so bili sprejeti 3 redni člani.
- II. Obolenje je naznanilo 45 članov, med temi so sprejeti 3 člani v Leonišče in 1 član v dež. bolnico.
- III. Bolniški stroški so se plačali 13 članom v znesku 921.90 K.
- IV. Raznoterosti.

Povodom imenovanja častnim članom sta darovala društvu gospoda: Vaso Petričič, vitez Franc Jožefovega reda, častni meščan dež. stolnega mesta Ljubljane itd. K 200.—. Karl Weber, zasebnik v Ljubljani K 100.—.

Dopisov se je rešilo 92.

Književnost.

Pridelovanje in razpečavanje namiznega grozdja ter vzgoja trt na špalirju. To je naslov 12. zvezka „Kmetijske knjižnice“, ki jo izdaja c. kr. kmetijska zružba kranjska v Ljubljani. Knjižico je z znano natančnostjo in zelo pregledno spisal gospod Bohuslav Skalický, c. kr. vinarski nadzornik za Kranjsko, ter jo je opremil z 41 podobami, tako da knjižica ne opisuje le vzgoje trt ter pridelovanja in razpečavanja grozdja, ampak vse to tudi nazorno kaže v podobah. Čudno je, da se v naših vinorodnih krajih, ki se že izdavnja pečajo z vinstvom, še zmeraj tako pomanjkljivo ravna s trtnimi špalirji, za pridelovanje namiznega grozdja se pa vinogradniki tako malo zanimajo, da ga v veliki meri k nam uvažajo iz drugih dežel, celo v vinorodne kraje same. Kako se vse to umno uravna, je g. Skalický natančno opisal v svoji knjižici. Opisal je posamezne trtne vrste, pripravne za pridelovanje namiznega grozdja in za vzgojo na špalirju; potem ameriške podloge, ki so pripravne za te vrste; kako se pripravi svet za saditev; kako se trte sade, goje, oskrbujejo in gnoje; kako se varujejo škodljivcev in bolezni; kako se grozdje trga, razpošilja in spravlja; in končno, kako se grozdje tudi rabi za zdravilo. Če je knjižica koristna že vinogradnikom, koliko bolj potrebna in koristna je onim ljubiteljem grozdja, ki si ga iz veselja goje po nekaj trt na prikladnih, solčnih krajih. Marsikdo si zasadi ali bi si rad zasadil nekaj trt, pa ne ve, kako naj z njimi ravna. Iz te zadrege ga reši knjižica g. Skalického, ki mu za vsa opravila nudi potrebnih navodil. — Navzlic temu, da knjižica obsega 64 strani in ima 41 podob, stane vendarle samo 50 h, da jo pač vsak vinogradnik ali ljubitelj vinske trte lahko kupi. Denar je treba naprej poslati, ker se knjižica na upanje ne daje, po povzetju pa preveč stane. Naroča se pri c. kr. kmetijski družbi kranjski v Ljubljani.

Tvornica za stole

Fran Švigelj na Bregu, pošta Borovnica
izdeluje lepe in trpežne stole iz vpognjenega lesa
po najnižjih cenah.

Za obilna naročila se priporoča
Fran Švigelj.

Vinko Majdič

lastnik valjčnega mlina v Kranju.

Priznано najboljši
mlinski izdelki in zlasti
izborna pšenična moka.

100% čistega dobička

zaslužite z **Mastinom**,
to je redilni in varstveni prašek za
vsako živino.

Podobna zahvalna pisma dobim vsak dan!

Gospod lekarnar Trnkóczy, Ljubljana.

Ker sem razprodal, prosim zopet 250 za-
vojčkov Mastina.

Sem že večkrat naročal in Vam naznanjam,
da kmetovalci hvalijo Mastin.

Josip Schmidl, trgovec
Thalern, pošta Hollenburg (Nižja Avstrija).

Domoljubne slovenske trgovce opozarjamo na
toaletno milo, stearinove

:: in parafinove sveče ::

v korist družbi sv. Cirila in Metoda v Ljubljani

katere izdeluje in razpečava

== **J. Pilnáček** ==

tovarnar

Kralj. Gradec (Hradec Králové) Češko.

Podpirajte Družbo sv. Cirila in Metoda in vpeljite
te izdelke v svojih trgovinah.

Častite naročnike in bralce prosimo,
naj se ozirajo pri nakupu svojih potrebščin
na oglase v našem listu. „Slovenski trgov-
ski Vestnik“ mora postati ognjišče organi-
zacije slovenskih trgovcev, zato se ravnajte
po geslu „Svoji k svojim!“

Priporočamo našim gospodinjam **pravi : FRANCKOV :**
kavni pridelek s tovarniško znamko : kavni mlinček :
iz **zagrebške tovarne.**

Varstvena znamka.

Delniška družba združenih pivovaren Žalec in Laški trg
v Ljubljani

➡ priporoča svoja svetla in črna piva. ➡

ZVEZDNE TKANINE

„HERMES“

s postavno zavarovano znamko **zlate repate zvezde**, priporočamo gospodom trgovcem v nakup.

ZVEZDNO TKANING je dobiti le v najboljši kvaliteti raznega manufakturnega blaga. — Oddaja se samo na debelo.

Podjetje ZVEZDNIH TKANIN in zaloga tovarne Liesing.

Imetelja:

Brata Vokač v Ljubljani

Šelenburgova ulica šte. 5.

Ljubljanska kreditna banka v Ljubljani

Podružnice v CELOVCU, TRSTU, SPLJETU, SARAJEVU, GORICI in CELJU.

Kupuje in prodaja
vse vrste rent, zastavnih pisem, prioritet, komunalnih obligacij, srečk, delnic, valut, novcev in deviz.

Promese izdaja k vsakemu žrebanju.

Delniška glavica K 8.000.000.—. Rezevni zaklad K 800.000.—

Zamenjava in eskomptuje
izžrebane vrednostne papirje in vnovčuje zapale kupone.

Daje predujme na vrednostne papirje.

Zavaruje srečke proti kurzni izgubi.

Vinkuluje in devinkuluje vojaške ženitninske kavcije.

Eskompt in inkasso menic. — Borzna naročila.

Denarne vloge sprejema

v tekočem računu ali na vložne knjižice proti ugodnim obrestim. Vloženi denar obrestuje od dne vloge do dne vzdiga s

4¹/₂% čistih.

Promet s čeki in nakaznicami.

Marija Budkovič, trgovčeva vdova v Semiču št. 7

prodaja svojo bogato založeno

trgovino z mešanim blagom.

Trgovina se sedaj, ko se gradi Belokranjska železnica, zelo lepo razvija in ima mnogo prometa; ker pa zgoraj imenovana ne more radi družinskih razmer voditi trgovine, oddaja svojo veliko zalogo pod najugodnejšimi pogoji.

Umetni zobje.

Brez ruvanja zobnih korenin se ustavljajo ameriški umetni zobje, posamezno ali cela zobovja, izvzemši nedelje in praznike vsak dan od 8. ure zjutraj do 6. ure zvečer v konc. zobarskem ateljeju

O. Seydl, Ljubljana, Stritarjeva ulica 7.

Mestni trg 15.

Mestni trg 15.

priporoča
svojo bogato zalogo
vsakovrstnih
dežnikov
po najnižjih cenah.

priporoča
svojo bogato zalogo
vsakovrstnih
solnčnikov
po najnižjih cenah.

J. Kopač, svečar v Gorici.

Med

jako dober za pecivo ali zdravilo,

izpitani pomladanski :: :: ::

čebelni pitanec :: :: ::

Cene so jako zmerne, na kar posebno opozarjamo g. trgovce.

Reklamni koledarji

se nabavljajo najceneje pri

„Prvi češki specialni založbi

reklamnih koledarjev“

Moravia - Brno-Řečkovice - Moravia

Zahtevajte ilustrovani cenik zastoj.

Delniška glavnica K 6.000.000.

Rezervni fond okoli K 300.000.

JADRANSKA BANKA, FILIJALKA V LJUBLJANI

Šelenburgova ulica šte. 7 (nasproti glavne pošte).

Kupuje in prodaja: vrednostne papirje, rente, obligacije, zastavna pisma, prioritete, delnice, srečke itd. — Valute in devize. — Predujmi na vrednostne papirje in blago ležeče v javnih skladiščih. Promese k vsem žrebanjem.

Menjalnica.

:: Vloge na knjižice od dneva vložitve ::

4 1/2 %

do dneva dviga, rentni davek plačuje banka iz svojega. — Na tekoči in žiro-račun po dogovoru. — Živahna zveza z Ameriko. — Akreditivi.

Centrala v Trstu.

Eskomptuje: menice, devize in fakture. Zavarovanje vrednostnih papirjev proti kurzni izgubi. — Revizija žrebanja srečk itd. brezplačno. — Stavbni krediti. — Rembours-krediti. — Borzna naročila. Inkaso.

Filialka v Opatiji.

Ne bodete obžalovali, ako zahtevate vzorce in cenik

jajčnih rezancev in makaron

od tvrdke Brata Zatka. To so specialitete prve vrste.

Češ. Budejovice **BRATA ZATKA** Češ. Budejovice.

c. in kr. dvorna zalagateljja.

Smrt konkurenci

jaz ne želim, temveč vsakemu trgovcu velik dobiček, kar je pa le mogoče, ako dobavlja storjeno blago iz

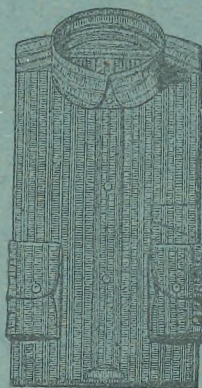
Jugoslovanske izdelovalnice perila

R. Stermecki, Celje.

Poskusite! Nikakšen riziko! Poskusite!

Vzorčne pošiljatve franko.

Neugajajoče se vzame nazaj.

„Zvezdna“ cikorija iz „Prve jugoslovanske tvornice za kavne surogate v Ljubljani“

se prodaja v korist „Trgovskemu domu“ in „Podpornemu skladu“ društva „Merkur“.

Slovenski trgovci in trgovski sotrudniki, priporočajte ta izvrstni slovenski izdelek!

J. KOSTEVČ

trgovina z manufakturnim blagom in krojaškimi dodatki na drobno in debelo.

Ljubljana, Sv. Petra cesta št. 4 in 5.

Cene strogo solidne, postrežba točna.

Vzorci na zahtevo poštne prosto.

J. Knez, Ljubljana

trgovina z žitom in dež. pridelki.

Valjčni mlin na Beričevem.

Priporoča svoje najboljše mlevske izdelke.

Českoslovanska tovarna voščenega blaga in sveč

Maryško & drug

Brodac - Železni Brod (Češko)

ponuja po najnižjih cenah:

Cerkvene sveče vseh vrst, svetlo in mirno gorljive, kar je edino naša specijaliteta; zvite sveče v najrazličnejših oblikah.

Priporoča nadalje stearinove namizne sveče izborne kakovosti, sveče iz parafina, božične svečke in sveče za lestence.

Cene najnižje; gg. trgovci dobe za prodajo zelo ugodne pogoje. Blago pošiljamo franko do vsake postaje.

Od čistega dobička odpade 2% v slovenske narodne namene.

Vzorci na zahtevanje zastoj in franko.

Najbolj varno naložen denar!

Denarnega prometa do 31. decembra 1911 nad 614.5 milijonov kron.

Stanje hranilnih vlog nad **42 milijonov** kron.

Največja slovenska hranilnica!

Rezervni zaklad nad 1,300.000 kron.

MESTNA HRANILNICA LJUBLJANSKA

V LJUBLJANI, v lastni hiši, v Prešernovi ul. št. 3

sprejema vloge vsak dan in jih obrestuje po $4\frac{1}{4}\%$ brez odbitka. Nevzdignjene obresti pripisuje vsakega pol leta h kapitalu. Sprejema vložne knjižice drugih denarnih zavodov kot gotov denar.

Denar in knjižice se lahko pošiljajo po pošti

Za varnost vloženega denarja jamči zraven rezervnega zaklada še mestna občina ljubljanska z

asem premoženjem in z vso davčno močjo. Izguba vloženega denarja je nemogoča, ker je po pravilih te hranilnice, potrjenih po c. kr. deželni vladi, izključena vsaka špekulacija in izguba vloženega denarja.

Za varčevanje ima vpeljana lične **domačo hranilnike**, v podpiranje slovenskih trgovcev in obrtnikov pa **kreditno društvo**.

Posoja na zemljišča po 5% in proti poplačevanju dolga po najmanj $\frac{1}{2}\%$.

Dolжник pa more svoj dolg poplačati tudi poprej, ako hoče. — Posoja se tudi na menice in vrednostne papirje.

Slovenski Trgovski Vestnik.

Glasilo slov. trgovskega društva „Merkur“, „Slov. trgovskega društva v Celju“ in „Slov. trgovskega in obrtnega društva v Mariboru“.

Vsebina:

- 1.) *V. Žun*: Naši trgovinski odnošaji z balkanskimi državami.
- 2.) *Fr. Štupar*: Poljski pridelki v Avstriji.
- 3.) Trgovski koledar.
- 4.) *R. Marn*: Plačevanje in vračevanje premij pokojninskega zavarovanja.
- 5.) *Just Piščanec*: Uvod v carinstvo.
- 6.) Iz trgovske prakse.
Neopravičena zavrnitev pošiljatve. — Naročilo brez določitve cene. — Ako ne dobim cenejše pri konkurenci, velja naročilo. — 40% rabata. — Iz malega zraste veliko. — Za plačilo v 30 dneh, 20% škonta. —
- 7.) Raznoterosti:
Trgovski tečaji in učne knjige. — Moratorij na Balkanu. — Vojna na Balkanu in trgovstvo. — Trgovski

- promet s Srbijo v vojnem času. — Zastopnik našega trgovskega ministrstva v bojnem ozemlju. — Vojna in žitni trgi. — Nove trgovske pogodbe. — Pravice izvirnosti pri — cenikih. — Dividende sladkornih tovarn. — Najdaljša železnica na svetu. — Izvežbanje konzularnih trgovsko-strokovnih uradnikov. — Igralne karte. — Mednarodna trgovina Italije. — Žalostna trgovinska bilanca v Italiji. — Avstrijske državne železnice. — Goljufive uteži v obrti.
- 8.) Slovensko trgovsko in obrtno društvo v Mariboru.
 - 9.) Društvene vesti.
 - 10.) Trgovsko bolniško in podporno društvo v Ljubljani.

Izhaja petnajstega dne vsakega meseca.

Cena za celo leto pet kron. Posamezna številka 50 vinarjev.

Člani slovenskega trgovskega društva „Merkur“ in slovenskih trgovskih društev v Celju in Mariboru dobivajo list brezplačno.

Cena oglasom: Petiti vrsta enega razpredelka stane pri enkratni objavi 25 h, pri dvakratni objavi 20 h, pri trikratni objavi 15 h, pri šestkratni objavi 12 h in za celoletno objavo 10 h. Za oba razpredelka velja dvojna cena.

Uredništvo in upravništvo: Ljubljana, „Narodni dom“.

Izdaja in zalaga slovensko trgovsko društvo „Merkur“.

Odgovorni urednik: Ivan Volk.

Tisk „Narodne tiskarne“ v Ljubljani.

Razpošiljanje
blaga na vse
kraje sveta!
ajcenejša, naj-
večja eksport.
tvrdba!

Prosim, zahte-
vajte veliki
cenik, ki se
pošlje zastonj
in poštnine
prosto!

Najboljše ure sedanjosti so z znamko

„IKO“.

— Dobi se samo pri tvrdki —

H. Suttner

Mestni trg (nasproti rotovža) Sv. Petra cesta 8.

**Velika izbira zlatnine,
srebrnine, kinasrebra**

— po najnižjih cenah. —

Cenik zastonj in poštnine prosto.

Lasna tovarna ur v Švici.

Tovarniška znamka „IKO“.

Avgust Agnola

v Ljubljani, na Dunajski cesti šte. 13

priporoča svojo izborno zalogo

steklenega blaga za namizje gostiln, kavarn,
zasebnikov itd., kakor tudi porcelan, svetilke,
okvire, ogledala in vse v to stroko spadajoče predmete.

Izdelovatelj cerkvenih oken po nizkih cenah.

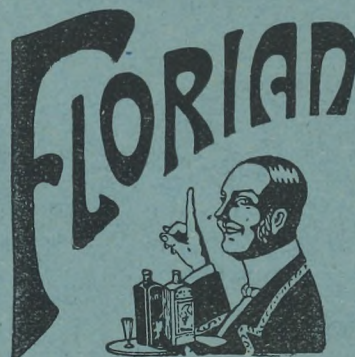
Varujte se

ponaredb,

ki niso „**FLORIAN**“ in zdravju ne
koristijo!

Kdor vživa,
Zabi težav!
Danes vesel je,
Jutri bo zdrav!

Naslov za naročila: „**FLORIAN**“. Ljubljana,

Postavno varovano.

Slovenci!
zahtevajte povsod
vžigalice

družbe

sv. Cirila in Metoda.

Zaloga pri tvrdki

Ivan Perdan
v Ljubljani.

Riunione Adriatica
di Sicurta.

Zastopstvo za Kranjsko:

tvrdba

Ivan Perdan
v Ljubljani.

Ugodna prilika!

Trgovci pozor!

Veliko gospodarsko poslopje

z raznimi prostori na prijaznem solnčnem kraju tik glavne deželne ceste v trgu na Gorenjskem se **prostovoljno prodaja** pod ugodnimi pogoji. Za vsakega trgovca pripravno in večje podjetje. — Zraven nahajajoča se **hiša** s staro, obče znano, dobro gostilno se **odda v najem** eventuelno **prodaja** zaradi rodbinskih razmer. — Vpraša se v upravnistvu „Slovenskega trgovskega vestnika“.

Slovenski trgovci!
Prispevajte za
Trgovski dom!

Jernej Bahovec
Ljubljana

Sv. Petra cesta št. 2. ✱ Filija: Resljeva cesta št. 7.

Trgovina papirja, papirnatih vreč, pisalnega in risalnega orodja, šolskih knjig in zvezkov, kipov slovenskih pisateljev itd. itd.

Največja zaloga

usnja

domačega in inozemskega izdelka na drobno in na debelo kakor tudi

vseh čevlarskih potrebščin

po najnižjih cenah.

J. MARCHIOTTI

Ljubljana, Sv. Petra cesta.

Žrgovina

s špecerijskim blagom.

Točna in solidna postrežba!

Žrgovina z moko in

deželnimi pridelki.

Ljubljana

A. ŠARABON

Ljubljana

priporoča svojo novourejeno glavno

zalogo rudninske vode.

Velika pražarna za kavo
in mlin za dišave
z električnim obratom.

Na drobno in na debelo!

Zaloga brinja in sliv
za žganjekuho.

 Največja zaloga železnine v Ljubljani

je pri

Franc Stupica

na Marije Terezije cesti

zraven Figabirta.

Tu se dobe vedno najnovejše slamo-
reznice, mlatilnice, gepelni, čistilnice
in vsi drugi poljedelski stroji, traverze,
železniške šine, najboljši cement,
lepenka in pločevina za strehe,
štorja za strop, okovi za okna in
vrata, štedilniki, peči, nagrobni
križi, pumpe za vodo, vino in gnoj-
nico, najlepša kuhinjska oprava,
razni plugi, železne brane, vsako-
vrstno orodje za kovače, ključavni-
čarje, kleparje, mizarje, zidarje in
tesarje, sploh vse v železninsko trgo-
vino spadajoče.

Postrežba točna in poštena. Cene zmerne.

Ustanovljena 1882. Pošt. hraniln. rač. št. 828.406. Telefon št. 185.

Kmetska posojilnica - ljubljanske okolice -

registrovana zadruga z neomejeno zavezo

v Ljubljani, na Dunajski cesti 18, v Ljubljani

— v lastnem združnem domu —

je imela koncem leta 1909 denarnega prometa

K 81,116.121.11

— upravnega premoženja —

K 20,775.510.59

Obrestuje hranilne vloge po

$4\frac{1}{2}\%$

brez vsakega odbitka rentnega davka, katerega
plačuje posojilnica sama za vložnike.

Sprejema tudi vloge v tekočem računu v zvezi
s čekovnim prometom ter jih obrestuje od dne
vloge do dne dviga.

Stanje hranilnih vlog nad **K 20,000.000.**

Posojuje na zemljišča po $5\frac{1}{4}\%$ z $\frac{1}{2}\%$ na amortizacijo
ali pa po $5\frac{1}{4}\%$ brez amortizacije. Na menice pa po
 6% . Posojilnica sprejema tudi vsak drug načrt glede
amortizacije dolga.

Uradne ure vsak dan od 8.—12. in od 3.—4.

Zahtevajte
povsod

Ilirija kremo za čevlje

Zahtevajte
povsod

dalje Ilirija čistilo in čistilni prašek za kovine, parketno voščilo,
lak za usnje, vazelino in kolomaz

iz domače tovarne kemičnih izdelkov

GOLOB & K^o.

Ljubljana — Vič.

Cena in kvaliteta povse konkurenčna.

Škatlje

za shranjevanje blaga
v trpežni obliki.

Kartoni

za razpošiljanje
klobas, masla,
oblek, perila in
drugega blaga

Škatljice za čaj

nadalje

Trgovske knjižice za odje-
malce v platno vezane

se dobe najceneje pri

Ljubljanski kartonažni tvornici
I. Bonač v Ljubljani.

Blagovoli se naj povprašati.

FRAN SAX

elektrotehnik

Ljubljana, Gradišče št. 7.

oblastveno konc. inštalater za električne naprave, luči,
prenos sile; dalje hišnih zvonil, telefonov itd. Strel-
vodne naprave. Poprava v stroko spadajočih del. V
zalogi blago prve vrste, proračuni na razpolago.
Opremljem sem z najboljšimi in najnovejšimi preskuš-
evalnimi aparati. — Cene in delo solidno!

1883

300018190, 10

SLOVENSKI TRGOVSKI VESTNIK.

Glasilo slov. trgovskega društva „Merkur“, „Slov. trgovskega društva v Celju“ in „Slov. trgovskega in obrtnega društva v Mariboru“.

Letnik IX.

V Ljubljani, dne 15. oktobra 1912.

Štev. 10.

Naši trgovinski odnošaji z balkanskimi državami.

Najznamenitejši avstrijski parlamentarec, dr. Karel Kramarj, je v zadnjih sejah delegacijskega zasedanja opetovano naglašal, da mora naša država predvsem stremeti za tem, da si pridobi srca balkanskih narodov. »Ne v teritorialnem povečanju, temveč v gospodarski osvoji balkanskih držav leži spas naše države.« Za gospodarsko osvojo je pa predvsem potrebno, da imajo balkanski narodi zaupanje do nas, da nas smatrajo za svoje prijatelje in ne za nadležne tujce, ki silijo k njim, da se okoristijo politično in gospodarsko.

Kako važen je balkanski trg za nas, se razvidi dobro iz tretjega zvezka definitivnih statističnih posledkov naše zunanje trgovine v letu 1911., ki ga je pravkar izdalo trgovinsko ministrstvo.

Jasno nam kažejo številke, kako se je uvoz v našo državo povečal, saj se je importiralo leta 1911. za kakih 3275 milijonov kron, dočim je ves uvoz iz tujih držav v našo državo v letu 1910. znašal le okroglo 2930 milijonov kron, torej za 345 milijonov kron manj. Naš izvoz v druge države pa je celo nekoliko nazadoval, znašal je namreč leta 1911. okoli 2583 milijonov kron, t. j. za kakih pet milijonov kron manj nego leta 1910.

Nemčija in zapadne države sprejemajo vedno manj našega blaga, da pa je kljub temu naš izvoz lansko leto približno ostal na isti višini kakor v letu 1910., se imamo za hvaliti balkanskim državam, zlasti Srbiji in Rumunski, ki sta importirali veliko več našega blaga nego v prejšnjem letu.

Pri naši trgovini s Srbijo so se lani že blagodejno pokazale posledice trgovinske pogodbe, ki je stopila v veljavo dne 23. januarja 1911. Čeprav je ta pogodba preveč prikrojena željam veleagrarcev, ki imajo v naši monarhiji odločilno besedo, vendar je dosti boljša nego brezpogodbno stanje, v katerem je za obe sosedni državi veljala avtonomna carinska tarifa. Izvoz iz Srbije se je zvišal proti letu 1910. od 11·8 na 42·6 milijonov kron, to je za 30·8 milijonov ali 261 odstotkov, na-

rasel je pa tudi naš uvoz v Srbijo od 18·7 na 40·1 milijon kron, torej za 114 odstotkov. Srbski izvoz zadeva predvsem zaklano živino, katere se je eksportiralo v našo državo v preteklem letu za 11·6 milijonov kron (leta 1910. le za 68.000 kron), dalje perotnino (5·6 milijonov kron pro 66.000) in sadje (+ 4·5 milijonov kron).

Kako se razdeli naš izvoz v Srbijo na posamezne predmete, kaže ta-le tabela:

	1910	1911	izvozilo se je več
	tisoč kron		1911
			za tisoč kron
železo in železni izdelki	1.109	5.027	3.918
bombaževina	1.498	4.564	3.066
konfekcijski izdelki (klobuki, perilo, obleka)	229	1.884	1.655
volнено blago	787	2.215	1.428
usnje in usnjati izdelki	1.169	2.585	1.416
sladkor	6	1.429	1.414
kovinsko blago	301	1.295	994
surovi in obtesani les	455	1.235	780
platneni izdelki	275	1.048	773
stroji in aparati	1.996	2.743	747
leseni izdelki (pohištvo)	330	954	624
stekleno blago	74	613	539
papir in papirnati izdelki	465	992	527
svilnato blago	29	423	394
orodje in ure	119	384	274
sveče in milo	10	279	269
mineralno kurivo	886	1.155	269
kemične snovi in izdelki	351	609	258
lončevine	64	294	230
firneži in barve	82	293	211
vžigalice	386	596	510
slad	70	270	200

Iz tega razpregleda se vidi, kako domalega vse vrste industrije participirajo na našem izvozu v Srbijo, dočim se srbski uvoz v našo državo omejuje le na nekatere surovine, ki bi mogoče sčasoma le pripomogle, da se nekoliko odpomore neznosni draginji v naši državi, ki tare istotako meščana kakor kmeta. Seveda bi se morala trgovinska pogodba s Srbijo izdatno prenarediti.

Z Rumunsko so se naši trgovinski odnošaji izdatno zboljšali s trgovinsko pogodbo, ki je stopila v veljavo dne 1. septembra 1910. Kam privede kratkovidna gospodarska politika, se najbolj kaže v našem trgovinskem razmerju s to sosedno državo. Ob času carinske vojne med našo državo in Rumunsko si je oddaljena Nemčija osvojila skoro ves rumunski trg in le polagoma se naša industrija zopet uvaja v to, nam tako blizu ležeče ozemlje.

Leta 1910. se je importiralo iz Rumunske v našo državo za 52·3 milijona kron, leta 1911. je uvoz narasel na 78·2 milijona kron, torej se je povečal za 25·9 milijona ali kakih 50 odstotkov. Povišanje uvoza v našo državo se nanaša predvsem na žito (+ 18·5 milijonov kron) in otrobe (+ 2·7 mil. kron), uvoz sadja, zelenjave, semena je narasel za blizu dva milijona, uvoz živine za 1·1 mil. kron.

Naš izvoz na Rumunsko je poskočil leta 1911. na 137·2 mil. kron, t. j. za 25% nad izvozom leta 1910., ki je znašal 110 mil. kron.

Izvoz se nanaša posebno na te-le izdelke, oz. stvari:

	1910	1911	izvozilo se je več 1911
	tišoč kron		za tišoč kron
čolne in ladje	2.852	9.055	6.203
bombaževino	16.134	20.780	4.646
les	18.365	21.129	2.764
volneno blago	9.324	11.973	2.649
konje	3.612	5.419	1.807
železo in železne izdelke	12.433	14.182	1.749
usnje in usnjate izdelke	2.544	4.011	1.467
stroje in aparate	8.455	9.836	1.381
konfekcijsko blago	2.697	4.076	1.379
pohištvo	1.657	2.592	935
platnene izdelke	3.452	4.056	604
svilnato blago	1.198	1.656	548
kože	3.049	3.562	513
steklenino	1.427	1.838	411
kovinske izdelke	4.197	4.552	355
kemične snovi in izdelke	2.220	2.345	125

Če pomislimo, da naš izvoz znaša komaj četrtno izdelkov, ki jih potrebuje Rumunska, vidimo, kako daleč so nas prehiteli naši sosedje.

Z Bolgarsko še ni vstopila v veljavo nova trgovinska pogodba; zato tudi leta 1911. ni znatnih razlik glede uvoza in izvoza nasproti letu 1910. Uvoz v našo državo je znašal leta 1911. 12·4 mil. kron (leta 1910. 9·9 mil.), izvoz pa 35·6 mil. kron, to je za kakih 2·4 mil. kron več nego leta 1910.

Naša dobra odjemalka je pač Turčija, čeprav bi država s tako obsežnostjo lahko podesetorila svoje potrebščine, ako bi se toli zanemarijeno gospodarstvo vsaj deloma približalo gospodarstvu evropskih civiliziranih držav. Uvoz v našo državo je dosegel leta 1911. vsoto 60·4 mil. kron (l. 1910 52 milijonov), izvoz pa je

nekoliko nazadoval. Leta 1911 se je od nas v Turčijo izvozilo za 135·8 mil. kron, leta 1910 pa za 138·3 mil. kron. Ta izpadek se nanaša posebno na sladkor, ker se je radi slabe sladkorne letine (malo pese) izvozilo v Turčijo za 6·9 mil. kron manj sladkorja nego prejšnje leto, sicer pa se opaža splošno pri drugih industrijskih izdelkih napredek proti letu 1910.

Z Grško so naše trgovinske razmere le neznatne (izvoz znaša kakih 16 milijonov kron), in Črna gora je že teritorialno premajhna, da bi mogla imeti kak poseben pomen za našo trgovino (izvoz okoli 3 milijone kron).

Kakšen bo izid sedanjih homatij na Balkanu, ne moremo presoditi. Z moratorijem, ki se ima proglasiti za časa vojnih dogodiljev v balkanskih državah, bi se po cenitvi nekaterih dunajskih trgovskih krogov kakih 100 milijonov kron terjatve vsaj začasno odtegnilo našemu trgovstvu, ali bi vojne potrebščine mogle vsaj deloma nadomestiti izpadek, ki bi ga sicer utrpela naša trgovina na Balkanu, se ne more še vedeti. Ve se pa, da je vojna največja sovražnica gospodarskega napredka in da lahko vrže posamezne države za več desetletij gospodarskega napredka nazaj. Zato pa zlasti trgovski krogi ne morejo simpatizirati z vojnim navdušenjem, kljub temu, da so razlogi, iz katerih skušajo balkanski narodi napasti Turčijo, vsem človekoljubom simpatični, saj gre za osvoboditev kristjanov, ki morajo še vedno prenašati največja nasilja in grozodejstva pod turško vlado, ki se je vsa stoletja izkazala nezmožno, gospodarsko in kulturno povzdigniti osvojenе si dežele.

V. Žun.

Poljski pridelki v Avstriji

(v totranski državni polovici).

Mnogo več poljskih pridelkov kakor na Kranjskem se prideluje v totranski državni polovici, t. j. v kraljestvih in deželah, zastopanih v državnem zboru. Da bo pa primerjanje lažje, nam pregled na 111. strani kaže razmerje istih pridelkov, kakor smo si jih ogledali na Kranjskem. Na koncu razprave pa podam tudi tu razmerje vseh poljskih pridelkov.

Že na Kranjskem smo videli, kako različno je razmerje poljskih pridelkov v posameznih krajih vsled različnih krajevnih talnih, podnebnih in gospodarskih razmer. Še večja je seveda razlika v Avstriji, ki ima mnogo večji obseg in še različnejše razmere. Na Kranjskem trije pridelki zavzemajo nad 10% poljske površine, namreč pšenica (17·97%), krompir (14·88%) in detelja (14·74%), v Avstriji pa šest, namreč rž (19·01%), oves

Dežele	Površina polja	Pšenica	Rž	Ječmen	Oves	Turščica	Proso	Sočivje	Krompir	Pesa in korenje	Zelje	Detelja	
	ha	ha	o/o	ha	o/o	ha	o/o	ha	o/o	ha	o/o	ha	o/o
Avstrija, Spodnja	859.656	81.008	9-42	226.011	26-29	67.320	7-23	176.834	20-57	16.434	1-91	—	—
Avstrija, Zgornja	420.769	53.872	12-80	88.643	21-07	37.693	8-6	85.571	20-34	—	—	—	—
Bukovina	313.293	21.413	6-83	29.805	9-51	33.426	10-67	44.631	14-25	63.059	20-13	—	—
Češko	2.606.995	228.195	8-75	539.073	20-68	320.897	12-31	485.948	18-64	144	0-01	500	0-02
Dalmacija	154.104	35.253	22-88	7.117	4-62	22.715	14-74	3.675	2-38	41.643	27-02	2.537	1-65
Galicija	3.806.619	529.241	13-90	701.746	18-43	340.034	8-93	705.613	18-54	62.598	1-64	20.389	0-54
Goriško in Grad.	45.039	6.640	14-74	1.130	2-51	1.199	2-66	2.043	4-54	15.264	33-89	74	0-16
Istra	55.559	12.951	23-31	1.508	2-71	5.592	10-02	2.636	4-74	17.859	32-14	296	0-53
Koroško	137.229	13.770	10-03	32.492	23-68	7.209	5-25	25.722	18-74	7.004	5-10	871	0-63
Kranjsko	147.540	26.507	17-97	12.719	8-62	9.808	6-65	12.569	8-52	12.546	8-50	5.319	3-60
Moravsko	1.217.265	107.583	8-84	218.711	17-97	198.518	16-31	196.862	16-17	10.822	0-89	2.404	0-20
Predaleško	5.954	209	3-51	168	2-82	274	4-60	475	7-98	1.231	20-68	—	—
Solnograško	65.209	8.452	12-96	11.168	17-13	1.027	1-57	7.742	11-87	—	—	—	—
Šlezija	253.748	11.339	4-46	52.422	20-66	22.894	9-02	58.582	23-09	—	—	—	—
Štajersko	418.259	65.176	15-58	73.024	17-46	19.935	4-77	62.774	15-01	39.277	9-39	3.000	0-72
Tirolsko	124.218	13.457	10-83	25.554	20-57	8.052	6-48	6.333	5-10	12.494	10-06	44	0-04
Trst	536	24	4-48	54	10-07	84	15-67	48	8-96	217	40-49	2	0-37
Skupaj	10.631.992	1.215.090	11-43	2.021.345	19-01	1.096.677	10-31	1.878.058	17-66	300.592	2-83	35.436	0-33

(17-66%), krompir (11-83%), pšenica (11-43%), detelja (11%) in ječmen (10-31%). Tu tudi vidimo, da je razmerje v Avstriji sploh čisto drugačno, kakor na Kranjskem. Dočim Kranjska seje največ pšenice (17-97%), zavzema pšenica v Avstriji šele četrto mesto (11-43%). Prvo mesto v Avstriji zavzema rž z 19-01%, dočim je na Kranjskem pridelujemo samo na 8-62% poljske površine. Podobne razlike so tudi pri drugih pridelkih, ki se pa ne bomo podrobneje pečali z njimi; zadoščajo naj le nastopni pregledi, ki kažejo posamezne dežele v redu po obsegu, v koliki meri se v njih (v odstotkih) pridelujejo nekateri važnejši pridelki.

Pšenica.

Istra	23-31%	Koroško	10-03%
Dalmacija	22-88%	Avstrija, Spod.	9-42%
Kranjsko	17-97%	Moravsko	8-84%
Štajersko	15-58%	Češko	8-75%
Goriško z Grad.	14-74%	Bukovina	6-83%
Galicija	13-90%	Trst	4-48%
Solnograško	12-96%	Šlezija	4-46%
Avstrija, Zgornja	12-80%	Predaleško	3-51%
Tirolsko	10-83%	Povprečno	11-43%

Ta pregled kaže, da so južne dežele največ polja določile za pridelovanje pšenice.

Rž.

Avstrija, Spod.	26-29%	Solnograško	17-13%
Koroško	23-68%	Trst	10-07%
Avstrija, Zgornja	21-07%	Bukovina	9-51%
Češko	20-68%	Kranjsko	8-62%
Šlezija	20-66%	Dalmacija	4-62%
Tirolsko	20-57%	Predaleško	2-82%
Galicija	18-43%	Istra	2-71%
Moravsko	17-97%	Goriško z Grad.	2-51%
Štajersko	17-46%	Povprečno	19-01%

V nasprotju s pšenico se splošno rž bolj prideluje v severnih pokrajinah.

Ječmen.

Moravsko	16-31%	Avstrija, Spodnja	7-73%
Trst	15-67%	Kranjsko	6-65%
Dalmacija	14-74%	Tirolsko	6-48%
Češko	12-31%	Koroško	5-25%
Bukovina	10-67%	Štajersko	4-77%
Istra	10-02%	Predaleško	4-60%
Šlezija	9-02%	Goriško z Grad.	2-66%
Avstrija, Zgornja	8-96%	Solnograško	1-57%
Galicija	8-93%	Povprečno	10-31%

Da se v Avstriji prideluje toliko ječmena, največ pripomorejo severne dežele, ki pridelujejo mnogo pivovarskega ječmena. Avstrijski pivovarski ječmen je na svetovnem trgu zelo čislano blago.

Oves.

Šlezija	23.09%	Solnograško	11.87%
Avstrija, Spodnja	20.57%	Trst	8.96%
Avstrija, Zgornja	20.34%	Kranjsko	8.52%
Koroško	18.74%	Predarelsko	7.98%
Češko	18.64%	Tirolsko	5.10%
Galicija	18.54%	Istra	4.74%
Moravsko	16.17%	Goriško z Grad.	4.54%
Štajersko	15.01%	Dalmacija	2.38%
Bukovina	14.25%	Povprečno	17.66%

Turščica.

Trst	40.49%	Štajersko	9.39%
Goriško z Grad.	33.89%	Kranjsko	8.50%
Istra	32.14%	Koroško	5.10%
Dalmacija	27.02%	Avstrija, Spodnja	1.91%
Predarlsko	20.68%	Galicija	1.64%
Bukovina	20.13%	Moravsko	0.89%
Tirolsko	10.05%	Povprečno	2.83%

Dasí se v Avstriji turščica prideluje samo na 2.83% poljske površine, je vendar ta pridelek za nekatere dežele tolikega pomena, da ga nikakor ne smemo prezreti. V ugodnih razmerah nobenega pridelka ne pridelujejo toliko, kakor ravno turščice, kar jasno kažejo gori navedena primerjalna števila. Ker pa podnebne razmere v nekaterih krajih niso ugodne za pridelovanje turščice, se v nekaterih deželah seje v majhni množini, v nekaterih pa sploh ne. Tako n. pr. turščice ne nahajamo v Zgornji Avstriji, na Solnograškem in v Šleziji, na Češkem pa tako malo, da niti 0.01% poljske površine ne zavzema, torej se lahko popolnoma prezre.

Krompir.

Predarlsko	39.42%	Goriško z Grad.	11.14%
Kranjsko	14.88%	Avstrija, Spodnja	10.19%
Šlezija	14.41%	Štajersko	8.03%
Istra	14.05%	Avstrija, Zgornja	7.60%
Galicija	13.51%	Trst	7.46%
Moravsko	12.38%	Koroško	7.29%
Bukovina	11.84%	Dalmacija	3.04%
Tirolsko	11.73%	Solnograško	1.14%
Češko	11.46%	Povprečno	11.83%

Detelja.

Šlezija	17.08%	Avstrija, Spodnja	9.31%
Avstrija, Zgornja	15.70%	Štajersko	8.94%
Kranjsko	14.74%	Istra	8.58%
Goriško z Grad.	13.86%	Tirolsko	4.86%
Češko	13.70%	Solnograško	4.76%
Koroško	13.12%	Trst	3.36%
Bukovina	11.88%	Dalmacija	2.78%
Moravsko	10.23%	Predarlsko	1.85%
Galicija	9.44%	Povprečno	11.—%

Nekaterim čitateljem se bo morda čudno zdelo, da nekatere dežele tako malo detelje pridelujejo. To so pa večinoma take dežele, ki imajo mnogo travorodne zemlje, kakor je razvidno iz spisa »Kulturna zemljišča v totranski državni polovici« v 8. številu »Slov. Trg. Vestnika«, torej je samoobsebi umevno, da potem manj krme pridelujejo na polju.

To bi bili najvažnejši pridelki v naši državi; proso, sočivje, pesa in korenje ter zelje so vobče manjšega pomena. V ravno teh pridelkih pa Kranjsko prednjači v Avstriji. Pri prosu (3.60%), sočivju (5.25%) in pesi (4.44%) je Kranjsko na prvem mestu, pri zelju (2%) na drugem; le Predarlsko ga prekaša z 2.60%. Ker je pa Predarlsko silno majhno ter teh 2.60% znaša samo 155 ha, lahko rečemo, da tudi zelja Kranjsko razmeroma največ prideluje. Omeniti pa moram, da južno Tirolsko, Goriško, Trst in Istra pridelujejo tudi zelje II. pridelek, Predarlsko, Trst in Istra pa tudi fižol med drugimi rastlinami, ne da bi bilo izkazano, koliko polja je za to določenega.

V splošnem se v totranski državni polovici pridelujejo ti-le pridelki:

	na ha	ali
Pšenica	1,215.090	11.43%
pira	6.063	0.06%
rž	2,021.345	19.01%
ječmen	1,096.677	10.31%
oves	1,878.058	17.66%
turščica	300.592	2.83%
soržica	38.612	0.36%
ajda (prašna)	68.502	0.64%
proso	35.436	0.33%
sočivje	253.332	2.38%
ogrščica in repica	14.804	0.14%
mak	8.279	0.08%
lan	38.399	0.36%
konoplje	21.894	0.21%
kresnice	1.595	0.02%
tobak	4.056	0.04%
hmelj	19.919	0.19%
krompir	1,257.787	11.83%
sladkorna pesa	249.097	2.34%
cikorija	6.179	0.06%
pesa in korenje	162.134	1.53%
zelje	58.291	0.55%
buče	5.345	0.05%
zelenjad	18.850	0.18%
detelja	1,169.520	11.—%
krmske zmesi	201.542	1.90%
ornice	135.754	1.28%
neimenovane kulture	343.923	3.23%
skupaj	10,631.992	100.—%

Razentega se pridelujejo tudi še strniščni pridelki, in sicer:

	na ha	ali
Turščica	2.221	0.02%
ajda	83.282	0.78%
proso	192	— %
repa in korenje	60.338	0.57%
zelje	3.286	0.03%
krmske zmesi	24.825	0.23%
ter deteljno seme	93.892	0.88%

Pridelki, ki jih na Kranjskem sploh ne pridelujemo ali pa v tako neznatni meri, da jih ne upoštevamo, drugod v Avstriji jih pa pridelujejo, so: ogrščica, repica, riček, mak, janež, koprec, solnčnice, tkalske ščetice, kresnice, tobak, hmelj, sladkorna pesa in cikorija.

Ogrščico (*Brassica napus oleifera*) in repico (*Brassica rapa oleifera*) pridelujejo na Zgornjem in na Spodnjem Avstrijskem, nekoliko na Goriškem, potem na Češkem, Moravskem, v Šleziji in Galiciji. Riček (*Camelina sativa*) pridelujejo v Galiciji, mak v Spodnji Avstriji, na Štajerskem, Tirolskem, Češkem, Moravskem in v Galiciji, janež in koprec na Moravskem in Tirolskem. Tkalske ščetice (*Dipsacus Fullonum*) se pridelujejo na Zgornjem Avstrijskem in Štajerskem, kresnice (*Chrysanthemum*) v Istri in Dalmaciji, tobak na Tirolskem, v Dalmaciji, Galiciji in Bukovini, hmelj v Zgornji Avstriji, na Štajerskem, Češkem, Moravskem in v Galiciji, sladkorna pesa v Zgornji Avstriji, na Češkem, Moravskem, v Šleziji, Galiciji in Bukovini, cikorija pa v Spodnji in Zgornji Avstriji, na Goriškem, Češkem, Moravskem in v Galiciji.

Fr. Štupar.

Trgovski koledar.

Naš vsakoletni zvesti spremljevalec se je zopet prikazal na dan. Majhna rdeče vezana knjižica je to s skromnim naslovom »Trgovski koledar za leto 1913«, toda knjižica je veliko več nego navadni koledar. Cela zbirka praktičnih tvarin nam pokaže kazalo, če odpremo prikupljivo knjižico, same potrebne stvari, ki jih vsak trgovec in obrtnik vsak čas potrebuje.

Prav tolikega pomena je koledar tudi za trgovske uslužbenke in privatne uradnike sploh. Vse pravice, ki jih ima nastavljenec v službi, njegov delovni čas, pokojninsko zavarovanje itd., sploh stvari, ki jih mora vedeti in se po njih ravnati, se najdejo v koledarju. Ne dvomimo prav nič, da si koledarja ne bi vsakdo nabavil, kajti za malenkostni znesek 1 K ima v priročni obliki vse zbrano, če bi bil v zadregi, kako se mu je v gotovih slučajih ravnati.

Koledarjeva vsebina je priobčena v »Društvenih vesteh«, naš namen je le, da na tem mestu opozarjamo na par stvari, ki so v letošnjem koledarju posebne važnosti.

K tabelam o osebni dohodnini in vojaški taksi se je letos pridružil za obrtovalca najvažnejši davek:

občna pridobnina s tabelo postavkov, ki se plačujejo. Pri tej priliki opozarjamo, da se plačuje od priobčenih postavkov še deželne, občinske doklade kakor tudi doklade za trgovsko in obrtniško zbornico, dočim je osebna dohodnina prosta vseh doklad, oziroma je to edini direktni davek, od katerega se ne plačuje doklad. Tudi hišni davek je kratko in pregledno razložen.

Kot najvažnejši sestavek letošnjega koledarja, se nam zdi »Nedeljski počitek v trgovinskih obrtih na Kranjskem«. Iz različnih deželnih zakonov so zbrane tukaj vse določbe, ki veljajo za vse kraje na Kranjskem. Te določbe so za posamezne kraje različne, ker pridejo krajevne razmere in posebni prazniki v poštev. Na vse posebnosti se je oziralo v tem sestavku in moramo torej smatrati določbe kot popolne, ki tako pregledno še nikjer drugje niso priobčene. Določbe se nanašajo tudi na nekatere obrte in prodajo njih izdelkov.

V podrobnosti drugih sestavkov tega koledarja se ne bomo spuščali. Opozarjamo le na kazalo, iz katerega je razvidna bogata vsebina največje praktične vrednosti. Želimo le, da bi si ga vsakdo nabavil in da bi ne bilo trgovca in trgovskega pomočnika, ki bi ga ne imel.

Uverjeni smo, da, kdor si je nabavil prejšnje letnike, bo z veseljem segel tudi po tem letniku ter si na ta način izpopolnil praktično knjižnico, ki jo izdaja društvo »Merkur« v obliki koledarjev. Koledarjeva vsebina kot koledar je le postranskega pomena, glavno je druga vsebina. Koliko praktičnih in poučnih stvari se je že v sedmih letnikih »Trgovskega koledarja« nanizalo! Treba je le posamezne prelistavati in najde se skoro vse, kar se potrebuje, če je človek v zadregi. Zato naj se pa skrbno shrani stari koledar, ko se je novega kupilo, spravi naj se ga v knjižnico med one knjige, ki jih trgovec največkrat rabi kot svoje svetovalce. Vsak koledar ima svojo trajno vrednost, ki jo ohrani leta in leta.

Sežite pridno po novem letniku in smatrajte za svojo dolžnost, nositi vedno s seboj svoj koledar!

Plačevanje in vračevanje premij pokojninskega zavarovanja.

Priobčil dr. Rudolf Marn.

§ 36 zakona o penzijskem zavarovanju določuje, da sme delodajalec le za take premije odtegniti delojemalcu plačo, katere je sam že plačal zavarovalnemu zavodu. Torej ne sme odtegniti pri plači premije, ki jih bo šele enkrat plačal in ki jih torej lahko porablja v svojem poslu. Nasprotno pa delodajalec tudi tožbenim potom ne more izterjati od izstopivšega delojemalca zaostale premije. Premije sme odtegniti le pri izplačilu plače, torej vsak mesec; pravica odtégnitve pa zastara v treh mesecih, to se pravi, da sme delodajalec kvečjemu le tri

zadnje mesečne premije odtegniti, ne pa pri večjem zastanku seči po znesku vseh zaostalih premij.

Zavarovanci, ki so izstopili ali bili izločeni iz zavarovanja, imajo pravico do vračila onih delov premije, ki jo je gospodar v celoti plačal zavarovalnemu zavodu, ki odpadejo po zakonu nanje, tedaj tudi v tem slučaju, če je delodajalec sam plačal celo premijo in ni na zavarovanca odpadli del temu pri plači odtrgal. Seveda obstoji ta pravica le tedaj, če je delodajalec v resnici plačal premijo; če je ni plačeval, potem zavarovanec nima nikake pravice, čeprav mu je delodajalec nanj odpadli del premije pri plači odtrgaval.

O tem, da postane zavarovalno razmerje dejansko obstoječe, če je postal odlok, s katerim se je sprejelo priglašene v zavarovanje, pravomočen, tudi če se je potem z novim odlokom izločilo zavarovanca iz zavarovanja, smo v listu že razložili. Vendar pa ima nastavljenec tudi v tem slučaju pravico, zahtevati povračilo že plačanih premij med dobo dejansko obstoječega zavarovalnega razmerja. Ta pravica je pa vezana na suspenzivni rok treh mesecev in prekluzivni rok 18 mesecev, to se pravi, da sme nastavljenec terjati povračilo šele po preteku treh mesecev po ugasnitvi zavarovalne dolžnosti in pred pretekom 18 mesecev, ker sicer pravica do povračila ugasne.

Zadostuje pa, da je nastavljenec takrat, ko uveljavlja svojo pravico, v taki službi, ki ni podvržena zavarovalni dolžnosti. Ako pozneje zopet vstopi v zavarovalno dolžnost, ne izgubi te pravice. Vendar vladajo v tem oziru še različna naziranja in tudi judikatura najvišjega sodišča še ni docela pojasnila teh. Zato hočem navesti nekaj odločb najvišjih sodišč.

A. K. je bil pri neki občini nastavljen od 1. januarja 1909 do 17. junija 1909 in potem zopet od 1. julija 1910 dalje ter je bil tudi pravomočno v zavarovanje sprejet. Občina pa zavarovalnemu zavodu ni plačevala premij in tudi ničesar A. K. odtegovala v letu 1909 pri plači. Dne 1. novembra 1910 mu je pa odtegnila pri plači vse za leto 1909 odpadle premije. A. K. je zato tožil občino na povračilo. Prizivno sodišče je tožbi ugodilo. Tudi najvišji sodni dvor je zavrnil revizijo občine in sicer z vtemeljevanjem, da daje zakon delodajalcu pravico odtegniti pri plači le zapadle premije in sicer le za dobo treh mesecev. Glede roka za vplačevanje premij, pravi sodišče, je ta nastal za obe stranki takrat, ko je nastopila zavarovalna dolžnost. Od tega trenutka dalje bi morala občina odtegovati premije pri plači ter jih mesečno naprej plačevati zavarovalnemu zavodu, ne da bi ji bilo treba čakati predpisa premij od zavarovalnice.

B. je bil pri družbi A. v službi. Odlok, s katerim se je izrekla za B. zavarovalna dolžnost, je postal po zavrnitvi ugovora od A. pravomočen. A. je torej vplačala premije penzijskemu zavodu, toda zapadlih premij ni mogla več odtegniti od B.-jeve plače, ker je ta mečem

izstopil. Zato je tožila B., da ji vrne oni del, ki po zakonu odpade nanj. Najvišje sodišče je tožbo zavrnilo, češ da delodajalec nima drugega sredstva, doseči od nastavljenca nanj odpadli del premije, kakor če mu ga odtegne pri plači. Po razrušitvi službenega razmerja pa ne more nič več od njega zahtevati. Le če bi nastavljenec zahteval od zavarovalnega zavoda vračilo zanj vplačanega dela, ga potem A. lahko toži, da ji ta del izroči.

F. R. se je pravomočno sprejel v zavarovanje, toda pozneje zopet izločil iz tega, ker niso bili dani pogoji zato. Za čas svojega zavarovanja je plačeval premije, toda povračilo teh premij je zahteval šele takrat, ko je bil že v drugi službi, ki pa je bila zavarovanju podvržena. Upravno sodišče je v tem slučaju izreklo: »Osebe, katerih zavarovalna dolžnost je po § 24 št. 1 ugasnila, ne smejo po § 25 odst. 1 jim pristojne pravice do povračila plačanih premij tudi pred pretekom 18mesečnega roka nič več uveljaviti, če opravljajo zopet opravilo, ki je zavarovanju podvrženo.«

S tem smo torej pojasnili zopet nove slučaje v privatnem zavarovanju, ki bodo našim članom in čitateljem »Slovenskega Trgovskega Vestnika« gotovo dobro došli za ravnanje v enakih slučajih.

Uvod v carinstvo.

Priredil Just Piščanec.

(Dalje.)

ad f) Na podstavi mednarodnega dogovora z dne 3. novembra 1881 glede trtne uši in o ravnanju s pošiljatkami z rastlinami in rastlinskimi deli, veljajo za provenienco iz pogodbenih držav — t. j. Nemške, Francoske, Portugalske, Švice, Nizozemske, Belgijske, Luksemburške, Srbske, Italije, Španske in Rumunske, — posebna olajšana določila. S pošiljatkami iz drugih držav se ravna po teh določilih le dotlej in v toliko, dokler in kolikor se izdajo razlikujoče se odredbe.

Po tem dogovoru so za uvoz in prevoz pripuščene:

a) pogojno: rastline, grmičevje in drugo bilje iz sadšč, vrtov in rastlinjakov (zgodnjih gred, oranžerij i. dr.) izvzemši trto. Uvoz in prevoz je dovoljen samo preko zato posebej določenih carinskih uradov. Predmeti morajo biti skrbno in obenem tako zamotani, da se morejo opravljati potrebne preiskave. Spremljati jih mora pošiljalčeva izjava s potrdilom: aa) da prihaja vsa vsebina pošiljatve iz njegovega zavoda; bb) namenišče in naslov prejemnika; cc) da pošiljatev ne obsega trt; čč) napoved, ali so v isti rastline z grudami in

dd) pošiljalčev podpis. Tej izjavi mora biti pridejano potrdilo oblastva izvirne dežele, izjavljajoče: aa) da so predmeti iz zemljišča (odprtega ali ograjenega nasada), ki je od vsake vinske trte ločeno po vmesnem prostoru vsaj 20 m, ali vsaj od njenih korenin z oviro, ki jo je pristojno oblastvo priznalo za zadostno; bb) da na tem zemljišču samem ni nobene vinske trte; cc) da se na njem ne odkladajo vinske trte; čč) da so bile vinske trte, če se jih je na zemljišču lotila trtna uš, povsem uničene, da se je nadalje zemljišče popolnoma razkužilo in da so se vršile tri leta preiskave, ki jamčijo, da so mrčesi in korenine popolnoma uničeni.

Med državami, ki so pristopile mednarod. dogovoru, za pošiljatve iz zavodov, ki so pod stalnim oblastvenim nadzorstvom, ki so napovedani zahtevam dogovora primerno in objavljeni v posebnih seznamkih, ni treba prinesiti oblastvenega potrdila. Ako se dvomi o čistosti pošiljatve, se ta po carinskih organih ali posebnih izvedencih preišče. Če se dožene, da pošiljatev ni čista, se predmeti takoj na licu mesta zažgo, o tem sestavi zapisnik in brez odloga predloži poljedelskemu ministrstvu. Inozemske rastlinske pošiljatve, ki nimajo predpisanih napovedi, od kod so, se vračajo inozemskim mejnim uradom, da primerno ukrenejo. Tudi v zavrnilnih slučajih se sestavi zapisnik o kakovosti zavrnilnega predmeta in o vzrokih zavrnitve.

- b) Brez pogoja in čez vsak carinski urad, pooblaščen za odpravo dotičnega predmeta, so pripuščeni: a) odrezane cvetlice; b) semena (vštevši čebule rastlin, tudi vkoreninjene, prsti osnažene); c) zrna od grozdja; č) vino; d) sadovi vsake vrste, izvzemši grozdje; e) zelenjava.

Namizno grozdje; grozdje za trgatve in tropine, se smejo tudi uvažati po naslednjih določilih: a) Namizno grozdje sme biti zamotano le v škatljah, zabojih, košarah ali sodih, ki so dobro zavarovani in se vendar dado lahko preiskati, brez ozira na njih velikost, v njih pa ne sme biti niti vinskih trt, niti trtnega listja; b) grozdje za pripravljanje vina se sme le natlačeno v takih, dobro zaprtih sodih, spraviti v promet, ki imajo vsaj pet hektolitrov prostornine in so tako osnaženi, da nimajo na sebi celcev prsti ali trt. Grozdje za trga-

tev, drugače zamotano, je izključeno od uvoza in prevoza; c) tropine se smejo spravljati v promet le v dobro zaprtih zabojih ali bačvah.

Grozdje in zgoraj oznamljeni predmeti ali cvetlice v loncih, med potniško prtljago so tudi pripuščeni brez nadaljnjega pogoja, da so brez pridatkov vinskih trt ali trtnega listja.

O uvoznih prepovedih bomo govorili pri razlagi ocarinjevalnih predpisov.

51. Varščina (zagotovilo) v nakazovalnem postopanju s spremnicami. Za carine prosto blago in za blago na prevozu ni treba polagati posebne varščine. Pri poznanih in gotovih trgovcih in prevoznikih zadostuje podpis istih na spremnici. Za »poznane in gotove« se smatrajo v tuzemstvu nastanjeni, za izvrševanje trgovine ali prevažanja opravičeni domačini, ki se izkažejo z izpričevalom politične oblasti I. stopinje in če o njih premoženju še ni odprt konkurz. Ta izpričevala veljajo dve leti; v kolikor se v teh dveh letih ni izvršila kaka prememba v zgoraj označenem potrdilu. Za pošne pošiljatve se varščina ne polaga.

Nepoznane osebe morajo položiti varščino bodisi: a) v gotovini, b) v priporočenih vrednostnih papirjih ali c) s poroštvom poznanih in gotovih trgovcev ali prevoznikov. Izvoz varščine je enak odpadajoči carinski pristojbini. Povrne se varščina potem, ko je nakazano blago ali prestopilo mejo ali pa bilo konečno odpravljeno ob uvozu. Varščino vrača navadno namembni carinski urad; če se je pa vložila v vrednostnih papirjih — nakazovalni urad.

52. Razlike v teži pri spremnično nakazanem blagu. Ako se je pri dostavnem uradu dognala večja teža nakazanega blaga nego je navedena v spremnici, ter ne presega 10% skupne, ter se razlika lahko opraviči z nastalimi odnošaji (n. pr. vsrkanje vlage med prevažanjem itd.), je vsak carinski urad opravičen odnehati od kazenskega postopanja ter ocariniti blago po dognani teži, ako skupna carinska pristojbina ne presega 24 K. Za višje razlike je potrebno dovoljenje finančnega oblastva.

Ako se je pa konstatirala manjša teža nego pri nakazovalnem uradu, so pooblaščenec finančne oblasti I. inštanice in predstojniki carinskih uradov v krajih, kjer ni teh oblasti, dovoliti odpravo po izidu carinsko-uradnega izvida v primerih, ako je vzrok nastale razlike povsem pojasnjen (izhlapienje, vprašenje, vsušenje i. dr.) ter ni sumnje dohodarstvenega prestopka. Ne sme pa biti pomanjkanje le mimoidoče tako, da se z umetnimi ali naravnimi sredstvi lahko pozneje popravi (n. pr. z vkladanjem v vlažne lokale i. dr.), dalje ne sme razlika znašati

več kot 10% pri vsakem posameznem tovoru količine, navedene v spremnici, in carinska pristojbina ne presega 120 K. V vseh drugih slučajih odločuje deželna finančna oblast. Tudi kava se smatra za blago, čigar nižanje v teži ni smatrati za mimoidoče (prehajalno).

53. Carinska preiskava (ogled) nakazanega blaga. Popolna notranja preiskava nakazanega blaga se mora vršiti:

- a) pri nakazanju blaga z izrecno in edino nalogo, da se poberejo odpadajoče carinske pristojbine. To blago se zaeno odpravlja brez uradne zapore;
- b) pri nakazovanju predmetov na carinske urade v Přemislju, Stanislavovu, Tarnopolu, Znojmu, ker so ti uradi upravičeni ocariniti samo take predmete in poštno pošiljatev;
- c) pri nakazovanju predmetov v zmislu čl. IX., X. in XI., 1. in 2. zakona o carinski tarifi (n. pr. popolne reči i. dr.), ako se spremnično nakažejo, ne da bi se bil pri nakazujočem uradu izvršil popoln notranji ogled ter se ni dalo zagotovilo po najvišjem postavku tarife ali prevzelo jamstvo zanj;
- č) ako so se pri preiskavi enega dela pošiljatev našle bistvene nepravilnosti. V ostalem se nakazano blago podvrže le zunanji preiskavi ter se notranje preiščejo le nakateri tovari po izbori urada. Po končanem carinskem ogledu se na tovore ali vozove nadene uradna zapora, v kolikor ni blago po posebnih predpisih od te izvzeto. S tem je uradno postopanje nakazovalnega urada končano. Isti vpiše spremnico v register za izdane spremnice ter izroči stranki po vplačilu eventualne varščine in morebitnih pristojbin (skladarine) — spremnični unikat. Duplikat spremnice ostane do rešitve kot priloga registru.

54. Uradovanje rešitvenega (dostavnega) urada. Dostavni carinski urad sprejme blago in spremnico ter vpiše poslednjo v register za sprejete spremnice. Prepriča se o zunanjem stanju pošiljatev in o nepoškodovanosti uradne zapore. Blago se stehta in z morebitnimi razlikami v teži postopa v zmislu § 52. ali se uvede dohodarstveno-kazenski postopek. Po končanem carinskem ravnanju pri rešitvenem uradu vrne ta rešeni unikat nakazovalnemu uradu. Zadnji ne prepisuje več rešitvenih podatkov na duplikat ter odpravi tega na dostavni urad, kakor je bilo to prej predpisano, temveč unikat natančno pregleda in primerja z duplikatom glede na število tovorov, zamotov, teže in ogledni izvid odpravnega urada, da se niso navedbe morda premenile, ter se ima uvesti kazensko postopanje. To primerjanje se mora uradno potrditi. Oba izvoda spremnic se nato polo-

žita registru za izdane spremnice ter s tem predloži cenzurni oblasti. Register za sprejete spremnice je pa brez prilog.

55. Od dostave pri nakazanem uradu so izvzeti:

- a) predmeti, ki se ocarinjujejo po komadih, posebno živina;
- b) predmeti, ki se pošiljajo odprti in nezamotani ter niso pripravljeni za nadetje uradne zapore;
- c) predmeti, ki se nanje sicer uradna zapora lahko nadene, a so na prošnjo stranke bili odpravljeni brez te;
- č) predmeti, nakazani na pod s § 53. b navedene carinske urade.

Predpogoj je, da so bili predmeti pri nakazovalnem uradu napovedani po merilih in oznamenilih carinske tarife ter so se zunanje in notranje popolnoma pregledati. V roku, označenem v carin. spremnici, mora stranka v gornjih primerih spremnico predložiti dostavnemu carinskemu uradu ter tu vplačati odpadajočo carino. V slučaju nakazanja v sprejetje v uradno skladišče se blago vpiše v skladiščni vpisnik. Istotako, ako se blago deli ali če se po preteku 10 dni po dospelku ne ocarini, dalje nakaže ali ne izstopi čez carinsko mejo. Blago, ki se je spremnično nakazalo brez obveze dostave pri namembnem uradu, se sme sprejeti v uradno skladišče le, če so se poprej poravnale vse odpadajoče carinske in postranske pristojbine.

Pri nakazovanju v izstop čez mejo se mora blago dostaviti izvoznemu carinskemu uradu, ki je predpisan na spremnici. V poštnem obratu ni treba predpisati izvoznega carinskega urada.

56. Pravice dostavnih carinskih uradov. Pravice carinskih uradov so navedene v § 46.

Pravico potrjevati izstop prevoznega ali takega izvoznega blaga, čigar prestop se mora dokazati, imajo le glavni carinski uradi in pomožni uradi I. razreda. Le glede tistega izvoznega blaga, od čigar dokazanega izstopa je odvisno povračilo davka ali bonifikacija, smejo izstopno potrdilo podeliti vsi glavni carinski uradi ali taki pomožni carinski uradi I. razreda, katere je v to pooblastilo finančno ministrstvo. Drugi carinski uradi so pooblašeni potrjevati izstop enakega blaga le v poštnem in potniškem prometu. Glasom trgovinskih pogodb so pogodbene države zavezane varščine, dane ji zato, da se prevozno blago iz lastnih ozemelj izpelje, ali da se neocarinjeno vnanje blago zopet izvede, reševati in davščine za izvoz izpregledati ali povračati še-le potem, ko se je z izpričevalom vhodnega urada pogodbene države dokazalo, da se je blago na ta urad pripeljalo in tam zglasilo.

Iz trgovske prakse.

Neopravičena zavrnitev pošiljatve.

Trгоvec je naročil potniku 30 kg čokolade. Prodajalec je poslal, kakor je bilo naročeno 15/4, 15/8. Po prejemu blaga piše naročnik, da bi 15/4 rad zamenjal in bi vzel le osminke. Prodajalec je obiskal osebo kupca in je obljubil zamenjati. Svojo obljubo je tudi držal in poslal s hlapcem 15/8 in mu obenem naročil prinesiti 15/4 nazaj. Ali hlapec je prinesel vse blago nazaj, češ, druge pošiljatve niso hoteli prevzeti in še prejšnjo so mi dali nazaj. Prodajalec je vprašal za vzrok in kupec mu je odgovoril, da je naročil v papir zavito, medtem ko poslana ni zavita, da je čokolada tudi stara itd. Poprej pa ni vedel povedati, da hoče zavito in pri naročilu tudi ni zahteval in naročil take. Najbrže se je skesal in ni hotel vedeti o naročilu.

Prodajalec je najprej prijazno zahteval prevzem naročenega blaga ali brez uspeha. Kupcu je pisal v priporočenem pismu, da leži blago na razpolago v skladišču prodajalca. Ker ni hotel prevzeti izlepa, pa bode izgrda, ker dano naročilo se ne more kratkoma preklicati, ampak se mora naročeno prevzeti.

Naročilo brez določitve cene.

Neki trгоvec je kupil pet vreč pšenične moke po pogojeni ceni. Čez nekaj časa naroči zopet moko ali tokrat se kupec in prodajalec nista ničesar dogovorila o ceni. Prodajalec je pa računal 30 h za 100 kg dražje. Kupec se je pritožil in zahteval po stari ceni, ali s svojo zahtevo ni prodril. Moka ima spreminjajočo se dnevno ceno, kupec je dobro vedel, da je moka postala nekaj dražja in je tedaj tudi moral pričakovati, da mu bode prodajalec zaračunal kaj dražje.

Ako ne dobim cenejše pri konkurenci, velja naročilo.

Neki trгоvec je kupil 2000 kg kristalnega sladkorja po K 92— s pogojem, da velja naročilo le tedaj, če kupec ne dobi sladkorja drugje cenejše. Sladkor bi se moral dobaviti 2. oktobra. Prodajalec je bil s tem pogojem zadovoljen, je mislil pač, da se bo sladkor podražil ali da ne bode konkurenca cenejša.

Malo pred rokom pa dobi prodajalec pismo od kupca, da sladkorja ne prevzame, ker je dobil drugje četrt krone cenejše. Prodajalec je sicer ugovarjal, a se je moral vdati, ker z odobritvijo zgoraj navedenega pogoja se je naredila kupčija „na poskušnjo“. Seveda je prodajalec rajši popustil 25 h, kakor pa da bi storniral prodajo. Kupec pa je bil tudi pripravljen prevzeti po nižji ceni.

40% rabata.

Rabat imenujemo popust v ceni, ki ga dovoli prodajalec svojim odjemalcem ali prekupcem. Rabat se seveda ravna po blagu in pa tudi po množini naročila.

Potnik neke trdke je prodajal čaj v zavitkih in je trgovcem dovoljeval 40% rabata v blagu, t. j. prodal je 140 zavitkov za 100 zavitkov. Prodajalec je poslal 140 zavitkov à 10 h, računil jih je pa le 100 zavitkov. Kupec je mislil, da je kupil čaj prav poceni in da bode zaslužil 40% pri zavitku. Ali mož se je zelo motil, kakor se je pozneje sam prepričal, ker je nekaj drugega, če se da rabat v blagu, ali če se da čisti rabat, t. j. rabat od računskega zneska ali od cene. Primer: Kupec dobi 140 zavitkov in plača le 100 zavitkov, tedaj K 10— Zanje dobi pa K 14— je tedaj zaslužil štiri krone. Če bi pa plačal vse zavitke in bi potem od računskega zneska dobil 40%, bi smel si odtegniti K 5.60. Kakor razvidimo, je v resnici dobil le 28% rabata na ceno. Tedaj rabat v blagu je kaj drugega, kakor pa čisti rabat.

Iz malega zraste veliko.

Neki trгоvec je kupoval veliko let pri enem in istem dobavitelju. Pri plačevanju si je pa vedno odbijal za poštino in pa vinarje. Preteče nekaj let in iz enega ali drugega vzroka izostane, začne kupovati drugje. Nekega dne dobi od svojega starega dobavitelja knjižni izvleček in opomin, da je še dolžan K 360— kakor razvidno iz izvlečka. Mož se je jako začudil in ves razjarjen pisal, da ne dolguje nič, je vedno plačeval i. t. d. Ali pomagalo mu vse skupaj ni nič, plačati je moral, ker ni bil opravičen si odbijati poštino, še manj pa vinarske zneske. Kakor ti zahtevaš od dobavitelja to, kar ti gre, tako lahko tudi on zahteva svoje. Ne odbijaj, kar ti ne gre. Vsakokrat se gre le za malenkost, ali s časom take malenkosti tvorijo uvaževanja vredno količino.

Za plačilo v 30 dneh, 2% škonta.

Ako se plača v gotovem roku po dnevu računa, se dobi zato nagrada, kateri pravimo škonto. Navadno se dovoli škonto, ako se plača v tridesetih dneh. So pa tudi še drugi pogoji, kakor se pač pogodita kupec in prodajalec.

Veliko je takih trgovcev, ki ne poznajo nobenega roka in k tridesetim dnevom pridenejo še cele tedne in si vkljub temu odbijejo škonto. Navadno dobavitelj molči. Vedno pa ne gre tako gladko. Poznam firme, ki pri vsaki taki nerodnosti pišejo, da kupec nima več pravice do škonta, ker je rok za to pretekel. Kot primer navedem slučaj, ki je imel za posledice stroške. Neki trгоvec si je odbijal škonto po preteku šestih tednov, akoravno se je glasil pogoj, da se dobi škonto za plačilo v 30 dneh. Prodajalec je vsakokrat pisal in ko se je nabrala večja vsota, je zahteval plačilo. Kupec ni hotel plačati iz lepa, je bil tožen in nazadnje je moral plačati ne samo neopravičene odbitke, ampak še stroške. Stvar pa ni imela samo te posledice, ampak je nastalo še sovraštvo med trgovcema; prodajalec je izgubil odjemalca, kupec pa dobrega dobavitelja. Vse to bi izostalo, ako bi trgovci ljubili bolj natančnost in bi bili manj površni.

F. Z.

Raznoterosti.

Trgovski tečaji in učne knjige. Kolikor nam je znano, obstoji v Ljubljani poleg dvorazredne trgovske šole in gremialne šole pet trgovskih tečajev, na katerih se po večini poučuje brez učnih knjig. Navadno narekuje dotični učitelj tvarino in učenci, oziroma učenke jo morajo pisati. Do nedavnega časa drugače tudi biti ni moglo, ker nismo imeli slovenskih trgovskih učnih knjig z malimi izjemami nekaterih, ki so pa bile prilagodne za obrtnonadaljevalne šole. Ta nedostatek so občutili tako učitelji kakar učenci. Pomisliti je treba, da se z narekovanjem in pisanjem porabi še enkrat toliko časa, kakor če se poučuje na podlagi knjige, ki jo imajo učenci v roki. Največkrat se zgodi, da se mora vzeti polovico tvarine manj, kakor bi se sicer vzelo, kajti za razlago, spraševanje in ponavljanje se rabi tudi veliko časa. Slovensko trgovsko društvo „Merkur“ je uvidelo občutno potrebo strokovnih knjig in je po svojih močeh začelo izdajati najpotrebnejše knjige. Izšlo je v njeni založbi „Menično pravo“ od A. Kudra, „Knjigovodstvo“ od Gasteiner-Volca in v zadnjem času A. Sičevo „Trgovsko računstvo“ v treh delih. Razen prve so navedene knjige aprobirane za pouk na trgovskih šolah in tečajih, zato je bilo pričakovati, da bodo vsi slov. učni zavodi naglo segli po knjigah in jih uvedli. Trgovski tečaj na mestnem dekliskem liceju in gremialna šola sta to storila, drugi zavodi pa menda še zdaj ne, čeprav so s stališča uspešnega poučevanja dani vsi razlogi za uvedbo teh knjig. Kako bi se lahko tisti čas, ki se ga

izgubi z narekovanjem, koristno porabil, to ve le tisti, ki poučuje predmete, ne da bi imeli učenci knjig. Svetujemo torej vsem učnim trgovskim zavodom tako v Ljubljani, kakor v Trstu, Gorici itd., da uvedejo imenovane knjige, kajti to bo le v korist učencem ter v veliko olajšavo tem, kakor tudi učiteljem.

*

Moratorij na Balkanu. Moratorij imenujemo z zakonom za gotov čas uvedeni odlog zapadlih plačil, zlasti pri menicah, katerih dospelost se s tem za dotični čas samoposebi podaljša. Srbska skupščina je 8. t. m. sklenila trimesečni moratorij in pooblastila justičnega ministra, da podaljša moratorij, če bi abnormalne razmere to zahtevale. Pri tem bodo najbolj prizadeti inozemski, v prvi vrsti avstrijski trgovski krogi, ker ne bo plačil z Balkana. Prigodi se lahko, da bo več konkurzov nastalo vsled tega in 11. t. m. se je že poročalo, da se je usmrtil neki bankir, ki je bil denarno vdeležen na Balkanu.

*

Vojna na Balkanu in trgovstvo. Velik vpliv vojne na trgovino opazujemo lahko že zdaj, ko se je vojna stoprav napovedala in so se vršili samo manjši spopadi. Vlake uporabljajo za prevažanje vojaštva in razume se, da so vozni redi popolnoma izpremenjeni. Pisma ne dohajajo redno, sploh je ves promet ustavljen. Banke v balkanskih državah so večinoma zaprte; carinski, železniški in poštni uradniki so bili vpoklicani pod zastavo. Enako tudi veliko število zasebnih uradnikov. Vse delo torej počiva. Ni čuda torej, da so skladišča prenapolnjena z blagom, ki ki se ne more dalje prevažati. Sploh pa odklanjajo tvrdke v Belgradu in Sofiji sprejem blaga, ki ga ne morejo spraviti dalje, v notranjost dežele. K ustavljenju prometa je tudi mnogo pripomogel bolgarski in srbski trimesečni moratorij. Vlaganje tožb je sedaj brezuspešno, ker je večina uradništva pod zastavami. Sedanje stanje pa je najbolj prizadelo tekstilno in železninarsko industrijo, tovarne s stroji, dalje za dežnike, konfekcijo in umetne cvetlice. Odvisno je to žalostno stanje od tega, kako dolgo bo trajala balkanska kriza. Seveda bodo tudi potem vladale še dolgo časa te nezdruge razmere, dokler se ne konsolidirajo. Iz Turčije prihajajo ugodnejša poročila. Tam ni toliko konkurzov vsled vojne kot v ostalih balkanskih državah. Vzrok bo tudi pač ta, da je turški trgovec nad vse pošten, ki noče nikakor izrabiti sedanje situacije. V Mali Aziji pa je že celo ves promet tak, kot pred začetkom vojne. Slejkoprej prihaja od tam na naše trge južno sadje in drugo izvozno blago. Tudi Grška je dozda še na dobrem glasu in ni čuti nobenih pritožb o slabem izvrševanju trgovskih obveznosti. Tudi v interesu avstrijskega trgovstva, ki je v tako tesni zvezi z balkanskimi trgovci, bi bilo želeli, da bi bil kmalu konec balkanskih zapletljav. Po končani krizi naj bi se pa zopet storili vsi koraki pridobiti avstrijskemu trgovcu ono stališče, ki je je zavzemal pred leti, ko ga še ni izpodrinjala naša sosedna in zaveznica — Nemčija!

*

Trgovski promet s Srbijo v vojnem času. Ogrski trgovski muzej je dobil iz Srbije naslednje informacijsko poročilo: Trgovski promet v Belgradu je takorekoč že nekaj tednov skoro popolnoma ustavljen. Skoro 90 % trgovcev in trgovskih nastavljenecv se je moralo odzvati vojaški obveznosti in je vsled tega veliko število trgovin zaprtih. Trgovstvo ničesar ne plačuje in se je moralo veliko 1. oktobra t. l. dospelih menic protestirati. Promet na železnicah in s parniki je ustavljen. Carinski uradi delujejo samo s polovico uradništva. Inozemskih poštnih zavojev se že več kot tri tedne ni dostavilo. V notranjosti dežele je mnogo vasi popolnoma zapuščenih; celo živino so odpeljali v vojaške svrhe. Pri carinskih uradih leži mnogo blaga, ki ga trgovci niti sprejeti nočejo, ker ga ne morejo spraviti na manjše postaje. Belgrajsko

trgovinsko sodišče ni sprejemalo še pred objavljenjem moratorija nobenih napovedb konkurza.

*

Zastopnik našega trgovskega ministrstva v bojnem ozemlju. Iz industrijskih krogov izrazila se je napram našemu trgovinskemu ministrstvu želja, naj bi se v varstvo naših trgovskih interesov pri sedanji zamotanosti položaja uvedla primerna akcija na Balkanu, osobito v Srbiji in Bolgariji. Gre za pridobitev informacij, kako bo sedanja vojna vplivala na gospodarske razmere, dalje za predpriprave, da se bodo vsled vojne prekinjene trgovske zveze zopet nadaljevale, oziroma oživile. Ministrstvo je ugodilo tej želji in je odposlalo na Balkan konzulenta dunajske trgovske zbornice dr. pl. Santerja, ki se mu je pridružil ravnatelj eskomptne in prodajalne zveze avstro-ogrskih bombaževinarjev Bodansky v imenu te zveze in drugih sorodnih strok.

*

Vojna in žitni trgi. Predvsem vpliva vojna v veliki meri na žitni trg. Zrcali se to v notiranju cen na žitni borzi v Budimpešti, kjer je poskočil oves za 1 K 50 h pri kg, pšenica in rž za 50 h in koruza za 30 h pri kg. In te cene je notirala omenjena borza že pred izbruhom vojne! Kaj bo šele, ko bo vojna nekaj časa trajala! Bolgarija in Srbija bosta prepovedali izvoz svojih poljskih pridelkov, vendar v tem ni iskati vzroka zvišanih cen, oz. ti dve državi izvažati razmeroma malo omenjenih žitnih vrst; pač pa leži vzrok v tem, da bo vsled vojne otežkočen ali onemogočen izvoz ruskega in rumunskega žita.

*

Nove trgovinske pogodbe. Dne 26. septembra t. l. je bilo pri trgovinskem ministru v avdijenci zastopstvo centralne zveze avstrijskih trgovcev, ki je poudarjalo, da je neobhodno potrebno, pritegniti k predpripravam za nove trgovinske pogodbe tudi praktično izkušene trgovce. Trgovstvu je mnogo na tem ležeče, da se že vendar enkrat odpravijo neznosni odnošaji, ki so nastali vsled draginje in kartelov. Trgovinski minister pl. Schuster je priznal upravičenost izraženih želja v polni meri ter je obljubil sodelovanje trgovstva pri trgovinsko-političnih delih.

*

Pravice izvirnosti pri — cenikih. Pred kasacijskim sodiščem na Dunaju vršila se je 5. t. m. obravnava o ničnostni pritožbi, ki je za trgovstvo prav velike važnosti. Tvrdka za izde-lovanje peči H. Viktorin je vložila proti tvrdki Karl Viktorin tožbo radi prestopka zoper postavo o pravicah izvirnosti, ker je ta tvrdka ponatisnila cenike prvoimenovane tvrdke z ilustracijami vred. Dunajsko deželno sodišče pa je obtoženca oprostilo, češ, da se mora smatrati cenik samo kot trgovsko oznanilo, na katero se omenjena postava ne more nanašati. O estetičnem vplivu besedila ali ilustracij cenika ne more biti govora, zakaj besedilo sestoji samo iz navedenih cen, ilustracije pa so podobe peči. Proti tej oprostitilni razsodbi se je pritožila tvrdka H. Viktorin na vrhovno sodišče, češ, da ne potrebuje tiskovina estetičnega ali umetniškega efekta, ako hoče biti deležna postave o pravicah izvirnosti. Zadostuje namreč, ako ima tiskovina individualizirajoč značaj, dalje da je sestavitelj tiskovine imel pri besedilu in razvrstitvi podob in besedila redakcionelen posel. Ne pride pri tej postavi v poštev varstvena zmožnost predmeta, ampak predstavljanja tega predmeta. Vrhovno sodišče je zavrglo ničnostno pritožbo ter potrdilo prvotno razsodbo. Vzroki: V omenjeni postavi so naštetе vrednosti literature in umetnosti. Dasi pa med temi ni cenikov, je to postranskega pomena za razsodbo, ker je omenjeno naštevavanje le prilično. Postava ščiti le dela literature, ki imajo namen, da pride v njih

gotovo mišljenje do izraza. Cenik pa vsebuje samo cene in dimenzije ter podobe peči brez estetičnega postranskega namena, tedaj je zgolj trgovsko naznanilo. Kar se pa tiče podob na ceniku, bi jih postava le tedaj varovala, ako bi služile estetičnemu ali umetniškemu namenu, kar se pa v predstojećem slučaju gotovo ne more trditi.

*

Dividende sladkornih tovarn. Kako velikanske dobičke delajo tovarne za sladkor, nam kažejo bilance za l. 1911., glasom katerih je imela gališko-bukovinska akcijska družba v Przewarsku 4.7 milijonov kron čistega dobička. Od tega se bo plačalo 20% dividende, ali 2.000 kron za vsako delnico. Še večji dobiček je imela sladkorna rafinerija v Opavi, ki je sklenila 30% dividendo. Sladkorni tovarni v Sadu in Oboru, ki sta last Anglobanke, bosta izplačali 12 1/2% odnosno 15% dividendo. — Pri tej priliki se nam nehote vsiljuje misel, zakaj smo Slovenci tako malo podjetni in si ne zgradimo lastne tovarne za sladkor. Strokovnjaki so vendar že opetovano izrekli, da je osobito Belokranjsko jako ugodno za nasad sladkorne pese. V kratkem bomo imeli tam železnico, prišel bo tujec in bo ustvaril v lasten dobiček to, kar bi mi že zdavnaj lahko imeli! Torej na delo, dokler je čas!

*

Najdaljša železnica na svetu bo brezdvomno južnosibirska železnica, ki je njen projekt pred kratkim odobril ruski ministrski svet. Dolga bo 21.000 verst. Rusko ministrstvo za javna dela je že izdelalo zakonski načrt o izrednem kreditu za trasiranje te proge.

*

Izvežbanje konzularnih trgovsko-strokovnih uradnikov. Ministrstvo za zunanje zadeve je že lansko leto dodelilo tri trgovsko naobražene konzularne uradnike trgovski zbornici, da se izvežbajo v zborniških poslih. Ti uradniki so pred kratkim nastopili svoje službe pri konzulatih v Carigradu, Belgradu in Berlinu. Tudi zdaj je dodelilo omenjeno ministrstvo tri uradnike, ki so določeni za konzulate v Bukareštu, Moskvi in Parizu. S to novo institucijo se je izpolnila dolgoletna želja interesiranih trgovskih krogov, ki jim je na tem težeče, da je osobito mednarodna trgovina zastopana pri konzulatih po praktično izvežbanih uradnikih. Vsled svoje prakse pri trgovski zbornici dobe ti uradniki dober vpogled v razmere naše mednarodne trgovine in spoznajo lahko želje in potrebe inozemskih interesentov, kar potem pri konzulatih lahko uspešno uporabijo.

*

Igralne karte. V Avstriji imamo 13 tovarn za igralne karte s 421 pomočniki. Karte je slikalo 40 koloristov in prodajale so se v 12.070 prodajalnah. Kolekovanih iger je bilo v pretečenem letu 1.812.874. Bilo pa je 780.759 nemških kart, 170.228 tarok-kart, 151.802 whist-iger in 503.230 piket-iger. Kolkovne pristojbine so znašale 762.224 K 70 v. Razentega je razpečalo 5 producentov 3.324.814 neolkovanih iger.

*

Mednarodna trgovina Italije. Naraščanje mednarodne italijanske trgovine nam kažejo sledeče številke: Izvoz in uvoz sta znašala brez žlahtnih rud l. 1871. 2036 milijonov lir,

" 1881.	2404	"	"
" 1891.	2003	"	"
" 1901.	3093	"	"
" 1911.	5527	"	"

V l. 1911 se je zvišal uvoz za 3.450%, izvoz pa za 4.30% in je znašal:

Uvoz milijonov lir	Izvoz milijonov lir
l. 1911. 3358	l. 1911. 2169
" 1910. 3246	" 1910. 2080

*

Žalostno trgovinsko bilanco imajo tudi v Italiji. Že pred 40. leti je bila ta bilanca zadnjikrat aktivna, odtlej pa je vrednost uvoza presegala vedno ono izvoza, dasi je bila ta razlika dolgo vrsto let prav malenkostna. V zadnjih letih pa se je spremenila trgovska bilanca tako neugodno, da znaša zdaj še več kot eno milijardo. Dočim je še l. 1902. znašal pasivum 279.7 milijonov lir, je dosegel l. 1911. še l. 1188.7 milijonov lir. Seveda pride tudi v Italiji v poštev, da so se cene raznoterih predmetov podvojile ali celo potrojile; zato se ne sme sklepati preveč pesimistično in to tem manj, ko je vendar znano, da ima Italija pri tujskem prometu izredno lepe dohodke.

*

Avstrijske državne železnice. Poročilo uprave avstrijskih državnih železnic za l. 1911. je vsaj v toliko zadovoljivo, ker nam daje upanje, da bodo železnice krile v doglednem času vse režijske stroške in amortizacijo dolgov iz lastnih dohodkov in da ne bo več treba kriti deficita iz žepov davkoplačevalcev. Ako primerjamo obratne dohodke državnih železnic z obratnimi izdatki in doplačilom države v zadnjih treh letih, vidimo, da se je znižal prispevek države na več kot polovico. Kaže nam to naslednja sestava:

Leto.	Obratni dohodki	Obratni izdatki	Prispevek države
1909.	548.967	68.845	114.655
1910.	754.060	154.065	186.520
1911.	806.557	186.520	57.936

Rentabiliteta se je seveda tudi stopnjevala in je znašala l. 1909. 1.750%, l. 1910. 2.760% in l. 1911. 3.300%. Zgoraj izražena nada pa nikakor ni prazna, saj so znašali dohodki državnih železnic v prvem letošnjem polletju skoraj za 27 milijonov kron več kot v isti dobi lanskega leta. Ako se vsled praktične naredbe zvišajo dohodki, bodo dosegle železnice to, kar bi pri praktični upravi že davnaj nosile. Dolžina državnih železnic je znašala koncem l. 1911. 19.137.469 km (za 61.487 km več nego l. 1910.). Investiranega kapitala je bilo 5.657.838.654 K (+ 78.854.208 K). Vozni park je sledeči: Lokomotiv 5862 (+ 1.70%), osebnih voz 11.222 (+ 1.380%), tovornih voz 115.633 (+ 0.460%), poštnih in službenih 4040 (+ 2.560%). Oseb se je prevozilo 143 milijonov (+ 9.570%), osebne prtljage 208.043 ton (+ 6.550%), brzovoznega blaga 1.071.865 ton (+ 4.480%), tovornega blaga 77.048.837 ton (+ 7.020%). Davka so plačale železnice nad 13 milijonov kron in za amortizacije dolgov se je izplačalo približno 36 milijonov kron.

*

Goljufive uteži v obrtu. Neki trgovec je bil od deželnega sodišča na Dunaju obsojen zaradi goljufije, ker je rabil v svoji trgovini nepravne uteži. Kasacijsko sodišče pa je ugodilo njegovi pritožbi in je odredilo o tej stvari novo obravnavo. Zanimivi so razlogi, ki so vodili kasacijsko sodišče do tega sklepa. Glasé se: Pravno mnenje prvega sodišča, da je zakrivil trgovec goljufijo v zmislu § 199 c kaz. zak., ker je vedel, da tehtnica ne kaže prave teže, ne drži, ker se mora vpoštevati, je-li imel trgovec namen oškodovati odjemalce ali ne. To je bilo tembolj treba, ker se je trgovec izgovarjal s tem, da je izravnava slabo težo na ta način, da je dodal normalnim utežim še utež 1 dkg. Odjemalci so sicer mislili, da jim daje trgovec za isto ceno več blaga. Mogoče je sicer, da je deželno sodišče že v tem momentu spoznalo namen oškodovati, toda dokazano in utemeljeno to naziranje ni, ker je deželno sodišče uvidelo goljufijo že v tem, da se je rabila slaba tehtnica. — O izidu zopetne razprave bomo svoječasno poročali. Zanimalo nas bo zlasti to, če bo sodišče spoznalo goljufijo v tem, da je dodal trgovec utežem 1 dkg, saj je v mnogih trgovinah navada, da se tudi popolnoma pravilnim tehtnicam dodajo manjše uteži, s čimer se privabi v trgovino več občinstva.

*

Slovensko trgovsko in obrtno društvo v Mariboru.

Seja. Odbor je sklenil pri seji dne 20. septembra t. l., da priredi društvo 1. prosinca 1913 v „Nar. domu“ elitni ples.

Gosp. Vilko Weixl poroča, da mora tajnik F. Matjašič k vojakom in predlaga za tajnika gosp. Ignacija Baloha, ki je mesto sprejel.

Za odšla odbornika gg. Dragotina Rosina in F. Matjašiča sta se dva namestnika odbora, gg. Dragotin Jančič in Anton Pleteršek poklicala v odbor.

Društvene vesti.

Trgovski koledar za l. 1913 je izšel ter ima naslednjo vsebino: Slovensko trgovsko društvo „Merkur“ in odbor, posredovalnica, trgovski dom, koledar, koledar za dnevne beležke, podrobna določila za kolkovanje listin, spisov, računov i. t. d., poštne določbe, obrestne tabele, tabela za razredčenje alkohola, kolkovna lestvica, mere za sukno, uteži, dolgotna mera, kovani denar raznih držav, preračunjevalne tabele, tabela za preračunavanje domačega in tujega denarja, tabela za izračunavanje dni od enega datuma do drugega, preračunavanje anuitet in sestavljanje amortizacijskih načrtov, amortizacijski načrt, anuitetni faktorji, užitninska tarifa za mesto Ljubljano, užitninska tarifa za meso in vino izven zaprtih krajev, tabela za osebno dohodnino, vojaška taksa, občna pridobnina, hišni davek, avstrijski konzulati, kako se dobiva davka prosti bencin, ugodnosti na železnicah za trgovske potnike, ki imajo kovčge z vzorci, dopustnost trgovskega potovanja, kako se protokoliira firma, obrtne pravice trgovcev, ki prodajajo storjeno moško, žensko in otroško obleko ter prodajalcev čevljev, pokojninski zakon za zasebne uslužbenice, delovni čas trgovskih uslužbencev in zapiranje trgovin, delovni čas v trafikah in zapiranje trafik, nedeljski počitek v trgovinskih obrtih na Kranjskem, najvažnejša določila sotrudniškega zakona, trgovsko obrtni strokovni tolmač, pravilnik podporne zaklada slov. trg. društva „Merkur“. — Letošnji koledar se odlikuje po obširni in izborni vsebini tako, da je vreden sovrstnik dosedaj izišlih koledarjev društva „Merkur“, oziroma je še boljši ter veliko praktičnejši od prejšnjih. Koledar prav toplo priporočamo občinstvu, posebno pa slovenskemu trgovstvu. Koledar je uredil g. dr. Rudolf Mar. Cena koledarju (ki obsega 166 strani) je 1 K, po pošti 20 h več.

Umrli je 30. pret. mes. večletni član našega društva gosp. Štefan Hitzl, trgovski zastopnik v Ljubljani. Odbor je položil na rakev venec. Vrlemu članu bodi zemljica lahka in ohranjen prijazen spomin.

Gledališče. Slavna intendantca slovenskega gledališča je dovolila tudi letos članom našega društva znižano vstopnino 20%. Kuponi se dobivajo iz prijaznosti v trgovini g. Ivana Kostevca proti društveni izkaznici

Čeke so poslali: gg. Franc Češnovar, Ljubljana; Anton Kravanja, Selšek; Leskovic & Meden, Ljubljana; A. Pavlin, Podbrezje; Franc Picsek, Ribnica; Jakob Sem, Gornji grad; F. S. Skrabar, Kranjska gora; Anton Stergar, Kamnik. Hvala!

Sestanek. Naše društvo je sklicalo 10. t. m. prijateljski sestanek v ta namen, da se razgovore o učnih in zabavnih priredbah v letošnji zimski sezoni. Posvetovanje, ki je bilo jako lepo obiskano, je vodil podpredsednik gosp. Drčar. Gosp. dr. Windseher je razložil pomen in važnost učnih tečajev za trgovski naraščaj. Po daljšem razgovoru se je sklenilo otvoriti tečaj za laščino, tesnopolis in strojepis, če se oglasi zadostno število interesentov.

Himen. Poročila se je dolgoletna članica našega društva gdč. Mara Podgoršek, uradnica c. kr. priv. češke Union-banke z g. ing. chem. Henrikom Mohorčičem. Iskreno častitamo!

Plesni zabavni večeri se bodo vršili vsako soboto v društvenih prostorih ob 9. uri zvečer, pričnši s 26. t. m. Vodil jih bo društveni član gosp. Hodko. Priglasijo se lahko vsak čas. Zanimanje je jako veliko.

Trgovsko računstvo za trgovske nadaljevalne šole in enoletne trgovske tečaje za deklice III. del. Sestavil Albert Sič in Ivan Pezdlič. Ministrstvo za uk in bogočastje je z razpisom z dne 25. septembra t. l. št. 42838 odobrilo III. del tega dela, ki je sedaj popolen. Cena je: I. del 1 K 60 h, II. del nevezan 1 K 70 h, vezan 2 K, III. del nevezan 2 K, vezan 2 K 40 h. Vsi trije deli skupaj vezani veljajo 5 K 80 h. Knjigo je založilo naše društvo ter s tem odpomoglo občutni potrebi in pomanjkanju trgovskih strokovnih knjig. Knjiga ima mnogo praktičnih zgledov iz trgovskega poslovanja, kar pride v korist vsakemu trgovcu in obrtniku. Knjiga se naroča pri društvu.

Izkaz društvene posredovalnice. Sprejmo se: 1 knjigovodja, 1 kontorist, 1 zastopnik, 8 pomočnikov mešane stroke, 2 pomočnika železninske stroke, 3 pomočniki manufakturne stroke, 2 pomočnika specerijske stroke, 2 pomočnika modne in galanterijske stroke, 1 kontoristinja, 9 prodajalk, 5 učencev in 3 učenke. Službe išče: 3 knjigovodje, 3 korespondenti, 4 kontoristi, 6 poslovodij, 3 potniki, 7 skladiščnikov, 22 pomočnikov mešane stroke, 6 pomočnikov železninske stroke, 10 pomočnikov manufakturne stroke, 14 pomočnikov specerijske stroke, 3 pomočniki modne in galanterijske stroke, 19 kontoristinj, 15 blagajničark, 27 prodajalk, 5 učencev in 4 učenke. — Posredovalnica posluje za delodajalce, člane društva, učence in učenke brezplačno, za druge pa proti mali odškodnini.

Trgovsko bolniško in podporno društvo v Ljubljani.

Seja 11. oktobra 1912.

1. V društvo se je sprejelo 5 rednih članov in 1 vajenec.
2. Obolenje je prijavilo 31 članov, med temi je bilo sprejetih 5 članov v Leoninum in 1 član v dež. bolnico.
3. Bolniških stroškov se je izplačalo 19 članom v znesku K 1291:58.

Običajna letna sv. maša se bo darovala v nedeljo dne 20. t. m. ob 10. uri dopoldne v kapeli Leonišča.

Umrli je dne 30. septembra t. l. redni član gosp. Štefan Hitzl, trgovec v Ljubljani.

Dopisov se je rešilo 45.

Spominjajte se zaklada za „Trgovski dom“!

Tvornica za stole

Fran Švigelj na Bregu, pošta Borovnica

izdeluje lepe in trpežne stole iz vpognjenega lesa
po najnižjih cenah.

Za obilna naročila se priporoča

Fran Švigelj.

100%

čistega dobička

zaslužite z **Mastinom**,
to je redilni in varstveni prašek za
vsako živino.

Podobna zahvalna pisma dobim vsak dan!

Gospod lekarnar Trnkóczy, Ljubljana.

Ker sem razprodal, prosim zopet 250 za-
vojčkov Mastina.

Sem že večkrat naročal in Vam naznanjam,
da kmetovalci hvalijo Mastin.

Josip Schmidl, trgovec

Thalern, pošta Hollenburg (Nižja Avstrija).

Vinko Majdič

lastnik valjčnega mlina v Kranju.

Priznano najboljši

mlinski izdelki in zlasti

izborna pšenična moka.

Domoljubne slovenske trgovce opozarjamo na

toaletno milo, stearinove

:: in parafinove sveče ::

v korist družbi sv. Cirila in Metoda v Ljubljani

katere izdeluje in razpečava

== J. Pilnáček ==

tovarnar

Kralj. Gradec (Hradec Králové) Češko.

Podpirajte Družbo sv. Cirila in Metoda in vpeljite
te izdelke v svojih trgovinah.

Častite naročnike in bralce prosimo,
naj se ozirajo pri nakupu svojih potrebščin
na oglase v našem listu. „Slovenski trgov-
ski Vestnik“ mora postati ognjišče organi-
zacije slovenskih trgovcev, zato se ravnajte
po geslu „Svoji k svojim!“

Ker že od nekdaj skrbno pazite na to, da zadovoljite
Vaše odjemalce in jim hočete poslužiti le z najboljšimi
izdelki, priporočajte k Vaši zrnati kavi najboljšo ka-
vino primes, pravega : **FRANCKA** : iz zagrebške to-
varne, ki nosi kavin mlinček kot tvorniško znamko.

Varstvena znamka.

Delniška družba združenih pivovaren Žalec in Laški trg

== v Ljubljani ==

➡ priporoča svoja svetla in črna piva. ➡

ZVEZDNE TRANINE

s postavno zavarovano znamko **zlate repate zvezde**, priporočamo gospodom trgovcem v nakup.

ZVEZDNO TKANINO je dobiti le v najboljši kvaliteti raznega manufakturnega blaga. — Oddaja se samo na debelo.

„HERMES“

Podjetje ZVEZDNIH TKANIN in zaloga tovarne Liesing.

Imetelja:

Brata Vokač v Ljubljani

Šelenburgova ulica šte. 5.

Ljubljanska kreditna banka v Ljubljani

Podružnice v CELOVCU, TRSTU, SPLJETU, SARAJEVU, GORICI in CELJU.

Kupuje in prodaja

vse vrste rent, zastavnih pisem, prioritet, komunalnih obligacij, srečk, delnic, valut, novcev in deviz.

Promese izdaja k vsakemu žrebanju.

Delniška glavica K 8.000.000.—. Rezervni zaklad K 800.000.—

Zamenjava in eskomptuje

izžrebane vrednostne papirje in vnovčuje zapale kupone.

Daje predujme na vrednostne papirje.

Zavaruje srečke proti kurzni izgubi.

Vinkuluje in devinkuluje vojaške ženitninske kavcije.

Eskompt in inkasso menic. — Borzna naročila.

Denarne vloge sprejema

v tekočem računu ali na vložne knjižice proti ugodnim obrestim. Vloženi denar obrestuje od dne vloge do dne vzdiga s

4 1/2 % čistih.

Promet s čeki in nakaznicami.

Marija Budkovič, trgovčeva vdova v Semiču št. 7
prodaja svojo bogato založeno

trgovino z mešanim blagom.

Trgovina se sedaj, ko se gradi Belokranjska železnica, zelo lepo razvija in ima mnogo prometa; ker pa zgoraj imenovana ne more radi družinskih razmer voditi trgovine, oddaja svojo veliko zalogo pod najugodnejšimi pogoji.

Umetni zobje.

Brez ruvanja zobnih korenin se ustavljajo ameriški umetni zobje, posamezno ali cela zobovja, izvzemši nedelje in praznike vsak dan od 8. ure zjutraj do 6. ure zvečer v konc. zobarskem ateljeju

O. Seydl, Ljubljana, Stritarjeva ulica 7.

Mestni trg 15.

Mestni trg 15.

priporoča
svojo bogato zalogo
vsakovrstnih
dežnikov
po najnižjih cenah.

priporoča
svojo bogato zalogo
vsakovrstnih
solnčnikov
po najnižjih cenah.

J. Kopač, svečar v Gorici.

Med

jako dober za pecivo ali zdravilo,

izpitani pomladanski :: :: ::

čebelni pitanec :: :: ::

Cene so jako zmerne, na kar posebno opozarjamo g. trgovce.

Reklamni koledarji

se nabavljajo najceneje pri

„Prvi češki specialni založbi

reklamnih koledarjev“

Moravia - Brno-Řečkovice - Moravia

Zahtevajte ilustrovani cenik zastoj.

Delniška glavnica K 6.000.000.

Rezervni fond okoli K 300.000.

JADRANSKA BANKA, FILIJALKA V LJUBLJANI

Šelenburgova ulica šte. 7 (nasproti glavne pošte).

Kupuje in prodaja: vrednostne papirje, rente, obligacije, zastavna pisma, prioritete, delnice, srečke itd. — Valute in devize. — Predujmi na vrednostne papirje in blago ležeče v javnih skladiščih. Promese k vsem zrebanjem.

Menjalnica.

:: Vloge na knjižice od dneva vložitve ::

4 1/2 %

do dneva dviga, rentni davek plačuje banka iz svojega. — Na tekoči in žiro-račun po dogovoru. — Živahna zveza z Ameriko. — Akreditivi.

Centrala v Trstu.

Eskomptuje: menice, devize in fakture. Zavarovanje vrednostnih papirjev proti kurzni izgubi. — Revizija zrebanja srečk itd. brezplačno. — Stavbni krediti. — Rembours-krediti. — Borzna naročila. Inkaso.

Filialka v Opatiji.

Ne bodete obžalovali, ako zahtevate vzorce in cenik

jajčnih rezancev in makaron

od tvrdke Brata Zatka. To so specialitete prve vrste.

Češ. Budejovice **BRATA ZATKA** Češ. Budejovice.

c. in kr. dvorna zalagatelj.

Smrt konkurenci

jaz ne želim, temveč vsakemu trgovcu velik dobiček, kar je pa le mogoče, ako dobavlja storjeno blago iz

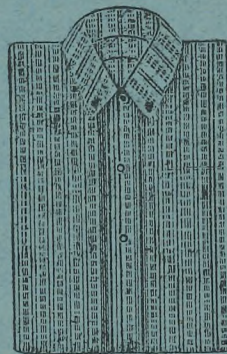
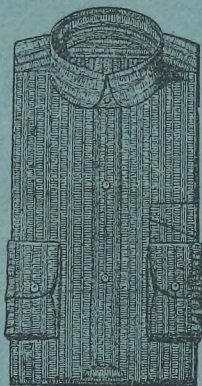
Jugoslovanske izdelovalnice perila

R. Stermecki, Celje.

Poskusite! Nikakšen riziko! Poskusite!

Vzorčne pošiljatve franko.

Neugajajoče se vzame nazaj.

„Zvezdna“ cikorija iz „Prve jugoslovanske tvornice za kavne surogate v Ljubljani

se prodaja v korist „Trgovskemu domu“ in „Podpornemu skladu“ društva „Merkur“.

Slovenski trgovci in trgovski sodelavci, priporočajte ta izvrstni slovenski izdelek!

J. KOSTEVČ

trgovina z manufakturnim blagom in krojaškimi dodatki na drobno in debelo.

Ljubljana, Sv. Petra cesta št. 4 in 5.

Cene strogo solidne, postrežba točna.

Vzorci na zahtevo poštne prosto.

J. Knez, Ljubljana

trgovina z žitom in dež. pridelki.

Valjni mlin na Beričevem.

Priporoča svoje najboljše mlevske izdelke.

Československa tovarna voščenega blaga in sveč Maryško & drug Brodec - Železni Brod (Češko)

ponuja po najnižjih cenah:

Cerkvene sveče vseh vrst, svetlo in mirno gorljive, kar je edino naša specialiteta; zvite sveče v najrazličnejših oblikah.

Priporoča nadalje stearinove namizne sveče izborne kakovosti, sveče iz parafina, božične svečke in sveče za lestence.

Cene najnižje; gg. trgovci dobe za prodajo zelo ugodne pogoje. Blago pošiljamo franko do vsake postaje.

Od čistega dobička odpade 2% v slovenske narodne namene.

Vzorci na zahtevanje zastoj in franko.

Najbolj varno naložen denar!

Denarnega prometa do 31. decembra 1911 nad 614.5 milijonov kron.

Stanje hranilnih vlog nad **42 milijonov** kron.

Največja slovenska hranilnica!

Rezervni zaklad nad 1,300.000 kron.

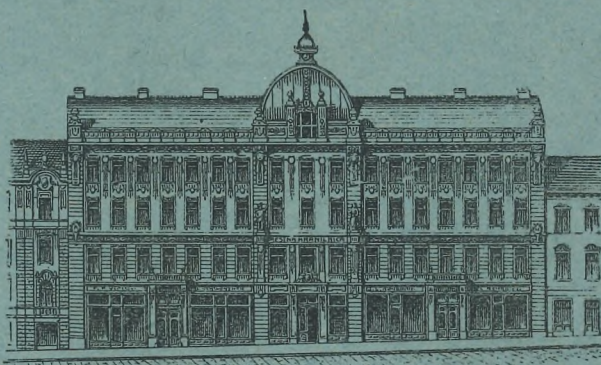
MESTNA HRANILNICA LJUBLJANSKA

V LJUBLJANI, v lastni hiši, v Prešernovi ul. št. 3

sprejema vloge vsak dan in jih obrestuje po $4\frac{1}{4}\%$ brez odbitka. Nevzdržene obresti pripisuje vsakega pol leta h kapitalu. Sprejema vložne knjižice drugih denarnih zavodov kot gotov denar.

Denar in knjižice se lahko pošiljajo po pošti

Za varnost vloženega denarja jamči zraven rezervnega zaklada še mestna občina ljubljanska z

asem premoženjem in z vso davčno močjo. Izguba vloženega denarja je nemogoča, ker je po pravilih te hranilnice, potrjenih po c. kr. deželni vladi, izključena vsaka špekulacija in izguba vloženega denarja.

Za varčevanje ima vpeljana lične **domačo hranilnike**, v podpiranje slovenskih trgovcev in obrtnikov pa **kreditno društvo**.

Posoja na zemljišča po 5% in proti poplačevanju dolga po najmanj $\frac{1}{2}\%$. — Dolžnik pa more svoj dolg poplačati tudi poprej, ako hoče. — Posoja se tudi na menice in vrednostne papirje.

Slovenski Trgovski Vestnik.

Glasilo slov. trgovskega društva „Merkur“, „Slov. trgovskega društva v Celju“ in „Slov. trgovskega in obrtnega društva v Mariboru“.

Vsebina:

- 1.) *M.*: Vojna in trgovina.
- 2.) *Val. Žun*: Povišanje menične obrestne mere.
- 3.) *Fr. Zelenik*: Iz trgovskih pisem.
- 4.) Na kaj mora prodajalniško osebje paziti.
- 5.) *Just Piščanec*: Uvod v carinstvo.
- 6.) *Fr. Štupar*: Poljski pridelki v Avstriji.
- 7.) Iz trgovske prakse.
Sklepi ne spadajo v inventuro in knjigovodstvo. — Franko Trst. — Razdelitev izgube in dobička. — Dota hčere. — Stari rožiči. — Pogodbeno določeno darilo. — Neakceptirana trata. — Začetna inventura. — Voznina. — Poštev dneve in provizije.

- 8.) Raznoterosti:
Resna beseda bralcem Trgovskega Vestnika. — V Tripolitani in Cyrenejki veljajo sledeče carine. — Skoplje in Solun. — Vojna in turške srečke. — Razredna loterija. — Trgovina s starimi časopisi na Kitajskem. — Pritožbe na upravno sodišče v penzijsko-zavarovalnih zadevah so koleka proste. — Važna razsodba za trgovstvo.
- 9.) Slovensko trgovsko in obrtno društvo v Mariboru.
- 10.) Društvene vesti.
- 11.) Trgovsko bolniško in podporno društvo v Ljubljani.
- 12.) Književnost.

Izhaja petnajstega dne vsakega meseca.

Cena za celo leto pet kron. Posamezna številka 50 vinarjev.

Člani slovenskega trgovskega društva „Merkur“ in slovenskih trgovskih društev v Celju in Mariboru dobivajo list brezplačno.

Cena oglasom: Petit vrsta enega razpredelka stane pri enkratni objavi 25 h, pri dvakratni objavi 20 h, pri trikratni objavi 15 h, pri šestkratni objavi 12 h in za celoletno objavo 10 h. Za oba razpredelka velja dvojna cena.

Uredništvo in upravništvo: Ljubljana, „Narodni dom“.

Izdaja in zalaga slovensko trgovsko društvo „Merkur“.

Odgovorni urednik: Ivan Volk.

Tisk „Narodne tiskarne“ v Ljubljani.

Razpošiljanje
blaga na vse
kraje sveta!
ajcenejša, na
večja eksporta-
torka!

Prosim, zahte-
vajte velik
cenik, ki se
pošlje zastoj
in poštne
prosto!

Najboljše ure sedanjosti so z znamko
„IKO“.

— Dobi se samo pri tvrdki —

H. Suttner

Mestni trg (nasproti rotovža) Sv. Petra cesta 8.

**Velika izbira zlatnine,
srebrnine, kinasrebra**

— po najnižjih cenah. —

Cenik zastoj in poštne prosto.

Lasna tovarna ur v Švici.

Tovarniška znamka „IKO“.

Avgust Agnola

v Ljubljani, na Dunajski cesti števil. 13

priporoča svojo izborno zalogo

steklenega blaga za namizje gostiln, kavarn,
zasebnikov itd., kakor tudi porcelan, svetilke,
okvire, ogledala in vse v to stroko spadajoče predmete.

Izdelovatelj cerkvenih oken po nizkih cenah.

ta je prijatelj naš pravi,
Ki nas krepi,
Da smo čvrsti in zdravi!

Želodčni likér „FLORIAN“ ne slabi in ne omami,
ampak daje moč in veselje do dela!

Varujte se

ponaredb,

Pristni „FLORIAN“ se dobi edino od Rastlinske
destilacije „FLORIAN“ v Ljubljani.

Postavno varovano.

Slovenci!

zahtevajte povsod

vžigalice

družbe

sv. Cirila in Metoda.

Zaloga pri tvrdki

Ivan Perdan

v Ljubljani.

**Riunione Adriatica
di Sicurta.**

Zastopstvo za Kranjsko:

tvrdka

Ivan Perdan

v Ljubljani.

Ugodna prilika!

Trgovci pozor!

Veliko gospodarsko poslopje

z raznimi prostori na prijaznem solnčnem kraju tik glavne deželne ceste v trgu na Gorenjskem se **prostovoljno proda** pod ugodnimi pogoji. Za vsakega trgovca pripravno in večje podjetje. — Zraven nahajajoča se **hiša** s staro, obče znano, dobro **gostilno** se **odda v najem** eventuelno **proda** zaradi rodbinskih razmer. — Vpraša se v upravnistvu „Slovenskega trgovskega vestnika“.

Slovenski trgovci!
Prispevajte za
Trgovski dom!

Jernej Bahovec
Ljubljana

Sv. Petra cesta št. 2. ✱ Filijalka: Resljeva cesta št. 7.

Trgovina papirja, papirnatih vreč, pisalnega in risalnega orodja, šolskih knjig in zvezkov, kipov slovenskih pisateljev itd. itd.

Največja zaloga

usnja

domačega in inozemskega izdelka na drobno
in na debelo kakor tudi

vseh čevljarskih potrebščin
po najnižjih cenah.

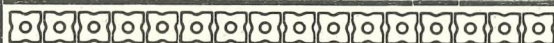
J. MARCHIOTTI

Ljubljana, Sv. Petra cesta.

Trgovina

s špecerijskim blagom.

Točna in solidna postrežba!

Trgovina z moko in

deželnimi pridelki.

Ljubljana

A. ŠARABON

Ljubljana

priporoča svojo novourejeno glavno

zalogo rudninske vode.

Velika pražarna za kavo
in mlin za dišave
z električnim obratom.

Na drobno in na debelo!

Zaloga brinja in sliv
za žganjekuho.

 Največja zaloga železnine v Ljubljani

je pri

Franc Stupica

na Marije Terezije cesti

zraven Figabirta.

Tu se dobe vedno najnovejše slamo-
reznice, mlatilnice, gepelni, čistilnice
in vsi drugi poljedelski stroji, traverze,
železniške šine, najboljši cement,
lepenka in pločevina za strehe,
štorja za strop, okovi za okna in
vrata, štedilniki, peči, nagrobni
križi, pumpe za vodo, vino in gnoj-
nico, najlepša kuhinjska oprava,
razni plugi, železne brane, vsako-
vrstno orodje za kovače, ključavni-
čarje, kleparje, mizarje, zidarje in
tesarje, sploh vse v železninsko trgo-
vino spadajoče.

Postrežba točna in poštena. Cene zmerne.

Ustanovljena 1882. Pošt. hraniln. rač. št. 828.406. Telefon št. 185.

Kmetska posojilnica - ljubljanske okolice -

registrovana zadruga z neomejeno zavezo
v Ljubljani, na Dunajski cesti 18, v Ljubljani
v lastnem združnem domu

je imela koncem leta 1909 denarnega prometa

K 81,116.121-11

upravnega premoženja

K 20,775.510-59

Obrestuje hranilne vloge po
4 1/2 %

brež vsakega odbitka rentnega davka, katerega
plačuje posojilnica sama za vložnike.

Sprejema tudi vloge v tekočem računu v zvezi
s čekovnim prometom ter jih obrestuje od dne
vloge do dne dviga.

Stanje hranilnih vlog nad **K 20,000.000.**

Posojuje na zemljišča po 5 1/4 % z 1/2 % na amortizacijo
ali pa po 5 1/4 % brez amortizacije. Na menice pa po
6 %. Posojilnica sprejema tudi vsak drug načrt glede
amortizacije dolga.

Uradne ure vsak dan od 8.—12. in od 3.—4.

Zahtevajte
povsod

Ilirija kremo za čevlje

Zahtevajte
povsod

dalje Ilirija čistilo in čistilni prašek za kovine, parketno voščilo,
lak za usnje, vazelino in kolomaz

iz domače tovarne kemičnih izdelkov

GOLOB & K^o.

Ljubljana — Vič.

Cena in kvaliteta povse konkurenčna.

Škatlje Kartoni

za shranjevanje blaga
v trpežni obliki.
za razpošiljanje
klobas, masla,
oblek, perila in
dr drugega blaga

Škatljice za čaj

nadalje

Trgovske knjižice za odje-
malce v platno vezane

se dobe najceneje pri

Ljublonski kartonažni tvornici
I. Bonač v Ljubljani.

Blagovoli se naj povprašati.

FRAN SAX

elektrotehnik

Ljubljana, Gradišče št. 7.

oblastveno konc. inštalater za električne naprave, luči,
prenos sile; dalje hišnih zvonil, telefonov itd. Strelo-
vodne naprave. Poprava v stroko spadajočih del. V
zalogi blago prve vrste, proračuni na razpolago.
Opremljem sem z najboljšimi in najnovejšimi preskuš-
evalnimi aparati. — Cene in delo solidno!

SLOVENSKI TRGOVSKI VESTNIK.

Glasilo slov. trgovskega društva „Merkur“, „Slov. trgovskega društva v Celju“ in „Slov. trgovskega in obrtnega društva v Mariboru“.

Letnik IX.

V Ljubljani, dne 15. novembra 1912.

Štev. 11.

Vojna in trgovina.

V sedaj trajajoči vojni na Balkanu so naše simpatije tako s človekoljubnega kakor slovanskega stališča na strani zaveznikov balkanskih držav in le želimo, da bi čimprej in za vselej zapodile Turka iz Evrope.

S stališča trgovine je pa vsako vojno obsojati, ker prizadeva trgovini neizmerno škodo in omejuje tako gospodarski razvoj kakor tudi prekine zunanje trgovske zveze. Po vsaki vojni nastopi brezdvomno tudi gospodarska kriza. Zato mora trgovstvo tudi na bankansko vojno s skrbjo gledati tembolj, ker se iz nje lahko izcimi splošna svetovna vojna, v kateri bi bila v prvi vrsti naša monarhija najbolj prizadeta.

Pomena Balkana kot odjemališča avstrijskih izdelkov, ne bomo tukaj razmotrivali, ker smo to v listu že večkrat storili in se o tem lahko tudi vsakdo pouči iz političnih dnevnikov. Oglejmo si najprej posledice vojne za trgovino že danes, torej komaj po preteku enomesečnega vojevanja.

Vojna je omejila naš izvoz na Balkan. Od srbske in bolgarske vlade izdani zakoni glede moratorija plačilnih rokov so onemogočili nadaljnje sklepe in naše terjatve sto in sto milijonov kron so postale kolikortoliko dvomljive. Namesto pogumne podjetnosti je nastopilo splošno umikanje, nihče se noče odločiti za večje kupčije v teh negotovih časih. Mučen položaj negotovosti je najhujše zlo za industrijo in trgovino. Edino to je še dobro, da se je vsled velikanskih zmag zaveznikov nadejati skorajšnjega konca vojne in torej tudi konca negotovosti. Po presenetljivih zmagah postaja situacija že skoro jasna in je torej tudi trgovini in industriji mogoče, da se že lahko pripravlja na novo situacijo.

Sicer je že sploh današnji položaj trgovine v Avstriji slab. Neznosna draginja je zmanjšala voljo vseh slojev do nakupovanja in zato se vsakdo omejuje celo v izdatkih na najpotrebnejše, n. pr. obleko in obutev. Poleg tega je pa kredit danes že tako drag, da ni čuda, če skoro vsak dan čitamo o falimentih. Že tekom leta je bilo številno trgovskih falimentov zlasti v Galiciji in na Ogrskem večje

kakor že dolgo časa ne in v zadnjih tednih se je pod vtiskom vojne še zelo zvišalo. Po našem mnenju tudi na Kranjskem že dolgo časa ni bilo toliko falimentov kakor tekom zadnjega leta. Kako pa bi bilo temu odpomoči?

Naša trgovska politika zadnjih let je naravnost žalostna. V nasprotju z vsemi drugimi državami je naš izvoz stagniral in mnoga važna tržišča smo sploh izgubili. Trgovske pogodbe z balkanskimi državami so bile takorekoč prazne, kajti vsled premoči naših agrarcev se ni dovolilo balkanskim državam znatnih ugodnosti za vvoz njih kmetijskih pridelkov k nam, ko bi bilo za naše gospodarstvo, za omejitev draginje vendar taka življenjska potreba. Vsled nove situacije na Balkanu imamo upanje, da se bo tudi naša trgovska politika obrnila na bolje. Balkanske države se bodo razširile in odprlo se bo konzumu mnogo, doslej malo kultiviranih krajev in dežel. Kakor morda nikoli, se nam zdaj nudi prilika, da si zagotovimo prijateljske odnose s temi razvijajočimi se deželami, ako sklenemo z njimi ugodne trgovske pogodbe, ki bodo našemu izvozu industrijskih izdelkov odprle nova odjemališča. Geografično in kulturelno smo balkanskim državam najbližnji, zato pa je pričakovati, da nam bodo dajale meso in žito v zameno za industrijske izdelke, kajti prej ali slej se bo moralo priti do spoznanja, da postaja naša država industrijska država, da že čez polovico ni več agrarna in po tem se bo morala urediti tudi trgovska politika. Ako torej diplomati ne povzročijo zmede — Srbija ne sme na Jadransko morje — bodo po vojni nastale velike ugodnosti za našo trgovino in to upamo. Trgovina ni za vojno, trgovec je bil od nekdaj oznanjevalec miru in to stališče bo morala naša diplomacija tudi vpoštevati.

Zastopniki avstrijske industrije so bili v tem oziru že pri zunanjem ministru in mu izrazili željo, da se vdejsvijo prijateljske razmere z balkanskimi državami in razširi trgovski promet s tem ozemljem. Toda avstrijskim agrarcem to ni po volji. Ti bi najrajši imeli stalno zaprtje meje proti Balkanu, da ne bi dobivali od tam ne živine ne žita. Politika agrarcev je takorekoč usodna za avstrijsko prebivalstvo, ker je na eni strani podražila

življenje pri nas, na drugi strani pa zelo oškodovala naše razmerje do balkanskih držav.

In zdaj so zopet začeli! Nižje avstrijski deželni kulturni svet je v trenutku, ko začenja Avstrija popravljati napake preteklosti, naprosil centralno zvezo za varstvo kmetijskih in gospodarskih interesov, naj vlado opozori na čim uspešnejšo kontrolo živinskega prometa na mejah monarhije, češ, da vsled vojne lahko nastopi na Balkanu živinska kuga! Ta korak izvaja posledice, da hočejo agrarci nadaljevati ono politiko, ki sicer služi njih interesom, ki je pa v neprecenljivo škodo vsega prebivalstva in je naše razmerje do balkanskih držav popolnoma zastrupila. Toda zanašamo se, da se vlada ne bo več kakor dozdej postavila v nasprotje vesoljni industriji, trgovini, obrtu, delavstvu, uradništvu in sploh konzumujočemu občinstvu. Agrarna politika bi s tem iznova dražila balkanske države in takorekoč podžigala vlado do sovražnih odnošajev z njimi, posebno v trenutku, ko je razmerje tako napeto.

Trgovstvo si ne želi vojne, najmanj z balkanskimi državami, zato je najsvetejša dolžnost vseh onih, katerim je zaupan blagor našega narodnega gospodarstva, da z vsemi sredstvi delujejo na to, da se nereča, ki jo povzroča v gospodarstvu že sedanja vojna, še bolj ne razširi in ne postane katastrofa ne le za Avstrijo, ampak za celo Evropo!

M.

Povišanje menične obrestne mere.

Spisal Val. Žun.

Avstro-ogrška banka je v svoji seji dne 25. oktobra t. l. zvišala svojo menično obrestno mero ali svoj diskont za pol odstotka, t. j. od 5 na $5\frac{1}{2}$ odstotka.

Že sedaj je bila obrestna mera, ki je trajala okroglo 13 mesecev, namreč od 22. septembra 1911, neprimerno visoka. Poprej je znašala 4 odstotke. Petinpol odstotka je znašal diskont zadnjikrat v času od 7. decembra 1899 do 21. januarja 1900. Od tedaj je bil redoma manjši, samo ob času ameriške krize je za kratko dobo — od 11. novembra 1907 do 10. januarja 1908 — poskočil celo na 6 odstotkov.

Pri banki tvori kupovanje menic večinoma glavni posel. Le nekatere banke se v prvi vrsti ali sploh pečajo samo z drugovrstnimi krediti, n. pr. hipotečne banke. Banka kupi menico od ponudnika, toda ne izplača mu cele vsote, na katero se glasi menica, temveč mu odtegne obresti do dospelka ali do dneva, ko zapade menica. Ta odbitek ali odtegljaj se imenuje diskont in diskontiranje ali kupovanje menic eskomptni posel.

Diskont je različen in se ravna, kakor cena pri blagu sploh, po razmerju med ponudbo in povpraševanjem. Če imajo banke veliko razpoložljivega denarja

in jim dohajajo le redke ponudbe za nakup menic, tedaj bodo pač lahko znižale svojo obrestno mero in s tem provzročile cenejši kredit. Če je pa kredit cenen, tedaj se dvigne ob količkah ugodnih razmerah gospodarstvo v deželi ali državi, industrija se razvija, trgovina cvete in kmet lahko ugodno razpečava svoje pridelke.

Čimbolj se pa razvija trgovina in obrt, čimveč se zida in investira, temveč kredita se rabi. Bankam prične zmanjkovati razpoložljivega denarja, število vložnih knjižic pada, ker ljudje denar investirajo v svoja podjetja, od katerih pričakujejo boljšega obrestovanja nego od naloženega denarja. Tedaj je bankam treba začeti skrbeti, da obdrže ravnotežje med svojimi aktivnimi in pasivnimi posli, in spravijo v pravo razmerje svoje terjatve, svojo imovino in svojo glavnico. Zato omeje ali obteže nakup menic. To se godi na ta način, da zahtevajo večjo varnost pri menicah nego sicer. Menice eskomptirajo le od najbolj trdnih tvrdk, zahtevajo boljšega poroštva, več podpisov, sprejemajo le na kratko dobo se glaseče menice ali eskomptirajo le menice z manjšimi zneski. S tem že izdatno obtežijo kredit. Poleg teh varnostnih naredb pa bankam služi zlasti še povišanje obrestne mere v svrhu, da se obvarujejo pred prevelikimi zahtevami kredita potrebnega občinstva.

Bankovnice ali one banke posameznih držav, ki imajo pravico izdajati papirnat denar, so primerjati rezervariju, kjer se zbira denar iz vse države, odkoder pa zopet odteka poraznih žilah v vse dele države. V njih je zbran tudi kredit vsega gospodarskega življenja v državi.

Kar čutijo manjše ali le na gotovi kraj ali gotove sloje državljanov omejene banke, to občuti še veliko bolj glavna banka v državi, saj ima ona posebno še skrbeti, da se njen denarni zaklad ne zmanjša, da njena gotovina ne pade pod točko, ki ji je zaznamovana po zakonu, da občinstvo sme z mirno vestjo jemati papirnat denar, ker je prepričano, da ga more vedno zamenjati za gotovino, zlato in srebro.

V zadnjih letih je stalo narodno gospodarstvo v znamenju velekonjunktore; vse gospodarske razmere so se ogromno povzdignile. Industrija in trgovina je bila na vrhuncu produkcije, oziroma prometa. Ni torej čuda, da se je zahteva po kreditu toliko povzdignila, da kreditni zavodi in naprave niso mogle več ugoditi vsem zahtevam. Zato se je najprej pri privatnem diskontu začelo opazovati povišanje obrestne mere. Ta pojav se ne razteza samo na naše slovenske pokrajine, temveč splošno na vso našo državo; isti pojav vidimo tudi pri drugih, še naprednejših državah, na Nemškem, na Francoskem in na Angleškem. Na slovenskem denarnem trgu pa so poleg splošne napetosti nastopile še nekatere krajevne neprilike, oziroma nezgode, kar je splošno denarno pomanjkanje in obteženje kredita še pospešilo.

Da je ogromen razvoj gospodarskih razmer v prvi vrsti kriv napestosti na denarnem trgu, se je na nemškem bankirskem shodu, ki se je vršil sredi septembra t. l. v Monakovem, vsestransko naglašalo od oseb, ki stoje v sredi gibanja na denarnem trgu.

V tej dobi omejenega kredita, ki je imel že sam na sebi za posledico uničenje mnogih eksistenc, zlasti med trgovskimi krogi, pa je pritiskal na gospodarski, oziroma denarni trg še strah pred dogodki na Balkanu.

Avstro-ogrska banka se je še precej časa ustavljala pred zvišanjem svoje obrestne mere. Ko je pa vsota njenih davku podvrženih bankovcev dosegla višino 424 milijonov kron, česar do sedaj še ni bilo opaziti, tedaj je tudi ona s svojim diskontom poskočila za pol odstotka, kakor so sploh vse bankovnice v zadnjih mesecih zvišale svojo obrestno mero, italijanska banka ravnokar na 6 odstotkov.

Glavni namen povišanja obrestne mere pri bankovnicah je ta, da ne izgubi preveč svojega kovinskega zaklada. Bankovnice ne dajo namreč, kakor je splošno znano, svojih posojil v zlatu in srebru, temveč v svojih bankovcih. Če bankovnica rabi denar, bodisi da se naj njen kovinski zaklad poviša, bodisi da ima veliko plačil v inozemstvo, ki se morejo plačati le v zlatu, tedaj pač mora omejiti svoja posojila, oziroma svoj menični eskompt. Na ta način zopet prihaja denar v njeno zakladnico, deloma s tem, da se vračajo bankovci, s čemer se zmanjša njihovo, v prometu se nahajajoče število, kar vpliva na postavno določeno visokost kovinskega zaklada, deloma s tem, da prihaja zlato (srebro) samo v njeno zakladnico, kar pomnožuje njen kovinski zaklad in jo oborožuje zlasti za slučaj, če bi morala plačevati v inozemstvo, kamor ne bi mogla poslati svojih bankovcev, temveč svoje drage kovine. Kovinski zaklad avstro-ogrske banke se je v zadnjem letu znižal za kakih 63 milijonov kron, dogodki na Balkanu so tako nejasni, da silijo na to, da banka skrbno pazi na svoj zaklad, ker se ne ve, če ne bo treba v kratkem rabiti večje gotovine.

Bolj, nego sedanje gospodarsko stanje v državi, so vplivali zunanji politični dogodki na zadnje povišanje obrestne mere avstro-ogrske banke. Upajmo, da se v doglednem času povrnejo redne razmere in bo naši bankovnici v prospeh gospodarstva v domači državi zopet možno priti na normalno obrestno mero štirih odstotkov.

Iz trgovskih pisem.

Kdor ima priliko pregledovati vsak dan včaje število slovenskih trgovskih pisem, bo rad priznal, da so vkljub vsemu pomanjkanju učnih sredstev iz trgovske vede slovenski trgovski dopisi naših trgovcev precej dobri in kažejo duševno bistrost našega trgovca. Znano

je, da imajo nemški trgovci celo armado raznih učnih knjig in pripomočkov na razpolago in vendar je njihova korespondenca navadno jako slaba, kakor v jezikovnem, tako v stilističnem oziru. Morda mi poreče kdo, da le drugorodni dopisovalci kvarijo nemške dopise? Na to pa moram odgovoriti, da navadno drugorodci lepše pišejo, kakor rojeni Nemci. To sem omenil le v podkrepitev, da je naše trgovstvo duševno močno in treba to duševno moč le primerno vzgojiti. Upamo sčasoma priti do vseh učnih pripomočkov, in ker je naše trgovstvo tudi mnogo bolj pošteno od drugih, lahko upamo na lepo bodočnost. Ker pa nimam namena hvaliti in klanjati se našim trgovcem, se povrnem k stvari, o kateri sem se namenil pisati.

Velikokrat zapazimo v trgovskih dopisih površnost. Pisec ne pomisli, da tvori njegovo pismo lahko podlago ne le kupčijam, ampak tudi lahko dokaz v spornih zadevah. Trgovski dopis ni le pismeno poročilo, ampak se mora smatrati že vnaprej kot dokaz, ki bo morda še služil odpošiljatelju ali prejemniku v obrambo ali opravičbo, v utemeljevanje ali izpodbijanje kake zahteve ali trditve itd. Zategadelj bodite v svojih dopisih previdni, preudarite dobro prej misel, pretehtajte vsako besedo, predno jo zapišete.

Rabi vedno le bel papir, lep in gladek papir, v velikosti četverke

Predno pismo podpišeš, preberi še enkrat vsebino in velikokrat boš našel, da je treba eno ali drugo izpremeniti.

Izogiblji se tujk, posebno če ne poznaš dobro njih pomena. Večkrat smo se že na račun kakega domišljavega trgovca, ki se je hotel posebno s tujkami postaviti in prebrisanega pokazati, pošteno smejali. Rabi domače slovenske besede, ker poznaš njih pomen in ne boš zapisal kake besede, ki pomeni čisto kaj drugega, kakor pa hočeš zapisati.

Izogiblji se tudi vseh nepotrebnih in neprimernih vpljudnostnih izrazov in oblik. Kaj je treba vseh tistih: »cenjenih«, »vpljudnih«, »vdanih«, »ponižnih« in drugih takih izrazov?

Ako prejmeš dopis, ni treba potrjevati prejema »cenjenega« dopisa. Še bolj nezmislno pa je »vpljudno« vabiti, da stopi s teboj v kupčijsko zvezo. Ako prosiš česar, ali ga nagovarjaš k čemu, recimo k naročitvi, je samoobsebi umljivo, da moraš to storiti v vpljudni obliki in je popolnoma brezmiselno to še poudarjati.

Neki poslovodja je slišal ali bral nekje, da je imel nekdo čast govoriti z nekom. Takoj je rabil to čast v svojem pismu in je pisal: »Imeli ste čast nam telefonirati...« Da se je prejemnik tega dopisa nasmejal na račun pisca, si lahko vsak sam misli.

»Ker ste še dolžni, ne morem zapreti svojih knjig...« je pisal neki tržaški trgovec svo-

jemu odjemalcu v Nabrežini. Ali tržaški trgovec ni znal slovenski in je svojega težaka vprašal, kako se pravi po slovenski »chiudere« ali pa nima nobenega zmisla za slovenski jezik. Slovenski trgovec zapira vrata, pa tudi svoje knjige, pa naj so računi plačani ali ne. Če mu ne plačajo, tedaj ne »zaključi« rad svojih poštegov in knjig.

Dober odgovor je dobil trgovec, ki je pisal svojemu počasnemu plačniku, da je pri pregledu svojih knjig našel še odpri račun... Dotični dolжник mu je odgovoril, da ga obžaluje, če nima drugega dela kot pregledovati knjige.

»Vaše častitljivo sem prejel,« »Vaše častivredno se nahaja v moji posesti,« »Vaše veleccenjeno me je presenetilo,« »Vaša cenjena hiša,« »Vaš častivreden naslov...« »preidemo molče, kar gre v redu..., v prigibu...,« »priloženo imam čast...« (ta je najbolj imenitna), so izrazi in oblike, katerih se moramo otresti, ker so brezpomembne, neokusne in se jim izobražen človek le smeje. Marsikdo mi bo ugovarjal, češ, saj imao tudi v nemški trgovski korespondenci vsepolno raznih »sehr Geehrten,« »höflicher,« »ergebener,« »Werter,« »Geehrten,« »Schätzbaren« in tako dalje. Ali če tvoj sosed skoči v vodo, ne boš ti sledil njegovemu primeru. Nemški strokovni list (posebno Kontorfreund) se veliko trudijo, da bi iztrebili te brezpomembne in večkrat smešne izraze in oblike. Da se jim je posrečilo že veliko, nam najbolje kaže zgodovina nemške trgovske korespondence. Še pred 60. leti so nemški trgovci pomazali po cele pole papirja, da so povedali to, kar se danes zapiše v par vrstah.

Za vzgled bi nam morala biti francoska trgovska korespondenca. Izobražen francoski trgovec ne bo nikoli pisal: *votre chère lettre; votre honoree lettre; votre estimable lettre i. t. d.*; še manj pa *la chère vôtre (Vaše cenjeno) l'honoree vôtre (Vaše spoštovano) l'estimable vôtre*; ali *l'agréable vôtre i. t. d.*; pač pa bo pisal čisto preprosto: *Je suis en possession de votre lettre du...* (posedujem Vaš dopis z...); — *En réponse à la lettre dont vous m'avez honoré le...* (odgovarjajoč na Vaš dopis, s katerim ste me počastili...); *Nous répondons à la lettre que vous nous avez adressée le* (odgovarjamo na Vaš na nas naslovljen dopis...).

Tedaj vstran z nepotrebnimi izrazi in oblikami in naj se ti zdijo še tako vljudni in vdomačeni. Posnemajmo le to, kar je dobro, vse drugo pa prepustimo drugim.

Trgovec mora biti vedno vljuden, vsekakor pa bolj, kot je bil pisec pisma nastopne vsebine: Vi in Vaš advokat me gotovo smatrata za mastno

pečenko, ker sta mi napravila toliko stroškov.

Želim, da bi Vas in Vašega advokata pri branju tega pisma zadel mrtvoud in da se na svoj rojstni dan razdelita. Brez spoštovanja.

Na tak način seveda ne sme noben trgovec izražati svoje vljudnosti in izobrazbe, ker se lahko pride v neprijetno zvezo s kazenskim sodnikom.

Neki drug trgovec je bil pa poetičen. Tolažil je svoje upnike, da spet so se jadra bela od ugodnih sap napela in da bo tedaj v kratkem poravnal svoje dolgove. Žal, da vkljub ugodnim sapam ni prijadral v ugodne razmere, ampak v konkurz.

»... za kateri prostor si najvljudneje dovolim prostost za taisto mesto prositi...« Pisec tega stavka je rabil mnogo preveč besed za kratko misel. Ako bi rekel na kratko, da prosi za dotično mesto, bi ne napravil zgoraj navedene klobase, pač pa bi ponudba napravila na bralca dober vtisk.

»Ravno včeraj, to je dne 20. t. m. mi je...« Ako pišeš pismo 21. oktobra, je včeraj gotovo bilo 20. zato ni potreba še to posebej poudarjati. Precej besed bi izostalo, ako bi rekel: Včeraj mi je...

Tu sem navedel nekaj napak in pregreškov iz trgovskih pisem. Imam jih sicer še precej v zalogi, ker sem taka originalna pisma vedno nabiral. Hotel sem z originalnimi primeri dokazati, v čem se pregreši marsikateri naših trgovcev in sotrudnikov.

Vse take in enake napake se lahko hitro odpravijo. Predvsem bodite samostojni in pišite kolikor mogoče kratko in priprosto. Vseh nepotrebnih izrazov in fraz se izogibljite, ker niso potrebne in nikakor ne na mestu. Ako jih imajo naši sosedje, jim pustimo te imenitnosti. Saj se jih sami zelo trudijo iztrebiti, ali trgovec je grozno konservativen v tem oziru in bo šele nova generacija prinesla izpremembo.

Res nimamo razvitega trgovsko-poslovnega sloga, pa nam ga tudi ni treba. Poprimimo se književnega sloga in naša trgovska korespondenca bo gotovo lepa in na višku.

Fr. Zelenik.

Na kaj mora prodajalniško osobje paziti!

(Sestavila zbornica detailistov v Hamburgu.)

I. V občevanju z odjemalci.

1. Kot prodajalec zastopaš firmo napram občinstvu; tvoj nastop naj bo torej siguren, toda vedno prijazen in vljuden.

2. Kupovalca, ki stopi v prodajalno, sprejmi s prijaznim pozdravom. Imenuj ga vedno z imenom in naslovom, če ti je znan. Skušaj ime kupovalca na primeren način izvedeti in si je takoj napiši.

3. Pozdravi v prodajalno vstopajočega odjemalca, tudi če mu sam ne strežeš, s tem, da vstaneš s sedeža.

4. Bodi skop s pozdravi: »Milostna gospa«, »milostljiva gospica« itd.; porabi jih takrat, če je kupovalka vsled svoje obleke in obnašanja opravičena do tega nagovora.

5. Tudi na odjemalca, ki se mu ne more takoj postreči, bodi pozoren in ga povabi, da trenotek sede.

6. Občuj z odjemalci, tudi priprostim, enako vljudno in postrežljivo. Vsak odjemalec je za trgovino dragocen.

7. Poizveduj po željah kupovalca, najbolje z vljudnim vprašanjem: »S čim lahko postrežem?« »Kaj želite, milostljiva?« itd. — Izogibaj se pa vprašanju, kakor: »Kaj hočete imeti?« »Imate že?« itd.

8. Predno predložiš odjemalcu blago, skušaj poizvedeti njegove želje glede kakovosti, cene, porabnega namena itd., da se izogneš ponujanju »neugajajočega« blaga.

9. Postrezajoč odjemalce ohrani mir in potrpežljivost, tudi tedaj, če se kupovalec le težko odloči za nakup ali izbero.

10. Izogibaj se praznega priporočanja in ničevih fraz, nasprotno pa vtemeljuj svoje mnenje s tem, da opozoriš na kakovost blaga, učinek barv, modo, porabni namen itd. Vedno misli na to, da moraš biti izvedeniški svetovalec kupovalca.

11. Obračaj prodajalcu vso svojo pozornost in zanimanje in ne daj se motiti od drugih prigodkov v prodajalni; zlasti se izogibaj, da se med tem časom ne pogovarjaš s tovariši, ali se šališ z njimi itd.

12. Ne garantiraj nikoli gotove lastnosti blaga, kakor pristnost barve, kakovost materiala (volna, polvolna itd.), če o tem nisi prav natančno poučen. Če dvomiš, vprašaj vedno šefa.

13. Izogibaj se vtisu, da nimaš dela, ako postajaš po prodajalni, gledaš skozi okno ali vrata na cesto. Misleč prodajalec, misleča prodajalka ima vedno delo.

14. V prodajalniškem prostoru se načeloma ne sme jesti, izogibaj se pa tudi, da s polnimi usti ne stopiš h kupovalcu.

15. Ako zahtevanega predmeta ni v zalogi, skušaj podobnega prodati, toda na vsak način ne obešaj blaga z vsiljivim klepetanjem.

16. Prodajalci, ki niso zaposleni s postrežbo odjemalcev, naj ne opazujejo in motrijo kupovalcev, ki jim drugi prodajalci strežejo.

17. Ako se takoj ne plača, vpiši prodano blago v knjigo, predno je zaviješ in kupovalcu izročiš. Zapiši ime in naslov kupovalca in mu oboje še enkrat prečitaj.

18. Ne tikaj se s kolegi in kolegijami v prodajalni, zlasti ne v prisotnosti odjemalcev.

19. Ne predloži odjemalcem zaprašenega ali zaležanega blaga.

20. Tvoja obleka s perilom vred naj bo vedno čista, priprosta in ne pozornost vzbujajoča.

21. Posebno pazi na roke in nohte, ki so najbolj izpostavljeni očem odjemalcev. Umivaj si večkrat na dan roke.

22. Ne delaj nikoli toalete v prodajalni, zlasti pa ne v navzočnosti odjemalcev; zlasti si ne uravnavaj vpričo njih las.

23. Ne porablaj »dobrodišečih« esenc in olj, ker so mnogi kupovalci v tem oziru zelo občutljivi.

24. Ne sili kupovati, zlasti ne takih kupovalcev, ki so prišli le, »da si nekaj pogledajo«.

25. Ne daj občutiti odjemalcem, da se bliža tvoj opoldanski odmor, oziroma menjava. Isto velja pri odpravljanju odjemalcev, predno se zapre trgovina.

26. Ne ponižuj nikoli konkurence v očeh odjemalcev.

27. Bodi tudi pri zamenjavi blaga vljuden in postrežljiv.

II. V interesu trgovine.

28. Varuj interese trgovine kakor svoje lastne.

29. Začni dnevno delo z urejevanjem zaloge. — Opravljaj to delo sam v svojem oddelku; ne prepuščaj tega dela mlajšim nastavljenecem (vajencem); le s tem dosežeš in si ohraniš pregled zaloge.

30. Blago, ki se večkrat zahteva, a ni v zalogi, zapiši takoj in sporoči to šefu.

31. Zapomni si, kaj imaš v zalogi in kje si spravil blago, da ti v navzočnosti odjemalca ni šele treba iskati zahtevanega blaga.

32. Imej svoj oddelek, ki si mu predstojnik, ali v katerem si zaposlen, vedno v redu.

33. Nikoli ne vzemi zadnjega kosa blaga iz zaloge, ne da bi si ga takoj notiral za nadaljnje naročilo, ako dotični predmet gre.

34. Skrbi vedno za namestnika, predno se odstraniš s svojega prostora v prodajalni.

35. Načeloma ne imej nikoli opravka s svojimi privatnimi zadevami v trgovini. Tudi se ne poslužuj v trgovini telefona za privatne pogovore.

36. Izobrazuj se brez prestanka v svojem poklicu; porabi vsako priliko za izobrazbo, ki se ti nudi (nadaljevalne šole, tečaji, predavanja itd.).

37. Varuj svoj dober glas v in izven trgovine.

Uvod v carinstvo.

Priredil Just Piščanec.

(Dalje.)

VI. Blagovna deklaracija in odprava.

57. **Pojem deklaracije.** Podlago carinskemu ravnanju pri ocarinjevanju inozemskega blaga tvori deklaracija (izjava, napoved), ki jo predloži stranka. Dekla-

racija je: a) ustmena, b) pismena ali se pa c) blago ocarini na podlagi carinskega oglednega izvida.

58. **Ustmena deklaracija** je dovoljena pri mejnih in notranjih carinskih uradih. Smejo jo pa oddati:

- a) popotniki in kurirji, ki nimajo s seboj trgovinskega blaga;
- b) ob uvozu iz inozemstva se sme oddati za vse predmete, ki jih smejo ocariniti pomožni carinski uradi II. razreda brez zrazlike količine;
- c) za vse druge predmete pa, ako njih količina pri živini ne presega 20 komadov, pri drugem blagu pa, ako odpadajoči carinski znesek ne presega 60 kron.

Določilo pod b) velja tudi za ocarinjanje pri notranjih uradih, če se je pri teh vložila prva uvozna napoved (n. pr. pri blagu, nakazanem z napovednicami). Ustmena deklaracija se vpiše v tiskovino »Ogledni izvid« ter napovedovalcu prečita. Po predpisih izvršeni vpis ustmene napovedi v gornjo tiskovino ima v carinskem oziru dokazilno moč javne listine. Ustmene deklaracije se smejo vršiti v deželni jezik kraja, v katerem se oddajo.

V onih slučajih, v katerih se carinske pobotnice po razmerju določil, veljavnih za uporabo deželnih jezikov, v prometu s strankami, izdajajo v češkem (ali srbo-hrvaškem) jeziku, se napiše izvid takoj ob carinskem uradovanju v zadnjem jeziku, pri tem je pa na zadnji strani izvida navesti v cenzurne svrhe glavne podatke istega v nemščini. Enaka odprava bi se lahko uvedla tudi pri izdajanju izvidov v drugih deželnih jezikih.

59. **Odprava po podatku oglednega izvida.** Oblast za carinsko odpravo po podatku uradnega oglednega izvida imajo carinski uradi neomejeno v popotniškem prometu in prometu mejnih prehodnikov, izvemši trgovinsko blago, v vseh drugih primerih se ustanavlja za glavne carinske urade do carinskega zneska 250 K, za pomožne carinske urade I. razreda do carinskega zneska 100 K, za pomožne carinske urade II. razreda (toda z omejitvijo na poštno pošiljatve) do carinskega zneska 25 K.

Pogoj za pripustnost odprave po oglednem izvidu je izven popotniškega prometa, prometa mejnih prehodnikov in poštnega prometa, da obsegajo dotični tovari le blago istega tarifnega postavka, ter da so pri rokah napovedi pošiljalcev (izvirne deklaracije). Ako stranka ob ocarinjevanju po oglednem izvidu ni zadovoljna s podatkom carinskega ogleda, mora blago pismeno deklarirati.

Razen v popotniškem, mejno-prehodniškem in poštnem prometu, je ocarinjevanje po oglednem izvidu izključeno:

- a) pri masteh XI. tarif. razr.;
- b) pri mastnih oljih XII. tarif. razr.;
- c) pijačah XIII. tarif. razr.;
- č) rudninskih oljih itd. XXI. tarif. razr.;
- d) prejah in tkaninah tarif. razr. XXII., XXIII., XXIV. in XXV.;
- e) konfekcijskem blagu XXVI. tarif. razr.;
- f) strojih tar. razr. XL. in XLI.;
- g) pri blagu iz dragih kovin XLIII. tarif. razr.;
- h) pri urah XLIV. tarif. razr.;
- i) kuhinjski soli XLV. tarif. razr.;
- j) kemijskih pomožnih tvarinah in izdelkih tarifnega razreda XLVI.;
- k) pokostih, barvilnem, zdravilnem in dišavnem blagu XLVII. tarif. razr.;
- l) netilnem blagu tarif. razr. XLIX. in
- m) sploh pri tistem blagu, čigar uvrstitev po tarifi ni kar tako razvidna iz zunanje kakovosti blaga.

Tisti, ki predlaga odpravo po podatku oglednega izvida, se glede jamstva šteje za enakega izdajniku formalne deklaracije.

60. **Carinsko-uradna odprava na domu.** Tudi pri carinskih ogledih na domu stranke, je na zahtevo zadnje dovoljeno ocarinjevanje po podatku uradnega glednega izvida, ne da bi stranka predložila posebne pismene deklaracije in ne glede na višino odpadajočega carinskega zneska. Pri teh ogledih mora pa biti pričujoč en višji carinski uradnik. Izvid o preglednem blagu se napiše na licu mesta, kjer se je pregledalo, in takoj potem, ko se je pregledovanje izvršilo. Koncem izvida se sprejme še klavzula: »proti gornjemu izvidu ne stavim nikakega ugovora,« ki jo mora stranka lastnoročno podpisati. Ako se uradni ogled na domu ni mogel končati v enem dnevu, se takoj izgotovi izvid samo o onih tovorih, ki so se preiskali, dočim se še nepregledani tovari puste pod uradno zaporo do drugega dne.

61. **Odprava poštnih pošiljatev.** Poštne pošiljatve, katerih oprostitev preskrbuje pošta, sme ocariniti po podatku uradnega izvida vsak carinski urad, ne glede na višino odpadajoče carine. V kolikor se s tem prekoračijo oblasti, podeljene posameznim uradom, se to javi naknadno vsak mesec pristojnemu deželnemu finančnemu oblastvu s posebnimi izkazi, da jih odobri.

Od te odprave po podatku uradnega izvida so izvzete:

- a) poštne pošiljatve, za katerih ocarinjanje so potrebna eventualna pojasnila prejemnikov;
- b) pošiljatve, ki se ocarinjujejo po efektivni vrednosti;
- c) pošiljatve, ki se imajo odpraviti v postopku v predelavo, na izkušnjo ali v sličnem (zabeležnem) postopanju;

č) vračajoče se blago, za katero se zahteva carina proti uvozu.

O p o m b e:

ad b) Dovoljena je pa vendar odprava potom pošte za pošiljatve, ki se ocarinjujejo po njih efektivni vrednosti pod sledečimi pogoji: a) oprostitev (odpravo) smejo izvršiti le one erarične pošte, ki se nahajajo v krajih, kjer je carinski urad I. razreda, ali pa za enako ocarinjanje pooblaščen carinski urad; b) pošiljatve in spremnice morajo imeti na vidnem prostoru ovedbo »Ocariniti po efektivni vrednosti«. — Tarife d' après la valeur reele. c) Razen navedenih poštnih spremnih papirjev morajo biti pošiljatkam pridejani: aa) po predpisih sestavljena pismena deklaracija, v kateri je navedena tudi vrednost in v trgovini običajno oznameno blaga, zavezanega carini po efektivni vrednosti; ta deklaracija mora imeti tudi podpis pošiljatelja iste; bb) faktura ali dobavna konsignacija, ali namesto teh še ena vsebilna deklaracija, ki pa mora nositi visum ali pečat tvornice ali tvrdke, ki je blago dobavila, ter obsegati vse za fakturo predpisane navedbe (osobito navedbo vrednosti v kronski veljavi, navedbo cene in fakturne vsote v besedi in številkah).

Vse gornje papirje mora ocarinjevalna pošta izročiti carinskemu uradu. V ostalem pa odločuje carinski urad, ali so dani pogoji za ocarinjevanje po efektivni vrednosti posredovanjem pošte. Ako odpošiljatelj ni zadostil enemu gornjih pogojev, ali če se carinski urad brani pripoznati za zračunavanje carine po vrednosti po pošiljatelju postavljeno ceno, omeji se pošta na to, da adresata po predpisu obvesti o dospelku pošiljatve. Stvar prejemnika je potem, da sam preskrbi ocarinjanje ter uveljavi svoje pravice.

V južnih krajih so pooblaščen ocarinjevati po efektivni vrednosti carinski uradi in sicer: Kotor, Gorica, Gradec, Celovec, Ljubljana, Metković, Dubrovnik, Split, Trst, Zader.

62. Sodelovanje pošte pri uvozu blaga v zabeležbo na popravilo. Za predmete v popravilo, poslani po pošti, je predpisano nastopno olajšano postopanje:

a) Predmeti v popravilo, ki se prevažajo po pošti, — ako si stranka ni pridržala njih razpolago — se podvržejo uradno zabeležnemu postopku, ako so v pošiljalčevi vsebilni deklaraciji oznamo-

vane kot blago v popravilo, ali ako se iz drugih okoliščin (priloženih odprtih pisem itd.) sklepa, da se uvažajo v popravilo.

b) Urad izgotovi o takem blagu zabeležnico, veljavno dva meseca. Da se obvaruje identiteta, se na predmete nadene uradna zapora; če se pa ta ne more nadeti, ali če se na način popravila ne da z gotovostjo sklepati, se predmeti primerno opišejo.

c) Če blago v teku dovoljenega roka izstopi zopet v inozemstvo, posreduje pošta tudi carinsko odpravo ob izvozu popravljenih predmetov. V ta namen izroči odpošiljatelj potrebne spremne papirje in carinsko zabeležnico, na katere zadnji strani naj se navedejo po teži in kakovosti tisti deli pošiljatve, ki so ostali v tuzemstvu. V prošnji za posredovanje pošte ob izvoznem postopku naj se pa navede oznameno »izstopajoče povratno blago« ali kako slično navedbo. Pošta vodi te pošiljatve k carinskemu uradu, da se ta prepriča o identiteti blaga in izstopni poštni urad pošlje z izstopnim potrdilom opremljeno zabeležnico odpošiljatelju.

č) Mejni carinski urad potrdi na zabeležnici izstop blaga. Slednji urad podvrže pošiljatev tudi notranjemu ogledu samo tedaj, ako opravičeno sumi, da se je blago premenjalo.

d) Na podlagi izstopnega potrdila na zabeležnici se vrne carinska varščina, odbivši vsoto za tiste sestavne dele, ki so ostali v tuzemstvu.

d) Od uvedbe tega olajšanega zabeležnega postopanja so izvzete tiste poštni pošiljatve, ki vsebujejo punciranje podvržene predmete, ali pa blago, za katero odpade več nego 50 K carine.

Umevno je, da sme pošta v imenu strank zahtevati enako odpravo samo pri tistih carinskih uradih, ki so v to pooblaščen.

63. Pravice finančnih oblasti ob odpravi po podatku uradnega izvida. Finančne oblasti I. stopnje so opravilne dovoliti ocarinjanje proti naknadni vložitvi blagovne deklaracije, oziroma po izvidu uradnega ogleda, pri trgovinskem blagu v železniškem prometu do 476 K carine. Finančne oblasti II. st. pa odpravo brez ozira na odpadajočo carino.

64. Ocarinjanje brez deklaracij. Ako se blago napove ustmeno, ali ako je dovoljeno ocarinjanje po uradnem izvidu, ne da bi bila stranka vložila posebne deklaracije, vpiše se podatek uradnega izvida v posebno tiskovino ter izgotovijo obenem izvid, statistična deklaracija in carinska pobotnica. Po predpisih deklarirane pošiljatve se pa odpravljajo pred ostalimi. Pri notranjem pregledovanju blaga, ki se odpravlja po podatku uradnega izvida (ogleda), morata biti navzoča pri uradih z dvema uradnikoma — oba, pri

uradih z več uradniki pa dva uradnika, katerih eden naj bo višji uradnik.

Pravica do odprave blaga po pogodbenih tarifah se preizkusi uradoma na podlagi spremnih papirjev ali fakture.

Pri odpravi po oglednem izvidu predmetov z ocarinitvijo po vrednosti, se naznani poprečna trgovinska vrednost ukazoma, in to povprečno vrednost je dati odmeri carine v podstavo brezpogojno. Za vse druge predmete je treba vporabljati maksimalno carino, ako stranka ne napove izrečno ocarinitve po efektivni vrednosti.

Glede jamstva za carinsko pristojbino v primerih carinske odprave po oglednem izvidu, naj se šteje tisti, ki predlaga to vrsto carinske odprave, za enakega izdajniku formalne napovedi.

65. **Pismene deklaracije** se vlagajo v dvojnem izvodu na predtiskanem vzorcu 1. in 2. uradnega navodila; za dviganje vzorcev (poskušenj) blaga, ležečega v uradnih skladiščih, se rabi vzorec 3. istega navodila. Tiskani obrazci se dobivajo pri carinskih uradih proti povračilu dobavnih stroškov (3 vin. komad). Stranke smejo blagovne deklaracije natisniti tudi same, a iste morajo biti enake uradnim; morajo med drugim biti tudi rastrirane. Pri izpolnitvi deklaracij se mora pisati na rastriranih črtah in ne med njimi. Popravljenе in radirane deklaracije se ne smejo sprejemati. Izgotoviti sme deklaracijo pošiljatelj, prejemnik ali prevoznik blaga. Namesto črnila se ta lahko pavzirajo s pomočjo enostranskega anilinnovega papirja ter pišejo z anilinovim svinčnikom. Napovedovalec mora deklaracijo lastnoročno podpisati ali pa pred dvema pričama podkrižati, ako sam ne zna pisati. Naknadne poprave in izpopolnitve v deklaraciji mora napovedovalec posebej podpisati ter se morajo uradoma potrditi. Stranke smejo oddane blagovne deklaracije popraviti ali izpopolniti, dokler urad ni še izvršil notranjega pregleda blaga. Sestavljati blagovne deklaracije je carinskim uradnikom in nastavljenecem finančne straže strogo prepovedano. Tudi predtisk v rubrikah blagovne deklaracije je dovoljen, a isti mora ostati nespremenjen ter se predtisk ne sme niti črtati niti popraviti, ker bi se sicer deklaracija vrnila. Število tovorov in vsota tež se mora navesti zmerom v številkah in v besedah.

Glasom § 65. čar. monop. reda mora biti blagovna carinska deklaracija sestavljena v nemškem jeziku, samo v Sp. Tirolu, v Dalmaciji in na Primorskem se smejo pismene deklaracije vlagati tudi v italijanskem jeziku.

66. **Obseg blagovnih deklaracij.** Carinska napoved mora v obče obsegati:

a) ime in stanovališče pošiljatelja in prejemnika;

- b) število, kakovost, znamenja in številka pošiljk (tovorov) in posod;
- c) kakovost in množino (število komadov itd.) blaga po oznamenilih in merilih carinske tarife, posebe za vsak tovor in posamezno posodo;
- č) določilo, da se blago ob uvozu ocarini;
- d) skupno število in skupno težo vseh tovorov v številkah in besedi;
- e) podpis napovedujoče stranke. Dalje se morajo napovedati še posebej:
- f) omot (zavoji);
- g) ocarinjevalna merila (teža, število komadov, držanje pri ladjah in vrednost pri kemiških produktih);
- h) oznamenilo po tarifi;
- i) izvirno deželo (oziroma uvoz po morju, ako se zahteva uporaba pogodbene ali ugodnostne carine).

67. **Deklaracija omot (ovitek).** Omot je treba napovedati natančno s tistim imenom, ki mu gre z ozirom na oznamenila, določena v pravilniku tar, da se določijo odbitki tare, n. pr. za sod, za zabojo, jerbas, balo ali, ako mu ne gre nobeno teh oznamenil, za to, kar je, n. pr. za kovčeg, konvo, steklenico.

Ako imajo sodi, zaboji in jerbasi po svoji kakovosti ali nadaljnem ovoju različne postavke tare, n. pr. kava v sodih z dogami iz trdega lesa (10%), v drugih sodih (8%), ne zadošča navadna napoved »sod« ali »sodi« itd. za dosego višje tare, temveč je treba v deklaraciji povedati posebno kakovost omota, ki upravičuje višjo taro.

Enako je treba v deklaraciji jasno navesti, da se nahajata dva omota, oziroma železni obroči pri balah, za katere je določeno več tare nego 4%.

Samo z vrvmi, žicami i. dr. zvezane bale brez ovoja iz platna za omot i. dr. nimajo tare in se morajo napovedati kot »nezavite« (ledig) ali »povezki«.

Poljski pridelki v Avstriji

Popravek.

V zadnji (10.) številki tega lista smo na 112. strani priobčili pregled poljskih pridelkov v tostranski državni polovici, ki ni točen. Leta 1911. so se v Avstriji pridelovali naslednji pridelki:

	na ha	ali
Pšenica	1,215.090	11.43%
pira	6.063	0.06%
rž	2,021.345	19.01%
ječmen	1,096.677	10.31%
oves	1,878.058	17.66%
turščica	300.592	2.83%
soržica	38.612	0.36%
ajda (prašna)	68.502	0.64%
proso	35.436	0.33%

sočivje	253.332	2·38%
ogrščica in repica . . .	14.804	0·14%
riček	147	—
mak	8.279	0·08%
janež in koprec	131	—
solnčnica	123	—
lan	38.399	0·36%
konoplje	21.894	0·21%
tkalske ščetice	516	—
kresnice	1.595	0·02%
tobak	4.056	0·04%
hmelj	19.919	0·19%
krompir	1.257.787	11·83%
sladkorna pesa	249.097	2·34%
cikorija	6.179	0·06%
pesa in korenje	162.134	1·53%
zelje	58.291	0·55%
buče	5.345	0·05%
zelenjad	18.850	0·18%
detelja	1.169.520	11·00%
krmske zmesi	201.542	1·90%
ornice (so obsegale) . . .	135.754	1·28%
neimenovane kulture . . .	343.923	3·23%
skupaj	10.631.992	100—%

Odstotki so izračunjeni na dve decimalki. Ker se nekateri pridelki (riček, janež in koprec, solnčnice ter tkalske ščetice) pridelujejo v tako neznatni množini, da poljska površina, kjer se pridelujejo, ne dosega 0·01%, se pri njih odstotki seveda ne morejo vpoštevati.

Iz trgovske prakse.

Sklepi ne spadajo v inventuro in knjigovodstvo.

Neki trgovec je kupil 30 vagonov pšenične moke po ugodni ceni. Koncem leta je napravil inventuro in bilanco za svojo trgovino in je v inventuri zabeležil tudi diferenco v ceni moke kot dobiček. Imel je še potegniti 20 vagonov od sklepa ter je glasom sklepa moka ga stala K 33·50, a dnevna cena je bila koncem leta K 36·50. Trgovec pa je to diferenco stavil v inventuro kot dobiček, češ toliko bi moral danes dražje plačati, sem tedaj toliko s prejšnjim nakupom zaslužil.

Seveda je mož s svojim načinom prišel do ugodnejšega zaključka, ali goljufal je samega sebe, ker dotičnega dobička še ni imel v žepu in je tudi bilo dvomljivo ali ga bo sploh spravil v žep, kajti moka se lahko do tistega roka, do katerega mora on vzeti kupljeno moko, tudi poceni, ali kupec sploh ne izvrši prevzete obveznosti ali pa tudi prodajalec ne dobavi iz enega ali drugega vzroka. Tedaj navidezni dobiček na dan inventure je jako dvomljiv in nikakor ne spada v inventuro, ker vendar ni gotovo, ali bo sploh kedaj nastal.

Istotako je tudi z izgubo. Ako bi bila sklepna cena K 36·50, a dnevna cena moke pa K 33·50, bi ne smel staviti v inventuro izgubo, ki se kaže na dan inventure. Saj se do konca sklepnega roka lahko dnevna cena izpremeni, se lahko tudi poviša ne samo do sklepne cene ampak še višje. Tudi izguba, ki se kaže na dan inventure, ni gotova.

Kakor razvidimo iz navedenih slučajev, je postopal zgorej omenjeni trgovec nepravilno in je sam sebe slepil.

Temu trgovcu ni bilo znano glavno in prvo knjigovodsko načelo, da se vknjiži v trgovskih knjigah le tisti kupčijski dogodek, ki provzroči kako izpremembo v trgovčevem premoženju.

Ako tedaj napravi trgovec sklep za moko ali za kako drugo blago, ki je bo moral prevzeti pozneje, se je sicer tudi pripetil kupčijski dogodek, napravila se je kupna pogodba, ali ta dogodek ali pogodba še ni predmet vknjižbe v trgovske knjige, ker ni napravil nobene izpremembe v trgovčevem premoženju. Kadar bo trgovec prevzel kupljeno blago, bo moral vknjižiti v svoje knjige.

Kaj mora trgovec staviti v inventuro, kakšne cene pridejo v poštve za v zalogi se nahajajoče blago, sem pisal v članku: Inventura in bilanca, ki je že izšel v Trgovskem Vestniku.

Franko Trst.

Ako se pogodim s svojim prodajalcem, da mi mora dobaviti kupljeno blago franko železniška postaja Trst, se je dogotovilo s tem pogojem le, kdo mora plačati voznino. Voznino trpi pošiljatelj in ne prejemnik. Nikakor pa še ni s tem povedano, da potuje blago tudi na nevarnost pošiljatelja. Ako se ni kaj drugega dogovorilo, nosi nevarnost prevoza kupec od trenutka, v katerem je izročil prodajalec blago prevozniku (železnici, spediterju, kapitanu ladje i. t. d.), kajti za prodajalca je kraj izpolnitve njegovo bivališče oziroma mesto, kjer ima svoj obrat ali obrt.

To velja za slučaj, da se kupi blago čez morje „cif“. Cif. (c. i. f.) je okrajšava za besede cost insurance freight t. j. stroški vkladanja, zavarovanja in voznina.

Pošiljatelj je sicer primoran v tem slučaju plačati stroške za zavarovanje blaga, ali on izroči konosement (vozni list za blago, ki se vozi z ladjo) kakor tudi zavarovalno polico prejemniku blaga, in ta more zahtevati od ladjeplovne družbe odškodnino za havarijo, izgubo, zakasnelost i. t. d.

Ker se mnogokrat dogajajo slučaji, da kupec in prodajalec nista edina glede raznih stroškov, ki nastanejo s prevozom i. t. d., hočemo pojasniti nekatere tozadevne kupne pogoje.

Franko železnica, postaja, ladja, skladišče dobaviti se pravi, da mora prodajalec izročiti blago na svoje stroške v kraju, ki je naveden v kupni pogodbi. N. pr. franko postaja Trst nam pove, da trpi prodajalec voznino do Trsta. Postranske stroške v Trstu pa mora trpeti kupec. Ako bi se pogodil s svojim prodajalcem, da mora trpeti vse stroške do železniškega skladišča v Trstu, mora prodajalec povrniti kupcu tudi postranske stroške.

Franko skladišče kupca pomeni, da mora prodajalec postaviti blago franko vseh stroškov na tehtnico v skladišču kupca. Od tehtnice pa mora spraviti kupec blago.

Franko skladišče prodajalca se pravi, da mora postaviti prodajalec blago na tehtnico v svojem skladišču. Iz tehtnice pa mora vzeti že kupec, tedaj nakladati in prevažati na svoje stroške.

V „ladjo“ v „vagon“ vloženo se pravi, da nosi vse stroške, tedaj tudi vkladanje in tehtanje, prodajalec.

Cif: stroške za vkladanje, zavarovalnino in voznino do namembne postaje plača prodajalec, nevarnost pa nosi prejemnik.

Cific (cost, insurance, freight, interest, commission): blago se mora dobaviti franko stroške za vkladanje, zavarovalnina, voznina, obresti in senzarije.

Fob (f. o. b. = free on bord): franko bord t. j. franko krov ladje.

Nevarnost. Ako se kupec in prodajalec ne dogovorita, kdo nosi nevarnost, potuje blago na nevarnost prejemnika. To se še posebej naglašja s klavzulo: na Vašo nevarnost. Ako stoji v pogodbi: na mojo nevarnost, tedaj nosi nevarnost prodajalec. Na vsak način je prodajalec odgovoren, ako se je blago vsled njegove površnosti pokvarilo, da je bilo n. pr. slabo zavito i. t. d. Ako se mu lahko

dokaže njegova krivda, je odgovoren za škodo. Potrebno je, da se glede nevarnosti dogovoriš natančno in zahtevaš da nosi nevarnost do tvojega bivališča prodajalec, in se mora to v pogodbi izrecno naglasiti.

Razdelitev izgube in dobička

javne trgovske družbe se izvrši po zakonskih določbah le tedaj, ako se ni v družbeni pogodbi kaj drugače določilo. Določbe trg. zak. so tedaj dispozitivne.

Dota hčere.

Neki trgovec je izplačal svoji hčeri doto iz blagajne svoje trgovine in zapisal to izplačilo med izdatke kot obratni strošek. To pa nikakor ni pravilno in je izplačilo le pomanjšanje obratne glavnice, zato se mora tedaj odpisati na glavnem posvetu.

Stari rožiči

se navadno težko prodajo. Take rožiče je najboljšje zmleti in se potem moka pokrmi kokošim ali tudi drugim živalim, ker ima v v sebi jako veliko redilnih snovi. Vsak kokošjerec ali perutinar bo rad kupil rožično moko.

Pogodbeno določeno darilo

se mora izplačati uslužbencu tudi tedaj, ako pred potekom leta izstopi iz službe, seveda v razmerju s časom, ki ga je prebil v službi.

Neakceptirana trata

ne nosi nobene menično pravne obveznosti za pozvanca, pač pa za izdajatelja in žirante. Da posestnik neakceptirane menice ne izgubi regresne pravice proti žirantom in izdajatelju, mora protestirati radi neakcepta. Protestni stroški se mu morajo povrniti tudi v slučaju, da stoji na menici opazka: brez stroškov.

Začetna inventura

javne trgovske družbe se mora napraviti z dnevom, s katerim se ustanovi družba, oziroma s katerim začne poslovati. Nikakor ne zadostuje inventura, ki se je napravila pol leta poprej ali pozneje. V neko trgovino je pristopil trgovec kot sodrug. Prejšnji lastnik pa ni hotel napraviti inventure, češ s koncem leta naredimo inventuro, ker sedaj je preveč dela itd. Nikakor ni bilo pravilno to in novi solastnik se je branil tudi vstopiti brez inventure. Inventuro z obračunom izgube in dobička ob vstopu novega solastnika ali družabnika zahteva zakon.

Voznina.

V nekem trgovskem podjetju sem videl, da so vknjiževali vse vozne na poseben pošt (konto), naj se je plačala vozna za stroje, ali sirovine ali za fabrikate. To postopanje pa nikakor ni pravilno in je lahko jako v kvar podjetju, kajti manjka pregled za pravilno razdelitev stroškov. Ako se plača vozna za oglje, se mora zapisati na pošt oglja, vozna za stroje pride na pošt strojev ali inventarja itd. Vozna je del vrednosti in se mora prišteti k vrednosti tistega blaga, za katero se je plačala. Vozna za stroje poveča lastno ceno strojev. Istotako se mora prišteti k tej vrednosti stroške za montažo strojev itd.

Poštev dnine in provizije

je le pomožni pošt in se ob zaključku prenese na blagovni pošt. Blagovni pošt nam v tem slučaju pokaže dobiček na blagu po odbitku dnine in provizije.

V dvostavnem knjigovodstvu za blagovne trgovine je sploh prenesti vse poštev, na katerih obračunavamo obratne troške, na blagovni pošt.

F. Z.

Raznoterosti.

Resna beseda bralcem Trgovskega Vestnika. Velikokrat imam priliko govoriti z raznimi bralci našega lista; marsikateri teh mi pravi, da naš list ni dovolj praktičen, da prinaša premalo za trgovca poučnih stvari, itd. Nikoli in nobeden teh grajalcev pa mi še ni rekel, kaj bi želel čitati v listu, kaj smatra on za trgovca poučno, kaj je po njegovem mnenju praktično itd. Govoriti in grajati je jako lahko, a delati pa jako težko, kar vam bo lahko javno povedal tudi naš gospod urednik. Uredništvo se gotovo prizadeva nuditi v listu le za trgovca in obrtnika praktične stvari. Ali urednik ne more stresati praktičnih stvari iz rokava, on ne voha vsega, kaj želijo bralci, kaj smatrajo oni za praktično, kaj bi radi brali ali o čem hočejo brati razprave. Da bo moglo uredništvo lista vstrezati željam naročnikov in bralcem lista, naj vsi zgoraj omenjeni kritiki namočijo svoja peresa v črnilo ali naj pišejo tudi s svinčnikom našem uredniku, kaj želijo, pa boste videli, da bo marsikaj drugače. Nihče ne zahteva od vas, da pišete razprave ali članke, ako nočete storiti tega prostovoljno. Marsikateremu tudi ne teče tako gladko pero, da bi lahko pisal članke. Dotičnik naj sporoči, kaj želi in urednik bo gotovo postregel, ako bo v interesu in zanimivo za vse ali večino bralcev. Sodelujte vsi pri listu, tedaj bo list postal res trgovski in praktičen. Dokler pa boste samo kritizirali ali ne tudi sodelovali, tačas ne predbacivajte nikomur in ničesar. Naš urednik ni Mojzes in nima take palice, da bi šel trkat na kako skalo (morda na Šmarno goro) in da bi potem pritekli rokopisi in prispevki za list. Lastništvo lista je radevolje pripravljeno honorirati vsaki prispevek, ki je pripraven za list. Pozivljamo vas še enkrat, ne grajajte samo, ampak tudi sodelujte. Sporočite uredništvu svoje želje, svoje izkušnje in svoje potrebe, in to se bo gotovo potrudilo vstreti po možnosti. Dokler pa uredništvo ne izve za želje in zahteve svojih bralcev, pa se tudi ne more ravnati po teh. Oklenite se z večjo verno svojega stanovskega glasila, da se bo to tudi lahko razširilo in bo v večji meri ustrezalo našim potrebam in zahtevam.

*

V Tripolitani in Cyrenaiki veljajo sledeče carine: Za vse vrste inportiranega blaga je plačati splošno carino 110/0 od vrednosti (ad valorem), le za ječmen, pšenico, riž, moko, testenine, sušene ribe, sladkor, kavo, čaj in potrolej je plačati samo 40/00 carino od vrednosti. Začasno je carine prost import novejih peres, ki se tam perejo, sortirajo in zopet eksportirajo. Import tobaka za navadno porabo importerja do teže 2 kg je dovoljen ter je podvržen carini 30 L od kg za havana-cigare ter 15 L od kg za vse druge vrste cigar. Nadalje ni plačati nobene carine od importa sledeče robe: neobdelano kamenje za stavbe, apno, surov grafit, premog, les za kurjavo in oglje, nadalje slama za krmo in hišne potrebe.

*

Skoplje in Solun. Solun, najvažnejše turško pristanišče ob Egejskem morju, je že padel in so ga Grki zasedli. Nekdanje stolno mesto srbskih kraljev je padlo brez odpora v srbske roke; staroslavno Skoplje ima zopet srbsko upravo — vsaj začasno. Skoplje je trgovsko središče macedonsko, ki preskrbuje daleč na široko vso pokrajino z importirani izdelki. Uvoz v Skoplje je znašal preteklo leto 41'8, njegov izvoz pa 14'4 milijonov kron. Od vsega uvoza, ki prihaja v Skoplje, odpade na Avstro-Ogrsko okoli 35 odstotkov, in sicer se uvaža iz naše države največ sladkor, stavbni les, stekleni, tekstilni in železnati izdelki. Za Avstrijo pride takoj Nemčija s kakimi 15 odstotki. V resnici je avstrijski uvoz veliko večji, ako vpoštevamo, da se velika množina avstrijskih izdelkov uvaža posredno, t. j. čez Solun v Skoplje, tako da smemo mirno reči, da vsaj polovica skopeljskega uvoza odpade na našo državo, kar pomenja v denarju 20 milijonov kron. V rednih razmerah bi se to število gotovo podvojilo

ali potrojilo, saj stoji Skoplje v sredi najrodovitnejše pokrajine. Toda vedni nemiri v teh krajih neugodno vplivajo na gospodarske razmere, tako da se že itak redko naseljeno prebivalstvo, zlasti srbskega in bolgarskega pokoljenja, vedno bolj izseljuje. Dovolj značilno za turško gospodarstvo je dejstvo, da je le 12 odstotkov vsega rodovitnega vilajeta Kosovskega obdelano. Skoplje je križišče trgovskih cest na vse strani, iz Skoplja pelje železnica v Solun, ki je za Carigradom največje trgovsko mesto na Turškem. Prebivalstvo je do polovice španjolskega židovskega pokoljenja. To pristanišče ima tako obsežno ozadje, da more pod ugodnimi razmerami postati večjega pomena nego Trst ali Genova, saj je tu edino iztočišče v Macedonijo in Staro Srbijo, zato ni čudo, da se za prosto pot do Soluna zlasti poteguje poleg Srbije tudi naša država. Solunski uvoz sam znaša do 120 milijonov frankov na leto, to je za kakih 5 milijonov več nego ves uvoz v Srbijo, in sicer se uvažajo v Solun skoro izključno industrijski izdelki. Turčija sama je udeležena na tem uvozu le s kakimi 14 milijoni frankov, tako da odpade okoli 106 milijonov frankov na druge države in sicer na Avstro-Ogrsko okoli 25 milijonov frankov; na Italijo 14½, Nemčijo 14·3 in Anglijo 16·3 milijona frankov. Za Srbijo je Solun še posebno velikega pomena za njeno tranzitno trgovino, ker tja drži edina pot na morje. V preteklem letu je znašala srbska tranzitna trgovina s Solunom, uvoz in izvoz, okroglo 8000 vagonov, čeprav je radi turško-italijanske vojne njen glavni promet, to je izvoz živine nazadoval za kakih 1400 vagonov. Naj bi srečni izid sedanje vojne zadovoljil v trgovskem oziru obe posebej prizadeti državi, Avstro-Ogrsko in Srbijo, in prinesel obema poleg proste poti do morja še vse druge pogoje za povzdigo trgovskih odnošajev med sosedoma in — novimi pokrajinami. — u —

Vojna in turške srečke. Vsled tolikih porazov Turčije na bojnem polju je postalo vprašanje aktualno, kako je z varnostjo turških srečk, ki so razširjene po celem svetu. Res je sicer, da jamči za te srečke edinole turška vlada, nasprotno ima pa pod evropsko kontrolo stoječa dette publique dovolj varnosti, da lahko nakaže izplačila za dobitke in amortizacije. Tudi ako bodo Turki docela pregnani iz Evrope, ni za lastnike turških srečk še nikake nevarnosti, ker prevzame zmagovalac državne dolgove premaganca, čigar dežele se je polastil ali da vsaj odkupi te dolgove. To je tudi tukaj pričakovati, ker so vse štiri zmagojoče balkanske države kolikortoliko odvisne od denarja veseli. Mogoče je le, da se izplačevanje dobitkov za nekaj časa ustavi, dokler se ne izvrši porazdelitev kvot turškega državnega dolga na zmagojoče države. Pričakovati pa je, da dette publique ne bo nazaj kupovala srečke kakor dozdej, če so bile pod kurzom 240 frankov. To se bo skoro gotovo zgodilo in bodo kurzi zato še bolj padli. Zdaj je v prometu še 1·8 milijonov turških srečk.

Razredna loterija. Znano je, da se namerava pri nas odpraviti mala loterija in nadomestiti z razredno loterijo. Že v prihodnjih dneh se bo poslanska zbornica bavila s tozadevno vladno predlogo. Po tej predlogi se bosta vsako leto vršili dve loteriji po pet razredov s po 80000 srečkami, torej skupaj 800000 srečk. V vsaki loteriji se bo 40000 srečk vleklo, dočim na ostanek 360000 srečk ne bo prišel dobiček. Kosmati dohodek ene loterije bo znašal 4·6 milijonov kron, čisti dohodek okrog 3 milijone kron, torej letno 6 milijonov kron, kar odgovarja četrtini dosedanje male loterije. Vsled tega pa ni misliti na tako hitro odpravo male loterije, ker bi izpadlo kakih 18 milijonov državnih dohodkov. Imeli bomo zdaj mesto ene dve loteriji, od katerih bo prejšnja „osrečavala“ revnejše sloje, razredna pa bogatejše. Srečka enega razreda bo stala 40 K, cele loterije (5 razredov) 200 K ali obeh loterij 400 K. Torej se bo mogoče le imovitejšim slojem vdeleževati te loterije, če bo nudila res ugodne šance. Ako pogledamo ta načrt, pa ta

šanca ni kaj ugodna, ampak v razmerju 1:10, to je izmed 10 srečk dobi ena. Je pa že boljša dosedanja državna loterija s srečkami po 4 K, ker nudi na 1000 srečk 42 dobitkov.

Trgovina s starimi časopisi na Kitajskem. Kitajci so najbolj vneti odjemalci starega čapisnega papirja, ki ga za najrazličnejše stvari porabljajo. Po statistiki carinskih uradov v Niučvangu se je v to pristanišče samo v letu 1911 uvozilo 1918 ton starih evropskih časopisov, ki so reprezentirali vrednost 292.360 mark. Zdi se, da dajo Kitajci srednjih slojev tem starim časopisom prednost pred v Kini izgotovljenim papirjem, da z njimi tapcirajo stene svojih stanovanj. Naš evropski papir je posebno uporen in more najbolj zabraniti prodiranje mrčesa. Poleg tega si dajo prebivci v notranjih kitajskih provincah narejati spodnje jopiče, ki jih zelo cenijo kot dobro obrambo proti mrazu. Vvoz starih časopisov je v letu 1911 proti prejšnjim letom glede množine teh narasel toda za papir plačani znesek se je pa zmanjšal. Cene za star evropski časopisni papir so na Kitajskem zato tako padle, ker se je domače časopisje v zadnjih letih zelo razvilo. Papir, ki ga rabijo kitajski časopisi, je največkrat veliko slabši nego tuj, zlasti kakor časopisni papir Združenih držav, ki imajo znaten delež na tem čudnem trgu, toda kitajsko časopisje je tudi izpoznalo vrednost makulature in je neprodane izvode vrglo na trg, zlasti v notranji Kitajski, kjer jih kmetje porabljajo za tapete in spodnjo obleko.

Pritožbe na upravno sodišče v penzijskozavarovalnih zadevah so koleka proste. Večkrat se je že primerilo, da je pisarna upravnega sodišča nociónirala pritožbe na upravno sodišče v penzijskozavarovalnih zadevah in so uradi za odmero pristojbin tudi predpisali zvišano kolkovino. Finančno ministrstvo je pa na pritožbo centralne zveze avstrijskih trgovcev priznalo, da omenjene pritožbe niso podvržene kolku in je odredilo, da se v prihodnje ne sme nociónirati teh pritožb, ker § 87 penzijskozavarovalnega zakona določuje, da so vse razprave in listine, ki uravnavajo pravno razmerje penzijskega zavoda in njegovih članov, koleka proste.

Važna rzsodba za trgovstvo. Najvišji sodni dvor je pred kratkim izdal za vsakega trgovca in obrtnika zelo važno rzsodbo. Najvišje sodišče je namreč izreklo, da je odklonitev klavzule o tožljivosti — „toži se v . . .“ — neveljavna, če se to klavzulo odkloni ne takoj po prejemu fakture, ampak šele po prejemu blaga. V predležčem slučaju je prva instanca ugodila ugovoru glede krajevne nepristojnosti ter to sledeče utemeljila: Sporno je, če je toženec pravočasno ugovarjal klavzuli o tožljivosti v poslani mu fakturi. Zakon nima o tem nikakega določila, kedaj se mora fakturo grajati, da je ta graja ali ugovor pravočasen in da zabrani utemeljitev sodne pristojnosti, navedene v fakturi. Iz tega se gotovo ne more sklepati, da kupovalec lahko vsak čas fakturo graja, ker bi to nasprotovalo namenu § 88 jurisdikcijske norme in povzročilo znatno pravno negotovost. Nasprotno se pa tudi ne more trditi, da se mora faktura takoj po sprejemu grajati, ker bi sicer zakon strogo držanje roka izrecno določil. Kupec, ki se mu vroči faktura, blago pa še ne, vendar nima povoda, pregledati vsebino fakture, ker še sploh ne ve, če in kakšno blago se mu bo dobavilo in če se mu bo sploh treba pravdati. Zato pa pred prejemanjem blaga ni obvezan, grajati klavzulo o tožljivosti in zaradi tega tudi ni sklepati, če opusti takojšnjo grajo, na posledice § 88 jurisdik. norme, „ako niso v konkretnem slučaju dana dejanja toženca, iz katerih se da po pravici sklepati na molčeče odobranje fakture“. V predležčem slučaju ni mogel toženec pred 26. septembrom 1911 po trditvi tožiteljice prejeti fakture in je 5. oktobra (torej po 9 dneh) grajal klavzulo o tožljivosti, obenem tudi dne 4. oktobra 1911 prejeto blago: ta graja se pod temi okolnostimi ne more kot pre-

pozna smatrati, če se zlasti pomisli, da se je izrekla deveti dan po prejemu fakture in prvi dan po prejemu blaga, in da je imel toženec po prejemu fakture v najbližjem času pričakovati dospelje blaga in je torej po pravici hotel grajo klavzule zvezati z eventualno grajo blaga. Prizivno sodišče je razveljavilo razsodbo in naročilo sodišču prve inštanice, naj razpravlja o tožbi brez točke glede krajevne nepristojnosti sodišča.

Revizijskemu prizivu najvišji sodni dvor ni ugodil. Zavrnitev utemeljuje: „Pritožba toženca ni opravičena. Pri naroku dne 1. aprila 1912 je tožitelj zastopnik izvajal, da je faktura dospelja 26. septembra 1911 v toženčeve roke. Zakon (§ 88) ne določuje, kedaj nastopi oni čas, v katerem je negrajanje klavzule o tožljivosti na fakturi, ki se je obenem z blagom ali že poprej poslala, razlagati kot molčečo podvržnost toženca pod fakturno sodno pristojnost. Ker varnost trgovskega prometa tozadevno ukazujoče zahteva časovno mejo, se mora po splošnih pravnih načelih držati analogije in ta je v določilu člena 319 trg. zakonika brezdvomno dana. Tu kakor tam obstoji potreba, da en trgovec ve, kako se misli drugi k stavljenemu predlogu zadržati. Le glede nujnosti odgovora na predlog more analogija omenjenega člena 319 trg. zak. priti v postev in je v danem slučaju tudi prišla v poštev. Sklepanje pa, kakor rekurent misli, da je neodgovor na predlog, torej negrajanje fakture tako razlagati, da se toženec ne strinja s fakturno sodno pristojnostjo, je napačno, ker je negrajanje fakture s klavzulo o tožljivosti nasprotno smatrati kot privoljenje protipogodnika. Kot redna in pravočasna graja fakture se pa pisno toženca ne more smatrati, ker je je šele 5. okt. 1911, torej devet dni po prejemu fakture tožitelju poslal. Občevanje med trgovci — in obe stranki sta trgovca — zahteva, da bi toženec moral takoj grajati fakturo glede klavzule o tožljivosti in to ne glede na to, kedaj dospe blago.

Slovensko trgovsko in obrtno društvo v Mariboru.

Elitni ples trg. društva se vrši dne 1. svečana 1913, ne pa, kakor je bilo naznanjeno 1. prosinca.

*

Ustanova. Trgovsko društvo je podelilo razpisano štipendijo K 80 g. Viktorju Skofleku na c. kr. obrtni drž. šoli v Ljubljani, rojenemu pri Veliki Nedelji na Štajerskem.

*

Trg. društvo je ustanovilo nov „Klub obrtnih pomočnikov“, ki se zelo dobro razvija, posebno tamburaši zelo napredujejo. Najelo se je tudi čitalnico v prid klubu, kar bode gotovo velikega pomena za našo mladino.

*

Prostori za trgovino v poslopju družbe sv. Cirila in Metoda na Muti (Štajersko) se oddajo z novim letom v najem. Vešč in priden trgovec z nekaj kapitalom si lahko ustvari lepo bodočnost ter koristi sebi in Slovencem na jezikovni meji. Za eventualna pojasnila se je obrniti na nadučitelja g. Hrena na Muti.

Društvene vesti.

Trgovski koledar za 1. 1913. Kakor smo že v zadnji številki poročali, je ta že izšel. Vsak slovenski trgovec mora imeti ta koledar, kajti zaradi svoje praktične in poučne vsebine je vsa-

kemu trgovcu in trgovskemu nastavljenju neobhodno potreben. Cena koledarju je 1 K, po pošti 20 v več.

*

Pouk v laščini. Naše društvo je otvorilo letos italijanski tečaj, ki je zelo dobro obiskan. Učne ure so dvakrat na teden.

*

Pouk v strojepisu se vrši vsako nedeljo od 10. do 12. ure dopoldne. Rabi se stroj sistema „Oliver“. Tri stroje tega sistema je dal društvu na razpolago tukajšnji reprezentant g. Bamberg ml.

*

Čeke so poslali gg.: Fran Crobath, Kranj; C. C. Holzer, Ljubljana; R. Kokalj, Kranj; Fran Sajovic, Kranj; Fran Tavčar, Selca. Hvala!

*

Izkaz društvene posredovalnice. Sprejme se: 1 knjigovodja, 1 kontorist, 2 potnika, 1 skladiščnik, 10 pomočnikov mešane stroke, 4 pomočniki manufakturne stroke, 4 pomočniki špecerijske stroke, 2 pomočnika modne in galanterijske stroke, 2 kontoristinj, 8 prodajalk in 8 učencev. Službe išče: 2 knjigovodja, 2 korespondenta, 3 kontoristi, 5 poslovodij, 4 potniki, 12 skladiščnikov, 27 pomočnikov mešane stroke, 4 pomočniki železniške stroke, 6 pomočnikov manufakturne stroke, 16 pomočnikov špecerijske stroke, 21 kontoristinj, 15 blagajničark, 16 prodajalk, 8 učencev in 3 učenke. Posredovalnica posluje za delodajalce, člane društva, učence in učenke brezplačno, za druge pa proti mali odškodnini,

*

Ugodna prilika za etabliranje. V zelo prometnem kraju na Koroškem je prevzeti s 1. januarjem 1913 staro, dobro vpejlano trgovino z mešanim blagom. Dosedanji imetnik opusti trgovino vsled starosti. Za naslov se zve pri Slovenskem trgovskem društvu „Merkur“ v Ljubljani.

Trgovsko bolniško in podporno društvo v Ljubljani.

Seja 7. novembra 1912.

Obolenje je naznanilo 9 članov, izmed katerih je bil sprejet 1 član v Leonišče.

Bolniških stroškov se je izplačalo 12 članom v znesku 1398 K 25 vin.

Fakultativna podpora se je dovolila 2 članoma v znesku 75 kron.

Dopisov se je rešilo 26.

Književnost.

F. S. Finžgar: Pod svobodnim solncem. Založila Katoliška tiskarna v Ljubljani. Cena broširane knjige 3 K, vezane 4 K. Pod tem naslovom je izšel velik zgodovinski roman odličnega pisatelja Finžgarja, ki je prav sedaj ob balkanski vojski žive aktualnosti. Obsežno delo je izšlo kot prvi zvezek Finžgarjevih zbranih spisov in je krasno opremljeno. Na zgodovinski roman „Pod svobodnim solncem“ slika v mojstrskih barvah vzhajajočo moč slovenskega rodu ob prehodu starega veka v srednji, torej ob času, ko so Sloveni pravkar prišli v Evropo in začeli zasedati balkanski polotok. Lepo knjigo priporočamo.

Spominjajte se zaklada za „Trgovski dom“!

Tvornica za stole

Fran Švigelj na Bregu, pošta Borovnica
izdeluje lepe in trpežne stole iz vpognjenega lesa
po najnižjih cenah.

Za obilna naročila se priporoča
Fran Švigelj.

100%

čistega dobička

zaslužite z **Mastinom**,
to je redilni in varstveni prašek za
vsako živino.

Podobna zahvalna pisma dobim vsak dan!

Gospod lekarnar Trnkóczy, Ljubljana.

Ker sem razprodal, prosim zopet 250 za-
vojčkov Mastina.

Sem že večkrat naročal in Vam naznanjam,
da kmetovalci hvalijo Mastin.

Josip Schmidl, trgovec
Thalern, pošta Hollenburg (Nižja Avstrija).

Vinko Majdič

lastnik valjčnega mlina v Kranju.

Priznано najboljši
mlinski izdelki in zlasti
izborna pšenična moka.

Domoljubne slovenske trgovce opozarjamo na

toaletno milo, stearinove

:: in parafinove sveče ::

v korist družbi sv. Cirila in Metoda v Ljubljani

katere izdeluje in razpečava

== **J. Pilnáček** ==

tovarnar

Kralj. Gradec (Hradec Králové) Češko.

Podpirajte Družbo sv. Cirila in Metoda in vpeljite
te izdelke v svojih trgovinah.

Saldokontist

vešč srbo-hrvatskega in nemškega jezika **se išče za**
veletrgovino z železnino. Ponudbe naj se pošiljajo
na upravo lista pod šifro „Saldokontist“.

Priporočamo našim gospodinjam **pravi : FRANCKOV :**

kavni pridelek s tovarniško znamko : kavni mlinček :

iz **zagrebške tovarne.**

Varstvena znamka.

Delniška družba združenih pivovaren **Žalec in Laški trg**

== v Ljubljani ==

➡ priporoča svoja svetla in črna piva. ➡

ZVEZDNE TKANINE & „HERMES“

s postavno zavarovano znamko **zlate repate zvezde**, priporočamo gospodom trgovcem v nakup.

ZVEZDNO TKANINO je dobiti le v najboljši kvaliteti raznega manufakturnega blaga. — Oddaja se samo na debelo.

Podjetje ZVEZDNIH TKANIN in zaloga tovarne Liesing.

Imetelja:

Brata Vokač v Ljubljani

Šelenburgova ulica šte. 5.

Ljubljanska kreditna banka v Ljubljani

Podružnice v CELOVCU, TRSTU, SPLJETU, SARAJEVU, GORICI in CELJU.

Kupuje in prodaja

vse vrste rent, zastavnih pisem, prioritet, komunalnih obligacij, srečk, delnic, valut, novcev in deviz.

Promese izdaja k vsakemu žrebanju.

Delniška glavica K 8.000.000.—. Rezevni zaklad K 800.000.—

Zamenjava in eskomptuje

izžrebane vrednostne papirje in vnovčuje zapale kupone.

Daje predujme na vrednostne papirje.

Zavaruje srečke proti kurzni izgubi.

Vinkuluje in devinkuluje vojaške ženitninske kavcije.

Eskompt in inkasso menic. — Borzna naročila.

Denarne vloge sprejema

v tekočem računu ali na vložne knjižice proti ugodnim obrestim. Vloženi denar obrestuje od dne vloge do dne vzdiga s

4 1/2 % čistih.

Promet s čeki in nakaznicami.

Marija Budkovič, trgovčeva vdova v Semiču št. 7

prodaja svojo bogato založeno

trgovino z mešanim blagom.

Trgovina se sedaj, ko se gradi Belokranjska železnica, zelo lepo razvija in ima mnogo prometa; ker pa zgoraj imenovana ne more radi družinskih razmer voditi trgovine, oddaja svojo veliko zalogo pod najugodnejšimi pogoji.

Umetni zobje.

Brez ruvanja zobnih korenin se ustavljajo ameriški umetni zobje, posamezno ali cela zobovja, izvzemši nedelje in praznike vsak dan od 8. ure zjutraj do 6. ure zvečer v konc. zobarskem ateljeju

O. Seydl, Ljubljana, Stritarjeva ulica 7.

Mestni trg 15.

Mestni trg 15.

priporoča
svojo bogato zalogo
vsakovrstnih
dežnikov
po najnižjih cenah.

priporoča
svojo bogato zalogo
vsakovrstnih
solnčnikov
po najnižjih cenah.

J. Kopač, svečar v Gorici.

Med **jako dober za pecivo ali zdravilo,**
izpitani pomladanski :: :: ::
čebelni pitanec :: :: ::

Cene so jako zmerne, na kar posebno opozarjamo g. trgovce.

Reklamni koledarji

se nabavljajo najceneje pri

„Prvi češki specialni založbi
reklamnih koledarjev“

Moravia - Brno-Řečkovice - Moravia

Zahtevajte ilustrirani cenik zastoj.

Delniška glavnica K 6.000.000.

Rezervni fond okoli K 300.000.

JADRANSKA BANKA, FILIJALKA V LJUBLJANI

Šelenburgova ulica šte. 7 (nasproti glavne pošte).

Kupuje in prodaja: vrednostne papirje, rente, obligacije, zastavna pisma, prioritet, delnice, srečke itd. — Valute in devize. — Predujmi na vrednostne papirje in blago ležeče v javnih skladiščih. Promese k vsem žrebanjem.

Menjalnica.

:: Vloge na knjižice od dneva vložitve ::

 4 1/2 %

do dneva dviga, rentni davek plačuje banka iz svojega. — Na tekoči in žiro-račun po dogovoru. — Živahna zveza z Ameriko. — Akreditivi.

Centrala v Trstu.

Eskomptuje: menice, devize in fakture. Zavarovanje vrednostnih papirjev proti kurzni izgubi. — Revizija žrebanja srečk itd. brezplačno. — Stavbni krediti. — Rembours-krediti. — Borzna naročila. Inkaso.

Filialka v Opatiji.

Ne bodete obžalovali, ako zahtevate vzorce in cenik

jajčnih rezancev in makaron

od tvrdke Brata Zatka. To so specialitete prve vrste.

Češ. Budejovice **BRATA ZATKA** Češ. Budejovice.

c. in kr. dvorna zalagateljja.

Smrt konkurenci

jaz ne želim, temveč vsakemu trgovcu velik dobiček, kar je pa le mogoče, ako dobavlja storjeno blago iz

Jugoslovanske izdelovalnice perila

R. Stermecki, Celje.

Poskusite! Nikakšen riziko! Poskusite!

Vzorčne pošiljatve franko. Neugajajoče se vzame nazaj.

„Zvezdna“ cikorija iz „Prve jugoslovanske tvornice za kavne surogate v Ljubljani“

se prodaja v korist „Trgovskemu domu“ in „Podpornemu skladu“ društva „Merkur“.

Slovenski trgovci in trgovski sodelavci, priporočajte ta izvrstni slovenski izdelek!

J. KOSTEVC

trgovina z manufakturnim blagom in krojaškimi dodatki na drobno in debelo.

Ljubljana, Sv. Petra cesta št. 4 in 5.

Cene strogo solidne, postrežba točna.

Vzorci na zahtevo poštne prosto.

J. Knez, Ljubljana

trgovina z žitom in dež. pridelki.

Valjni mlin na Beričevem.

Priporoča svoje najboljše mlevske izdelke.

Češkoslovanska tovarna voščenega blaga in sveč

Maryško & drug

Brodec - Železni Brod (Češko)

ponuja po najnižjih cenah:

Cerkvene sveče vseh vrst, svetlo in mirno gorljive, kar je edino naša specijalitet; zvite sveče v najrazličnejših oblikah.

Priporoča nadalje stearinove namizne sveče izborne kakovosti, sveče iz parafina, božične svečke in sveče za lestence.

Cene najnižje; gg. trgovci dobe za prodajo zelo ugodne pogoje. Blago pošiljamo franko do vsake postaje.

Od čistega dobička odpade 2% v slovenske narodne namene.

Vzorci na zahtevanje zastoj in franko.

Najbolj varno naložen denar!

Denarnega prometa do 31. decembra 1911 nad 614.5 milijonov kron.

Stanje hranilnih vlog nad **42 milijonov** kron.

Rezervni zaklad nad 1,300.000 kron.

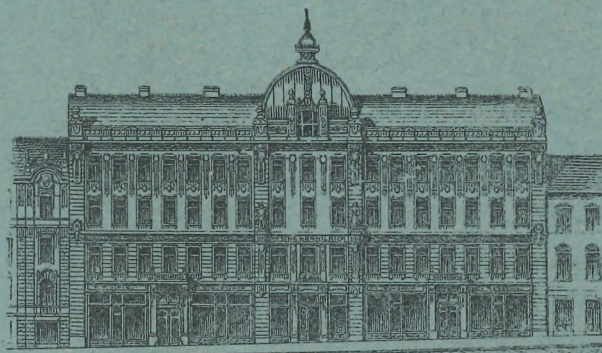
MESTNA HRANILNICA LJUBLJANSKA

V LJUBLJANI, v lastni hiši, v Prešernovi ul. št. 3

sprejema vloge vsak dan in jih obrestuje po $4\frac{1}{4}\%$ brez odbitka. Nevzdignjene obresti pripisuje vsakega pol leta h kapitalu. Sprejema vložitve knjižice drugih denarnih zavodov kot gotov denar.

Denar in knjižice se lahko pošiljajo po pošti.

Za varnost vloženega denarja jamči zraven rezervnega zaklada še mestna občina ljubljanska z

asem premoženjem in z vso davčno močjo. Izguba vloženega denarja je nemogoča, ker je po pravnih te hranilnice, potrjenih po c. kr. deželni vladi, izključena vsaka špekulacija in izguba vloženega denarja.

Za varčevanje ima vpeljana lične **domačo hranilnike**, v podpiranje slovenskih trgovcev in obrtnikov pa **kreditno društvo**.

Posoja na zemljišča po 5% in proti poplačevanju dolga po najmanj $\frac{1}{2}\%$. — Dolжник pa more svoj dolg poplačati tudi poprej, ako hoče. — Posoja se tudi na menice in vrednostne papirje.

Slovenski Trgovski Vestnik.

Glasilo slov. trgovskega društva „Merkur“, „Slov. trgovskega društva v Celju“ in „Slov. trgovskega in obrtnega društva v Mariboru“.

Vsebina:

- 1.) *Dr. R. Marn*: Novela k meničnemu redu.
- 2.) *Val. Žun*: Varnost v hranilnicah naloženega denarja.
- 3.) *Fran Zelenik*: Inventura.
- 4.) *J. Š.*: Dejansko obžalovanje v davčnokazenskem postopanju.
- 5.) *Just Piščanec*: Uvod v carinstvo.
- 6.) Iz trgovske prakse.
Kateri trgovec mora voditi knjige? — Prodajalec ne pošlje pravočasno blaga. — Kraj izpolnitve. — Kvalitetna teža. — Času primerno suha koruza. — Trgovčeva žena kot naročnica. — Tucati in gros. — Brez stroškov (ohne Kosten). — Havarija.
- 7.) Raznoterosti:
Nova predloga krošnjarskega zakona. — Ljubavne ponudbe šefa. — Nesimpatična prodajalka. — Trgovci-

- potniki za mir. — Naročitev blaga po pogojih, ki se razlikujejo od predloženega prospekta. — Oddelek za molčeče. — Izvoz žab na Ruskem. — Našim trgovcem.
- 8.) Statistika:
Statistika železnic na zemlji. — Statistika šampanjca. Statistika telefona.
 - 9.) Slovensko trgovsko in obrtno društvo v Mariboru.
 - 10.) Društvo slov. trgovskih potnikov.
 - 11.) Društvene vesti.
 - 12.) Trgovsko bolniško in podporno društvo v Ljubljani.
 - 13.) Občni zbor Trgovsko-obrtne banke.

Izhaja petnajstega dne vsakega meseca.

Cena za celo leto pet kron. Posamezna številka 50 vinarjev.

Člani slovenskega trgovskega društva „Merkur“ in slovenskih trgovskih društev v Celju in Mariboru dobivajo list brezplačno.

Cena oglasom: Petit vrsta enega razpredelka stane pri enkratni objavi 25 h, pri dvakratni objavi 20 h, pri trikratni objavi 15 h, pri šestkratni objavi 12 h in za celoletno objavo 10 h. Za oba razpredelka velja dvojna cena.

Uredništvo in upravništvo: Ljubljana, „Narodni dom“.

Izdaja in zalaga slovensko trgovsko društvo „Merkur“.

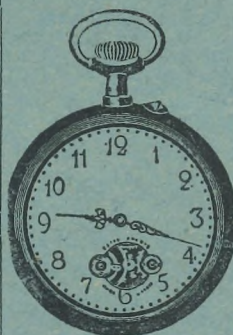
Odgovorni urednik: **Ivan Volk**.

Tisk „Narodne tiskarne“ v Ljubljani.

Razpošiljanje
blaga na vse
kraje sveta!
večja eksport.
tvrdba!

Prosim, zahte-
vajte veliki
cenik, ki se
pošlje zastoj
in poštnine
prosto!

Najboljše ure sedanjosti so z znanjko

„IKO“.

— Dobi se samo pri tvrdki —

H. Suttner

Mestni trg (nasproti rotovža) Sv. Petra cesta 8.

**Velika izbira zlatnine,
srebrnine, kinasrebra**

— po najnižjih cenah. —

Cenik zastoj in poštnine prosto.

Lasna tovarna ur v Švici.

Tovarniška znamka „IKO“.

Avgust Agnola

v Ljubljani, na Dunajski cesti šte. 13
priporoča svojo izborno zalogo

steklenega blaga za namizje gostiln, kavarn,
zasebnikov itd., kakor tudi porcelan, svetilke,
okvire, ogledala in vse v to stroko spadajoče predmete.
Izdelovatelj cerkvenih oken po nizkih cenah.

Zapomni, ne zabi:

Bolan ali zdrav,
Le „FLORIAN“ rabi
Želodcu bo prav!

Želodčni likér

je pripravil tek in prebavo marsikomu, ki je
zaman kupoval draga in neprijetna zdravila!

Pristni „FLORIAN“ se dobi edino od
Rastlinske destilacije „FLORIAN“ v Ljubljani.

Postavno varovano.

Slovenci!

zahtevajte povsod

vžigalice

družbe

sv. Cirila in Metoda.

Zaloga pri tvrdki

Ivan Perdan

v Ljubljani.

**Riunione Adriatica
di Sicurta.**

Zastopstvo za Kranjsko:

tvrdba

Ivan Perdan

v Ljubljani.

Ugodna prilika!

Trgovci pozor!

Veliko gospodarsko poslopje

z raznimi prostori na prijaznem solnčnem kraju tik glavne deželne ceste v trgu na Gorenjskem se **prostovoljno proda** pod ugodnimi pogoji. Za vsakega trgovca pripravno in večje podjetje. — Zraven nahajajoča se **hiša** s staro, obče znano, dobro gostilno se **odda v najem** eventuelno **proda** zaradi rodbinskih razmer. — Vpraša se v upravnistvu „Slovenskega trgovskega vestnika“.

Slovenski trgovci!
Prispevajte za
Trgovski dom!

Jernej Bahovec
Ljubljana

Sv. Petra cesta št. 2. ☼ Filijalka: Resljeva cesta št. 7.

Trgovina papirja, papirnatih vreč, pisalnega in risalnega orodja, šolskih knjig in zvezkov, kipov slovenskih pisateljev itd. itd.

Največja zaloga

domačega in inozemskega izdelka na drobno
in na debelo kakor tudi

vseh čevljarskih potrebščin
po najnižjih cenah.

J. MARCHIOTTI

Ljubljana, Sv. Petra cesta.

Trgovina

s špecerijskim blagom.

Točna in solidna postrežba!

Trgovina z moko in

deželnimi pridelki.

Ljubljana

A. ŠARABON

Ljubljana

priporoča svojo novourejeno glavno

zalogo rudninske vode.

Velika pražarna za kavo
in mlin za dišave
z električnim obratom.

Na drobno in na debelo!

Zaloga brinja in sliv
za žganjekuho.

 Največja zaloga železnine v Ljubljani

je pri

Franc Stupica

na Marije Terezije cesti

zraven Figabirta.

Tu se dobe vedno najnovejše slamo-reznice, mlatilnice, gepelni, čistilnice in vsi drugi poljedelski stroji, traverze, železniške šine, najboljši cement, lepenka in pločevina za strehe, štorja za strope, okovi za okna in vrata, štedilniki, peči, nagrobni križi, pumpe za vodo, vino in gnoj-nico, najlepša kuhinjska oprava, razni plugi, železne brane, vsako-vrstno orodje za kovače, ključavni-čarje, kleparje, mizarje, zidarje in tesarje, sploh vse v železninsko trgo-vino spadajoče.

Postrežba točna in poštena. Cene zmerne.

Ustanovljena 1882. Pošt. hraniln. rač. št. 828.406. Telefon št. 185.

Kmetska posojilnica - ljubljanske okolice -

registrovana zadruga z neomejeno zavezo

v Ljubljani, na Dunajski cesti 18, v Ljubljani
v lastnem združnem domu

je imela koncem leta 1909 denarnega prometa

K 81,116.121-11

upravnega premoženja

K 20,775.510-59

Obrestuje hranilne vloge po
 $4\frac{1}{2}\%$

brez vsakega odbitka rentnega davka, katerega
plačuje posojilnica sama za vložnike.

Sprejema tudi vloge v tekočem računu v zvezi
s čekovnim prometom ter jih obrestuje od dne
vloge do dne dviga.

Stanje hranilnih vlog nad **K 20,000.000.**

Posojuje na zemljišča po $5\frac{1}{4}\%$ z $\frac{1}{2}\%$ na amortizacijo
ali pa po $5\frac{1}{4}\%$ brez amortizacije. Na menice pa po
 6% . Posojilnica sprejema tudi vsak drug načrt glede
amortizacije dolga.

Uradne ure vsak dan od 8.—12. in od 3.—4.

Zahtevajte
povsod

Ilirija kremo za čevlje

Zahtevajte
povsod

dalje Ilirija čistilo in čistilni prašek za kovine, parketno voščilo,
lak za usnje, vaselino in kolomaz

iz domače tovarne kemičnih izdelkov

GOLOB & K^o.

Ljubljana — Vič.

Cena in kvaliteta povse konkurenčna.

Škatlje

za shranjevanje blaga
v trpežni obliki.

Kartoni

za razpošiljanje
klobas, masla,
oblek, perila in
drugega blaga

Škatljice za čaj

nadalje

Trgovske knjižice za odje-
malce v platno vezane

se dobe najceneje pri

Ljubljanski kartonažni tvornici
I. Bonač v Ljubljani.

Blagovoli se naj povprašati.

FRAN SAX

elektrotehnik

Ljubljana, Gradišče št. 7.

oblastveno konc. inštalater za električne naprave, luči,
prenos sile; dalje hišnih zvonil, telefonov itd. Strelo-
vodne naprave. Poprava v stroko spadajočih del. V
zalogi blago prve vrste, proračuni na razpolago.

Opremljem sem z najboljšimi in najnovejšimi preskuš-
evalnimi aparati. — Cene in delo solidno!

SLOVENSKI **TRGOVSKI** **VESTNIK.**

Glasilo slov. trgovskega društva „Merkur“, „Slov. trgovskega društva v Celju“ in „Slov. trgovskega in obrtnega društva v Mariboru“.

Letnik IX.

V Ljubljani, dne 15. decembra 1912.

Štev. 12.

Novela k meničnemu redu.

Priobčil *dr. R. Marn.*

Avstrijski trgovski in industrijski krogi so vsled pravne negotovosti, ki je nastopila po moratorijih v Srbiji, Bolgariji in Grški ter vsled vojnih dogodkov na Balkanu sploh v meničnem prometu, povzročili, da je naša vlada izdala zakon o vplivu višje sile na vršitev meničnopравnih dejanj. Vsebinska zakona je:

»§ 1. Ako nasprotuje prezentaciji menice ali dvig-nenju protesta med predpisanimi roki nepremagljiva ovira (višja sila), se ti roki podaljšajo.

Imetnik mora brez odloga obvestiti svojega indosanta o nastopu višje sile in to s pristavkom dneva in svojega podpisa zabeležiti na menici ali alonžu; poleg tega pridejo v porabo določila člena 45. meničnega reda.

Ako višja sila odpade, mora imetnik brez odloga prezentirati menico v akcept ali v plačilo in ako treba tudi dvigniti protest.

Ako traja višja sila dlje nego 30 dni po dospelosti, se lahko vzame regres, ne da bi bila prezentacija ali dvignjenje protesta potrebno.

Za menice na pogled ali za menice, ki se glase na gotov čas po pogledu, teče tridesetdnevni rok od dneva, katerega je imetnik celo pred potekom prezentacijskega roka obvestil svojega indosanta o nastopu višje sile.

Dejstva, ki se tičejo le osebe imetnika ali onega, ki ga je pooblastil s prezentacijo menice ali z dvignjenjem protesta, se ne smejo smatrati kot slučajni višje sile.

§ 2. Ta zakon stopi z dnevom razglasitve v veljavo.

Določila odstavkov 1., 3., 4. in 6. § 1. se porabljajo tudi na menice, ki so po 11. novembru 1912 zapadle.«

Kakor so naši zakoni za nejurista več ali manj nejasni, tako je tudi predležeci zakon za vsakega, ki mu menično pravo ni dobro znano, nerazumljiv. Zato naj najprej razložim pomen izrazov in dejanj, na katere se novela ozira.

Trgovske menice gredo v prometu iz rok v roke potom indosamenta. Indosament je prenos meničnih pravic na kako drugo osebo. Pravice prenesti ali menico indosirati sme kot prvi le menični upnik ali remitent. V prvem indosamentu postane remitent indosant in oseba, na katero prenese pravice, je indosatar. Poslednji postane vsled indosamenta pravomočni imetnik menice, ki to zopet lahko naprej indosira. Tako preide menica lahko v last nebroj oseb potom indosamenta. V trgovskem poslovanju pravimo indosiranjju tudi eskontiranje ali prodaja menice, ker se menica (za imetnika rimesa) navadno proda kaki banki v eskont. Vsi indosamenti ali prenosi morajo biti na menici zabeleženi, in sicer se to zgodi na hrbtu menice z običajnimi besedami: »Zame g.« in se indosant podpiše.

Zadnji indosatar ali imetnik menice bo to menico ob dospelku prezentiral akceptantu ali glavnemu meničnemu dolžniku v plačilo, in sicer takoj ob dospelosti. Ako mu akceptant noče ali ne more plačati menične vsote, mora imetnik tekom dveh dni po dospelosti dvigniti ali levirati protest s tem, da mu notar ali sodišče v posebnem zapisniku potrdi, da akceptant ni hotel ali ni mogel plačati. Ta protest je zelo velike važnosti, kajti če imetnik tekom predpisanega roka ne dvigne protesta, izgubi regresne pravice do svojih prednikov t. j. najprej do svojega indosanta in potem do vseh drugih indosantov tja do prvega, t. j. remitenta. Regres obstoji v tem, da imetnik kakor od akceptanta lahko od vseh prednikov zahteva plačilo menične vsote.

V našem meničnem redu doslej ni bilo nobenih določil, kakšne so posledice, če se protesta ne more dvigniti, n. pr. v slučaju vojne. To vrzel v menični zakonodaji je novi zakon zamašil, ko je določil, da se v slučaju, da se vsled nepremagljive ovire (vojna — višja sila) ne more pravočasno ali sploh ne dvigniti protesta, predpisani rok podaljša na trideset dni, ali če ta ovira čez trideset dni traja, sploh ni treba protestirati, a se regresne pravice kljub temu obdrže.

Zakonita uvedba moratorijev ali vojni dogodki sploh se morajo smatrati kot višja sila, ki povzroči, da imetnik

menice nikakor ne more prezentirati menice akceptantu v plačilo ali dvigniti plačilni protest. Doslej veljavni menični red se ni prav nič oziral na slučaje višje sile, zato je bil imetnik v nevarnosti, da izgubi regres do prednikov. Ta negotovost je jako škodljivo vplivala na trgovski promet in je bilo ravno sedaj z ozirom na naše trgovske zveze z balkanskimi državami nujno potrebno, da se to vprašanje zakonito uredi. Ne samo dejstvo, da se je uvedel pri nekaterih vojskujočih se balkanskih državah moratorij, ampak tudi okolnost, da se je tudi v onih delih bojišča, kjer moratorij ni uveden, onemogočila vršitev meničnih pravic dejanj kakor prezentacija in dvignjenje protesta vsled obleganja, ustavitve prometa itd., je zahtevala ureditev tega vprašanja. Kakor so bile sedaj razmere na Balkanu, se menice, ki so v rokah avstrijskih trgovcev in plačljive na Balkanu, niso mogle ne prezentirati, ne protestirati. Imetniki niso mogli niti proti akceptantu uveljaviti meničnega prava, niti niso mogli z gotovostjo računati na regresno obveznost svojih prednikov, ker niso bili dani predpogoji v zmislu člena 41. našega meničnega reda, namreč pravočasna prezentacija in leviranje protesta. Z novim zakonom je vlada odstranila vso negotovost in so zdaj tudi ohranjene regresne pravice, čeprav se vsled višje sile ne more ugoditi zahtevam čl. 41. men. reda.

Zakon določuje, da mora imetnik menice plačilnega obvezanca obvestiti o nastopu višje sile in s tem torej tudi zadosti dolžnosti v dosego regresnih pravic. S § 2. zakona je skrbjeno tudi za one menice, ki zapadejo po 11. novembru 1912, toda še pred veljavnostjo zakona, torej pridejo ugodnosti novega zakona tudi tem menicam v prid. Zakon je stopil v veljavo s 1. decembrom 1912.

S trgovskega stališča moramo le pozdraviti nova določila, ker se je z njim doseglo pomirjenje trgovskega občinstva tudi za slučaj, če se vojna razširi izven Balkana.

Varnost v hranilnicah naloženega denarja.

Na različne načine plodonosno nalagajo ljudje svoje prihranke. Nekateri jih investirajo v razna podjetja, drugi jih nalagajo v vrednostnih papirjih, nižji in srednji stanovi pa večinoma v hranilnicah in drugih denarnih zavodih.

Prva vrsta nalaganja prihrankov more gotovo najprej priti do cilja, ki si ga stavi vsak, ki hoče pomnožiti svoje imetje. Toda vsi ljudje ne morejo biti podjetniki, večini manjka zmožnosti, prilike in časa, zlasti pa še podjetnosti. Z investiranimi glavicami je vedno združen manjši ali večji riziko; v podjetju se zasluži lahko v primeroma kratkem času veliko, v podjetju se pa tudi lahko izgubi vse premoženje. Zato pa opazujemo, da ljudje z

velikimi imovinami en del svoje imovine pač investirajo v podjetja industrijskega, trgovskega ali kakega podobnega značaja, drugi del pa nalože v varnih vrednostnih papirjih, kakor so državne rente, deželne, občinske zadolžnice itd. Ljudje pa, ki ne razpolagajo z velikim kapitalom in posebno še oni stanovi, ki ne poznajo dosti značaja vrednostnih papirjev, to so zlasti kmetje, nalagajo svoj prihranjeni denar večinoma v denarnih zavodih.

Med take denarne zavode spadajo v prvi vrsti mestne, oziroma občinske hranilnice ter hranilnice in posojilnice, osnovane na podlagi zakona o pridobitnih in gospodarskih zadrugah iz leta 1873, še-le v drugi vrsti poštna hranilnica in razne banke, osnovane večinoma na podlagi delniškega zakona.

V naslednjem se hočemo ozirati le na denar, naložen v mestnih (občinskih) hranilnicah in hranilnicah (posojilnicah) na podlagi združnega zakona.

Ali je denar v mestnih (občinskih) hranilnicah varno naložen, ali ga tudi vojna ne more vzeti? Če pravimo, da je denar naložen v hranilnicah, ne smemo misliti, kakor si še ponekodi predstavlja neuko ljudstvo, da ta denar leži v hranilničnih blagajnah in shrambah. Saj ta denar mora donašati obresti, zato mora hranilnica skrbeti, da ga naloži dalje. Kako ga sme nalagati, o tem natančno določajo njena pravila. Koncem leta 1909 je bilo po avstrijskih hranilnicah naloženih okoli 5719 milijonov kron, oziroma toliko so znašale hranilne vloge. Gotovine v hranilnicah je bilo pa v tem času le $39\frac{1}{2}$ milijona kron, ves drug denar je bil pa naložen v vrednostnih papirjih, menicah itd., največ pa (okoli 2570 milijonov kron) v hipotekah, t. j. zavarovan na posestvih. Torej v najhujšem slučaju, če bi država prišla popolnoma ob vse, če bi se v vojski poseglo celo po tujem, privatnem imetju, — prvo je izključeno, kajti na mestu stare države nastane nova državna tvorba, drugo v modernem času domalega nemogoče — bi se mogla od hranilnic dobiti le majhna vsota, saj vse drugo sloni na zemljiščih in poslopih, ki pač tu in tam trpe v vojni, ako se slučajno bitke vrše v dotičnem kraju, katerim vrednost pa domalega ostane, kakor je bila pred vojno. Ker pa hranilnice posojujejo v zmislu svojih pravil le pupilarno varno, to je do polovice, oziroma dveh tretjin vrednosti nepremičnin, bi bil riziko tudi v najhujšem slučaju tako majhen, da jedva prihaja v poštev, ako bi ne bilo še druge garancije za varnost hranilnih vlog. Ta druga garancija je pa jamstvo mesta ali občin, ki so ustanovile hranilnice. Če namreč hranilnica s svojim premoženjem ne bi mogla pokriti svojih obveznosti, poplačati hranilne vloge vlagateljev, tedaj pride mesto ali občina na vrsto, da priskoči na pomoč hranilnici, in sicer jamči mesto z vsem svojim premoženjem in z vso svojo davčno močjo za hranilne vloge. Če bi mesto ne imelo dovolj lastnega premoženja, da bi pokrilo morebitni primanjkljaj pri hranilnih vlogah, tedaj

pridejo naklade na davke toliko časa, da je poplačan zadnji upnik.

Vsaka izguba hranilnih vlog je pri hranilnicah torej izključena in nevarneje je ob vojnem času imeti denar skrit v nogavičah ali kje v kleti nego v hranilnicah.

Če torej ob času nevarnosti vojne ljudstvo jemlje svoje hranilne vloge iz hranilnic, sloni ta nezaupnost na nepoznanju razmer ali pa na brezvestnem ščuvanju ljudi, ki pričakujejo od tega dobiček v tej ali oni obliki. Hude in težavne vojne je že prestala naša država, ali hranilnim vlogam ni škodoval tudi največji poraz; mestnim (občinskim) hranilnicam ni škodovala vojna, kvečjemu nevtemeljena nezaupnost prebivalstva.

Avstrijska državna renta je v zadnjih letih padla za precej odstotkov. Povod temu je v prvi vrsti prenapolnjenost denarnega trga z državnimi papirji, ker se leto za letom izdajajo za razne državne investicije nove rente ter ljudje rajši segajo po industrijskih vrednostnih papirjih, ki jim nudijo več ugodnosti, ker se višje obrestujejo. Hranilnice, ki imajo po svojih pravilih precejšnji del svojega denarja naloženega v vrednostnih papirjih, zlasti v državnih rentah, že nekaj let čutijo pri računskih zaključkih, kako kurzna izguba pritiska na dobiček. Večina hranilnic mora z znatnimi zneski dotirati vsako leto svoj zaklad za kurzne izgube, da jih še večje kurzne razlike ne spravijo popolnoma iz ravnotežja. Sklepati iz takih kurznih razlik na moč države same, bilo bi popolnoma neumestno. Tudi v slučaju, če bi država izgubila kako svojo pokrajino, o čemer ni misliti, ne bi bili upniki nič oškodovani, ker bi v najhujem slučaju, če bi tudi država izgubila vse, zopet prišla druga država na njeno mesto, ki bi morala prevzeti obveznosti prednice. Iz tega se vidi, da so državni papirji popolnoma varni in najbolje stori gotovo tisti, ki ob času, ko je radi raznih borznih manevrov kurz državnih rent nizek, nakupi veliko takih rent, ki jih v kratkem lahko z velikim dobičkom proda. Tako je bilo ob času rusko-japonske vojne, ko so ruske državne obveznice, ki so bile kotirane tudi na dunajski borzi, v kurzu precej padle, pa so se kmalu tako vzdignile, da so tisti nezaupneži, ki so se hoteli prav hitro odkrižati teh rent, prišli ne-le ob dobiček, temveč imeli še občutno izgubo. In če ima hranilnica v svoji shrambi več državnih vrednostnih papirjev, ali naj plane država po njih ob času vojne? Vsaka zasebna lastnina je po mednarodnem pravu sveta nele za domačo državo samo, temveč celo za sovražnika. In če bi država res hotela s silo vzeti take papirje? To bi bilo naravnost samomorilno, ker bi si s tem podkopala ves svoj kredit in bi papirji padli na tako nizko stopnjo, da bi država sploh nič ne imela od njih, ker bi jih ne mogla prodati za gotov denar. In če bi tudi izginili iz hranilničnih shramb res vsi papirji, ki deloma

služijo za varnost hranilnih vlog, ostane še vedno jamstvo mesta in občin za vsak izpadek.

Samo kratkovidneži ali zlobneži morejo torej ob nevarnih časih odsvetovati ljudem, spravljati denar v hranilnice ali jih ščuvati, da ga jemljejo iz hranilnic. Seveda se s takim postopanjem more trenutno hranilnicam mnogo škodovati. Kakor smo že prej rekli, imajo hranilnice primeroma prav malo svojega denarja prosto-razpoložljivega v gotovini v shrambah. Če je naval na hranilnico velik, ne more tako hitro svojih terjatev spraviti v razpoložljivo gotovino. Zato nastanejo lahko velike neprilike za hranilnico. Ona mora seči po svojih vrednostnih papirjih, ki jih mora spraviti v gotov denar, najsi bodo v kurzu še tako nizki, ona mora začeti izterjavati svoje terjatve, kar ne privede vselej dosti hitro do cilja in ima lahko najobčutnejše posledice v gospodarskem oziru, ona mora iskati denar pri drugih zavodih, četudi večkrat pod najneugodnejšimi pogoji i. t. d. Vse te neprilike pa so posledice praznega, popolnoma nevtemeljenega strahu hranilnih vlagateljev, kajti do svojega denarja bi prišli v vsakem slučaju, čeprav nekoliko pozneje.

Glede hranilnic in posojilnic, osnovanih na združenem zakonu, velja večinoma isto, kar smo povedali o mestnih ali občinskih hranilnicah. Pripomniti je glede hranilnih vlog pri takih zavodih, da so poleg vrednostnih papirjev in hipotek več ali manj zavarovani tudi z meničnimi posojili. Menica ima to prednost pred drugimi posojili, da se lažje in hitreje izterja. Ako je sicer menično posojilo radi porokov varno, škodovati mu tudi vojna ne more. Seveda se pripeti, da kako menično posojilo postane neizterljivo; zato pa je jamčevina vseh združnikov za vsak izpadek. Kakor pri mestnih in občinskih hranilnicah, tako je tudi pri združenih hranilnicah neopravičen vsak strah, da bi ob času vojne izginil denar v žep vojskujočih se držav. Sicer smo pa o jamstvu pri takih hranilnicah obširno pisali v lanskem letniku »Trgovskega Vestnika«, tako, da nam tu ni treba ponavljati istega.

Skoro gotovo je, da do vojne ne pride, ker se vse velevlasti trudijo, da ohranijo mir. Če bi pa tudi prišlo do najhujšega, eno je gotovo: hranilne vloge ne bodo trpele pri tem v škodo vlagateljev. Zato pa je vsak strah hranilnih vlagateljev neupravičen in vsako ščuvanje proti hranilnicam brezvestno.

Val. Žun.

Inventura.

Zopet se bliža leto svojemu koncu in približuje se čas inventur. Večina trgovskih podjetij začne novo poslovno leto z novim letom, zategadelj naredijo inventuro koncem starega leta. Inventura je pojem, ki vzbuja tako gospodarju kakor njegovim uslužbencem kaj neprijetne občutke

in se drugi tolažijo le nekoliko z upanjem na lepo inventurno darilo. Saj pomenijo dnevi inventure mnogo napornega dela, podnevi in ponoči, v petek in svetek.

Seveda inventariziranje ni v vseh podjetjih in trgovinah enako naporno. Tovarnarji in veletrgovci, ki imajo le originalne kose v zalogi, imajo s svojo inventuro malo dela. Drugače pa je s trgovinami z mešanim ali galanterijskim blagom. Tukaj dobimo stotine raznih predmetov, ki se prodajajo tudi v najmanjših množinah. V takih trgovinah ni mogoče vsak komad posebej premeriti, stehtati, ceniti itd. Inventariziranje se vrši toliko težje, ker se izpreminja vsled prodaje vsak dan zaloga. Vedno treba pripisovati, odpisovati, kar povzroča seveda mnogo dela in truda.

Zategadelj si pa mnogi, mnogi trgovci radi prihranijo ves ta trud in delo, pa ne naredijo inventure v predpisanih rokih. Po postavi so primorani narediti inventuro vsako leto, in če je spojeno inventariziranje s prevelikim naporom in sitnostmi, vsako drugo leto, a bilanca se pa le mora narediti vsako leto. Bilanco narediti brez inventure, je pa skoro nemogoče, in zategadelj je ta zakonita olajšava takorekoč brez veljave.

So trgovska podjetja, ki le malokdaj naredijo inventuro, toda ta površnost je lahko jako usodepolna. Trгоvec ne ve natančno, kako je z njegovim podjetjem, ne ve, ali gre dol ali gor.

Taka podjetja si tedaj prihranijo trud in delo, ali stvar ni v redu. Povrnimo se rajši k takim, ki napravijo vsakoletno inventuro. Da si manufakturne trgovine prihranijo razvijanje in merjenje vsakega kosa posebej, ima vsak kos papirni trak z označbami centimetrov. Tako se vedno vidi, koliko blaga je še v kosu. Na tak način gre delo precej hitro izpod rok in ni potrebno vsak kos posebej odvijati in potem zopet navijati na deskico. S papirno mero opremljeni kosi nudijo še drugo ugodnost. Pridejo kupci, ki vzamejo po cele kose blaga. Ni potrebno še posebej meriti in se truditi, saj papirni trak kaže natančno, koliko je blaga.

Kosi morajo biti v redu zloženi; ena in ista kakovost mora biti na enem mestu, ovitki čisti, cene in kakovost natančno označena. Posebno se mora gledati na to, da ovitki in etikete niso umazani in raztrgani. Ako so pomazani, raztrgani, si bo kupec vedno mislil, da mu hočeš obesiti staro, zaležano blago. Posebno neugodno pa vpliva na kupca, če kosi niso numerirani in se povprašuje okoli in išče ceno po računih in fakturnih knjigah. Potem si pa sotrudniki tudi radi prihranijo trud in take nenumerirane kose devljejo na stran. Posledica tega je, da se nabira in zaostaja blago, ki počasi izgubi vrednost in pride iz mode.

Kar smo rekli glede zavitkov in numeriranja manufakturnega blaga, velja tudi za drugo blago. Posebno se mora paziti na numeracijo galanterijskega blaga. Tukaj imamo tako različne predmete, da je prodajalcu skoro

nemogoče vsaj približno ceniti ceno. Zategadelj se mora blago takoj po dospelku pregledati in numerirati.

Prodajalec na drobno si prihrani veliko truda in dela za časa inventure, ako ima blago spravljeno v redu. Originalni kosi morajo biti vedno zaznamovani kot taki. Če ni treba komada meriti in tehtati, je že prihranjeno precej truda in dela. Predmete, ki jako hitro gredo, se inventarizira nazadnje.

Ako je v trgovini več službencev, se vsakemu določi svoj oddelek. Če je le mogoče, se del uslužbencev določi za postrežbo odjemalcev, drugi del pa inventarizira.

Dobro je, če se vsak oddelek ali vsaka polica zapiše na posebno polo. Pole se potem zberejo in prenese vse v knjigo.

Na tak način je skoro nemogoče kaj izpregledati ali pozabiti, ker ima vsak le svoj del in lažje pregleda vse.

Blago, ki ni več moderno ali ki je izgubilo vsled starosti na veljavi in porabnosti, se naj skuša prodati po možno ugodni ceni. Boljše je dobiti danes nekaj kot pa jutri nič.

Kar se tiče terjatev, se morajo neizterljive prenesti na račun dvomljivih. Dvomljive terjatve se ne smejo v inventuro postaviti s polno vrednostjo, ker v resnici nimajo polne veljave, ampak so jako dvomljive vrednosti. Zategadelj je vpeljan običaj, zapisati te terjatve pred kolono s polno vrednostjo in potem prenesti v glavno kolono z neznatnim zneskom. Tako imamo zabeležene take postavke popolnoma v inventuri, ampak niso vštete. Če se potem od teh terjatev kaj več izterja, je to večji dobiček.

Zaostale plačnike, ki samo zavlačujejo plačilo, hoteč si prihraniti obresti, izterjaj energično. Druge dolžnike, ki nimajo te slabosti ali ne plačajo, ker sami ne dobijo denarja od svojih dolžnikov, treba bolj prizanesljivo terjati. Skušaj dobiti od njih menice, ki jih potem daš v eskompt in prideš na tak način do denarja.

Dela z inventuro se tedaj ne sme ustrašiti noben trгоvec. Ne samo, da zahteva zakon vsakoletno, oziroma vsako drugo leto inventuro, je inventura tudi v korist trgovca. Vsi premoženjski deli se pregledajo, zaloga se uredi in zastarelo blago pride na dan in v spomin, stare terjatve se najprej izterjajo.

Kakor vidimo, je inventura važen pripomoček za pregledno obratno organizacijo, katere vrednost naši trgovci še vse premalo cenijo in vpoštevajo

Fr. Zelenik.

Dejansko obžalovanje v davčnokazenskem postopanju.

Ugledni davkoplačevalec nas je naprosil, da priobčimo njegova izvajanja o davčnokazenskem postopanju. Rade volje storimo to, vsaj upamo, da bo to pismo

marsikoga obvarovalo hudih materialnih posledic. To storimo tem rajši, ker so davčne oblasti na Kranjskem začele v zadnjem času zelo strogo postopati proti onim davčnim zavezancem, ki ne vlagajo pravih napovedi. Prihodnji mesec se bodo zopet vlagale napovedi o osebni dohodnini in marsikdo bo to ozlovoljen storil, ker je v občinstvu sploh razširjena misel, da nobena napoved ne najde pri davčni oblasti vere, ampak da vsakemu nadi-vidirajo čez polovico dohodkov kakor jih sam napove. Zato pa ljudje rajši manj napovedujejo.

To pa nikakor ni prav, kakor nam kaže spodaj priobčeno pismo, in se grozno maščuje, ako pride dotični v kazensko preiskavo. Osebna dohodnina ali osebni davek je eden najbolj pravih davkov, ker se ga plačuje le od čistih dohodkov, ki jih človek doseže. Seveda mora človek razumeti, kaj so to čisti, osebni dohodniki podvrženi dohodki. Marsikdo pravi: jaz nimam nič dohodkov, ker vse porabim za življenje sebe in svoje rodbine, in mi koncem leta prav nič čistega ne ostane. Kdor tako misli, bo tudi napovedal tako in vložil neresnično napoved. Saj to so ravno čisti dohodki, s katerimi se človek preživlja. Kdor ima stalno plačo, jo navadno celo porabi za življenje, toda osebni davek plača od zadnjega vinarja. To je treba pred očmi imeti in napovedalo se bo pravilnejše, ne pa morda samo ono napovedati, kar človeku ostane res čistega, da n. pr. lahko vloži v hranilnico.

Priporočamo torej, da se napovedo resnični dohodki in pri tem ni treba nikogar plašiti, da se bo morda davčni oblasti čudno zdelo, da zdaj naenkrat napove še enkrat večje dohodke. Zaradi tega ga davčna oblast ne sme kazensko preganjati, ampak mu mora v dobro šteti, da hoče odslej pravilno napovedovati. Saj je izšla posebna odredba, da se mora davkoplačevalce opozoriti, naj napovedo pravilno in da se radi tega ne bodo kazensko postopalo proti njim, če poprej niso pravilno napovedali, toda hočejo zdaj to storiti. Kdor se pa boji, da se bo prej ali slej prišlo na sled njegovim neresničnim napovedim, naj se pa posluži ugodnosti, ki mu jih nudi § 245. zakona o osebnih davkih. Kakor kazenski zakon, ima tudi ta zakon v tem paragrafu določilo, da je dotični prost vsake davčne kazni, ki prostovoljno popravi svoje prejšnje napovedi. Ker je itak skoro vsak primerno obdačen, mu največkrat niti naknadnih davkov ni treba plačati, toda je vsaj miren potem in se mu ni treba bati, da ga dolete tako ogromne denarne kazni, ki jih določuje kazenski paragrafi.

V naslednjem priobčimo izvajanja trgovca, ki je prišel v kazensko preiskavo in ki je nam zatrdil, da bi se to nikoli ne zgodilo, če bi kaj vedel o § 245. in o tem, da poznejša napoved resničnih dohodkov nima za posledico, da se ga za poprejšnje kazensko preganja.

Naj sledi to pismo:

»Davčni vijak v zadnjih letih neznosno pritiska zlasti nas trgovce in obrtnike. K temu je prišlo v zad-

njem letu še nešteto kazenskih preiskav, bodisi glede osebne dohodnine, kakor občne pridobnine. Kazenske preiskave sicer navadno ne doženejo večjih dohodkov, ali prometa, kakor ga je določila že cenilna ali pridobninska komisija, toda vendar znašajo kazni na tisoče kron, ker se odmeri kazen ravno po davku, ki odpade na napovedane, ne pa na ocenjene dohodke. Ker sem bil sam v kazenski preiskavi in sem dobil natančen vpogled v odmero kakor kazensko postopanje, bi na tem mestu rad dal davkoplačevalcem dober svet. Priporočal bi jim vlaganje kolikor mogoče vestnih in resničnih, ali če se dohodki pri marsikom ne morejo natančno določiti, vsaj približno resničnih napovedi. Že slišim ugovore: »Kaj to pomaga, saj mi komisija itak diktira polovico več dohodkov kakor jih napovem.« To pa je le deloma res. Če se komisija prepriča o resničnosti napovedi, se niti za vinar večji davek ne bo odmeril. Pri tistih pa, ki vedoma polovico ali še manj dohodkov napovedujejo, je po sebi umevno, da se dohodki zvišajo, kajti Ljubljana ali kak drug davčni okraj ni tako velik, da bi se vsaj približno ne vedelo, koliko dohodkov more ta ali oni doseči. Prigodi se večkrat, da se temu ali onemu po krivici odmeri davek, toda dotični je sam največkrat kriv, ker napove tako neznatne dohodke, da se mu potem tudi resnični ugovori, bodisi na pomisleke ali v prizivih ne morejo verjeti. In zdaj naj pride tak davkoplačevalec v kazensko preiskavo! Leta in leta je napovedoval neznatne dohodke, včasih še izgubo, dočim mu je komisija odmerjala davek vedno primerno njegovim dohodkom, da država takorekoč ni bila prav nič oškodovana. Toda plačati mora tako kazen, da je lahko njegova eksistenca za vedno ogrožena. Povem naj svoj slučaj. Napovedoval sem za osebno dohodnino vsako leto 4000 K, dočim mi je komisija odmerila davek od 16.000 K dohodkov. Letos se pa naenkrat uvede proti meni kazenska preiskava in ta dožene, da sem res imel okrog 16.000 K dohodkov, kar sem moral končno tudi sam priznati. Preiskava ni torej dognala nič višjih dohodkov kakor so oni, od katerih sem plačal davek, torej se me ni moglo obsoditi na plačilo naknadnih davkov, ker država ni bila prav nič prikrajšana. Toda plačal sem velikansko kazen, ker pravi zakon, da se davčna prikrajšba kaznuje z denarno kaznijo v tri- do devetkratni izmeri od onega zneska, za katerega je bil davek prikrajšan ali prikrajšbi izpostavljen. V mojem slučaju ni bil davek prikrajšan, pač pa prikrajšbi izpostavljen in se je določila kazen takole: Od napovedanih dohodkov 4000 kron odpade davek 60 kron. Od v preiskavi dognanih dohodkov 16.000 kron odpade davek 434 kron. Prikrajšbi je bila torej izpostavljena razlika 374 kron. Vsled mojega priznanja so mi odmerili najnižjo kazen, t. j. trikratno, kar znese za eno leto 1122 K. Ker sem bil za 12 let nazaj v preiskavi, sem plačal znesek 13.464 K! Ali ni torej na

mestu, da svarim pred strahovitimi posledicami nepravilnih napovedi? Toda zakon dovoljuje na drugi strani davkoplačevalcem tudi ugodnost, da se zavarujejo pred kazenskimi posledicami. § 245. zakona o osebnih davkih pravi: »Kaznivost davčne prikrajšbe ali zatajbe ugasne, ako oni, ki je kazniv, predno dospe kakšna ovadba ali predno se mu je dostavilo prvo povabilo radi zaslišanja kot obdolženec, svoje podatke (napovedi) na pristojnem mestu popravi ali izpopolni.« Ako to stori, ga ne more za napovedi, ki jih je popravil, nihče več spraviti v kazensko preiskavo in se mu za popravljena leta kvečjem predpiše naknadni primanjkojoči davek, če ga cenilna komisija že itak ni obdačila višje. Še enkrat priporočam te svoje besede davkoplačevalcem v uvaževanje in vsakemu rečem: daj se pri sestavi napovedi poučiti od takega, ki stvar razume in nikar ne poslušaj onih, ki ti pravijo: »Ne napoveduj resničnih dohodkov, laži se pri davčni oblasti kolikor moreš,« kajti bridko se boš kesal, če prideš v kazensko preiskavo, a takrat bo že prepozno. Danes je priredba davkov že tako natančna in poizvedljiva, da se pride vsaki stvari na sled, in najmanjša poizvedba je lahko povod kazenski preiskavi. J. Š.

Uvod v carinstvo.

Priredil Just Piščanec.

(Dalje.)

68. **Ocarinjevalna merila** so: a) teža (100 kg, ozir. 1 kg); b) število komadov (1 komad); c) pri ladjah tar. št. 558 bečev (1000 kg) nosilnosti in č) pri nekih kemiških proizvodih vrednost.

Za poizvedbo nosilnosti v bečvah (glede ladij tar. št. 558) ter kovinske teže (pri ladjah tar. št. 559) veljajo določila pojasnil k tar. št. 558 in 559.

69. **Ocarinjanje po teži.** Množina blaga se mora napovedati po tistem merilu, ki je predpisano pri dotični številki carinske tarife. Množino je povedati pri zamotanem blagu za uvozno ocarinitev ali nakazanje v spremničnem postopku praviloma za vsak tovor po kosmati (brutto) teži. Ako je v kakem tovoru skupaj zamotano blago, zavezano različnim tarifnim postavkom, se mora množina vsake vrste blaga, pri kateri je teža merilo za carinsko postopanje, napovedati tudi po čisti (netto) teži. To določilo se lahko opusti samo toliko, če gre za povsem malenkostne reči, ki so tudi dejane v omot. Te reči ne izključujejo napovedi po računski čisti teži glavne vrste blaga, odbivši težo v omot pridejanih reči. Enako je treba poleg kosmate teže napovedati tudi čisto, ako se blago nahaja v omotu, za katerega ni dopuščen odbitek tare, in ako se stranka hoče ogniti ocarinitvi po kosmati teži.

Blago, ki ni zavezano višji carini nego 7 K 50 v od 100 kg in blago, ki se uvaža v celih vagonih ali ladijskih nakladah, se lahko napove po skupnem številu tovorov in skupni teži, če je blago enake vrste in v enakih omotih. Sumarna napoved teže pa izključuje poskusno tehtanje, ako ni podrobnega razkaza teže, ki se priloži napovedi.

V vseh drugih slučajih je sumarna napoved teže za blago enake vrste in enakega omota sicer dopustna, vendar je treba vedno vso napovedano množino resnično iztehtati, izključivši vsako poskusno tehtanje.

Ob deloviti dobavi blaga te vrste je tudi dovoljena sumarna napoved teže, toda le sklicuje se na podatke, uvedene po predpisu ob vkladanju.

70. Kosmata in čista teža.

Z blagom, ki se ocarinjuje po teži, se ravna ob uvozu deloma po kosmati, deloma po čisti teži, ob izvozu in prevozu vedno po kosmati teži.

Kosmata (surova ali sporko) teža je teža blaga v zamotanem stanju, torej z njegovim navadnim, za hrambo in z njegovim posebnim, za zavarovanje blaga na prevozu služečim ovojem. Teža zunanjih ovojev, potrebnih za prevoz, se imenuje tara.

Čista (netto) teža je teža blaga, če se odbije tara.

Ustanovitev in izpremenitev tare se uredi ukazoma, oziraje se na načine omotavanja v prometu in njih težne razmere. Pri blagu, čigar carina ne presega 7 K 50 v za 100 kg, in za neposrednje ovoje tekočim, se ne odbija tara, ako tarifa nima razlikujočega se določila. Ako se pa tekočine, ki jih je ocarinjevati po kosmati teži, uvažajo v vozilih ali plovilih, ki so nalašč urejena za njih prevoz, brez drugega ovoja, je treba poizvedeni čisti teži pribiti taro, ki je primerna navadnemu omotu in se ustanovi ukazoma.

71. Ocarinjevanje po kosmati teži.

Po kosmati teži se pobirajo carine: a) ako tarifa to izrecno predpisuje; b) pri blagu, čigar carina ne presega 7 K 50 h za 100 kg. Tekočine se ocarinjujejo s svojimi neposrednimi ovoji, ako tarifa ne določuje drugače.

Ocarinjevanje po čisti teži pri tekočinah je dovoljeno pri sladkornih raztopinah in pri rudninskem olju. Snetje na zunaj ležečih omot, ki se v njih nahajajo neposredni omoti tekočin, in deklaracija notranje brutto (kosmate) teže, je ne glede na carino pred ocarinjevanjem dovoljeno.

72. Ocarinjevanje po čisti teži.

Izključujoč primere pod števil. 71 se daje carinam v podstavo čista teža.

Ako je v kakem tovoru blago različne vrste, ki se mora napovedati ločeno, in je med njim blago, s katerim se ravna po kosmati teži, tedaj je teža tare prištet na skupni čisti teži temu blagu, in sicer tistemu izmed blaga, katerega je največja množina, ako so pa enake množine tistemu, ki je višje ocarinjeno, proporcionalno deležu teže blaga, kar ga je ocariniti po kosmati teži.

Samsko (ledig) blago, to je tako blago neomotano, je zavezano carini po čisti teži, akoravno bi ga bilo po zakonu ocarinjovati po kosmati teži. To blago se torej napoveduje po čisti teži.

Pri tekočinah, ki se ocarinjujejo po kosmati teži, v nalašč za njih prevoz urejenih vozilih in plovil brez drugačnega ovoja, se navadno pobira priklada tare z 18% k čisti teži. Napovedo se iste po čisti teži.

73. Uvedba kosmate teže.

Kosmata teža se praviloma dožene: a) s specialnim tehtanjem, b) s strankino napovedjo teže pri blagu, ob uvozu carine prostem in pri blagu, ob izvozu carine prostem, izvzemši tisto izvozno blago, čigar izvoz se mora dokazati; c) s sprejetjem napovedane ali fakturovane teže pri parnih strojih parnikov in pri nekaterih slučajih montiranih mikal. V drugih slučajih, n. pr. pri težkih in obsežnih predmetih se za to zahteva dovoljenje finančnega ministrstva; č) po odbitku železniško-uradno na vozovih navedene tare in d) s poskusnim tehtanjem.

73. Odbitek železniško-uradne tare na vagonih.

Pri blagu iste vrste, ki se uvaža v celih vagonih nakladah in ni zavezano višjemu carinskemu postavku nego 7 K 50 h za 100 kg, se more kosmata teža dognati za uvozno ocarinitev ali nakaz s spremnično kontrolo tako, da se odbije železniško-uradna na vagonih zabeležena tara vagona od carinsko-uradno ovedene skupne teže naloženega vagona.

Ta način ovedbe kosmate teže je v obče dopusten pri blagu tar. razreda VI. (žito itd.), VII. (sadje, zelenjava itd.), IX. (živali, druge), pri tehniških masteh in mastnih kislinah tar. raz. XI. v sodih, mastnih oljih tar. raz. XII. v sodih, pri mesu tar. št. 117, rudninskih oljih v sodih, lesnem blagu tar. razr. XXXIV., steklu in steklenem blagu tar. razr. XXXV., kamenenem blagu tar. razr. XXXVI. in glinastem blagu tar. razr. XXXVII., potem pri železnini tar. razr. XXXVIII., ter navadnih kovinah in blagu iz njih tar. razr. XXXIX.; pri blagu poslednjih petih razredov, ako ni zavezano višjemu carinskemu postavku nego 30 K, pri strojih tar. razr. XL. ter električnih strojih tar. šte. 539, kabljih i. dr. tar. šte. 544, akumulatorjih tar. šte. 545 in elektriških ogljivih tar. šte. 546, avtomobilih tar. šte. 553.

Fakturirana, deklarovana ali v izvirnih listinah navedena teža se sprejema samo v slučajih, navedenih v odstavku 73. pod c). Gornji odbitek železniško-uradne tare je dovoljen tudi pri tekočinah, ki se uvažajo v nalašč za njih prevoz urejenih posebnih vagonih (cisternah itd.) brez drugačnega ovoja. Carinski uradi pa imajo v slučajih utemeljene sumnje pravico, odreči priznanje železniško-uradno zabeležene vagonске tare; prav tako lahko zahteva stranka resnično tehtanje naklade, ako se po vladajočih okoliščinah sploh da izvršiti.

74. **Poskusno tehtanje** se zove tehtanje enega dela naklade po izberi carinskega urada. Isto se sme storiti v dognanje kosmate teže v nastopnih primerih: a) pri blagu, čegar uvozna carina ne presega 7 kron 50 vinarjev od 100 kg; b) pri rudninskih oljih tar. razr. XXI., ako je njih teža napovedana po tovorih; c) pri blagu, ki je kakor n. pr. železnične šine, venci za kolesa, osi za kolesa itd. iz enake tvarine in enake konstrukcije, tako da se more skupna teža preračunati na podlagi tehtanja enega dela (kosa) pošiljatve; č) pri blagu, čegar raz- in izkladanje je združeno z velikimi težkočami in z nevarnostjo, da se blago pokvari, ako se skupna teža more preračunati; d) pri neomotanem blagu, ki se ocarinjuje ob uvozu po kosmati teži, ako je naloženo na kaki ladji v ločenih ošteviljenih oddelkih ali na več ošteviljenih železniških tovornih vozovih in je v napovedbi napovedana teža pošiljatve ne samo v celem, temveč tudi po posameznih oddelkih ali vozovih.

Sme se stehtati samo en del tovara s pogojem, da se s tem tehtanjem poistini teža vsega tovara, tudi ako je raz- ali izkladanje blaga združeno z velikimi težkočami in nevarnostjo, da se poškoduje. Pri poskusnem tehtanju se stehtata vsaj dva tovara, ako je teh manj kot štiri, pa vsaj eden. Če se teža ne vjema z deklaracijo ali če obstoji sumnja kake nepravilnosti, pa vse. Poskusno tehtanje je carinskim uradom fakultativno dovoljeno, ne da bi strankam bila za to dana zakonita pravica.

75. **Fakturna teža** ali deklarirana teža, ali sploh teža, ki je navedena v izvirnih listinah, se sme sprejemati za podstavo ocarinitvi:

- a) pri parnih strojih za parobrode tar. post. 509;
- b) pri montiranih mikalah (Kratzen). Ako se ti dajo sneti, se stehtajo istinito; če se pa ne dajo sneti, se preračuni njih teža na podlagi kakega enakega vzorca ali specifikacije fabrikanta.

76. **Ovedba čiste teže.** Čista teža se praviloma ne dožene resnično, temveč se preračunja po vsakčes ustanovljenih postavkah tare. V ta namen zadošča, da se v deklaraciji napove kosmata teža in način omota. Carinski urad pa ima pravico ocariniti po resnični čisti teži, ako se opazi, da je blago omo-

tano različno od navadnega omota, ali da so postavki tare znatno oddaljeni od ustanovljenih postavkov. Zlasti se mora iztehtati čista teža, ako se uvaža blago v tako lahkem omotu, da bi uporaba tare imela nerazmeren dobiček za carinskega zavezanca. Ako zabrani stranka v takih primerih izmotavanje in tehtanje na svojo nevarnost, se mora pošiljatev ocariniti po kosmati teži.

Na drugi strani lahko tudi carinski zavezanec predlaga ocarinitve po čisti teži, ki jo je napovedal. Izvzeti od tega so samo predmeti, ki se njih čista teža ne more priročno dognati. V takih primerih ne more carinski zavezanec zahtevati tehtanja čiste teže in se mora ta določiti s tem, da se odbije tara od kosmate teže.

Ako se opusti napoved čiste teže v primerih, pri katerih je blago zamotano v omote (shranke), za katere ni dopusten odbitek tare, je treba uvozno carino dognati po kosmati teži.

Ako je carinski zavezanec napovedal čisto težo, je treba poistiniti to z resničnim celim ali delnim tehtanjem pošiljatve. Če se je blago resnično stehtalo, se ocarinitvi vzame za podstavo poistinitena teža tudi če bi ta bila manjša nego ona, zaračunjena na podlagi tarinih postavkov. Odprava blaga na podlagi čiste teže napovedana v izvirnih napovedih ni dopuščena. Ako je v izvirni napovedi navedena čista teža večja nego ona, ki se dobi po odbitku tare, ter se blago radi njega kakovosti (n. pr. v prahu) ne more resnično iztehtati, se ocarinitve izvrši po odračunanem odbitku ustanovljene tare. To okolnost treba v izvidu potrditi.

Ob uvozu tekočin, ki se ocarinijo po kosmati teži v nalašč za njih prevoz urejenih vozilih in plovil brez drugih omot, se doseže čista teža (ne glede na pripoznanje železniško-uradno ovedeno vagonске tare — gl. § 73.), da se preračuni v § 72. omenjena 18% priklada tare, tako, da se dotično vozilo najprej napolnjeno in potem izpraznjeno tehta na tehtnici-mostovnici in poslednja teža odbije od prve. Ako ni tehtnice-mostovnice, naj se vsebina potoči v tarirane sode i. dr. in teža praznih sodov odbije od teže napolnjenih sodov. Enako se ravna tudi glede ovedbe čiste teže pri plovilih.

Ako se je teža vozila v izpraznjenem stanju že enkrat uradno (tudi železniško-uradno) ovedela, se lahko ponovno tehtanje opusti, kadar pride vozilo zopet na vrsto, ako ni nikakega dvoma zoper istost poverjenega vozila.

77. **Tara pri vrečah, balah, zabojih itd.** Postavke tare obsega priloga A k izvršitveni naredbi car. zakona. Odbitki v odstotkih kosmate teže so sprejeti v uradno izdajo carinske tarife. Določuje čisto težo je treba paziti na naslednje:

- a) Ako se uvaža blago, za katero je sploh dovoljeno povračilo tare, zamotano samo v navadne vreče ali bale iz jute ali platna za vreče, v štorje iz ločja ali slame, v lesene polokvire, polzaboje, oboje ali slično tvarino, se moreta računati 2% za taro, ako za te ovoje ni določenega kaj drugega, kjer je v pravilniku tare za navadne bale ustanovljena tara, velja tudi za druge zgoraj imenovane ovoje.

Bale, navedene s 4% presegajočim postavkom tare, so bale z železnimi obroči ali vsaj z dvojnimi ovojem iz zgoraj oznamene tvarine za navadne vreče ali bale. Pri blagu, za katero je predpisana 4% presegajoča tara za bale, je pripuščeno, če se priglase v ocarinitve bale s kosmato težo nad 400 kg, izberi carinskega zavezanca, da se zadovolji z odbitkom tare za 400 kg ali predlaga ovedbo čiste teže z resničnim tehtanjem.

Pri tkaninah in na stanu delanem blagu se uporablja to določilo že, ako se priglase bale s kosmato težo nad 300 kg, tako, da se dovoli brez resničnega tehtanja le tara za 300 kg. V pravilniku tare ustanovljeni postavki tare za bale veljajo le za omote v balah z vsaj 10 kg kosmate teže.

- b) Tam, kjer za omot v zabojih ni izrečno ustanovljena druga tara, nego za omot v sodih, velja za sode določena tara tudi za zaboje, povsem zaprte bednje in narobe. Za zaboje in sode ustanovljeni postavki tare veljajo samo za take ovoje iz lesa.

Ako se uvaža blago v več ovojih, za katere so v pravilniku tare ustanovljeni posebni postavki, je uporabljati najvišji postavek tare, ki pride vsakčas v poštev, ako v pravilniku ni izrečno določeno drugega.

Ako je za trda telesa razen tare za sod ustanovljena še tara za dvojnate sode, se ob preračunu čiste teže odbije vsota obeh postavkov tare od kosmate teže. Ako so v tarinem pravilniku za enotne lahke in druge (oziroma enotne močne) bale ustanovljeni različni postavki tare, velja postavka, določena za druge (ozir. enotne močne) bale tudi za lesene polokvire, polzaboje, ovoje ali enako tvarino.

Za močne bale se razumevajo tiste, katerih izrezek 100 cm² tkanine tehta 425 gr ali več. Pod to težo veljajo za lahke.

78. **Tara pri tekočinah.** Za neposreden omot tekočin niso dopuščeni odbitki tare. Tam, kjer obsega ena številka tarife trde in tekoče tvarine, velja v pravilniku ustanovljen postavek samo za prve, ako ni izrečno določeno kaj drugega. Ocarinitve po čisti teži dovoljuje sedanja tarifa samo pri sladkornih raztopinah in pri rudninskem olju. Blago, ki se uvaža v teko-

činah, da se na prevozu konservira n. pr. kapre, ribe, kaviar itd., je deležno odbitka tare.

Testeno blago je treba glede odmere tare prišteti tekočinam tedaj, ako se da pri temperaturi 15 C° prelititi.

Ananas v sodih v lastnem soku ni deležen odbitka tare. Istotako ne razpuščen med v sodih.

Ako se uvažajo tekočine razen v neposrednih omotih v čezovojih (n. pr. sodi z čezsodi ali dvojnih zabojih) ter je za te čezovoje dovoljena posebna odstotna tara, odbije se ta; drugače je pa dopuščeno stranki, ne glede na višino carine, sneti pred ocarnitvijo zunanje ovoje ter blago stehtati samo z neposrednim notranjim omotom. Ako stranka tega ni storila, se blago ocarini po skupni kosmati teži.

Dalje prih.

Iz trgovske prakse.

Kateri trgovec mora voditi knjige?

Kot trgovca, ki je obvezan voditi knjige, smatra trg. zak. onega, ki izvršuje trgovino kot obrt, plačuje od tega obrta gotovo vsoto pridobninskega davka, je protokoliran. Zakon namreč razločuje polnoveljavne trgovce (Vollkaufleute) in nepolnoveljavne trgovce (Klein-, Minder- Kaufleute). Ta razlika sloni na § 7. in 9. uvodnega zakona, katerih določbe je izpremenila ces. naredba z dne 11./7. 1898./drž. zak. št. 124. v toliko, da je trgovec z vsemi pravicami tisti, ki plačuje gotovo višino davkov.

§ 7. se glasi: Določbe trg. zak. o tvrdki, trg. knjigah, prokuri veljajo, izvemši krošnjarije, za vse trgovce, ki plačujejo od zaslužka v svojem obrtu na leto direktnega pridobninskega davka najmanj 120 K v krajih z več kot 100.000 prebivalci, v krajih z več kot 10.000 in ne več kot 100.000 prebivalci, najmanj 80 K in v krajih z ne več kot 10.000 prebivalci, najmanj 50 K.

Združenja v svrhu izvrševanja trg. obrta se ne smatrajo za trg. družbe, ako za ta obrt ne veljajo navedene določbe trg. zak.

§ 9.: Ako je tvrdka trgovca vpisana v trgovskem registru, nimajo poznejše izpremembe v znesku pridobninskega davka ali v uvrstitvi kraja obrata v drugi razred vsled narastlega števila prebivalstva (§ 7.) nobenega vpliva na uporabo navedenih določb v predidčem § trg. zak.

Prodajalec ne pošlje pravočasno blaga.

Marsikateremu trgovcu še ne gre v glavo, da ne more preklicati kratkomalo danega naročila, ako v določenem roku ne prejme blaga. Če je prodajalec v zamudi z dobavo blaga, mora kupec dvigniti protest in dovoliti prodajalcu primeren rok, v katerem mora izpolniti zamujeno, kakor tudi mu sporočiti, da kupec po preteku tega roka ali odstopi od pogodbe ali zahteva odškodnino.

Kupec ni obvezan dovoliti roka za izpolnitev pri takozvanih fiksnih kupčijah, pri katerih se je natančno določil rok dobave. N. pr. ako se določi, da se mora dobaviti do konca avgusta, moraš dovoliti primeren rok za izpolnitev, ako prodajalec do konca avgusta ni poslal. Če se pa reče dobavno do 30. avgusta, in da se poznejša dobava ne smatra za izpolnitev pogodbe, se je določil natančno dobavni rok in prodajalec nima pravice pozneje dobaviti.

Kupec tudi ni primoran dovoliti kakega roka pri sezonskih predmetih. Zimske kape rabiš v jeseni in ti tedaj ne sme poslati na spomlad.

Istotako se je določil natančno dobavni rok, če se kupi božično darilo, dobavno do 18. decembra. Tudi v tem slučaju

mora kupec do tega dne dobaviti, sicer nima pravice več dobaviti. Fiksna kupčija je tudi tedaj, če gostilničar naroči vino za božične praznike.

Kraj izpolnitve.

Velike važnosti pri vsakem kupu in pri vsaki pogodbi je kraj izpolnitve. Pri vsaki kupčiji in pogodbi se določi, kje mora prodajalec ali obvezanec zadostiti svoji obveznosti. Če se pri kupu ali pogodbi ni drugega določilo, se smatra kot kraj izpolnitve tisti kraj, v katerem ima prodajalec svoj obrt.

Ako se določi, da se mora poslati franko ta kraj, ali iz tega kraja ali do tega kraja, se s tem še ni določil kraja izpolnitve. Mora se natančno reči: kraj izpolnitve je . . . Tako imenovani kraj je potem kraj izpolnitve.

Danes, ko je konkurenca velikanska, naj vsak kupec zahteva, da se določi kot kraj izpolnitve njegovo bivališče. Kraj izpolnitve je posebne velike važnosti pri borznih kupčijah.

Kvalitetna teža.

Kakovost zrna se določi s tehtanjem. Vsakomu je znano, da n. pr. ni vsaka pšenica enako težka, ampak da ena tehta več druga manj. Kvalitetna teža se označi v kilogramih za hektoliter. Dobi se pšenica, ki tehta *hl* od 74 $\frac{1}{2}$ do 82 *kg*. Pravijo, da so dobili že pšenico, katere *hl* je tehtal celo 84 *kg*.

Budimpeštanska borza notira cene za zrna nastopne kvalitete teže: Pšenica 76 *kg*, rž 71 *kg*, ječmen 61 *kg*, oves 40 *kg*.

Času primerno suha koruza.

Ako kupiš ogrsko koruzo, ti mora prodajalec dati od 1. januarja naprej blago zadnje letine. Nikakor pa ne moreš zahtevati popolnoma suho blago, ker je to nemogoče. Zategadelj določajo borzna določila, da se mora prevzeti blago, katero je času primerno suho. Času primerno suho blago se mora prevzemati do konca aprila. Potem pa mora biti koruza popolnoma suha.

Trgovčeva žena kot naročnica.

V trgovino nekega trgovca pride potnik, ko ravno ni bilo trgovca doma, ampak je bila samo žena v trgovini. Potnik je imel dober jezik, pa je ženo pregovoril, da mu je kupila po prav visoki ceni dva vagona ovsu in je tudi podpisala kupno pogodbo. Ko pride zvečer mož domov, mu pove o svoji kupčiji, ali ta je bil malo vesel in je prodajalcu nemudoma sporočil, da po ženi sklenjene kupčije in njenega podpisa ne prizna. Prodajalec se je sicer zvijsal in grozil, da se drži pogodbe, ali ni mu pomagalo nič, ker žena ni bila pooblaščenka delati kupčij na ime in v imenu svojega moža. Tedaj, trgovski potniki, bodite pri sklepanju kupčij s trgovsko ženo počasnejši.

Tucat in gros

ni vse eno kakor se je prepričal neki trgovec na Krasu. Pride k njemu prodajalec in mu prigovarja, naj kupi njegovo Tivolikremo za čevlje. Trgovec se odloči kupiti dvanajst tucatov (en gros), ali dotični potnik je napisal kar 12 grosov in pri tem pridno blebetal. Naš trgovec lepo podpiše naročilni list in stvar bi bila v redu, če bi ne dobival preveč blaga. Ali ko je dobil skozi tri mesece vsak mesec en gros, je vendar šel gledat kopijo. Začudi se precej, ko vidi, da je naročil ne dvanajst tucatov, ampak čisto razločno 12 grosov. Seveda je začel tuhtati, kako bi se rešil tolike množine blaga. Piše prodajalcu, toda ta noče nič slišati, ampak pošilja pridno svojo Tivolimažo naprej. Ko trgovec ni hotel plačati, ga je kratkomalo tožil. Trgovec je imel vsled svoje površnosti ne samo več pofelna v svoji trgovini, ampak še izgube do 200 kron, ker blago zastara in je potem brez veljave, kakor tudi troške in jezo. Tedaj bodi previden in dobro poglej predno kaj podpišeš.

Trgovskim potnikom pa priporočamo več vestnosti. Tak nevestnež kvari ugled in zaupanje v celi stan. Zategadelj pa naj

se vsak potnik trudi in poskuša onemogočiti delovanje takim širokovestnežem. Sicer pa si taki potniki sami kvarijo pot, ker drugikrat si ne upa priti več odpirat vrat take trgovine.

Brez stroškov (ohne Kosten).

Ta klavzula na menicah pomeni, da ni potrebno dvigniti protesta, če se menica ne honorira. To klavzulo lahko zapiše izdajatelj, indosant in pri domiciliranih menicah tudi akceptant. Ali ta klavzula ne obrani pred plačilom protestnih stroškov, če se je dvignil protest kljub tej klavzuli.

Havarija.

S tem izrazom označujemo vse nezgode, ki zadenejo med potjo ladjo in blago. Beseda je španskega izvira ter se rabi pri vseh narodih, ki se pečajo s plovbo.

Proti škodi, ki zadene pošiljatev vsled havarije, se pošiljatelj lahko zavaruje.

Fr. Zelenik.

Raznoterosti.

Nova predloga krošnjarskega zakona. Vlada je predložila državnemu zboru nov načrt krošnjarskega zakona. Ker se je pri glasovanju o prejšnjem načrtu pojavilo toliko nasprotstev, se sklep ni mogel predložiti v sankcijo. Novi načrt vsebuje novo ureditev in omejitev krošnjarstva, toda ga ne namerava do cela odpraviti in sicer to z ozirom na domačo industrijo in na mnoge obrate, katerih prodaja predmetov je odvisna od sodelovanja krošnjarjev. Načrt ima določila, ki otežujejo dosego krošnjarske licence, omejujejo izvrševanje krošnjarstva glede obsega, časa in kraja ter poostrejuje kontrolo in kaznive posledice; dalje vsebuje izjemna določila glede gotovih kategorij krošnjarjev in v prid onim osebam, ki imajo pri nastopu veljavnosti novega zakona že krošnjarsko licenco. Od prejšnjega načrta, o katerem je državni zbor že razpravljal, se razlikuje bistveno v tem, da omejuje krošnjarski obrat v javnih prostorih in izključuje še druge nego v zakonu naštetih predmete, da pripušča trgovskemu ministru preizkušnjo oziroma premenitev sklepov o prepovedi krošnjarenja po občinskih zastopih ter določuje, da se naredbenim potom označijo oni kraji, katerih prebivalci uživajo z zmislu § 16 glede krošnjarstva posebne ugodnosti.

*

Ljubavne ponudbe šefa. Kaj mora nastavljenka, katero zasleduje šef z ljubavnimi ponodbami, storiti in kaj opustiti, je pred kratkim razsodilo neko trgovsko sodišče. Tožiteljico stenotipistinja je toženec odpustil, ker je več tednov pol ure prepozno pričela delati. Kot vzrok kasnejšega prihoda v kontor navaja tožiteljica, da je zvečer redno pol ure do dveh ur morala dlje delati. Drugi vzrok je bil ta, da je tudi ostalo osebje prihajalo pozneje in da ni hotela s šefom sama biti. Ta jo je takoj od začetka zasledoval z ljubavnimi ponodbami. Morala je delati v njegovem privatnem kontorju in mu kavo kuhati. Da bi si jo pridobil, ji je šef dajal slaščice in jo vabil na skupne izlete. Ker se pa ni vdala njegovim vabam, jo je šef najprej odpustil in potem iskal vzrok odpusta. Da bi tožiteljico zasledoval, je toženec tajil, priznati je pa moral, da jo je povabil na skupen obisk umetne razstave. Toženec, ki je ravnatelj dotičnega podjetja, se sklicuje tudi na to, da se tožiteljica ni nikoli pritožila pri nadzorstvenem svetu družbe. V dokaz, da tožiteljica ni tako občutljiva, je predložil toženec sodišču pismo od nje, katero je dobil, ko je bil na kupčijem potovanju, in v katerem stoji med drugim: „Vašo ljubo razglednico sem prejela“ in „Pozdravlja Vas prijazno“. Sodišče je tožbo zavrnilo, češ da je bil odpust opravičen. Če jo je predstojnik zasledoval, potem bi se morala sama poslužiti pravice takojšnje razveze službenega razmerja. Naknadno pa ne more iz tega izvajati posledice,

zlasti nima pravice, da bi trajno prezirala poziv, naj nastopa službo kakor je bilo pogojeno. Kakor se kaže, se pa tudi ni čutila tako žaljeno, sicer se ne bi zahvalila za razglednico in šefa „prijazno pozdravila“.

*

Nesimpatična prodajalka. Simpatija in antipatija sta kakor znano največkrat pojma čisto osebnega značaja in marsikatera prodajalka vzbuja pri tem ali onem odjemalcu antipatijo, dočim je pri ostalih odjemalcih zelo priljubljena. Neko trgovsko sodišče je pred kratkim sodilo o vprašanju, če se sme prodajalko, ki je bila delu odjemalcev nesimpatična, brez odpovednega roka odpustiti. Principal je v tem sporu uveljavljal kot vzrok odpusta, da si odjemalci ne dajo radi od tožiteljice postreči. Tudi v drugih stvareh se je pokazalo, da je bila prodajalka odjemalcem nesimpatična. Ker tudi sploh njeno delo ni bilo primerno, jo je šef kratkoma odpustil. Sodišče je razsodilo, da odpust brez odpovednega roka ni bil opravičen, in je obsodilo principalu na plačilo plače odpovednega roka. Ako mu delo prodajalke ni zadostovalo in če njena oseba ni vzbujala simpatij pri odjemalcih, bi ji moral odpovedati z odpovednim rokom.

*

Trgovci - potniki za mir. Društvo potujočih trgovcev na Dunaju je poslalo trgovskemu ministru obširen memorandum, ki med drugim izvaja: Omejitve kredita, izpad izvoza v balkanske države kakor tudi vsled strahu pred vojno nastopivše zmanjšanje vrednosti vseh efektov in visoka obrestna mera ima za veletrgovino občutne izgube na premoženju in občutno zmanjšanje prometa za posledice; treba je bilo znatno omejiti obrat. Ravnotako tožijo tudi srednje in male trgovine po vsej pravici o pojemajočem prometu. Za prodajo o Božiču, ki je za neštevilna podjetja odločilnega pomena, izgleda zelo žalostno, ker je občinstvo primorano, da se kolikor mogoče omeji. Potujoči trgovci morajo prekiniti kupčijska potovanja, vsled česar je tudi temu stanu otežkočena pridobitna zmožnost. Posledica teh razmer je, da trgovstvo ne more več prenašati nadaljnjih bremen. Le v zavesti svoje dolžnosti do domovine se vzdržuje posebnih manifestacij za mir. Trgovstvo pa pričakuje od visoke vlade, da bo v tako težavnih razmerah nastopila le z najpotrebnejšimi zahtevami, prizanašajoč občutno prizadetemu trgovstvu. Pričakuje se, da bo zakon o vojnih dolžnostih dobil le časovno omejeno veljavo, da ne bodo nadalje nove davčne predloge nalagale nikakih neznosnih bremen in da se bo pokritje za druge izdatke v državnem gospodarstvu našlo ne z novimi davki, ampak s prihranki. Trgovstvo zahteva nadalje, da bo tudi glede od ogrske vlade nameravanega zakona o moratoriju obstajala vzajemnost med obema drž. polovicama. Dalje se mora zahtevati, da se bo kredit uredil na način, da ostanejo trgovski krediti plačila zmožnim prosilcem na razpolago celo v časih največje nestalnosti gospodarskega življenja, ker spada neoslabljena sila avstrijske trgovine k potrebni pripravljenosti države v resnih časih. Društvo potujočih trgovcev prosi trgovskega ministra, da zastopa te želje trgovstva v vladnem svetu, ker pomenja izpolnitev teh želj tako za trgovstvo kakor za vse prebivalstvo neobhodno potrebo.

*

Naročitev blaga po pogojih, ki se razlikujejo od predloženega prospekta. Ako trdke stavijo ponudbe s predložitvijo prospektov, ki obsegajo določne pogodbenne pogoje ter imajo pristavek, da so premembe in prečrtavanja teh pogojev neveljavna ter nimajo nobene pravne moči, je v primeru, da ne ugajajo v prospektu obseženi pogodbeni pogoji, priporočati, da se opusti naročitev; sicer bi lahko sledile pravde, kakor se je to zgodilo pri trdki E. Barna, tovarni za kovinske in elfenitne reklamne predmete v Požunu, ki je nekaterim trdkam v Inomostu stavila ponudbe z zgoraj navedeno dodatno določbo ter na njo se sklicuje zahtevala njenim pogojem primerno izpolnitev pogodbe, če tudi so

tvrdke v Inomostu ob naročitvi bile predlagale preminjajoče pogodbeno pogoje in tako pravzaprav postavile pogodbo na novo ponudbeno podlago.

*

Oddelek za molčee. Na Francoskem nameravajo na železnih uvesti neko novost, ki bo gotovo marsikomu všeč. Zahodna železnica je namreč sklenila voziti vozove za negovoreče, t. j. za potnike, ki nočejo, da bi jih sopotniki nagovarjali. Poleg posebnih vozov za dame, za kadilce, za nekadilce, za potnike s psi bodo tudi vozovi za molčee. In sicer najprej na progi Pariz — Nantes. „Figaro“ pristavlja temu poročilu, da se ta novost ne bo dolgo držala; po našem mnenju bo pa gotovo našla svoje prijatelje.

*

Izvoz žab na Ruskem. Izvozna trgovina na Ruskem se je v zadnjem času začela pečati z novo stroko izvoza in sicer z izvozom žab iz Ruske. Žabje krake cenijo sladkosnedci zlasti v zahodni Evropi na Francoskem in na Nemškem kot posebno okusno jed. V državi Minesota Sev. Amerike tvori žabjereja posebno pridobitno stroko, ki donaša letno na tisoče dolarjev dobička. Ker je v zadnjem času v zahodni Evropi začela primanjkovati ta delikatesa, so inozemski trgovci obrnili pozornost na Rusko, zlasti pa ko je poiskusna pošiljatev vdevanih žabjih krakov v Parizu jako ugajala. Francozi so v tem oziru že sklenili kupčijske zveze z ruskimi trgovci in že preteklo jesen je prišlo več ton osoljenih žabjih krakov na Francosko. Cena znaša v prodaji na debelo 17 — 24, pa tudi do 50 kopek za ducat. Žabji lovci, ki dobavljajo trgovcem živo blago, zaslužijo 5 — 10 rubljev na dan. Nebrojna močvirja, zlasti v okolici Petrburga, zagotavljajo temu novemu izvoznemu predmetu stalnost v ruski trgovini.

*

Našim trgovcem prav toplo priporočamo Kolinsko kavno primes, ki se je slovenskemu občinstvu in posebno slovenskim gospodinjam jako priljubila, ker je izvrstne kakovosti, obenem pa pristno domače blago. Da se krog odjemalk tega izvrstnega domačega blaga še bolj razširi, naj skrbe naši trgovci in naj Kolinsko kavno primes svojim kupovalcem in kupovalkam priporočajo. Kolinska tovarna je podjetje združenega našega trgovstva. Za slovenske narodne namene, posebno „Družbi sv. Cirila in Metoda“ je razdelila že prav znatne svote. Zadnjič je darovala 560 kron za ranjene balkanske junake.

Statistika.

Statistika železnic na zemlji. Železniška mreža na zemlji je obsegala v letu:

1840	7.700 km
1860	108.000 „
1880	372.000 „
1900	790.000 „
1910	1.030.000 „

Največ železnic se je gradilo v letih 1880 do 1890 namreč v dolgotrajnosti okroglo 244.000 km. Od teh je odpadlo 156.700 km le na Ameriko in sicer 101.700 km na Združene države ameriške. V zadnjem desetletju so se pomnožile zelo močno železnice v Aziji (Ruska Azija, Vzhodna Indija, Kina, Japonska) ter v Afriki (angleške in nemške kolonije). V letu 1809 je železniška mreža prekoračila prvi milijon kilometrov. V zadnjih petih letih se je zgradilo med 23.000 in 26.000 km novih železnic. Največ jih odpade na Ameriko, ki presega železniško mrežo Evrope (333.848 km) za več nego 54.000 km. V Aziji je bilo 101.916 km, v Afriki 36.854 km in v Avstraliji 31.014 km železnic. Od posameznih držav pride za Združenimi državami Nemčija z 61.148 km, evropska Rusija z 59.559 km, angleška Vzhodna Indija z 51.647 km, Francoska z

49.395 km, Avstro-Ogrska s 44.371 km, Kanada z 39.792 km, Angleška in Irska s 37.579 km, Argentinijska z 28.636 km, Mehika s 24.559 km, Brazilija z 21.370 km, Italija s 16.960 km, Španija s 14.044 km in Švedska s 13.982 km. Ostale države imajo manj nego 10.000 km železnic. Napravni stroški železnic znašajo okroglo 227 milijard mark. Od vseh železnic je 303.143 km, torej ne cela tretjina, državnih železnic.

*

Statistika šampanjca. Francoska trgovina s šampanjcem je v zadnjih dvanajstih letih znatno od leta do leta napredovala. Od leta 1900 28,055.045 prodanih steklenic se je pomnožilo število prodanih steklenic na 35,688.014 v letu 1911. Leto 1909 je doseglo rekord z 39,294.526 steklenicami. Povprečno se je v zadnjih dvanajstih letih prodalo 33 milijonov steklenic šampanjca. Te številke se pa ne ozirajo na prodajo šampanjskih tovarn na velike razpošiljalne tvrdke. Ako tudi to vpoštevamo, znaša skupni promet 49,951.293 steklenic v letu 1911 nasproti 51,736.570 steklenicam v letu 1909, ko se je največ šampanjca prodalo, in 34,727.253 steklenicam v letu 1900. Največji del šampanjca popije inozemstvo. Leta 1811 se je 23,290.708 steklenic poslalo v inozemstvo, leta 1900 20,928.251 in leta 1909 26,173.580 steklenic. Povprečje znaša 22 milijonov. Razliko konzumira Francoska. Poraba šampanjca na Francoskem, ki je leta 1900 znašala le 7,426.794 steklenic, je polagoma narasla na 15,517.879 steklenic v letu 1910 ter v letu 1911 zopet padla na 12,397.306 steklenic. Povprečna cena šampanjca in sicer engros znaša na Francoskem 5 frankov za steklenico. Ako vzamemo to ceno za podlago, znaša skupni znesek v letu 1911 prodanega šampanjca 180 milijonov frankov t. j. okrog 172 milijonov kron.

*

Statistika telefona. Največ telefonskih govorilnic na svetu imajo Združene države ameriške, namreč 7,595.938. Za njimi pride Nemčija z 1,068.849 govorilnicami. Nadalje slede: Angleška 648.823, Kanada 284.373, Francija 232.743, Švedska 187.441, Rusija 181.328, Avstro-Ogrska 171.110, Danska 94.531, Švica 78.736, Italija 70.139, Nizozemska 64.629, Norveška 63.000 in Belgija 47.648 telefonskih mest. Če se primerja število telefonskih mest v razmerju s številom prebivalcev so Združene države severnoameriške zopet na prvem mestu z 81 telefonskimi mesti za 1000 prebivalcev; Kanada ima 37 aparatov za 1000 prebivalcev, Danska 35, Švedska 34, Norveška 26, Švica 21, Nemčija 16, Angleška 14, Nizozemska 11, Francija in Belgija po 6, Avstro-Ogrska 4, Italija 2 za 1000 prebivalcev in na Rusijo odpadejo na 2000 prebivalcev 3 telefonska mesta.

Slovensko trgovsko in obrtno društvo v Mariboru.

Mariborski trgovski ples. Ker si že zadnja leta z ozirom na slabe izkušnje v gmotnem oziru ni nobeno društvo upalo prirediti kako večjo zabavo, je vsako leto priredilo trgovsko in obrtno društvo kak ples ter tudi letos sklenilo že meseca vinotoka, da priredi 1. svečana 1913 sijajni trgovski ples. Ker sta pa med tem časom „Mariborski Sokol“ in Podravska planinska podružnica sklenila že 13. prosinca 1913 prirediti večjo plesno zabavo, je slov. trg. in obrt. društvo svojo namero opustilo ter preklicuje objavljeno naznanilo.

*

Trgovski lokal v najem. V prostorih hranilnice in posojilnice v Spod. Dravogradu se odda v najem prostor za trgovino pod zelo ugodnimi pogoji. Zmožnemu in pridnemu trgovcu je prihodnost zasigurana.

*

Prostori za trgovino v poslopu družbe sv. Cirila in Metoda na Muti (Štajersko) se oddajo z novim letom v najem. Vešč in priden trgovec z nekaj kapitalom si lahko ustvari lepo bodočnost ter koristi sebi in Slovencem na jezikovni meji. Za eventualna pojasnila se je obrniti na nadučitelja g. Hrena na Muti.

Društvo slov. trgovskih potnikov.

IV. redni občni zbor društva se vrši v četrtek, dne 26. decembra 1912 ob 9. uri dopoldne v salonu hotela „Ilirija“. Dnevni red: 1. Poročilo predsedstva. 2. Poročilo tajnika. 3. Poročilo blagajnika. 4. Poročilo računskih preglednikov. 5. Absolutorij. 6. Volitev odbora. 7. Letni proračun. 8. Določitev letnih prispevkov članov ter vpisnine. 9. Samostojni predlogi (§ 17. odstavek f) in interpelacije. Vabljeni so tudi tovariši nečlani. Odbor.

§ 17. odstavek f društvenih pravil se glasi: Predloge člana mora podpisati 5 rednih članov in jih je treba odboru naznaniti 14 dni pred občinim zborom.

Društvene vesti.

Himen. Poročil se je 30. pret. mes. večletni član našega društva gosp. Ivan Jelačin ml., trgovec v Ljubljani, z gdč. Mařenko Beneš. Na predvečer poroke je priredil naš pevski zbor nevesti podoknico. Tem povedom je g. Jelačin podaril našemu pevskemu zboru znesek 50 K, za kar mu izrekamo najtoplejšo zahvalo. Novoporočencema naše najiskrenejše čestitke!

Opozarjamo gg. člane, da nam je prijavljenih več trgovin, ki so na prodaj oziroma se oddajo v najem in sicer na Kranjskem, Spod. Štajerskem in Koroškem. Interesentje naj se blagovolijo obrniti po natančnejše podatke na naše društvo.

Subvencija. Trgovska in obrtniška zbornica za Kranjsko v Ljubljani je v svoji seji dne 26. pret. mes. dovolila našemu društvu 500 K podpore.

Trgovski koledar za leto 1913 zelo ugaja, kar spričuje dejstvo, da smo ga že dosedaj veliko število razprodali. Koledarjev imamo še nekaj v zalogi, ter tem potom opozarjamo vse interesente, ki ga še nimajo, da si ga nabavijo. Cena 1 K, po pošti 20 h več.

Gg. člane, ki so s članarino še na dolgu, prosimo, da nam jo čimprej vpošljejo, ker s tem prihranijo društvu mnogo nepotrebnega dela in stroškov.

Čeke so poslali gg.: A. Brezovnik, Vojnik; K. A. Kregar, Ljubljana; Peter Majdič, Kranj; Davorin Vrinšek, Rečica pri Bledu. Hvala!

Reklamni koledarji. Opozarjamo na sklep gremija trgovcev v Ljubljani, da ljubljanski trgovci ne smejo za l. 1913 dajati svojim odjemalcem reklamnih koledarjev.

Društveno predavanje. 12. t. m. je predaval v društvenih prostorih g. Rudolf Šega o jako aktualni temi „O gospodarskih posledicah in učinkih vojne“. Baval se je pred-

vsem o varnosti denarnih vlog v naših posojilnicah, hranilnicah in drugih denarnih zavodih. G. predavatelju je na lepem predavanju zahvalil imenom odbora g. dr. Windischer. Predavanje bi bilo lahko boljše obiskano.

*

Izkaz društvene posredovalnice. Sprejmo se: 1 potnik, 6 pomočnikov mešane stroke, 2 pomočnika železninske stroke, 3 pomočniki špecerijske stroke, 1 pomočnik modne in galanterijske stroke, 2 kontoristinji, 4 prodajalke, 4 učenci in 2 učenki. — Službe išče: 2 knjigovodja, 2 korespondenta, 4 kontoristi, 5 poslovođij, 7 skladiščnikov, 19 pomočnikov mešane stroke, 6 pomočnikov železninske stroke, 5 pomočnikov manufaktorne stroke, 18 pomočnikov špecerijske stroke, 19 kontoristinj, 10 blagajničark, 21 prodajalk, 6 učencev in 3 učenke. — Posredovalnica posluje za delodajalce, člane društva, učence in učenke brezplačne, za druge pa proti mali odškodnini.

Trgovsko bolniško in podporno društvo v Ljubljani.

Seja dne 6. decembra 1912:

Obolenje je naznanilo 14 članov.

Bolniški stroški so se dovolili 12 članom v znesku K 1306.36.

Na občnem zboru dne 9. julija t. l. imenovanim 5 članom, ki so že nad 50 let redni društveni člani, so se izročile diplome. Dopisov se je rešilo 46.

Vabilo

na

izredni občni zbor

Žrgovsko-obrtne banke v Ljubljani

reg. zadr. z omej. jamstvom

===== v likvidaciji =====

ki se vrši dne 10. januarja 1913 ob 4. uri popoldne v gornjih prostorih Jadranske banke filijalke v Ljubljani, Šelenburgova ulica št. 7.

Dnevni red:

1. Poročilo o likvidaciji in zamena deležev Trgovsko-obrtne banke z delnicami Jadranske banke.
2. Jamstvo članov.
3. Prevzetja aktiv in pasiv.
4. Poročilo o neizterjanih kreditih.
5. Zaključek likvidacije.
6. Eventualnosti.

Likvidacijski odbor.

Spominjajte se zaklada za „Žrgovski dom“!

Tvornica za stole

Fran Švigelj na Bregu, pošta Borovnica

izdeluje lepe in trpežne stole iz vpognjenega lesa
po najnižjih cenah.

Za obilna naročila se priporoča

Fran Švigelj.

Vinko Majdič

lastnik valjčnega mlina v Kranju.

Priznано najboljši

mlinski izdelki in zlasti

izborna pšenična moka.

Domoljubne slovenske trgovce opozarjamo na
toaletno milo, stearinove
:: in parafinove sveče ::
v korist družbi sv. Cirila in Metoda v Ljubljani

katere izdeluje in razpečava

== J. Pilnáček ==

tovarnar

Kralj. Gradec (Hradec Králové) Češko.

Podpirajte Družbo sv. Cirila in Metoda in vpeljite
te izdelke v svojih trgovinah.

Častite naročnike in bralce prosimo,
naj se ozirajo pri nakupu svojih potrebščin
na oglase v našem listu. „Slovenski trgov-
ski Vestnik“ mora postati ognjišče organi-
zacije slovenskih trgovcev, zato se ravnajte
po geslu „Svoji k svojim!“

100% čistega dobička

zaslužite z **Mastinom**,
to je redilni in varstveni prašek za
vsako živino.

Podobna zahvalna pisma dobim vsak dan!

Gospod lekarnar Trnkóczy, Ljubljana.

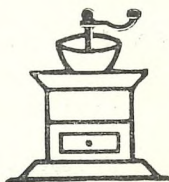
Ker sem razprodal, prosim zopet 250 za-
vojčkov Mastina.

Sem že večkrat naročal in Vam naznanjam,
da kmetovalci hvalijo Mastin.

Josip Schmidl, trgovec

Thalern, pošta Hollenburg (Nižja Avstrija).

Ker že od nekdanj skrbno pazite na to, da zadovoljite
Vaše odjemalce in jim hočete poslužiti le z najboljšimi
izdelki, priporočajte k Vaši zrnati kavi najboljšo ka-
vino primes, pravega : **FRANCKA** : iz zagrebške to-
varne, ki nosi kavin mlinček kot tvorniško znamko.

Varstvena znamka.

Delniška družba združenih pivovaren Žalec in Laški trg

== v Ljubljani ==

➡ priporoča svoja svetla in črna piva. ➡

ZVEZDNE TKANINE

„HERMES“

s postavno zavarovano znamko **zlate repate zvezde**, priporočamo go-
spodom trgovcem v nakup.

ZVEZDNO TKANING je dobiti le v naj-
boljši kvaliteti raznega manufakturnega
blaga. — Oddaja se samo na debelo.

Podjetje ZVEZDNIH TKANIN in zaloga
tovarne Liesing.

Imetelja:

Brata Vokač v Ljubljani

Šelenburgova ulica šte. 5.

Ljubljanska kreditna banka v Ljubljani

Podružnice v CELOVCU, TRSTU, SPLJETU, SARAJEVU, GORICI in CELJU.

Kupuje in prodaja

vse vrste rent, zastavnih pisem,
prioritet, komunalnih obligacij,
srečk, delnic, valut, novcev in
deviz.

Promese izdaja k vsakemu
žrebanju.

Delniška glavica K 8.000.000.—. Rezevni zaklad K 800.000.—

Zamenjava in eskomptuje

izžrebane vrednostne papirje in vnovčuje zapale kupone.

Daje predujme na vrednostne papirje.

Zavaruje srečke proti kurzni izgubi.

Vinkuluje in devinkuluje vojaške ženitninske kavicje.

Eskompt in inkasso menic. — Borzna naročila.

Denarne vloge sprejema

v tekočem računu ali na vložne
knjižice proti ugodnim obrestim.
Vloženi denar obrestuje od dne
vloge do dne vzdiga s

4¹/₂% čistih.

Promet s čeki in nakaznicami.

Marija Budkovič, trgovčeva vdova v Semiču št. 7

prodaja svojo bogato založeno

trgovino z mešanim blagom.

Trgovina se sedaj, ko se gradi Belokranjska železnica, zelo lepo razvija in ima mnogo prometa; ker pa zgoraj imenovana ne more radi družinskih razmer voditi trgovine, oddaja svojo veliko zalogo pod najugodnejšimi pogoji.

Umetni zobje.

Brez ruvanja zobnih korenin se ustavljajo ameriški
umetni zobje, posamezno ali cela zobovja, izvzemši
nedelje in praznike vsak dan od 8. ure zjutraj do
6. ure zvečer v konc. zobarskem ateljeju

O. Seydl, Ljubljana, Stritarjeva ulica 7.

Mestni trg 15.

Mestni trg 15.

priporoča
svojo bogato zalogo
vsakovrstnih
dežnikov
po najnižjih cenah.

priporoča
svojo bogato zalogo
vsakovrstnih
solnčnikov
po najnižjih cenah.

J. Kopač, svečar v Gorici.

Med

jako dober za pecivo ali zdravilo,

izpitani pomladanski

čebelni pitanec

Cene so jako zmerne, na kar posebno opozarjamo g. trgovce.

Reklamni koledarji

se nabavljajo najceneje pri

„Prvi češki specialni založbi

reklamnih koledarjev“

Moravia - Brno-Řečkovice - Moravia

Zahtevajte ilustrovani cenik zastoj.

Delniška glavnica K 6.000.000.

Rezervni fond okoli K 300.000.

JADRANSKA BANKA, FILIJALKA V LJUBLJANI

Šelenburgova ulica šte. 7 (nasproti glavne pošte).

Kupuje in prodaja: vrednostne papirje, rente, obligacije, zastavna pisma, prioritete, delnice, srečke itd. — Valute in devize. — Predujmi na vrednostne papirje in blago ležeče v javnih skladiščih. Promese k vsem žrebanjem.

Menjalnica.

:: Vloge na knjižice od dneva vložitve ::

4 1/2 %

do dneva dviga, rentni davek plačuje banka iz svojega. — Na tekoči in žiro-račun po dogovoru. — Živahna zveza z Ameriko. — Akreditivi.

Centrala v Trstu.

Eskomptuje: menice, devize in fakture. Zavarovanje vrednostnih papirjev proti kurzni izgubi. — Revizija žrebanja srečk itd. brezplačno. — Stavbni krediti. — Rembours-krediti. — Borzna naročila. Inkaso.

Filialka v Opatiji.

Ne bodete obžalovali, ako zahtevate vzorce in cenik

jajčnih rezancev in makaron

od trrdke Brata Zatka. To so specialitete prve vrste.

Češ. Budejovice **BRATA ZATKA** Češ. Budejovice.

c. in kr. dvorna zalagatelja.

Smrt konkurenci

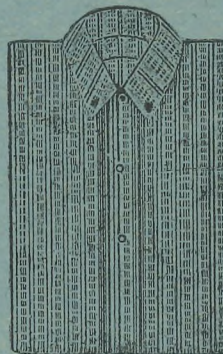
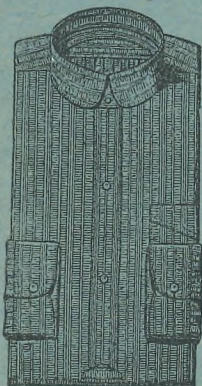
jaz ne želim, temveč vsakemu trgovcu velik dobiček, kar je pa le mogoče, ako dobavlja storjeno blago iz

Jugoslovanske izdelovalnice perila

R. Stermecki, Celje.

Poskusite! Nikakšen Riziko! Poskusite!

Vzorčne pošiljatve franko. Neugajajoče se vzame nazaj.

„Zvezdna“ cikorija iz „Prve jugoslovanske tvornice za kavne surogate v Ljubljani“

se prodaja v korist „Trgovskemu domu“ in „Podpornemu skladu“ društva „Merkur“.

Slovenski trgovci in trgovski sodelavci, priporočajte ta izvrstni slovenski izdelek!

J. KOSTEVČ

trgovina z manufakturnim blagom in krojaškimi dodatki na drobno in debelo.

Ljubljana, Sv. Petra cesta št. 4 in 5.

Cene strogo solidne, postrežba točna.

Vzorci na zahtevo poštne prosto.

J. Knez, Ljubljana

trgovina z žitom in dež. pridelki.

Valjni mlin na Beričevem.

Priporoča svoje najboljše mlevske izdelke.

Češkoslovanska tovarna voščenega blaga in sveč

Maryško & drug

Brodce - Železni Brod (Češko)

ponuja po najnižjih cenah:

Cerkvene sveče vseh vrst, svetlo in mirno gorljive, kar je edino naša specijaliteta; zvite sveče v najrazličnejših oblikah.

Priporoča nadalje stearinove namizne sveče izborne kakovosti, sveče iz parafina, božične svečke in sveče za lestence.

Cene najnižje; gg. trgovci dobe za prodajo zelo ugodne pogoje. Blago pošiljamo franko do vsake postaje.

Od čistega dobička odpade 2% v slovenske narodne namene.

Vzorci na zahtevanje zastoj in franko.

Najbolj varno naložen denar!

Denarnega prometa do 31. decembra 1911 nad 614.5 milijonov kron.

Stanje hranilnih vlog nad **42 milijonov** kron.

Največja slovenska hranilnica!

Rezervni zaklad nad 1,300.000 kron.

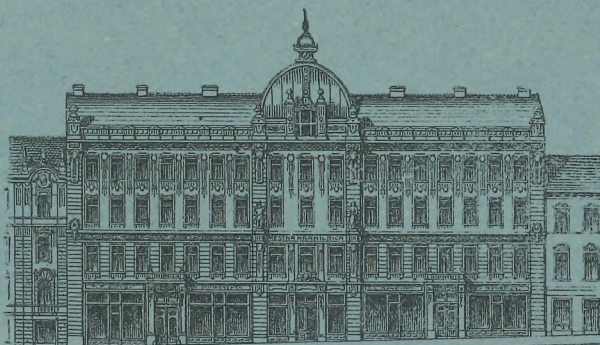
MESTNA HRANILNICA LJUBLJANSKA

V LJUBLJANI, v lastni hiši, v Prešernovi ul. št. 3

sprejema vloge vsak dan in jih obrestuje po $4\frac{1}{4}\%$ brez odbitka. Nevzdignjene obresti pripisuje vsakega pol leta h kapitalu. Sprejema vložne knjižice drugih denarnih zavodov kot gotov denar.

Denar in knjižice se lahko pošiljajo po pošti.

Za varnost vložnega denarja jamči re-

asem premoženjem in z vso davčno močjo. Izguba vložnega denarja je nemogoča, ker je po pravilih te hranilnice, potrjenih po c. kr. deželni vladi, izključena vsaka špekulacija in izguba vložnega denarja.

Za varčevanje ima vpeljana lične **domačo hranilnike**, v podpiranje slovenskih trgovcev in obrtnikov pa **kreditno društvo**.

po 5% in proti poplačevanju dolga po najmanj $\frac{1}{2}\%$. — dolg poplačati tudi poprej, ako hoče. — Posoja se tudi na menice in vrednostne papirje.